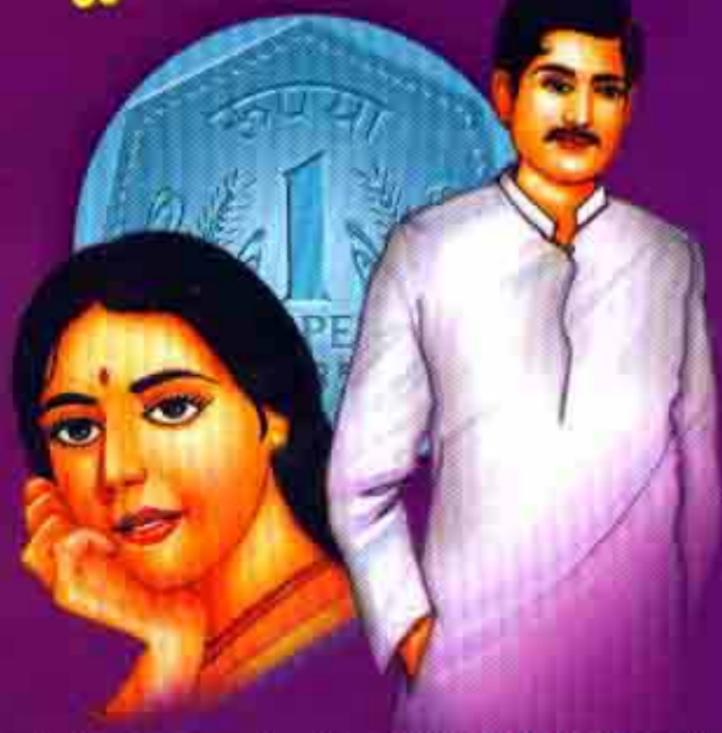

యండుమాలి శీర్పంచునందు

డబ్బు టుటి పవరాపు డబ్బు
బు

డబ్బు టు ది పవరాఫ్ డబ్బు

“న్నోమీ! ఈధై తంతే మన దగ్గిర నాలుగు వరహాలున్నాయి. రామాపురంలో ఒక భోజనం ఖరీదే వరహా. ఈ లెక్కన మనకి రెండు పూటల భోజనం. ఆ తరువాత ఉపవాసం” అని వాచోయేదు లిప్పుదు. గురుతిష్టు లిద్దరూ అడవి దాటి రామాపురం వూరి పొలిమేరల్లోకి ప్రవేశిస్తున్నారు.

“మెదడు అనే డబ్బు సంపాదించే యంత్రం మన రగ్గిరున్నంత వరకూ భయపడే అవసరంలేదు లిప్పో.”

“లక్ష్మీపురంలో కూడా అలానే అన్నారు న్నోమీ. కానీ అక్కడ ప్రజలు మనల్ని చాపగొట్టిపోయేరు. చావు తప్పి కన్ను లొట్టపోయేం.”

“అక్కడి ప్రజలు మూర్ఖులు నాయనా. రాజభటులు వచ్చే వరకు అగకుండా చట్టాన్ని తమ చేతుల్లోకి లీసుకున్నారు. మన మీద మూక ఉమ్మెడిగా దండెత్తారు.”

“కాని మనం చేసింది అన్నాయం న్నోమీ.”

“అన్నాయం వేరు, చట్టం వేరు లిప్పో. న్నాయన్నానం వరకూ వెళ్లిపుంటే మనం చేసిన అన్నాయాన్ని కూడా చట్టపరిధిలో న్నాయంగా నిరూపించి ఉండేవాళ్లి. ఈ లోపులోనే ప్రజలు మన కీళ్లు విరవాలనుకోవటం వారి తొందరపాటును సూచిస్తోంది”. ఈ లోపులో రామాపురం వచ్చింది. ఆ పూళ్లే ఇద్దరే వ్యాపారస్తులు. లింగిశెల్లి, సుబ్బారాయుడు - అమాయకమైన ప్రజలకి చేబడుట్టు ఇచ్చేవాళ్లు.

గురుతిష్టు లిద్దరూ ముందు లింగిశెల్లి దగ్గరికి వెళ్లారు. “ఈ తారికి కొత్తగా వచ్చేం. పురుపుఖులైన మీతో పరిచయం కావడం మా

యంకమార్ వీరేపదుల్కాణ్ అడ్డప్పం. ఈ పరిచయాన్ని మరింత బలం వేసుకోవడం కోసం ఈ రోజు మిమ్మల్ని విందుకు ఆహ్వానిస్తున్నాం” అన్నాడు గురువు. అది వింటూ తిమ్మదు విస్తులోయేదు. ‘తినదానికి తప్పదులేదు- నోలీకి పంచదార’ అన్న నాసుడి గుర్తిచ్చింది.

లింగిశెట్టి శటపథాయించటం చూసి, “విందుకు సుబ్బారాయుడు కూడా వస్తున్నాడు” అన్నాడు గురువు. రాంకో లింగిశెట్టి సంశయించ కుండా వష్టుకున్నాడు. కూరికి వచ్చినవాళ్ళు సుబ్బారాయుడి పంచ చేరటం అశచ్చి కిష్టంలేదు. ఈ వచ్చినవాళ్ళు ఎలాచేఖాళ్ళే తెలియకుండా ముందే అనుమానించటం వేసికి- అందుకే సరే అన్నాడు. అయిదు నక్కలూల పూటకూళ్ళు ఇందీలో విందు ఫూర్చులుంది. మనసులో పిచ్చస్తు తేమలో పున్న నాలుగు వరపోలూ సమర్పించుకున్నాడు తిమ్మదు.

* * *

ఆ సాయంత్రం గురుతిమ్మలు ఇద్దరూ మళ్ళీ లింగిశెట్టి దగ్గరకు వెళ్ళారు. మాటామంచి మాట్లాడి “ఈ నాలుగు వరపోలు వేందులు ఇప్పు నాయనా” అన్నాడు గురువు. లింగిశెట్టి శటపథాయించేదు. అది గమనించి “పోన్న భాషా- మేము సుబ్బారాయుడి దగ్గరే వేందులు తీసుకుంటామనే. అరదైతే నాలుగు వరపోల కోసం పత్రం కూడా- తీసుకోడు. ఆలా ఎనిచెప్పి సీకో సంచంధభాంఫమాలు పొటుచేపుకోవడం కూడా మా కిష్టంలేదు బీడ్డా. ఈ రోజు సాయంత్రం కూడా సుఖ్య విందుకు మాతో కలిని రాచారి. తప్పక రావాలి సుమా.” లింగిశెట్టిలోని చ్ఛాపారస్తుడు తొందర కొందరగా తలోచించేదు. వీళ్ళడగు తున్నది పెళ్ళ మొత్తం కాదు. నాలుగు వరపోలు. ఆ నాలుగు వరపోలూ తనకట్ట ముందే ఇర్పు పెట్టారాయి. మళ్ళీ ఇంకో విందుకు పీఱుస్తున్నాడు కూడాను..... ఇందులో వీర్మినా మోనం వుండా- అలాచీది వీదయినా

చెఱ్చు బుది పవరాట రఘ్య

పుంచీ తను పట్టుకోలేక పోతాడా అప్పుడే చూసుకోవచ్చు. ఎనిమిది వరపోలు ఇర్పు పెట్టచోతున్న వాచీకి నాలుగు వరపోలు ఇప్పులంలో నష్టం లేదు.

* * *

ఆ సాయంత్రం అయిదు నక్కలూల పూటకూళ్ళ యిందీలో విందు ఇప్పుండంగా వుంది. మరునదీరోజు పొఢ్చున్నే గురుతిమ్మలు సుబ్బారాయుడి దగ్గరికి వెళ్ళారు. ఎనిమిది వరపోలు అప్పు అదిగి, ఆ పూటకూడా విందుకు రమ్మన్నారు. మూడు పూటలూ విందిస్తున్న వాట్కి ఎనిమిది వరపోలు అప్పు యివ్వటానికి సుబ్బారాయుడు సంశయించలేదు. మళ్ళీ నటుగురూ కలిసి అయిదు నక్కలూల పూటకూళ్ళ యిందీలో విందారగించేరు. తిమ్మదే దబ్బివ్వాడు. విందు ఫూర్చులున గంటకి, గురుతిమ్మ లిర్డరూ రామాపురం నుంచి తిమ్మాపురం ఎళ్ళి చార్లే శున్నారు.

“విందు భోజనం ఎలా వుంది తిప్పే?”

“ప్రశ్నందంగా వుంది స్వామీ.”

“మూడు పూటలూ భోజనం దొరికిందిగా వీడ్డా.”

“దొరికింది స్వామీ.”

“సీ నాలుగు వరపోలూ సీకున్నాయేగా నాయనా.”

“ఇన్నాయ్ స్వా....” అనటోతూ చప్పున ఆగిపోయేదు తిమ్మదు ఏదో శర్మయునట్టు. గురుతుగారు నవ్వేదు. ఒక్క సప్పుకో తిమ్మదికి మొత్తం లాకీక సారాన్ని తోధించాడు. “వాళ్ళ రఘ్య తిరిగి వాట్కి ఇవ్వాలంటుంది న్నాయం! పత్రంలేదు కాబట్టి ఇవ్వనక్కర్చేదంటుంది వట్టం. ఇలా న్నాయనాకి చట్టానికి మధ్య పున్న రౌషుగులో శెల్వెనవాడు ఆచుకుంటూ రఘ్య సంఘాదిస్తాడు.”

“శాసీ లక్ష్మీవరంలో ప్రజలు మనవి....” అంటూన్న లెప్పుది మాటల్లి మధ్యలో ఫంచీంచాడు గురువుగారు.

“కెరిపైనవాడు తమ భద్రతకోసం స్వప్తించుకున్న ఈ వ్యవస్థలో శామలా మోసపోతున్నదీ శెఱిపుకొని ప్రజలు ఒక్కసారి ఉచ్చిసలా విరుచుకువడ్డారు. దాన్నే విషపం అంటారు. శాసీ మనకేం ఘ్రాంతుడు నాయనా. ప్రజలు సహనమూర్ఖులు. ఈ వ్యవస్థని గౌరవిస్తూనే ఉండారు.”

“ఈ వ్యవస్థలో దబ్బు సంపాదించబటం అంత సులభమా స్వామీ!”

“దీంభో రెండు రకాలు నాయనా! మర్కుర్యువేనీ, ఆచవాళ్లతో వ్యాఖ్యారంచేసే, స్వగ్రీంగిచేసే - ఇలా చట్ట విఱ్పుంగా దబ్బు సంపాదించేది ఒక రకం. అది - ప్రతి క్రణం పోలీసులకీ, చట్టానికి భయపడుతూ ప్రతకటం. అలాకాకుండా, చట్టం లొసుగుల్లి. మనిచీ బలహీనతల్లి ఆధారం చేపుకొని దబ్బు సంపాదించబటం రెంచోరకం. గురువు ఒక క్రణం అగి, ఈరిపి వీఱుకని మాట్లాడబటం తిరిగి మొదలు పెట్టాడు.

“శిష్టో! ఎప్పుదివరకూ అన్న మొరలీరకం కథలే వచ్చాయి. తిమ్మాపురం వెళ్లవరకూ త్రమ తెలియకుండా ఉండబటం కోసం నీకు రెంచోరకం కథ చెపుతాను విష. ఈ కథలో నాయకుడైన గాంధి వికట్సో గిల్గుదా ఓడాడా అన్న విషయం నుపు సరిగ్గా చెప్పగల్లితే నీ కిష్కరికం ఘూర్చయినట్టే. ఈ ప్రపంచంలో ఎక్కుడైనా నుపు నెగ్గుకోవాల్సి, ఒక స్థితి దాల్చిన తరువాత దశ్శ దబ్బును సంపాదిస్తుంది అన్న విషయం చెప్పే కథ కాణట్టి, ఈ కథ పేరు —

“దబ్బు టు ది పవరాఫ్ దబ్బు”

రాత్రి పదకొండు కావొస్తూంది! కిళ్లింట్లో మనికించం పొనుక్కు ఖమిపుట్టిని వెలుగుతూంది ఏది దీపాలు లేపు.

ఆయాసంతో గాంధి రాష్ట్రమున్నాడు. ఉచ్చిరీచ్చుకొనబడుం కోసం ఒక్కట్టణం చుట్టూ చూసేస్తు రోచుమీద జమినంచారం లేదు. దూరంగా ఉర్లేస్తేష్టో శాఖాకు ఉవరీ కనఁట్టుంది. డాగ్గు చూడగానే అతడి మొహం వికినించించప్పుడన తట్టు పెటుగిత్తాడు. రెండు సమిథుల్లో అక్కయ్య వేరుకున్నాడు ఒకే ఒక అబో పుండి దానీ రాడ్ పట్టుకుపి పగులున్న “వస్తూంచా” అనిచేసు. నిద్ర పూతులోంచి ద్రయివర్ తలక్కి “ఎక్కుదేకి!” అన్నాడు మొగ్గా.

“మెడికల్ షాప్ ట్రెఫ్సారి.”

అందు కూర్చున్నాడు అబో కిలిపరి. క్రణం రాలీ క్రణం అపుతూంచి అతడు దిగుల్లేస్తా, భుదుంతోనూ కృగిలోతున్నాయి ఐదు నిమిధొలు గడియేయ. తెరిచి పున్న మెడికల్ షాప్ కనఁడగానే అతడు తేలిగ్గు తూసించి పీఱుకున్నాడు.

అబో ఆగింది. అందో క్రణం అబోలేవించేదు. ఉన్న రెచ్చుల్లో మందులు కొని, తిరిగి అబోలోనే వెళ్లుంచి కెప్పు కావచ్చు. మందులుకు ఎంతపుంచిరో తెలీదు.

అందు పంగి పీలర్ మాచాదు. మాచు రూపాయిలయాదండి. శాగా వరిగపోయాడ వేట్లు - తెములతి తదిసినవి మూడు తీసి ఇచ్చేదు - మొగెన రంగు మందులకు సరిపోసుండా అనుకుంటా!

పట్టటూరిపాట్టు మాసినట్టు అబోలో మాసి “పరకొండు రాలీ శేషకెస్తున్న రెచ్చు శార్టీ - మూడు రాసుంది దముకొరేదా” అన్నాడు హీళసగా.

గాంధి అందిష్టే అయిపుయంగా చూస్తూ మరో మాపాయస్తు తీసి కెప్పులోయాడు. అప్పుడు విసపున్నాయి దర్శి గంభిలు పదకొండు.

అందే చెఱ్యు మధ్యలో ఆపోయింది.

అతడి సంశయాన్ని గమనించినట్టు డ్రైవర్ సమ్మ “ఆ గదిధూరం అస్సులగా సమస్తుంది పాటే” అన్నాడు.

తనకు దబ్బు ఏంత లాపసరమో, మైసా పైసా ఏంత జాగ్రత్తగా లార్పు పెట్టాలో అందికి తెలుగామపుకున్నాడు. శాసీ - దానీవ్వు చలికం పుండరిన కిలుసు, ప్రోలైమ్...! గాంధి అప్పున దబ్బు రక్క మాసుకొను డ్రైవర్ మాస్టీ చెఱ్యు పాటి “ఇంకో రూపాయస్తుర్” అన్నాడు.

గాంధీ చిస్తుటియి “ఎందుకు” అన్నాడు.

“సైఫ్వన్లో పోర్చుగీ లక్ష్మీ రూపాయి....”

గాంధీ మొహం కసిలోనూ, కేపంతోనూ ఎద్దులచింది. “మాప్పు... నువ్వు పార్పిగూ సైఫ్వన్లో లేచు” అన్నాడు అవేశంలో.

“ఉన్నాను”

“టైపు”

“కుట్టాను”

ఆతమ నిస్సపాయంగా చుట్టూ చూసేదు. ఏలా ఈ సమస్యకు పరిచ్ఛారం? సైఫ్వ్స్ ఎవరు చెప్పుతారు? ఎక్కువు లైమ్ ముందుకు ఉరిగిపోతూంది. ఆతమ రూపాయి తీసి ఉప్పులోతూంటి “రూపాయి కాదు, రూపాయిన్నరు” అన్నాడు.

గాంధీ ఎత్తు విగించి “అది దేనికి” అన్నాడు.

“రాత్రి పెట్టుండుయితే సగం రాత్రీ కండా”

ఆతమ కీడికిలి విగించి కొట్టిన దెబ్బుగానీ ఆ బ్రైవర్కి తగిలిపుంటి రెండు మూడు పట్టిల కొట్టీలు పుండెవాడు. కానీ సగంలోకి లేనిన చేతిని ఉఱవంచంగా కిందు దింపుమన్నానుతను. ఆ సమయంలో గాదప వినికిరాదని.

ఆతమ చప్పున ఆటో ఎక్కు కూర్చుని “పద” అన్నాడు. బ్రైవర్ కొడ్డిపాటి విస్కుయమంతి “ఎక్కుపేకి?” అనడిగేదు.

“సైఫ్వన్లో పార్పిగూ భార్తీ రూపాయికాదు. ఆ చెప్పుయం చోలీసు సైఫ్వనులో చెప్పించుకొనికి.”

“అర్థరూపాయి కోనం సైఫ్వన్కి ఎందుకు సౌంట, టిగంటి.... దిగంటి” అని ఆతమ్మీ దింపి ఆటోవాడు చెప్పిపోయాడు.

విషయం చాధాకరణైందయనా ఆటోవాడి తచివికి సమయమ్మార్చి వాడ్డీ అభినందించాలి. పెదికదిధిచేకి తను అంట అర్థరాత్రి వచ్చాడు అంటే ఎవరికి చాలా ప్రహారంగా ఉండస్తుచూటు. అటువంటివాడు వాడనల్లోసూ, మధ్యప్రదీపు కోసమా చూచడు. ఈ విషయం తెలుగున్న అటోవాడు తన ఉఱకొనత మీద అదుకుణ్ణాడు. బ్రైమ్ పచుకొండు అవేదు అస్తు విషయం మీదే ఈపు చోలీసుల ప్రస్తుతి చెచ్చిపుంటి రెండుస్తూర అదా అయి పుండెది మనిషికి మనిషికి మధ్య జరిగే ఈ ద్రాఘాక్షర్లో తన ఆజ్ఞాగ్రత్తవలు రెండుస్తూర రూపాయిలు నష్టం

రఘు బుది పచువాడు దఱ్పు -

ప్రస్తుర్ మూనెయులోపస్తు పెపువాడు లోపలి కొచ్చిన గాంధీని చూసి “ఏం కావాలి?” అనడిగేదు గాంధీ వీటి ఇచ్చాడు. “ఒక క్రూఫ్స్‌గ్రాల్, అరదటను మాత్రయా, రెండు అంతస్తులు”

పెపువాడు తీసి వెదుతూంటి వాటి మీదన్న ధరల్ని నేటిటినే లెక్క కట్టేదు. ఇరకై ఎనిమియంది.

తన రగ్గిరుస్తూది ఓరకై ఆరు రిల్లర్. మూడు మాత్రలు తిరిగి ఇచ్చేస్తున్నిపోతుంది.

ఆతమ ఏదో అనచేయండలో పెపువాడు పెన్సిల్లతో లెక్కచేసి “ముప్పు మూడు రూపాయిలు” అన్నాడు. ఆతమ లెక్క తప్పు వేసేదేమో అనుకోగి “ఎలా?” అనడిగేదు గాంధీ.

విస్తృతంగా కాగితాన్ని ముందుకు తోసేదు పెపువాడు. ఆక్కడ ధరలకీ చుందులైపై వేసిన ధరలకీ సంఘంధం లేదు. ఆ ధాచం ఆతమ మొహంలో రిటిమి. చూపుదు తెలితో “రోక్కల బాట్రీని ఎక్స్‌ప్రైస్” అస్తు ఎవరిది అక్కుడాన్న చూపించేదు పెపువాడు - పూళ్ళాడుచలసింది ఏపీ లేనట్టుకు.

“ఇరకై ఎనిమిది రూపాయిలకే, ఇదు రూపాయిలు ఎక్స్‌ప్రైస్వానా?”

“అంతేకండా” ఇస్టుట్లో తలూపేదు చోపువాడు.

“సెప్పల్రో సేల్రీ టాక్సు, స్టీల్ టాక్సులూ పన్నెందు లాంపం వేసుకున్నా అంతవదే, సీ ఇన్కమ్ టాక్సు, వెల్లు టాక్సు కూడా శలుప్పుకున్నాలా” కేపం, పొట మిశిక్కున్న స్టురంలో అడిగేదు గాంధీ.

“తీసుకుంటే తీసుకోండి. లేకపోతే లేదు” మందులు వెనిక్కే తీసుకోచేశాడు.

తీసుకోవాలి.

అక్కడ వారసల ప్రస్తకీలేదు. పీలీ అడిగినా ఇమ్మదు. అది దాక్కుమెంబర్ ప్రూఫీగా మారుతుంది కాబట్టి. రట్టం పొపువాట్సై ఏం చెయ్యాలేదు. ఈ అర్థరాత్రి పడకొండు గలుల సమయాన ఈ పొపువాడు దారుణమైన మొసం చేసున్నాడు. తప్ప వక్కచే ఈ వెసాం జరుగుతున్న ఎవరూ శట్టుకోపటుంలేదు, వర్టీండుకోవటంలేదు. చాలామంది చాలా వాటిని పట్టించుకోరు. బంఱు థామెర్లు రాత్రికి రాత్రి ఎవరైనా ఆక్రమించుకున్నా... సిసమా చీక్కెట్లుని తమ వక్కచే భూక్టిలో అమ్ముతున్నా....

ఆపసరం మీర బిజనెన్ తెలాటు ఆటోహాదు. పుట్టించుకోకబోపం మీర బిభిన్ని లేసున్నాన్ని కిష్టవుడు.

గాంధీ తలాపి, మాత్రతలు తిరిగి ఉచ్చేస్తూ "అచి లీసుకుంటాను" అని ఎఱడ్కుట్టి, కృష్ణుల్ని లీసుకున్నాడు. ఎంక అర్థరూపాయి మిగిలింది. దాంతో తిరిగి వెళ్లుగానికి కనీసం రిక్కా కూడా రాదు.

ఆతడు పరుగెత్తిసాగాడు. అసుపెత్తి నేరుకోవడానికి పాపగండ పట్టింది.

ఎత్తున రెట్లు, లీకల్లో అదలు విరలోసుకున్న దెయ్యాల్లు వున్నాయి. మధ్యలో తెల్లటి భవసం పెట్ట సమాధిలా వుంది. శ్వాసంలోరా పెట్టిమొక్కుమా ఆ కంపాంగోహు పెరిగిసమ్య. గాంధీ అసుపెత్తిలోకి ప్రవేశించేదు.

ఆప్టోరు వశ్వాందయండ.

2

శవం కేసి కన్నార్లుకుండా చూస్తూ నిలపడ్డాడు ఆతడు, విప్పిత అన్నిలీకన్నా గొప్ప స్థితి. అనిరుచనియిస్తుంది.

నున్న యగ్గుకొప్పి సారీ తెచ్చి పెక్కిపోయాడి. వార్లో లోగులందరూ నిద్రపోతున్నారు. తపు గరిలోనే ఒక ప్రాంకం లప్పాడే లోయినట్టు వాళ్ళకి తెలీదు. మెలుపవ వచ్చిన ఒక రోగి మాత్రం ఈద్దుగా పున్న కర్మన్నేవు థయం థయంగా చూసేదు. ఆ కర్మన్నే వెసుకున్న మంచంపేచే కపం పుంది. ఉంఘుషుల్లేయి. ఏదుపుట్టాయి.

గాంధీ పచ్చి ఓయట పెరండాలో నిలటద్దాడు. దుట్టు లీకటి అతడిని అప్పొయంగా పులకరిలియిది. అందరూ డాకి వస్తుప్పాడు - అందరూ పోయేక-ఎధ్యాడూ తసు ఉంటారే.... అతడి ఆలోచనల్ని శెగ్గొదులూ అలికిది వినిషించింది. పూర్తి నధ్య పచ్చియిది "శవాన్ని లీసుకుంచెవచ్చు, ఎలిగో రిచోర్చు"

ఆతడు దాన్ని అందుకోలేదు. "శవాన్ని లీసుకుంచెబచ్చుడు అందరికి దఱ్య లీఖ్యాల్చా?"

అంత పూర్వి ప్రశ్నకి పెంటనే నున్న ఇషాయ చెప్పిపోయాంది. "సాధారణంగా లోగుకొని వెళ్లిపోతుంటే యాస్తారు. వినిపోకే, వాళ్ళ చాధల్లో వాళ్లుంటారు. కాటట్టి అస్యరు."

"శవాన్ని రేప్రోట్టున్న పర్చి తీసుకెళతాను."

నర్చు ఇచ్చాందిగా చూసింది అకండిష్టు. ఆమెకి యాథై పెళ్లంటాయి. అస్సేక్కు అసుబహంటో ఆలా అన్న మొరలే ప్పక్కి అతడు - శవాన్ని తీరిగా తీసుకెళతాన్నాడు.

ఆమె బాపాన్ని ఇతిదు గ్రహించేదు. "ర్హాలో తీసుకెళదామన్నా దయ్యాలు లేపు అందామముకున్నాడు కానీ అనలేదు. నర్చు చేలిలో కాగితార్చి మయస్సు "సరే అయితే.... రేప్రోట్టున్న మార్పుల్నికి పచ్చి తీసుకెళ్లండి. అప్పుడయాతే కొస్టి పారాట్టిపీసే వుంటాయి. మీరుగానీ రాకపోతే ఆనాద శవంకింద మున్చిపొలిటీహాళ్ళు మిగిలా మెసులు చేయివలసివస్తుంది."

ఆతడి తొపూం ఎరుపాందింది. తన మొహంలో భావాలు మంక చీకటే కనపెటుండా జాగ్రత్తపడి "రేప్రోట్టున్న పస్తును" అన్నాడు. ఆమె కరుబల్లోటూ అగి, "ఇంతకీ ఎవరావిద?" అంది శవం పున్నవైపు చూస్తూ

"సా తల్లి."

* * *

గాంధీ మెట్లు దిగోలోహంటే ఎనకే వార్డులోయే వచ్చాడు.

"శవాన్ని రేప్రోట్టున్న తీసుకెళతారా?"

"జాపును."

"ఎవరిది శవం."

"సా తల్లి."

"మార్పులీ ఎలా పుంటుందో మానేరా ఎష్ట్రాక్రొనా."

"లేదు. ఉండా ప్రశ్నికి పున్నాయి."

"ఇక్కడ మార్పులీ సంగతి మీకు తెలీదు. శవాన్ని ఇప్పుడం వచ్చినట్టు పడెస్తారు. ఎఱుకలు పీరివిపోరం చేస్తాయి. ప్రాట్టున్న పర్చేనరికి శవం చెప్పి, చిల్డికినపేలా ఇకపోయాడా అశ్వార్పిసేనకర్తార్థు. వాళ్ళ గురించి చల్లీంచుకునే నారుదే లేదు. కోల్డ్ స్టోరేజ్ పచి చెయ్యాలుం లేదు పేరుకు మాత్రం మార్పులీ."

గాంధీ మాటలాడేదు.

"శవాన్ని పెత్తులో పెడతాను, లోప్పించలు రాకుండా మందు ఇఱుతాను. మిగిలా శవాలకి దూరంగా వుంచితాను."

గాంధీ అశ్వినేవే కన్నార్పుకుండా చూసేదు. సాటు, బూటు వేసుకుంటే 'శాశ' అయ్యాడు. కోటిసుకుంటే 'బీర్లు' అయ్యాడు. దింటూ దీక వార్నోమీగా మగిలిపోయేదు.

"అర్పొ నిఖంగా తెస్తును లొక్క..."

"ఎంత కావాల్సి?"

"మీ యఘ్యం సార్ పట్ట... పరకో...."

"సారే ఆయాతే... రేప్రియ్యున వల్పి యాస్తును."

వార్నోమీ తటపట్టాయించి "రేపు పీరు రాకపోతే" అన్నాడు.

చెళ్ళిన చరిచినట్టాయింది. 'ఓరి మూర్ఖుడా... అది నా తల్లిరా' అనలోయ ఐదు గాంధీ, శాశ, బిర్దులు పరాయావాడి సంబిషింటు వెలువల్పి పిలవేసే గుర్తించారు. గుర్తిసే వార్నోమీగా మార్శారు.

అతడేదో అనలోహ వుంటే ఏడో భాషాగం వస్తున్న శబ్దమైంది. ముందో పవరైట పట్టింది. దాని వెనుక తీటిపుత్తి, వెనుక రెండు అంధాసీదర్శి.

పవరైటో శాశ రామమోహనరావు దీగేదు. అయిన వయసు యాక్కు. అయిన కోటు వెల్లెట్. సిల్వోలో అయిన విగ్రహం గంభీరంగా పుండి. వెనుక తీటిపుత్తి అగి ఆగానే టోర్క్ తీటిపుత్తి ఒకమార్ఖు క్రిందకు దూక్కింది. పరిగెత్తుకుంటూ ముందు కారు డీర్చికాటి టోర్క్ పెరపలోయింది.

శాశ రామమోహనరావ్ అమెని వారిస్తూ "ఫ్రెండ్మ్యూ ప్రోటి, మిమ్మీకేం పశ్చిదు" అంటున్నారు. ఈ లోపులో వెనుక అంబోదర్కోంచి డాక్టర్ క్రీపటి ఎప్పార్ట్మెంట్ దీర్చిని.

శార్ట్కి కొర్ట్రాగా నొచ్చివస్తే శాత్రు బంధిగింటటు పూళ్ళుక్కు కొల్ల పెద్ద వార్నోమీల్స్టో, ప్రముఖ డాక్టర్స్ నీ తన వెంటే ఆస్పత్రికి తీసుకురాగినిన శాశ రామమోహనరావ్ నీ చూసి మరి ఆస్పత్రి అప్పలికప్పుడు విప్రదేవక ఘస్తుండా! పేపుల్స్ నీ లోపలకు తీసుకువెళ్ళటానికి విర్యాట్టు ఇటుగుతున్నాయి. వాసి సర్కాను పూర్వాప్యిగా తిరుగుతున్నారు.

పవరైట పక్కనే ఒంటరిగా నిలఱడి వుండి పోరిక.

గాంధీ మెదరులో ఏదో మెరిసింది. తన తల్లి కాగ్గి భద్రపర్వతాలం కేసం నిజంగా పరిహాసు రూపాయలు సంపాదించటం అంశ కష్టమా. తల్లి సంబిషింటో

సివిచూ తీసి లక్ష్ము సంపాదిస్తాడు ఒక నిర్మాత. తల్లి, చిట్ట పితాస్తు వేలపు అమ్ముళాదు కి చిత్రకరుడు.

సెంటీమెటు ఇరీదు ఉర్దున వార్డకే కెలుస్తుంది. అరదు ఆమెటైపు చూసేదు. ఆ పదపార్కేళ్ళ అమ్ముళు, తల్లిని ఆస్పత్రి వాట్లు లోపలికి తీసుకెళ్ళటాన్ని నిస్సపోయంగా చూస్తూ నిలఱడింది.

గాంధీ వార్పుబాయ్యెపు మాసి "భారా" అన్నాడు. అతడు దగ్గరకు రాగానే "నీకు కావల్సించి పిలిపోనే కదా" అంటూ పవరైట ప్రైవ్ చూసేదు.

సగం కెరిచిన డోర్ పీట లట అన్ని, కట్టు మూరుకునీ పుంరి పోరిక ఏం దెయ్యాల్చింది వార్నోమీకి దెప్పొద్దు గాంధి.

తల్లి కాగ్గి - లోట్రింకల బాధిసుంది కాపొదటం కోసం... పచిహేసు రూపాయలు సంపాదించటంకిసుం - తీపితంలో మెట్లుమెరలీసార్డి చట్ట పరిధిలో అతడు శన తెలివితెల్లివ్వి ఉపయాగించబోతున్నాడు.

గాంధీ చెప్పినచండా వార్నోమీ ప్రెద్రూగా మిన్నాడు. ఆ తర్వాత కారు దగ్గర నిలఱడ్డ పోరిక వశ్వకు వెళ్ళాడు.

"గుక్క అవసింగ్ మేడమ్."

పోరిక కల్తి చూసింది మాట్లాడదేదు."మీ అమ్ముగారికి తగ్గిపోతుంది-ఫల్లెదు." ఆ సమయంలో ఆ మాత్రం మాటలసాయిషు ఆమసరం చాలా పుస్తుచ్చ అమె "ఘాంక్రీ" అంది అస్పట్టిందా.

"మీ అమ్ముగారికి స్వస్తి తొందరగా దేశ్కూరాలని మీ తరువున దేముచ్చే ప్రార్థిస్తారు అయిన" అన్నాడు వార్పుబోమీ, ఆ మాటలు అమె విశ్లేషణా తల కిష్యి చూసింది. పీటిట్లో గాంధి, మొహెస్ట్రీ కాగ్గు మీదకు పురిలం లోపలికి రాచుకున్నాడు. పాపల్ని రట్టించే క్రిస్తీయున్ ఘాంక్రీ కనిపించేదు అమె కట్టకి అతడు.

వార్పుబోమీ "దేవుడితో ద్రవ్యకూగా మాటలు దేవువాడి అయినకున్నది" అన్నాడు. "ఈ సమయంలో అయిన కాగ్గు వుండటం మన ఆద్యపూర్వం"

చూసి రమ్యాంటే కాల్పించచే దూకలుంటే ఎలా ఘుంటారో గాంధికి కెలుపోతేంది. ఈ వార్పుబాయ్యె గ్రహించంగా తన పోర్చున్ పోచుస్తున్నాడు.

"అలస్యం తెయ్యుకండి. అయిన్ని వేడుకోండి. మీ తల్లిగారి గురిలం దేవుడికి మాటలు దేవుడమని అయిన్ని ప్రార్థించండి. ఖీళు కూడా విక్ష్యామి కారు, పాంక రూపాయలు మాత్రమే...."

మి దౌగ్గంధులా.... తొందరవడ్డాఁ కదలా.... అనుమతాన్నాదు గాంధి. దశ్య ప్రస్తుతి వచ్చేసినికి పోరికి అబా అర్థమయిచుయినట్టు తల అద్దంగా పూపు పొరీ అని లోపలికి వెళ్ళచేయింది. గాంధిని ఒక్కాపారిగా నిరాశ అవరించెనది. లోపు దశ్య గురించి తప్పుడే మాటలడటండా చుండవలనీంచి పూనంతా పాదయిచేయింది. అమె వెళ్ళచేతుంది.

అమె ఆస్ట్రోలిటీ వెటుతూంటే వార్యులోయ్ వెనుక నుంచి నెమ్మిగా అన్నాదు..... “....అయిన దివ్యవాణి వెళ్ల దేవుడిలో మాటలడి ఏరు ఎప్పుడు పట్టించి తెలుసుకోగలు” అని. అమె మంత్ర ముగ్గురాలయినట్టు అచోయింది. వార్యులోయ్ నవ్వేదు, “చాపాలంచే పోర్టీంచుకోవచ్చు.”

“నెల కెస్ట్రోజలు మేడమ్.... సాధారణంగా” గాంధి తరపున వార్యులోయ్ అడిగేదు.

“ముప్పై ఒకటి” అంది పోరిక.

“సంపత్తులాని కెన్ని నెలలు?”

“చిప్పించు” అంది పోరిక.

“మీ పుట్టిన రోజుని పస్సెందులోనూ, ఏరు పుట్టిన నెలని ముప్పై ఒకటికేసూ పాచువేయటి చెందూ కలిపి బిప్పండి.... ఎంత?”

“సూట దశ్య” అంది పోరిక. మనసులోనే లెక్కచేసుకొని.

గాంధి మోకాళ్ళ మీదనుంచి నెమ్మిగా తలెత్తాడు, ఎద్దరూ ప్రైక్షకులై అతించి మాసున్నారు.

“దివ్యవాణి సాయంతో చెప్పండి పొరీ. అమ్మాయిగారు ఓ రోజు వుట్టారు!”

“భీమవరి లోమ్మిరి” అన్నాదు గాంధి.

వార్యులోయ్ మొహంమీర దీరునవ్వు మాయమైంది. ఏదో అధ్యాత్మి తూసునట్టు, గాంధి వెట విస్తులోయ్ చూసేడు. మనస లీకలో పోరిక మొహం మీర కూడా క్రూలపాటు విస్తుయిం కదలాడింది. ఉత్కాడికి సికంగానే దివ్యవాణి పుండూ తని ఆశ్చర్యపోతున్న వార్యులోయ్, కర్మవ్యాపారం గుర్తుచ్చి తప్పున తెరుకున్నాడు. “చూసేరా మేడమ్. ఇంటికియానా మీకు సమ్మకం కురించి నుకుండాను సర్వాక్షరి నంపన్నలైన ఈ గాంధి ఖాచా మీ తల్గారి గురించి దెఱుడి ప్రార్థిస్తారు” అంబూ అమె కదిలి చెడుతూంటే వెనుకపడ్డాడు వార్యులోయ్.

“అయిన వేరేమిలన్నామ్?”

“గాంధి!”

“ఈ అర్ధరాత్రి పాక్కడెందుట కూర్చున్నాదు?”

“ఈ అర్ధరాత్రి తల్లి శమం లోనుల పూర్వులోలే పెట్టారి.”

ఆమె ఆగింది. ఈ మాటలు వినాగానే అమె మొహంలో రక్తం అంతా యంకిపోయినట్టు పాలిపోయింది. వార్యులోయ్ ఈ అపకాలాన్ని చమలుకో వల్పుకేర్దు. గాంధుని భాలికా మార్పి అన్నాదు.... ఈయిన తల్లి మరణించింది. మీ తల్గారి గురించి దేముద్దిప్రార్థిస్తారు. అయస తన ఒడ్డు శక్తుల్లో....” అతడి మాటలు మధ్యలో ఆగిపోయేయా. పోరిక లోపలికి వెళ్ళచేయింది. వెనుకే స్మిగి తలుపు మాసుకపోయింది. వార్యులోయ్ మొహంగొండా నిరాశ నిండగా గాంధి దగ్గరకు వచ్చేదు.

“చిప్పింది?” అడిగాడు గాంధి.

“ఈ దశ్యస్తువాత్య చిర్మిగప్ప కూడా రాల్చారు పొరీ.”

గాంధి మాటలడరేదు. వార్యులోయ్ అన్నాదు.... “మీ తల్గారి నంగళి వాకు వదిలిపెట్టండి పొరీ, నేను మాసుకుంటాను.”

గాంధి సమ్ముఖస్తువుతెల్తాడు.

“అధ్యాత్మ. అవిదే ఇస్తే లాడి పుచ్చుకోని మీకు సాయం చేయామనుకున్నాను. అవిదేమీ ఇవ్వలేదు. అందుకని ఊరికినే మీకు సాయం చేస్తామ.... ఒక్క చిప్పయం చెప్పండి పొరీ. మీకు సికంగా దివ్యాంశు వున్నా?”

గాంధి అంత విషారంలోనూ నవ్వేదు.

“ఇక్కడ ఈ సంఘాండ జయగురులో వుండగా లోచల పోరిక డాక్టరీని “చెల పుంది అమ్మకి” అని అడుగుతూంది.

డాక్టరీ శ్రీపతి నప్పి “మీ నాస్కాగారికి కంగారెక్కువ అమ్మాయి. రాత్రి దిన్నిక్క కొర్టిగా ఎత్తువ అయినట్టుయింది దాంతో మా అందర్చీ లేవీ డైరెక్టుగా అస్పృతి కొచ్చుయొమన్నారు” అని లోపలికి వెళ్ళచేతు “ఒక అరగంట ఆగించే అందరూ వెళ్ళిపోవచ్చు” అన్నాదు.

పోరిక తెలిగ్గా గాలి పేటుటుంది. తల్లికి పేమీ కాలేదశ్య విషయం తెలిగుగానే మనసంచ తెలికయింది. ఈ లోఫులో తండ్రి లోపల్చుంచి వచ్చి, “ఒక అంతక్కనీ చెప్పారట. అది ఇంగ్లానీ వెళ్ళిపోయాం” అని అంత హదాపుమీగా లోపలికి

వెళ్ళిపోయాడు, ఆమెకి సవ్యాచ్చింది. కోట్ల కోట్ల వ్యాపారాన్ని చేతి వేళ్ళిమీద ఆడించే తన తండ్రి, దాలా చిన్న లిస్టు విషయాల్లో విపరీతంగా భంగారు పడిపోతుపుంచాడు.

-ఆలోపన్సులోనే ఆమె లభ్యమక్కను కూర్చుంది. ఎల్లిమీద లిస్టు పొడ్, కలమూ తున్నాయి. ఆమెకి గాంధి దివ్యాచి జ్ఞాపకం వచ్చి మరోసారి సవ్యాచ్చింది. కలంతో అధ్యయనంగా కాగితం మీద ఖ్రాసింది.

$$12X + 31Y = 170$$

కేవలం ఈ ఒక్క రుక్కేపసాలో ఎక్కునీ, ఔర్లే సాధించటం ఎలా? ఆమెకో క్షణం అర్థంకారేదు. దాఖాపు పదిహేపు నిముఛాల తరువాత తండ్రి “వేళ్ళాం రా అమ్మాయ్” అనసుంతో కాగిజాన్ని ఘోసి, లేచింది. ఘేసుకే తల్లి ఆపగోపాలు పదుతూ రావటం ఘోసి సవ్యాచ్చింది. “కంచెం తింది ఉగ్గించకూడదా అమ్మా” అందామనుకుంది. ఈనీ ఘోసింది.

...తండ్రితో కలిగి ఆమె డైబికి వచ్చింది. తల్లి వెళ్ళి కార్బో కూర్చుంది. తండ్రి దూరంగా దాక్కురుతో ఘాట్లుటున్నాడు. ఆమె యట్టు ఘోసింది. తననే చూస్తున్న రాట్లులోయ్, గాంధి శస్తువ్వారు.

శత్యుచైనిలు తమ వాణించర్చీ వచ్చేసి, ఇడ్లీర్లో మిగిలిప్పి, తమ రాణ్ణాన్ని వాళ్ళు అక్రమించుకోవటాన్ని సెస్టుఫోయంగా ఘోస్తున్న వాళ్ళాల పున్నాయి. ఆమ్మరూ ఓకరు కుమారా, ఓకరు కోపంగా ఘోస్తున్నారు.

పోరికి సవ్యాచ్చింది. ఉండ రమ్మన్నట్టు ఉటాచింది. దారికోసమే ఘోస్తున్నట్టు వాట్లులోయ్ పరుగెత్తుకు వచ్చాడు. అతడి చేతిలో తమ ఖ్రాసిన కాగితం పెట్టి, ర్యాగ్‌లోచి కమర్ తిసి అతడికిట్టి, కారులోకి వెళ్ళి కూర్చుంది. వరుసగా అన్ని చార్చు కదిలి పెళ్ళిపోయాన్ని.

గాంధి రాట్లులోయ్ దగ్గరికి పచ్చేదు. పోరికి తనకిర్భిన కాగిజాన్ని రాట్లులోయ్ గాంధి చేతిలో పెట్టేదు. అత్యాతగా ఘాస్తు వదివేదు గాంధి - అది కలా పుంది -

$$12x + 31y = 170$$

$$x = \frac{170 - 31y}{12} = 14 - 3y + \frac{2 + 5y}{12} = 14 - 3y + k$$

$$2 + 5y = 12k$$

$$\frac{-2 + 12k}{5} = 2k - 2\left(\frac{1-k}{5}\right) = 2k - 2k,$$

$$1 - k = 5k, k = 1 - 5k,$$

$$y = 2(1 - 5k) - 2k, = 2 - 12k,$$

$$x = 14 - 3(2 - 12k) + 1 - 5k, = 9 + 3k,$$

$$31 \geq x > 0 < 12 \geq y > 0$$

$$\frac{9}{31} < k, < \frac{1}{9}$$

$$k, = 0, x = 9, y = 2$$

కాంట్లే వుద్దిలోయ్ తొమ్మిదవ కార్బో పీట్రపరి (2) నెల.

కాగితమీద ఉక్కునీ చూడగానే గాంధి ఘొపం వాడిలోయింది. అతడివేచే ఘోస్తున్న వాట్లులోయ్, “ఏమెది సార్, ఏమైంది” అని అడిగాడు.

“ఈ అమ్మాయ్లో దివ్యాచి పుందుకు మనం వేసిన ఎత్తు అంశా ఈ ఘోసి ఆమెకి వెచ్చేసింది” అన్నాడు. అంత కష్టమైన ఉక్కునీ అంత సుంఘంగా ఆమ్మాయ్ చెప్పేస్తునది అని అతడు అనుకోల్దు.

“దురదుప్పం సార్, మనది దురదుప్పం” అంశా రెండో కవర్ విప్పి, వార్టులోయ్ ఉలిక్కిప్పి, అవంరంతో కెప్పున తేకపెట్టాడు. కవరులో అయిదు పంచులూపాయిలనోట్లు, ఒక రూపాయి పున్నాయి. లిస్టు కాగితంలో నాటుగే లైస్టు పున్నాయి. గాంధి ఈ ఉత్తరాన్ని వరిచేదు.

“ఫ్లూస్ రాగిం, ఈం నాయులోయ్ తెలి రూపాంచ స్ట్రీ ప్రెక్ష లో తొండ శాఖానుమ్ముల్” వేగించుకు యీ దీశులోకి ఈ ఫ్లూస్ బాటులు. చేయింగ్ లోర్స్ ప్రోజెక్ట్ ఎల్ల ఫ్లో యీ క్లీష్టార్ శాఖానుమ్ములు ఈ శాఖాంచులు.”

ఇద్దరూ ఒకరికొకరు అట్టినందనలు ఘాట్లులోనే తెల్లుకున్నారు.

సత్తరం మండుషూ “ఏది రమ్మ?” అన్నాడు గాంధి.

“ఏం రమ్మ?”

గాంధి ఆశ్రమంగా తలెత్తి “ఈ అమ్మాయ్ ఇచ్చింది” అన్నాడు.

“అదంతా నాదే కదా” అన్నాడు లోయ్.

“అన్నాయం” అన్నాడు గాంధి. “సీకు పదిహాను రూపాయిలిద్ద మంగుకున్నాను.”

“అది మందు కాగ్గుర్లు పార్సీ” అన్నాడు లోయ్. “మీకు దశ్మి ఆమె కష్టముంది రాదని కెపిసినపుడు నేన్నన్న ఘాట్లు గుర్తు తెప్పుకోంది... అవిదేసిస్తే

అది వచ్చుకనె మీకు సాయం చేయ్యాలుపుకున్నాను. అవిదీపి ఉపులేదు కాబట్టి త్రీగా లేస్తున్న అన్నాను, గానికి ఏరు వప్పుకొన్నారు. కాబట్టి ఉపుడు అంచు అభ్యంచంతా కాకే పెంచుతుంది అపే ఏమీ ఇమ్మనష్టుబు నేను త్రీగా లేసిపుండేవాట్టి కాదా...." సారే అయితే" గాంధి అన్నాడు. "పెళ్ళాలైను రేప్పొధ్యాన్నాడు, ఆ దఱ్య నుహ్యే వుంచుకా?"

"....సార్."

ఆతమ లగేదు.

"నేను చెప్పుటాడ్చీ కాదు సార్. నా మీద కోఫం పిల్లుకోకండి...."

"అణువంటిదీమీ లేదు" అని గాంధి వెనుదిరిగేడు. నిజంగా అటుచందీమీ లేదు.

ఎవరూ వెళ్ళాల్చు కాదు, అటోవాదు, బార్బోయ్, మెరికల్ పొపువేచ్, ఎవచూ వెళ్ళాచుకాదు. వేపంల అవశలివాది అవసరాన్ని తపు తెలివిశెటల్లో "న్నాయంశ్రూం"గా రఘ్యగా మాముకుచులూరు, ఇంచులో న్నాయం ప్రస్తుతి లేదు. అదంతా వట్టించుటమే, కొంట్రాట్టు అట్ట.... నెక్కన్ 2 లై.... "ఏవ్ ఎగ్రిమెంట్ ఎవ్వెఫ్స్ట్రియమాల్ ట్రైల్"....లా.... 'ఓ గాచిద లందెది' అన్నాడో మేధావి. అప్పు తీసుకుంటే ఇంచులి అంటుంది న్నాయం. మూడు సంపూర్ణాలయితే ఇంచుక్కే దంటుంది వట్టం. మ్యాక్స్....ఎవ్ రిప్రెషంట్స్న్.... కో మెర్లన్... అవ్ ర్యా ఎవ్స్ట్రోమన్స్.... క్రీమన్లే కీసల్ కోక్.... మనవి తెలివిశెటల్లో మరింత గాగా వుపయోగించుకోవడానికి మనవి నిర్మించుటన్న అయిథాయి.

అయితే ఉక్కలి....మిగ్గా వాళ్ళకన్నా హార్ట్స్ బోయ్ నియం. నైతిక చిలుపల పట్ల కంఠాగా సమ్మకం వుస్తుచుదు.

ఆలోర్వెసలలో గాంధి ఉపులేదు కెర్లుకున్నాడు. కంటీకోచ్చేసరికి తెలుగురుయాము నాలుగేస్తుర అయింది. ఆశం తీసే లోపలికి క్రువేశించేడు. సేరుకు అటి ఇట్లు, ఉస్సది టక గది, కుల్చిపుంచం విరోధించబడికి సింగంగా పుంది. రెండు మూడు సీల్వర్ గెన్సులు పున్నాయి. పొయ్యి వెచిగించి ఎంతకాలమయిందో-

ఇ గదిలోనే ఆతడూ - ఆతది తల్లి కొన్ని సంపూర్ణాలు - ఆతడికి ఎదుయా పని దొరుకుతుందని - తపు తీపిళాలలో కొంగా నయానా వసంతం కొంగి మాస్టులదని ఆతడో - తీవ్రాల్చ ప్రతికేరు. ఆత లగ్గిపోయన తల్లి అవశి తీరానికి వెళ్ళిపోయింది. ఆతమ మిగిలేదు

ఇ చూస్తుప్పుం గదిలో, ఆ సీరిమపు సింధిలో, ఇ గది ఉడ్డులో అతడు కంచించేటు అలానే నిలపర్చాడు. ఇ తర్వాత ఎయిట్కోచ్చేదు.

ఆతడి మొహంలో చిఖావచూ లేదు. ఇలా మామాయాగా, మామాలుకన్నా పిక్కుపు ప్రశాంతంగా ప్రంది. పక్కించికెళ్ళి తలుపు తప్పేదు. ఎంటాయని కింగ్ సుల్లాముకుంటూ వచ్చి తయపు తీసేడు. గాంధిని చూసి మొహం చిట్టించి "ఏం కావాలి?" అనిగేడు. అంత ప్రార్థున్న వచ్చినందుకు చిరాకు ఆతడి మొహంలో ఛాట్టొచ్చినట్టు కసంద్రుంది.

"నిన్న సాయంత్రం నేను మాటల్చాదింది...." అన్నాడు గాంధి.

యంచూని మొహం చిప్పారింది. "సీ తల్లి..." అనలోహంలే గాంధి మధ్యలో ఆపువేసేడు. "చచ్చిపోయింది."

"పామ్పుయ్" అస్తు భావాన్ని మొహంలోనే రాచుకొని "అయ్యా పొపం" ఇంక్కు యంచూని. గాంధి కి క్రూజప హార్సుకొని - "పోచామా" అన్నాడు ఇంక్కురూ గాంధి గిక్కించారు. యంచూని ఒకే మస్తుపునీ చూసుంటే గాంధి వోనంగా నిలపడ్డాడు. ఇ క్రితం రోజే వాటి అమ్మకం సిరించి ఉతడితో మాటల్చాదేదు గాంధి. పెళ్లి వస్తువులు మీమీలేవు. గెన్సులు, ఇట్లు, మందం, వది వస్తుండు పుస్తకాలు, విరిగితోయన చార్పీ.... తల్లి మంగళసూత్రం ఉకపీ కొంగా విలువయినది. యంచూని మునసులోనే రాకుళ్ళి "మాచొందలు" అన్నాడు

"అస్తుందీకి కలిపా?"

"అప్పును"

అన్నాయం-ఇన్నాయం - అవసరం-అవసరం

"నర అయితే"

"దఱ్యు ఇప్పుడే కావాలా?"

"కావాలి."

తీసుకొచ్చి ఇచ్చేడు యంచూని. ప్రంతుపెల్లిని, పెళ్ళిలో ఇస్తు మాత్రాల్చి అప్పేదు గాంధి ఆతడికి గదిలో మస్తువుల్ని అలానే వదిలిపెట్టేడు.

"ఇంటీకి కాస్తి తీసుకొస్తావా?"

"తీసుకురాను" అన్నాడు గాంధి. "గది ఖాటి చేస్తున్నాను."

కట్టురట్టులో లయటపడుమంటే అదే

రాధాపు పది అవుతూందగా ఈం లేలింది. మనిషికి ఇర్పి రూపాయలు కొప్పున సలుగురు కవ వాహాయుట. క్రాష్టవీకి ముప్పై అయిదు రూపాయలు. పాచి సలలై రూపాయలు పూపులు ఉమ. నెఱ్యు ఇంద్రై ఆయిదు రూపాయలు. గంధి, ఉద్యోగులు అరు రూపాయలు. పుట్టిలు రావటం అనే ఖర్చుల పుట్టు తేపిలం ఖర్చుపుట్టాంది.

కాలుట్టు శబం - ఏగిరిపడే మంబలు - తీక్కణలని సంతరించుటంట్టున్న పూర్వుడు - ఎందువారిన టెప్పు-

దాన మెదట్టే కూర్చుని పున్నాడు గాంధి.

“ఇక లే బాబా, ఇక్కడ కూర్చుని చేసేదేమీ లేదు.”

ఫ్రపంచలోకి వెళ్లి చేసేది కూడా ఏమీలేదు అనుకుంటా లేదాడు. కాలీకాపరి వట్టి చెయ్యి కాపేదు.

“అరేమిటి ఇవ్వపలసిప రేటు ప్రకారం ఆచ్చానుగా” అతను విశ్వాసోత్తు అసహనంగా కన్నాడు.

“బ్రాస్టిన్ సాటి”

“ఎందుకు”

“శవర కార్బ్రినందుకు”

“ధానీకి ఇచ్చేనుగా”

“ఆది పూమూలుగా కాల్పిసందుకు సాచి కూస్తి మర్చులో తిప్పారి, కుట్టలైదవాలి. లేకపోతే పూర్తిగా కాలదు ఒక చెయ్యు గాలిలోకి లేచివోటుంది. అది కాలపుండా అలాగే పుండిపోతే రాత్రించి నక్కే పీపుపోతుంది. అందుకనీ ఎంక పీరిహాక్యయినా ఇక్కడ దఱ్యుకోసం కూసుకోరు స్టార్-స్నేపర్గానే రాలిషిస్త్రెడు....”

శవస్తి కాల్పిసందో కూడా ఆర్టిస్టీ, స్నేపల్ రీట్లు పెట్టగలిగిన కాలీకాపరి - తిరుపతి దేశుది స్నేపల్ దర్శానానికి మాటపడశాధు వస్తాయి చేసే ప్రభుత్వపు పిటిలుమా పున్నాడు. అంటి ఇక్కేనీ అంటి కిచ్చి శ్వాసం నుంచి ప్రభంవం అనే శ్వాసంలోకి ఉయిలుచేరాడు గాంధి.

3

ఆ తరువాత అర్పుపాటు గాంధి జీవితం చాలా ఘారంగా గడిచింది. ఘారమంచే అందేమీ బాధకో విలమిలాదిపోలేదు. జీవితం ప్రభు అమగాహన పుస్తువాదు నెస్టారంగా కాలం గడపటంకన్నా ఘారం అంకేమీ లేదు.

పుట్టిపాత్క చేంద సెద్ర, కొళాయి నీక్కు బాద పెట్టడంలేదు. ఒకందుకు సంతోషంగా ఘంది. తలి పుస్తువుదు నిలుచ సీడ కావాల్చి వచ్చేది. అందుకోసం బసెస్ట్రోండులో లయవు మోయాల్చి వచ్చేది. ఇప్పుడు అటువంటిదేమీ లేదు. కేవలం డిప్రైవ్హ తప్పి ఈంకేమీ లేదు.

నిరాసక్కత, ప్రతి విషయం పట్టి నిరాసక్కత, అది పెరిగి - పెరిగి - ఒకరోజు అతడే నిర్దయాగికి వచ్చాయి. ప్రతి విషయానికి లాధిం, నష్టం చేరిజి చేసుకుని తివించే ఈ మనసుపుట్టుగే. అంటూ ప్రతశతంపట్ట వచ్చే కాథాస్ట్రోస్టోన్ని అంచు వేసి చూసుకొని, దానివల్ల విమ్మి లాశం లేదని తెలిసి -

అత్యాచార్య చేసుకోవాలుకొన్నాడు.

ధారాకి అందేమీ క్రూపదలేదు. తన పునులను బాలా సించింగా... మొహం కిచ్చుకున్నట్టు, అట దుష్టుపుస్తుట్టు చేసినట్టే, అత్యాచార్య పరికరాల్చి కూడా సమకూర్చుకున్నాడు. మొహంలో విఫావుమా లేకుండా, నిరాసక్కంగా కాలికి లాధు కట్టుకున్నాడు. అ లాధుకి రాయి కట్టుకున్నాడు. తనకొవ్వుని పిర్మల్లో ఒకప్రతిన కండ, తనను ఈ బాధామయ ప్రమంచంలోకి తిరిగి పడియ్యుకుండా ఆ రాయి అది కట్టుకున్నాక అందు చిస్తు ఎత్తు ఎక్కి విపీచిదా ప్రమహించే నీర్మలోకి ధమిలున గూడెదు. నీచి అడుగుకి వెళ్లిపోయిక సహజమైన ప్రాణంపీడి తీపి, పైకి రావటానికి ప్రయుక్తం చేసింది. కాగీ రాయి అడుగున సాక్షిప్పాలై వుంచింది. అందికి అసహనం వేసింది. రాయి తన వచని తను చేసున్నస్తుందుకు.... ఉక్క గుర్కు నీర్మలు కాగేడు, ఒకఇ కాలంలేచి మధ్యామగ్సి - ప్రిచీను శారీరిక రాలు, గుర్కై

ఉపిచాదక రెండో గుక్క ఆగుతు - పుండగా అలిడిని రానుటంటూ ఎవ కలీరం ప్రయామంలో పెట్టలోయి, అంతకు తగిలటలో అందిని పట్టుకుంది. అంతడు ముందు కంిప్పుక్క అయినా. ఆ పట్టుకున్నది జలగ - పొములాంటిది కాదని, మనిషి దెయ్యి అపీ, పైగా ఆ చేతికి ప్రాణం ఘంచుని తెలుసుకొని, ఈ త్రణం పిం దెయ్యులో తోచక కొట్టుచిట్టులాడెదు. ప్రాణం రిస్తింపుకోవాలన్న ఉపన అవశ్యిక శరీరంలో బాగా కనపడుతూంది. దానికి సాయం చేయటం మనిషిగా తన క్రూపుం, ఒక చేతికి కాలిసుంచి రాయి విదిపీంచునీనెందుకు రెండు నిముచేయ వచ్చింది. పైకి రావటానికి ఒక నిముచుం.

నీట్లు శారీగి బాట్రీ తన్నేని ప్రయుక్తుంలో పుస్తు ఆ శరీరాన్ని ఒడ్డుకు లాక్స్మీ ఒడ్డుమీద పదుకోవెట్టడు. ఆ శరీరం ఈ అమగ్యాయి

త అప్పుయి పేరు లస్ట్

* * * *

"నేను ఆత్మహత్య చేసుకోవచు - మన పుస్తకంలోనే లేదది" ఇంది లస్ట్
"ఒంటరిగా తున్నానుని ఎలా తెలుపున్నారో అ ముగ్గురూ పొక చుట్టుముట్టేరు.
పరుగిస్తాను, ఎనుకే వాళ్ళు, ఎఱు దారి దీర్చక్కపెరు శరణ్యముయింది. అంతేగాని
అత్యహత్య చేసుకోవటం ఏమిలే... లేవార్పుగాక్కు దేసే ఏని అది."

గాంధి గతుక్కుమని, అంతలోనే సర్పుకని... "జెసు? ఆత్మహత్యమిచీ
నాన్నెన్న?" అన్నాడు. ఆ తర్వాత పొకచుట్టు చూస్తూ "ఒక్కుటివేశా రు ఇంట్లో"
అనిపేచాడు.

"భైను! ఒక్కుటివేశా"

"గీవెరూ లేదా?"

"కున్నారు, వరిన లెక్కినట్టు ఇదే అన్నయ్య - ఉట్టిగం పేరుతో వ్యాపిచారం
చేసే వదిన, ఇంకా చాసే చూడనట్టు అమ్మా - ఈ ష్వక్కల కుట్టు దరించలేక
పారిపోయి వచ్చేసేమ ఆ ఇంటిసుంచి."

"మరి తివనం?"

"మొదట్లో లాలగయిదు లభ్యాల్టే పోరిపని దేసేదాన్ని తరువాత కొద్దిగా
గిలదేచుక్కున్నాక చిన్న చెస్సు చ్చూపిల్సి చెపుతున్నాను, అన్నట్టు ఒక విషయం-
సన్ను మీరు నుహ్య అంటున్నారు. మరి వేనూ మిమ్మల్ని ముహ్య అన్నావ్యా?"

గాంధి నప్పి..... "అను" అన్నాడు.

"ఖాపుంది! ఎందుకంటే లభావచనం ఆత్మయుతకు ఇవతలిగట్టు, అన్నట్టు
ఇంకే విషయం - నాటు డాలా లోలోదా వాగియుటం ఆలవాటు, పీచ్చివాళ్ళ
గురించి, డాక్టర్ గురించి, మున్సిపాలిటీ గురించి, రాజకీయాల గురించి - అన్నిటి
గురించి.....! అనులు డాలాపుంది ఉట్టేశ్వరం ఏమెటంటే - గాంధీరంగా వందేవాళ్ళ
మనసు బచ్చితంగా పుంయందసీ, ఎట్లుం వాగివాళ్ళ దోషా మనమంలని. గలగల
మాటలుడేవాళ్ళు తెలివితక్కువు వాళ్ళసీ అంటారు. కాసీ నేను మహ్యకోసు, అయితే ఈ
ఎక్కువ మాటలుడం ఒక్కోసారి ఇచ్చందిలో పెదుతుందనుకో. ఒక ఇంటిలో నేను
వని మనసుగా చేరిన కొత్తలో ఇంటాయన నేను గరి ఊదుస్తుంటే "కట్టు
పెరింపోతున్నాయి నిన్ను చూస్తూంటే" అన్నాడు. "ఒంటరిగే వేర్ స్కూల్సోర్సర్సెన్ అర్
చి స్కూల్సర్సీ" అన్నాను. ఆదిరిపోయి పనిలోంచి తొలగించేడు."

చుట్టు ఉడి చూచాడ్ చెప్పు

"ఎం వచుతుకున్నావ లక్ష్మీ ముఖ్యా?" అమె మాటలతో ప్రథావికులై....
మంగంగా వున్న ఆ మొహంగేసి చూస్తూ అడిగిందు గాంధి గలగల పొర్చాచౌనికి
అకప్పొత్తుగా అట్టు పడిపోయింది. నిస్క్రాందోపచి లక్ష్మీ నెమ్మిగా అడిగింది
"ఇంటి అవసరమా ఇప్పుడు - ఎప్పుడే మప్పుపోయింది?"

"పెప్పుపూటూ ఏమిటి?"

"గ్రాంట్యూచేచ్చిని, మేర్లోఇల్లా కాలేచీసంపా"

అతడు అప్పుకుఫలియ్యాడు. తన ధియరిబీకల్ తీవితాన్ని అమె ప్రాక్టికాలిటీ
పరిచాసిస్తున్నట్టు వుంది ఏమీ లేనితనం సుంచి పని మనసుగా మారి చ్చూచే
టీవర్గికా ఏపగటం....

"ఈ పోతలో పున్నావేం?"

"ఇప్పుడుంది! వక్కనే ఏరు, ఆస్ట్రోఫ్ లివింగ్ తల్కుపు - చుట్టుపెర్చుల
వాళ్ళమధు గౌరం...."

"కూనీ కొచ్చేయి, గూండాలూ....."

"ఎక్కు లేదు?"

అతను మాటలుదేలు తన ఎదురుగా మామూలుగా కనజడే ఆ అమ్మాలు
ఇ క్రూణ కాపెడికి ఉ అట్టుతమయిన వెప్పుపూగా కనబడుతూంది.

"చూయ్యి సారీ" అంటామె.

"ఎందుకు?"

"కట్టువ మాటలుడే వాళ్ళ గురించి పీరో అనేసేను. నిన్ను చూస్తూంటే నుహ్య
ఆ కోవక చెందిన వాడిలాగా కనపడుతున్నావు అసలు నా ఉచ్చేశ్వరం తెరిపయిన
వాళ్ళందరూ మింటశాపులని.... ఇంటే ఉమ్మీ...."

అమె కంగారుపెదలుం చూసి అశయ నప్పేదు. తన గెట్టి కాస్ట్స్ లాలాక
కంగారు అతడు గుర్తించేడని తలిసి ఆమెకూడా నప్పేస్తింది. అశయ మాట
మారుస్తూ "మీ వాళ్ళాపురు కనబడేదో ఈ మధ్య?" అని అచ్చిగాడు.

"అన్నయ్య కనపడ్డాడు ఒకరేసు. ఇంటేకి రఘున్నాదు. అంతలు ముందురేసే
పదిన్ని మర్యాద కూర్చుపేట్లుకుని అన్నయ్య, అతడి స్నేహితుడూ సినిమా చూస్తూ
పుండుగా చూసేను. ఇంటేకి రఘుంచే రాము కాన్నాను. అమ్మసు కూడా నాలో
పెంపించెయ్యిమాన్నాను. 'పంపు, అయినా నితో ఎందుకు...' అన్నాడు.
సీతోపాటూ అమ్మ పుంచే ప్రమాదం. ఎవరయా ముసలి స్నేహితుడు అచ్చితే
అమ్మసి...." అని వప్పువ ఆగిపోయి, చెర్రాగా కందిపోయిన గాంధి మొహస్తు

యందమూరి వీరేంద్రనాథ్
చూస్తూ... "ఎయావు సారీ! రాల పచ్చిగా మాటల్లడుతున్నాను కదూ" అంది. ఆమె
గొంతులో అకస్మాత్కాగా మార్పు చెంది.... "ఏం తెయ్యును....? వరసైలులు....
ఆవి ఎంత జావుమయినవి అనే.... విషమలబి మనిషిని అయినా మార్పుస్తుయి....
మనం- ఎంత సుగ్గుతెలునే మనస్తులైన్నా చుట్టూ వస్తు మనస్యులు రాటు
వేలేటట్టు చెస్తారు - ఈ దట్టు అనేది ఒల్పాంలిదంటే...."

అందు ఆమెవేషు తెలంగా చూస్తూ ఆలోచిస్తున్నాడు. తనకన్నా వెయిసలో
చిన్నఱయినా, వేవితంలో ఎంత ఎదిగిపోయాడి? ఆమె ఉట్టు వరిస్తితులతో
పోయకుంటే తన సమస్యలు ఎంత చిన్నాయి? ఇత్తున్నర్థం అనే దీపం ఆరించుండా
పుంచుగాకి ఆమె చేస్తున్న ఈ ప్రయత్నం తన దీపాధనకి, ఎగోనీకి ఒక
గుణపారం.

"ఏమిలే అలోచిస్తున్నావీ?"

అందు ఉల్కిస్తుడి.... "ఏం లేదు" అన్నాడు.

"మరి నా ప్రత్యక్షి సమాధానం చెప్పువేం?"

"ఏం ప్రత్యక్ష?"

"ఏం చేప్పుంటావే సుభ్రు?"

"నిరుద్యోగం."

ఆమె థక్కున్న నిష్టీ... "అదేమిలే?" అంది.

"అప్పుడు డ్రైగ్ గొరకలేదు."

"ఇదక్కుడయినా పెట్టే వుంటుండా దొరకటానికి? మనమే సంపాదించాలి."

గ్రాహ్యమేళి అయిపుండి చాల్చల్చే పొలిపని టిప్పోగి సంపాదించుకొన్న
ఆమె లేందు డీగ్రీలే గురించ శెలిగిన అతడు దానికి ఒపాటు చెప్పిలేదు. అంతలో
ఆమె అస్తుడి - "ఏ డ్రైగ్ గం అయినా చెయ్యిచ్చు! చొరక్కుపోవటం అన్నాప్రశ్నలేదు.
చార్జ్ చెయిటను, కోటలో చూలి, ఎంలేముంచు గ్రాహా, చారుకి ట్రైవర్లు...."

చెయ్యిచ్చు, లక్ష్మీలూ ప్రయాచింగ్ ఫోర్స్ వెనుకపుండే పెదలునా చెయ్యిచ్చు
అతడు మళ్ళీ అలోచనలో పుట్టుట చూసి ఆమె నమ్మిగాడి. "గీలో వుండే పెట్టు డిఫ్యూక్షన్
అది దిఫ్యూక్షన్ అయినా నాకు ఇప్పుడిప్పుడే నమ్ముతున్న ఆఫిష్యూ ఏమిటో తెలుసా?"

"ప్రిమిలీ?"

"తక్కువ మాటల్లడటం- మాటల్లడుతూ మాటల్లడుతూ అలోచనలోకి
అరించటం." అందు స్విప్పి భారుపున్నాడు. "ఇమ్మడు మనం బిట్టినా తిసటం
మీద గీ అభిష్టాయిం ఏమిలీ?"

దట్టు అల్లి వహరాఫ్ దట్టు

"కునునికి ఏమిలేదు కాబట్టి వీలో చేయబడ్చునది."

అమె శేరి "వాళ్ళలో వేరుకున్చాయిలు పేట్లేసట్లు గుర్తు" అని చూరు వెతికి
పొట్లుం తీసింది. పొట్లుం చూస్తూ - "మన పొప్పుజ్ఞులోకి లీపులు దండ్రెసినాయి,
ఏం తేద్దాం మహారాజా" అంది.

"చాలే దుమ్ము దుబుపుచు" ఇన్నాడు చులిపి, కొన్ని గొంజలు అతడి వేలిలో
పొస్తు "అరె-యాదిగే ఇంచుచూచు" అంది. వేరుకునగ పొట్లుం కల్పిన పూర్విపోవర్లుపై
చూసేదు గాంధి - పెద్ద అష్ట్రాలో మూడు అద్దర్రెయాట్ మెంట్లు కనిపీంచాయి.

WANTED

ఒక కోలీస్తురటి టక్కూనొక్క కూతుర్లు విచారామాది ఆస్తి వ్యవహరాలు
చూసుకోవాలికి ఒక యుచుదు కావాలు. కుర్రాపు గ్రాహ్యమేళీ అయిలే
దాలు. గుణవంతులూ, పెద్ద పెద్ద కోర్టులు చేనివాడూ అయిపుండాలి. అప్పిలు-
శాక్తీ నెం. 918.

ధాని క్రింద ఎంకో అద్దర్రెయాట్ మెంలో కనిపించింది.

WANTED

ఒక పెద్ద విటనెన్ కంపెనీలో ఎగ్గిక్కుచెట్టి డైరక్టర్లుగా పని చేయుటకు ఒక
గ్రాహ్యమేళీ చావలిను. పూర్వానుభంగం అవసరంలేదు. తించండ్రుచెంల రూపామూల.
ఇట్లు, కారు కుపెలిమే ఫరిస్తుంది. ఆప్పిలు- శాక్తీ నెం. 919.

ధాని క్రింద మరో అద్దర్రెయాట్ మెంలో.

WANTED

ఒక చిన్న తంచెనీలో అశోంచింటుగా పని చేయుటకు ఉన్నాపూచంతుదయినా
గ్రాహ్యమేళీ చావలిను. తించం చెందువంలు యూఫ్లో జుక్కినెంటు సంవత్సరానికి
ఎర్పె రూపాయిలు. వెంటనే ప్రాయంది శాక్తీ నెం. 920.

* * *

"ఏమిలే నాన్నా ఉదంచా" అంది పోరిక పేపరులైఫ్ చూస్తూ

"ఎసైండప్పు" ఇన్నారు రావారామాహినీరావు

"నేనంత ప్రైవేట్ లోలేని దాక్కా కనిపించున్నా... రి ప్రికటన ఏమిలీ?"

"ఆది ఎవరి గురించే అందులో భ్రాయలేదు కదమ్మా?"

"అయినా అలాలీ ఇద్దర్శియాజీమెండు ఇష్టపులసేన అవసరయ ఏమోచ్చింపి?"

"సిచ్చి పదంగా రకాలు, ఇదో రకంది, అయినా అందులో లుస్త వెరిక అస్తుంభాలేడా!"

* * *

"అందులో ఏదో మెలికుంటి" అంది లక్ష్మీ, అద్దర్శియాజీమెండు వంక చూస్తూ

"ఏమిలి?" అన్నాడు గాంధీ.

"కోలీ కృరూడి కుమారై వీచాపోనికి అధ్యియ చేసేవాడికి పెద్ద పెద్ద కోర్సులుదక్కాడరట, అసలు నా ఉద్దేశ్యం ఈ మూడు అగ్నిశ్రీయాజీమెండులు ఒక్కారే జటి పుంచారని నా ఇంకో లభించాయింకూడా ఏమిలుంటి- ఎవంతా కావాళ్లు వెదపల్చి చేయబాగికి ఎవడో దఖ్యాన్మాడు వేసిన ప్రకటన!"

* * *

"ప్రభజలు మూర్ఖులు -" అన్నాడు రాజురామమోహనరావు,

"ఎందుకని నాన్నా?"

"ఈ కుర్రణాళ్లు మరీంపు?"

"అసలు విషయం ఏమిలో తెచ్చికూడదా ఏమిలి?" అంది పోరిక.

"అప్పుసంగా వచ్చేదానికి ఎలంత అశపడ్డారో చూదు, బాక్సీ నెం. 918కి ఫెన్సుండువేల పైగా అప్పికిష్ట చూయాడు, బాక్సీ నెం. 919కి అరువేల టుర్రాలు వచ్చాయి, ప్రతిపాడికి కోలీ కృరూడి అభ్యాసినే, పెద్ద డిలివెన్ ఎగ్జిక్యూటివ్సే అయిపోయిన్న కోర్స్‌గానే, దిన్ను ఉద్యోగం దెయ్యాలనిపించదు కడా!"

"సిఱు నిషణగా కావాల్స్‌సిరి రెంటమంలల యాథియ్ లీటం పీడు అకోంటించాన్నా?"

"మరంతే కదమ్మా!"

"ఇసికి ఇన్ని ఇద్దర్శియాజీమెండు ఎందుకిద్దావ్ నాన్నా?"

"అము దీనికి అట్టులో సిస్టిముర్కొ అలోచించే కుర్రణాళ్లు ఈ దేశంలో ఎంతమంది పునాదా అని." *

"మరి బాక్సీ నెం. 920 కి ఎన్ని అఫీసీపస్సు చెర్చినట్టు నాన్నా?"

"ఇట్లి కూడా రాలేదమ్మా...." వస్సేదాయన తన అంచనా సిఱుమన్ను గర్చుంటే.

* * *

"పూడీ ప్రకటనకి ఇంతియ చేసేవాళ్లునే కంటర్స్‌క్రీ పీటప్పారని నా నమ్మిళ్లం" అంది లక్ష్మీ "చాలా కిలివిగా ఇచ్చిన ప్రకటన ఇవల్లోనే పుగియందిని పొందివేసి వీట కిగిస్సుంది."

"ఏది ఏక్కువ నేను అప్పుమీ చేయసు" కన్నాడు గాంధీ.

"ఎందుకు?"

"ఇలా విధుదోగ్గులమీద ప్రాక్షికల్ జోతులు వేసేవారి కోసం పోస్తు దఱ్యాల ఉపుడంకూడా వ్యాధియేం."

"మనమూ ఇంక్షిప్పిద ఈ ప్రాక్షికల్ జోతు వేద్దాం" అంది లక్ష్మీ "ఎలా?"

* * *

"మొరలీ రెండు బాష్పులకి మరీ రెండువేల అప్పికెప్పేసులు వచ్చాయి సెర్కి" అన్నాడు గుమాస్త్ర కట్ట పెట్టుకొస్తు.

రాజుగారు నమ్మేరు "మూడో బాష్పుకి ఏమీ రాలేరా?"

గుమాస్త్ర నుమగుతు "చెంద్రుపి సారీ ఉడతీ అట్లికెప్పేన్ - కానీ..." అన్నాడు "ఇనీ?"

"అది వేరింగు బెటులు, స్టాంపులు అంచీంచలేదు. మన దగ్గర్చుంచే దఱ్యాల వసూలు వేసేరు."

పించుస్తు పోరిక ఘక్కున వచ్చి తండ్రి కోపలగా చూసేసరికి సమ్మస్తి పెదాల మధ్య దాచుకోంది.

"ఇ వేరింగువాడు అద్దము ఇచ్చాడా?"

"ఇచ్చాడు సారీ!"

"అటగాట్లే ఇంటర్వ్యూకి పిలవండి. ఆ పొగరెపిటో.. నేను స్ట్రెంగ్ ఎంటర్ప్రైజ్ చేపోను."

* * *

వేది : మార్గి పశ్చించ

అస్తు

విషయము : ఆకొంపింటు ఉద్యోగం.

రిపరెస్యు : మీ దఱఫత్తు - బాష్ప నెం. 920.

మీ క్రతరం తేది - మార్గి ఆరు.

నైప్రథమ ప్రారం మీదు పెళ్ళికన్న దరఖాస్తు పరిశీలించి మిచ్చులును అంటర్చూకి చెలవడచుండి. మార్గి పంచామిబో కార్పు ఉదయం వది గంభీరకు మీరు క్రింద చెప్పిన శాశ్వతులో జంకుర్చూ వేయింద్దారు. మీ ఒకింపలే సర్పిఖిట్కుతో రాగలరు.

సం:

"ఇదేదో కేవలం నన్ను ఆశిషట్టిప్పుడం కోసం పంచిన ఉంటర్చూ?" అన్నాము గాంధి దానిచంటే మాస్కు "లేకపోతే దేరింగీ దరఖాస్తు పంచినాడికి ఇవాచా దారసుం ఏమిటి?"

సమ్ముఖంలో పుగం నెఱిం కావడ్ని, సిగం చాకపోవడ్ని లెదిగో ఈ రిపరెస్యు నెఱించి మాడు - Adm/14/1/ACCO అన్నాము అంటే లీఫ్‌లో నువ్వు బిధ్యులుగిపోవడినో భద్రావాదించే అయివుంటాడు నువ్వు పిలపలుగొస్తుడి మాచా అఫీసుకి కాదు - అందీకి. అంటే సూట్చు ఒక్కసినే ఎప్పాలూ పిలపలుగొస్తున్న మాటలు న్యూరమి లక్ష్మీ "సూట్చు చెప్పినట్టు బ్లగ్రిఫ్టు" పుండూతి. "మెదడు ఏకించ కాఁటిటు విరమణికి వాళ్ళు పుట్టుస్థిలుగా దూసాంట"

"మెదడులో కీటింట్టుండ్చు, పారులుంటాయి."

అమె అంది మాటలు పెళ్ళించుకోతుందు - "లేకపోతాడి రాలు పెళ్డు కంపేసీ కాలట్టి, సుమ్మి మామూలు ఉత్సరం పంచిని. స్క్రోంటులు, అంటేంటుండు ఉపసేవలే - పెళ్లించు కోపోతే, మాట్లాడి లిస్టులో. 14టి వాటికి అయితే, అటి మామూలు ఇంబిర్లుచ్చుయే అయి ప్పంటుంది"

"ఇంతకి ఏ కూడావి అది?"

"చెరితా చెప్పేవేసింట్టి."

గాంధి ఉపిక్షిష్టులుడు పెరిక ఆస్మానే ఆ రేఖ ఆరెడు తెలు క్రించి... అనుష్టురో రసకి దఱ్య కావాల్సి రావెటఁ... దివ్యపాకి నిషయుల్కి ఇంటిలో ఒప్పుంది - జమె చెప్పి వేల సాయంతో ఉప్పువ్వి చెసి నంబస్టు బయట చెప్పుటి - ఈస్తు గుర్తుల్లిపుటి.

"ఎమిచ్ సీలో మహ్య నష్టుంటున్నావీ?"

"ఏం రేదు."

"చెప్పికూడదా?"

అంతికి అమెని మీమొచాలు ఇట్లు పుట్టింది. తన తెలివితీట్లు ప్రదర్శించాలన్న ఆప్త్రయం మాడా కొర్ట్రా కెర్కించి.

"మీ పుట్టినరోలు ప్రశ్నించుతోప్పు" మాడు. నీ పుట్టిన నెఱని మూడై అంతికి మాచ్చుపేసి, రెండూ తలికి చెప్పు" అన్నాము.

అమె లెక్కట్లో "సాలుగుపంచలు చుట్టు" అంది.

"నీ పుట్టినరోల అట్టేటిన చది" అన్నాము.

"ఏలా కొమక్కున్నావీ?" అశ్వరూపగా అందామె

"అమ్ము ఇంకా క్షుణ్ణు, ఇక్క.. కై సుమంలెక్కట్లో దీ... దీ... దీ వీచు కూలా చేస్తూ కాంచినిప్పి తీసుకుచాల్సి" అన్నాము రిషమే అవసు అంత లెక్కట్లోచు. ఏ లోక పోరక కాగితమీద వేసిన లెక్క ఉండా పునసులో ఇంకిని ఇంచా సాధించేటు అరటి తెలివీట్లు కాదపలానికి పీట్టేరు. ముఖ్యంగా అంతి జ్ఞాపకట్టి కంప్యూటర్ కన్నా లిటర్ంగా లెక్కని అన మససులో రామకోగలదు అరటి చుండు. కాలిక్స్ లేబర్ కెమ్మె వెగంగా చాలీసి వెంచ్చిగలదు అతటి పొదడు ఒక నిమ్మాను తప్ప మససులో కానే ఏకో గుంచించుకొని. "మీ పుట్టినరోలు నేను చెయ్యగాలనుకుంటాను" అంది లక్ష్మీ

"అందు విస్మయమంకో "నియమ" అన్నాము.

"చేర్ చెప్పు - తేదీని వ్యోమదులోనూ, నెలుపు మూడై ఉట్టితోప్పు ప్రాచుపేసి... కలిపి...."

"సంఘ్యోమాయ" అన్నాముతరు.

"అనవరి లక్టి -" అస్మిదామె. అందికి ఓలమారించి. చెప్పేంచ్చుదు గుక్క కిష్టులో, "ఎలా కొమక్కున్నావీ?" అన్నాము.

"కిర్కెలు?"

"కిర్కెలే"

అమె శెరిగ్గ ఇంచి తిసుకొని. "సాకు సరిగ్గ తెలు, మూడై, ప్రశ్నలేయమిని సంఘ్యోమి లక్టిష్ట పుట్టుండర్ అనుమతాన్నాను" అంది.

"సాకు నియాగ లర్సుంజాలేయ"

"43లు క్రైస్తవుండుతో ఫాగించేను, వచ్చిన శేషాణ్ణి (17 ని) తిరిగి పెడతే పొశ్చాచేసి (49) దాన్ని తిరిగి పెస్సుండుతో ఫాగించేను, వచ్చిన శేషం ఒకటి, అంటే జనవరి నెఱ."

తథాడు తథ్యతిథుదయ్యాదు. అమె చెప్పిన దాన్ని క్లీంటిండుకోవటానికి కొంచెం సేస్తు పద్ధీంది. ఏదో కొర్కి కొర్కిగా అర్థమపుతుస్తులు అనిపించింది.

"....కానీ ఏము అన్న నంభు ప్రాచాస్తుక ఏమిలే?" అని అడిగాడు.

"ముపై ఒకటిని పెస్సుండుతో భాగిస్తే చేంచం ఎండూ!"

తను చెప్పి దైలుతో చేసిన పుద్దుపైన రెక్కని అంత తేరిగా చెయ్యిపుచ్చి అర్థమయింది చాలా నిజాయితీగా అమె కెరివిశేటర్లు అభినందించేదు.

"ఉద్దీ తెలివిశేటలుంటే సరిపోదు. రానికి కొర్కిగా లేకళ్లనం, కొర్కిగా సమయస్వార్థి కోదీంచాలని అర్థమయింది నాకిష్టుడు" అన్నాడు పునస్వార్థిగా.

"అవ్స్తు కోదించి ఉద్దీగ్గిం సంపాదించుకురండి మహారాజ! మీ విషయం కోసం ఈ పొక అనే కోట- పొత్తులు అనే సైనికులూ ఎటురు చూస్తూ పుంచారు" అంటూ సప్పింరి లక్షీ.

* * *

విశాలమైన భవంతి, చుట్టూ పెక్కన గోద, రంగాల పూలచెట్లు, మర్మలో ఎరుటి మల్లీరోద్దు... పెద్ద ఇనువ తలుపు, పక్కనే గూర్చా గది.

"పీం వావాల్" హంటీలో అడిగాడు గూర్చా. గాంఢి కాగితం చూపించేదు. గూర్చా దాన్స్తు పెద్ద అఖినీరులా చూసి, వెళ్లాడు అస్తుల్లు తలూచేదు.

దాదాపు పంచ గజాలు... ఇరువైపులా సుస్వారాళ్ళు వేసిన రోధు.... గారికి పూగుతున్న మొక్కలు తెచ్చల్సుగా పుస్త మెల్లు ఎక్కి అతడు కార్పార్లోకి ప్రవేశించాడు. ఒక మూల లాలగు ఉర్కులు మర్మలో గుండ్రలే లల్లిమీద పూలగుత్తి చుస్తు గ్రాసు పున్యాయి వరండా నిర్మానప్పంగా పుంది. దిండు కాబాకు మత్తు ఇంసన ఆ గదిలో మెత్తగా పరుచుకుస్తులు పుంది. ఆ గది మర్మలో లనకి ఇంసన- అందమైన టీపీ చిరి కంచున సెలించుగులా ఇలిపించేదు. తన పెప్పుల ధూళికి ఆ తింటా పొడ్రెపోతుందేవో అన్న వయం కల్పింది. వెనక్కి అధుగు వెద్దామనుకుంటూ పుందా, పక్క గుమ్మం దగ్గిర్ముంచి ఒక గంధిరమైన స్ఫురం వినిపించింది.

"అయితే సుమ్మేస్తుమాట జాతిపిత్తచి."

గాంఢి లింగివది అటు చూసేదు గుమ్మంలో రాజురామమౌడ్చానీరాపు నెఱజంది వున్నాడు. అండికేం జవాబు యాగ్నిలో శెరియాలేదు.

".....కూర్కు"

కూర్కున్నాడు అయిన పచ్చి ఎరులి సోపాలో కూర్కున్నాడు.

"హంటులంలించుండా రంగాసు పంచాసికి ఎంత దైర్ఘ్యం సేతు?"

తథా మాధుర్లేదు

"ప్రాక్కిల జోకలేసివారంది నాకిష్టం, కానీ నామీద క్లోపులేసే వాళ్లంటి...

ఆర్టీ పెప్పుకోవేదాకా విభ్రమించు వాకు" అయిన నెవ్వాడు నెమ్మిగా....

".....వక్కు మీ లలు"

ప్రత్కు అయిన బంధు అడిగాచే తెలియక గాంఢి క్రూడం తటపటాయించి వెప్పొచ్చు.

"క్రుడికి ఎంచ దూరం?"

బెప్పొచ్చు.

"ఎలా వర్ణావు?"

"నదిరి."

"ఓరిగి ఎలా వెటెంతు?"

"సమిచి."

"ఇంకే, గీ ఇంటర్మూన్స్ ముగిసింది సుమ్మ పెళ్ళాచ్చు."

గాంఢి వెప్పుచోయేదు. అయిన వీగుగా సమి - "దీలీ ఫెర్ బాల్ ఇంతచూరుం సుమ్మ విచచుం - దీసించం ఫుస్తుకాట చదివి ప్రీపేరపటం, వీ ఆక, అంత సిర్కటం, సుమ్మ వెళ్లిగాబోయ్యు."

గాంఢి మొహం తేచుగు రంగులోకి మార్చింది. వర్షికిట్లు సుమ్మకోసి లేచాడు "వీను మిమ్మల్ని ఒ మూడు ప్రత్కులు అడగువ్వా."

తపోరి మిమ్మిపోవటం అయిన వెంతయింది. "ఏమీటచి?" అన్నాడు.

"మీ లెలువిరి ఇంచాయం ఏంత?"

సించుకు ఇంచోయేదు గానీ, చెప్పుకోవటం సంతోషం అనిపించింది "పెలకి రెంచు మూడు లక్షల మర్మలు...." అన్నాడు గ్రూపా.

"సీమ తిరిక వెళలో ఎం చెప్పు నుంచారు?" రెండో ప్రత్కు అడిగేదు.

"తిరికా?.... నాలాటి ప్రాతిక తీరిక పుందరప్పాయ్యి."

"రివారి గ్రహణ సార్" వినయంగా అడిగేమ - "చీఱు రాత్రికు వెన్ని గంపులు నిద్రపోతారు?"

ఈ ఘనత్వానికి కష్టభూత్తే అయి. అయిన రాత్రి పదింటికి... " అన్నాడు,

రసారి గాంచి వెవ్వెదు. "రోజు మీరు తొప్పున్న లెదింబికి లేప్పు అనుకుంటే... మీరు వచ్చినే గంపులు లోజకి దాఢాళు వెన్నిందు! దాన్నిఇంచి దాఢాళు మూడొందల గంపలల్సే మూడు లక్షలు సంపాదిస్తున్నపూరు అంటే గంపికి వెయ్యా"

ఆతమ కుగ్గురోంలి దేవి నీలింధుడు. "వాతో పదిహేసు నిమ్మచొలు వూడు రాయా వేస్తు చేసినందుకు క్యాశల్లతలు. మీ పొప్పగంట ఇరీదు రెండుపండిలు యూరూపాయలు." ఆతమ సర్ఫిఫిష్ట్ ప్రైము చేతిలోకి తీసుకొంటూ చివరిమా అన్నాడు - "బీట ఫర్ బాట."

కృస్తీరిగా రక్తప్రసరచ ఎక్కువ అవడంతో దాఢారామమైపూనీరాకీ మొత్త ఐరూగా కండిపోయింది. "నెస్తు... నెస్తు..." అన్నాడు. అవేశంతో మాతడదింది. ఉంతలో గుమ్మం దగ్గిర తిర కదిలిన సవ్యదీ... "నాన్న" పున్నితలు విషపించించి అమ్మాయి కంటిం - కానీ మందిర్చిన్నప్పుడ్లు!

అయిన గాంధిగి తినేనీలట్టు భూరంగా చూసి, లోపలికి వెళ్ళిదు. గాంధిగిరిగా మిగిలించియేదు. "మిమి వస్తుంది - ఆమెశుండకు అని ఎన్నిచూ లప్పుసు నాన్నా మీకు ప్రారక కంటి ఏనిసించగానె అందు ఏంటకే గ్రీస్తు ఫిలయ్యెద్ద తపు వాటలస్తే ప్రత్యు గలిలోంచి ఆమె చిన్నండ్న భావం అందిందుకో సిగ్గును కలిగించింది. ఆమె మంచు రెండోసారీ లుప్పంగా ప్రవర్తించాడని భావం ఈ లోపులో ఆమెన దయుకొచ్చేదు. ఆయన తొపూం ప్రించంతలు వుండటం చూసి, ఇంతకొర్కెనుమయింలో ఇంత ఆయన్ని మామూలుగా చేయగలగా గమనించి, ఇతడు కొప్పగా అశ్వర్యాంచేయేదు. ఈ చిన్న సంఘటనకోనే, అంతమీగా, మూరంగా పుంచే ఈ అమ్మాయి ఎంక కెంపించే ఈ ఎందీని, ఇంత ప్యాక్టరీ కాసీంచగయగుటుందో తల్పుకంటే అశ్వర్యం వేసిపారి. మెచ్చుకొచ్చాడ.

"సీకెడ్ దివ్యవాణి మ్యార్చిరు దోయ్" అన్నాడాయని... గాంధి ఉరిక్కిప్పుడ్లు "....మెవురిలో మాట్లాడి పుట్టినరోళు తప్పుపటకడా"

ఈ అమ్మాయి తండ్రికి కంటా వెప్పునించున్న చూటు. తన నింకోసారి ప్రాలోని చెయ్యులూనికి ఈయన ప్రయుత్తుం వేసున్నట్టున్నాడు. ఎలా దీన్ని లప్పుచుచోవటం?

"పెదీ నా పుట్టినరోళ చెప్పు చూచ్చాం"

గాంధి మెరదులో చికో మెరినెచ్చలుయింది ఉకిగిం పీద '37' అని ప్రాసే కేయలో పెట్టుపుణ్ణాడు.

"పుట్టిన కోషేమటి సార్, దివ్యవాణి సామంతో మీ మనసులో చుస్తు అంకెల్సి కూడా చెప్పగలను. మూడు స్కూల్స్‌లోనే ఒకే ఆంకెపున్న సంఖ్యనే ఉక్కానిని ఉప్పుకోండి"

222 అనుకొన్నాడాయన.

"ఈ అంకెల మొత్తంతో ఈ సంఖ్యని ఆగించండి."

"ఖూబిగాను."

గాంధి తీఱలోంచి ముప్పెచ్చి అని ల్రాసి చుస్తు కాగితం తిని "అచే అది" అన్నాడు. ఆముఖ అప్పకిట్టు, క్రింటలో తేరుకొని, "అచేదో ప్రీక్యు" అన్నాడు. గాంధి నప్పు "అటువంటిచేమీ లేదు" అన్నాడు.

"అంత తచ్చినవాడివి, ఇలా పుండిపోయావేమదే?" అన్నాడు.

ఓ ప్రత్యు గాంధికి అర్పంకాచేరు. "అంట్" అని అడిగారు.

"ఫాంగా"

"రిమమంచెప్పీ, లంధాల లేటండా ఉప్పోగం ఎవరిస్తారు సార్."

"రెండువందల యాక్కి రూపాయలకి శచివినండా అమ్ముంటావా?"

"పాక్స్‌నూ తెలికైనిచ్చుట్టు, కురుకైన యువకులూ యంకా తక్కువ తీఱానికి వచ్చి చేస్తున్నారు సార్ ఈ దేశంలో."

"కాలే ఎందుకు ఇచ్చి లచుకొలున్నా"

"మరింకేం చేయాలి? అవసరం."

"చీ అవసరాన్ని గ్రహించి మిమ్మల్ని రెండువందల యాక్కి కొనుకుంటున్నాడు- తెలికైనిచ్చాడు."

"తెలివీరీ, అమ్ముచుచోవుకానికి సంబంధం లేదు సార్. ఈ దేశు నగయు యువకుల్లో నేను. నా ప్రాతులేదో మామూలుగా ప్రతికే కాలం గడిపెయాలి అనుకొనేవాటీ, నాకు రాజీంయాలతో ప్రమేయం లేదు. చిత్తవేది ప్రమాదాల

మండమూరి చీరేంద్రాల్క
అపసరలలేదు. ఉండటానికి ఉల్లు - తినదానికి లిండి వుంటే పాయ, నమ్మించి
పిలించుటలే మనవ్వత్తుపు నాది.... ఇంకేకానీ ఈ తెలివిలేబల్స్ ఏవరిపీ షోషు
చేయాలని ఆసుకోను నేను "

"అపటే మేముందరం మొసం చేస్తున్నామనా నీ ఉద్దేశ్యం....."

"దబ్బు సంపాదనకి, మౌనానికి అభిభాషావ సంబంధం వుంటుంది. వండి
శీరుతుంది."

కానీ మొసం చేస్తే న్యాయస్తోపం ఘూరుకోదు తైలులో పెదుతుంది."

"నేను వెఱుతున్నది న్యాయస్తోపంగా మొసం చేయుటం గురించి, సయితు
కానటం - థర పెర్గేపరకా ఘూరుకోవటం- తరువాత అమ్మటం- లాటు
సంపాదించటం.... దిన్ను ఒ న్యాయస్తోపం కిట్టిస్తుంది?"

అయినికి కోపం వచ్చింది. "దబ్బు సంపాదించటం అనేది, సయితుకానీ
అమ్మటం ఆంత నుంభఫైనది అయితే మరి మీరంగా అలా ఎందుకు
సంపాదించలేకపోయారోయే? ఎంకొకరి చొలేతి క్రింద నీరు త్రాగువొచ్చి
స్థిరుపడుతున్నారు?"

"నేతిప్పు నమ్మకం ఘంటల్లీ - ప్పువ్వు లొసుగుర్తి ఆధారం చేసుకోవటం
ఇష్టుం లేకటోబ్బే - దబ్బు సంపాదనే మనిషి ధైయం కాదు కాల్లీ...."

అయిన బిగ్గరగా నమ్మెదు. "మీ దేశగానిలనాన్ని భలే తస్యాంచనతో
ప్పెప్పుప్పుకుంటున్నారు మీరు. నికానికి మీకేమీ వెతకాదు. అది ఉప్పుకోవటం
ఇష్టుంటే ఇలా వాదిస్తున్నారు."

"నిజానికి దబ్బు సంపాదనే ధైయం అయితే అయితు పంచ్చురాల్స్ చ
యాభయే లక్షలు సంపాదించటం పెట్టి కష్టపడాదు."

అయిన మరింత బిగ్గరగా నమ్మి "అయితే సంపాదించు చూర్చాం. అలాగేగానీ
సంపాదిస్తే ఈ కాంటల్లుచ్చి పెట్టిచేస్తే" అన్నాడు.

పక్కాయిలో పోరం ఉలికిప్పదింది. ఈ గదిలో గాంధి ఉలికిప్పద్దాచ
ఒక్కసారిగా గదిలో నిశ్శల్చం పెదుతుంది.

ఆ మాట ఆస్తు తచ్చాత రాజురామమాహినీపూగా నాలుక కర్ణకున్నాడుగా.
గాంధి మోసాన్ని తుండి తన వారునకి లలు పుంజుకొని, "మాసించా - వీ
చేతలానితనం మాటల్లోనే తప్ప త్రియలో తూస్తూ" అన్నాడు.

గాంధి మాటల్లోనే, ఆలోచిస్తున్నాడు తర్వి ఈచం- మెడికల్సిచర్ వేసటా
శాన్ని కాల్చించాడు - లక్ష్మీ అస్తుమ్మి.... చయసగా అందుమా గుర్తుకొన్నారు.

దబ్బు మరి మండమూరి దబ్బు
నింటా అంత కష్టమా దబ్బు సంపాదించటం? అందులోనూ ఈ ప్పువ్వప్పరో....
తెలివిలేబల్స్ ల్యాప్ చేసుకోవటం నింటా తనకి తెతకాలోకా ఈరుకున్నది
అమ్మట్టు - ఇలచు నెమ్ముకొగా తల పైకెళ్ళాడు. స్టుట్టిగా అన్నాడు - "మీ పండిం
చా కిష్టుమ్మే."

"విమిలి?"

"ఈ రోజు మార్పి పంఠోమ్మీల్ తారీఖు. నచ్చిగా అయితు సంచ్చరాలు ఇరిగి
సరకి యాభయే లక్షలు సంపాదించి మీకు చూపిస్తాను."

పీచ్చిపాట్టు చూసినట్లు చూసించాయన "ఏలా - ? పూత్యలు చేస్తావా? దోషించు
చేస్తావా?"

గాంధి నమ్మేడు. ఆవులేకి ఆశి నిర్మలుం ఒక స్టుట్టుమేన రూపుకొచ్చేస్తేంది.
ఆలోచనలు స్టోర్ముపున్నాయి.

"పం చేసినా వచ్చుపుర్ణగానే చేస్తాను న్యాయపు పురిధిలోనే చేస్తాను. కేపలం
మన న్యాయాంప్రద చెప్పిన న్యాయమే - దాని పరిధిలోనే సంపాదిస్తాను అయితు
సంచ్చరాల రణాత చేస్తాను యాభయే లక్షలు పట్టుకొని..." అన్నాడు. ఆ
కెరువాత అశేషేమ మార్పిదరేదు. కానీ, అశిని చూస్తే పండుకో గరి కర్ణిమీర
పరింది. రాజుమామెచ్చనీరాపుక ఒక్కసారి, తన క్రింద చేసుకుంటున్నాన్నాన్నా
శాపం కల్పింది. ఈ అశాపుకుడు చేసి చీచీ ప్రేలాపనేను అనమసరమైన విలువ
ఎచ్చి ఎంటా మార్చాడటం వేస్తుకాకషితే ఏమిలి? అయితు సంచ్చరాల్స్ యాభయే
లక్షలు సంపాదిస్తాడట!

"సరే - వెట్టిరా" అన్నాడు లేచి నెఱటుతూ. గాంధి కర్లేదు
"అగ్రిమెంటు" అన్నాడు.

"అస్తు" అని ఆరచేటాయన.

"అవశి మనిషిని నమ్మలోక చేసుటం అనేది కాకు ఈ క్రింద నుంచే
ప్రారుంభమయింది మనం అగ్రిమెంట్ చాసుకోవాలి.

అయిన ఈ క్రింద కొపంతో ఘూర్చియునా, ఈ పండింపట అసక్కు
ప్రాయిరోంచి అయితు రూపాయల స్టోర్ము పేరప్పు కీసేడు పరి నిమ్మిశోల్స్
అగ్రిమెంట్ పూర్వుయింది.

పదిం : యాభయే లక్షలు సంపాదించటం.

గమణి : అయితు సంచ్చరాలు (నేటిమంచి)

అక్కామణి పూరిక ఆనే అమ్మాయి
(ఎది క్రాన్స్ ఫుండగా వట్టి బిగుసుకున్నాయి. ఏంత ప్రెర్చం నిక్కాలనుకున్నాము.)

పురులు : న్నాయిపు వరిదిలో, చట్టుబడ్డంగా సంపాదించారి.

“సంతకం పెట్టబడి” ఇన్నాడు. ఇద్దరూ సంతకాలు పెట్టారు.

భ్రాస్వరెంట తర్వానే వెనుకనున్న వీరిక ఈ గదిలో ఒర్కి తతంగాన్ని ఉండాలుస్తునే పుంచి. ముందు ఉండి ఆ మాట అనగానే ఇరిక్కిపుండి, ఆ గదిలో రాబీయంది కూడా. కానీ తమాయిపుకుండి. తండ్రిని లేపంకు ఏరిచి మందలిద్దామన్న ఆలోచని కూడా విరిమించుకుండి. తండ్రి కొండరాష్టు-అవకరిషాక్ష బలపొసత మీద ఆయన ఆదుకేవంం అమెకు చాగా తెలుసు మూరు రకాల అధ్యాయికమెంట్ ఇచ్చినచ్చుడు కూడా అందుకే అభ్యంతరం తెలిపింది.

తన తండ్రి దీనికూడా ఈ అలలా తీసుకుంటున్నాడనీ, అయిదు సంవత్సరాల్లో యూకై లక్ష్ములు సంపాదించటం అనేది కలలో కూడా పూణొంపేయించి విషయం అనీ ఆమెకి తెలుసును. కానీ ఆ యువకుడు కూడా సాహున్నాడు కాదని సిక్కుసెన్నే తెలుతోంది. ఆ థాపన రాగానే ఆమె కర్మనే సంమర్లోంచి మందు గపిలోకి చూసింది. ఆ టైమ్స్ అగ్రిమెంట్ మీద సంతకం పెదుతున్నాడు గాంధీ శిక్షణమైగ కళ్ళు, కొనదేరిన ముక్కు కొట్టిగా పెరిగిన గడ్డలం. ఆమె ఒక క్రండి అతడిని నిశ్శలంగా చూసి క్రూస్‌ని చూమూలూ వరిలేకింది విందుకో తెలీచు కానీ ఆమె పెదవుల మీద స్వస్థ నష్టు ఎలిసింది. అచే వ్రీమికి అగ్రిమెంట్ కాకీ కేబలో పెట్టుకుంటున్నాడు గాంధీ. ఆ తరువాత లేచి నిలయది, షేక్ పొంది కోసం చేయి సాచేదు. అతడిలో ఆప్పటికప్పుడు వచ్చిన మార్పులిని చూసి ఆయన మిస్టర్ డొమ్మెంట్ అయినా అప్పటికప్పంగా చెయ్యి అంచించాడు.

ఆ తరువాత గాంధీ ఉయటికొచ్చేసేదు.

ఓ నిమమం నేపు ఆయన విశ్వలంగా అలానే లిపిల్లాడు. ఆ తరువాత భ్రాస్వరాగా నివ్వేచ్చింది. తెలులో మేఘమ్మ అగ్రిమెంటుకాపీ, తెలుతోంచి తీసుకొచ్చి విగ్గరగా సమి రాన్ని సాధ్యాలుము ముక్కులుగా చింపి ఉన్నాటలో వదేని ఉన గపిలో తెల్పిపోయాడు.

ఆయన వెట్టిపోయిన రెండు క్రాలికి పురుత గలిలోకి వచ్చింది. కాన్సెట్లోంచి కాగితం ముక్కల్ని తీసి ల్యోక్స్‌క్రాన్స్ పర్కగా చూడాలిగది. కొంచెం నేపటి చావ్చిన ముక్క దీర్చికింది.

దాంట్లో గాంధీ అధ్యసు పుంది.

గుడి మెట్లమీద నచ్చున్నాడు గాంధీ.

చిప్పుకొండ.... కొండమీద గాండి మెళ్లి కీరులైపులా చీచ్చగాళ్ళు వెన్నాయి. అతడు సాధారి చెప్పి గులివెసుక మార్పున్నాడు. మెరదు కాల్చేనే ఆలోచన్లు ఏదో వెచేంచో నుంతరప పెట్టిసేదు గానీ, ఎలా సంపాదిస్తాడు అంత రచ్చు? “ఖాయి - ధర్మం పెయ్యు వాయా”

అలోచన్ల మంచి శేరుకుని తలత్తి మాసేదు. ఒక ముసలివగ్గ చేతి కిర్ర ఆయుంతో పఱుతుతూ నిటటి పుంది. అతడికి నవ్వుచ్చింది. “నేనూ నీఁలంటి వాక్కేసమ్మా” అన్నాడు.

“అలా అనుకు బాధా, దేవుడు సాయం చేస్తాడు, ఏది పైసులు దానం చెయ్యా ధోంసి రెంప్రోలయింది.”

“నేము ధోంసం దేసి మాడు రోజులయింది.”

ముకులుష్ట ఆమె మొహంలో విస్మయం తొంగిపూచింది. అక్కుళ్ళుంచి వెట్టిపోయింది. అతము ఏల్లో ఆలోచనలో చెండు. ఇదంటా తెలిస్తే లక్ష్మీ పిమిచుటుంది. తల వాచేలట్లు చీవాట్లు పెదుతుంచా! కముపొరా సప్పుకుండా-అయించు తమ చేసినదేమిచీ? ఏ క్రెర్చుంతో ఆ పందిం కాసేదు? అసలు ఆ ఆలోచన ఎలా వచ్చినది?

అతడికి ప్రాశాత్మకా ఒక విషయం లోర్డపుండింది. తన ఆలోచనలోనే అంతర్లేసంగా ఎక్కుడే ఈ దమ్ముపులు క్లే-వ్యామాషం పుండి చుండాలి. ఉఱ్చు పుస్తవాత్మక దమ్ము నింపాదించే విధానం ఇమ్మీ తనలో ఈ కోర్సులో స్ట్రోస్ స్ట్రోస్ పుస్తవాత్మక దమ్ము. అది లావాలా ఉచికి ఉచికి ఈ రోజు చెండలయింది. అతడు కట్టు మాసముకున్నాడు. ఎంతనేపు అలా ఉన్నాడే తెలిచు ‘చాచా’ అన్న పేలుపుకో కట్టు కెరిచాడు చుప్పు చీకట్టు అయిముచున్నాయి. కాలాసేపు పెదుతున్నాన్నమాట అనుకున్నాడు.

“ఈ పరిషైపు తీసుకో చాచా.”

అతడు ఉచికిపుడ్డాడు ముసలి అంచాంది. “సుష్టు ఎమీ తినలేదని తెఱుపునే పుంది ఆ మెట్లమీద ఎంతసేపు కూర్చున్న పాపలా రాల్చేదు. దరమ

యందమూరి వీరేప్రసాదు
చెబులే కరువుయ్యారు ఈ రోలులో.... "అంబూ వెఱకుశన్న చేతిని మంగులు
సొలింది "ఎదయినా లిను బాయా..... ఏం తినకపోతే కేళ్ళిస్తుంది ఏరుకొ
వప్పులా తిను కొర్కిగా"

అతడికి కళ్ళివెలుబి నీళ్ళొచ్చాయి అయితే అది ఒక చిట్టక్కత్తు ఉన్న
చిట్టగాణ్ణి చేసినంయట కాదు. మనుషులో ఎంజా ఇ మాత్రం దయ, కాచ్చులు
కంపించున్నందుకు.

అతడు వద్దునీరేదు. తీసుకొన్నాడు. తీసుకొన్నాడు. "ఈ క్రిం
సుంచి మనిశ్వరం భాగపొములం ఇచ్చా దఖ్య నీరి!! శెలివి నారి!! ఈ వ్య
షైన్లీ లక్షులు లక్షులు చేస్తాను - సగం లాభం నీటు పంచిస్తాను."

అతడు మెఘు మీర సుంచి లేచేదు. అతడి చేతిలో పచిపైసల చిట్ట తణు
లాదుతూంది. కళ్ళులో మట్టురల కొంగిచూసింది.

5

"ఇదేం తెలుగు సినిమా అనుమత్తువా..... లేకపోతే ఆ క్రిం తే
అవిశాఖ ఎచ్చనీ అనుమత్తువా..... కుడికిలి దిగించి క్లోబీలో ఔచ్చ తేరి మా
కనం భాతాపో, పొంచీ సాలీ మె మహాన్ లాల్ సంపూర్ణించి, ఇంతలాలం చిస
రోటీచుట్టు కూడా పరియుటానికి సంశయంరిన ఈ సంఘాన్ని నా కాచి దగ్గ
కుర్చులా ఇదిస్తాను" అని ప్రతిష్ట చెయ్యుటునికి! పోస్తి లేసే అనుకో, అందో పుర్ణ
రేసి.... స్ఫూర్ంగి చేసి సంపూర్ణించే అయిపుంచే కొండెం ప్రీలింగ్గా పుండెది కడ
అయివా న్నాయిబద్ధంగా సంపారించుటం ఏమిటీ?"

"న్నాయిబద్ధంగా కాదు, ధ్వనిబద్ధంగా...." సిదిప్పేదు గాంధి.

అప్పి వాక్కువాప్పం అగలేదు, "రెండింగ్రీకీ పెద్ద శేడా పుండునుకోమి ఈ
లిక్షన్ అయిదు సంపత్తులాల్లో వీ వాటాకి యాక్కు లక్షులు కాదు కడా - అయితే
వేలయినా సంపూర్ణించలేవు" అపది. గాంధి లేతులు కేందీంచి - "అవితుని
మాటలు అప్పి మహత్తు - సమ్ము కొండెం మాట్లాడనియ్య" అన్నాడు.

కంపిం అగి, "ఈ పరిష్కారములు వచ్చిపోతు ఈ రోజుల్లు ఒరకి సైంపా
తరువాత వెలికి సిల్చు - అలా సెలకి రట్టింపు చేయగాను కడా కనీసం! ఆ మాత్రి
నమ్మతం పుండా నా తెల్కింది?" అన్నాడు.

చమ్ము బుది వచ్చాడ్ దయ్య

"కంటే..."

"ఓలా అయితే అయిదు సంపత్తులాల్లో ఎంతపుతుంచే చెప్పు." "

"ప్రతి! మాట ఇరవై మాపాయలా?"

"కాదు."

"చమ్ముండోందలు..."

"కమాట!"

"పురి?"

"అయిదువంచా దిఖ్యిది వాయగు కేళ్ళ కేళ్ళ మాపాయలకు పైగా...."

ఆమె విశ్రాంతిలో అతడై చూసి "నిజమా" అండి.

"పురి" అని కాలు వగిచేసిదు.

"అలూలేదు - చూయాలేదు కొదుకు పేరు ప్రోములింగం అంటే ఏమిటో
తెలుసో?"

గాంధి "తెలీయ" అన్నాడు

"నీ పరిష్కారి ఎరవై పైసులు చేయలమే!" అంది.

గాంధి ప్రోముతో "మాస్తూ పుండు. ఇమ్మాదే ఎచ్చి ఈ పదిని ఇరకై చేసుకు
పట్టాము" అన్నాడు.

లస్టీసినియంగా కుర్చీలోంచి లేచి నిచాలది, "పెళ్ళిరండి రాక్ పెల్లుచూర్చా
ప్రమంచంలోనీ తెలివి తక్కువ ద్రుమ్ములంలా మీ రెప్పుడొర్కి వాళ్ళ తెలిపితికుపుపుపున్నా
దఖ్య లేసుకుంటారా అని ఎదురు చూస్తున్నారు" అంది. అనుం మాత్రం చాలా
సీరియస్సా అస్సుదిచాసీ, ఇ తరువాత శెరలు తిరటూ సమ్ముఖింది. గాంధి
చేతమొం టక్కేపంచో మరింత ఎరుటింది. "అలాగే వప్పు యాక్కె లక్ష్మిలయ్యక
నష్టుయగాని" అన్నాడు కసిగా.

ఆమె వప్పున పప్పు అప్పుచేసి "యాక్కె లక్ష్మిమెటీ - కోదీయాపాయల
సంపూర్ణించాలి నుభ్వ" అస్సుది.

అతడు అశ్వర్యులో "ఎందుకు?" అన్నాడు.

"నీలు సెట్టులదీ పెల్లేన ముసలవ్వుకి లగం పేరు ఇస్కున్నాచు కడా. ఇ
యాక్కె లక్ష్మి, నీకే యాక్కె లక్ష్మి, మొత్తం కేళీ మాపాయలా..."

అతడు కెల్ల మొహం వేసి "నేనింత ఇలోరించలేదు సుమా" అన్నాడు.

“నెంగుకో ముదచీ పొరం లిణనెలో ఎప్పుడూ కొండరపడి మాట ఇష్టుకొడదు.”

గాంధి నవ్వి “ఆలగే గురువుగారు! మీ మాట గుర్తుంచుకుంచాను” అని పదిశైలు చేసిరో భద్రంగా వట్టుకొని పొకలోంలి క్రెమకోచ్చేదు.

సుర్యుడు వచ్చిమానికి నారిపోతున్నాడు. రాత్రి తీవెంటం ప్రారంభించబానికి ప్రపంచంలో ఒక ధాగం ఆయుషమహతోంది. ఆ రాత్రి గిల్లి లోపులో పదిని ఇర్వై పెయ్యాలని గాంధి బయలుదేరాడు. అందు పుంచారుగా పున్నాడు. సమాచా అశలో కాత్ర ఉత్సాహాన్ని రెక్కిపుంది. పుండం గెలపుం, గెలవచ్చిపుం వేరే సంగతి ఇది మాత్రం పుంచారుగా ఖంది పుందం అనగానే అందికి పోరిక ఛ్యావకం పర్చింది. ఆ ‘ఒప్పాముళు’ సంగతి లక్ష్మికి తెలిపే టాపుందేదేపో అసుకున్నాడు. పుంక్కి ‘ఎందుకోలే’ అసుకున్నాడు. ఆలా అసుకోవచ్చే, ఆ తరువాత అందిని ఘోరమైన భ్రమారంలో వెలేసింది.

6

మనిషి తీవీతపు రకరకాల అసుభవాల్నా రంగుల లైట్లు వెలిగి అరిపోతున్నాయి. అర్ధానగ్రం స్త్రీ వామ్య లోఫ్టుమీద పోయే వాళ్ళని లోపలికి అప్పేనిస్తోంది. టుబ్బు తడికి ప్రహరిగేదల కట్టుబడి ఖంది. కొంతమంది జనం గుంపులుగా, కొంతమంది ఒంటరిగా మొత్తంమీద అందరూ పుంచారుగా లోపలికి వెచ్చుతున్నారు. లోపలమంచి వస్తున్న వాళ్ళు మాత్రం దిగులుగా వస్తున్నారు. అయినా చీకట్టే అది అంశగా కనిపించలేదు.

గాంధి ఆ ప్రయత్నంగా అటుబైష్టి మాని మయినిగో దగ్గర నీలజిడ్ కుప్రవాచిని, తన ఉడు వాడిని గడువినిరి “ఒరేమ్... లేవరా” అని ఇంక వేసిందు.

“లేవరా” తలతిప్పి గాంధిని మాని పోయే ఇన్నాడు.

కేవలా అసలు పేరు ఎవరికి ఛ్యావకంలేదు. ఇలేతలో వదుపుకానే లోఱలో ఆశగాదించి అసలు లెక్కులు చెచ్చిగాపు. “లెక్కులు రాశేనాదు” అని వాడ్చే మాస్టర్లు లేవరా అని ఉపోరి తిల్లాడు. అరే లేవరాగా నీరపటింది.

“ఎక్కువున్నావేమీలీ?” అని గాంధి అడిగాడు.

“అందించిన దూషించుకుంచున్నాడు” అవ్వాడు. “ఈ అమృతమింట పార్సు నాడే.”

చెప్పు కూడి పవరాక్ రమ్య

అప్పుడు రూసేందు గాంధి లతదిని పరీక్షగా! వదువుకనే రోజుల్లో కన్నాడు కొంపించండ వచ్చుట, ఇన్నాలే పద్మమాపు - అప్పుడు బుగ్గులు కొంపించెం మెరుపున్నాయి. కంటేనుకున్న సిల్యువొక్కా - నేనినే కూరీలు కిందిన కూరంలో ఇంగ్లాష్ కిరగిలుకున్నాయి గర్జంతో మెరుస్తాంది. బగ్గన పిగించిన కిళ్ళి - జీవితం అమరిపుచ్చు త్తుప్పినే, శేఖలోంలి కుషమపుతూన్న నేటు తీవితం సమకాల్యుకున్న క్రిరశ్యాన్ని చూపెటటున్నాయి.

“ప్రమాది వికాన్ని” గాంధి అడిగేదు.

“అమృతమింట పార్సు అంటే తెలియా”

“పూ తీవింటలో అమృతమింట లేదు” అనుకున్నాడు గాంధి.

“లోపుల్లికి తెలియాం రా”

అధ్యరూ లోపలికి నదివేయ. పెద్ద పెద్ద కీపల్లా వున్నాయి కార్బైటులా. పూర్వానికి క్రి అడ్యూగా కట్టుబడి పుంది. ఒక్కొక్కలో ఒక్కే ఆట ఇందండుతూన్ది. ఒక దాంటీ తెరంచోర్చులాలీ గణ్ణియేర్చు పుంది. మెగ్గిపొంగి ఉంతులు మూరించేని దూరంమంది ప్రెక్షితుల్లో ఒకరు వెనుపుతున్నారు. బోట్లో కయరంగులున్నాయి. ఎవ్వను, పెట్టు, కెఱపు, పసుషి, నీలం - దాఢాపు అరకై విష్ణు గణ్ణు.

ఒక్కాన్ని అప్పుమైన రంగుమీద పంచిం కాప్పున్నాయి. పింగి పాంగి ఉంతులు మూడు వీచే రంగుల్లో వెడిశే ఆ రంగుమీద కాపిన వాళ్ళకి రెల్చింపు దమ్మ యుస్తాయి. అఱ రంగులు, మాట్లాడుతుంచు కాటద్దీ.... గిలిచుం, టిటిచోపటం..... థామ్ములు సగం సగం....

“అధ్యమించి అధారపడి పుంచుంది” అన్నాడు లేవరా. “ము తచ్చుం లాగా కేవలికి ఇంతమంది జాపాలకి ఒక్కోరేలా ఉభ్యంతా పంచి ఇష్టువంసి పుంచుంది”

గొంపటికి, ఇదిపొచులికి మధు చాస్సు నగం పగం అయితే ఈ లెక్కులు రానిచూడి వంట్టేకి కండా, వంలీమిరకు సిల్యు లోక్కు ఏలా పచ్చాయ? ఓంటలో చెరో ప్రింకుపుడి గాంధి లెక్కు బుగ్గులు అలోచించింది.

తన దగ్గర అఱ రూపాయలున్నాయిముకుండాం. అఱ రంగుల మీద ఒక్కొడ్డాచాయ జాస్సె - ఏముపుతుంది? ఇంతులు వెడిన మూడు రంగులకీ రించేని రూపాయలు దొష్టువు తన ఆరురూపాయలు తిరిగి తనకి వశ్శాయి. ఉప్పా... అచ్చికాదు ఇలోచించవలసిన వద్దతు. ఇంకోరో మెరిక వుంది. అందు బోట్లువైపు ర్యాపి సొరించేదు.

తపారి చిసిరిన ఎంతులు మూడు ఏరుపు రంగులో పడ్డాయి గాంధి లేవ్రూ కైథి తిరిగి “అప్పుడేమప్పుడుంది” అని అడిగాడు. “ఎరుపు రంగుమీద రూపాయి కానీన వాదికి నాయగు రూపాయిలు ఉప్పొం.”

గాంధికి ట్రీక శ్రూపుబి ఉక్కే రంగులు వదినకొద్దీ చేసేకీమెంటీకు రాశం. అతడు ఆయితున్న జనంపై ఇచ్చిగా చూసేదు. ఆమెలా వెంచించ ఎదుతున్నామై తెలియవుండా, అమూలుకంగా భవపంతులకు తను శ్రమచి దీచిపెదుతున్న కొమికల్లు పున్నాయి. అట్లదీ జనం పట్టదలగా అదుతున్నార్థ అప్పుడప్పుడు కెలుపున్నారు. ఎక్కువహిర్మార్పి కిడిపోతున్నారు.

“కంగ్రామ్యులేఫ్టీన్” ఇన్నాదు గాంధి. ఇట్లరూ అట్లిను గదివైపు నదుస్తున్నాను. “ఎందుకు?”

“నిన్ను లెక్కలు రాజీవాదు కన్స్టార్టండరూ తెలిపిలేవివాళ్ళు”

లేవ్రా నమ్మి “ఎందుకూ అసుకుండువ్వాపు” అని అడిగేదు. గాంధి తను కసుక్కుస్తుది చెప్పాడు. ఇద్దరూ గదిలోకి ప్రవేశించారు. లక్ష్మ సంపాదించే వారిందర అట్లినుల్లాగి అది చాలా చిస్పుటిగా పుండి. విరగటానికి సిద్ధంగా ఏన్న టెరిల్ - చెక్క కుర్కులూ....

“ఇదంతా ఇట్లప్పందింద ఇధారపడి లేదంటావ్” ఇన్నాదు లెక్కలు రాసివాడు, లేదాన్నాదు గాంధి ద్వారంగా.

“బోమ్మా బోరుపుమీద సీ అట్లిప్పాయిబ పెమలీ? నువ్వు లెక్కల చిట్టవిరిడా. కనీసం చాంట్లోనయినా చాన్ని పేగం పేగం అని అప్పుకొంటావా?”

గాంధి తలాపి, “మదిసార్లు నాచిల ఎగరేస్తే లోప్పు పదటానికి, బోమ్మ పదటానికి గల చాన్ని చెరి అయిదుసార్లు - ఎచ్చరా అప్పుకొంటారు” ఇన్నాదు. “సీ ద్విగ్రంత దఖ్యాపరి?” అని అడిగేదు లేవ్రా.

“పరి పైనటయి!”

“స్వాస్తి పైనటి పందిం పేసి కమిట్రీరం లోమ్మా బీరుసూ అడించామా?”

“పరి పైనటేనా?” ఇట్లప్పందింగా గాంధి.

“నా యా రాణిది అంతా ఇట్లప్పం మీర కచ్చిందనే నేను అసుకొంటున్నాను. నువ్వుచే ఏచేలో లెక్కలు కట్టి ఎది ఇట్లప్పం కాదనీ ట్రీక్కు అనే అంటున్నావు. నీ లెక్క ప్రకారం దొమ్మా బోరుసులో ఏ ట్రీక్కు పుండుకడా నేనెలగా లెక్కలు రాసివాళ్ళి. నా తెలితక్కువ తనాన్ని మరోసారి నీరూచించుకుండా మనుటుంటున్నాను.”

గాంధి ఇప్పాం డెస్కుకిన్నది కోపం, లోపం చెందిన కంరంటే “సరే” కావుదు. ఇట్లరూ ఇరుటం మొదట పెట్టుకు, ముందు లేవ్రా ఎగరేసేదు చిత్తుని కావుదు. ఇట్లరూ ఇచ్చి కాంధి. విట్ల గాలిలో ఎగిరి ఇత్తమీద పచుతుంటే ఊపి చాప్పు ఇన్నాదు గాంధి. విట్ల చప్పుపుతో అరి లభమీద పది, గ్రహున ఒక వైపు విపుట్టుదు గాంధి చిన్న వప్పుపుతో అరి లభమీద పది, గ్రహున ఒక వైపు వాడిస్తాయాది.

లోపు!

గాంధి సంతృప్తీగా ఘాటిరి మీట్యుకున్నాడు. లేవ్రా గాంధికి ప్రైస్ ఇచ్చాడు. ఆచ కడుసగా అయిదుసార్లు గాంధికి చెల్లించాడు. పెట్టుబడి పది పైనట, పరిచేసు కైపులు అయిసాయి. తర్వాత వందిం పైసా నుంచి అయిదు పైనటకు తెంచారు. మొదలీసారి ఎడిపోయాడు. తర్వాత వడుసగా పరిసార్లు గలిచాడు. లేవ్రా కేళాయ తదుముకుని, పక్కి వంగి పట్టదామోలో పున్న ముసలాయనతో “మేంగోయి-- ల రూపొయ చల్లర వంపంది” ఇన్నాదు.

తర్వాత మాట్లాడి ఇబ ప్రారంభం అయింది. కొన్ని గెఱుపులూ, కొన్ని టెంపులూ తర్వాత అగంబలో “లేవ్రా” ఆ రూపొయ కూడా బోగొట్టుకున్నాడు. లేవ్రా మేంగెర్ రగ్గిర ఇంకో రూపొయ అడిగి తీసుకున్నాడు. ఈసారి పిజయులక్కు ఉప్పొప్పు మెగ్గించి, గంట తిరోగి పరికి గాంధి జీయ భాళీ అయింది. ఆఫరి అయిదుపైపులూ కచ్చుప్పు “ఇక నేను మానేస్తున్నాను” ఇన్నాదు.

“ఏ?”

“నా దగ్గర ఒక దఖ్యాలు లేపు” అంటూ లేవ్రాడు. ఇట్లరూ పైటికి వచ్చాడు. గాంధి తనసంతా చిపొరంలో నిండిపోయింది. అయిదు సంవత్సరాల్లో పది పైన్ని యాశై లక్ష్మ చేడ్రాపునుకున్నాడు. మొదచి కోణే పది పైన్నిలూ చోగొట్టుకున్నాడు. మెయి గెట్టుదగ్గర లేవ్రా నిలబడిపోయాడు. “వెట్లప్పాలు” ఇన్నాదు గాంధి. లేవ్రా తలాపి, ఆతడు లెక్కలోతూంటే నెమ్మిగా “గాంధి” ఇన్నాదు గాంధి అగేడు.

“మిటనెనీలు చురీ ఎక్కువ తెలివేటలు అక్కురేదు ఉన్న ప్రమాదమే. అగ్గులేకొన్న ముఖ్యమైనది ఇట్లప్పం.”

“నే హాస్టల్కోసు” ఇనుపున్నాదు గాంధి - సైకి అనుచారికి ఆ సమయం అశిచిరి కాదు, ఉపమితైపు పున్నాడతను. తల వంచుకొని నెమ్మిగా రీకలీలోకి నడిచేదు అతడు.

*

*

*

నీర్మాణప్రముఖుడైన వీధుల గుండా నడిరి తిరిగి తెఱుల్ని దీకి పట్టాలు అతడు బాగా కీక వెంది. నెరిపైను చోయాయని పెల్చి లక్ష్మీ పెళ్ళుచేయే చీవాళ్ళు... లేనే ఎగుళాళీ ఛ్యాపకంవల్పి, ఇంద్రీకి ఐక్యశాసనికి భయపడుతున్నాడు: పుస్తకాలు పొపు ముందునుండి వెఱుతుంటే లోపయ్యంలీ పాంచీల పట్టుకొని పస్తున్న పోరిక కనబింది. అతడు ఆపెకు కసలదయండా ఫుండాలని పట్టున కారు వెనిపి: వెళ్లాడు టానీ, అంటలేవే ఆమె అతడిని టానీ “హరో” అంది ఎంచుకే శేషీరుగానీ, గాంది కొర్టిగా సిగ్గుపడి “హరో” అస్సాడు.

“పెళ్ళుకి వెళుతున్నారు?”

“అంలీకి”

“రంపి కొంచెం లీ టాగి వెళించాం”

అతడు విస్మయంతో తలత్తు తమిలైచు టానీ, ఆమె అంది టాలా క్యాబినీగా అడిగిపనీ, ఆ సొన్నాలీలో అది టాలా కామ్సీ టానీ గ్రహించాడు. “చద్యుతి వెళించాలు” అస్సాడు.

“ఘ్రేధ రంపి” అని కాబు కోర్క షాఖింది డ్రైవర్ ముందుకు పోసిచేస్తు వదినిముచ్చాల తర్వాత పాశ్చా ఒక బీరీయిన రెస్టరెంట్లో పున్నాడు.

“ఎంతవరకూ వర్షింది మీ పందెం” అడిగించామె, గాంది తెలిశాదు. ఆమె అంది - “ఆ రేఖ ఇంటయ్యాకి వెచ్చి పందెం టేర్చురుగా మా నాస్కారితో - నాకీ కట్టోగం ఎంతుకు?” అయిదు సంపత్యురాల్నే యాకై లక్షులు సంపాదిస్తామూ అనీ.

ఇంటే ఆ ముసలాయన కూతుర్లికి పందెం గురించి పూర్తిగా పెప్పరీతస్తుమ్మాలు అమకున్నాడు గాంధి అండకి ఆ విషయం ఎంతో శెరించి బెచ్చిసట్టుయింది అంతపెరకూ పున్న విషయం పోయింది, అయినా ఈనే తెలివి తక్కువాడు. ఏ తండ్రయునా “నన్ను యాకై లక్షుల పందెం పెళ్ళునమ్మాయీ” అని ఎలా చెపుతాడు? ఒకపేళ అధ్యాపకుపువరక్కు శాసనాల్నా సంపాదితై ఇ రోజుల అయిన మౌలిక మాదాలి కూతుర్లికి ఏమని చెపుతుంటాడు. ఈ అమ్మాయి ఉష్ణీకంయుండా ఇతడికి నమ్మిచ్చింది, యాకై లక్షులంబు సుపొదించారిగానీ - ఆ తరువాత ఉష్ణీకంయుంచుకోకథించం తనమీద ఆధారంది పంచుంది. అతడు తపెత్తి చూసేదు, ఏదో ఆలోచిస్తూ పోరిక టీ టాగుశాంది.

పైనుంచి ఉటు డెలులురు చిత్తేపడు చెంది ఆమె ఎగ్రటి పుటిని పురించి పెరుగా ప్రతిచించిస్తుంది ఆమె మొహంలో అందయ్యా పట్టుతో కూడిన వుండాతనం వుంది. ఆమె ఉక్కలో పదచరీక్ష వయసు కట్టే మారుపుట్టు

విష్ణువును వుంది. అమె పెడవుల మీర అప్పుప్పుమైన సప్పు కిరలటం టానీ, విష్ణువును వుష్టుకున్నారు అని అడిగాడు. అలోచనల్లోంచి కచితి, ‘పు లేదు’ అంది కిరిగి వచ్చి.

“పుటులు” విషయం చూరుస్తూ అడిగాడు.

“పుటులు” అంది “అల్లీక్కా....”

కాంచెం సేపు నిష్టుతం! “మీ పందెం ఎంతవరకూ వచ్చింది?” తిరిగి ప్రత్యుండి.

“సేపు, నా ప్రార్థులు చెరి అయిదు పైన్చే సప్పుపొయిం ఎప్పుటికి” అస్సాడు టాలా చింటలగా. “అయినా ఏ చింపినెన్నయినా మొదట్లో ఆ మాత్రం సప్పు మముందునుండిమను.”

“మీ ప్రార్థులువచ్చు?” అట్టుకతతో ప్రత్యుంచింది.

“ఇ మిచ్చుకత్తె” అస్సాడు, “గుడి మెల్లిమీద పుంటుంది.”

“చాట ఇంటిరెస్టోపీ పట్టునాలిటీ మీరు” అంచామె. అతడు మాట్లాడలేదు స్క్రిమ్చా స్క్రికరీలోంచి సంతూరు తీపెల ప్రకంపనాల సంగీతం. సముద్రం పీద వర్షం సీరు పుడుతున్నట్టు శశం.

“పెరిపైవుల ఇలా సప్పుకొమేరు మీరు?” అడిగింది. అతడు పూర్తిగా చెప్పాడు. అందులో స్క్రిప్చె వెషయం ఏమీలేదు, అంతా చెప్పి చివరికి అస్సాడు. “చింపినేరో అంతా ఇచ్చప్పుమేనిలు తెలివించు అవసరందేదు ఆ విషయం మాత్రం చేసు ఉప్పుకేను. అతడు గలిసే గలిచి పుండిత్యగాక. అది వేరే సంగీతి....”

“రంగు గ్రహీల్లో ఇంతులు విసిరే పూర్తిగంచి దఱ్ములు సంపాదించేవాడు, అంత పుటింగా ఇర్పుష్టాన్ని సమ్మక్కన్నాడంటే వేసూ నమ్మిను” అంచామె స్క్రిచ్చువగా, టక్కుడా ఎవరి అలోచనల్లో ఇచ్చాన్నారు. అమేరీడో అర్పుతున్నట్టు నమ్మింది. “ఈ టాగ్గిన్ని వెరిపారు మిసిరికి అయిదూసార్లు దొమ్ము - అయిదూసార్లు చెరుసూ చెరుతుందిని థియరి అట్ట ప్రోబుల్వీ చెఱుతుంది అప్పాడా?”

టయాపేటు గాంధి.

“అయికి మొదటిసారి దొమ్ము - రండోసారి బొరుసూ - ఏదక్కర్చేదు - వచ్చివో మొదటి తయిదూసార్లు దొమ్ము - తర్వాత అయిదూసార్లు దొరుసూ

కూడా పదవశ్చ. ఆ తీయరీ చెప్పేదల్లా ఏమిటంటే, అది సిగం అది నగం పదుషుండనే!"

శీనికి తలాపేదు గాంధి.

"వరువగా ఆలా లొమ్ముపడి మీరు గెలుస్తుంటే అతడు లోపచ మేనేష్ట్ రగ్గర్ముంచి దస్య తెప్పించాడు. కానీ తర్వాత దొరుసు పదటం ప్రారంభించిన రగ్గర్ముంచి, పెట్టుబడి పెట్టుబాసికి మీ దగ్గిర దస్యులు లేవు. అమ్మాజీమేంట్ పొర్కు తియరీ ఆదే ఏ సైట్లో అయినా మీరే మానయ్యారి తప్పు పార్చు మేనేష్ట్ మేంట్ అచుతునే వుంటుంది. మీపెప్పుడు అట మానేస్తారు? హృదా దస్యులుయపోయేక" అమె నప్పింది. "ఆ సైట్ ఎప్పుడో ఉకప్పాడు రాక తప్పదు, అప్పలేవరకు అతడు అచుతునే వుంటాడు" అమె లిఖి కాబూకు దస్యులు ట్రైటో వదేస్తూ అస్వది - "అందుకే అమ్మాజీమేంట్ పొర్కులో అందరూ దస్యు పోగొట్టుకుంటారు. ఆ లెక్కలు రానివాడు ప్రభాషి మెగం చెయ్యుబాసికి రాణ శాఖిమా తియరీ అనే ప్రోఫెషనలీని వాడుకుంటున్నాడు. మీరూ ఎచ్చి అట ఎలటే చిట్టున్నారు."

అతడు ఆప్రతిభింబయ్యాడు. అమె లేస్తూ అస్వది - "బిలినెన్లో అవకలిపాచి క్రొసామ్ముల్ని ఎప్పుచూ తక్కువ అంచొ వెయ్యెచ్చు....."

అంతేకారు - ఆర్టికంగా తపకన్నా లలమైనవాళ్ళే కూడా బిలిన్లో ఎదుర్కొండయ్య - అనుకున్నాడు గాంధి. ఇద్దరూ క్రైట్కోర్చారు.

"ఎక్కు మీ ఇల్లు?"

అతడు కొగాచుపటి, "ఎక్కునే చాలా దగ్గర నదిచి వెళుసు" అటది ఇంటి రగ్గర్కి కారు రాయి. అంతా ఘరపడ.

అమె ఛార్టే కూస్తూని "మరి తింగి ఓరు పెట్టుబడి ఎలా సంపాదిస్తారు?" అని అటగింది.

"అప్పుడెలా సంపాదించాలి?"

"పస్తుడుగుతారేమిలి?" అందామె పక్కన నవ్వి.. "యాభయ్ లక్ష్ము సంపాదించవలసినవాళ్ళు" అని, అటది మొహం పెర్రుబడటం చూసి, నొమ్మకుండూ పొర్కి అస్వది.

"ఎట్టాల్లేట్?"

"సెసయ్యే సలచో డెవ్వలేమాని, ఇంగ్లిష్ సామెత ఉకలి గుర్తుప్పుంది...."

"ఇమ్మదీ?"

ప్రైవెట్ కారు ముందుకు కదిలిస్తూంటే అమె అస్వది. "పారేసిక కోచే దస్యులు తెలుక్కోచ్చారి...." అతడు ఆలగి నిశ్చలంగా నిలబడి వున్నాడు. కారు చీకలో ఎద్దులుమయింది.

7

అతడు కంగాఅమ్మాజీ మెల్లు పార్ట్ర్ పెట్టేసురికి శొమ్మిదిన్నర అచ్చతూంది. రామాటు క్లెస్ట్రున్నాడు. లేవరా అటదిని చూసి ఆశ్చర్యపోయి చిం ఇలా వచ్చావీ జ్ఞాను.

"ప్రార్టినే - చిం కోచక?"

"ప్రార్టి దస్యులు కెచ్చావా" అని అటదిను టెడిపోయనవాళ్ళు దస్యు తిమ్మక్కప్ప ముగ్గు పోగొట్టుకోవటం అటదికి కెలుగు.

"ఇల్లు"

"మరి -?" అర్పంకానట్టు అటదిను లేవరా.

"సీతో టెడిపోయెక - నా బార్ల పూర్వంల వాచిచేయడం లేదని ఎందుకో అనుమతానం వచ్చింది ఒకప్పుడు చేసినట్లు నా మది లెక్కల్ని లేదుగలూ లేదా అని వచ్చాను. ముహ్మే అంకి తప్పుకో" అస్వది.

"శొమ్మిన్నాము" అస్వది లెక్కలు రాసివాడు రస తప్పుకోని

"చూస్తే రించులో హాప్పువెయ్యు"

"చేసిను"

"రించు కలుపు"

"శరీపేచు"

"ఎంత?"

"పస్తుండు"

"మహ్మె తప్పుకొన్న సంక్షే అయిదు."

"ఇదా సీ తెలివిని పరీక్షించుకోవటం? ఈ మాత్రం లెక్క ఎప్పయాని చేస్తారు. సమ్మ మీరు లెక్కలు రాసివాడు అస్వది. ఆశరీకి నేనే తెయ్యగిలమి ఈ లెక్క."

"చాలాగా చెయ్యలేవసుకుంటున్నాను" అస్వది గాంధి. "దానికి చాలా తెలివేటు కూడాచారి"

"పంచెం"

"ఎంత?"

"ఒక రూపాయి"

"నారే"

"ముఖ్యేసంభ్వ తయ్యాకో" అన్నాడు లెక్కలు రానిపాండు. ".....ధాన్యి రెండు చొచ్చువేసి రెండు కలువు - ఏంతో ల్చిగది."

"ఒక కోటి వదచేరు లక్షలా నాలుగు మేల ముప్పై రెండు."

లేవరా లెబ్రామింపం వేసి "అంత పెద్ద అంకెనా" అంటా కాగిలు అందుకోబోయేదు. గాంధీ దానికి అశ్వింఠరం తెలుతూ "సాలగా వెయ్యాయి వందెం కానేము మనం" కన్నాడు. కెంచెం వార్క్వారం ఉరిగిన తరువాత లేవరా కిటిమే వస్తుకొంటూ ఒక రూపాయి వందెం ఇచ్చేసేదు.

"ఇప్పుడు అడ్డాపు బోమ్ము లొరుసు?" రూపాయి తీపుకుంటూ అడిగేస్తూ "మళ్ళీకా" కన్నాడు లేవరా సచ్చుహు.

"అప్పేసు."

"నారే."

"కసారి ఇంకోలా అడ్డాపా. ఆదినంతసేష్య సువ్వే నాచేస్తు ఎగరియు బోమ్ము - లొరుసు నేను చెప్పాను. సరిగ్గా ఇరగంబసేపు ఆడాలి. అంతకన్నా మంచి మానెయ్యుకూచదు - అంతకన్నా ఎక్కువనేపు అడకూడదు. ఓ.కీ...." అన్నాడు గాంధీ.

"ఓ.కీ."

లేవరా నాచిం ఏగరేసేదు. బోమ్ము పడింది. గాంధీకి అయిదు పైపతు పోయింది. మళ్ళీ ఎగరేసేదు. కసారి గాంధీకి పది పైనలు పోయినాయి. మూడోసారి గాంధీ కెర్కె పైనలు కాసేదు. బోమ్ము అన్నాడు.

అప్పలేకి మెత్తుం అశిల్ చెట్టుబడి 35 పైనలు.

బోమ్ము పడింది. లేవరా గాంధీకి నలభై పైనలు ఇచ్చాడు. యిది పైనలు కాథం.

గాంధీ ప్రీకృతు లేవరాకి పదినిమిషాల రఘ్యాత అర్థాలంది. అప్పలేకి గాంధీ రూపాయిలు లెక్కలుని ఉన్నాడు.

గాంధీ జెలిబినప్పుడల్లా పైత స్ఫూర్తి అంటా ఛాడకుని, కూరీ కయిది పైనలు లాథం వస్తుంది. ఓ పైనల్లో మొదలుపెట్టి ఉదినిప్పుయదల రెట్లీంపు చేస్తూ కాస్టున్నాడు.

పైలు లుచి మచ్చాట చయ్యా

పంగ్గ ఇరగంబ అయ్యెనుకించి గాంధీ ఉఱ్ఱు కీసుకుని లేస్తూ అన్నాడు. "ముక్కెనిలో" అద్దుపుష్టి మూళ్యముపుష్టికికు. తెలివితేటులు కూడా చాలా నిషాణికి అచే పెట్టుకు కాపాలి....."

ఆత్మపదిన్సుర అప్పతు పుండుగా గాంధీ ఆ పొమ్ములోంచి బయలుకొస్తున్నాడు. పది పైనల్లో టక్కలో రోజులే వెయ్యిరెట్లు తెని, ఆ దయ్యలో ఎండికి బయల్చేరాడు. అట్టి తేరిలో ఎండనోచు సయగుతూంది.

8

అతము ఇంచినించ అనందం లక్ష్మీ మొహంలో కనణదలేదు. "కంగ్రామ్యురేషన్స్" అని శ్వారుతుంది. అతము ఆశ్రయ్యంతో "ఇచ్చెమిలీ, వదిపైనల్లి అట్టె లేసునని వెళ్లిన నేను పందరూపాయల్లో తిరిగొప్పే అంత మామూలుగా కంగ్రామ్యురేషన్స్ కెంచుచేమిలీ?" అన్నాడు.

అట్టె మాట్లాడేదు.

"చెప్పుచేమే? నీతు అనందంగా లేదూ?" అట్టె మన మొత్తమొదటి గెలుపు.

అట్టె మెమ్మురీగా తప్పతి మానింది. "ఎది గెయిచేంబాచా?"

అట్టు చెక్క తిన్నట్టు చూసే "కారా" అన్నాడు. నీజానికి అట్టె ప్రశ్న అతడికి అశ్వింకాటదు. అట్టె అస్సుది - "గీకన్నా కెలివితక్కువాడైనీ నీ కెలివితేటల్లో మానం చెయ్యుటమే బిటినెన్నా?"

"ఓంగల్లో మొసం ప్రత్కి పిచుంది? ఇద్దరం ఇచేం. అనను ఉడి పోయేచు...."

"చానీ నీప్పు చయ్యా వ్యాయించ్చుగా సంపూర్చిస్తున్నాన్ని."

"అలాగే నంపారించాను, నేనేమీ పాత్యుచ, కొంగతాచూ చెయ్యులేదే."

"నాచిం ఏగరేసి - బోమ్ము పడుతుండా - లొరుసు పడుతుండా అనీ కిట్ చేయబడం స్వాయంబద్ధం కాదే...."

"మౌలిక్కుమే కాదని ఎపరన్నాడు?"

అట్టె ఒక్కసారి కోపిం కట్టుబడి కొంగ్రామ్యీ ఆక్క తచ్చియునట్టు నచీంచు గాంధీ Sec. 30 of The Contract Act lays down that all agreements by way of Wager are void" అట్టె మొసం అప్పుద్దికి చెర్చటింది. ఏగరింగీ కాంగ్రామ్యీ అంటే కూడా విమలో చెప్పుకూ?"

యందూరి వీరేంద్రవార్ణ
గాంధీ నవ్వెదు. అమె కోసన్ని దూరి అతడికి ముచ్చుసింది. "నువ్వు నా దశనలేదు కాం. నీకి వేణుయం ఎలా తెలిసింది?"

"ఒ ల్యాట్ సమాధానం అదికాదు."

"చెప్పినిను ఉండియాళో వేగిరింగ్ రాంగ్రాష్ ఇల్లిగ్ కాదు. VOILY రాంగ్ సెక్ట్ 294 A లీన్లీ కోర్ట్ ప్రకారం కొన్ని మాత్రమే కొరుతున్నది. బాగ్ తేఱి ఈ కట్టడం Illegal కాదు. న్యాయశాస్త్రం అన్న పదానికి రెండు ఆధ్యాత్మికమై Legal అనేది ఒకటి. FORCEABLE BY LAW అన్నది మరోటి. రెండు పాసంత రు తేదాని సేపు అగ్రార్థా ఉపయోగించుకొని, రు పండా లీభికి సంఘారించాను" కాన్నాడు. "...ILLEGAL IS DIFFERENT FROM IMMORAL అని న్యాయశాస్త్రమే చెబుతాంది. ఓంమరో లీటింగ్ ఎప్పి కేట లీటింగ్ ఇల్లిగ్ కాటాలై...."

అమె మాధ్వార్థీరు. మనసులో మాత్రం అనేచొంది - 'అశ్వంచు చేసుకుంటున్నావు' గాంధీ సిజగా....'

* * *

ఈ పురుసులీ సాయంత్రం అతడు ప్రతికాఫీసును వెళ్లి అశ్వంచుకొమెన్లు మేనెట్లు కిలుసుకున్నాడు. "నీనీకి ప్రకటన ఎప్పుడుల్చో న్యాయ. మింత కేతలో..."

"ఎంత స్నేహి కావాలి?"

"ఆయి సెంబీలీటర్సు దఱాల్ కాలమ్"

"ఎన్ని కోణలపెట్టాలి."

"ఇదు రోజులు పరునగా."

మేనెట్లు లెక్కకట్టి ఏంతపుతుండి చెప్పొదు. "అంత లేదు నా దగ్గర" ఈ తన దగ్గరున్న వెండ రూపాయాలకు సరియదా ఎంత స్నేహి మస్తుండి అంత చెప్పొదు.

"సర.... మేటరు ల్రాసి ఇప్పుడి" గాంధీ ప్రాసెండు. నాయకీ వాచ్యాలు ఈ ప్రాస్టింగ్ ప్రాసి, కాగితాన్ని మేనెఱు పుండుకు లోసేదు చాలా మామూలు కాగితాన్ని అందుకొని మేనెఱు కదిచేదు. పదుచ్చేతూంటే అతడి ముఖాలు మార్కోచ్చింది. ఓంపరస్టింగ్గా గాంధీ వైపు చూసేదు "పెమీటి?"

మాన్య ఉది పంచాంగ రమ్య

"ప్రకటన."

"అదికాదు వెంచుగుతుస్తుది, దీన్ను అర్థం."

"ప్రతికట్ల ప్రకటన ఇచ్చేయపుడు దానీ అర్థం చెప్పాలా?"

అందు కిట్టుతిని "అశ్వేదు; కానీ దాలా అంపరస్టింగ్గా వుంది ప్రకటన. అందుకి అగ్రిసు" కాన్నాడు. గాంధీ దయ్యాకట్టి రసీదు తీసుకొని లేరి పసుంటి అందుకి అగ్రిసు" కాన్నాడు. అందు మాన్య ప్రిచేదు. "మీరు ఉప్పుకుంటే నేను పీచో దేరశాసు" కాన్నాడు. గాంధీకి అర్థంకాదు. 'ఎలా'?"

"మీరు ఉయు రేఖలపాటు వెంపుగా ఈ ప్రకటన ఇప్పుడి, తక్కువచ్చిని ఉయు నేను ఇప్పుగా ఇప్పును. ఈ ప్రకటన ద్వారా మీరు సంపాదించిన రాంభే న్యాకు వదిశాంత కమీషన్ ఇప్పుడి." ఎంత మంచి అఫర్ చస్తుందని అనుకోలేదు గాంధీ. అందులో వప్పుడన సరే అసాధ్యమేదు. అంతలో గుర్తుచూయి ఎల్లీ వెమ్మున మామలు "శీందరపడి చీకినెటో ఎపరికి మాట కమ్ము..."

అందు ఆగిపోయేదు. "మాధ్వాంశింది ముందు ఈ ప్రకటనసేర వచ్చే కల్పరాయి చూసుకోచే కర్మాత అలోవిధ్యు" కానీ కడిలేదు.

ఈ పురుషురిహో పేపర్లో కుడిడైపు మామల విస్తు అక్షరాలతో చచ్చింది ఈ ప్రకటన -

దబ్బు కోసుమా మీ అన్వేషణ ?

దాలా కొడ్డి చెట్లుబడితో కానీ- అనెలు పెట్టుబడి లేకండా గానీ లభ్యమ లక్ష్మీలు నంపాదించవచ్చు..... కొడ్డిగా కెలివిశేఖలుంచే చాలా, మీ వెసుకే మేం పున్నాం. వెంలనే సంప్రదించండి.... భాగ్ నెఱ. 1806

9

గాంధీ ఇచ్చిన పోస్ట్‌బ్లాక్‌కు నాలుగు ఉత్తరాలు వచ్చేయా, అంతక్కు ఇచ్చువ వస్తాయని అతడు పూచొంచలేదు కూడా. అతడిచ్చిన దబ్బుకు దాలా చిస్టు ప్రకటన.... పేపరులో ఒక మామలపడింది. కానీకి నాయగు ఉత్తరాలు వచ్చేయా అంచే ప్రథమంలో మలదులంగా దబ్బు నంపాదించే తప్పా తప్పా ఎందరిలో శ్చించే కెబుస్తుంది.

“ఎం ఊక్కి ఎవ్వరయుకున్నావే వాళ్ళకి?” అని అడిగింది లక్ష్మి గాంధి సవ్వెటు. “సాకు తెలీదు, వాళ్ళ తెలిపితేలు.... వాళ్ళ దగ్గరపున్న యమ్ము దానిపేర ఆధారపడి పుటుంది నేను ఉప్పులోయే భాసు.”

“ఆసులు డబ్బు లేకుండా - కేవలం రెలివేటలుస్వాదు ఈ నయగురులు ఒకడమకో అనిశేషం ఉప్పులే?”

గాంధి దురగ్గి చూసి, “ఈ ప్రత్యు ఎంచుకేనేవే అర్థమయించి వాళ్ల ఆశనికి ఎప్పులోయే ప్రాణ్ ఏమిలో మన్మే అనుకరించి, మన్మే ఆ డబ్బు సంపాదించవచ్చు కూడా” అని నీ ప్రత్యు అంతేనా అన్నాడు. లక్ష్మిన్నిప్పి ఆపున్నాళ్ళకు తప్పాసింది. గాంధి “మేమ న్నాయిఉద్ఘంగా నంపించినన్నాను. ఇనీ న్నాయిఉద్ఘంగా సంపాదించే ఔసు పెప్పున్నాడు” అన్నాడు. లక్ష్మి ఏమో వారించటియేందలో ఉత్త అగుమస్తుట్టు యెఱ్యు అర్థపట్టి “ఫల్గురోగా ఒక పచి వెయిపుని నిలపచే వెప్పుండు ఉత్తీగ్గే కాదు” అన్నాడు. అదు అప్రతిభుర్మాదై అశిధైభై చూసింది. “జ్ఞాన, నేను ఎప్పులోయే ప్రాన్నిలు వచ్చే దుష్టిరించామాలకు నేను బాధ్యాంధ్రి కానని వాళ్లి ముందే చౌచ్చరించి, ఆ తరువాత ఛైన్ ఎప్పును” అన్నాడు గాంధి.

“అది అన్నాయిం” అంది లక్ష్మి

తథ ఉక్కస్తారి అవేశపూర్తిత్తున కంరంతో, “న్నాయినికి అన్నాయినికి తేడా ఒక్క ఆక్రమించుటాలి? అనలేది న్నాయిం? నమి సమాజం స్థాపించాలనే ప్రథమమై లాబరీయ నిర్మాణపటం న్నాయిమా? కండపు కోసం పెదుపు వృత్తి చేపడితే లైట్ పెట్టే ప్రథమంగా, డబ్బున్నవాళ్లు అమ్మాయిలలో కేంచేలాడిస్తే లైససు లివ్చుం న్నాయిమా? పేకాదితే అన్నాయిం.... రేసులాడితే న్నాయిం పేకాబలో మన డబ్బు మనమధ్య వుంచుంది. కానీ చేసులో అది గుర్తాల యుక్కమాసులకు తెండుంచి చది న్నాయిమా చది అన్నాయిమా రా ప్రథమాన్నాకి తెలీదు. అటువంపుకు చేసెనంత?”

లక్ష్మి అశిధైభై చేస్తుంచు కూడా “సోలో ఎంత అవేకం ఉండని వాళ్ల కెల్లిదు సుమా” అంది. “ఉక్కపూడు లేదు ఉప్పుడిప్పుడే కలుగుతూంది” అన్నాడు అని తగి. “రామపొట్టనరావు ఒక తప్పి చేసేదు. పంచెంగిలిక్కు వాకు మచుతుచి ఏమిలో పెప్పురుగానీ - టిప్పి క్రెట్మిలో వెప్పులేదు” అన్నాడు.

సోలోవగా..... లక్ష్మి “అప్పు ఆ సంగతి అదగుటమే మర్మిపోయేమా ఎంతకి ఏమిలో ఆమహామతి?” అస్తుది. గాంధి ఒక క్రంం మోసంగా ఆలోచించాడు రప్పుయ్యాలి ఎంచుకు దావిపుంచబం! అయినా జంంశా ఇరిగిపుట్టి మాట కంటా

య్యు లుచి చెవరాట య్యు.....” అని ఏదో అనిటోతూంచే అశదు ఉత్కు రూపుచొస్తానురావుగారి అమ్మాయి....” అని ఏదో అనిటోతూంచే అశదు ఉత్కు రూపుచొస్తానురావు దగ్గరపుండి. అస్తుది వార్పులోయే లోవలితి పుస్తా “గుడిమార్చిల్లి గుమ్మిం రూపులోయే లోవలితి పుస్తా మా వాళ్లా ఈ వెనుకే.... రిస్టు సామయంతో మామ్మిల్లి పుస్తాను” అన్నాడు.

* * *

ఓసాయంతుం గాంధి తన స్నేహితుడైన రావీ దగ్గరకు వెళ్లాడు. రావీ అతడి కూర్చు కార్బినో నీనియుక్కి. తర్వాత చార్ట్రెన్ అకొన్పుల్లో చదివి ప్రాణ్మీసు పెట్టాడు.

ప్రామాణ్య సంఖాము అయ్యాక గాంధి తమ పల్లిను పని చెప్పాడు. “ఎదు సంపుట్లూడై కేటి సంఖారించాలి. రానికి ఉత్కు ఏంత పటుతుందో వెప్పు” అన్నాడు.

రావీ నీవు “ఎంచె లిక్కు?” పండమామకి పిరయిటా కథ రాష్ట్రాన్నాడు? ” అని అటీచు. గాంధి “సారియెన్గా అంగుష్ఠాన్నాను. చెప్పు” అంటా కాగితం కంటం కిసుకున్నాడు.

“అలా చిన్న పెట్టు అడిగిసి ఇవాట చెప్పుపుంచే కుదయ్య, ఏం బిటిపెస్తు? భాగిస్తుమిలించుటది? దేశపోతే చెదుయినా కంపెసీయా? ఏ దేయ సంపత్తురంలో ఎంత సంపాదన? మందు పెట్టుండి ఎంత?” అన్నాడు రాఘు. ఆ ప్రత్యుకి పోర్చుతంగా “పెట్టుండి మది పైసులు” అన్నాడు గాంధి.

“మ్ము.....టో”

“అప్పు... పది పైసులు.... ఎద్దరం భాగిస్తుమిలం. కానీ అంశా నా ఉక్కప్పి చేయిందే పుంచుంది. మొదటి సంపత్తురం పెద్దనిమిది లక్షులు - రెండో సంపత్తుగానికండా ఎర్పైసాలుగు లక్షులా.....” అంశా గాంధి చెప్పుకొచ్చుంచే రావీ రాసులన్నాడు. అందు చెప్పుటం భూర్జమ్యుకి రావీ రాలా సేపు లెత్తులుకట్టి, “సేపుల్లి అయిను సంపత్తుమాలు తిరిగిసెరికండా కేలి మిగలాచి అంచే సుష్టు మెత్తుం మూడు కేళు ముప్పై లక్షులు దాదావు సంపాదించాలి” అన్నాడు.

గాంధికి పొలమారి “మంబిసీళ్లు” అన్నాడు రావీ చెప్పిగుండు. అటి కాగితా పుంచే “ఆగాస! ఉక్కప్పి చెప్పు తప్పాటుంది. నీకు లెక్కించాక్కు గీరించే చెప్పాడు, మెల్లు ఉక్కి గీరించి వెప్పిలేదు కూడా” అని మళ్ళీ ఉక్కులుకట్టి. “ఇంకి అయిను ఉత్తులు కలపుకో” అన్నాడు.

గాంధీ లెచి పేకహండిచ్చి “తెచ్చిస్తాను గ్రహణ” అన్నాడు. అతడు యియుక్క చేసేమ్మంటి “నీఱగా అంత దబ్బు సంపాదిస్తావా ఏంటి? సంపాదిస్తా ఇష్టాలు ఉంచుకో గుర్తా నేనే నీ అడిటరీి” అని అరిచాడు వెనుకనుంచి రావే.

10

“ఇక్కడ కూర్చుండామా” అడిగాడు గాంధీ. అగంతకుదు తయారైన ఉద్ధర్మ పొర్చులో ఒకమహార కూర్చున్నారు. పోర్చుబాక్కువు వచ్చిన కల్తరాల్స్ ఒక్క ఆ అగంతకుదీది. అతడు ఉద్ధవులనే కట్టుకున్నాడు నోర్చో కింగ్స్ నో “నా పేశ సోమసుందరం. దబ్బు సంపాదించే మార్గం ఒకదీ తెప్పునని ప్రకలీంబించి మండి కెండూ” అన్నాడు. గాంధీకి అందు మెరలీనాపులోనే నచ్చర్చేరు. అయినా అందు తెలుసు. బిటినెనీలో బాప్పు స్వరూపానికి ప్రామాణ్యత లేదు. అందుకని నికి “ఇప్పుడు నేనే” అన్నాడు. సోమసుందరుల నోర్చో కింగ్స్ కిమ్మిమేసి వెప్పు, “ఎలా అన్నాడు. గాంధీ అదే పాటుతో “అలా చెప్పు” అంటే ఎలా? పీరండ పెట్టుటు పెట్టారు? లోలీసులో వ్యవహారం పుండూలా - ఇక్కరలేదా - అప్పనీ నాక చెప్పాలి” అన్నాడు.

“మొత్తం నీ ద్వారాన్ని ఖొనులు అన్ని చెప్పు. నాకు నచ్చింది కొస్తక్కుండా అన్నాడు సోమసుందరం. గాంధీ తల ఆడ్చంగా పూపి, “నా ప్లానులకి కాష్టరైయ లేదు. అందువల్ల పాలిని నేను మంచం చెప్పలేను. ఎంత రేంజల్లో షౌను కావాలి నెవితే, దానికి నా ఫీజు ఎంతో చెప్పలు. కాఫీలులో పీరు మంచు విగం, నా ప్లాను అమలుపరిచి దబ్బు సంపాదించిన తర్వాత మిగిలా నగం ఉద్యురుగాని.... అని మని నచ్చరికి ఆమాదరింగ్యుషైన పథకం అని నేనుకుంటున్నాను” అన్నాడు నిజాయాతీగా.

సోమసుందరం ఇనుమానగా అతడినైపు చూసి, “నీ ప్లాను నాక నచ్చరిపోవేనే....” అన్నాడు. “ఆ చూత్రం రిస్టు ఎప్పుడూ వుంటుంది” అన్నాడు గాంధీ. సోమసుందరం లేస్తూ “సుమ్మెపరిచో - నీ ప్లానేమిలో నాకు తల్లిదు సమి కాద్దామ్మ ఇష్టులేను” అని వెప్పిపోవడానికి ఉద్ఘాక్కుడయ్యాడు. గాంధీకి లూ తియ్యలో పొలుపొలేదు. చెక్కిచూసిన అవాశం పోతుందని - “పోనీ నేను ప్లాను చెప్పాను, అది సఫలమయినే నా ఫీజు ఇష్టుండి” అన్నాడు ప్రాచేర్చుపుటున్నట్టు గాంధీకి తన ప్లాను గెంచాలీగా సక్కిని అప్పుతుందని తెలుసు. అయితే అతడి

అక్కాన్నిసుందరం మరోలా అర్ధం చేసుకున్నాడు. మరో కింగ్స్ సములుతో “పందే రింపోందలో పెట్టుపడి బెట్టా, పోలీసులో చ్చెపహరం తండ్రా నుప్పు చూసుకోవాల్సింది” అన్నాడు. గాంధీ మొహం ఎంతో విర్మాదింది. పందే రింపోందలో పెట్టుపడి చెప్పాదని. ఆ మాత్రం తను పెట్టలేదూ?

తపంలో దాగా పైకి వెప్పిన వ్యక్తులు తమ ప్రారంభం రథలో ఎంత క్షేపట్టారో వారికి తెలుస్తుంది. ముఖ్యంగా కొరంగంలో, ఆప్పారంలో..... కాన్సెట్రీక్స్ అంపారు. ముఖ్యంగా సినిమాలో ఆ ప్లేక్ తూ రాక సంవత్సరాల తరఫి తేవి పుస్తకాల్చు వున్నారు. అయితే అదృష్టవశాత్తు గాంధీకి తరఫి తేవి పుస్తకాల్చు వున్నారు. అతడు తన ప్రకటన చూసి అప్పుయి చేసిన పాద మానుషులోలే వర్ణించి. అతడు తన ప్రకటన చూసి అప్పుయి చేసిన పారిని రోజు కొటిసి కల్పుకొంచున్నాడు. ఆ మరుసలోలోజు వచ్చినపాటు యువకుడు అతడి తండ్రి బట్టుల వ్యాపారం చేసున్నాడు. పటి - వరిపేచు వీందాకా పెట్టుపడి పెట్టగలన్నాడు. గాంధీ కొద్దొసిపు అలోచించి, “కాఢ్యా రిస్ము అంచి, తీసుమండామా” అని అడిగేదు.

“ఉభయంలే రిస్ము”

“పీలిసులు ఎమోలా భ్యాస్ చెయ్యామ్మ. అలావేస్తే మన పరుకుని తిరిగి ప్రోసెన్ వియ్యువలనీ వుంటుంది. తాని బాట్చు లది గుర్తించి, మని అమ్మకం సెలుపు చెయ్యామ్మని అడిగి లోచ్చలోవే మనసు దాలావరకు అమ్మామ్మ. పీలిసులు అప్పుచెయ్యామ్మని అడిగిక రొంగారాటుగా కొనసాగించాలా, కపెయ్యాల్ అన్నది మీ డయ్యోయిష్ట్సుల మీద ఇర్దావడి వుంటుంది.”

తండు మందుకు వంగి “ఓంతీ మనం చెయ్యాపలసింది ఏమిలి?” అని అడిగేదు. గాంధీ విషి “మీరు తయారువేసే లభ్యల్లో డిస్టెంట్లు చూడా విస్తాయి కాడా” అన్నాడు. ఉన్నాయన్నాడు ఆ కుర్రవామా. “తీఱ్లలీ కెమీట్లు మీర నిలువెత్తు చేప్పులు - సెసిపూ యాక్టర్సులి ప్రింటు లేసి అప్పాల్” అన్నాడు గాంధీ. ఆ కుర్రవాదికి కి క్షుం కర్మంకాలేదు. అపడికి సెమ్ముదీగా ఇర్చం అపుటంటి గాంధీ కొనసాగించాలు. “వివిధంగిపులో వెల్కోలొ పుడుకొస్తుట్టు, అందుమైన సీమణుయి-పొమణుయి-రేస్-స్టీచెచి....”

గాంధీ పెచ్చేది పూర్తిగా లర్చం అవగానే మింటున్న కుర్రవాది మొహంలోకి ఉపసాగించా కణ వెప్పించి. “అగంది గురుగారూ” అని, కొంచెం ఆలోచించి - “అంచి కొమ్ము సరీ.... వాలోతో పాటు రీటా వెవర్, సెఫియాల్-చెగ్గులు చెగ్గులు వెల్కోలొ పుస్తవి, పుల్లొఱ్ ప్రింటు చేస్తే....” అన్నాడు. గాంధీ

వమ్మెదు. "ఫ్రాన్స్‌లేదు ఆ మాత్రం అయితులోగల శక్తి పుటలే రాలు - వ్యాపారం జు వచ్చినట్టే"

గాంధీ ఆలోచనలకి తుప్రవాచు స్నేల్ లొండ్ అయినట్టు ఆనిషించాడు కేబలోంచి అయిదొందఱ తీవీ యమ్మెదు. వాళీన ఉంచుకుంటూ గాంధీ అనుమతినాన్నాడు.

"టీఎస్‌నే ప్రవంచంలో అందరూ పోస్టాఫ్టు కాదు. మాటల్మేద నిలబడేవాళీ సూచిక యాక్షైమంది వ్యాపారు."

ఆ రోజు ఎంటికి పెళ్ళాక లక్ష్మికి చెప్పాడు. తమ ఒక ఛ్యాను అచ్చి అయిదొందఱ సంపోరించినట్టు. కయిలే ఆ ప్రానేమిలో హాత్రం దెప్పుశేడు. ఎది మట్టి ఏరుచుపుతుంది భయపడ్డాడు.

"అతడు లిను ప్రాను అనుమతిన్నది ఆ తరువాత ఉప్పాంచనంత లాభసార్కో పని చేసింది. అతడికి అయిదొందఱ ఫీల్గా ఇచ్చి ఆ ప్రానుని కొసుక్కున్న రఘ్యం వర్షకుడు మంచు కొట్టి సరుకుని మార్కెట్లలోకి పడిలేదు. మొరట్లో దానికంట ప్రాముఖ్యత లభించలేదు. కానీ ఒక భూమిస్టార్ చోటులు వాళీని ఉపయోగించుట ప్రారంభించబడతో ఎక్కుపారిగా అమృతం పెరిగిపోయింది. లిను లిను ప్రాక్టాక్ట లాస్టీయ భూమిస్టార్ చోటుల్కి వాళీకి అంత పేటాలేదు (ఓంగ్రే) తమ గదుల్కి వాళీని వాడపోగాయి. కాలేజీ పోస్టల్లోకి కుగ్రవాణ్ణ కూడా వాళీని ఉపయోగించటానికి ఎగుపటంతో అమృతం లక్ష్మలో పెరిగింపి సిఫారసంగా ఘృతి విషయంలో ఒరిగెటడై లీన్స్‌కూడా పోలీసులు గమనించి నీరియన్నా లిస్టుకొని, అమృతాన్ని రఘ్య చేసేసరికి రెండు సంపత్తులాలు వెల్హింది. అప్పటికి చిన్న లిన్స్ వ్యాపారమ్మలు ఉండాక లైన్‌లోకి దిగేరు. పోలీసులు "భూనీ" చేసేక కూడా చీకలి లాగ్రో పాశ్చాత్య అమృతాగార్థిలు. ఆ సమయాగాకి గాంధీ రగ్గర జ్ఞాను కొనుక్కున్న ముపకుడు ఇరకై ముపై లభ్యలూకా లాభం చేసుకున్నాడు. ఆ లాభంలో తరువాతిప్పుడైనే ఉ పదిచేలు అమృతోయాడు. కానీ గాంధీ ప్రఘ్యకిలేదు. "వ్యాపారం వ్యాపారమే కడా - నేను నా ప్రాను అయిదొందఱకి అమ్మును అరే రాలు" అని తిరస్కరించాడు, అదంశా వేరే సంఘి...."

గాంధీ ప్రకటనకి నాయగోరోకా రావణిన వ్యక్తి రాలేదు. పెరుళ్లో దాలాసేచ వేచి చూసి, గాంధీ ఎంటికి సిస్కుపాగా తిరిగి వచ్చేసేదు. మొత్తం నలుగురిటి

పెటలోక లేరం కుదరలేదు. ఇద్దరికి రెండు ప్రాను అమ్ముదు. ఆ రోజు సాచికి విభాగాలయం మాట్లాడబు కేపింది. ఇదేమంత లాభసాచి ప్రారంభం కాదు.

అయితే అతడు పూష్టించచి విభంగా రెండ్రోజుల తర్వాత ఒక వ్యక్తి గాంధీని కొడ్డి ఉచ్చ పెళ్లానికి తీసుకొణ్ణు. దాలా విశ్వాపగా వుండా భపంతి అందంగా అందంలోంచినట్టు డి గరలో పటాళ్లు యేశ్వరు వయస్సున్నదు మార్కోని వున్నాడు. "ప్రెతిమే" అన్నాడు గాంధీని చూస్తూ. "క్షమించు, నుప్పు కట్టుకొచ్చున్నట్టు కొట్టుకోలేకపోయాను విస్తు యిక్కడికి రచిలంకున్నాము."

గాంధీ విస్తుయిలలో చుట్టూ చూసేదు. దాలా భిరదయిన గది అది.

తను ఇచ్చిన ప్రకటన అంత దయుస్తువాదిని ఇకరిస్తుందని అతడు పూష్టాలనేదు. గాంధీ ఆ శ్రీరామునుంచి వేరుకోకముందే అన్నాడు - "ఎప్పు వీ జూనేమి? ఎంతట అమ్ముతాపు?"

గాంధీ తన చూములు పొయంట్లు, ఎంత పెట్టుబడి పెద్దాడు. న్యాయంద్వంగా - ప్రాణిసులకి తెలిసినా ప్రాన్సేరా - వగ్గిరా ప్రేశ్యులు అదిగేదు. అతడు సమ్మి ప్రది లక్ష్మలు పెట్టుబడి పెద్దాను న్యాయంద్వంచునా, న్యాయరహితమైనా భాగ్యాలేదు. దెహ్ నీ జూనేమి?" అన్నాడు.

గాంధీ పోత్ తీస్తుండిలా చూసేదు పరి లక్ష్ములు దాలాసేచు చూసుగా పుండి, "అంత పెద్ద ప్రాను నేను అలోచించలేదు. ప్రకటన చూసి చెప్పువాళ్లు చెప్పిరసుతున్నాను" అన్నాడు.

"ప్రాణ్యేదు అమ్ముడు వేసు కెఱ్పువ్వానుగా, అలోచించి నాకే ప్రాను యిష్టు వ్యక్తిగావా?"

"ప్రాణ్యులను" భూమిగా అన్నాడు గాంధీ.

"ప్రాణ్య నేను పాతిక శాతం కమీషన్ అస్త్రును"

గాంధీ ఇచ్చుందిగా చూసేదు. ముండ్లు మొహం తెలియని ప్రతితో చీటనెని వెయ్యుకూడదు, తాగస్సుమ్మ అవకూడదు.

"క్షమించండి. కమీషన్ పరశిందీర నేను ప్రాను అమ్మును..." అన్నాడు. అతడు సమ్మి "అప్పులేపరట నీ ప్రాణ్య మీర ఎంత నేనెకించాల్సు?" అని అదీగేదు గాంధీ "అయిమోరభ" అన్నాడు. చిందొందఱ అప్పులేన విషయం దాచిపెట్టి అతడు అదేనప్పుడే "నేరే అయికి నీ ప్రాను అయిదువేలికి అయిదువేలికి నేను కొముత్తుంటాను. ప్రాణ్య అయిదు కాశం కమీషను - నీ ప్రాను అయిదువేలికి నేను కొముత్తుంటాను. ప్రాణ్య అయిదు కాశం కమీషను - నీ ప్రాను అయిదువేలికి నేను కొముత్తుంటాను. అయిదు కాశం కమీషను, నీ ప్రాను అయిదువేలికి నేను కొముత్తుంటాను?"

"నీరే" అన్నాడు గాంధి, కమీషన్ లేకుండా కేవలం అయిదువేలకే తట్టు సంతోషంగా విప్పను వుండాడు.

"రింట్రోజులపాటు వాగా ఆలోచించి ప్లాను తయారుచేసి వుంటు. నేను దీని ఎలాగో ఒకలాగా కలుసుకుంటాను."

"పొర్చులోనే కలుసుకోవచ్చుగా" అడిగాడు గాంధి. అతడు నవ్వి - "పెళ్ళపెళ్ళస్తు తయారుచేస్తే సంపాదున్నామ్ - ఎంత రిస్టు విషయం నికు తెలిపా? నా పీటి పోలీసు నిఘా వుంది" అన్నాడు. గాంధి ఉపిష్టిప్రధాను. అతడు ముక్కు పైరిపోయింది. తన ప్రతిష్టాపకారం యూసులక్షులు సంపాదించిపోయింది. పోలీసుల దృష్టిలో ప్రథకూడదు. సంపాదిస్తే న్యాయపర్మాగానే సంపాదించాలి. అట తన ఆకయించాలి.... కానీ.... కానీ?

"మీరివరు?"

అతడి మొహంచీద సమ్మ మాయమైంది. "ఒకప్పుడు నీలాలేవాళ్ళి అంటగిరింగి చదివి - తమప్పకు సరిపడా ఉద్యోగం దొరకు.... బీదరులై చేతకొనితనంగా భావించే ఈ సమాజంలో రిపక్టి చెంది, దీని లోసుగుల్లి. అధారులు చేసుకొని లక్షులు సంపాదిస్తున్న వాళ్ళి. నా పేరు రామాత్మిర్సు!"

* * *

గాంధి ఎంటికి వచ్చేసిరికి అటడికి ఒక కషము తెల్పి యచ్చింది లక్ష్మి "ఏమిలీది"- విప్పుతూ అడిగాడు గాంధి. "తెలీయు, కుప్రాచు తెల్చి ఇచ్చేయి అస్పది లక్ష్మి! గాంధి కషములోంచి ఒక కాగితం తీసి చదివేదు. ముఖ్యాలక్షుల అక్కరాల్స్ గొండుగా ప్రాణి పుంది అందులో.

"ఈ రోజు మా డబ్బుల్నే చిన్న ఫంక్షనుంది. సాయంత్రం నాలుగుస్తూర్ల రాగలరు. తప్పకుండా రావాలి నుమా" అంది ఛారిక.

"ఎవరు" అని అడిగించి లక్ష్మి "రామమోహనరావుగారి ఆలూకు" అన్నాడు గాంధి. కాగితాన్ని దించి నలిపేసి మూలకి విసిరేస్తూ, "క్రిమెంటయింది?" అన్నాడు. లక్ష్మి ర్యాగి రాశిలు లేపు.

లక్ష్మి పాక వై కష్టంలోంచి లోపలికి మచుతన్ను నూర్చికిరఱఁ విషయంలో వంగి చూసింది. గేండ్విడ బ్రాగ్జులో రకరకాల వ్యాఖ్యలు, సరకరించాలి గిరి నున్నాయి. నిముషంపాటు కెక్కచేసి మనసులో గుత్తించి, "నాలుగుంపోయి అస్పది. "అమ్మా... శ్రీమయింది" అంటూ గాంధి పదివడ్గా బయటకు నడివేచు.

అటడు వచ్చేసిరికి సరీగు నాలుగుస్తూర్ల అయింది. మామూలుగానే గేటు దగ్గర గొప్ప అశ్వచేసేదు గానీ, పోలక పెటు వాప్సిసిరికి లోపలికి చంపించేటు దగ్గర గొప్ప అశ్వచేసేదు పుండి పోరిక తననీ పుక్కనీకి సిలవటం.... అటడికి గాంధికి అశ్వచేసేదు పుండి పోరిక తననీ పుక్కనీకి అంత కొంఠరాగా కల్పకోపించుటం ఇస్పంచేల్చు అయిపే ఎంటాడు. రామమోహనరావు అటడికి వరందాలోనే ఎదుయడ్డుచు దయచుటుకాట్టు రామమోహనరావు అటడికి చూస్తున్నామ్ మొహం విశ్శించి.... అయినేవో పొడాచుషించే వున్నట్టున్నాడు. అటడికి చూస్తున్నామ్ మొహం విశ్శించి.... "సున్న వ్యాంగ్యంపుకొర్కుపు" అన్నాడు. గాంధి వీరో అనిలోయేటంకలో ఒక వీరికి దూసుకుచెప్పి గొంది. అందులోంచి ఒక మసంలాయినా, ఒక సూటు చుమ్ముచు లిపిరు.

లక్ష్మి మాచగానే రామమోహనరావు మొహం విప్పురింది. సంకేచ్చేస్తు గాంధులింపా నింటుకొని "రిండి రిండి, మీ కోసమే చూస్తున్నామ్" అని అచ్చేసించేదు. అందులూ లోపలికి పెంచుంచే లక్ష్మి వల్లిన ముసలాయిన ఆగి, అక్కడే విలఱి వచ్చుగాంధీ చూసి "ఇతడు?" అన్నాడు ఏరో చెప్పుచేతూ. పోకటారు లక్ష్మిలో తన వక్కినే నిలచి వున్న గాంధీని చూసి.... క్రూషంలో వెయ్యువుపంచు పెంచా రామమోహనరావు రస్కరో కేపం, వెసుగు కఢలారేయి. కాని చప్పున అంతలోనే సందుకొని, "మా కుర్రుమె పెం కావాలో దెప్పుండి" అన్నాడు.

ముసలాయిన గాంధికి "మా ద్రైవర్లు బక్కులేకి పెళ్ళుని చెప్పు - కొర్కొ భాగా దారాకిచే లేకి పోతాము" అని, రామమోహనరావుతోపాటు లోపలికి నదుస్తూ "కు వెఫ్ఫుకి బ్యాక్సులేదండి.... పుంచివాళ్ళు దూరకడం కూడా క్షమమే" అన్నాడు. ఆ మూడు సాలీగా గాంధి గుండెలకి తగిలింది. అటడి మొహం రక్తం లేసంతగా ఆచిచోయింది. చిశ్చుమ్ముడై నిలబడిచేయాడు.

= చిశ్చుమ్ములో - ప్రసంగాల మధ్య ప్రసంగాల నిలబడిచేయిన గాంధి చిశ్చుమ్మి అంకెవరీ నొఱరు చెట్టుటుంగ చూసి తెలుకుని, "పోరికారు చున్నామ్" అని అడిగు. ఆ మూడులి నొఱలు అటడిచేపు చిత్రంగా చూసి, "లోపలున్నారు, ఈ రోజు పెళ్గి మాపులు కనా" అనేసి లోపలికి వెళ్లిపోయాడు.

గాంధి స్వామివ్యాయాము.

పెళ్గి మాపులకి పెళ్విన వాళ్ళకి తననే వాళ్లరూ వరిచయం చేసినందుకు కాదు - అటడు లాధవయితున్నది. తనతో ఒక కాంట్రాక్టులోకి ప్రవేశించి, ఆ గడువు తీరకముండి రాన్ని అయిన లభంఫోస్తున్నందుకు.

అతడు ఆనేకశో తయిపు వినురూగా తోసుకుని లోపలికి ప్రవేతించాడు అప్పుడికే మాశ్యందరూ టీ కాగుతున్నారు. పెద్ద పోథాలో పెళ్ళి కొటు, అను తండ్రి, వారిదెమరుగా సోధిలో రామమోహనరావు, అయిన వెక్కు కుమా పోరికా టూర్కుని పున్నారు. తయిపు దప్పుదచలంతో అందరూ ఒక్కసాంగా ఉన్న అడు ఉన్నారు. లీ ముందో గాంధీ మూళం మరింత వెద్దగా ప్రీతిచింబిస్తున్నారు రామమోహనరావు పుస్తకం నేరి నిలబడ్డాడు.

"మది అన్నాయం" అన్నాడు గాంధీ పట్టు లీంపి. "నాతో అగ్రిమెంటు గదుపు పూర్వవ్యవహరించా మీ ఇమ్మాయిని డ్యూక్స్కర్రికి షెప్పబం."

ఆ గదిలో టక్కుపారిగా నిశ్శబ్దం పేరుకుండి, అయిన కూడా ఈ పూర్వార్థిణామునికి విస్తుభేషయా ఎంటని తేరుకుని తీవీతం వేర్చిన అనుభవంకి గాంధీ మరింత ఆవేశచదశాసనికి ముందే "రాంసింగ్" అని పేరించే కొండె వెత్తుగా ఇంగ్లా పుస్తకు ఒక స్కూల్ లోపలికి వచ్చేదు. "అయిగో యిలటి సంగతి ఏర్పాతాస్తు ఉయిలటకు కీపికట్టి మాట్లాడు" అని సైగి చేసేదు. అతడు వచ్చి తనని లాగోలోపులో గాంధీ అరించే. "అయిదు నించెత్తులు నాకు గదుపుపెట్టి రు లోపలి మీ ఇమ్మాయిని ఇంకోకరికిప్పుడం అన్నాయం. లీపి గురించి లోర్పుకు వెళ్ళటానికి నా దగ్గర దఱ్యా లేకపోవచు, కాగే మీమీద సైకికమైన బాధికష వుంచి—" అతడించ మాటలలోకూంటే రాంసింగ్ అంకి నేరుమూడి ఉయిలకు లాక్కెళ్ళాడు. గాంధీ అతడి చేతుల మధ్య గింజలకున్నాడు. హరికాని పెళ్ళి చేసుకోవాలని— అయిని ఇఱ్యుడు కావాలని అణికి ఆశ నీమిచేయు కాగే అయిన వందెన్నీ పూర్తిగా విర్తు వెరటలం, అణికి రోపం కలిగిన్నస్తు రాంసింగ్ చేతుల్లోంరి అతడు విఫించుకోబోవు ఘంటి పూర్వాగు తలుపులు తెరుచుకొని తండ్రి కొటుకులు ఉయిలకొచ్చేరు వెనుకే వసుస్తు రామమోహనరావు మాటలు విఫించుకోబుండి వాళ్ళు కారువద్దము నదవటం, కన్నుమూడి కెరిచెబుంటలో కారు వెళ్ళిపోవటా కరిగింది. రాంసింగ్ గాంధీని వినిపించేబంట సీత్యుల్లం పేరుకొంది. అనేకుట్టులోకి రామమోహనరావు నెప్పుదిగా కెపుదిగేదు. సౌఖ్య, రాంసింగ్, ఇన్‌రిగ్‌మార్కెట్ అందరూ రక్షపుగాని చూపున్నారు. అయిన గాంధీ దగ్గరగా వచ్చాడు జిహెంబనీ చేగిగా అయిన తెఱ్పు వెట్టి అతని చెంప ఉక్కింది. దెశ్ముమన్న కెపుం... గాంధీ వరందా ప్రంథం దగ్గరకు వెళ్ళిపడ్డాడు. విధి, నిలదొక్కుచేక క్రింద క్రొముక్కు మీదకు కారెదు.

అతడు వెంటనే వేవెదు. మధ్య దులుపుకునే ప్రయత్నం చేయలేదు. తల మైక్రో క్రాస్‌సెట్, ఇద్దరి చూపులు కలుపుకున్నాయి.

ప్రిమిటివ్ కుంటాను. ఈ లోప మీద చేరినదానికి ప్రథీకారం తీచ్చుకుంటాను రామ పెళ్ళ ఎత్తులో నా వీర ప్రమంచంలో ఇష్టదీవరకూ ఎవరూ శత్రువులు దేరు. మూరాలి వ్యాప్తి మీరే? మీరే!!

గాంధీ నెప్పుదిగా లేచి లభ్యాల దులుపుకొని, గేటుకైచు సాగిపోయేదు. అతడు కుసుమరుగమ్మే చెరకూ అలాగే చూస్తూ నిలబడ్డాడు. ఆ తరువాత కళ్ళతోనే పీ.యస్.సి రగ్గరకు రమ్మన్సుట్టు సైగిచేసేదు పెర్సన్‌సెక్రెటరీ వరితుకుంటూ దగ్గర కొన్చాడు. "అతడేం చేస్తున్నాడు? ఎక్కుంటాడు?" అడికోపాయ ఇంటా వచ్చున్నారు - మొదలయిన వివరాలన్నీ నాకు కావాలి. అడికోపాయ, ప్రతి మాడు నెలల కొసారి అండి వర్షాలమేర రిపోర్టుచూపియాడు. కఱాపి గాంధీ వెళ్ళినషైపు పరుగిత్తాడు.

రామమోహనరావు లిపినెన్నిమాన్ అవతలివాడి మొపాంలో భావాల్ని షైగ్లుచుండుకుమనికి వెన్నుతో పెళ్ళినవిర్యు, లోసులో సంపూర్ణమైతో పొదిచినప్పుడు కుమానే షైగ్లాటిరి గాంధీ కళ్ళలో క్రూపంపాటు కరలటాన్ని అయిన గమనించేదు. మెత్తమొదిసారి అయినట తమ పందిం కాయటం ద్వారా కప్పువేసినేమా ఇన్న అంపానం కలిగింది. అయినా వెంటనే సర్పుకున్నాడు.

డయ్యు సంపాదించటం కష్టం. కాగే సంపాదించేవాళ్ళే అప్పిచెయ్యటం అంత కష్టించాడు. ఇందులోనూ యాక్షి లక్ష్ము.

అయిన చెరవు మీద చెరువప్పు మెరిగిసంది.

అయిన ఇంజు తుస్తు ఈ గాడవంతా లోపల ప్రారితకి తెలుపునే వుంది. అయినా అమె కదల్లేదు. అలాగే పూకాళ్ళ మధ్య దేతులు వుంచుకుని, తప వొంచుకుని తూర్పునీ వుంది. మొదలు గాంధీ ఆగిలోకి ప్రచేచించినప్పుడు మాత్రం లీపా అమె మొపాంమీద నప్పు కదలాడింది. కాగే తరువాత ఇరిగిసి సంఘటనకో అమె కిలిపియింది. పందిన తల కొనుకంలే నీటి చుక్కు దాచేసిపడి. అమె రాంసెషన్ అలాగే అచలవుగా కార్బూని ఘండిచేయాడు.

మంచి ద్వారా రస్ట్రెస్ దెంచుడూ, ఎలత విషమ పరిశ్రేష్టలోనూ తోడుకూడదు. అముడు నెర్చుకుంటావ్ గాంధీ! ఎప్పుడు నెర్చుకుటావ్?

* * *

కాద్రి రోజుల్సుల్చే గాంధీ అదోలా పుండుకాన్ని లక్ష్మీ గుప్తనించింది.... అమె వెంటనే కారణం కనుకోలేదు. తనంతట తానే ఖయిలకు కొన్నాళావించింది. అలా అతడు రాకథిపటుంకే విషయం కదిపింది.

".....ఏమయింది నీకు? వాలైజాల్యూంలీ అదోలా వుంటున్నావు?"

గాంధీ తదిలిడి "అలాదేదిమీ లేదో" అగ్నాయి. అమె ఒక క్రింది చూసు ఫంచి అన్నది - "నేను నీకు చెప్పేటుంత గొప్పుడాన్ని కాదు. నీ కష్టం ఏమి అనేకూడా అదగను. తానీ దాని గురించి అలోరించకు అని సలబో చెప్పేటి వసుశ్చ నాకుండని అనుకుంటున్నాను. దిగ్ద్రిష్టి ఎక్కువులం గడిషికే నీనిహకానికి దారి కిష్టుంది. లొంగర్చే ధాంట్లోంచి ఇయిలకు రా దాని గురించి అలోచించి మనసు పాడుచేసుకోక.... ధాంతో పైలచేసి దాన్ని పారట్టియిలా. నీ శైలాలకు ఎక్కువు తెల్పిలు కానీ ఒకటి కమ్పగలసు. అన్ని కష్టాల్చేతలు వెళ్లి చిమిలీ" ప్రాణం పీపటి! అంతకన్నా పెద్దురు దేయగా! అక్కణ్ణుంచి అలోచ్చు సమయాలలూ దిస్సుదీగా కనిపుచుంది. అలోచించు, యూకైలాక్షులు సంపాదించడాని నీ బాధ? దానివల్ల నస్పు లేదీ పంచెం క్షిపోతావు. అంతేకాకా ఉకిలే నీ కుటుంబాల్లా అది కాకిపోతిశే - ఆ మరో సుమంచి నీస్సు ఏటు లిసుకెటుంది - దానివల్ల ఈ పం నస్పుపోతావే? దీనికి కారణం ఎవరు? ఇమస్సు అనిచికితల్గా అలోచించా మంచు చిదిపోయించుటండి. క్షాంచు క్షాంచులో వాళ్లా భావమే పునసి ఎక్కువు బాధ పెటుతుంది. అవునా?"

గాంధీ అమెవైపు కొన్నార్చుకుండా చూసేడు. ఎంత తెలివైనది అమ్మాయి ఎంత సున్నితంగా. ఎంత దృఢంగా చెప్పింది! అంశ కపులు తెలిసిన విషయాలు కానీ ఆ విపరిణామంలో పుంరి కిట్కులు. అమె చెప్పించండా కశ్చడ దెండుసార్లు కూడా చేసుకున్నాడు. అతడి మనసుకు ఆ మాటలు చొత్తుకోయాయి.... సమస్యలో అది నీస్సు ఏటు తీసుకెకుటుంది? దానితల్లు నువ్వు నస్పించావే?

-ఆ తరువాత అతడు దాలాసాట్లు పెర్క పెద్ద సమస్యల్ని ఎదుర్కొని వచ్చింది. నీఱంగా పెళ్ల సమస్యలు - మనిషించి క్యంగినే సమస్యలు. అప్పుడి అమ్మాయి, చిరిగిన పరికించే వేసుకున్నది తన ముందు నీలండి పెద్ద కిరించా తెల్పిన ఈ మాటల్ని మనసం వేసుకొనేదాడు. ఆ మాటలు కావర్చిన పాశ్చాత్యానికి కావల్సిన శక్తి నిచ్చేమి.

నీజానికి చెం జరిగింది? ఆ ఇంట్లో నౌకరు ముందు ఆపమానం! నీకు అది అపమానమేనా" తప్పుడేనింది అయిని కంయా తను అలా వెళ్లకు

ఎడ్డు అం తపాల్క చెప్పు - పెళ్ల కొరోలా దిదాలను తలుపు తెరుచుకుచి నీను మధ్యలో పెంచించాడు.... తటికి అంత విచెరంలోనూ నేన్నోప్పంది. పంచుకెళ్లాడు? ప్రారిక ప్రాణింది కాబట్టి. ప్రారిక ఎందుకు ప్రాణింది? పెళ్లిచూపులు పెళ్ల ప్రాణికి కానే అయినా రమ్మి ప్రాణిందంబి....

అండిక చెప్పున ఏదో అప్పుచుంది.

పెళ్లిచూపుల మధ్యలో తనుప్పేర్తే అంశ అస్తుప్పుం అప్పుచుంది తిని తమినిమిందంబి.... ఆ పెళ్లిచూపుల అస్తుప్పుం అవాల్చునే అమె కేరమంచుంచుస్తుమాట లంబే.... అంటే.... అమెకు పంచం గురించి.... పంచిలో మాముకి గీరించి తెలుసుపుషాబు....

పాలో చేత్తో తీసినినట్లు గాంధీ మెమంటో విపారం ఒక్కపొరిగా పోయింది వాళ్లుడి కాలింగో రయపుతున్న రేజాలో వేసేవాడు, మళ్ళీ వాళ్లుడు వేసేమస్తుగూ విభర్త.

11

తరువాత చరిరోజులపొటు గాంధీ లాలా పూస్తు అలోచించేదు కానీ నెక్కి నెబ్బిదే కొన్నివ్వాయిలద్దుచుయియిని - కొన్ని అన్నాయిముయినచి, విప్పునా ఖుట్టు, కొంచెన్ఱగా చెప్పునయించి పెళ్లాలి. అదొక్కట్టి రామేశ్వరుకు కావాల్చింది. అతడు వంపారించుకోలేదొని కాశ్మీరు. తన మేరుస్సుకి ఇదోకి చెప్పికి, అందులో సెక్కిరాలి దోట్లికి, దోట్లికిసును ఇంచి సలచేయి అతడికి అక్కరేదు.

గాంధీకి ఉదిదో వేశులు కలపాల్చి - అండిదో ధాగిస్తామి అయి లక్షు నంపారించాలనీ కేర్కులేదు. అండికి ఒక పొను అమ్మాలి. అంతే. అది సెప్పుక్కుముయిన ప్రొసు అయి పుండుపుశ్చరు. రామేశ్వరుసామాన్యమైన మరిమాటు కండి తెలివేటులకు సరిపోయి ప్రొసు వెప్పారి.

పోటు గామస్తున్నామీ!

సింహున్నికఠిముయిన ప్లోన్ దిరకటం లేదు. అంతకుముందు ఇంద్రు పెళ్లుచు కాల్చే వెందునే పెప్పులిగేవాడు, ఇంద్రుడు కుచరలంలేదు.

అండికి తెలియిని లిషయం ఓంకోలో పుండి రామామామోహను కూడా మమమ్ములు కూడా తని గమనిస్తున్నారని.... ఎప్పులిక్కుచూడు అయినకు దోట్లుమిస్తున్నారని. అయితే ఆ రిపోర్ట్లో గాంధీ మీ తెచ్చుటంలేదు.... అప్పుడు

యూని బక్సులు సంపాదించే ఆలోచన తున్నదీవీరునీ పుండి గమనిస్తున్న వాగంది ఇంత తీవ్రంగా అలోచిస్తున్నాడై లేదు. ఆ నీట్లున్న వాక్కు ఉఱ్ఱ తీసుకున్నాయి. ఆ త్రావుత కొంతభాషానికి నిఘా మానేనేదు.

ఒకరేజు లక్ష్మీ తన వనిచేనీ ఇంచినించి ఒక వేపరు తీసుకొనుచుటి తాగి పుండి!

“ఆర్ధ్రవిష్ణు కమలప్ప అనే అయిన్ని గడ్డెం కయ్యుర్ అనే అశ్చ సంవత్సరాలపాటు వరదిపిచ్చుకుండా మౌసం చేసిన వైసం” అన్న కేసు కొణ్ణుకేళ్లో మూండుకు వెంగి వరిచెండు

“గడ్డెం అయ్యుర్ తనే ప్రొఫెసర్నిని, ఇస్తవ పుతం చూధారకశేషంలోనే పుట్టిందన్న నిచ్చాన్ని నిరూపించే అశ్చ గ్రంథాలు తన వద్దే వున్నాయని ఆర్ధ్రవిష్ణుని నమ్మించాడు. కర్మాత దీపిష్ఠ ఎంక్కుయిరో గణ్ణెం ఎనిమిదో జానసు వదివాడని డెలిసింది) భారతదేశపు కొన్ని గుళ్లు రిండు చర్చిలనీ, ప్రసిద్ధ రవయిత తిరుపత్తులూ క్రీస్తుమ్య అని కూనమ్మించాడు. కాకీ కూడా క్రైస్తవులచే అని ఇల్లి సంపాదించచునికి కాకీ దేబ్బాడు. గడ్డెం తన కీరుసర్గ సిఫార్సున్ని ప్రొస్ట్ వెగ్గుటం కోసం చర్చి తరఫున బ్రాహ్మణ తేలు ఆర్ధ్రవిష్ణువు. గడ్డెం వారికన్ నిచ్చోలో ప్రార్కిషాలేని అక్కలున్నాయాడు. ఈ వ్యవహారాలన్నాడి పట్ల వట్టుకుండా విగ్గా చెర్చిపుంచారు కుండుయిల్లి వున్నటం కొండు బయల్కి వచ్చింది అప్పులికి గడ్డెం 15 లక్షులు ప్రాప్తి చూపికిరణమంది.”

“ఇంత మూర్ఖంగా ఎలా ప్రివ్రించెండు ఆర్ధ్రవిష్ణు?” దదపటు ఇచ్చిన అదిగెండు గాంధి లక్ష్మీ సప్పి “తీస్తు భారతదేశంలోనే పుట్టాడన్న ఆశ్చర్యమైన వచ్చిస్తుం ఉయిలికి తీస్తే, తన పేరు సుమర్చుక్కరాలలో చెర్చింపండుం ఉన్నట్లున్నాయి” అంది.

“పురీ ఇంత మూర్ఖంగావా....”

“ఇంతకన్నా మూర్ఖుల ప్రజలు. ఉచాచూరణకి దిప్పాలట్లు తీసుకోసి నుప్పుండు కాతం వద్దే అంచే ఎవరూ వెయ్యాడు. ఎగుమిది సంవత్సరాలే పెట్టుణది రెట్లేంట్లు ఆపుతులరుంచే ఎగుమారు” అంది. గాంధి మెండులో

మెండు చెంచరాక్ దఱ్చు అమె మాటల్లో అప్పుచీవరకూ స్వరించని ఆలోచన లక్షుపొరిగా వచ్చిపెట్టుట్టుంది. అమె మాటల్లో అప్పుచీవరకూ స్వరించని ఆలోచన లక్షుపొరిగా వచ్చిపెట్టుట్టుంది. అప్పుంతు తపచు రామేటీర్ని కటుపుసున్నాడు.

“ఎండ్రు, ఏప్పుడా ఆలోచించావా?” రామేటీర్ అదిగేము ఎయిర్ కండిషన్ యాకు ఎయిర్యా కూర్చుని వున్నాయి గాంధి. రక్తధీ పేచిల్, పేచిల్మేద కొన్ని అండ్రీంగ్ వున్నాయి.

గాంధి తల్లూపేరు.

“మించే....”

గాంధి వెంటనే ఇంచు చెప్పాలేదు. కొండిసేష్ మెండ్రంగా పుండి అన్నాడు - “ఏ వరిచేసుమంది కుప్రాశ్చ కావాలి, భ్రాష్టుమేళ్లు, వాళ్లు, మనకీ ఏ సంబంధమూ పుండుకూడది. అంటే చేర్వో ఎండ్రోగ్యాలిక్ ప్రకటన ఇచ్చి వాళ్లని తీసుకొండున్న మాట, మన అపెరఫన్ మెత్తుం వారం రోజులపొకు సదుస్తుంది. కూర్చు ఇ వారంరోజుల తీమూ ఇచ్చి వాళ్లని దెంగ్లోగంంచి తీసేస్తాం.”

“ఇంతకే మనం పెట్టుచోయెదిమిలీ?” రామేటీర్ అర్థుంక అదిగేము.

“శైలిగ్గొండ్రు, పెపరి వెయిచ్చుప్పు మూస్తా గాంధి ఇమ్మిగ్రాంక అట్ట వెంగుళూర్ ప్రాంతినీ ఒకదాన్ని మనం గాంధినిగ్గి కాపీలో కెపున్ చేస్తున్నాయి మన శూరి ఎమ్మెల్చ్చుగారు దాన్ని ప్రారంభిస్తారు” అన్నాడు. రామేటీర్ కెప్పులో బాయి వద్దుచ్చు లంగిపెట్టుపడ్డాడు. “మనం... మనం క్యార్ప పెద్దుఫూ?”

“అప్పుచీ క్యాంక్ అప్పి బెంగుళూర్, సూర్ కొంతై ఎరిమిదచ ప్రాంలీ గాంధినిరీలో ప్రారంభం కాపోతూంది” గాంధి సమ్మేదు. “స్వీటీధ్యాంక అట్ట కెంగుళూరీ లాల సున్నిరష్టైన క్యాంక్. అందులో చ్ఛింది దీపాలిలీ వేస్తే ఆరెళ్లలో చెచ్చించుకుండి. చిల్డ్ర్ సిస్టమ్ ద్వారా మీ చెట్టులు దెండు నిమిషాలో క్యాం చేయించుకొయి. ప్రాప్తు కమీషన్ కూడా వాలా తక్కువ యాహీన వర్ధాల కోసం మా క్యాంతు ఎన్తో సేవ లేస్తుంది. మా క్యాంకులో లాలా కెరవండి. తిఱ్పు సార్లీకంగా నిద్రాపోయి. మేరటీ వారం క్యాంచ్చుమ్మె వారం. ఈ వారంలో దీపాలిలీ చేయి వాళ్లకి లాంగోలో మంచి బహుమతి కూడా. విశీష్ట సేవక్కు విశ్వసించండి- క్యాంకి అట్ట వెంగుళూర్.”

అర్ధమైయేమింటీలా గాంధీ గడగడ చెప్పుకుపోతూంటే రామేశ్వరును విరుద్ధ తెలిసింది. “అర్థప్రాంతి - అర్థమైంది.... కానీ జ్ఞానాంక్ అచ్చుకుండి తప్ప, బింగుటార్ లేదే.”

“ఆ విషయం ఏంతమందికి తెలుసు?” అన్నాడు గాంధీ. “ఉన్న బ్యాంక్ కుపెయొగించడం కన్నా కొత్తపేరు జ్ఞానించడం చుంచిది.

“గాంధీనగరీలో ఎందుకు? మెయినోర్ లేదా ప్రాంతి అని రామేశ్వరు.

“గాంధీనగరీలో కన్నడులు ఎక్కువు.”

* * *

ఆ తర్వాత చెనులు దాలా తుఱగగ ఓరిగినల్స్ ప్రకటనల ను వదిలమందిరాకా కఠినులు తీసుకోవచ్చారు ఇచ్చు అద్దుకు తీసుకోవడింది. కొండ పిర్మాణు చేయబడ్డాయి. లిల్యింగ్ కి రంగులు వేసిరు. “బ్యాంక్ పార్టీ ప్రెస్సు అస్ట్రోగ్ కెట్టిరు బ్యాంక్ లాఫ్ డెంగుటార్ పేరు మీద వెక్కు ప్రస్తుతాయి నాను ప్రీంటీ అయి చేయాయి: ఫిక్స్ డిపోజిట్ రస్టములు, భ్రాష్టాలు, పర్స్సిపిషన్లు, తయార్యాలు.

ప్రారంభించువం తెలి వచ్చింది.

ఎప్పుల్చీగారు రాలా ట్రైక్ కంటో యప్పాసుం ఇచ్చారు. బ్యాంకులే రేశల్స్ సోపానాలన్నారు, ప్రతి వీధి వీధికి ఒక బ్యాంక్ వుండాలన్నారు. దానిపులు నియమాలను తెలిచేసుండన్న సత్కార్పు సాక్షి వెక్కాల్సించారు. ఆ కారసీ వెలిఫోర్ ను ఆ బ్యాంకుల్స్ నే చేయస్తున్ని పోస్తే ఇచ్చారు.

ఆ తర్వాత ఆ ప్రాంతి మేనెంక్ పూట్రులాడు. తలడు ఒక తమిల్లండు ఆ బ్యాంక్లో పది సంవత్సరాలు పునిచేసి రస్టమ్లో ఉచ్చు బ్యాంకులని ఒక బ్యాంకుకి తెగి రక్కలేక తీసివేయబడ్డారు. తన ప్రాంతి కష్టముర్దిచే తిథి శాకర్మాలు గురించే “కష్టముర్దా వారం” గురించే ఉపన్యస్తినీయేదు.

ఆ తర్వాత గాంధీనగర్ ఘాషణ సంపుం ప్రెస్సిడెంట్ కాయలుకు వెయ్యారూపాయిలు ఫిక్స్ డిపోజిట్ అర్పెట్టాయి వేయదంతో బ్యాంక్ కొండ ప్రారంభమైంది కంటం కొండ టిప్పు దేసేహక్కు.... సేవింగ్ అక్సెస్ ప్రారంపించేవాళ్ళు..... ముదల్ లేకో అప్పుకేసం వచ్చే ముఖ్యాలు తిథి ద్వారా అందరితో బ్యాంక్ కణకశాఖింది. గాంధీ, రామేశ్వర్ వీర వై-

మై మాట వచ్చార్ చెప్పు - ప్రాచ్యున మిలింగ్ ప్రారంభమైన దగ్గర్యంచీ వాళ్ళు ఆ వైపు పున్నాదు. ప్రాచ్యుని ప్రారంభముందు వేసిన ప్రామియానా సంపాదీల్లోరి కంటానే కార్బోన్ పున్నాదు. ప్రాంతిముందు వేసిన ప్రామియానా సంపాదీల్లోరి ప్రాచ్యుల్లో ప్రాంతి వున్న లోపికి మాత్రం వెళ్లింది. ఆ ప్రాంతి ప్రామియాల్లో ప్రాంతి రామేశ్వర్ ఎవరో లేదీదు. అయితే బ్యాంక్లో వున్న లక్ష్మినరూ, ఒక్క తేల్వెక రామేశ్వర్ ఎవరో లేదీదు. అయితే బ్యాంక్లో వున్న లక్ష్మినరూ, ఒక్క తేల్వెక రామేశ్వర్ మనుషులు, పోలీసులు పెడ్డుకుంటే ముందు కొప్పియాలు ప్రార్థించుటాయి. రహితములు పెడ్డుకుంటే ముందు వేసేంద్రియాలు పెట్టి రహితములు పెడ్డుకుంటాయి. రామేశ్వర్ లేదా తన మనిషిని మేజర్గా పెట్టుచున్న సంప్రదా ఇచ్చాడు గాంధీ. ప్రాచ్యుల్లో కలిగిన సామంత్రం దయ్య రిషయ్య బ్యాంక్కి మంపులాడు. అది రామేశ్వర్ శ్రీమతుంటాడు అది విక్రాణు.

అంశా భాగానే పున్నా గాంధి మనసులో ఒక మూల భయపడుతునే విన్నాడు. విని సంవత్సరాలు పని చేసిన బ్యాంక్ మేనెంబర్ కి స్టేట్ బ్యాంక్ అన్న రింగుటార్ లేదా వున్న ఇన్సుమం రాకపోచచ్చు కాని పూళ్ళు, పున్న వెళ్లికి విన్నాడు. ప్రారంభించువం రచ్చి పోలీసు రిపోర్ట్ చ్చినా. ప్రారంభించువం రచ్చి అంశులు తప్పులు. అంశుకే ఆ పరిసరాలలోకి వెళ్లుకుండా చూర్చగా ఇంద్రో కూర్చుని గమనించే విన్నాడు. చేయాడు. అయితే అందు వచ్చుపడినట్టుగా పిపీ ఇగర్చేదు. సామంత్రం అయిదిందివరకూ ఆస్తి మామూలు బ్యాంకులలోగి అది నడిరింది.

సామంత్రం బ్యాము నయాలీకి పెల్చాడి - పదివేల చెల్లరు.

రామేశ్వర్ ఆగ్రిమెంట్ ప్రూఫరం గాంధీకి ఒకు లేవిచ్చేదు.

అప్పులీకి గాంధి పందించి శాలకు గదుపు ఉచ్చు సంపత్తురాలలోనూ మూడు తెలు గదియేయ.

* * * *

“కొండై రోండై ఉచ్చువేల మూడువందలు సంపాదించేం. వచ్చిపోసులు ఉచ్చుపిల్లో రెస్ట్ ఇంపంచుండి అస్ట్ లెక్కిప్రాంతం చూస్తే దాదాపు వెళ్లిమిండో రేశలు సంపాదించాల్సిన దయ్య ఈ ఉచ్చువేలు. అంటే మనసు రాలా వెముకండి పున్నాలు.”

“ఉచ్చువేల మూడువందల్లో సంగ ని పూర్ణానుకి డెళుతుంది కదా” అంధి లైఫ్ పీకిప్పు దళ్ళంగా ఉచ్చుపున్నాయి. చల్లచీగాలి రిప్పున వెస్ట్రాంధి వర్షం పట్టేలా పుండి బాగా గాలి లీచిసట్టురల్ పాక వైకప్పులోంబిదుమ్ము రాలుతూంది. పట్టమీర పండుకాని పెరిచిన తలుపుగుండా బయలుపు చూస్తూ - “నేను ఆ విచ్చగె

తాలూకు దబ్బు 2,650 రూపాయలూ ఇచ్చేరామసుకుంటున్నాను”
గాంధి సాలోవసగా.

“అంటే?”

“పచ్చిన లాభంలో సగం ఆవిడకి నిజాయితీగా ఇచ్చారికదా”

“అప్పుడే ఇష్టపుం ఏందుకు? ఇంకా బిజనెన్ పుంచిగా!”

“ఆవిడ దబ్బ ఆవిడకిస్తే అయిపోతుందిగా.”

“పాటి స్తోయాలై అటడిషేష్ట హాసింపరి వీస్తున్న గాలి స్థంఖపిలినశ్శాములు
“సుష్టు పొర్చున్నిచెప్ప రద్దు చేసుకుంటున్నా గాంధి?” అసఫిగింది.

“అప్పను! అందులో తప్పుమారిది?” అని ఆన్నాదు గాంధి “ఎందీలు
పొర్చున్నిచెప్ప అశ్శలో ఎట వీలీ అనే జాను ప్రికారం ఫాగస్తోమ్ విష్ణుడొన్నారి
అప్పన్న ఇద్దరు ఫాగస్తోమ్యులున్న ఘన్లో ఒకరు రిలైర్ అయితే తెంటునే అ
దీజాల్స్ అప్పుకుంది” అని అటునుంచి సమాధానం రాకటిపటంలో తలు
హాసింప లక్ష్మి పెరంనే హాస్తుడలేము. పొక తగిలినచ్చు ఆటాగే చాలామే
హాసింప.... “అకలిగా ఓందున్నావని రయశే పదిపెసులు ఇచ్చిన రిచ్చుక
ఎందియనే పొర్చున్నిచెప్ప అశ్శ మాట్లాడగలిగిన గాంధి! తోపట్లు” అని దబ్బను
తెరిగి పడుకొంది.

గాంధి పక్కమీద లేచి కూర్చున్నాడు. అటడి మొహంలో రక్తం ఎంకించియ్యా
నేను...నేను... నా ఉద్దేశ్యం అదికాదు.”

ఆమె చప్పున లేచి కూర్చుంది. మొహం లోషంతో ఎప్రళదింది. “నీ ఉద్దేశ్యా
నా క్రూమయింది. మూడుకోట్లు సంపాదింపదం కన్నా ల దిప్పగుత్తుని ఇష్టా
పరించినేసుకుంటే రెండుపేళలో పోతుపడి డానికి నిజాయితీ అని చేయజా
లిగలిగా అమెని వెరిలించేసుకుంటున్నామీ! అమె ఎ లీగారిదీ అలోచించి
దబ్బు అల్పింది గాంధి? ఒకవేళ ఉప్పిందే అనుకో. దాన్ని ఉ దాన్నికి
తీసుకోకుండా అమె నా పొర్చుర్ అని ఎందుకు అన్నామీ! ఇప్పుడు గీ మీద
కొద్దిగా సమ్మకం కలగానే నీ ఫాగస్తోమ్యుని వాడిలేయాలని అమెందించా. అలోచి
గాంధి! మనిషి దేవింటలో ‘స్వామ్యమే’ కాదు.... ‘మనసు’ కూడా వుంది” అని అనే
హాట్లూడకుండా ఆసు తరిగి పడుకుంది.

అమె అటు తిరిగి పటుకోగానే గరిలో నిశ్శుంం అపరించింది. అందులో
అయితు వర్షాధు లిసుకుల కళం మొదలై క్రమంగా ఎత్తుపైంది.

అములు చోర్చుంచి, గుండెల్లో అలజడి చాలాసేపు అలానే కూర్చున్ వెలిపి
రెండికి లంఘలక్కేదు. దురులోంచి ధారగా కారుతున్న వర్షాధు సీట్లుని
ఉప్పుకుండా చూసేపు ఇప్పు మొహం మీదకు కొపుతుంది. అయినా కడల్లో
రాముల్లో పంచి నీరు పొయికర్చి వెలుంలోకి పొచుతాంది.

పెట్టక్కి దబ్బులు లాభంతో సహా తరిగి కచ్చెయటంలో తనెంతో రిలాయితీగా
పొర్చున్నాముకున్నాడు. కానీ అట్టుంచి ఇంచేస్తే లక్ష్మీ వాడనే కప్రకునిచెస్తుంది.
రాతాపు గుంప గడిచింది. సమయుప ఎంతయంలో తెలియదు

తెలియింది. లోపలికి నిసిచేదు. లక్ష్మీ పల్గొచ్చి నీర్దిపోతుంది. మనక వెలుంరు
అమెంది, లోపలికి నిసిచేదు. లక్ష్మీ పల్గొచ్చి నీర్దిపోతుంది. మంచిసున్న
గీత తెలుపుర కీర్తనుమాంది. హిక్కాల్చిమిద అమె పక్కగా కూర్చుని, కంచిసున్న
గీతకో “ఉత్తి” అన్నాడు. ఇమి కట్టు విచ్చింది. “పేసూ... నేసూ... మయామ్
గీతంకో” అన్నాడు. ఇమి కట్టు వీటోయి, మాటలూక తడబది. “మనం... అదే... పేసు...
సౌకర్యం” అన్నాడు. పేసు పొర్చున్ని మనతోనే వుంచుకుంటే - అంటే - ఇ మీర్ -” అన్నాడు. అతడు
మన పొర్చున్ని మనతోనే వుంచుకుంటే - అంటే - ఇ మీర్ -” అన్నాడు. అతడు
పెట్టక్కి వుంచుకుంటే అమెకు అర్థమయ్యాపది. సిద్ధ కట్టుతో నెన్ని స్నేహ ఇరుస్తుపగా
అంటే పెయ్యమీద పెయ్యుచేస్తూ “తప్పకుండా మనతోనే పుంచుకుండాం. రేవే
తీసుకుర” అస్సది.

అ తముత అందు నిర్వింశకా నిద్రపోయేదు

అయియంది.

సొర్పుడు వేధాల మధ్యమంది కొద్దిగా తిరిచి పేసుకుంటూ ఔకి వస్తున్నాడు.
రాతి తాలూకు మర్చిలోనీళ్లు ఉండా ప్రథమిస్తూనే వున్నాయి. వేవాలయు ముందుకు
చ్చోక్కురే లిప్పగాళ్లు చేరుకుంటున్నారు. ప్రథమ మనయుపు పక్కల కీలకిలారపం
శేష సొర్పుకిరణానికి తోడై ప్రథంచాన్ని లేపుతానికి సొయమదుతోంది.

గాంధి మెత్త ముదర్లు వెలిచి పుండ్రాడు. అక్కడికి వచ్చి చేరుతున్న రారిని
తచితిస్తున్నాడు. దిస్ట్రిక్టు రాలేదు అరుస్తురయింది. భక్తులు వస్తున్నాడు. రష్ట్రి
పుష్టించి సూర్యుడు దాగా ఔకి వచ్చేనిదు! ఎదున్నరయింది.

గాంధి కొద్దిగా కంగారుపడ్డాడు. గుండిమెత్తిపుష్టు ప్రతి మెత్త మీద
మనిషు శేష! గుండి వెనుక, కోసిరు పక్క నిశ్శగ్నిర్మి చెట్లు చెపుకా చూసేదు
- కీడు.

తోరి విచ్చుగాళ్లు అధికి శేషున్నాడు. పోలితప్పి విని, ఒక ముంచి వగ్గ
మూడుకుండా కూర్చున్నాడు. కాలిగుంచి శ అవు నిత్తం పక్కగాళ్లు ఉని పెట్లు పక్కన పచుకుంటున్డా
డైచ్చు.

పదివడ్చిగాంది అక్కాదికి పెళ్ళాడు ఎక్కువసైఫు తెలకనసరసర లేక్కాలు రాపచ్చు క్రింద మున్నిపొలిదే ఉండి వుంది. కావ్యి ఎందేలో పెళ్ళాలనుగురు పోకించ్చాడ్ని బిర్చుట్ట దేస్సున్నారు అన్న శరీరం తెఱ్పు చెంచి నీళ్ళంగా ఏడి వుంది.

అతడు ప్రోణమయ్యాడు!

రాత్రి శాఖాకు వర్షపు లింగకుల భాజాలు ఈ స్విట్చురాలిలో వాధించ్చేసాయి, ఈ లుష్ణి కేరీస్ని ఇ రచి రాత్రి చంఠ వచ్చేకించిందో - క్రూర్కొచ్చుకొని, కొచ్చుకొని పోయనట్టుంది.... శరీరం రచి కట్టులా మారింది, అయి ఆమె డాంకా అతడి ముందు విశయి హూట్లుకున్నట్టి పుంది.

రెంధ్రోణట్టుంచి నువ్వేమీ లినదర్వి తెఱస్తునే పుంది భాఖా! ఈ మెళ్లు ఎంతసేళ్ళ కూసున్నా పాపలా రాల్చెదు, దరస పెఱువలే కథవయ్యారు రోజుల్లో! ఈ పదిచ్చినటు లీస్ట్రోలాఖా! పిదయా తిను, మిం తినకపోతే వచ్చికొను విషపుగ వచ్చేనా ఉను కొట్టిగా -

ఒక భూట.... ఒక స్వర్పు.... స్నేహితురస్తువంగా ఒక సానుభూతి.... అయి మనిషికి మర్మ ప్రేమా, అప్పాయితా, కరుణలో కంలీనిండా లింధుల్ని నీడి మనసునిండా సంతృప్తి.... విషాదానికి, అనందానికి తేడా లేకపోవడం ఎంతికూడా లింగాలి జీవితానికి?.... రఘ్య, మధువి, రికపోలింపును మెల్లిరియులు ధృత్యం- రోజువారి వీచితం- మనిషికి మనిషికి మర్మ పుందే బంధం పోల్చుకుంపే ఇమి చి పాలియి?

మున్నిపొలిచేశాడ్ని కావ్యి పత్రుకున్నారు.

అతడు దారి దగ్గరగా చెచ్చి "ఈ కావ్యినీ మేసు కీసుకెకొను" అన్నాడాట్చు అతడిపై ఇత్తుర్చుంగానూ, అనుమతసంతోషా భూసేదు. అతడు వచ్చుకొచ్చు భూపాయిలిచ్చాడు. వాట్లు వెళ్లిపోయారు లక్ష్మీ వచ్చింది. డాట ఎక్కువగా హూట్లుకుకేరేదు. పెంచుకొంచే పెరిగేచి మమశ టక్కలే.... వందక్కి లంగిది బాద ఎక్కువే సాన్నిహీత్యం జాలీ మాటలక్కులేదు.

మధ్యమ్మామయింది. ప్రామ్మాదోచ్చి ఏగొ ఈంతు భూర్భూచేసు సొమింతమయింది. ఎవ్రటి మార్పుదు రిశ్మిమాన కంపట్టే - ఎక్కలి మండల శ్వాసపు సంధ్యులో....

పేశులు కట్టుకని నిలచుట్టాడు. అతడి ముచ్చుల విర్మారంగా పుంది కాపరి గ్రహకాన్నాడు. "పెట్టిపుస్తే...."

అతడు తల తిప్పి మాసేదు.

"కావ్యి కష్టాపి సాచే లాగా తిప్పితే లాగా కాపటంది. నెయ్యా కాలో సార్కో రాలచ్చిపే అశ్చ డాఫపదులుండి సాచి ఇల్లది దఱ్య గురించి ఎవరూ కాపుకోరు పాతే - ఎంతో మధు, అయిదు రూపాయి రిమ్మివంది."

అంది మాట్లాడరెదు.

"శాత్రువుల సక్కులాస్యా సాచే మీ ఐంధుషుల శరీరస్ని లాపుపోతాయి. ఈ అధి వరాయవాళ్ళకి కావా రాకూడదు సాచే.... అయిదు రూపాయి రిప్పివంచి, అంతా బూదిప చేస్తాను."

అంది ఇదే విర్మారమైన చూసుతో అందిచ్చెప మాసేదు - "రోజుకెన్ని కాపట కాపుస్త్రీ సువ్యు?"

సంబంధంలేని ఈ ప్రశ్నకు కాపరి ఇత్తుర్చోయి. "చిన్నోసా - ఒకటే రెండు పాచే అంతే" అన్నాడు.

"మాట్లాడు" అన్నాడు గాంధి. "సీ పేరుమీద ఈ లోప అయిదు లెలు ల్యాంకెలో వేస్తున్నాడు కొండా ఓదురూపాయిల లోపున నీ కచ్చే ఏర్పాయ చేస్తాను. ఈ కొండమంచి శ్వాసంలో వి శకము సరీగు కాలముండా పుండుగుని పీట్లేదు నీకు దఱ్య ఇచ్చుకొని. తన వాళ్ళ మరించిన దుఖం ఒకవైపు - వారిని వై లోకాలకు సార్కో పుంపలేక పోయామీ అన్న తపచ మరోలైఫు - ఇట నుంచి ఎవరిసి జారిపుట్టుకూడదు అర్థమయించా? కనీసం ఈ అయిదువేలా స్క్రీటో సూచించి చెరకున్నా నిజాయాతీగా ప్రాపుకు!"

సేరు కెరయకోని విస్మయంగా చూస్తున్న కాపరిని వెల్లించకోలేదు. అతడు చేతులు రెండూ తీఱులో పెట్టుకొని మధునింగా యించేలైపు పొగిపోయేదు. వెలుతు మధుసులో అసుకున్నాడు. "ఇంతకన్నా పెద్దవసినేమీ చెయ్యులేకపోయాడు కంటే వాతున్నంతలో కేసెను, చేసు లేసింది నీ అతడు శాంతి వేకూర్చుగాక."

శర్వగుణాన్న అయిదువేలా తలా భర్యు పెట్టుదంతో అతడు - మొదిదోజున చౌకా వున్నార్ని అలా తెతిలో ఔసా లేకుండా మిగిలిపోయాడు.

అయితే మనుసునిండా సంధ్యుల్లి మారింది.... దఱ్యుతో భావిది

ఆ రాత్రి అందు నిశ్చింగా విద్రహియాడు, ఆ రోజు వంక సంపాదించినదండ్రా పోయింది. అయినా బాధలేదు, లక్ష్మీ కళ్ళలో తన దర్శకుని కనపడిన అభిసందర్భ వాటాలు మొట్ట మొదలీరోజు కట్టబట్టలతో ఎలా వువ్వాడో - ఈ రోజు అలాగే...., అందుకే ఏ బాధా లేకుండా నిద్ర పోగుగుతున్నాడు. అయినా రాత్రి వరకొండు అయ్యేక రామేత్తర్మ ఈయాట మనిషి వచ్చి లేపాడు. “మిమ్మి అర్థాంటూగా రఘ్యంటుగ్గారు” అని.

వేళ్ళిసరికి రామేత్తర్మ కొంచెం అందోళనగా కనిపెంచేదు. అప్పటికి ద్వారా అరంభమయి రెండు రోజులయంరి.

“మిమ్మి సంగతి” కూర్చుంటా అడిగేదు గాంధి. రామేత్తర్మ అన్నాడు. “ఏ రోజు దీపాలిత్ అయిదువేలకన్నా ఏక్కువలేవు. మనం ఇసుకున్నంత రాపటందేఱ పచుచా మనం పొకపొటు చేసిమేమో స్వీట్బ్యాంక్ అట్ట కింగుకూరు ఇం పెల్లుకుండా ఏదయినా పేరున్న భ్యాంటు పెట్టువలసింది.”

“అది మరీ రిస్టు” అన్నాడు గాంధి. కొంచెంసేవు మౌనంగా వుండి రామేత్తర్మ అన్నాడు. “మనం ఇంట్లుల కొసం పెట్టిని ఉండు, ఈ భ్యాంకు అట్ట, ప్రకటనలయింఫార్మేషన్లు అయిన ఉర్మలన్నీ పోత మనకి ఏది మిగాదసుకుంటాను.” గాంధి మాఖ్యాదయేదు. అది సెంట్స్ దాన్స్ డఫెక్షన్ లీరాలి అందు లేకేదు. రామేత్తర్మ కూడా లేస్తూ “ఎం భ్యాంక్, ప్రారంభించిన లోక వది-వదివేను లక్ష్ము దిపోతట్లు వచ్చినయి అంచారు. మనకి రాకపోవలసి కారణం లఘుశా వట్టిసి లేకపోవటమేహా” అది ఆగి, నెమ్ముదిగా “రేవలైస్ మానొద్దుల ఎందుకు ఎక్కువరోజుయి పెట్టి రిస్టు లిసుకేవడం....” అన్నాడు గాంధి కలవంచుకొని ఎయిరుకొచ్చేదు.

మిమ్మికి

చుట్టూ చీకరి. అందు తల వంచుకొని సిద్ధస్తున్నాడు. అర్థరాత్రి రామేత్తర్మ గంటలయింది. ప్రపంచం విద్రులోతూంది. వీధి మధ్యగా, వేబుల్లో చెయి పెతులు పెట్టుకొని నిడుస్తున్నాడు. కంలేకి వెత్తుబుట్టి కాలేదు. చచ్చిపోయిన తల జ్ఞాపకం వచ్చింది. సంపాదించిందండ్రా పోవడం జ్ఞాపకం వచ్చింది. అది దుఃఖికాదు. వేరవకూరా కాదు. స్వల్పత్త. లక్ష్మీ జ్ఞాపకం వచ్చింది. అమెమాపలు భూమికి

చెఱుయి. అన్నిదికన్నా పెచ్చుటటమి, మరణాల్ని కోరుకునే స్తోరాపటం! అన్నిదికన్నా వెడ్డ గియిస్ అన్ని సారించేనముకోవబడం! జాగ్రత్తా ఆలోచసే రెంలేకి శేడాలేదు. ఈ దిణస్తు గ్రహిస్ కీమితంలో దిప్పిపున్కి చేయలేదు.”

ఓ మాల్చి వదే వదే మనసం చేసుకొన్నాడు. తెలుహారుతోంది. దూరంగా ప్రకృత్యుల్లో సుప్రభాతం వినిపిస్తుంది. ఓ సుప్రభాతం వించూంచే అందికి వుఱున ఒక ఆలోచన వచ్చింది. అది స్పృపిలవగానే గిరుక్కున ఎనుదిరిగిద్దు చదుగిత్తుం మొదలుపెట్టాడు. రామేత్తర్మని పేరుకొనేసరికి అయిదుపుతూంది. ఇకవిని నిద్రలేపి తన వ్యాసు చెప్పాడు. రామేత్తర్మ అది చిని మిస్సుబోయేదు. “అపలయి పెట్టుచేసా” అని అముహసులగా అడిగాడు.... గాంధి సమ్మక్కలగా సప్పుచెప్పాడ, ఆయిసార రాని గురించి కన్నిన్న అయ్యేసరికి రామేత్తర్మ చురి అలస్యం చేయలేదు. అంధున్నర ఇమ్మస్టరికి పాంపెట్లు ప్రింట్ చెయ్యాడ్దాయి. పెదుస్సుర ఇమ్మస్టరికి కాలీలో చేస్తున్న అంబీంచబడ్డాయి.

- సరిగ్గా వదిశ్వర అంధతా పుండగా గాంధి భ్యాంకు వీధిలోకి ప్రవేశించాడు. భ్యాంకునైపు చూసి, తన కళ్ళని ఆనే సమ్మలైనట్టు అగిపోయాడు. ఇసం కూర్చో నిలంది పుట్టాయి. అంతా పాటాపుడీగా పుండి.

ఘంటిచేర చెయ్యి పదటంలో కెమరిగి చూసేదు. రామేత్తర్మ నవ్వులు “ంగ్రామ్యులేషన్స్” అన్నాడు. “...మన పాంపెట్ బ్రిప్పెస్ట్రంలా చనిపేసింది” అంధా కాలీలో పంచిపే దేనిన కరపత్రాన్ని అందించేదు, అందులో ఇలా పుండి.

“స్వీట్బ్యాంక్ అట్ట చెంగుటారు.

భాశాధార్మక మహారవతాశం.

మా భ్యాంకులో ఈ రోజే ఖాతా తెరపంది. అయిదు చందు రూపాయిల ఫిక్స్ క్రీడ్ కిపాతట్లు చేసిన వారికి మా భ్యాంకులోనే కిరోకుండనం చేయించి, ఈ తరువాత మీ చెంట్రుకర్చి చివిత్రమిలో పుద్దిచేసి, ఆ రోజే స్ప్రెషన్గా తిరువతి, మేములవాడ, అస్సవరం (భక్తులు, కొర్కుకున్నాయి) పార్టీలో చెంగిస్తూం. ఒకసుంం అంతమారం వెళ్ళి మీదు జాట్టు సమర్పించసక్కరలేదు. భక్తుల సేవకై ఎలుపుట్టాడూ పాటాపుడే మీ భ్యాంక్ అట్ట చెంగుటారు.”

మూడోరోలు - గాలుగోలోఱ... అయిదోరోజు గడిచినమ్మె ఇన్నం పెరస్తు వస్తున్నారు. తెలుగ్గుర్ని తెలుగ్గుర్ని చూసుకొన్నాడు రామీత్తుర్ కొంబర్బు కోర్టిగా వెన్నెల్లిపరిపోయి, అక్కడ కూడా క్రింది ప్రించించే నేడు. ఒట్టు పారిథికీ సబమర్లో భద్రపరచలడింది. ఇన్నం క్రింది నిఖారించి గుట్టు గియించున్నారు.

కెనివారం మధ్యాహ్నాన్నికి వచ్చిన దీపాలిట్టు చూముకొని తలచునకలమ్ము అశ్వర్ఘపోయిరిచ్చరు. మహాలయం దబ్బు ఇరిటై ఎనిమిది లక్ష్ల చిల్డుర.

గాంధి పెదవులమీద చిదునప్పు కచిచింది. సిక్కు, డ్రై - రెండు పుట్టి అడించే ఆయుధాలు.

"నీ పాటు లుక్కానెలభయ్ వేయ తీసుకో" అన్నాడు రామీత్తుర్. గాంధి అశ్వర్ఘ తలాపేడు. "సాకు రావచ్చిన అయిరువేళు మట్టినమ్మె మిగిలి దాంబో మేళాగస్తుమిని కాను. నాకు వాటా అక్కర్లేదు. నేను సంపాదించాల్సినమ్ము చర్చలుండగానే సంపాదించాలనేరే నీ కోర్చు" అన్నాడు.

దూని గురించి రాలాసేపు వాదన జరిగింది. గాంధి ట్యూకోలేదు. రామీత్తు తలాపుతూ "నేరే అయితే, కనీ నీకు నా సమయం ఎప్పుడు కావల్సి వచ్చిన అడుగు" అన్నాడు. గాంధి వెళ్లిపోయాడు.

- వారం గడించి. వచిలోఱలు గడిచినమ్మె పదిశాసులోఱలు అయినే విందుకో ఆ వీరి వెంట పెంచిన గాంధి. బ్యాంకు ఇంకా కెరిచి పుండులు దూసి అశ్వర్ఘతో రామీత్తుర్ తలపుకున్నాడు. రామీత్తుర్ సప్పి "పోలీసు భయం ఏమిలేదు. లభాలు విఫరీంగా వచ్చున్నాయి. ఎందుకు బ్యాంకు మాణియుటు" అన్నాడు. "కవేక పోలీసులు రాడిచేనివా బ్యాంకులో చూకలడు."

గాంధికి భయం వేసింది. బ్యాంకుని అంతకాలం కొనసాగించు మంచిదికాడు: అయినా అందెమీ సలహా ఇచ్చలేదు. రామీత్తుకి సలహా ఇచ్చేతని గాంధికి కాదు నేపు అనుకున్నాడు. అయితే అంది లీయం కాప్టొన్ కావు విషమింది బ్యాంకు అప్పి దింగుటార్ చెప్పుని ఇంకో పూకో ప్రెజంగ్ వేసిందు. కొన్సింగ్ కోర్సుము. ఆ బ్యాంకు ఈ కొన్సింగ్ క్లియరింగ్ కోన్సింగ్ పంచింది. క్లియరింగ్ విషము. ఆ బ్యాంకు ఈ కొన్సింగ్ క్లియరింగ్ కోన్సింగ్ వేసింది. ఎల్.ఎస్.ఎల్ అనుమానం చెప్పి సైట్ బ్యాంకు మేజెరుగు గల్లియాడు. వెంటనే పోలీసులకి రిపోర్టు ఇష్టుచించి

ఇంకా ఇష్టుచించి అవిన్నాడ్ పెంచనే ఈ బ్యాంకుమీద దండ్రెత్తులేదు. ఓంత ఇంకా ఇష్టుచించి ఇష్టుచించి గలిగిన రామీత్తుర్ బట్టి అని భావించాడు. అతడు ఆశామ్మాల్స్ బిందులేది కూడా పూపొరూచాడు. అతడి ఆశీశవన విషమింది. ఆశామ్మాల్స్ దబ్బు తీసుకెటుటున్న క్యాప్చియన్స్ రమస్సుంగా చెంటాడి రామీత్తుగి ఇష్టుకిగొపారు చేసినటు.

పాదాపుడి - రక్తపొతుం లేకుండా లోంగిపోయాడు రామీత్తు.

* * *

క్యాప్చియన్ రోడుల తర్వాత అతడిని ఇల్లో కల్పుకున్నాడు గాంధి. ముందు పట ప్రాంతంలో ఇంగ్లీషు ప్రాంతం ప్రాంతం అతడు.... "మూనేహ సుష్మృ జ్ఞాన సలహా పాలించేదు. అనుభవిస్తున్నాను" అన్నాడు వచ్చుటూ. గాంధి వచ్చేదు. అందోనగా "పెపువుతుంది అప్పుము" అని అచ్చిగాడు. ఎన్నో సంతులూలుంచి పోలీసులకి రిక్లుటుండా ఇన్న రామీత్తుర్ - ఇంత చిన్న చెంచుండే తప్పులేసి దూరికిపోవటం అతడికి రాధూగా పుంచి అంతేకాదు ప్రాణి బట్టి ఉఱు అతడిని దాగా బాధిచేట్లినట్టు వర్షం అక్కడక్కుడా కమిటీ పుంచి.

"ముత్తు దబ్బంలూ పోలీసులకి అప్పుచెప్పేనేసు" అన్నాడు రామీత్తు - "ముత్తు బక్కలకి ప్రాగా."

"అయితే వదిల్లోర్రా" అశ్వు అచ్చిగేడు గాంధి.

రామీత్తు దిగ్గరూ నవ్వి "వదిలెయ్యుబహు?" అన్నాడు. "నీ మీర ఈ పోలీసులు పెట్టియేమీ అన్ని కేసులు కలపి, కొంక్రీ కొమ్మిలి సంతులూలకి ప్రాగా క్షమపడు" అన్నాడు.

"ఎందుకు - ఎందుకువుతుంది ఈలా? దేశంలో తెలుగున వాళ్ళంలూ ఇల్లో మెర్మిలున్నాయి!"

రామీత్తు మొహంలో వచ్చు మాయమైంది - రాలాసేపు ప్రెక్షణ కేగి లలు అంచులేపి కూర్కు "అవును. ఎందుకువుతుంది ఈలా?" అని అచ్చేడు. "అకపి అకపిల్లా అపుతుంది. ఆకపి ముప్పిని రెండు బార్లలో నాడిప్పిస్తుంది. 'ఒకటి తిరుగువుండం - రెండు మోసం వెయ్యుటు' నేను దెండోచాన్ని కోరుకున్నాను అయితే నీలాగా వెట్టుట్రుంగా అని రూలు వెట్టుకోలేదు. ఒకటు కొత్త వేస్తుడు చెయ్యిరేడు" కోర్కులో నిరూపిస్తుందు క్లైపపాడు ఉత్తరాండు అక్కలో దబ్బు

సంపాదిస్తాడు. ఇవీకంటాక్కు ఉద్దింగోలో అది పట్టుటయ్యంది. కానీ ఇవీ శ్యామీన్ అల్లెంపువద్శాండు.... ఈ ఇచ్ఛరికీ ఏం తేడా చుంది? నా చ్చుక్కిలేదు. నాకు ఈ పట్టుటయ్యిని ఈ పుష్పస్తి నేను మోసం చేయటంలో తప్పులేదని అనుకుటుట్టాను అలాగే చేస్తూ పర్చాను. అప్పిదికన్ను ఆశ్చర్యకరమైన. మిహరకరమైన విషయ ఏమిలంటే- నా పంథాలో నెన్న అనుసరించటానికి వంచ్చలాది యువకులు వ్యాపిరాదు. అందరూ ఇంటిన్ను - ధాక్కర్లు - చోస్కుగాధ్యమేట్లు!!! మరి ఇంతమంచి న్యాయానికి అన్యాయానికి తేడా తెల్పాడా? తెలిసి ఎందుకు వచ్చి చేరురా? ఒక్కి సమాధానం. అకలి న్యాయాన్యాయాల మధ్య తేడాని గుర్తించడు. అంతే తెల్లి వదినందుకు నేను సీగ్గుపడబంచేదు. నాచాలే లక్షలమంది కైలోకి వెళ్ళి పరిస్కార కల్పిస్తున్నందుకూ, ఇంతమంది కెరిపైనాత్మము నిర్మించుగా సినికొన్నా తయారుచేస్తున్న ప్రభుత్వాన్ని తైల్ పట్టల్" అవేశాన్ని అడుచుకుంచూ అన్నారామ్మిక్కు.

సింటీ వచ్చి ప్రిమ్ అయిపోయిందని తెప్పాడు. "ఒక్క సిముషం" ఈ అశచ్చిని వంకి గాంధిపెట్టి తిరిగేదు. "ఎప్పులేపుంబో నీరో విషయం చెఱ్చుకొని అనుకోటువ్వాను. ఈ రోజు నమయం వచ్చింది. నా దగ్గర యొక్కమంది చూసి ఇంటినీర్చువ్వాను గాంధి. వీళ్ళు రకరకాల ప్రొఫ్సెసరుల వేసి నా రక్కిరకి తీసుకోచ్చేవాడు ప్రాణాశాయం లేకుండా ద్రెలు బాటి చేయటం వచ్చించలం చాక. అయితే నేను గమనించిని ఏమిలంటే ఈ యువకులకి తెలిపి శేటలూ అదికాలూ ఉప్ప ఒక ప్రొసు ప్రెక్షారం ఉకటిగా చనిచేయటం తెల్లిదు వీళ్ళుండర్క్సునమీకరించి ఒకలీగా చేయటమే నేను చేసింది నాకు నచ్చేంతు వాడూ చేస్తేది. ఈ రోజు నాట్యంరహి చెల్లిపెట్టి అయిపోయే పరిస్కారింది. గాంధి జుప్పుచు దెవ్వు. నువ్వు నా స్క్రోచ్చి అక్రమిస్తూవా?"

క్రిందా చించుస్తూ గాంధి ఉపిక్కిపుట్టాడు. అతను దీన్ని అనుబంచించి ".....నేనా?" అన్నాడు. "నేను చీ స్క్రోచ్చి ఉపిక్కిపుట్టాడు? నాకు... నాకు ఇచ్చత పుంది?" అంటూ తడించాడు.

"ఇంకా ఎవరు గుర్తించలేదు. కానీ నేను గుర్తించగలను గాంధి. నీకికి ఒక రకమైన నిస్సేజశ ఘండి తీవితంలో కష్టపడి ఉక్కి రాగిలీ చూసి కష్టిల్లో కెనిపే గ్రింటశలో కూడిన పట్టురలి! తదింకా అయిలికి రాగి-

శీల నేను నాకున్న అనుభవంతో గుర్తించగలను. అందుకే ఈ చరమికి నిన్ను ప్రమాదిస్తాన్నాను."

గాంధి చూచుడిలేదు. రామీచీర్ల అశచ్చికి సవ్వుకెమచువ్వుట్టు అన్నాడు.మార్కా గ్రాంపి అన్నారు. ఒక మారా అన్నారు. అటువంచి ముఢా నాయికుటు అవావే నేనో గెల్లిపగని' అయిపోతావేషా ఇన్న బయం నీటు ఇక్కరించేదు గాంధి! మారుతుస్తు కాలం గురించి నీతు నేను చెప్పాడు పిసు. పూర్వ కాలంలో ఉపంతులు బుచ్చానుల్లి రోచునేడాడు. ఈ కాలంలో తెల్చినవాటు క్షాయం చెప్పిరిల్లో తెలివరుకుమాత్రాలై దేచుకుండున్నాడు. భిప్పిత్తులో ఇతి క్షాయం అన్న పదం కూడా పుండుదు. ముని దేశి చెప్పిపుట్టుని నేను వెఱువున్నాను విను. ప్రతి సింప్టురం మనసాలే వాళ్ళ లక్షల పుంది తయారచువున్నారు. ప్రాణీషుక్క చెలియులిక్కలు రాటుతుంది. అప్పుడుగానీ నువ్వు ఈ గుంపుకి నాయికుండి అవ్వేతి వది సింప్టురాల్డే ఈ దేశపు ప్రసిద్ధించి అయినా ఆశ్చర్యమైనప్పుడ్దేదు. అంత గొప్ప భమిత్తుత్తు ఈ తెలివైన యువకుల మూవాళ్ళ మారాకి వెస్ట్రాపిడి ఉపాపున్నామ్" నామాటు కాదనకు."

ఈ రోఫ్సులోనే గాంధి ఒక సిర్పుయాగికి వచ్చేనేడు.

నెన్నో "...సారీ" అన్నాడు. "దేశం... ప్యావ్స్తు... మనిషి భమిత్తుత్తు ప్రించుల్లి పట్టు మీ అభిప్రాయం నిజం కావచ్చు, కానీ చీటించుల్లి కన్నా ముఖ్యమైనస్తి. విషయానికి ఇంకటి పుస్తకాన్ని నా ఉచ్చిశ్శుం. ఆది మనసు కాస్కానీ మీ ప్రభుత్వం అభిచరంలోకి వచ్చి కన్నాయాన్ని మూడా రఘురఘు రేసేకి. అచ్చారు మీరు చెప్పిపుట్టు దఱ్చు సంపోదిస్తును. అంతపరకూ చెట్లంద్రుంగా సంపోదించి ప్యావ్స్తింది.

"పీళ్ళు సంపోదించి దఱ్చులో వద్దేపంతు నాకొస్కుందని చెప్పాను జ్ఞావం పుండా అయిదు సంప్టురాల్డే అది ఎంతపుటుందో పూచొంచగలవా గాంధి - యొక్క అభై లక్షుల్లి నీలాలీ తెలివైనవాడు చి రిస్క్యూ లేకుండా సంపోదించగలగి చెప్పు" అంగా చెప్పాడు అతడు. యొక్క లక్షుల్లి... చేరిక... ఎందెం... గెచిపు.

క్రైస్తవ గెంటులు అయిదుసార్లు ప్రొఫైల్మెంట్. సింటీ వచ్చి నిలిపుట్టాడు. గాంధి చెప్పుట్టాడి "సారీ" అన్నాడు. రామీచీర్ల తరజ్ఞాదు. ఇక్కరి కణ్ణు లంబుకున్నాయి. ఇచ్చిపే శ్రీనివాసుని అభిప్రాయాలే!!!

*చే చెపుటం మిహర చురింత చివరజ కౌసం పీరెండ్రాథ్ చేపలు "ఇక్కమిస్తూవా" పదండి.

"బ్లాగ్‌లీట్" లోడు అతడు షైక్‌హాండ్ యిస్ట్ "మంచిరి గాంధి కిలుపు నీర్చించాలని ఆశిస్తున్నాము" అని తగి, ".....సి ఎంఫాల్" విషపిసాపిగా ఆ తరువాత అతడు కదిలి, కైలు గేదల విశ్లేషణ రిపోర్టు కలిసిపోయాడు.

* * *

ఆ మరుసలిరోచు అతడు కైలు కిటికీ ఉప వేసుకొని దనిపోయాడు. అప్పుడు వేపటిలో ఏచ్చింది. రిపర ప్రైవేట్ గా అతడు త్రాసీడు. "ఈ దేశపు తెల్పు యువకుల్లు సినిసిం సుంచి భగవంతుడు రక్తించుగాక!"

13

రామేష్టీర్స్ పురణంగాంధీమిద ఇంపర్స్‌సంగా దాలా ప్రాపం చూసినపుడు అంతకుమందు అతడు కౌంటం కుర్రపాడిలా క్రైస్తీ తమర్యించేవాడు. ఈ లిస్టు సంఘసులు స్వక్కుల చేయించి గొప్ప ప్రాణాన్ని చూపిస్తాయి. రామేష్టీ చొంచితో చిపరిసారిగా మాట్లాడిన సంఘసున అంచించే ఎంతోమంది తస్వారు కాదని, గాయకుడిగా తనని ఆహ్లాదించిసందులు అశిథి అశ్చిచిచ్చాన్నిం కిర్పు అయితే అంతకున్న ముఖ్యమైనది ఇంకాకటి పుస్తకి మాటల సంఘసులు రామేష్టీ అన్నాడు - నీ కళ్లులో ఒక రకమైన తీక్కుడణతో కూడిన నిస్సేజిస్ పుస్తకి అందె దీప్పిశ్చంతో అన్నాడో పెరియాడు ఈ గాంధి మనసులో ఆ కూడిం అంతాకుపోయాయి. చిన్న పెల్లులాడిని పెద్దువాటు అండికున్న ఒక చుంపి గుణ దెప్పు పొగిడినప్పుడు - ఆ గుణాన్ని స్థిరాడు ఎలా పెంచించించుకోవచ్చు ప్రయత్నిస్తూడి, గాంధి కూడా పీన్ని లాగి పట్టుకోగలిగేదు. అది అశిథి క్రూపా మాటలదంట నేర్చింది. మనసులో వెన్నెన్ని ధాచాలున్నా - మొమిందో కనమయిండా పుండటం దానంతట అదే అలమాబయింది ఆ తరువాత ఈ బింబ పెద్దువాళ్లో మాటలడే, ఎన్న విషమ పరిస్థితులల్లో ఎదురోపులని ముఖ్య తొండరేడు. దాలా మామూలుగా, అది ఒక దివచర్చలో భాగంగా చీమికి నింపుస్తూ వచ్చాడు. అతడి ఈ క్రూరిటీనీ, అతడి ప్రత్యర్థులు తమ బింబి కూడా గొప్ప విశేషంగా భావించేవారు.

చూచు యామ పుచ్చాళ్ల చయ్యా
ఈ లంటైమ్చెర్లు వయసున్న వ్యక్తి గాంధీని కెలుసుకున్నాడు. అతడు దాకటికించుకొనుచుటుచుటు రామేష్టీ పురణం తర్వాత లభించినవాడు. దాకటికించుకొనుచుటు మార్గంలో రాగ్రి లక్ష్మారా పుంచి" అన్నాడుతదు. గాంధి తల ఆద్దంగా మాటలకు దఱ్పు మార్గంలో రాగ్రి లక్ష్మారా పుంచి" అన్నాడుతదు. గాంధి తల ఆద్దంగా కూడా, "చాదికాదు, నేను కమీషన్ లిస్టుకోను" అని..... ".....ధారికాదు కూడా నా ప్రాతికు సమాధారం తెప్పండి. ఎప్పుడ్యుంచే ఆడుగుధామసుకుంబున్నది- రామేష్టీ ఎందుకు అత్యమతి చేసుకున్నాడు?"

అతడు చూమూలూగా "ఇది అందరికి శెలిసినదే కదా! అశిధిమిద పున్న వెన్నెమాయాచుచ్చే తేపిశంంం లైల్ వందాధిందే. రామేష్టీచుంచి తెలివులునవాటి ఏది అపొధ్యా! ఇందుకి తేసుకున్నాడు."
"నీంగా అందుకేలా?"

ఈ ప్రాతికూతోంచక ఆ వ్యక్తి కెల్లులోయాడు. వెపొలా వేధు అన్నట్లు కొట్టిగా కొట్టుచుట్టాడి, ఒక నిర్మయానికి వచ్చినట్టు అన్నాడు. "రామేష్టీ అశ్చిచ్ఛుకి విషయాలను కూరణం ఇంకోకటి కూరా వుస్తునేని నా అనుమానం గాంధీటాబ్యాసి ఇంటిలే, అయి నా ఒక్కి అనుమానం మాత్రమే. మరి బీచు - వేలా కలిగించే అశ్చిచ్ఛాచెంబంలేదు. అయినా చెప్పులాను చినింది. రామేష్టీ ముఖ్య అనుమరుల్లో నేరొక్కి దాలాపాలం త్రింగా రామేష్టీ ఒక రకమైన ముర్రులతో శాధమయించ్చున్నారేమీనని నేను అనుమావదుతున్నాను. అయితే ఈ ఘర్షణ ఎందుషున్నే నేను ఉప్పికి పూహాంచలేకిపోతున్నాము."

"చేసు పూహాంచగెలము -" అనుకోవ్వాడు గాంధి మనసులో. అతడి తూచి జెమపయంది. "డక తెలిపయించాడు ఆత్మాని ఎంత సంతృప్తి వెంచుకొన్నాడు - ఒక తెలిపయించాడు ఆత్మాని అంత కన్సిన్ని చేయుటానికి ప్రయత్నం చేసిందా - తనకి అను సమాధానం రిపేంటోలేదు ఆ పురుషాని అతడి మొమంలో చూడగలిగేదు. గాంధి వట్టించుటానే అంతకి మొసాం దార్యా రిభ్యు సంపాదించేపాక్కని చూసి రామేష్టీ తన స్థూతమంటా ఒక దారసి పీర్చునచుకున్నాడు - తన తెలిపించాడా దార్యా (పెల్లులాంగా) దఱ్పు సంపాదించటం అనేరి ఆ దారి. అతడి మంధాలో మందాలది యువకులు చేరేసరికి తన పంథా సరి అయినదే అన్న నమ్మకం కిపిగింది. కానీ స్ట్రీలు ప్రధానాలిలీ పెల్ల ఘర్షణ ఎత్తుపైంది. వట్టివుర్పుద్దంగా దఱ్పు సంపాదించాడిని వెకుపు తెలిపించటం అక్కట్టేదు; పుండుకూదిన కూడా అముఖుడు గాంధి రామేష్టీ చీమిద అతనికి జాలేసింది. అయితే గాంధి అంతటాల్చి కూడా చిన్న తప్పునిది. వట్టుభద్రుంగా స్ట్రీలుపోతంగా సంపాదించటంలో

యందమూరి చీకె
కూడా మర్హణ వుండన్న విషయం ఇశనికి అప్పుడు తలియలేదు.
తిలిసిందా” అస్సుది కాలమే నెర్నయించాలి.

“మీ రాయాతం దబ్బ ఏం చెయ్యుటుంటారు?” అస్సుప్రత్యోతే ఈ లౌచాయి గాంధి.

“మీ దగ్గర ఎంతమంది బంజసీర్లు వున్నారు?”

“రాచాపు అర్కై”

గాంధి కొద్దినేను వోసంగా వుంది, “నాకే బిస్టు సాయం చేస్తూ
అడిగెదు.

“సాచికించేపు అలోవించలం దేనికి. చెప్పండి~”

“మీ ఎంజినీర్లు తమ చేర్చు వగ్గొఱ ఇంటికి రాపటానికి వచ్చుకుండు~

“నిర్వహించరుగా” అన్నాడను “పాక్షించుచూసుచూసు
ద్వాగా చలాచుచే అప్పుతున్నవాళ్ళు.”

“నీనే దియుమన్న వాక్య దేయాలి. అయిచే ప్రతిటి చండ్లియైన
అరుగుతుంది కాబట్టి వాక్యకి ఏ చెదులైన భయమూ అపసరంలేదు. వాళ్ళకే రెండ్రోజాలు వని వుంటుందంతే. ఆ తర్వాత మళ్ళీ ఒసంవత్సరం కొ
మరో రెండ్రోజాలు వని వుంటుంది” దెబుతుంచగానే గాంధి తునులే
అద్యాతమైన ప్లైన్ రూపకల్పన ఊరిగిపోయింది మామాలు మనములు
కూడా ఫూఫొంచలేనటువంటే గొప్ప వ్యుహం అది. స్వాయందృష్టమైనది.

ఆ సొయంతం లక్ష్మీ పనిసుంచి పచ్చాక అపెతో మాటలైదు. “ఎంతికు
లక్ష్మీ నిట?”

అలిసించుచు మొహంలో నప్పు కన్నించిలించి. “ఎంతిస్తుండుకుంచుకు
“చెప్పుకూచీదా ఏమిలీ?”

“గీతాగా ఉన్న రోజులో ఇదుచేలు సంపోదించటం.... మరునీచే
చేర్చికొన్నిచోపటం కాదు. నెలకి వండోస్తుంది.”

“ఆ ఉద్దేశం మానెయ్య లక్ష్మీ నప్పు” కాచీగా అన్నాడు గాంధి. ఈ
ఉద్దేశ్యం, అశేషమ్మా తమాఁచొ చెప్పుకొన్నిమో ఏది చూసింది. కాచీ
మొహంలో అలాటి ధావచేస్తే లేదు. అందు సీరియస్గానే అంతాను
గమనించి. వచ్చి అంది ప్రక్కన కూర్చొంటూ నీను ఉద్దేశం మానీసి. అందు
దబ్బమేద ఎక్కుపెరిమెంట్లు చేస్తూ కూర్చొంటి మనకురా గదుస్తుంది?”

“ప్రచాగాలు చేసి పరిస్థితి డాలీపోమేస. ఇక లలో ఎటో తేల్చుకోవాల్సిన
మమయం చేర్చింది.” అతడి మూలలో కసబదిన స్థోయంతో విక్షయార్థి “చెం
చెయ్యుపుంచుక్క గాంధి నస్సు” అస్సుది.

“అప్పుడుంచి నాకు చూర్చి చెయ్యు తోడు కావాలి అట్టు. నీ అంత తెలిపయస
చూచి జూటిపి ఈ సమయంలోనే పెట్టుకోలేసు. నిన్నెదో పొగుదున్నానమకేకు
గిరిసమయం ఇలా నెలకు మందులో ప్యాథ అవటం గా కెప్పంలేదు. ఆ మందా నేనే
ప్పుటి. కా కింద గుమాస్తు పని చెయ్యు.”

“గుమాస్తుగానా - అఛే పేరు బావేరేదు బాయా.”

తలడు చప్పునే తలజిచ్చి ఆమెనైపు చూసి. అమె నీప్పు చీగుప్పటం
పూసి, అని ప్రతిపాటులోకి అమె ఒప్పుకుప్పురుని (గ్రొంది సంతోషంతో, ‘ఖాంక్కి....
చుట్టూ చుమంచి..... నేనిచ్చేది మహ్య పుచ్చుకొనేది టా- కావాలంబే మియసి
అపుకే”

“పై, యస్సు? అంచే...”

“అంచే వర్గసలే సెక్కుబరి.”

అమె నీప్పువుకోరేక “గంభుతగ్గ శోంత అన్న సామెత విస్మావు
ఎప్పురయా” అస్సుది. అంది మొహం ఎర్రటదింది. “చానీకే ఇలా మాటలు
చూచియి” అన్నాడు.

“ప్రే-ప్రే... కాసే నావి రెండు పరశుయ” అస్సుది.

“చెమెలి?”

“టకలీ ప్రతినిలా ఇస్తు చారీభు రచ్చేనరిలి చా లీతం నాకిచ్చెయ్యుచీ-
అదుగో మరి ఇలా కోపంగా చూడుక. నా జేతం రాబు ఇచ్చెయ్యులి. ఈ నెల
చ్చుపోరులో నష్టం చెప్పింది..... వగ్గొ అనకూడదు.”

“రెండే పురుళు పేపులి?”

“నేన్నెదు కావాలంబే అప్పుడు మానెయ్యగాలి. ఈ నెల వేచేసుటా
రెండు వేచేసుటా కుదరటు”

“నేరే” అన్నాడు అందు ఆ క్రమమే తగ్గిమెంటు కుదిరిపోయింది. అమె
అందు తెంతనే చెయ్యుపంసిన పని చెప్పాడు. అమె అందు చెప్పిందంతా విరి-
“ఎంచు?” అది అడిగింది చిసయుంతో.

"పురి చీయన్. అంటే ఇలాచి పసులే తెయ్యవలనే ఏంటుంది?" అనె ఏచో క్రూవుకు వచ్చినపాశిలా..... "తంకే పరమ పురుషుచోయాడు" ఏమిలీ అడి అదిగారు. "మనం తేసే పసులు ఏ మాత్రం దార్శిగలే అనిపు నేను తెంటనే అప్పోగుప మానేస్తాము. సుప్పు తెప్పే పట్టం- వర్ధువిరుళ్లు జాగ్రంతులు విషయము" అందు దాదికి విష్టుకొన్నాము.

"ఈ పని నేను విస్తృత్తులై పూర్విచెయ్యాల్సి" అని ఉడిగించామె

గెలలో దేయగలమనమంటాను" అన్నాడు అందు. "..... అంత కాబట్టి అతడి గురించి వివరాలు సేకరించబడం అంత క్రూప కాదుమనమంటాను"

14

"నాగభూషణరావు అనులు పేరు నాగులు. అందిరి నెఱ ఎదిహానే ఏదు చెంచేసరికి పేటకో పెద్ద రాణిగా మారేదు తల్లి తల్లి సాధారాణి లేను నిందితులై లకుడు. అద్యప్పటిశాత్కార క్రూ చెంచలేదు. ఎంపిక పెటు కాత్తి విభజనీ నొదులు పెట్టుదు. మొటార్ సైకిలీమీర్ ప్రాధ్యాన్ మొయ్యె కే పశ్చమస్తు కూరగాయల మార్కెట్టీ వెళ్లటం. ఘుటిపార్ మీద కూరగాయల అమ్ముకునే వాళ్లకి తొంపి రూపాయలు అప్పు పెట్టుటం- సాయంత్రం వందరూపాయలు వహూలు చెయ్యటం.... తాగుదికి ఆలవాటుచెచ్చి కూరగాయల వాళ్లు ఇతడి పిల్లలో దాలా సులభగా చెక్కుకొన్నారు. ఒకచిద్దరు విగ్గొద్దిపు కాళ్లు వేతులు విరగ్గాటుకున్నారు. మొత్తం పుస్తకి యోగ్యమంది కూరగాయలవాళ్లు. సాయంత్రానికిల్లా దాడు వందలు పచ్చేది నెలకు పదిచేసే దాల్లు నెలలో కారు కొన్నాడు. అంకే ఓధురు ముగ్గులు రోదీలను చేందిపు గ్రాంటులు జాతియుల చేయలభూక కూడా బుటిపోతీక్కాని పట్టించుకొన్నారు. (యుటికి ఈ ప్యాపోరం తలానే సాగిపోతాంది.) సంవత్సరం తిగిసు లిఖింగ్ కట్టేదు. అతడి వ్యాపారాన్ని కూడా టకరిద్దరు పింటికి కాలోయారు. దుష్టులో వాళ్లను కొనేడు. అదే పసుయంలో అంగ్రీపు దేశంమంది కాత్తిరికి వచ్చినట్టే. "ఒక్క లేటీ", "పెక్కి మూర్ఖుడికీ" కాలాంగిచి, "అమ్మా-అడ్డా రకరాల పడకదీంచి మూలగులూ వగ్గారాలో, రాదీని తెలుగులో" క్రాంగి రికార్డులుగా వెదురుల దేశిడు. లక్ష్మీలో జాథర పర్చింది. ప్రాప్రాణర్తి మార్చేడు. కాండ్రాక్షులు చేపుడ్డు. ఘిమరీతంగా దొనేపనులు అప్పే తప్పి

చూచాలి చెచరాట్ చెయ్యి అమ్మాదు. గెన్నుమెండు వాచేచింపాడి. దాన్ని పెట్టుబడిగా పెద్ద ఎమ్ముల్ని అమ్మాదు. గెన్నుమెండు కొత్త పొద్దీ వచ్చింది. దాలాపుండి అందులో రేపించారు. దానీ అ పొద్దం కాశ్చాలకంగానే వుంచుందని గ్రహించి పూర్వం దానిలోనే వుంచిపోయాడు. దొర్కులు ప్రథమత్తా అధికారంలోకి వచ్చేసరికి మంక్రి అమ్మాదు."

గాంధి చదువుం పూర్విచేసి లక్ష్మీ వెంక అధినందన పూర్వాన్నిగా చూసి, "అమ్మావారం సేకరించావే" అన్నాడు. అమె తెలిగ్గా సమీ "పుంప్రి కదా. పూర్వంగానే దొరికింది" అంది.

"పుంప్రియి వెంత కొనచరితులో దూసేవా"

"పుంప్రియి పుంప్రి కదా"

అధ్యయ ఓ క్రషణ మీనంగా తున్నారు. గాంధి ఓ కాగితాన్ని జీమలో చెప్పుకొన్నాడు. "చంకోపని తెయ్యులి మప్పు" అన్నాడు. "ఏమిలీ" అంది. "శాశామమోహనరావు కూలాకు నివరాలు కావారి."

"అమ్మె" అంది లక్ష్మీ - "ఇతనినే వల్లక్ మినిచి కాబట్టి వివరాల కొరంగా దొరికాయి. అమెన గురించయితే కష్టం."

"అమ్ము గురించి ఇలాచి వివరాలు అనవసరం" అన్నాడు గాంధి. "అయిన గురించి ఇలాచి వివరాలు అనవసరం" అన్నాడు. "అయిన ద్వార్చి ద్వార్చలో పెరిగారు ఓ విషయం నాకు తెల్పు. నాతు కావలింందలూ అయిన విషయం విపరాలు. చేయ్యి ఎక్కువెక్కు వెంత వుండి- వెగ్గా."

"ఛా కష్టం"

"అందుకి గదా సిమ్మ సెక్రెటరీగా పెట్టుకున్నది"

"అయితే ఇన్...." అని ఆగింది.

"...చెప్పు" అన్నాడు. అమె చాలా సీరియస్సుగా, "లక్ష్మీ ఇనే అమ్మాయి వసి గాగా లేస్తున్నానీ నాకనిపెస్తుంది. అమెకి ఓ పుదిరూపాయలు కంక్రెమెంబ్ కన్నె ఏలా ఉంటుంది? అప్పి ఈ సంపో- ట పిర్చునల్ సెక్రెటరీగా ఇస్తున్నామ్" అంది.

"ఛా తంతుండరి అలానే వెద్దాం. తెను గాంధీగా నీకే సంపో ఇస్తునుకుంటున్నాము:"

"ఏమిలీ...."

"పెక్కుడూ ఓ లాసెకి ఇలాచి సంపో విప్పుకు."

అమె వచ్చేని అక్కుప్పులు వెచ్చిపోయింది. అంది మొహంలో వప్పు క్రిషుంగా మాయిస్తుంది. కేబిలో కాగితాన్ని తడిచి చూసుటున్నాడు. అంది కట్టిమందో

ధృత్యం కదలాడింది చెట్టుమవ్వు శబ్దపేసే అతను తెల్పి పూరు కుండించాడు. రామ్యాహునురావ్ అండిపైపు కేపంగా మాస్కున్నాడు.

ఆచే ధృత్యం - మాలీహాలికి.

తీర్పుకోవాలి.... స్నేహీ రివెంషీ -'

అల్యుదు రాబీయేముందు - ఆ అల్యుదెలాంటేచాడే రుచి చూచించు అప్పుడవ్వారి. రివెంషీ ఒబేసీ మామూలుగా పగికాను, కోలీస్క్రూర్సుడి స్నేహం నొచ్చుకుట్టిల్లేకి దింపి - ఆప్పుడు కన్నాచుల్పుం కీంద యూస్క్రై లక్టలు బహుమతి ఉప్పులు. గాంధి చివల్లో పగంబే తాగి కంటుంది మరి.

* * *

"రాష్ట్రంలో ఒక ప్రభుత్వ సంస్కృత పుండి. పరిక్రమలు పెట్టుకొన్నాడు. ప్రభుత్వంలోనునికి అది అప్పులిస్తుంది. ఆ సంస్కృతంలో అప్పు కొంత తీసుకొని ఉండస్తే పెచ్చామనుకుంటున్నాము" అన్నాడు గాంధి,

"పెట్టుఖచి ఎపడిస్తాడు?" అంది లక్ష్మీ

"అణ్ణి పైగా రామీళ్ళిర్క కమీషన్ రూపంలో ఇల్పింది ఉందిగా"

"ఇది తీసుకోను అన్నాపుగా."

"నేను తీసుకోవటంలేదు - పరిక్రమ చెట్టిస్తాము."

"ఎవరితో?"

అతను మాట్లాడలేదు. "ఆ సంస్కృతి చెట్టుబడ్డంగా" మొసం తిఱ్చోలున్నామా?" అస్పాది, అతడు నవ్వే - "నీన్నీ అనుమాన పీచాచం పరశా" అన్నాడు. అమె చెట్టుబడ్డంగా అన్న పరాన్ని కొక్కి పులకడం చూసి.

"సా ప్రత్యుత్తు నమ్మాధానం ఇరికాను."

"తీరు నేను ఆ సంస్కృతి మొసం చెయ్యివేచటంలేదు."

"చెట్టుబడ్డంగా కూడా."

"అప్పి చెట్టుబడ్డం-స్వామ్యబడ్డం - నుచ్చు ఏదియనా అనుకో - నేనే విరంగా ఆ సంస్కృతి అన్నామం తలపెట్టిలేది. అన్నాడు నాకా ఆలోచనలేదు. కాలక్కి సున్ని నిశ్శుంశయంగా నాలో నొపాకరించివచ్చు"

"పీ పెర్చును చెక్కటిని కథా.... కెప్పు పెప చెయ్యాలో...."

"ఆ సంస్కృత నుణ్ణాధికారి గురించి నాకు కొంత విపరాలు కాదాలి."

"ముస్త రచినట్టుగానా?"

"అహో.... కణ అక్కర్త్తుడు. అతడి కుటుంబ చరిత్ర, విక్రణ్యంచి పద్మాము

పద్మా మిషమాలు అక్కర్త్తుడు. అందెలాచేవాడు? ఏమిలీ అతడి బిల్మీపతలు?

అణ్ణి సుపాచంగా ఏదుశాడు? అతని స్నేహితులవరు? పర్మా మిషయాలన్నీ

ఉపాయి

"ఎంత కాపంలో....?"

"ఎంత తొందరగా అయితే అంత మంచిది"

"పోర్...." "ఇంటూ అమె రేవింటి. అయితే అమె అనుమానం వీచలేదు. "అక్కి యాణ్ణి యాణ్ణి లక్టలు ఎలా సంపాదిస్తావీ?" అనీగింది

"అక్కిధూర్"

"పురి...."

"మేసా సంపాదించవల్సేవటంలేదు."

"ప్రాపం చెయ్యటం లేదుగా?" వొక్కి అడిగింది.

"క్రైమ"

"మండి చెప్పువా.... ఫైట్" అంది. అతడు నవ్వే "...సారీ" అన్నాడు.

"పెర్చున్న ఆక్రమించి చిపయాలు, చిపరాలు చెప్పునే దానీలందూ తరువాత ఉప్పుల్లో వచ్చాలు."

"ఫైట్లు"

"ఉక్కేసంటో అమె ముహూర్త ఎల్రులింది. "నేరే అయితే" అనీ అక్కణ్ణుంచి పెట్టిపోయింది "ఎంకొత్తు మాట" అన్నాడు.

"ఏమిలీ?"

"బాసెలని సువ్వు" అనుకూదదు. "మేము" అనాలి." అమె పెరాలు చీగివీళీ అణాగి" అస్పాది. అయితే కేవషో నవ్వే అతనికి తెలియలేదు.

* * *

హాలామందికి ఒక ఉద్దీశ్యం వుపడి, ఆర్ధికార్యర్లు ఎంబోకో, క్రైకో శీసుకెళ్ళి క్రొపుం చేపుకుండి అందువల్ల పుసులు తొందరగా అప్పుతాయినీ. కానీ అది తప్పు. ఆధికారులు.... ముఖ్యంగా కొడ్డి కాతం నిజాయితీ పుస్తుండుకు.... కేవలం పెట్టిపెడ తమ దగ్గరకి వల్పి, ఆ పని చూసుకొని పెళ్ళిపోయే వ్యక్తులచ్చే ఎక్కువ

గారవం కలిగి వుండారు. వారితో స్నేహం తెఱుకొవడం వల్లగానీ, వాచితో అప్పేసించి పరిచయం పెంచాంరించుకేవటం వల్లగానీ వసులు ఇరుగొంకోవటం ట్రమ్, ఆలారీ వాదు సంపర్కించాలి.

గాంధి సంపర్కించాలి అంది అఫీసులోనే కలసుకున్నాము. పరిచయం అయ్యక అతనిలా అన్నాడు.

"నిరుద్యోగులైన వాళ్ళ మొత్తం ఉర్వామంది ఇంజనీర్లున్నారు. వారికి ప్రామోటర్ కమ్ రిప్రోజెంట్ కేని, సరీ మేం వివిధ రిస్లైన పెట్లురల్చులున్నాం దానికి మీ సంశ్శసుంరి రుజనఫోయిప కీసుకోవాలి అనుకుంటున్నాప."

సంపర్కించాలి ఉత్సాహంగా ముఖుడుకు వెనీ, "అంతమంది ఇంజనీర్లు అన్నాము.

"భాసు సర్... అందరూ నిరుద్యోగులు."

"చెయ్యి వరీక్లమలు?"

"ఆ రిప్రోజెంట్ తయారుచేసి పుంచాం, ఒక్కొక్క పరిక్రమకి రెండు ఇంజనీరులన్నిటి వుండుతోంది. అందులో మీరు సూటికి ఎన్న శాతం జార్చిరు కదా.... పరిశాతం గవర్నర్మెంట్ ఇంజనీర్ కోంత సిటీపు వ్యాపకముగా మీం పెట్లుకుండా."

సంపర్కించాలి సంతోషంగా - "ఇంతమంది ఇంజనీర్లు ఇలా ముందుకోకి ఉప్పేక్షాలకిగాను ప్రథమందిర అశారపదుకుండా పరిక్రమలు స్క్రిప్చించబంచ వాళ్ళ అనుండాన్ని ఇస్తుంది. మా సంప్రతి శరణు సుంచి చి సాయం వావాలున్నా ఉన్న అస్ట్రో. అస్టీచెషప్ప పెట్లుకోకిలేదే" అన్నాడు.

గాంధి నవ్వాడు. అది అంత సులభంగా లేరే విషయం కాదు. ఇంత అంతకుముందు వ్రాసుకోని పెట్లుకున్న కాగితం యొదులే అఫీసరీ వైపు కోసాట అందులో ఇలా పుంది.

ఖర్చు : భూమి (అను ఏకరం)	: 15 వేలు
భవనం	: 35 వేలు
మిషనరీ	: 1.50 వేలు
	2.00 లక్షలు

పూ పెట్లులది 20 వేలు. ముండి 1.80 వేలు.

"అవును - ఇది దిర్కె" కాన్నాము సంపర్కించాలి.

"మొదట ప్లటల కొని పొక్కరీ కట్టుమనుకోండి. దానికి యార్బై వేలు ఉపాపుంది. అందులో మా పెట్లులచే అయిదువేలు మేం పెద్దాం. మీరు దానిమీద 45 వేలు ఉపాపుంది. మిగిలి దట్టు మేం మిషనరీ కోసిపెట్లుడు ఉధూరుగానీ...."

సంపర్కించాలి కమ్పీ ప్రింటర్ ల్యాప్ దట్టులు పుంది వేలో మాసుకోకుండా మెమ్ము కట్టు ఉపాపుంది" అన్నాడు.

"కానీ మేం కట్లులోచే పొక్కరీలు మీకు హామీ ఘంటాలు. ఇదిగాక.... ప్రార్థించాలి పెట్లురానికి సరియేము దట్టు పుంది వేలో మాసుకోకుండా మెమ్ము కట్టు ఉపాపుంది" అన్నాడు.

"మేం మా దట్టు ఏలా మహాలు లేసుకోవాలి? అని అలోరిస్ట్ర్ ఇప్పుడు, ఏలా పరిశ్రమ అభివృద్ధి చెందుతుంది అని దూస్తూం మీరు మొత్తం 20 వేలు పెట్లుని. ఈనీ కి వేలు పెద్దాం ఇంటున్నారు మిగిలి దట్టు మెక్కయ్యాంబి ఉప్పులు?"

"ఇంకే అప్పులో మిగిలి మారులు లేసుకొర్కుగా."

"అప్పుడి పెట్లుచుప్పగా."

"ఈ లోపులో కొంత వర్క్ సాగుతుందిగా."

"సారీ...." ఎలా మీరు వెళ్ళివచ్చు అన్నాడు లేది నిలబడ్డాడు సంచి.

"మొత్తం కాపిలర్ మాపిలిపెట్లాన్ని జెసిసియల్ కాపిటల్ కండిషన్ ఆప్టార్, ఆ కండిషన్ లేట్పుండా మేం ఆప్పు మండారు దేయ్యాం." అంటద్దు ముగిసింది.

*

*

*

"చెం ఉప్పేటా?" అడిగింది లక్ష్మీ.

"ప్లే" అన్నాడు గాంధి. "...అంతచెందుకు అంత భయపడుతున్నాడే కాను అర్ధంతచెందులేదు. మేమీడి ఇ సంప్రతి ఘానం తెయ్యుటం లేదే...."

"అయిందా గి కగ్గర్ పూర్తి దట్టు లేపుండా యొందుకు పరిక్రమలు తెప్పిడం" అడిగింది లక్ష్మీ గాంధి మాట్లాడలేదు. మార్చి అమే... "కంతమంది ఇంటీర్స్

యందమూరీ వీరేంద్రాలు
వరికుమలు స్నాపించబడం బాగా బ్రిస్టోల్ వ్యవహారం అప్పుతుందని చెప్పాడు
చెయ్యావా?" అంది.

"అది చెప్పాను. కానీ నువ్వు రిపోర్టలో క్రాసిసట్టు, నిర్మయాల శీసుకోవడంలో
అంశం చేస్తారు. అందికి ఈ బాధం ఇవ్వాలని పుస్తుట్టా, అతడి మాటలు
భెలుస్తుంది- కానీ తటుపటియిస్తున్నాము."

"గాకో విషయం చేస్తూ... నువ్వు ఇ సంస్కరి మొసం చెయ్యాల్సు
కున్నావా... అప్పు తీసుకున్నాక??... నిఱాయితీగా చెప్పు?...."

"లేదు."

తరువాత పదిరోజులకి ఇండస్ట్రీయల్ విరియా అన్నపేరు క్రియా
(E.I.A.) ఫూరికి విధిచేసుమైళ్ళు దూరంలో కొండ అవశలిష్ట విధి వెక్కాలి
పుట్టం- ఇరవైమంది లింగాపాంచలులైన యువకులచే కొనసాగింది.... ఎకర్లు
వక్టరీ ముప్పైచేయ లోప్పును... మొత్తం మూడు లక్షలకి....

ఈ దగ్గరున్న లక్ష ఉర్కై వేలు భూమి కొసుగొలు నిమిత్తం ఖర్చు చెట్టుకు
గాంచి, మిగిలి దెబ్బ సంస్కరించి, ఇంటిల్లు చేరున క్రూలు రిజిస్ట్రేషన్ అవగాహన
ఘసాది మహాత్మాయం ముదలైంది. మొట్టమొదటి శంకుస్థామన వరిత్రమల మండి
వేశాదు. ఆ సాయంత్రమే థంక్సు ఎర్రాయి చేశారు.

"....మీరు జఱపంలే పరిత్రమలు ఓంకా స్నేహించాలి.... ఇంజినీయర్లు
కల్పించాల కేసం చూడకూడదు. యువకులు స్వయంకృతి మీర అధారండిస్తున్న
వేశం పురోగమిస్తుంది...." వ్యూరా స్నైక్ డైలాగులకో మంత్రిగారి ఉపస్థితి
పూర్తయింది.

ఆ తరువాత సంచెత్తికుమారీ మాటలూడు. అందు దాలా ఉణ్ణాపంచ
పున్నాదు. సిఱానికి అల్ఫె ఆధ్వర్యంలో సంస్కరించిన వీచియాల్సీ ఇడోక్సి
మొత్తం ఇరవైమంది ఇండస్ట్రీ రిపోర్ట కోటి రూపాయిల వియవచేసే వరిత్రమల
స్క్రోచించిఉంది.... అందు దాలా సినిమాగ్రా- యువకుల బాధ్యత గురింది.
అటువంటి యువకులకి తమ వెంపు లెచ్చే సహాయం గురించి ఇంగ్లీషు
అంగ్లింగా మాటలూడు. అందు మాటలూతుస్తుంటేపూ గాంధి అండ్రెస్
మాటలైన పున్నాదు.

ప్రింట థిమాగా రిపీగా - అప్పుమిస్కీగా మాటలూడు అమలున్నాదు. నీటి
సంకీ ఒక పదమ చుండి. కనెక్టి తన లెచితం స్టేరింగా వుండుండి అన్న నెమ్ముకో
పుంబే - తనూ అలాగే తాసావాదంతో మాటలైచేసేమో! అందు వెనక్కి కిరిగి

పుండు మహరాణ దశ్మ - ఇంవైమంది అంజనీర్షు.... ఏ ఒక్కడూ తక్కువుకాదు.... ప్రత్యే
ప్రత్యే ఇషాకం వ్యక్తి సంచెత్తికుమారీ లీభిషంలో పైకి రాగలిగేవార్షి....
ఎందికి రామీర్థి మాటలు గొర్కుచెచ్చాయి.

అందు ఇదోవ్వలో పుండగానే సంపత్త ఇప్పుడూనం పూర్తయింది. తరువాత
అంది వంతు వచ్చింది. అందికుమ మాటలులేదు. శ్వాసకర్మకి వెణ్ణుంటే కొండ
యాస్టీ వెళ్ళాలి- అలా కాటుండా ప్రథముండం పూసుకొని ఉన్నాలే వేయించాలనే-
ఇందు. అంతే - తరువాత మంత్ర మాటలులు ఈ కోర్కెల్పుకపరిశీలిస్తాన్నారు

థంక్స్ శ్వాసయింది.

పుంతులించురూ వెళ్ళిపోయారు. తరువాత ఒక్కార్డే శలవు తీసుకోసాగారు.
అంటే రగ్గరోట్లు "ఇంటిపైనా పెనిపుండా" అని అడిగింది. అంటే మొహింలో
ఇంటి కొట్టుచ్చినస్థు కేసంద్యుంది.

"ఖమామీ పౌరీ" అన్నాడు.

"ఎంటుక?"

"అన్నీ" దాలా క్వోపెల్సైనట్టున్నానం...." అన్నాడు ఇందు మొహింలోకి
ప్రోముంగా చూస్తూ- నిఱానికి అమెలో డ్రైవింగ్ పోర్ట్ పుందని అందికి ఆ రోజే
శెబీసింది. అందు మంత్రుల అప్పున కార్బూక్యులుంలో నిమగ్గైనై వుండగా, అందు ల
రోజు కార్బూక్యు చెర్పుచుండి. అంతే భుజాల మీద వేసుకొండి స్టేట్ కట్టడంసుంది,
మైము వెర్రాముచెర్రు స్వయంగా చేయందింది. పొద్దులేపుబలీ ఇందు పడిన
ఇంటా అంది స్నైప్ పురస్కరమైన ఒక్క అభిసందర్శికి పొయింది.

"మనం తొండుగా యిలాలేకి చోడాం నాకు చిపరీశమైన నింధ్రస్తుంది"
అందై.

"సాకు" అలాగే చ్చంది. వెళ్డాం" అన్నాడు. రాత్రి ఎనిమిదించే వరి
మొరట్లైనించే, కలదిచేసుంటే, వేసుకుమంచి ఒక కంఠం తియ్యగా, జాజాగా
చెప్పిందింది. "...కంగ్రెమ్యూలేషన్" అని గాంధి తరువాత వేసుచిరిగాడు.
పోక్క.

"ప్రింట థిమాగా రిపీగా - అప్పుమిస్కీగా మాటలూడు అమలున్నాదు. నీటి
సంకీ ఒక పదమ చుండి. కనెక్టి తన లెచితం స్టేరింగా వుండుండి అన్న నెమ్ముకో
పుంబే - తనూ అలాగే తాసావాదంతో మాటలైచేసేమో! అందు వెనక్కి కిరిగి

"అమ్మా" లంటా లక్ష్మి దేవులు తోదీని పూరికమేళు పరిశీలనగా చూస్తున్న కథిగానీ ముత్కులా ఛంది పోరిక. పొం పెరుగులాంటి శెల్ఫలి చీరె, తై క్షుమున్న పశ్చా ఉన్న పోల్కున్న నల్లలి లోర్కురు మీద వెన్నెల మెరుస్తుండు. మెరుటు అమె కళ్లునే తుంది.

"ఎందురు మిన్నిస్తుని ఖండక్కె రమ్మించగలగేరే" అంది పోరిక. గాంధి వ్యుత్తాయికున్నాడు మళ్ళీ అమె అన్నది. "ఎంది ఖండక్కెనిచి ఎంతమంది ప్రమాణము వస్తే అడం మంబిది..... భాగా చర్చిసిటే పసుంది."

"అంతేకాదు - తరువాత చెప్పి చూస ముంచు చేయించుకోవచ్చు" గాంధి అన్నాడు. లక్ష్మి ఉధృతి సంభాషణ మౌసంగా చింటుంది.

"చీరు నాకు దిచ్చిపుటంటే ఎంకో ఎందురు మంత్రుల్ని కూడా రమ్ము చీట్టుచూని" అంది పోరిక - మంత్రులకి యిందేం వని లేసట్లు, కేవలం ఈ ఖండక్కె రావలమే పని ఆయాసట్లు.

"ఏ మంత్రులు?"

"ప్రకాశంగాదు మా నాస్కూరికి లాగా తెలుపు. నాగమ్మామణాలై శక్తిలుపు."

గాంధి ఉచ్చిత్తపడ్డాడు

గాగభూషణరాచు!

ఉచ్చిత్తాన్ని తథాముకొంటూ "మీకు అతయ లాగా తెలుపు?" అని అందిగాడు తెలుసునంది అమె. ఎంకా వీచిరాలు లద్గాలని లతి మనసు వశవశచూడుకోయి. కానీ అందరూ వున్నారని అతిక్షుపంచున్న అఱాచుపున్నాడు. అంది ఉచ్చిత్తా గ్రహించినట్టు అమె "రండి, కార్టె వెళింగం" అంది. గాంధి లక్ష్మి చేపు తోకు "ముకు" అన్నాడు.

"చదు, వ్యాసుల్ని వెళింగం" అన్నారి లక్ష్మి

"మేకు పూకోక్కె -" అంది పోరిక. "రండి... చిముల్లు దింపేసి వెళింగం"

పొడుపులే కండ్రెల్ కాదు వ్యాసుల్ని అందంగా చెయిస్తున్నారి. అమె దానికి క్షుమంచెయ చూసి. దృష్టి పురపల్లుకొని. "ఎంకా కాచ్చిగా పుసుంది. మీరు వెళ్లమి నాకు వానీ అందిగా" అని, గాంధి మాస్కూకకోచేసిరికి. "వెళ్లి నేపు మాపుకుపులాచే" అంది.

పోరిక మళ్ళీ యింకొకశిరు "రండి" అపేసరికి గాంధి కదిలేదు. అంత గాగభూషణం గురించి తెలుసుకేవాలని దాలా అత్తంగా ఉంది.

శ్యా లుది చుచ్చాక చెప్పు అప్పురు వుగానే బిన్న శ్యాంకో కారు ఉదిరింది. అది ముందుకు పోతుండే శ్యాంకో కేచెంది. తపుమాత తెరలా వచ్చి అది అమె మొహసుమీరు పడింది. అమె కాగి నిండాడి ఏంది - నిశ్చయంగా.....

* * *

ఆదే పచుయి-నికి.... రామ్యామానురాఘవ తన అభిను చాంపిలో కూర్కొని అవచ్చిన వ్యక్తికోసం చూస్తున్నాడు. ఎనిమిదిన్నరుయింది.

రెయిర్ కండిషనర్లోంకి వన్నే గాలి పూర్విభయిర్ ద్వారా పయసించి ఆ గలిషించా సువాసవతో నిండుతూంది. గిరియారం లీకి లీకుమ్మన్న వప్పుడు కూడా ఆ నిశ్చాంకాలో స్ఫూర్టంగా చిసిపోస్తేంది. అయిదు నీముపొలు గడిచాక గది తయిపుతుటంది. రామ్యామానురాఘవ తరెక్కి చూశాడు. సెక్రబీ లోపలికి చూపాడు.

"ఏడా అపిగింది ఖండక్కపు?"

"భాగానే జరిగింది సదీ" అన్నాడు సెక్రబీ - లానీ తన యంపుగాని తన దగ్గచ్చయించి ఉంటా విపూల అశ్చిత్తున్నాడని గ్రహించాడు 'ఖాల్సీ' అని అయిన అపొనే కూర్కొని. తెప్పుటం మెదలపెట్టాడు.

"ధాంటు నలక్కి లక్ష్మ రూపాయల ప్రాజెక్టు - అదినేమంది ఇంజనీర్స్ కలిసి ఔచ్చుస్తు ఈ ఏరిక్రమల మెనుక అధ్యక్షమ్మాండు గాంధిదే అని రిశ్యుమంగా తెలుపున్నాడి ఎందులో ఇంసెన్స్ పెట్టుబడి దూరాపు చంది లక్ష్ము - వెర్ముగీ క్లాసికల్ కో కలికి - పెట్టువలని వుంటుంది. అంత డణ్ణ వారివద్ద లేరస్టుది నీట్చిచాంచం. మరి దేఖం ఏమెటున్నది మనము అలోవించాలి.... గాంధి అప్పు ఇమ్మాదులైకి సీర్పువడిన సంస్కరి మోసం తెయ్యుగలుచని నేడు అనుకోవచుండేదు. ఎందుకంటే స్థిరమైన పోమీలమీరే ఆ పంచ అప్పులిచ్చింది.... స్ట్రెం కొసుగొలు అపోపియాంది. గాంధివాళ్ళు తమ పెట్టుబడి క్రీంద అరమైవేలు అము కళ్లురం నించు రెండు లక్ష్మ సల్వువేయ అచ్చింది. మూడు లక్ష్మ పెట్టు స్ట్రెం కొన్నాడు అంకో పెరింజెల్లో భద్ర నిర్మాణం మొదలపుతుందట. అయితే ఏ ఉచ్చిత్తంలో గాంధి ఒకంటా చేస్తున్నాడో - ఏలా ఈ ప్రాజెక్టు నిర్మాణం జ్ఞాపేద్యముకొండాన్నాడో అర్థంకావటంలేదు. మోసం తెయ్యులోపలం లేపింది మూత్రం నీట్చిచాంచం."

యందమూరి వీరిష్టామ
70 అంగ్రేషులో పొరం అప్పుచెప్పినట్టు చెప్పి, మౌనం చేసించాడు. 70
ఒక్కారీగా నిక్కిత్తం వ్యాపించింది కొంచెనేషన్ అలోన్సోలో శుంధి రామైయా
కదిలి “సరే - మహేశు” అన్నాడు. అలసి వెళ్ళిపోయాడ మహీ అలోన్సోలో ఏటా

-గాంధి తొసం తెయ్యుడైని తసకు తెలుసు. ఎందుకంటే జాల తులు
మరుక్కుండ అందు “చెట్టుబడ్డంగా” అను పరిదిరోంచి బైటకొడ్డి పంచెం టెంఫోలు
అసెబు తను తప్పు చేశాడు పొము చిస్కూ పున్నప్పుడే పెద్ద తర్వాతో కొచ్చువచ్చి
చిస్కూదిలే అని సిర్కట్టుంగా పున్నాడు. అప్పుడు నెమ్మిదిగా కదులుతాంది.

ఆయినా ఖర్చెదు, ఓంకా పాకసం చేతకాలేదు. మళ్ళీ లేపకుండా వ్యాపి
చిరక్కుటయ్యారి. కుర్కులోంచి దేలి కిలీకి దగ్గర నిలఱది ఒక క్రణం అలోచు
అ గదిరోంచి ఉయిలిక సదీచారు.

* * *

రాత్రి ఎనిపిదిన్నర అయింది.

ఘంక్కునేనుంచ వచ్చిన గాంధి, పోరిక హిటల్లో కూర్చుని పున్నాడు. అం
పోరికలో నాగభూషణావు చిరుయం పూట్టుచాలనుకున్నాడు. అతడికి పోరి
తరచు కలుసుకోవలం కష్టం ఇప్పటంది. థోన్ చెయ్యుచ్చ కానీ ఇం
రామ్యాపుసరావు అంటికి థోన్ చెయ్యటం ఇష్టందేదు. అందుకి ఈ అప్పకాల
అందు పదులకోదల్చుకోలేదు.

కొద్దునేపు చూముయి సంభాషణ అయిన తరువాత మంత్రి డ్రో
టీముకొర్చుండు.... “నాగభూషణావు మీకు తెలుసు కూడా.”

“తెలుసు అయిన కూతురు మా కాలేటీమే. నా బెస్ట్ ట్రోండ్ లే
వాళ్ళిలటికి అప్పుడపుడు చెఱుతుంచాడు” అంది పోరిక.

“సాకు అయిన రఘురు ఒక అందుదళ్ళు అటల్ (పరిచయ పత్రం) కావచి!
“నేనోచ్చి వారిచయుం చెయ్యానా?”

ఇతిము కంగారుచుటి “చోద్యాచ్చు” అన్నాడు. “...నేనే చెక్కాను” అం
కంగారుచూసి అమె నమ్మి సార్టెండి అయిశే. అప్పుడే త్రాసిస్ట్రుస్” అంటా
వధుసున్నిట్లుటు చీసుకొని, అందులో కాగితం మీద ఉత్పరం ల్రాసిస్ట్రీండి. ల్రాసి
“చాలా పెద్దపని అయితే ఉపాశా ఈ ఉత్సరం చెని చెయ్యుకోవచ్చు” అష్టి
“పెద్దపని కాదు - చిస్కుదే” కాగితం అందుకుంటూ అన్నాడు.

చూచు చూచి పచ్చా దఱ్చు

“ఎందివరకు వెళ్ళింది మీ దఱ్చు సంపాదన” అని అడిగింది.

“ఎందివరకు దఱ్చు వస్తులుది... కానీ ఎత్కుడ వేసిన గొంగళి ఇక్కడే అన్నట్లు
ఉంది.”

“ఎంత సంపాదించారు”

“ఎంతాదించటమా” అని నవ్వేదు. “సరిగ్గా చెప్పులంటే దాదాపు ఉక్క
యాచ్చాముచు మైన్నీ బ్యాలెస్చులో - అప్పులో చున్నాను.”

“అంటే ఇంకా నాలుగు సంపత్స్యాల్లో యాతమ్ ఒక్క లక్ష సంపాదించాలన్న
మార్చు.”

స్కూల్ ఎనికంటాక్కు, వెల్ట్ టాక్కు అనుకున్నాడు మనసులో అతడికంటుకో
ద్వారా బేసింది తనమీద తనవే. అతడి మొహంలో హారే భావాల్ని గమనిస్తూ, “పోనీ
ఈ సంపత్స్యంలో మిటనెన్ పిరయినా నేర్చుకున్నారా?” అంది మాట మార్చి
“ఇ... నేర్చుకున్నాను.”

“మొమిల్డి?”

“మిటనెన్లో ఎవరికి తొందరువడి మాలీవ్యక్తుడాడు. చివరికి కట్టుపన్న
చార్పుయినా సారే నెమ్మికూడదు. వ్యారా వ్యారా.”

అమె భాటాలున సప్పి “ఖర్చేదు, యాచ్చై లక్ష్మ కూన్న చిలువయిన సత్యాల్నే
ఉంచుకొన్నారే” అంది. అతడి మొహంం ఎవరుడిది. మాటలుకరేదు.

స్కూలోంచి పియానో పుస్కా వినిపిస్తుంది. పాంట్స్‌యార్డోంచి యాచ్చర్త
మున్చుకున్న తెలుగు కిరణాలు గదిలో చీకలీన మసపక పీకలీగా మారుచ్చున్నాయి.
వెయస్ కాఫిషాట్, విల్ సీసుకొల్చి పట్టాడు. అమె బీట్మీద సంతకంచేసి, దఱ్చు
చిప్పుతుండా వారెల్లోంచి చార్ట్లుతీసి శ్లేష్ట్ వదేసిది. వెయాలుడు ఈ చార్ట్లు చీసుకొని
చిముఘంలో తిరిగి తీసుకొల్చి ఇచ్చేసిదు. వెలాభరుచి అమె బ్యాంక్ ఇక్కొంటులో ఈ
ఒట్టు ప్రాయమలుంది. ఈ దిల్లు లాలూకు దఱ్చు పోల్వర్కి నెఱ చివర్చు డ్యూక్ పేర్లకే
పే చీస్పుంది.

బీరాల్చుకి అట్లుదుగు వర్మలాపాకికి సాయం చేయటానికి సెలకొల్పుబడ్డ
చ్యామలు లాగా దఱ్చున్న వాళ్ళకేసిం కానీ ఖర్చులేకుండా చేసి సేవలో ఇర్కాలి.
గాంధి తనలో తనే సప్తుకున్నాడు.

“మొమిల్ మీలో మీరే నెప్పుకుండున్నారు?”

“ఏం చేయడు.”

అమె కాఫీ రెండు కుపుల్లో పోస్ట్ “మీకు నేనోకలీ చెప్పాను. చేస్తారా” అంది
అందు అశ్రూపండి “మొమిల్” అని అడిగాడు.

"వీరేంద్రంటే చెప్పు"

ఆతడు సిన్నిమయ్యగా, "తప్పుటండ" అన్నాడు. అపే అదే షైల్డ్ లైట్ కెల్లాగాకుం తీసి మందుకు తోస్తు "దీనిమీద సంతకం పెట్టి ఉప్పుపెట్టి" అప్పతిథిఱ్డి "ఎందుకు" అన్న ఇనిశ్చేయి అగి. అమెమీద తసుకున్న అవుండం విశ్వాసాన్ని ద్రకచీండం కేసిప హిమపీగా సంతకం పెట్టి అపే ముఖ్యమై తోశాట.

"సత్కార్ము తెలుసుకోవడమే తప్ప వాలీని అవరింబరన్నమాలు" ఇంత కాగాన్ని చేపుల్లోకి తీసుకంటి. అరదు తెల్పుచేయి "ఇంలీ" అన్నాడు.

"తొందరపది ఎవరికి మాల ఇస్కూడరు అన్నారు 'నేనాకటి జ్ఞానమ్ము' ఏని అయిగ్ని సేరే అన్నారు. అలాగే మిత్రునేసో ఎవర్ట్ చివరికి ఇస్కూడరు రాసులూనా సరే నమ్ముకూడదు అన్నారు. ఈనీ నన్ను నమ్ము శెల్కాగిను సంతపం పెట్టి ఉన్నారు."

ఆతడు చెల్చినిస్తున్న చూసేదు. ఇంత వాజూగ్గ అపే ఉన్ని యా పిచేసింది. ఈ ఆదుమాళ్ళు - ముఖ్యంగా ఈ కాలం అమ్మాయిలు షైల్డ్ లైట్ అమ్మాయికంగా కవణండ్రు లోలోపల అప్పరూపమైన లెరివెటులతో ప్రమాదపుంచారు! అతడు దాన్నుంచి తేఱుకేచూగికి కొండింసేవు పెట్టింది. ఈనీ నమ్మర్చిలంచుంటా, "ఖీరు వేఱు" అన్నాడు.

"ఎందుకు వేరు?" ఖీరు - 'కట్టుకున్న దానికన్నా' అన్నారు" ఏమయి వేసింది.

"మీరంతకన్నా ఎక్కువే డారిం" అన్నాడు. అనేసి చుప్పును నాయకుమ్ముకుండా నిజానికి అంది చుట్టేశ్వరం 'ఖీరు ఏ కాగితామీర సంతకం పెట్టి అన్న ఘరేడూ-' అనీ ఈనీ అండి మాటలు అందికి మరోలా భ్రునించినయ్యే తప్పితి అపెరైషన్ చూసేదు.

వీరిలమీద వదిన సీటిచుక్కని చూవుడువేలతో గీస్తు అపే తం నించుకుండా నువ్వుని పుండి. వచ్చులైటు తెల్లరు, బిర్టలీ ఆపిలీసిందు ధాయలో పుష్టి మాగ్గమీద అందంగా మెరుస్తుంది. స్క్రీకర్లో పియానో కన్సన్స్ట్రైప్పార్లుయి అగిపోగడంతా నిత్యుంచా మ్మామీలింది. తరువార కాస్ట్రీయమైన పెష్టుయీ ప్రారంభించి అపే 'వీళామా' అంటూ చుట్టులోంది లేవింది.

* * *

మహా మహా చెప్పు

కంటు ఇంటీకోప్పులిడి రాత్రి వెర్కోండు కావస్తుంది. గది చుర్చులో కంటు వెల్లుర్లు వెల్లమీద కూర్చునీ లభ్యి చింది త్రాప్పుచంది. ఆమెని అందా కంటు వెల్లుర్లు అత్యర్థంగా. "అంట రాత్రిపంచు పదుకేతుండా ఏం చేస్తున్నావీ యీ?" అపీ కండాచు.

ఆమె తలెత్తుండానే, "ఈ రోజు ఖర్చులు లెక్క వేస్తున్నాము. ఒక రూపొయి చుప్పుంది. ఏంతకీ లేలటంలేదు" అంది. అతడు ఆమె పక్కనే కూర్చుంచా కండాచు కేసం ఇంచ కష్టమీంచుట" అన్నాడు. అమె మాట్లాడకుండా కండాచు మాట్లాడి లిగెసి, లెక్క ఇంకోసారి కూడుచూ "ఓహ్ ఇక్కడ వచ్చింది ముఖ్యము మార్గాలో నిరిదిద్ది "ఇదిగో ముత్తుం ఖర్చు కాటాము లిస్కు, మిగిలా రబ్బు" అందా అందించింది.

- ఏంట రాత్రయినా ఆ రోజు కాటాము ఖర్చులు చూసుకొని ప్రార్థించుం అండికి అలవాడు. అందువల్లే ఆమె దాన్ని రాత్రికి పూర్తిచేసిందిగి గ్రహంచాడు. అతడు లిట్లులు మార్పుకుని, లాంశరు పక్కనే కార్యుని, టక్కు అయించు మార్గాలోగెనీ నిషాంకి అతను అనుమత్తు దారికన్నా తక్కువలో ఉండుకు తెలిపోయింది. దీనికి నిషంగా లక్కే కారణం.

మిస్టర్ ప్రోక్స్టేట్ చూసుకూన్న గంభి దాన్ని పూర్తిచేసి "ఇందులో రాకి ఇచ్చిన దమ్ము రాయలేదే?" అండిగాడు. అప్పిలేక లక్కీ పెడుకుంది! అండి క్రూకు కట్టు తెలిపింది. "రిల్లర లేకపోయింది రాత్రికేమా క్రైస్తోయిందని కంగారు రేచాచ్చి తీసుకుంటానీ అట్టుంచి అంబే వెళ్లిపోయాడు."

గంభి విష్ణుయంతో.... "పాచు అప్పిడే తెల్కిపోశ మరి.... మరి సుప్పు?" చుప్పులూ వచ్చావీ?" అండిగాడు. ఆమె కట్టు విష్ణుకుండా "నడిచి...." కంది అయ్యంచే.

అతడు విష్ణుయంతో.... "మిమిలీ? అంత మారంచుంది?" అండిగాడు ఆమె మాట్లాడకుండా. అందే మాట్లాడ నమ్మక్కుండా కానట్టు".... అంట రాత్రికేమా, పూర్ణ ధయించుంచి.... క్రూకొనిమి నడుస్తు రచ్చానా?" అన్నాడు.

ఫలారి అమె కట్టు తెలిచి ఇందు తిరిగింది. "ఇందూరీన్నమాట సీపు చుప్పున్నా మిన్నా" శృంగానంలో కపార్లు పీక్కుతున్నాము అందులు. అందుకొని ధయించి పుంచారై" అనీ తిరిగి పదుకుంది.

అండి ముండం తెల్లా పొలిపోయింది. ఉని ధయించి నిర్మామిష్టుమైన కండెంలో, ఫంక్షన్ అయిపోయాక టక్కుపోవలం - టీకలీలో ఏవురు

యందమూరి వీరేంద్రు
గమనించకపోవటం - అంతా ఉహించుకున్నాడు. లక్ష్మీ సంగతి అతడిని జు
తిలుపు చెప్పిందా అధిగించు.

ఆమె అనని అట్టినా బావుందేది. కనీసం కెళ్లిన్నిట్లు పెట్టుకొని రోషుగా బావుందేది. కానీ రాజు చిర్పుబాట బాట మాటలుటం అతడిని బాధించుండి.

అంత చాలానేందు ఆలానే కూర్చున్నాడు. ఆమె నిప్రపణించాంది. రాజు గంటలనేందు వుంది. ఆమెకి మనస్సుక్కుటా క్రమాంశ తెప్పుకోవాలనుక్కుటా నాగభూషణాంశ గురించి. తన ప్రైన్ గురించీ తెప్పుంచుకున్నాడు. చంపా అంత పారాత్ముగా ఎంచుకు వెళ్లుపలని వచ్చించే వివరించాలనుకున్నాడు.

ఆమె దగ్గరూ తెల్పి చెయ్యివేసి "ఎక్కు" అన్నాడు. ఆమె గాఢ నిప్రపణు ఉక్కారి మేల్కుని దిగ్గున లేచి కూర్చుంచి ఇండికెల ప్రింటింగ్లో ల్యూక్ లేస్సు... లేస్సు... లేస్సు" అనియేయాడు.

తన చేతిమీద పున్న చేతిని చూసి నెమ్ముదిగా "గాంధి" అస్సుది.

చాలాలం తర్వాత ఆమె తనిని పేరు లేచి పీలమటంతో అంతిమాంశాలు ఆమె తాపీగా-తాసి స్పృషటంగ "జంకో" ఇచ్చు తీసుకో గాంధి- తెల్పి గదులుచ్చుది" అపేసి తిరిగి వచ్చిని పెదులుంది. గాంధున సిశ్శుంలో ఆ విస్మేఖంలనప జరిగినట్టు తర్వాత తిరిగి సిశ్శుం పేరుకుచ్చుటా. అంతికి మాటలు ల్యామిస్చునరికి నిమమం పట్టింది. చాలా సుస్నేఖమైనచేర వాది చాలా గుమ్మకుస్టిల్యు లిపిలుడిపోయాడు తఱుంచా దిమ్మక్కినట్టుయాంది. అశిక్షపుట్టి గుమ్ముల వరకు వెళ్లగలేదు తర్వాత నిస్సత్తువు ఇవరించటంలో ఆక్రమే తాండ్రులు నాయట వెన్నెల చెందారచ్చేనట్టు పుండి. కాబి అంతి మొహం మీద తీసుచాయాకు సీర పురుటుంది.

ఆమెకి తిలుపునే వుంది. అతను లేచి చెళ్లుటా. కన్న క్లాస్టిగా తెలిపి తొండ్రి చూసింది. తలపుకు అసుకొని బయలీకి దిగ్గులుగా చూచుకూర్చున్నాడి. చాలా భాలేసింది. లేచి వెళ్లి "సారీ" దెబుదామా అసుకుంది. మళ్ళీ కొన్గా "ఎ తను నన్ను బారపెటిశే వేసు పటలేదా ఏమిటి?" అ పూతం చాస్తి కావ్యాలు అందుకుంది చెస్టుపేటలు.

- అయితే ఆ మరుసటిరోజు నిజంగా అంతు ఇంకో ఎల్లు చూసి చెప్పి ఆమె చిస్కుచోయింది. అంత సర్ది చెయతన్నట్టు "సుమ్మాన్నావని కాదు అనిసించింది. మనుం ఇంకోంచెం పెద్ద ఇంలీకి మారే క్రిమ్ వచ్చిందని."

"ఎలా?" కూవకెం దయ్యి రాలేదుగా" అదిగింది ఆమె లక్ష్ముంగా. అంత పమాచాసం ఎప్పలేదు. సమ్మ పూరుచున్నాడు

* * *

మంత్రి.... నాగభూషణరాఘవు ఎంబర్యు సులభంగా దొరికింది. గంభీర ప్రారిక కట్టిన ఉత్తరాన్ని చదివి ఏక్కు పెటుతు..... "కూర్చీ సికు ఈ ఉత్కుణు బాట తెలుసు?" అనిగాదు.

— "చిర్చులు స్నేహితురాలు" అంద్రుమాదేదు గాంది. నాగభూషణరాఘవు ఈ ఉత్తరం ప్రెరిం అలా ఉత్తరం ఇచ్చిందన్న సంగతి అమె తండ్రితో చెచితే ప్రమాదం. ఇంచుపు వెంటం అంత అంతు ఈ ఉత్తరానికి అంత ప్రాముఖ్యం ఇస్కుడు. పరిచయం కయిచేయాలది కాబట్టి అంతు ఈ ఉత్తరం గురించి ఎంత కొండరగా మర్మితోసంభ మందిది.

"పెళ్లా ఎం కావాలి ఈ దగ్గర్నుచి? చేపేం చెయ్యిగాలను?"

గాంధి దిప్పుటం మొదటిపెళ్లాడు.

- మారట అంది మాట విసానే మంత్రి.... "చే... నే..." అన్నాడు గాంధి వెళ్లిపెటుతున్నట్టు కొసాగించాడు. మంత్రి సంకయంగా - "ఎలా?" - అన్నాడు..... గాంధి చేసిలో ప్లాను చెప్పి వివరించాడు. మంత్రి సాలో చెప్పగా... అప్పును అది విషమే సుమా" అస్సున్న తలూపాడు.

గోరాలమీద ఫ్రెమ్ కట్టిన ఛట్టల్లో గాంధి, సెప్పా, లాల్చెపూర్కాట్ర్ పాలిశోయాన మొహాలతో తమ తర్వాత తరం నాయటుదిని చూస్తున్నారు.

గాంధి ఔస్త చూసిన్న చిగలా వెషయాలు ఏవరించసాగేదు. రాచావు అంగంట గెదిచింది. క్లెప వేచిపున్న విషిటర్ని ఇంకోంచెంసేవు వుండమని మంత్రికారు కాశీదు అచ్చారు. అయినకి ఇంటర్వెన్ కలిగింది. సింగిచి గాంధి అయిన్న అదుగుపుస్తది వచ్చిపురుద్దుమైనదేమీ కాదు. కానీ అది చాలా కష్టమైన వసి అమి గాంధి కష్టకేపాటని, అయిన సబశయస్సున్నట్టు నలీస్తున్నాడంచే..... మరో సమిషించాల తర్వాత గాంధి చేపేదు. జిపే బ్యాగీరోంచి పటిచెల తీసి, ముఖ్యమంత్రి వెషయినిది విధానంగా అచ్చాడు.

"సిదు కావాలా?" అదిగాదు మంత్రి.

"పద్మ."

రసేదు ఇన్నే అది సహాయసిథి క్రింద లభిసాపర్మాల కోసమై. బాధితుల సహాయం కోసమై కెతుతుంది. రసేదు అప్పకపోతి ప్రార్థించి ఉండే వేయిదటుంది. ప్రార్థించి వచ్చే వసూలు చేసే వారికి “బ్రాక్షణ్య దగ్గర ఎక్కువ పటులడి పుంటుంది. బ్రాక్షణ్యంది దగ్గర ఎవరికెక్కున చెడుకు ఘంటి చారికి ఎక్కువ పచ్చరుంటుంది. ఎవరికెక్కువ పచ్చరుంటి చారికి అంత వున్న దఱ్య సంపాదించే అవకాశం పుంటుంది. దఱ్య ఎంత ఎక్కుపుంటి అంత వున్న టిట్టు కొనుక్కునే వీటింటుంది. టిట్టునే అధికారం వస్తుంది. అధికారం వ్యక్తి వస్తుంది. ఎవరాన్నే దఱ్య వస్తుంది. దఱ్య వ్యక్తి టిట్టుస్తాయి. టిట్టునే అడికాశం”

ఎదీ సర్పిల్. ఇటు నేటు కమ్ముదుపోయే లోటులో ఎన్నికలమీద వున్న ప్రఱపలకున్నంత కాలం బది తప్పుడు - గాంధి, నెప్పుాలు చూస్తూనే పుట్టును.

గాంధీ మరో ఛదు నిమిషాలు మాటల్లా రేచేడు. పురుత్తికి చేక్ హోండ్ జియాలకు వచ్చాడు. ఎంటే కొచ్చాక లక్ష్మీకి ఇరుగునరూళా చెప్పాడు.

“ఖమిటిసులు నీ ప్పుసు? నాకర్త్రం కావటంలేదు?” అంది లక్ష్మీ ముఖ్యంలో ఇదే చిర్పుప్పు - మాటల్లాదలేదు.

“అయినా సుచ్చి పంచెల టిట్టిపోయావని వా ఉద్దేశ్యం” అంది లక్ష్మీ.
“ఏడా?”

“లంచం అవ్వలం చట్టారీత్యా నేరం నువ్వు లంచం ఇచ్చావీ.”

“అది లంచంచాడు. మంత్రి ప్రభ్యకి దొనేప్పన్ ఇచ్చాను. అది మాచట్లప్పుషునంటే - నాకు ఇనీకమ్ బాక్సీలో కూడా ఆ విపయంలో ఇచ్చా (క్రిప్పఫ్ట్) దొరుకుతుంది. రసేదు తీసుకున్న ప్పక్కములో....”

“నీ పని కావల్సి వచ్చి ఒకరికి ముఖ్య దఱ్యాన్ని గానికి అరి లంచమారి ఇం ప్పుక్కి పెరురచిన బ్రాక్షణ్యకి ముఖ్య దానేప్పన్ యిస్తే దానికి టాక్ట్ ఎగ్గంప్పునా? ఇంకి న్యాయం?” పెన్నపోయింది లక్ష్మీ.

“అది ఆలోచించినింది మనం కాదు, మన ప్రభుత్వం” అన్నాడు గాం.

“అలాటే ప్రభుత్వాన్ని ఏమ్ముతున్నది మనమే.”

“ఎంకి డారిలేదు. ఈ ప్రభుత్వం పోయి ఇంకాటబీ ప్రభుత్వా అది అంచుస్తుంది. ఈ స్సుమ్ - మెత్తం ఈ వ్యవస్థ మారాటి. అనా మారటాన్ని ఈ మనమ్మారిగా ఇచ్చానిస్తాను. కానీ అది హరనంరకాలం దీని రూపాలింధారంగా చేసుకొని దఱ్య సంపాదిస్తాను. నెనెవరికి పోయి దెయ్యుకుంటే వట్టుచ్చంగానే సంపాదిస్తాను.”

“ఎంకి కూగి వెయ్యుకుండా దఱ్య సంపాదించానుకోని సంతృప్తి పదటం కూడా ఇంతుంది. ఇంతుంది.”

“ఏడా?”

“ఒక కాగిం శౌందర్గా కరలాచి అది కదలటం కోసం బటు ఒక గొప్పాస్తి మాక్రైరోటాయిలిస్తాడు. అసుకున్న బ్రానిక్కన్నాముందే పసయిపోయింది. గొప్పాస్తి, తిసుతున్నపూడూ - అందరూ నంతోషిస్తారు. మరి ఇది తప్పుగా?” గాంధి మాటల్లాదలేదు.

“ఇంట్లే తప్పుకి లేదా మనం యామ్పుకనే అర్థాల బట్టి పుంటుంది.”

గాంధి సప్పు “ఈ కాంట్లేషిప్ప పస్తాయనే నేను ‘చట్టారీత్యా’ ఇని పెంచెం కట్టాను. ఇం జ్యామింహా - ఏది అన్నాయిమో దఱ్య ప్రభుత్వమే రూల్చి చెద్దేంది” అని సంఘము పుగించాడు. ఇది జరిగిన నెల రేఖలకు, కొందని కొంపి రోద్దు వేసే రష్యప్పుం మొదలయింది.

15

స్ట్రోక్ ఎంచ్చుంటి!

ఒక కండు మిథిలో టిట్టిపుట్టికి నీర్చంగా వున్న ఒక చెందంతప్పుల భుంపిలో కేడు చ్చాపారం నిముషోల మీద ఇరుగుతుందనే, క్రణాలలో ఎడ్యుఫిచారులయిపోకారినే ఎప్పుడు ఊషాంచరు. అదే స్ట్రోక్ ఎంచ్చుంటి.

స్ట్రోక్ ఎంచ్చుంటి అంటే కొముగోలు - అమ్మకం ఇరిగే స్సులు, ఎప్పి అతిచు ఈ మధ్యకాలంలో దామీద క్రణాపూ చూపేంచుం గమనించి అడిగించి “ఏమిలి ఈ స్ట్రోక్ ఎంచ్చుంటి అంటే?” అనే.

అందు చివరించాడు. “ఒక కంపెనీ లక్ష రూపాయల పెద్దుబడితో ఒక జ్యామిం మెదల పెద్దీందసుకో లక్షుమంది భాగిస్తుల కలిగి దాన్ని పెట్టారిపుకో - ప్రోక్స్టోఫ్ ఎంత చెయ్యుచెడి పెట్టినట్టు?”

“శాపాయి”

“ఇంచే ఆ ధాగుస్తుడు (ప్రెర్ పోల్చు) తన చేరు నీకు అమ్మచుకుంటి చుట్టు ఎంతకి కాంచావు?”

"రూపాయికి"

"ఆ లక్ష్మి రూపాయిలూ చెల్లి ఇ కంపనీ పెగ్రోబు కాని దావించుకోి, నెలకా పెత్రోలు ధర నాటగింతలు అభ్యంతని నీకు నమ్మకంగా తెలిసింద్దు అప్పుడు జీర్ణింపఁతు కొంటావు?"

"నాలుగు రూపాయిలకు?"

"అదే స్క్రోప్ ఎక్స్‌ప్రైస్‌ప్లట్లో జిరిగెది" అప్పుడు గాంధి. "రకరకాం ముఖ్యమైన అభ్యంతలు కొన్సెప్ట్‌లు కొంటాంటారు - అమ్మెవాళ్ళు అభ్యంతలు కొన్సెప్ట్ ధరలు విపరీతంగా పెరిపోర్చు ఉంటాయి. కొన్సెప్ట్ రంగులకు అన్నామృగా వడిపోతా పుండూయి. ఇదంకా నీకు అర్థమపుతుందా? లేకుపుందా?"

"లేదు లేదు. డయంపెస్ట్రింగ్‌గా పుంది చెప్పు" ఉత్సాహంగా అంధి అప్పుడు విపయాలు తెలుసుకోచుం అమెకు ఎప్పుడూ సిరాయే:

"సుమ్ము కట్టుకున్న రీచి ఏమిలీ?"

"బోంబే దయంగ్" అంధామె లీరివైపు చూసుకొని.

ఆతడి మెదడు వేగంగా వనివేసి, అతడికి లావల్సిన అంకల్చి సమాచిసేసింది. "బోంబే దయంగ్ ప్రారంభించినప్పుడు, దాని జీర్ణ విచాక రూపాయిలు, అప్పుడు రావి వియవ ఎంతో తెలుసా?"

"ఎంత?"

"తాంక్లై ఎనిమిది రూపాయిలు."

అమె పూచీరి లిగపట్టి "స్టోర్డ్. అంతెలా పెరిగింది?" అనడిగిది. అమె నమ్మి "నీలాచీ వాళ్ళుండరు లోంబే దయంగ్ చీరిలమీద అస్క్రి చాఫీలయినల్లు" అప్పుడు. అమె తీగ్గుపడి "జసిను చిప్పయం చెప్పు" అంది.

"చాలా లిస్టు వెచ్చయిం అమె. లోంబే దయంగ్ వాళ్ళు అస్పులు, రాఘవు విపరీతంగా పెరిపోతున్నాయి. అందువల్లే ప్రతివాళ్ళు తమ దగ్గర చుస్తుడుట్టు అలాచి కంపేస్‌లో దాచుకోవచ్చానికి అప్పుడుతున్నారు. దాంతో వాళీ లీ పెరిపోయింది" అప్పుడు "ఒక్క ఆ కంపేసీయె కాదు. నీ దగ్గర చి ముఖ్యమైన వేళ్ళువీగానీ, థిల్వీవీగానీ, చిమ్మెల్విగానీ జీర్ణ కొను. సంప్రదాయిలిగినికిల్లానీ పెట్టుపాలిలో సగి, కిరిగి లాభాల రావంలో పెట్టేస్తుంది క్రింది సంవ్యరం లోంబే దయంగ్ జీర్ణ మిలువ 69 రూపాయిలుండేది. ఈ పంచ్చుఱు అడి 98 అయింది."

స్క్రోప్ మార్కెట్ చెప్పు

"స్క్రోప్ మార్కెట్ లో రూపా దట్టు సంపాదించటం అంత సుంభాషిన పక్కంలో అలాగే సంపాదించవచ్చుగా.... ఎంత కష్టపడలు దేవికి?" అడిగింది అమె.

"పూర్వా మంచి ప్రశ్న" అప్పుడు గాంధి. "పేర్ ద్వారా దట్టు సంపాదించటం అంత మంచిం కాదు. దానికి ఎంతో ముందుయాపు - అద్భుత వరిభూతం - రాచికొన్నాలై వెరిభూతం ఉండాలి. ఏ బిస్క్యూ సంఘులన అపిగినా దాని ప్రథమం కంపేసీ మీర ప్రాపుంబులో అందరి కన్నా ముందు పేసికట్టగలిగి ఉండాలి. అమెలిహాదే అక్కడ చాచీంగలడు. నీకు ఎప్పుడుయా వీలయితే లొంగాయలో కూర్త స్క్రోప్ లెగ్గి చూదు. స్క్రోప్ రాహాల్ కోసా పుండిగానీ అది అంత పెట్టు చేస్తుండి కాదు. అక్కడ మమమలు పూర్వాప్పిగా తీపిగేస్తూ వుండారు, అర్థాద్దులు రొళ్ళుకొన అల్సీరిస్టూ వుండారు. సైగలు దేసుకుంటూ వుండారు. అయిస్తూ పుండారు. రాత్రికి లేదు. పగలని లేదు. ఇర్పి రాఘవు గంపుటా - పారికి కాచి రూపు కొట్టు కొట్టు రామయను వుండు అస్క్రికి తీపుకొట్టు కొంపమండి లక్ష్మిధార్య లుప్పులారు - కొంచెరు సర్పులాకసమపుత్తారు. అసులు అలాచే ప్రిపుపను ఉకుసుయా కు మమ్మె అశ్వార్థాధ్యానావు."

అట్టు నిఱంగానే తలాలీ ప్రమంచం డక్కుండా అప్పుడ్లు వీస్టుమంచే అశని ప్రాయము విపసాగించి నిఱమే మసకి శెరియని ప్రమంచం మన మట్టు ఎంత ఉండి....

.....రూపాయి పీచుచ పడిపోగానే దిగుమశులు దేనుకానే కంపేసి మయమాచులు ఎంతమందిచి పోక్క అచ్చకులు వెచ్చినమ్మె దాలామందికి తెలీదు. ధ్వాక్ ఎక్స్‌ప్రైస్‌ప్లట్లో ప్రచేంచిరె ప్రతిషాధూ రాత్రికి రాత్రి పిర్మానే, శాతానో ముఖ్యమానికోనేవాడి. అశ్వ లక్ష్మిధార్యాలయిన వాళ్ళు దాచాపు పుండమండి ఉంచి, రాఘవును చాట్టు క్రితం ఏదాన్నా విధివేలమంది ఉంచారు.

స్క్రోప్ ఎక్స్‌ప్రైస్‌ప్లట్లో ఈ జీర్ణ కొను, అమ్మె లోక్క గ్రహశ్శాస్త్రాలై అశ్వ ఎవరు దోషులు ప్రమేలిస్తూ అని మాప్చు వుండారు. మనిషి పూఛించేవి మొసాలు అశ్వ అమగుతుంటాయి. వీళ్ళకి ప్రమంచంలోనే ఇస్తి దేశాలలోనూ కాంటాళ్ళ అమగాలు. ప్రతి ఉదు నిముపాలకి ఉక్కోన్ కాలీ పసునే వుండుంది

ఇంచుమందే భ్రమంచంలోకి అదుగు చెల్లుచానికి గాంధి అయిత్తుమచ్చాగాదు. అయితే అదు తెంటనే ప్రమేశించలేదు. ఇంద్రజ్ఞీని ఆగ్రాంగా గమనంచూగాదు.

దాదాపు ఆరు నెలలపాటూ రకరకాల పుస్తకాలు చదివేదు. శ్రీకర్కనీ, శైవులు పర్వతీంపాగాడు. థర్ పెంచటప కోసం బాలీన్ పీటు ఎలా "కుటుంబములు బదుతుంది" గమనించాడు. లాభాలు రాకపోయానా వాటిని ఎలా తుఫానుతెలుపుకొన్నాడు.

అయిక యిట్లుం ఈంటీది. దారా నీళ్ళతో దాన్ని నిర్వహించసాగాడు. ఉంటేగండ - రెండయ్యుడి. అతడు పరనంలో మునిగిపోయాడు. లక్ష్మి వెళ్లి మయ్కొనేవాడు. నెఱ్ పట్టేదికాడు. ఏదో జ్ఞాపకం దచ్చేది. లక్ష్మిని లేచి పెలలో కాశేయి బూతేస్తు ఉంపేసి పేరు దీర పెరుగుటుందేవాడు. అయ్యెది ఒక్కోసారి యిధ్యరూ పందిం వేసుకునేవారు. దాలాస్తాళ్ళ గెలిచాడు. దాలాస్తాళ్ళ ఏమిలి - దాదాపు అన్నిసార్లు అతడే గిలిచేవాడు. స్తోత్రి అనే పేరు పెట్టింది లక్ష్మీ. స్తోత్రి అంటే కంపూలల్ ల్రియాల్ ఈ రూపాయిల పేరు 24 అయింది. అతింగించి దాని విలప పెరుగుటండ్రి అనిచించింది. ప్రథమ పూర్వాల్ మారాలోపుండిన అతడికి దెల్లు. తన ర్యాప పదివేలు పెళ్లి పేరు చుట్టులీకి ఇర్కు రూపాయిల పొప్పున కొన్నాడు. ఆ మయ్కా నెల బార్క్ పొందుస్తున్ దివెండ్ (లాభాలు) ఇష్టుచేతు ఉండి ఈల చచ్చింది. పేరు కెత్తికి రూపాయిలయింది. ఒక్క సెల్లర్ రెండు వేలు రాక చచ్చింది. గాంధికి తనమీద తనకి నమ్మకం కలిగింది.

- ఇక్కడ గాంధి లూ స్టోక్ మార్కెట్లో మునిగి తెలుపూ చుంటే అక్కడగాయి అప్పు జెప్పిన ప్రథమత్తు సంస్కృతాలు యాజమాన్యం కంగారు పడుగాగింది. శీసుకొని, మంత్రుల చేత శంఖాస్తాపన చేయించి, ఆ మరుసలిరోచ ఆద్రసు లేకుండా పోయాన గాంధికి ఉత్సాహమీద ఉత్సాహ త్రాయణికాలిని గాంధి కీసినం విపులం కూడా మానేసేడు. ఆర్చులు, కొమ్మెదీ సెంక్రమించును అయింది.

ఒకరోజు గాంధికి రిష్టార్ నోలీసు చెప్పింది. అస్తులు వేలం వేస్తున్నాయి. అందులో లాయరు నోలీసుంది. అతడు దాన్నికూడా పట్టింపుకోలేదు.

గాంధి దాలా క్రూజుపెర్గా మళ్ళీ ఆ పరిక్రమల విషయం మర్కుపుట్టి పోస్టులో వచ్చిన రసిమలు పట్టిన పదెయ్యుటం లక్ష్మీకి అత్మార్థాన్ని కలిగించి కాగి అమె అడగలేదు. అదిగించి అతడు చెప్పుచేసి తెలుపు. పెద్ద పెద్ద

కుండవలసిన బట్టం అడి. తమ లేకణెస్ గొట్టల్ని ఉండ్రో గ్రామాల్లోను, వ్యుతిసుంచే అపదికి అలవదింది.

ఆ రోజు పొర్కుస్తు అతడు పేపరు మాస్టర్ - "పక్కి... పక్కి" అని ఈక ప్రాచీదు, ఈ మధ్యకాలంలో అతడు అంత నంతోమంగా ఉండడం ఆ రోజే.

"ప్రమాణి" అంటూ లోపల్యురచి పచ్చింది.

"అహి, ఆర్జే బస్సెల్ ప్రారంభాత్మం" అంటూ పేపరు మాసీంచాడు. "ప్రమాణంకాలీటు. "ఎమి మనకే విధంగా కుఫవార్త?" అంది.

"సీద్రాళ్ళులో నే జాయింది."

"పుటి?"

అంటు వెప్పుకుండా స్తోత్రి చేపర్క అచెలిచ్చి లోపలికి వెళ్ళిపోయాడు. మధ్యాలవంగా పేపరు తిరోస్తున్న లక్ష్మీ దెవం పేటలో ఒక మూలచిన ప్రచలన అన్ని కొన్ని కేక వేసింది. లోపల్యురచి పచ్చితుకు పచ్చిన గాంధికి దాస్తు ప్రాపుచింది. ఎంజనీర్ ఇండ్స్ట్రీయల్ ఏరియా (E.I.A) తేలం వేస్తున్నట్లు నోలీసు అమి.

* * *

మధ్యాల్ పడకాండు కావస్తుంది. సంస్కృత అపీసులో సంచెతెచుమార్ రూపలో - ఒక మూల క్రూలో గాంధి కూర్చొని పున్నాడు. ఎదురు కుర్రులో సేట్ నెచ్చేయించి పొరియా, ముచ్చెంద్రమ్, సదాచితర్మి, పల్లేత్రాలు కూర్చొని పున్నాడు. అంశక నాలైషల ప్రితం వాళ్ళు ఆ స్తులానికి పెళ్ళారు. పీపులు పెళ్లి కొఱ్పున్నారు. ఆస్తు పరిశీలించారు. కొండు మనసులోనే లిక్కుమహిసీ గొండచుకుచ్చారు. ఆ తరువాత సంప్రదికి సెల్లు కొల్పేపులు జడ్చారు. వారీని అందరి సుముఖాలో వెప్పులుం అనే కార్బూకుమం ఇరుగుతోంది అక్కడ.

గండతికుమార్ కొట్టు కంప విప్పాడు.

ఇప్పుడు గుంపం మచిపోసు "కోల్చో" వేశారు ఒకరు చదిపోచు - మాల్చుచ్చా ఇర్కులో లోపలిని చూసి సంప్రదికుమార్కి మచిపోయింది.... చెండు సంచక్కులూ ప్రితం ఏలరుం లభ్యులీకి ముట్టె పెలక్కు ఎక్కుప అమ్ముతులోనిది - పెళ్లియి దాలాపు లక్ష్మీ పచ్చ పలుకుపుండి. (4840 గజాలు, గండ యక్కుపోసు) ఆ దట మానిన గాంధికి మాత్రం ఆ శీర్పుం కలగాలేదు. ఒకప్పుడు ఆ శీర్పుకి పెళ్ళాలంటి లారీకి పరప అయ్యాడి. జప్పుడు ఉర్వా అపులుంది.

అంబే ఆ స్తులం ఉరికి అయిదింతలు దగ్గర కొర్కెందన్న పూటు ఇందరు మూర్ఖింతలు పెరగించి ఆశ్చర్యం వేషమంది? కొండ తారిచి గుడు (ప్రా) వేయటానికి గాంధి లంచం (?) బట్టింది ఈ అవకాశం కేసమే ఎచ్చి జంగిను రోక్కలు రాతల్లోతలు ఘర్షయ్యాయి తీమ్మిది లక్ష్మా ఖర్మ ఎనిబిరి శేషం పుర్ణీతా స్తులం కొసులున్నాడు: సంస్కృత తన అప్పి, వర్షీ మినహాయించు మిగిలి దట్టు గాంధికి ఎచ్చేసింది. గాంధి రామేశ్వర దగ్గిక తీసుకున్న కాండ అప్పు చెట్టుతో నచ్చి చెచ్చేసింది.

నించ కాథం ఉడు రక్షయ మగిరించి.

*

*

*

“చోయ్ లోయ్” మన్న శక్తి విని లోపయ్యంచి వచ్చించి ఉత్తు కూర్చుని పూర్వి కొడుతున్నాడు గాంధి.

“గాదీ...కారు” అంది లక్ష్మి సంత్రమాశ్చర్యాలే.

“అవును...కొన్నాను నింత్తు వేళకి”

అమె మందిసున్నట్టు “అంత దట్టు వేస్తే చేశావా?” అంది. అతడు మేస్తు కారు పెట్టుండి రారిది. సైటినీ సీంబలీ” అన్నాడు.

“ఏ కీంకో స్వాస్థును చెప్పునా?” అంది లక్ష్మి.

“ఎమిలీ?”

“మల్కేత్తా, మనం కమ్మేసేన తొరి ఇయిట శ్రూర్చు జెంటలు తేసి అమ్ముతున్న గడం మంద తొప్పును.”

“అదిక పే మాత్రము” శ్రారీ ఇయిట స్తులం కాదు. కొండ కొవ్వుచుటే రారి వేశాలో. ఆప్పుడే లది శ్రార్దో కలిసిపోయింది. ఈ సంస్కృత కోటీసు ఇప్పుడుం అంకే ఆర్టోల్యు అలస్కం చేసిపుంటే ఆ యాప్తి లక్ష్మా: అం అమ్ముకంలో ప్రచ్చిన వేసు వందెం నెర్చి వుండిచౌస్తే ఎంకొంఠ కారాసిం కొగధాషఱాఢు చేసే పని అవే.”

అమె ఆశ్చర్యంలో “నాగధాషఱాపు ఎమిలీ?” అంది.

“లోడ్కి ఉట్టుచెపు పది ఎకరాలూ మనవైశే. అయితే పది ఇంచు అతిమి నేనే కావిపిందాను అతడినేశ.... రెండు సంవత్సరాల త్రిశం.”

ఎట్టు తల పూర్చిలలచి నీచేప్పుటాలచిం చూసి, అతడు నవ్వునూ, “రేషిపో చుట్టే అంత ఘన్యుపైలే (ప్రభుత్వం ఎందుకు లస్సుల్ వేస్తుపటి?” అపటిగాదు. అమె తా సామాన్ని ఎంచ తొందరగా జీర్ణందుకేరేకచోయింది. అమె పూడ్ క్రాప్పుచూపి “ఎండ మెండ్కు - ఈ రోజు విశేషం ఏమిలో కెబలసా?” అపటిగాదు. “ఏమది?”

“స్తుగ్గ కారిమధ్య సిగులో ఫున్నాం మనం - అయిదు సంవత్సరాల్లో సిగం-ఉచ్చి” ఈ రోజుకి రెండున్నిర సంవత్సరాల ఘూర్చయింది.”

అమె విశాఖపట్టం “ఇంగా” అంది.

“అముకే నీ కేసప ఒక ప్రజంబేషిం తాప్యాతు” అంయా కారు దగ్గరకు చేయాడు. అందులోంచి ఒక చిన్న పెట్టి చెట్టుకొని అందు వెచ్చే లోపులో అమె రాగించి మీర నాచగులైన్న ప్రాసి, కవర్లో పెట్టి కాకిలించింది. అతడు తను తెచ్చిన టారీ అముకీపు “ఇందులో పెచ్చి తుంది. తెల చుంది, సుపత్తరుం కూడా వుంది. పెచ్చి.... ఇప్పుడ్యించి ట్రైమ్ చాలా విలచైంది. ప్రతి క్రూజు నాకు దాన్ని గుప్పెయుటం కేసిన అది నీకు” అన్నాడు.

“ఇంది నీకు” అంది లక్ష్మీ కవరు అందిస్తూ “ఏమిలుది” అంయా విశ్వాసోయాడు. “ఎడు, అముదు కాదు” పారిస్తూ ఇంది లక్ష్మి.

“చుంచం సిగులో ఇంగ్నె మచ్చు యాక్కె లక్ష్మా గెల్చే ధాన్య టూలూ సిగానికి ఎన్నె. సిగాల్ అయిం సంవత్సరప ఘూర్చయం రోజు మహ్ము పంచెం గెల్చావే ఏపిచూచే తెలుసరేజి - ఈ రోజు దీన్ని విచ్చు....”

“అదేదో అనియే పుట్టి ఉఱకోని” ఈ కవరు అందుకున్నాడు. ఎంచలో గమ్ముం దగ్గర అరికిం వినిపించింది. ఇప్పుడూ తలచిప్పి చూశారు. ఆక్కుచో పుట్టి వియింది జాన్యాను. కొర్కుగా పెరిగిన గడ్డం, మాసిన లట్టులు....

అటడిని చూశాగనే లక్ష్మీ మొపాల పొలిపోయింది. “మా అప్పుయ్య” అంది గొపించున్నట్టు గాంధి “రుంది” అని ఆప్పుచీండాడు.

“చెట్టు....” అని గొంతు పుటీలు అరహాలసిఫించింది లక్ష్మీకి చాసి పోసు వాక్కేసినట్టు మాటలాపేదు. అలాగే విశ్వేషురాలై నీలచిపోయింది. ఇంచులో అతడు దగ్గర కొచ్చాడు. “సమస్తే నా పేరు మానుమంతరావు, అమ్మా

అయ్య.. ఈ స్తుతిలో నా తట్టెల్ని మాచటం ఏంత సంపోషణగా నువ్వు
ఉద్ధరించా చేసిన్న అన్నాడు

గాంభి మాచ్చుయలేదు.

"మీ గురించి నాకు కొర్చిగా తెలుసు.. ఎద్దులూ కల్పి వుంటువ్వాళ్లగా..
అయ్య.. ఇంధులేకి సీరో ఎంత లేదానో" అన్నాడు లక్ష్మి చూస్తూ.. గాంభి
ఉంటటం అస్వమాల అస్వమాల వినిపించింది.. అంతలోనే అశ్వమాల
"మేం చాగా రిచికిపోయాం వంటాటు దీయాడు - రోజు గడపటమే ఇంది."

"వంటాటు దీయాడు" అనేసరికి లక్ష్మి 'అయ్యా' అంది.. ఏంత తెంటు
ఉందం అంత కొంఠరా తెగదు.. "చాదికి కట్టిపోయిందా ఓండే పెట్టుకొల్పాలు
చెల్లాయి.. వాడు అలిచి మమ్మల్కుర్దిలేసి చెక్కిపోయాడు.. ఇప్పుడు మా పట్టిస్తే
అధ్యాస్వపగా వుంది.. లోస్సే లక్ష్మి.. మమ్మల్కు సుఖంగా వ్వాళ్ల అదే రాళ్ల"

గాంభి ముంగుకడుగానీ.. "మీరు మాతోనే వుండండి" ఇంద్రాడు.. రష్ట్రానికి "పుస్తు"
అనిపియాడి.. ఈ లోస్సేలోనే అశ్వు దాచాఫు సొష్టుకుండా
పట్టి.. 'అయ్యా అయ్యా - అంతకన్నాడా.. మీరు నీజంగా నా దేపుడు - ఇంద్రాడు
అయ్యా మిత్రులోపు.. అయ్యా అయ్యా అసలుగు అశ్వినికి అలవాటు.. ఈ
పినకిమీదో తెలియని ఈనీ రోపం చేయు చేసుకువ్వాళ్లు.. ఈను దొర్కు/ కు
పుస్తుప్పాడు నిర్మాణిస్తుంటా.. చూసిన వీళ్లు - ఎంత సులభంగా జీలు కొండి

అమె చూసంగా లోపరికి పెళ్ళిపోయింది.. ఆ సాయంత్రమే అశ్విని..
ఇంద్రు ప్రియుంచుడు పల్చి తెరారు.. ఆ రాత్రి టాగా పొట్టుబోయాడు
ఎయిటిచ్చు ప్రట్టికి బూటు సుంచి భోనీ చేశాడు.. "హాల్సే, నేను పొనుమంచు
అనీ!"

"ఇచ్చు...."

"మీరు అయించెనట్టే కోటలో ప్రవేశించాడు స్తుతి.. కోట చాలా ఇంద్రా
నాయకుడు లక్షులు బర్మించేస్తుంది.. మిగిలి విషయాలు నెచ్చుకి మిద తెలియించి
సారీ."

"అలాగే...."

"మీ దయ.. వుంటాను సార్" అని ఈనీ పెళ్లాడు.. ఆటు ఒ
మాట్లాడించి రాజురామ్మాహారాపు..

గాంభి లక్ష్మి పెరిగింది.. ఆ ఇంద్ర కూడా మార్చేసి, యింకో పెద్ద యిల్లు
ముంచుటు.. ఆ ఎంబిముందు పోర్కో.. కారు పెట్టుకోవటానికి గారేకి మార్చా
ముంచుటు.. ముందు గమిని ఇంచిన వేసేదు పుత్రులు పెట్టుకొనే రాకిలో స్తుతి ప్రోక్రస్త
గాంధి ఈమ కొన్న పుత్రులు, తమ సేకరించిన పుస్తకాలు పెట్టాడు.. ఒక ట్రైస్
ప్రెక్ట్ కూడా కొన్నాడు.. లక్ష్మితే లైఫ్ వచ్చు, మంచి బధ్యులు, ఒకటి రెండు సూటులు
కూడా కొన్నాడు.

అయ్యా విషయం గమనించాలి.. అతడికి ఈ దయ్యా రాకముందు కూడా, తన
శాశ్వతకంటే ఈ పుస్తుల్ని చెయ్యిపుచ్చు.. ఈనీ మీరి అవసరం అప్పుడు లేదు.. ఇంద్రు,
ముందు ఇంచి మనిషిని నిచ్చిన పెట్లు మిద వైకి తోసే అయ్యాచారే.

స్తుతం అయ్యా వచ్చిన లాభంలో ఒక లక్షు బ్యాప్కోలో దిపోటటి చేశాడు
ఎగుల నాయగు లక్షు పెళ్లి స్తుతి ఎక్కుపుచ్చిలో మ్యాపురం మొరలుపెట్టాడు.
కెళ్లిలు వస్తును చేయేది... కానీ చాలా కొర్చిసార్లే..... స్తుతచూగా కెరిదిశేటలున్న
ఇందులో వెచ్చుమార్చులు లాభమే వ్యేధి.

స్తుతి ఎక్కేపుచ్చిలేకి ప్రోక్టరు పేరు లాలా.

ఇందు వయోచ్చుపుచ్చు.. ఇంద్ర అసుథించు, సెంబాయితీ వ్వాళ్లుపాడు.. సెంబారంగా
పుస్తు మంచిపాత్రు వుందఱు.. పీళ్లుని అందుకే 'పొర్చు' అంచారు.. లాలా
అయిమందీచారు ఎందు.. ఇంద్రు కలిగి పొర్చుని చేసేవారు.. దేని భరలు వడ్డియుచ్చొమొ,
చెని రిరలు పెరుగుచుచ్చొమొ.. ఎప్పుటికప్పుడు వ్యాంచుకునేవాళ్లు

శాలం నెచ్చుటిగా గడుస్తుంది.. నాయగు లక్షు అయిదు లక్షులయ్యాయి.....
పుస్తీకి ఇర్చులు గాలించాయి.. అంబి గాంభి పంచం ఈనీ మాటు సంపత్తులు
చూర్చుయి.. అన్నాచి, అర్చులో రెండు లక్షుల రాభం ఎయిటువాళ్లకి చాలా
అయ్యాగానే కెంటటుంది.. ఈనీ స్తుతులేరేలివ బికినెసో నాయగు లక్షుల పెట్టుటి
మిద, అది లాలా తప్పుడు లాభం.

పెళ్లి కూడా పచెక్కువ్వాగానే వుందేది, ప్రతిరోధా బికినెసో సంపంరించిన
శ్రావిష్కరణ దూడటం, ముఖ్యమైన విషయాలు నోల్చ తెయ్యటం - త్రిపుటేసి..
శాశ్వత వంచించటం, లాభాల వారింటు, అంచం పుస్తకాలు ప్రాయటం
ఇందులో ఇంచు పసులూ అమె చేసేది ఇందులో ఉపేరి సలమనంత వసి.. ఇంకితిల్లు

యందమూరి వీరేంద్రావు
గాంధి తన ప్లాన్‌ని అనుక్కజమూ మార్చేనేవాడు. ఏ వేద్రమీదా ఎక్కువ రాశి పెట్టుబడి పెట్టేవాడు కాదు. కొద్దిగా భర పెరగ్గనే అమ్మేనేవాడు.

ఆ యింట్లో వున్న ఇంకో వ్యక్తి మానుమంతరావు. అతనెప్పుడూ ఇంట వుండేవాడుకాదు. అలా అని బయట పనులు కూడా ఏమీలేవు. కిళ్ళీకూట్లో కాదు ఆదటం, సాయంత్రమైతే బ్రాకెట్టు - ఇవీ అతడి పనులు. వాటితోనే తీరిగేవాడు.

ఏ పనీ లేనిది ప్రియంవదకే! ఇంట్లో ఏమీ తోచేదికాదు ఆమెకి. లక్ష్మీకూ వదినతో అసలు మాటల్లదేది కాదు - అయినా ప్రియంవద దాన్ని ఇంట పట్టించుకోలేదు. ఆమెకు గాంధి ఒక అద్యుతమైన వ్యక్తిగా కనిపించాడు. అప్పటిపుడు ఆమె వున్న ప్రపంచం వేరు. అక్కడ మనుష్యులు జీవితాన్ని చాలా శేరి తీసుకునేవాళ్ళు. భర్త స్నేహితులు వచ్చేవారు. సినిమాలకీ షిక్కలకీ వెళ్ళేవాళ్ళు యివ్వనం తాలూకు మెరువు శరీరంలో వుండి కాబట్టి ఆ చిన్న గుంపులో - ప్రపంచంలో - రాణీలా వెలిగిపోతూ - అదే ప్రపంచం అనుకునేది. ఆక్కడ మనుష్యులికి దబ్బు ఎప్పుడూ సమస్తే తమ జీవితం బాగుపడడు, అని కొందరినేవాళ్ళ కొంచెం చదువుకున్నవాళ్ళు ఆ కంపెనీలో ఉంటే, విషపం వస్తేఅనీ లాభంఉన్న అని నిట్టుర్చేవాళ్ళు. నిరాశా భరితమైన తమ జీవితాలకి చిరునవ్వు ముసుగువేసుకోరోజుల్లి పోయిగా (గడుపుతున్నా మనుకుంటూ) గదిపెయ్యటమే ఆమెకి తెలిసి ప్రపంచం.

కానీ యిది? ఇక్కడ మనుష్యులు పోరాదతారు. అనుక్కణం మెదడుకి రాజీ పెడ్దారు. ఆ ఘర్రణలోంచి ఉత్సవం ఆయ్యే వేడిలో జ్వలింపోతూ జీవితుకుంటారు.

ముందు తన మరదలూ, గాంధి కలిసి ఉంటున్నారంటే, ఆమె కూడా అందర్లో “మామూలుగానే” అలోచించింది. కానీ వాళ్ళతో కలిసి వున్న మొట్టాల్లోజుల్లోనే తన అభిప్రాయం తప్పని గ్రహించింది. తన మరదలిలో అంతర్లోనా అన్ని తెలివితేటటు ఉన్నవని గ్రహించి రవ్వంత ఈర్ష్యుపడింది కూడా. ఈ అంతకన్నా ఎక్కువగా ఆమె కదిలిపోయింది గాంధీని చూసి!

మనుషుల్లో, ముఖుల్గా మగవాళ్ళలో అలాంటివాళ్ళు వుంటారని ఆమె తెలి�దు. అతడి కెప్పుడూ ఒకబేస్ ధార్శాను - చదువు - పని - పని - చదువు అనే తెలిసు కెప్పుడిను ఆమె పట్ల నిజమైంది. మానుమంతరా చేతిలో ఆమె జీవితం మారిపోయింది.

చెఱ్చు బుది పవరాఫ్ దబ్బు

బ్రొక్కురికి బ్రొక్కుబ్బేట అందం వుంటుంది. కొందరికి కళ్ళల్లో, కొందరికి కమ్బోమ్బుల్లో... అలా..... ప్రియంవద అందం ఆమె నడుము మెలికలో వుంది. కెల్విక్ గర్జల్ నుంచి జాకెట్టువరకూ నది కోసిన ఇసుకతినైలా వుంటుంది ఆ సెల్విక్ గర్జల్ నుంచి జాకెట్టువరకూ నది కోసిన ఇసుకతినైలా వుంటుంది ఆ సెల్విక్ గర్జల్ నుంచి జాకెట్టువరకూ నది కోసిన ఇసుకతినైలా వుంటుంది. ఇంకో విషయం వంపు. దానికి తగ్గట్టగానే చీరే కొంచెం క్రిందికి కడ్డుంది. ఇంకో విషయం విషయం తేలుసు. ఆ అందానికి పదనివాడు గాంధి ఒకడే.

ఆమెకి మాటలు ఎక్కువగా రావు. ద్వాంద్వార్థం వచ్చేటట్టూ మాటలాడటం, మనసులో భావాల్ని నర్సగర్భంగా వెల్లడించడం వగ్గెరా విషయాలు ఆమెకి తెలియపు. అంతా డైరెక్ట్. అందుకే ఒకరోజు గాంధితో ఏదో మాటల్లాడుతూ ఉపప్పుడు టేబిల్ క్రిందనుంచి కాలు నొక్కింది.

గాంధి కంగారు పడలేదు. చిన్నప్పిల్లవాడిలా బిత్తరపోలేదు. రసికుడిలా సస్యలేదు. చాలా తాపీగా, కానీ సూటిగా, తపోభంగమయిన బుపిలా తీక్కణంగా చూసేదు. ప్రియంవద జీవితంలో మొదటిసారి భయపడింది.

ఆ తరువాత అతడితో డైరెక్ట్గా మాటల్లదే సాహసం చెయ్యేలేక పోయింది. కానీ ఆమె మనసులో కోర్కెమాత్రం హిమాలయాలమీద మంచులా పెరుగుతూనే వంపి. అందనిదెప్పుడూ తీవేకదా!

* * *

చిన్న చిన్న సంఘటనలు జీవితాన్ని గమ్మత్తుగా మార్చాలు అని ముందొకబోట చెప్పబడింది. అలాటి సంఘటనే గాంధి జీవితంలో ఒకటి జరిగింది. పాత పుస్తకాలు ఏవో సర్పతూ వుండగా ఒక వ్యాసం, ఎర్పుపెన్నుతో ఎవరో అందర్లైను చేసింది కనబడింది. పౌడ్రింగ్ వదివి, ఇంటపెస్టు కలిగి పూర్తిగా పరించాడు.

వరంగల్కి ఇరవై అయిదు కిలోమీటర్ల దూరంలో “అల్లారం బీచు”గా పీలవబడే పోరంబోకు స్థలాల్లో - అట్టదుగున మైకా నిక్కేపాలున్నట్లు వార్త అది. చాలా చిర్చు వార్త. ఎవరై పట్టించుకోనిది.

అతడికెందుకో దానిమీద ఉత్సాహం కలిగింది.

గపరుమెంటు ఆఫీసుకి వెళ్ళి, ఆ స్థలం తాలూకు వివరాలు కనుక్కున్నాడు. రాచాపు రెండువందల ఎకరాలు అది. రాళ్ళు తప్ప ఇంకేమీ లేవు. ప్రాజక్టు వచ్చిన తరువాత కూడా అక్కడ సన్మశ్యమలమవడు. అంతా పర.

ఆ భూమి గురించి తెలుసుకున్న తరువాత అతడు షైక్షణిక ఖనిజ శాస్త్రజ్ఞుల్చీ కలుసుకున్నాడు. గూడూరికీ - వరంగల్లకీ లోక పరంగానైట్టు నైసర్టికంగానైతేనేం దగ్గర సంబంధాలున్నవి. కాబట్టి ఆక్కడ షైక్షణిక దొరికే అవాళు ఉండని వాళ్ళు సలహా యచ్చారు.

అల్లారం బీటల్లో షైక్షణిక గురించి వార్తాపత్రికలలో వార్తలు రాసాగేలు ప్రభుత్వం డానిమీద ఒక స్టేట్ మెంటు ఇచ్చింది. ఇంటనీర్లు పని ప్రారంభించాడు. ఆ సమయానికి T.F.T. ఆనే కంపెనీ తన పేర్లను మార్కెట్లలో రిలీజ్ చేసింది. రాగు గురించి ఎవరూ అంతగా పట్టించుకోలేదు గానీ అందుకోసమే వేచివున్న గాను వెంటనే పదివేల పేర్లు AT PAR కొనేశాడు.

ఇది జరిగిన రెండు నెలలకి గుసల్లో షైక్షణిక పదవచ్చుననే ఆశ కనిపించింది పరీక్షకి పంపిన ముల్లీలో ఆచాయలు కనిపిస్తున్నట్లు భోంచేసుంచి రిపోర్టు వచ్చింది.

ఆ రిపోర్టు రాగానే మార్కెట్లలో పదిరూపాయల పేరు వస్తేందురూ పాయలయింది. భోంచేసుంచి ఆ రిపోర్టుతో పాటే వచ్చి, ఒక మార్కుడీ మైక్రో మార్కెట్లలో వున్న పేర్లు అన్ని కొనెయ్యటంతో పేరు ధర పడిపోసుకి పెరిగింది.

గాంధీ అంతా గమనిస్తున్నాడు. అతడికి ఈపాటికే, పెట్టుబడి పెట్టి లక్షమీదా యాఘై వేలదాకా లాభం వచ్చింది.

ఆ రాత్రి గాంధీకి, లాలాకి మధ్య సంభాషణ జరిగింది. అప్పటికే చాలాపు కళ్ళు టీ.ఎఫ్.టీ. మీద పడ్డాయి. కానీ లాభంలేదు. పేర్లు ఎవరూ అమ్మటించి మార్కెట్ అయిపోయింది. బోంబాయినుంచి వచ్చిన మార్కుడీ ఎంత డబ్బుయా వెదజల్లి పేర్లు కొంటానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. అదే సమయానికి ఒక త్రిప్పి కంపెనీ తన సహాయాన్ని వెల్లడించింది. ఆ సహాయం ద్వారా, తవ్వకం అభువాలి పరికరాల్లో, తక్కువ ఖర్చుతో జరుగుతుంది. ల్రీటీము కంపెనీతో ఈ అగ్రమెంటుల జరుగుతున్న రోజే..... అలారంనుంచి వరంగల్లకి దెలుమార్గం నిర్మించాలి. ప్రభుత్వం యోచిస్తున్నట్లు వార్త వచ్చింది. అదే రోజు పేపర్లో పెద్ద ఆక్షరాలతో షైక్షణిక కనుగొనబడ్డట్లు కూడా వార్త వచ్చేసింది.

ఆ వార్త వచ్చిన రోజు పేరు ధర ఎన్నడూ లేనంత - అంటే మార్కుపాయలయింది. అయితే, పేరు హోల్డర్లకి అంతకున్న ఉత్సాహాకరమైన విషయంకాకటి తెలిసింది. త్రివేది, ఫెర్నాండజెల మధ్య విభేదాల కారణంగా క్రొడ్రెక్టర్ షివ్వుకి రాజీనామా చేసేడు అన్నది. దాంతే, కొద్దగా ఎక్కువ షైక్షణికంతా డ్రెక్టర్ పదవికోసం ప్రయత్నం చేయసాగేరు. కానీ అందర్లకి ఎక్కువ

షాఖ టుడి గాంధీకి, బోంబాయినుంచి వచ్చిన మార్కుడీకి. అందుకే అంత షైఫ్టుస్వది గాంధీ, లాలాతో సంభాషణ జరపవలసి వచ్చింది.

“ఇంకాక పదివేల పేర్లన్న పక్కంలో మనకి డ్రెక్టర్ పదవి ఖాయం లాలా”

అన్నాడు గాంధీ.

“పురుషాపాయల పేరు ముఖై యిస్తామన్న ఎవరూ అమ్మటం లేదు సాబ్ట్” అన్నాడు లాలా.

“మిగతావాళ్ళకి అంత లాభం కలక్కపోవచ్చు. కానీ ఆ పదివేల షైఫ్టు మనకించే లాభాన్ని చేకూరుస్తాయి. టీ.ఎఫ్.టీ. డ్రెక్టర్ పదవి అంటే అంత సామాన్యమైనది కాదు.”

ఒప్పుకుంటున్నట్లు చాలా మౌనంగా ఉండిపోయాడు. కానీ ఎలా మరు పదివేల షైఫ్టు సంపాదించటం... పేట్లు ఈ ఆలోచనలో ఉండగానే బోంబాయినుంచి వచ్చిన మార్కుడీ దగ్గర్చుంచి రహస్యంగా ఒక పర్తమానం వచ్చింది. గాంధీగానీ తన దగ్గరున్న పేర్లు అమ్ముదల్చుకున్నట్లయితే - నాలుగు లక్షలదాకా ధర ఇచ్చి కొంటాని!

చాలా మంచి అవకాశం! కానీ గాంధీ అంత తేలిగ్గా బుట్టలో పదచల్చుకోలేదు. ఆ మర్మాడీ అదే ధరకి అమ్మితే తనే ఆ ధరకి కొంటానని తిరిగి కబురు చేశాడు. పోటీ అంటూ పడితే డ్రెక్టరుపటానికి గాంధీకి ఎక్కువ అవకాశం వుంది. అందుకని ఆ మార్కుడీ ఆ ధరకి ఒప్పుకున్నాడు.

గాంధి వెంటనే తన దిపాజిట్లు, మిగతా కంపెనీల పేర్లు, డిబెంచర్లు అన్నీ దబ్బుగా మార్పి మార్కుడీ దగ్గర్చుంచి కొనేశాడు. దాంతే ఇక డ్రెక్టర్ అవటానికి వున్న అటంకాలన్నీ తొలగిపోయాయి. కేవలం ఎన్నికవటమే మిగిలింది.

గాంధి ఉప్పాంపిటోయాడు. దాదాపు విజయం సాధించినట్టే, ఒక్కాసారి ఆ కంపెనీ డ్రెక్టరుయి, కళ్ళుం చేతిలోకి తీసుకుంటే యిక చాలా సులభంగా మందుకు సాగిపోవచ్చు. చాలా దగ్గరలోనే వుంది ఆ రోజు. అతడు చాలా ఆతృతగా ఎస్కోల్కోసం చూడసాగేదు.

అంతలోనే ఇంకో వార్త వినిపించింది. టాటావాలా కూడా తన పదవికి రాజీనామా చేసేడన్నది. గమల్లో నీరుపడి, ఇక లోతుకి వెళ్ళటం అసాధ్యం, అనవసరమని అతడు వాదించాడు. అతడిమాట ఎవరూ వినిలేదు. అందువల్ల అతడు రాజీనామా చేసేడు అది కారణం.

టొటూవాలా ఎందుకు రాజీనామా చేసాడన్నది చాలామందికి అర్థం కొన్ని గనులన్నాక నీరుపడడం సర్వసాధారణమైన విషయమే కదా! అయినా కొచ్చితున్న నిరాశావాచులయిన పేరు హోల్లుర్లు తమ పేర్లని మార్చుకోల్సి అమ్మటూనికి పట్టు దాంతో పేరు ధర ముపై రూపాయలనుంచి ఇరవై తొమ్మిదికి దిగింది.

అదే సమయానికి బ్రిటీషు కంపెనీ తన సహాయాన్ని అందించే ముందు, నిపుణుల బృందాన్ని పంపి పరీక్షలు చేయస్తుందన్న విషయం బయటపడిన ముందటి అగ్రిమెంటరోసే ఆ క్లాబు వుంది. ఆ రోజుల్లో దాన్ని ఎవరూ అంతిమట్టించుకోలేదు. అనుకున్నట్టే నిపుణుల బృందంవచ్చి పరీక్షలు చేయల మొదలుపెట్టడంతో పేరు ధర ఇరవై ఆరుకి దిగింది.

ఈ పరీక్షలు మొదలయిన పదిహేను రోజులకు పార్లమెంటు ప్రక్కన్నా సమయంలో అల్లరం దెలుమార్గం ప్రక్కన్ని వచ్చింది. ఒక ప్రయివేట్ కంపెనీకి ఈ లైను వెయ్యుచ్చా? అన్న ప్రశ్న ప్రతిపక్షం సభ్యుల్లాకరు వేశారు. ఇంకా సమాధానమిస్తూ అలాంటి యోచనే లేదని, ప్రభుత్వం ఆ రైలుమార్గం వేస్తున్న ఎక్కుడా ప్రకటించలేదని మంత్రి అన్నాడు. మధ్యాహ్నం వస్తేందు గంభులవే ఉవార్త బయటకు పొక్కునే ప్రాదరాబాద్ స్టేషన్ ఎక్స్ప్రెంజిలో టి.ఎఫ్.టి. పేట్రు ఇరవై నాలుగుకు పడిపోయింది.

ఒక్కసారి ఇంత ధర పడిపోవటంతో పేరు మార్చుకో అమ్ముయారి తో ఎక్కువయింది. “బేర్స్” విజ్యంభించారు. ఎవరికి వాళ్ళు తనకున్న దాంట్లో క్లాబు అమ్ముయ్యాసానికి ప్రయత్నించసాగేరు. గాంధి ఏం చెయ్యటానికి తోచక తటుపట్టాయాసాగేదు. గంట గంటకీ ధర తగ్గిపోసాగింది.

ఇరవై రెండు - ఇరవై..... పద్ధనిమిది.....

సాయంత్రం నాలుగయేసురికి ధర పడెనిమిది దగ్గర ఆగింది. సరిగ్గా సమయానికి బ్రిటీషు కంపెనీ నిపుణుల బృందం, తమ పరిశోధన ఖలికాల తెలిపింది. అక్కడ మైకా కాదుకడా - మట్టికూడా దేనికి పనికి రాదని ఈ సారాంశం.

ఈ వార్త వచ్చిన పది నిముపోల్సో నాలుగు పెద్ద సంస్థలు తామిచ్చిన అంతిరికి చెల్లించమంటూ కంపెనీకి నోటీసులు పంపినయ్ అన్న రూమరు వ్యాపించియి అంతే! పొద్దున్న ఇరవై ఆరు రూపాయలు వున్న పేరు ధర.... సాయంత్ర స్టేషన్ ఎక్స్ప్రెంజి మూనేసమయానికి మూడు రూపాయలకు దిగింది. ఆ మరుసిహి

టెఱ్పు టుది పవరాఫీ డబ్బు) కంపెనీ లిక్ష్మీదేవీ అవుతున్నట్టు వార్త వ్యాపించింది. పదిపైసలకు ఇస్తానన్నా కొనేవాడు లేకపోయాడు. గాంధి సంపాదించిన ఈ దుల లక్షులూ పూర్తిగా మట్టిలో కలిసిపోవడమౌగాక, ఇంకో రెండు లక్షులు అప్పుల్లో పడ్డాడు. ఇల్లు, కారు అమ్మేసి పుట్టి పూరి పొకల్కి వెళ్లిపోవల్సిన స్థితి తిరిగి వచేసింది.

కట్టుబట్టలతో మిగిలేదు. పెట్టుబడి పెట్టినపుడు పది పైనలయినా ఉండేవి. జ్యుడని కూడా లేవు.

* * *

తెల్లగా పొలిపోయిన మొహంతో బేబుల్ మీద మోచేతులు ఆన్ని నేలవంక చూస్తూ కూర్చున్నాడు గాంధి. ఆతడి మొహం భావరహితంగా వుంది. మనస్సులో హస్తం రకరకాల భావాలు ఉప్పెత్తుగా లేచి పడుతున్నాయి.

తను ఓడిపోయాడన్నది నిర్వివాదాంశం.

ఇప్పుడు ఈ రెండు లక్షులు అప్పు తీర్చాలంటే ఐ.పి. పెట్టాలి. కోర్సులో అది పూర్తయ్యేవరకూ ఏ సంపాదనా వుండదు. కోర్సు ఈ అప్పుల్లుంచి తనను విముక్తిచేసి బికారిగా (ఐ.పి.) ప్రకటించటానికి ఎంత లేదన్నా ఆరేదు నెలలు పడుతుంది. ఇంకోప్పుడు సంపాదిస్తాడు యాఛై లక్షులు?

అతడాలోచనలలో వుండగానే భోన్ ప్రోగ్రామ్ వ్యాగింది. రిసీవర్ ఎత్తుకొని “హలో” అన్నాడు.

“కండెలన్స్” అవతల్చుంచి ఒక కంరం వినిపించింది.

“ఎవరు మీరు?”

ఆ ప్రశ్నకు అవతలి కంరం జవాబు చెప్పులేదు. “టి.ఎఫ్.టి. అంటే ఏమిటో తెలుసా?” అంది. చిన్న నప్పు, “టి.ఎఫ్.టి. అంటే టిట్ ఫర్ బూబ్” అని భోన్ పెట్టిసింది. గాంధి అలాగే రిసీవర్ పట్టుకొని వుండిపోయాడు. ఆ కంరం ఎవరిదో అతని కర్మప్రేంది. అది రాజు రామ్యాహూనరావుది!

ఆ షైక్సుంచి తెరుకోవటానికి అతడికి అరగంట పట్టింది. పరుసగా భోన్లు చేయటం మొదలుపెట్టేదు. పొత వార్తాప్రతికలు తెప్పించాడు. కంపెనీ ప్రోస్సెక్షన్ టీసీ పుట్టి చదివాడు. ఎంతో బాగా ప్రాయబడిన ప్రకటన అది. అల్లరం బీడులో పైకా దొరికే అవకాశం గురించి పెక్కికల్ రిపోర్టు కూడా అలాగే వుంది. అయితే

ఎక్కడా వాటిమీద కోర్చుకు వెళ్లే అవకాశం లేదు. ఇలా “అయితే” అలా అఖంక “కానీ” అలా “అయితే” ఇలా వుంటుంది.

ఇలా సాగింది ఆ రిపోర్టు. దాన్నిందా “ఐతే” అలా, “కానీ” ఇలా, ఉపన్యాయి. ఎక్కడా మొసం ప్రస్తే లేదు. గాంధీకి జరిగినదంతా అర్థమయ్యాయి అగ్రిమెంట్ సంపాదించటం కష్టంకాదు. ఆ తర్వాత ఎవరో ఒక పత్రికా వీరు ద్వారా ఆ రైలుమార్గం రూమర్ లీక్ చేయించి ఉంటాడు. ప్రజలే పిచ్చివారు ఎగబడి పేర్లు కొంటే అది అతడి తప్పు కాదు.

ఆ తరువాత రాజు రామోహనరావు తన ప్రతి కదలికనీ గమించాడన్నమాట! అందుకే తను ఓ లక్ష్మురూపాయిల పేర్లు కొనగానే త్రివేదితేశ్వరు ఒక కారణం మీద రాజీనామా చేయించాడు. గనుల్లో నీరు పడటం అస్వధికాలికాలు ఒక సాకు మాత్రమే.

నిజినికి రాజు రామోహనరావు పెట్టదల్చుకుంటే చాలా పెద్ద కంపెనీ స్థాపించచ్చు. కానీ కేవలం పదిలక్షల్తేనే ఎందుకు పెట్టాడు? ఒక్కుట కావు?

తనని ఆకర్షించటం.

అంటే తన దగ్గర ఎంత డబ్బుందో అతడికి తెల్పిందన్నమాట. ఎప్ర షైఫ్ట్ మైకా గురించి అండర్లైన్ చేసి ఆ పుస్కం తనింటికి చేరుకొనేటట్లు చేసేడు. ఈ పెద్ద రహస్యం శోధించిన వాడిలా దాన్ని ఎక్కుప్పాయింట్ చేయడం మొదలుపైకి సరిగ్గా తన దగ్గర ఉన్న డబ్బుకి సిరిపడే ఎత్తులో డైరెక్టర్ పదవిని పెట్టాడు. ఈ ఆశతో ఎగరగానే క్రింద ఆధారం తీసేశాడు.

నిజంగా హెట్టుఫ్ టు హిమ్! శత్రువులే అవచ్చగాక!

గాంధి ఆలోచనలని భంగపరుస్తూ లక్ష్మీ వచ్చింది.

“ఏమైంది?” అనిగించాడు.

“బోంబాయి నుంచి ఏ మార్యాదీ రాలేదు. నీ దగ్గరకి వచ్చింది రామోహనరావు పెరునల్ సెక్కటరీ. అతడే పదిరూపాయిలు కూడా విలువ చెయ్యుని పేరు స్థోటిస్ ఇచ్చి నీ దగ్గర్యాంచి నాలుగు లక్ష్ములు పట్టుకెళ్ళాడు” అంది.

గాంధీ మాట్లాడలేదు. మాట్లాడటానికి కూడా ఏమీలేదు. ఇంత వటి చట్టబడ్డంగా డబ్బు సంపాదించటం గురించి ఆలోచించాడు. ఇప్పుడు చట్టబడ్డం మొసం చెయ్యాల్చాడు. అంతే! కానీ ఎంత తెలివి తేటలతో.... ఎంత తీసుకొని... ఎంత పక్కందీగా తన బట్టలో పడేశాడు!!

చమ్ము ముది పవరాఫ్ డబ్బు
లేచి “పద లక్ష్మీ” అన్నాడు.

“ఎక్కడికి?”

“మన పాకకి. అదింకా భాళీగా ఉందో లేదో చూడటానికి?” అన్నాడు.

“పందం అయిపోయిందా?” అంది లక్ష్మీ

“పందం సంగ్రి సర్దీ. మనం సర్వాశనమైపోయాం” నవ్వుతూ అన్నాడు గాంధి. ఆ సవ్వులో జీవం లేదు. అటలో ఓడిపోయినవాడు ఎక్కడో వున్న గాలిచిన గాంధి. వాడికి అభినందనలు చెబ్బా చుట్టూవున్న ప్రెక్షకుల కోసం నవ్విన నవ్వులా వుంది.

“డబ్బు పోయింది సరే. బల్లులా, కర్మీలా, టైప్పెరైటరు అన్నీ అమ్మెయ్యాలా?”

“అన్నార్పైనీ ఆక్ష్య ప్రకారం కట్టబట్టలూ - కొంత (చాలా తక్కువ) విలువేసే సామాన్లు మాత్రం మనకి దక్కుతాయి. అందుకే ఐ.పి. పెట్టేమందు బంధువుల పేరా, స్నేహితుల పేరా ఆస్తంతా దొంగతనంగా సరఫరా చేస్తారు” అన్నాడు గాంధి.

“పంచం కూడా అలాగే రాత్రికి రాత్రి కారూ అవీ అమ్మె డబ్బు చేయకుండా” అంది ప్రియంవద చప్పాన. లక్ష్మీ అమెనైపు సూటిగా చూసింది. ఈ సంభాషణలో అమె పొల్లునడం ఆమెకి ఇప్పందేదు. గోదకి చేతులు కట్టుకుని నిలబడి వున్నాడు పాసమంతరావు. జరుగుతూన్న సంభాషణనంతా మానంగా వింటున్నాడు. మధ్యలో కల్పించుకోలేదు.

“.....ఏం! నేను చెప్పిన ఆలోచన బావోలేదా?” అంది ప్రియంవద.

“నా పందం చట్టబడ్డంగా డబ్బు సంపాదించటం. నేనుగానీ రాత్రికి రాత్రి అస్తుల్ని క్రాన్స్ఫర్ చేసేనంటే ఆది నేరం అవుతుంది” అన్నాడు గాంధి.

“హూర్తిగా మట్టిగట్టుకు పోతూన్న టైమ్లో న్యాయా న్యాయాలేమిటి, పందం ఏమిటి” అన్నాడు అప్పటివరకూ మానంగా వున్న పాసమంతరావు.

గాంధీ నవ్వి “ఇందులో పందం ప్రస్తకి ఏమిలేదు, ఇక నేను గెలుస్తానన్న సమ్మకం కూడా నాకు లేదు. సంవత్సరం - సంవత్సరంన్నర టైమ్లో యాకై లక్ష్ములో గెలవటం కలలో కూడా సాధ్యంకాదు. కానీ నేను భవిష్యత్తులో కూడా చట్టరిత్యా ఏ నేరము చేయకుండా బ్రతుకుదామనే అనుకుంటున్నాను. దానికి పందేనికి సంబంధంలేదు” అన్నాడు.

“మేం వెళ్ళుస్తాం.”

హనుమంతరావు ఉన్నట్టుండి అలా అనేసరికి లక్ష్మీ, గాంధి విశ్వాసు అతడిపైపు చూసేరు. అతడు అడుగు ముందుకేసి, “అప్పను. ఏదో వేస్తే చన్నిట్టు తోడుగా మీతో కలిసి ఉండామనుకున్నాం. కానీ ఇప్పాడు మీ పరిస్థితి పంటే ఇంకా మీకు మేం బరువు అవటం దేనికి? ఎక్కడికయినా దూరార్థయే వెళ్లి కలో గంజో తాగుతాం-”. గాంధి పరిస్థితిపట్ల చాలా విచారిస్తున్న మాటల్లాడుతున్నాడు అతడు. కానీ అతడికి కళ్లో లీలగా ఆనందం కనబడుతున్న కొద్ది కొద్దిగా ఉభికి వస్తున్న ఆ సంతోషాన్ని గమనించింది లక్ష్మీ మాత్రమే. అయి అది తాము ఒడిపోవడంవల్ల వచ్చిన సాడిస్టు ఆనందం అనుకుందేగాని, ఆరామ్యాహానరావు నియమింపగా వచ్చిన మనిషి అని గ్రహించలేక పోయినా అందువల్ల అతడి ఆనందానికి పెద్దగా ప్రామణ్యత యివ్వకుండా గాంధి సాలోచనగా చూసింది.

గాంధి అతడితో, “ఎక్కడికి వెళతారు మీరు?” అని అడిగాడు.

“మా పూర్వపు ఇంటికి.....”

గాంధి “నేనూ - నా పూర్వపు ఇంటికి” అని లక్ష్మీపై తిరిగి, “ను అన్నాడు. లక్ష్మీ అప్రతిభురాలయింది. ఆమె ఈ ప్రశ్న ఊహించలేదు. అతడ్యు నిజమే. ఇంతకాలం ఆ పంచం వేడిలో సామాజిక కట్టబూటుని మరిచి అరిచి కలిని వుంది. అతడు నిష్పులాటివాడు. అది వేరే సంగతి. సమాజం రూగుర్తించదు.

ఆమె ఏదో మాటల్లాడనో యేటంతలో హనుమంతరావు - “మరి మీ వెళతాం” అని భార్యతో సహా కదలేదు. బ్రియంపద గుమ్మిపరకు వెనుదిరిగి, గాంధిపై చూసి, ఒకసారి విషాదంగా - కానీ పలకరింపుగా నీ ముందుకు నడిచింది.

గాంధి, లక్ష్మీ ఇచ్చరే మిగిలేరు. గాంధి నెమ్ముగా తల తిప్పి లక్ష్మీ చూసేడు. లక్ష్మీ పేలవంగా నవ్వుతూ, “విధి ఇంత గ్రాండ్గా మనమీద తీర్చుకుంటుందనుకోలేదు” అంది. గాంధి కూడా నవ్వేదు.

“మరిక మనం యిప్పుడేం చెయ్యాలి?”

“ధార్మ వెతుకోవటమే. ఔరు సంవత్సరాల గడువు పూర్వవక ముందే ఘనిచిడిపోయిన సంగతి రామ్యాహానరావుకి తెలియనక్కరలేదు. పంచం రోజు నేనే వెళ్లుకోతే చాలు, ఉడిపోయినట్టే లెక్క. వీటన్నిటికన్నా ముఖ్యంగా నేను నొకోరుకుండామనుకున్న సంగతి ఇంకొకటి వుంది.”

చుది పవరాఫ్ డబ్బు

“ఏమిటి?”

“క్రూమాపటలు.”

“ఎందుకు” అందామె విస్మయంతో.

“ఇంతకాలం ఒక గమ్మం లేకుండా నిన్ను నాతో తిప్పినందుకు.....”

అతడి నవ్వి, “ఇందులో నేను కోల్పోయిందిమీలేదు. నెలనెలా నాకు జీతం లక్ష్మీ నవ్వి, “ఇందువ్వగా” అంది.

అతడి నవ్వి ఇంటికి నేను వెళ్లపోతానని మీ అన్నయ్యతో అన్నపూడు ‘మరి నవ్వే’ అన్నాను నీతో. నిజానికి ఆ పూర్వపు పాక నీదే. నేను ఇంకోచోటు చుసుకోవాలి. దానికూడా సారీ.”

“మరీ మనం పాకలో బ్రతికెటంత హీనస్థితిలో లేమని నా ఉద్దేశ్యం” అంది

లక్ష్మీ

“ఎలా?”

“ఇంజనీర్లతో మన పరిచయం - ప్రో సాసైటీలో తిరగటం - యివ్వే మనకి ఆ మాత్రం ఉడ్డోగం సంపాదించి పెట్టలేవా?” అంది.

“ఎలా సంపాదిస్తాం” అర్థంకాక అడిగాడు.

“మన క్యాలిఫికేషన్ గురించి, తెలివితేటలు గురించి తెలుసు కాబట్టి ఏదయినా చిన్న ఉడ్డోగం చూపించుని, ఉదాహరణకి నేను సంపత్తి కుమార్ని అడ్గానునుకో..... అతడా మాత్రం-”

“లక్ష్మీ-” అని అరిచాడు గాంధి. అంత బిగ్గరగా అరిచినందుకు తన ఆవేశానికి తనే సిగ్గుపడుతూ, అయినా తన భావాల్ని నొక్కిపుట్టే ప్రయత్నం ఏదీ చెయ్యుకుండానే “నువ్వు సంపత్తికుమార్ దగ్గరికి వెళ్లటం నా కిష్టంలేదు - ఈ పనికి కాదు, దేనికి.....” అన్నాడు.

“ఎందుకు?” అంది అర్థంకాక.

అతడు నిర్మిషంగా “నా కిష్టం లేదు - అంతే” అన్నాడు.

“అదే ఎందుకూ అని అడుగుతున్నాను” రెట్టించింది.

“ప్రతిది నీకు నేను చెప్పాలా?” అన్నాడు విసుగ్గా. ఆ విసుగు చూసి ఆమెకి కూడా కేపం వచ్చింది. కానీ తాపీగా “నన్ను నీ పెరుసల్ సెక్రటరీగా ఇంకా ఉంచుకుంటున్నావా” అని అడిగింది. ఉన్నట్టుండి ఆమె అలా అదిగేసరికి అతడు తెల్లుటోయి, “యింకా ఏమిటి..... నా దగ్గర డబ్బేది?” అన్నాడు.

“నేను నీ సెక్రటరీని కావప్పుడు నన్ను ఆపే అధికారం నీ కెక్కడ పట్టి
అంది. ఆ మాట అతడిని నున్నితమైనచోట తాకింది. ఆ బాధని విసుగ్గా చూ
“వెళ్ళున్నటానికి కూడా జీతం ఇవ్వాలా?” అన్నాడు.

అతడి విసుగ్గ చూసి ఆమెకు కోపం వచ్చింది. “అక్కరేడు” తాడు
“ఉదాహరణకి నీకు ఉద్దేశ్యం చేసే కోర్కె లేదనుకో. అది నాకు చెప్పునక్కెను
“నన్ను” సంపత్తికుమార్ దగ్గరకి వెళ్ళాడ్దంటే మాత్రం ఎందుకు వద్దంటున్నా
చెప్పులసి వుంటుంది.”

అతడు మరింత మండిపడి - “అంటే నా మాటకంటే నీకు సంపత్తికుమా
ఎక్కువా” అని అడిగాడు.

ఆమె కూడా అంత ఆవేశంగానే - “ఇందులో ఎక్కువ తక్కువల ప్ర
ఏముంది? నాకు సంబంధించిన విషయాలలో నువ్వు జోక్కం కల్గించుకున్నప్పు
దానికి కారణం ఏమిటో చెప్పులసిన ఆవసరం నీమీదుంది” అంది. జోక్కం
అన్నమాట అతడిని బాధపడ్డింది. ఇంతకాలం కలిసి వుండి ఇప్పుడు కూడా
సర్వొశనమైపోయాడు అని తెలియగానే తనను విడిచిపోతూంది. జోక్కం
గురించి మాటల్లాడుతూంది. మనిషికి మనిషి ఎంత తొందరలో దూరం అయిపోతాడు
ఈ అలోచనే అతడిని కదిలించి వేస్తూంది.

లక్ష్మీ ఆలోచనే వేరు. ఇతడెందుకు తన మనులో భావాలు స్నేహి
చెప్పుడు? ఎందుకు వెళ్ళాడ్దంటున్నాడు? అతడికి ఇంత సాయం చేస్తూ వచ్చిందే....
ఎందుకు చెప్పుడు మరి? ఎందుకు తనని వేరుగా చూస్తాడు? అందుకే అతడిచే
కారణం చెప్పించాలని పట్టుదలతో ప్రయత్నం చేస్తూంది. అలా ఆమె ప్రయత్నించేక్కే
అతడి అహం దెబ్బితింటూంది.

“కారణం చెప్పును. నువ్వు మాత్రం నేను చెప్పినట్టు చెయ్యాలంతే” అవ్వా
ఫర్క్కుగా.

“నువ్వు చెప్పినట్టు నేను చెయ్యాలని రూలేంలేదు” అంది. అన్న తర్వాత
అతడి మొహన్ని చూసి అలా ఎందుకన్నానా అని బాధపడింది. ఆమె మాటలే
అతడు నిశ్చేష్యుడయ్యాడు.

“అంటే మనిద్దరిమధ్య దబ్బు తప్ప ఇంకేం సంబంధమూ లేదన్న మాట
అన్నాడు గొంతులో కొద్దిగా జీర ధ్వనిస్తూ ఉండగా.

“ఈ ప్రపంచంలో దబ్బు తప్ప ఇంకేం లేదన్న థియరీ నాది కాదు గాయి
నీది” అందామె. సరిగ్గా తనకి కావల్సినచోట అతను దౌరికాడు. ఆమె ఉద్దేశ్యం...

చండు ఉది పవరాఫ్ దబ్బు

ఇప్పుకి అర్థమయిందా గాంధి నీకు ఈ ప్రపంచంలో దబ్బుకాక ఇంకా చాలా
పున్నాయని అని. కానీ అతను దాన్ని వేరేలా అర్థం చేసుకున్నాడు. ఆ మాటలకు
ఎవరో కొట్టినట్టు అతడి ముఖం వాడిపోయింది. “నువ్వు..... నువ్వేం
మాటలకుతున్నావో అర్థం అవుతుందా” అని అడిగాడు కోపంగా.

“అవుతూంది” అంది మామూలుగా. “కానీ నీ గురించే నీకు అర్థం
కావటంలేదు. ఇన్నాళ్ళ పరిచయంలోనూ నీలో విసుగు ఎప్పుడూ కనిపించలేదు.
ఈ రోజు మెట్టుమెదబీసారి చూసేను, పరిస్థితులు కొద్దిగా తలక్కిందులవగానే
మనిషిప్పటం మంచి లక్షణం కాదు. దబ్బు నీ మీద ఎంత ప్రభావాన్ని చూపిస్తుందో
ఆలోచించు.”

అతడు అందామనుకున్నాడు - నా యా విసుగు పరిస్థితులు తల
తీందులపటంవల్ల వచ్చిందికాదు - నువ్వు సంపత్తికుమార్ గురించి మాటలకుంచంవల్ల
వచ్చింది - అని. కానీ ఈ లోపులోనే ఆమె బయటికి నడిచింది.

అతనేక్కడే మిగిలేదు ఆ గదిలో.

తోడుగా నిశ్శబ్దం మిగిలింది.

చాలాసేపు అతడు కడల్లేదు. అలాగే ఆ బేబుల్ పక్కనే నిలబడ్డాడు. లక్ష్మీ
చాలా సున్నితమైనచోట దెబ్బుకొట్టింది. సంపత్తికుమార్ని ఆమె ఉద్దేశ్యం అడగటం
అభిని ఇష్టుంలేదు. చట్టరీత్యా మోసం చేయక పోయినా, ఒకరకంగా ఆ సంస్కారి
మోసుచ్చినట్టే లెక్క. అటువంటి మనిషి దగ్గరకి వెళ్ళి ఉద్దేశ్యం అడగటం...
అతడు పునరూచించాడు. నిజంగా అందుకేనా తను ఆమెని వెళ్ళాడ్దని
కోరుకుంటున్నది! కాదు అని అంతరాత్మ చెబుతూంది. అంతకన్నా ఎక్కువ
ఆలోచించడానికి సంస్కారం అడ్డు వస్తూంది.

లక్ష్మీ చెబుతున్నట్టు కొద్దిగా పరిస్థితులు తారుమారు కాగానే తను బ్యాలెన్సు
తప్పి మాటల్లాడేదు. అందుకే కాబోలు కోటీ శ్వరులకీ లక్షాధికారులకీ వ్యాపారంలో
సష్టం వచ్చినప్పుడూ ఇన్కంటాక్కు లెదింగ్ జిరిగినప్పుడూ హర్ష్ ఎటాక్ రావటం
మూర్కపోవటం లాటివి జరుగుతూ వుంటాయి. ఇంత చిన్న విషయానికి తను
ఇలా తలక్కిందులయిపోతున్నాడే.... మరి అంత కష్టపడి దబ్బు సంపాదించిన
వాళ్ళకి హర్ష్ అటాక్లు రావటంలో ఆళ్ళర్యం ఏముంది. బైటనుంచి చూసేవాళ్ళు,
కండల్లో ఈ సంఘటనలని చదివినవాళ్ళు “భలే జరిగింది, దబ్బున్నవాడిలా అలా

జరగాల్చిందే” అనుకుంటారు. కానీ అతడు ఆ డబ్బు సంపాదించటానికి ఎణ్ణ కష్టపడ్డాడో - ఎన్ని నిద్రలేని రాత్రులు పథకాలు వేస్తూ గడిపాడో ఆలోచించుడబ్బు సంపాదన అనగానే అది భుక్క మార్చెట్లో సంపాదించినదనో, లేకపోకాంట్రాక్ట్లో మోసం చేసిందనో ఒక చెదు అభిప్రాయం అందరికి వుంది. డబ్బు సంపాదించేవాడు ఎయిర్ కండిషన్ రూంలో కూర్చొని విస్తృతాగుతూ కేవలం ప్రోకాల్సీద డబ్బు సంపాదిస్తాడనే దురభిప్రాయం కూడా చాలామంగిసి వుంది. మళ్ళీనేషనల్ కంపెనీల పొప్రెటరు కూడా అలా కూర్చొని డబ్బు సంపాదించు అనుక్కణం అలోచిస్తానే వుంటాడు. చివరికి పార్టీ ఇచ్చినా, ఆ పార్టీ విధి ఓ కారణం కోసం ఉద్దేశించబడినదే అయి వుంటుంది. అక్కడ కూడా అతడు ఆ విషయాలని గూర్చే చర్చించాడు. అనుక్కణం ఇలా విరామం లేకుండ పనిచేయటంతో డబ్బు అంటే ఒక రకమైన ఆప్యాయత, ఇష్టం ఏర్పరుతుంది. ఇంక కష్టపడి సంపాదించిన డబ్బుని ఎవరో అనామకులైన ప్రజల నుద్దరించటం కోసం “టూక్స్”ల రూపంలో కట్టడం ఇష్టం వుండదు. ‘నా డబ్బు క్రమత్వాన్నికి ఎందుకివ్వాల్సు అన్న ప్రశ్న ఉదయిస్తుంది. ఆత్మవంచన నెమ్మిదిగా వంచనగా మారుతుంది. ట్యూఫ్లోనింగ్ కొడ్డికొడ్డిగా టాక్స్ ఎవేషన్ అపుతుంది. తను చేస్తున్నది అన్యాయం ఇస్తు స్వరంచేరాదు - నా డబ్బు నేను దాచుకుంటున్నాను అన్న భావనే వుంటుండి అందుకే రైంగ్స్ జరగ్గానే హస్త్ర్ అటాక్ వస్తుంది.

ఇది తప్పొ కాదా అన్నది కాదు చర్చ! మొదల్లో డబ్బుపట్ల ఆప్యాయతత్త్వాన్ని డబ్బు సంపాదించటం అన్న వ్యసనం ఎలా అలవడుతుంది అన్న పరిశోషిసిధ్యాంతం గురించిన వివరాలు. డబ్బున్న వాడి కొడుకులు, భార్య, బావ మరుదుయిదాన్ని అనుభవిస్తే అనుభవిస్తూ వుండవచ్చగాక! కానీ సంపాదించేవాడికి అనరం వుండదు. యూనియన్ లీడర్సుంచి ఐఎంటాక్స్ ఆఫీసర్లో నోటీసుస్ సర్వోర్ వరక్క అందరూ భయాత్మాదకులే. రణరంగంలో శత్రు సైనికుల్ని చంపుతూ ముండు పోతుంచే కలిగే అనందం లాంటిది. వ్యాపార రంగంలో ప్రత్యర్థుల్ని దై కొడుతున్నప్పుడు కలుగుతుంది. మరి ఓడిపోతే?

అతడి ఆలోచనని తెగ్గాడుతూ గుమ్మం దగ్గర చప్పుడయింది. తప్ప చూసేడు. ప్రియంవద.

“ఆయన ఇల్లు చూడటానికి వెళ్ళారు. తర్వాత సామానులు తీసుకెళ్లి మన్నారు.”

తను మాట్లాడలేదు. ఆమె వచ్చి పక్క కుర్చీలో కూర్చొని ‘అలా వున్నావేం’ అని తడిగింది. దేనికి కూడా అతడు మాట్లాడలేదు. “డబ్బున్నాక వస్తూ వుంటుంది, ప్రోత్సాహించుంది. దానికింత ఆలోచన దేనికి?”

“నేను దాని గురించి ఆలోచించటంలేదు” అన్నాడు.

“మరి దేని గురించి?”

“మనిషి గురించి” అందామనుకున్నాడు. అనలేదు. అన్నా అర్థం కాదు. అతడి నిశ్చభ్యన్ని ఆమె మరోలా అర్థం చేసుకొని అతడి చేతిమీద చెయ్యి వేసింది. అతడు చేతిని వెనక్కుతీసుకోలేదు. అదో రకమైన నిరాసక్తత. అతని చేతిని రాస్తానే “నేను ఓ విషయం చెప్పునా” అంది.

“విమిటి?” మామూలుగా అడిగాడు.

“నీ మీద జిరిగిన కుట్టలో భాగస్వాముల గురించి!”

అతడు గిరుకున్న అమెవైపు తిరిగి, “విమిటి నువ్వు అంటున్నది?” అన్నాడు. ఆమె నవ్వి “నాక్కొన్ని విషయాలు తెలుసు - నీకు ఉపయోగపడేవి” అంది.

“నాకు ఉపయోగపడేవా? ఏంటచి?” ఆత్మతగా అడిగాడు. అతడి ఆత్మతని గమనించి ఆమె పెదవులు బిగించి నవ్వి లేచి నిలబడింది. అందాస్వంతా పోగుచేసుకున్న ఆమె నడుము మెలికీద నిలిపిన దృష్టిని కుణం పాలైనా అక్కడ అపు చెయ్యకుండా ఆత్మతగా “విమిటి చెప్పువా ప్లీజ్” అన్నాడు.

“బిజినెస్” అంది ఆమె అదే చిలిపితనంతో. “మీ మధ్య తిరిగి తిరిగి, నాకూ వ్యాపారం అలాపాటయింది. ప్రతిది బిజినెస్, చెప్పు! నాకేం ఇస్తోవ్వ?” అంటూ నవ్విగాంధి మొహంలో సీరియస్ నేను చూసి, నవ్వు ఆపి, “ఏం నేను అన్న దాంత్లో తప్పేం వుంది. మీరంతా ప్రతి పనినీ బిజినెస్ తోనే జతపరుస్తారుగా?” అంటూ అతడి చేతిని తన చేతిలోకి తీసుకొని “గాంధి, నాకు పెద్ద పెద్ద మాటలు తెలియపు. నువ్వుంటే నా కిష్టం, అంతే. ఒక్కసారి.....ఒక్కసారి ప్లీజ్” అంది.

“విమిటాక్సారి?” అన్నాడు అతడు అయిమయంగా.

రక్కున నవ్వబోయిదిగానీ గాంధికి మరింత కోపం వస్తుందని భయపడి, “నువ్వే డబ్బులో ఎలా యిరుక్కున్నావో” తెలుసుకోవాలంటే నన్ను మంచి చేసుకోవాలి. ఆడదాన్ని ఎలా మంచి చేసుకోవాలో, లక్కీ అంటూ వుంటుంది ఏమిటామాట-ఆఎ-కంప్యూటర్ బ్రియాన్-కంప్యూటర్ బ్రియాన్-కంప్యూటర్ బ్రియాన్కి తెలియదని నేను అనుకోను. మనం తిరిగి కలుసుకోకపోవచ్చ, కలుసుకున్నా మాట్లాడకోనక్కరలేదు కూడా. ఆ

యందమూరి వీరేంద్రవ్యాపరతుకి నేను ఒప్పుకొంటాను. కానీ ఒకసారి.....” అంటూ లోపలి గదిగ్గి వెళ్ళబోతూ గుమ్మం దగ్గర ఆగి, “లోపల దఱ నిముషాలు నీకోసం ఎదురుచూస్తూ ఈ లోపలో కాగితం మీద ఆసలు జరిగిందేమిటో కూడా ప్రాసాదు. ఆశి తెలుసుకోపోతే నీకు చాలా నష్టం. నుచ్చీలోపలో వస్తే సరేసరి. లేకపోతే కాగితాన్ని నాతోపాటే శాశ్వతంగా తీసుకుపోతాను. సరేనా” అని లోపలి నడిచింది. లోపలి పేబిల్ ద్రాయరు లాగిన ధ్వని, ప్రియంవద కాగితం మీద ప్రాస్తుంది. గాంధి బయట గది మధ్యలో నిలబడి అలోచిస్తున్నాడు.

ఏం ప్రాస్తుంది ఆ కాగితంలో!

అది తనకే విధంగా ఉపయోగపడుతుంది?

తెలుసుకోవాలంటే లోపలికి వెళ్ళాలి.

లోపలికి వెళ్ళటం అంటే దేనికి ఒప్పుకోవటమో తెలుసు. వెళ్ళాలా వడ్డా! అన్న ఆలోచన ఒకటిపై-మరోపై యిప్పుడిక అంతా అయిపోయాక తెలుసుకోసి లాభం ఏమిటి అన్న మీమాంస.

ఇక్కడ గాంధి అలా పరస్పర విరుద్ధ భావాల్సే కొట్టుమిట్టులాడుతూ వుందగా, అక్కడ సంపత్కుమార్ ఇంటి ద్రాయంగి రూంలో కూర్చున్న లక్ష్మీ మరొక రకమైన ఆలోచనల్తో వుంది. అతడింకో పది నిముషాల్లో ఆశిసునుంచి వస్తున్నాడని కబుచు వచ్చింది. అమెకి మాటి మాటికీ గాంధి మాటలే గుర్తొస్తున్నాయి..... “సుష్మా ఉద్యోగం కోసం సంపత్కుమార్ దగ్గరకి వెళ్ళటం నా కిష్టంలేదు.....” అని అతడన్న దానికి జవాగూ నేను చాలా తొందరపడి మాటల్ని అనుకుండి అణి. “నీ పెర్సనల్ సెక్రటరీని కాదు కాబట్టి నన్ను శాసించే హక్కు నీకు లేదు” అణి ఎంత దారుణంగా అనేసింది తను. ఇప్పుడు గాంధి మొహం ఎలా మారించే గుర్తొచ్చి నవ్వుచ్చింది. ఇక అక్కడ ఉండబుద్ది కాలేదు.

పది నిముషాల తర్వాత ఆశిసునుంచి వచ్చిన సంపత్కుమార్కి ద్రాయిలీ రూమ్ ఖాళీగా కనబడింది.

* * *

గాంధి గుమ్మం దగ్గర నిలబడి “ఏమిటి ప్రాస్తున్నావ్” అని అడ్డాయి ప్రాయటం హర్షించేసి ఆ కాగితాన్ని మదుస్తూ “అంత సులభంగా చెప్పును” అణి ప్రియంవద. “లక్ష్మీ ఎక్కడికి వెళ్ళింది.”

లక్ష్మీ ప్రస్తి పచ్చేసరికి అతడి మొహం కరినంగా మారింది. “ఉద్యోగం చెతుక్కుటావికి” అన్నాడు కసిగా. అమె పెన్నికాప్ పెదుతూంటే “ఏది ఆ కాగితం ఓరా ఇవ్వు” అన్నాడు చేయచాచి. అతడు అదుగు ముందుకు వేయగానే ఆమె ఓరా ఇవ్వు” అన్నాడు వెనగ్గా వెళ్ళి తలుపు గడియవేసింది. ఊహా తెలిసిన అమృయి ఉటురిగా అఖ్యాయితో వున్నప్పుడు అతడికంటే ఎన్ని రెట్లు పొస్పగా పనిచేస్తుందో గాంధీకి తెలీదు. అమె అతడి వెనుకుంచి మెడచుట్టు చేతులు వేసి, “నీ కోసం ఎంతగా ఎదురు చూసేనో తెలుసా?” అంది.

అతడు మాట్లాడలేదు. అమె అతడి భూజాలమీదికి చేతులు జార్చి ఎంతో అముఖపంతో నేర్చుకున్న కళ ప్రదర్శించి - తను కదలకుండానే అతడిని తనవైపు ఇప్పుకుంది. అమె వెళ్ళటి ఊపిరి అతడి మెడకు సోకుతూంది. అతడు మాత్రం ఘనీఘనిచిన మంచ ముద్దులాగే వున్నాడు.

“ఏమిటి అలోచిస్తున్నావ్?”

“పేరు ధర అలా విపరీతంగా పెరిగిపోతున్నప్పుడు కూడా ఇదంతా స్టోక్ ప్లైమంజి మోసం అన్న అముమాసం నాకెందుకు రాలేదు?” అన్నాడు అలోచిస్తూ. అమె అతడినుంచి చప్పున చేతులు తీసేసి అదుగు వెనక్కి వేసి, ఇదంతా తనని అముమాసం చేయటానికి అతనాడుతున్న నాటకమేమానని అతని మొహంలోకి పీట్కగా చూసి, అటువంటిదేమీ లేదనీ, అతడు సిన్నియర్గానే వేరే అలోచనలో వున్నాడని గ్రహించి విస్తుబోయింది. ఇది అతడికి మెదటి అనుభవం అని అమెకు తెలుసు. ఆ మెదటి స్టోక్ లో కూడా అతడు చలించకుండా “ఇంకా దేని” గురించో అలోచిస్తూ వున్నాడనే..... బుమలు ఆడవల్లోనే వుండరు. వ్యోక లక్ష్మీ సాధనలో మిగావస్తీ మరిచే మనషుల్లో కూడా ఉంటారు- అన్న విప్పయం తెలిసింది. అతడి కిష్టంలేకపోతే తోసెయ్యుపచ్చ - తనని హేళన చెయ్యిపచ్చ. అగోరవ పర్పవచ్చు, చెప్పవచ్చు. లేదా ఇష్టముంటే కొద్దినేపు బెట్టుచెయ్యిపచ్చ. కానీ ఇదిమిటి?

“నన్ను క్లమించు” అన్నాడు గాంధి అమె అలోచనల్ని తెంచుతూ. అమె అర్థంకానట్టు చూసింది. అతన్నాడు - “నేను బుమ్మశుంగంద్ది కాను. ఏకవత్తీ త్రటుగీ వుండాలన్న నియమం కూడా విదీలేదు. కానీ ఏ పని చేసినా పిప్పుర్ధంగా చెయ్యాలని నా ఉద్దేశ్యం. ఏ మాత్రం మూడ్ లేకుండా మనం కబుచుకునే ఈ కలయిక కనీసం నీకయినా సంతృప్తి నిస్తుందని నేనుకోసు. నా మనసీక్కడ లేదు. నన్ను క్లమించు.....”

ఆమె అతడి మొహంలోకి సాతోచనగా చూసి, జాకెట్టులో దాచుకొని కాగితాన్ని తీసి అతని చేతిలో పెదుతూ “మళ్ళీ మనం కలుసుకోకషోపచ్చ వెళ్ళిప్పాను గాంధి” అంటూ తలుపు తీసి హోలు గుండా బయట చీకా కలిసిపోయింది. ఆమె మనసులో ఏముందో, ఆమె ఏమనుకుండో అతడికి తెల్పి కాగితాన్ని పట్టుకొని, ఆమె వెళ్ళినవైపే చూస్తూ గదిలోంచి బయటకొచ్చి గాంధి, బయట హోలులో చేతులు ముదుచుకుని తైవ్విమిషన్ పక్కన కుర్చీల శిలాప్రతిమలా కూర్చొని తమ గదివేపే నిర్మిష్టంగా చూస్తాన్ని స్థ్రీ మూర్తిని ఉఱి స్థోభవయ్యాడు.

ఆమె లక్ష్మీ:

చాలాసేవ వాళ్ళిద్దరూ ఆచేతనంగా అలానే వుండిపోయారు. గదిలో చీకా అలానే వుంది. ముందు కదిలింది గాంధియే - “.....ఎమైంది ఉద్యోగర?” కా అడిగాడు. లక్ష్మీ మాట్లాడలేదు. పరిస్థితిని కొంచెం మామూలుగా మార్కెట్లాని ప్రయత్నిస్తూ “నీ ఒకడానికి ఇస్తానన్నాడా నాకు ఇస్తానన్నాడా” అన్నాడు నీ ఆమె దానికి జవాబు చెప్పేదు. అతడికి కొద్దిగా కోపం వచ్చింది. ఆమె తడు నేరస్తుడిలా చూడటం నచ్చేలేదు. అయినా తన స్వవిషయాల్లో ఇతరుల జీక్కలు కల్పించుకోవటం కూడా అతడికి ఇష్టంలేదు. కానీ ఆమె అతడి మూర్తి పట్టించుకోకుండా “ఎం జరుగుతూంది లోపల?” అని అడిగింది. అతడు దెబ్బిసి “ఎం జరిగితే నీకేం?” అన్నాడు.

“నా ప్రశ్నకి సమాధానం అదికాదు.”

“అయితే విను..... చాలా జరిగింది.....”

“ఏమిటి?”

“నీకూ సంపత్కుమార్కీ మధ్య ఉద్యోగం కోసం ఏం జరిగిందో అదే.”

ఆమె చెయ్యి ఎంత విసురుగా వచ్చిందంటే - అదిగానీ తాకిపుంటే ఆమె చెంప పగిలిపోయివుండేది. ఆమెచేతిని అలానే పట్టుకొని నిలబడ్డాడు అతడు ఆవేశంతో రొపుతూంది ఆమె. అతడుగానీ చెయ్యి వదిలేస్తే మొహం ఆమె గోళ్ళతో రక్కెనే సివంగిలా వుంది. అతడికూడా తాను అవసరమైన దానికంటా దారుటంగా మాట్లాడాననిపించింది. అతడూ మామూలు మనిషే. కానీ విషణు కోపం, దేవం లాంటివి అతడిని ఎక్కువుకాలం ఆక్రయించి వుండలేవు. తప్పు గ్రహించి, వెంటనే సరిదిద్దుకోగలిగే శక్తి వుంది. అందుకే ఆ చెయ్యి అలా పట్టు

చెయ్యు చుది వచ్చాఫ దబ్బు - చేసునిర్మిద్ద సంధి ప్రతిపాదిస్తే ఒప్పుకుంటావా” అనడిగాడు. ఆమె మాట్లాడలేదు. కానీ ఆవేశం తగ్గినట్టు అనిపించింది.

“తన్ కండిపనల్గా” అన్నాడు. ఆమె చెయ్యి దించింది. ఇక తన మొహనికి ఏం ఘర్షాలేదని నమ్మకం కుదిరాక, అతడామె చెయ్యి వదిలిపెట్టు “అనలు చీకింతటికీ కారణం నీ రిపోర్ట్” అంటూ ద్రాయరు సారుగులోంచి ఒక కాగితాల కట్ట తీసి, పెన్తో ఒక వాక్యం అండర్ లైన్చేసి ఆమె ముందుకు తోసేదు. ఆ కాగితాల్లో తన స్వదహూరీ చూసి, ఆమె విస్మయంతో చదవటం ప్రారంభించింది. సంపత్కుమార్కీ మీద రిపోర్టు అది - తను ప్రాసిందే.

“అతడికి స్త్రీ లోలుడన్న ప్రచారం ఒకటుంది. మంచి ఎత్తు, అందం, పదవి ఇచ్చిన రద్దు - వీటిన్నిటివల్లా వచ్చే భరిస్తాని అమ్మాయిల మీద ఉపయోగించాలనే ఒల్పాస్టమ్ మనస్తత్తుం అతడిది. స్త్రీ ఒలపొనత లేదనీ - స్త్రీయే అతడిపట్ల బలిపొనమవుతుందని చెప్పటం కోసం ఈ పాయింటు నొక్కి చెప్పుటమైనది. పైకి తేలిగ్గా, ఈజీలీ ఆప్రోజెక్టుల్గా కనిపించినా పరిధి దాటి ఏ పనీ చెయ్యాడు.”

ఆ పేరా చదువుతూ ఆమె మొహంలో స్వవ్య కదలాడటం చూసి అతడు తేలిగ్గా ఈపిరి పేలాడ్దాడు. ఆమె తలెత్తి “స్త్రీల పట్ల నీకింత తేలికయిన అభిప్రాయం ఉండుకు విచారిస్తున్నాను” అంది.

“నేనూ అంతే” అన్నాడు.

“ఏమిటి?” అంందామె ఆశ్చర్యంగా.

“మొగవాళ్ళపట్ల నీకింత తేలికయిన అభిప్రాయం ఉన్నందుకు నేనూ విచారిస్తున్నాను.”

ఆమె తిరిగి పోరాటానికి ఆయత్తమవుతూ ఉండగా, గుమ్మం దగ్గిర అలికిడి తయింది.

లాలా లోపలికి వస్తున్నాడు.

అతడిని చూడగానే గాంధి మొహం వాడిపోయింది. ఇప్పటివరకూ తాత్కాలికం ఆశు ఆ దబ్బు సంగతి మర్చిపోయాడు. లాలా రాకతో తన పొజిషన్ తిరిగి జూపకం వచ్చింది. “రండి.. లాలాజీ” అని ఆప్పునించాడు.

“ఈ మధ్య రెండ్రోజులుగా వూళ్ళీలేసు” అన్నాడు లాలా. “మీకు తేలినే పుంటుంది, టి.ఎఫ్.టి. కంపెనీ దివాలా తీసిన సంగతి.”

“శేలును” అన్నాడు. “.....ఎంతోస్తుంది పేరుకి.”

యందమూరి వీరేంద్రులు
“ఏమీ రాకపోవచ్చు, అప్పులు తీర్పడానికి బొటాబోటీగా సరిపోవచ్చు అన్నట్లు....”

“దారుణమైన మోసం.”

“అవును, దారుణమైన మోసం. దీనివల్ల ఎవరు బాగుపడ్డారు కూడా అర్థంకాపటంలేదు. పోనీ ప్రజల్ని మోసం చేయటానికి విపరీతంగా పేర్లు అప్పు అంటే అదీలేదు.....” అన్నాడు లాలా.

“అలా అమ్మిపుంటే కేను పెట్టటానికి పీలు ఉండేదేమో.”

లాలా దానికి సమాధానం చెప్పలేదు. చేతిలో పైలు బల్లమీద పెట్టు “ఇప్పుడు మనం ఏం చేధ్యాం” అన్నాడు. “.....చేయటానికి ఏముంది లాళ్ళ అన్నాడు గాంధీ.

లాలాకు అర్థంకాక “అంటే” అన్నాడు.

“అంటే ఏముంది లాలాజీ..... పేర్లు వ్యాపారం చేయటానికి నా దృష్టి పెట్టబడి లేదు. ఇంకో రకంగా చెప్పాలంటే మీకు ఇక ఏ విధమైన చిట్టిను ఇప్పలేను.”

“అలా అనకండి. మీలాటి తెలివైనవాళ్ళు ఈ రంగంనుంచి తప్పుకు ఎలా?”

“తప్పుకోవాలని నాకూ లేదు - కాని తప్పదు కదా.”

“కనీసం ఒక లక్ష్మన్ ఇందులో ఉంచండి. నేను రికమెండ్ చేసిన జీవిమ్మల్ని ఎన్నాడూ మోసం చెయ్యవు.”

“మీమీద నాకు ఆ నమ్మకం పుండి. కానీ నేను ఇప్పుడు లక్ష్మ కూడు ఒక్క రూపాయి కూడా పెట్టబడి పెట్టే స్థితిలో లేను.”

“ఇంకొక్కసారి ఆలోచించండి.”

“క్రమించండి లాలాజీ. నా పరిస్థితి మీకు తెలియనిది ఏముంది?”

లాలా లేస్తూ “మరి ఆ డబ్బు అంతా ఏం చెయ్యను?” అని అడిగాటు “ఏం డబ్బు?”

“టి.ఎఫ.టి. పేర్లు అమ్ముయ్యగా వచ్చిన డబ్బు.”

గాంధీ ఒక్కసారిగా కుర్కలోంచి లేచి నిలబడి ఎగ్గయిల్ మెంటో “టి.ఎఫ.టి. పేర్లు అమ్ముయుటం ఏమిటి?” అనసిగాడు.

లక్ష్మి ఇచ్చరిపై అర్థంకానట్టు చూస్తాంది.

శ్రీ లుది పవరాఫ్ డబ్బు

“మూడు లోహల క్రితం మీరు ఉత్తరం పంపించారు కదా - ఉన్న పేర్లన్నీ అమ్ముయుమన్ని” అన్నాడు లాలా పైలు విప్పుతూ.

“ప్రాచీ” అని గాంధీ గొంతు భీరబోయేలా అరిచాడు. ఉద్యోగంతో వఱకుతున్న వేత్తని అదుపులో పెట్టుకోవటం కోసం కుర్చీ కోడు పట్టుకున్నాడు.

“ఆదేమిబి సాచి - మీ ఉత్తరం....” అంటూ లాలా పైల్లోంచి కాగితం తీసి అందించాడు. “మీ ఉత్తరంలో ‘అర్ధైంట్’ అన్నది చూసి ఆ సాయంత్రమే అన్ని పేర్లు అమ్మేసేను. ఉన్నట్టుండి ఇలా ఎందుకు అమ్ముయుమన్నారా అని అప్పాడు అమ్మేసేయాను కూడా..... అందులోను ధర విపరీతంగా పెరుగుతున్నప్పుడు.... తానీ నిన్న ఢిల్లీ పేపర్లో చూసేను - మీకేదో ‘హింట్’ వచ్చిందేమా అందుకే అమ్ముయుమంటున్నారు అనుకోన్నాను. నిజంగా తెలివంటే మీది! వెంట్లుకవాసిలో కొట్టలో కొలాప్పు నుంచి తప్పించుకున్నారు. కంగ్రాట్స్....మీరీ బిజినెస్ లోంచి తప్పుకోకండి బాబూ, కనీసం ఒక లక్ష్మన్నా...”

అతడు చెబుతున్న మాటల్ని గాంధీ వినటంలేదు. అతని ఆలోచనలు ఎక్కుడో పున్నాయి.

పోటల్లో హరిక మాటలు.....

“తొందరవడి ఎవరికి మాట ఇప్పుకూడదు అన్నారు. అలాగే బిజినెస్ లో ఎవర్లు, చివరికి కట్టుకున్న దాన్నయినా సరే నమ్మకూడదు అన్నారు. కానీ నన్ను నమ్మి తెల్లకాగితం మీద సంతకం పెట్టి ఇచ్చారు.”

అతడు చేతిలో కాగితం పైపు చూసుకున్నాడు.

‘ధాంక్రూ హరికి!..... ధాంక్రూ!’

లాలా అంటున్నాడు, “పేరు ఒకటికి ఇరవై ఓదు రూపాయిల చౌప్పున అమ్మాను సార్. మొత్తం ఎనిమిది లక్ష్మలు.”

‘ధాంక్రూ హరికి! ధాంక్రూ!’

తండ్రి ఎవరితోనే రహస్యంగా మాటల్లాడుతూ ఉన్నప్పుడు విని వుంటుంది. లేదా తండ్రి ప్లైన్ ఇంకో విధంగా తెలుసుకుని ఉంటుంది - ఆఖరి క్రణంలో “షై” చెప్పే ఎత్తు!! ఎవరు రక్కించలేని విధంగా తనని రక్కించిన ఆ అమ్మాయికి ఎలా కృతజ్ఞతలు చెప్పుకోగలడు?

“ఏట్టు గాంధీ - ఏమిటా ఆలోచన?”

అతడు తెప్పిరిల్లి లడ్జీపై చూసేడు..... “లాలా వెళ్ళిపోయాడా?”

“ఆం వెళ్లిపోయారు” అంది లక్ష్మి. “ఎంతకీ ఏం జరిగింది?”

గాంధి చెప్పేదు. చేతిలో వున్న రెండో కాగితం విప్పాడు. స్రియు ప్రాసింది అది.

“అల్లరం బీడులో మైకా బీడు గురించి ఎత్ర పెన్నిలతో అందర్నిను తెలుగు మా శ్రీవారు. ఈ మాత్రం సూచన చాలు అనుకుంటా....”

గాంధి కనుబోమ్మలు ముదుచుకున్నాయి. ఏ మాత్రం అనుమానం రాకున్న కోటలో పాగా వేసింది సువ్వా హనుమంతరావీ!

అతడా కాగితాన్ని మహస్తూ ఉండగా అడుగుల చప్పుడు విశ్వితిష్ఠ హనుమంతరావీ హడావుడిగా లోపలికి వచ్చాడు.

“నమస్తే సారీ! మంచి ఇల్లు దొరికింది. కానీ మేం ఒకరమే వెళ్లబావేదు. ఇంతకాలం మా చెల్లిని మీతో ఉంచుకున్నారు. ఏదో ఉడకా ఇందుగుతున్నాను మీరూ మాతో వుండండి.”

గాంధి పెదవులమీద చిరునవ్వు వెలిసింది. అప్పుడే రామ్యాహనరావుకు దబ్బు పోగాట్టుకోలేదని తెలిసిందన్నమాట. అందుకే తిరిగి ఇతడిని పంచించా ఇతను దైరెక్కుగా, మీతో వుంటానూ అంటే బావోదని, ప్లేటు మార్చి, తనకే యింటల్నోనే వుండమంటున్నాడు.

గాంధి నవ్వుతూ “మీ ఆహ్వానానికి థాంక్స్.... కానీ అద్భుతవశత్తు నావ్యాపారంలో నష్టం రాలేదు. ఈ ఇంటల్నోనే ఉండాం- మళ్ళీ ఇంకో కొత్త ఇంటల్నోనే వుండి” అన్నాడు.

హనుమంతరావు ఆశ్చర్యం నటిస్తూ “నిజమా.... అబ్బా! ఎంత మంచి జిచెప్పారు. అలాగే-అలాగే” అన్నాడు. అతడు నటిస్తున్న విషయం మొహము తెలిసిపోతున్నానే వుంది..... గాంధి నవ్వుతూనే వున్నాడు.

రామ్యాహనరావీ పెట్టిన కంపెనీ పేరేమిటి?

‘బీట్ ఫర్ టాట్’ కదూ?

17

జీవితంలో కొన్నిసంఖులు చాలా విచిత్రంగా జరుగుతూ వుంటాయి. కొన్నింటి ప్రభావం జీవితం వుంటుంది. కొన్ని జీవిత గతినే మార్చిపోతాలి.

దబ్బు టుడి పవరాఫ్ దబ్బు

అప్పుటికింకా గాంధికి డ్రైవింగ్ పూర్తిగా రాలేదు. రోడ్డు కూడా పెద్దగా రాలేదు. అనలు గాంధి డ్రైవింగ్కి పనికిరాడు. ఎప్పుడూ ఏదో అలోచిస్తూ డ్రైవేస్టూ వుంటాడు. ఆ రోజు అంతే. అవటలి వ్యక్తి వచ్చి ముందుభాగానికి తగిలి పడిపోవరకూ ఆలోచనలోనే ఉన్నాడు. మోచేతులు కొట్టుకుపోయి రక్తం వస్తున్న చ్ఛక్తిని చూసి కంగారుపడి, రోడ్డుమీద జనం చుట్టూ చేరి గౌడవ చేయకముందే చెయ్యి అందించి లేవడిసి కార్బోకి తీసుకోచేదు.

“సారీ..... హాసుకోలేదు. ఆస్పుత్తికి వెళదాం.”

తతిడి వయసు ముప్పె ఏదూ నలభై మధ్య వుంటుంది. అయినా జాటంతా శెల్ఫాపెట్టుయి తైల సంస్థార్పం లేక కొబ్బరిపీచులా వుంది. చొక్కు చిరుగుల్ని కూడా ఉట్టుకోలేదు.

“సాదే తప్పు. ఏదో ఆలోచిస్తూ రోడ్డు మధ్యకు వచ్చేకాను” అన్నాడు అతడు. గాంధి “ఆ మాట నేను అనాలి. ఏదో ఆలోచిస్తూ ద్రయివ్ చేస్తున్నాను” అన్నాడు.

“మీరూ ఆలోచిస్తారున్నమాట.”

ఆ మాటలు గాంధికి ఆశ్చర్యం కలిగించాయి. “అదేమిటి - మనిషున్నాను ప్రతిమాదూ ఆలోచిస్తాడు కదా” అన్నాడు.

ఆ వ్యక్తి అరచేతుల వైపు చాసుకుంటూ చాలాసేపు హనంగా వుంది తరచుతూ “అంతేనంటారా?” అన్నాడు. అతని మాటల్లో అదోలాటి నిర్దిష్ట ధృవిస్తోంది. కారు నెమ్మదిగా పెళుతూంది. “ఆలోచనలో కూడా గుడ్డెద్దు చేలో బటటం ఉంటుందని నా కింతవరకూ తెల్లిదు” అని మళ్ళీ అతడే అన్నాడు. గాంధికి నవ్వుచీంది. ఈ పిచ్చివాడిని తొందరగా ఆస్పుత్తికి తీసుకెళ్లి మందు వేయించి పంపించేయాలి. ఏదో ఒకటి మాటల్లాడాలి కాబట్టి “ప్రజలు అందరూ గుడ్డి ఎద్దులు అని మీరందుకు అనుకుంటున్నారు?” డ్రైవేస్టూ అడిగాడు గాంధి.

“అదిగో, ఆ పొపువైపు చూడండి” అన్నాడు అతడు. గాంధి అటు చూసేదు. నేటు పుస్తకాల కోసం పొపుముందు బారులుతీర్చి నిల్చుని వున్నారు జనం. అందులో ఆశ్చర్యపోవలసింది ఏదీ కనబడలేదు గాంధికి. అంతలో అతను అన్నాడు.

“కాగితం పరిశ్రమకి అటపట్టయిన ఆంధ్రప్రదేశ్లో నోట్ పుస్తకాలకోసం జనం క్యాలో నిలబడుతున్నారు. ఆరు సంవత్సరాల క్రితం రెండు ఫౌక్షటీలు. రాష్ట్రంలో ఇప్పుడు ఎనిమిది ఫౌక్షటీలున్నాయి. అయినా కాగితానికి కరువే.

దీనికంతటికీ ప్రథమత్వం పొలనీ, రాజకీయాలు, లంచగోందితనం కారణం అతెల్పుకోలేని ప్రజలు గుడ్డద్దులు కాక మరేమిటి? ఇలా గంటలు తరఖి పొపులముందు నిలబడడం మానేసి, దానికి సంబంధించిన మంత్రిని “ఫైరావీశ్వమెత్తం రహస్యాలన్నీ బయలుపడతాయి కదా?”

ఆప్యుదే మానేడు గాంధీ అతడిపైపు పరీక్షగా. అతడి కళ్ళలో ఈ ప్రపంచ పట్ల నిర్విత కొట్టొచ్చినట్టు కనబడుతుంది. కానీ జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే ఆ నిష్టావెనుక అతను నిర్మించుకున్న వోంటరితనపు సౌధం కనబడుతుంది. అది విశ్వాస్తు నిర్మించడిందా? పేసిమిజంవల్ల పచ్చిందా అన్నది తేల్పుకోవాలి.

“కాగితం మీల్లులతోపాటు ప్రజల వాడకం కూడా పెరిగింది కదా” అస్తుగాంధీ.

“ఎం జరిగింది? మనదేశంలో కాగితం వినియోగం తలకు రెండు కిలో అదే అమెరికాలో ఒక మనిషి ఎంత కాగితం వినియోగిస్తాడో తెలుసా?”

“ఎంత?”

“257 కిలోలు. సిగ్గుపడవలనిన పరిస్థితి కాదా!”

గాంధీ సిగ్గుపడటంలేదు. తన పక్కనున్న వ్యక్తి సామాన్యాడు ఈ అర్థమైంది. కానీ ఆకారం అందుకు భిన్నంగా వుంది. అది తెల్పుకోవటం కొన్న “మీరేం చేస్తూ వుంటారు?” అనడిగాడు.

“ఉహ, ఏమీ చెయ్యాను. ఒకప్పుడు చేసేవాడిని, ఒ పేపర్మిలో ఫ్లాయిషన్చార్టిగా. తర్వాత తీసేశారు.”

“తీసేసేరా! మీరే రిజైన్ చేసేరా?”

“నేను చెప్పుకొనేటప్పుడు ఆ రెండోది చెబితే ఎవరూ నమ్మరుగా.”

“ఎందుకు రిజైన్ చేసేరు?”

“దండకారణ్యంలో పెరిగే ఒక రకం ప్రత్యేకమైన యూకలిష్టన్ చెట్టులు చాలా చోకగా కాగితం తయారు చెయ్యివచ్చని సూచించాను. వాక్కు వప్పుకోలే రిజైన్ చేసేను.”

“ఇంత చిన్న కారణంగానా?”

“వాట్ నాస్సెన్ యు ఆర్ టాకింగ్. అది చిన్న కారణమా?”

గాంధి దెబ్బతిని వెంటనే సర్వకుని అన్నాడు. “రాప్రైంలో దాదావు రెండు టట్లకుల టన్నుల కాగితం తయారవుతుంది. ఎనిమిది మీల్లుల దాకా వనిచేస్తూన్న లక్ష్మి అపండి, నేను దిగిపోతాను. ఆస్తుత్రికీ ఎక్కుడికీ వుండు.”

చెట్టు బుది పవరాఫ్ డబ్బు —
చెట్టు కొత్త ప్రయోగం ద్వారా కాగితాన్ని చోకగా తయారుచేస్తే ఈ మీల్లుల పరిస్థితి ఏం అవుటిలి?

“తప్పు సూటికి సూరుపాక్కు కాపిటలిస్టులూ మాట్లాడుతున్నారు మీరు” అని మెదటిసారిగా నమ్మెడు అతడు. “చిన్నమీల్లులు చదువుకొనే నేట్ పుస్తకాలకు తప్పయిగించే కాగితం ధర టన్నుకు నాలగు వేల రూపాయలుగా నిర్ణయించింది ప్రథమత్వం. ఒక టన్ను కాగితానికి 5,300 పుస్తకాల తయారుచేయాలన్న నిబంధన కూడా వుంది. కానీ భూక్లలో బయట ఆ కాగితం తొమ్మిదివేలకు అమ్ముడు దేవుంది” అతడి కంఠంలో కొడ్డిగా ఆవేశం తొంగిచూసింది.

“ఈ కాగితం అక్కడికి ఎలా వెళ్ళిపోతుందో ఎవరికి అర్థంకాదు. జనం ఇలా క్యాలో నిలబడుతునే వుంటారు! రెబ్బిపోరు, ఓర్పుతో నిలబడి కొనుక్కుంటారు. నేట్ పుస్తకాల తయారుచేసేవాడు పది దీనామీ పేర్లుతో లైసెన్సులు సంపాదించినా పట్టించుకోరు.....” అతడు సాలోచనగా అన్నాడు. “నేను పరిశోధించి కనుక్కున్న ఈ చోక కాగితం మార్కెట్లక్కి వస్తే నోటు పుస్తకాల ధర ఒక్కసారిగా పడిపోతుంది. భూక్ మార్కెట్లో అమ్ముకోటూనికి వీలుందా. రెండు మీల్లులు నిర్వహిస్తున్న ఈ ప్రార్థితామికవేత్త ఏటా ఆర్టించే లక్ష్మిలక్ష్మ లాభాలు భింపుత్తులో రావు. దొంగతనంగా పేపరు సరఫరా చేయటానికి వీలుందా. అందుకే ఏదో ఒక వంకపెట్టి నా రీసెర్చి సరయింది కాదన్నాడు..... నేను రిజైన్ చేసేను.”

“ఎవరా పొరిక్రామికవేత్త?”

“రాజు రామ్యాహనరావు.”

శీర్పింగ్ మీద గాంధీ చేతులు బిగుసుకున్నాయి. అసలతడు సరిగ్గా కంట్రోల్ చేస్తుండలికపోతే ఆక్రిడెంట్ అయ్యెది. సర్వకోవటానికి నిమిషం పట్టింది. మనసులో అలండి బైట పడినివ్వుకుండా “పేపర్ని కంట్రోల్ చేసేటందుకు సెపరేట్ బోర్డు వుందిగా, రామ్యాహనరావు ఎలా చేస్తాడు” అనడిగాడు.

“పేపర్ కంట్రోల్ చేసే బోర్డుని రామ్యాహనరావే కంట్రోల్ చేస్తాడు. ఈ యంత్రాంగంలో ఒక్క బోల్టుని ఒక్కాక్రూక్కరు ఒక్కాక్రకంగా కంట్రోల్లు చేస్తారు. కొండరు అధికారం అనే ప్రాక్కుడైవురుతో, కందరు డబ్బు అనే రెంచితో.”

“భలే మాట్లాడతారే! ఇంతకి మీ పేరు చెప్పలేదు?”

కారు ములవు తిరుగుతూంది. “విద్యార్థి” అన్నాడతను. ఇంతలో కారు అటు తిరపటం చూశాడు. “జక్కుడ ఆపండి, నేను దిగిపోతాను. ఆస్తుత్రికీ ఎక్కుడికీ వుండు.”

“మనం ఆస్పత్రికి వెళ్లటంలేదు.”

“మరి ఎక్కడికి వెళుతున్నాం?”

“మా ఇంటికి.”

*

*

*

“మళ్ళీ ఇంకో ట్రావెల్ పదుతున్నావు. అతడు రాజారామోహనరావ్ శాఖ మనిషేమో” అంది లక్ష్మీ అనుమంగా.

గాంధి నవ్వేదు. “నాకు ఆ అనుమం వచ్చింది. కానీ రిస్యూ తీసుకోదల్చుకున్నాను.”

“ఒకసారి అనుభవమయ్యాక కూడానా?”

అతడి మొహంలో నవ్వు మాయమైంది. “నిజమే” అన్నాడు. “-ఒకసారి అనుభవమైంది. కానీ ఏ రిస్యూ తీసుకోకుండా ఎలా? ఆలోచించు లక్ష్మీ - నా పండం యాభై లక్షులూ సంపాదించటం ఒకటే కాదు - ఆ గడువు లోపులే రామోహనరావ్కి బుద్ధి చెప్పటం కూడా. అంత పెద్దపనికి పూనుకొన్నప్పుడు ఈ మాత్రం రిస్యూ తీసుకోవాలి. తప్పదు.”

చాలా అపాయికరమైన ఘన్న అది! ఏ మాత్రం బెడినికొళ్ళినా - ఎక్కడా కోర్కెలీకయినా మొత్తం నాశన మవ్వాల్చిందే! కానీ అతడు రిస్యూ తీసుకోదల్చుకున్నాడు.

తను ఎదుర్కోబోయే వ్యక్తి సామాన్యుడు కాదనీ - తను యొలా ఘన్న వేస్తోసి. అంతకన్నా రెట్టింపు తెలివితో అతడూ తనమీద పథకాన్ని ప్రయోగిస్తాడనీ గాంధి తెలుసు. అంతేకాదు. తనకన్నా అతడికి జీవితంలోనూ - డబ్బు వ్యవహరాల్లో ఎక్కువ అనుభవం వుండని కూడా తెలుసు. అతడా రెండ్రోజులూ రామోహనరావీ గురించి పూర్తిగా స్ఫుర్తి చేశాడు. అతడి వివరాలూ - ఎక్కడెక్కడ ఎంత పెట్టుట వున్నదీ - అంతా..... అయితే భల్కుమనీ విషయం తెలియలేదు, దాని గురించి గాంధి అంతగా పట్టించుకోలేదు. అతడి పథకానికి అది అనవసరం. తన రామోహనరావు గురించి ఎలా స్ఫుర్తి చేస్తున్నాడో తన గురించి అతడూ అలాగే శ్లో చేస్తున్నాడని కూడా గాంధికి తెలుసు. అయితే తన గురించిన రోజువారీ వివరాలనే కరించడానికి తన యింట్లో నియమింపబడిన గూఢచారి పూనుమంతరావు తనకి తెలియటం లాభదాయకమైనది.

“డబ్బుంతా బ్యాంకులో వేసుకుని కూర్కున్నారేమిటి? మీలాటి తెలివయినపాక్షు యిలా భారీగా వుండటం ఏమీ భావోలేదు” అన్నాడు హనుమంతరావు.

“నేను భారీగా లేనే! ఒక పెద్ద ప్రాజెక్టు వర్క్ చేస్తున్నాను.”

“ఏమిటది?” అత్యంతగా అడిగాడు.

“ఒక పేపర్ మిల్లు.”

“పేరు?”

“మీ చెల్లియి పేరే. లక్ష్మీ పేపర్ మిల్ల్” గాంధి, హనుమంతరావు మొహంకేసి శాఫ్ట్గా చూస్తూ అన్నాడు. ఆ వార్త వెంటనే రామోహనరావుకు చేరుతుందని తెలుసు..... చేరింది కూడా.

*

*

*

“ది శివక్కెలాన్ బ్యాంక్ లిమిటెడ్” పదిహేను సంవత్సరాల క్రిందట స్థాపించబడింది. చాలా చిన్న బ్యాంకు అది. మొత్తం డబ్బై దాకా బ్రాంబిలున్నాయి. అంతే!

ఈ చిన్న చిన్న బ్యాంకుల వ్యవహారాలు గమ్మత్తుగా వుంటాయి. వీటికి మామూలు పెద్ద బ్యాంకులకున్న పరపతే వుంటుంది. ప్రజలు వీటిలో కూడా బాగానే డబ్బు దాచుకుంటారు. దాదాపు యాభై లక్షుల పెట్టుబడితో వున్న శివక్కెలాన్ బ్యాంక్ దిపాజిట్లు ముపై కోట్లదాకా వున్నాయి.

అయితే ఇక్కడిన్నచే అసలు నాటకం ప్రారంభం అవుతుంది. అది చూడాలంటే అప్పుల పట్టికవైపు చూడాలి. అందులో చాలా భాగం డైరెక్టర్ బంధువులకి, ఇండ్రోక్కుగా పారికి ఇంటరెస్టు వున్న సంస్థలకీ కేటాయింపబడి వుంటుంది. ఒక రకంగా చూస్తే ఇదంతా తమ కోసం - తాము స్టోపించుకున్న - తామే నదుపుకుంటున్న సంస్థ! మరి ప్రజాస్వామ్యంలో ప్రభుత్వం అంటే నిర్వచనం అదేకదా!! డబ్బు మాత్రం ప్రజల్యుంచి వస్తూ వుంటుంది. ప్రజలకే తెలీదు. అసలు యిలాటి విషయాలు తెలుసునేదాకా వారి ఒక క్రూ పెరగలేదు. అందుకే 12 శాతం వడ్డికి 13 శాతం వడ్డికి తమ డబ్బు దాచుకుంటూ వుంటారు. వారు చెప్పుకునే కారణం ఒక్కటి. అక్కడయితే తమ డబ్బు దాచుకుంటూ వుంటారు. వారు చెప్పుకునే కారణం ఒక్కటి. అన్నిషాషణ గురించి, కొంచెం తెలివిచేటలు ఉపయోగించి, వడ్డికన్నా నాలుగయిదు రెట్లు ఎక్కువ డబ్బు సంపాదించటం గురించి వాక్షు అలోచించరు. ప్రజల్లో

అజ్ఞనం యిలా ఉన్నకొద్ది తెలివయనవాడు తన ఆస్తుల్ని పెంచుకుండు వుంటాడు. ఎన్ని విషప్పగీతాలు ప్రాస్తే ఏం లాభం?

చిత్రం ఏమిటంటే శివకైలాస్ బ్యాంక్కి దాదాపు పది నంబత్సూభ్యాల్లు పెద్దగా లాభాలు లేవు. అందుకే వందరూపాయిల పేరు యాఛైకి అమ్ముదుఫోల్లో కానీ ఇవ్వే పైకి కనబడే అంకెలు మాత్రమే. బ్యాంకు యాజమాన్యు పస్సు ఎన్నకోసం తమ నిల్వల్ని ఈ బ్యాంకు పేద్ద రూపంలో దాచుకుంటున్నారు. తిరిగి ఇంకు రూపంలో తీసుకుంటున్నారు. ఎంతో జాగ్రత్తగా నిర్వహింపబడుతున్న ఈ (బీకచి) వ్యాపారానికి ప్రభుత్వం మద్దతు చాలా వుంది.

ఇలా సజావుగా సాగిపోతున్న యంత్రాంగానికి ఒక్కసారి బ్రేక్ వచ్చిన అయింది. క్రొత్త ప్రధానమంత్రి పదవిలోకి రాగానే ఈ చిన్న చిన్న బ్యాంకు జాతీయం చేస్తారు అన్న రూపాలు వ్యాపించింది. పేరు ధర రెండు వందలయిల్ల (జాతీయానికి ముందు ధర ఎందుకు పెరిగింది అన్న విషయం వివరించాలం అదో గ్రంథం అవుతుంది. ఆ వివరాలు వద్ద). యాజమాన్యం ముందు కొద్ది కంగారుపడింది.

కానీ “మంచి” మార్పుని దేశంలో తెలియనివాళ్ళు అంత తొందరు రానివ్వరు. ఆ పార్టీని పడగొట్టారు. ప్రధానమంత్రి దిగిపోవలసి వచ్చిన అధికారంలోకి వచ్చిన కొత్తపైకి కావిటిస్టు వాసన ఉన్నది. దాంతో పేరు ఈ నలభైకి దిగిపోయింది. ఈ చిన్న కుదురు తప్ప దేశమూ - దేశంలో రాజకీయాలు మామూలుగానే సాగిపోతున్నాయి. ప్రజలు మామూలుగానే వోసి చెయ్యిబడుతున్నారు.

ఒక్క శివకైలాస్ బ్యాంకు వ్యవహరాల్లో మాత్రం ఈ “కుదురు” చిన్న వాటిల్ల తెచ్చింది.

ఆ బ్యాంకు పెట్టుబడిని, వ్యవహరాల్ని ఇద్దరు డైరెక్టర్లు కంట్రోలు చేస్తున్నాయాచై లక్ష్మల పెట్టుబడిలోనూ దాదాపు ముట్టె లక్ష్మలు వాళ్ళావే. మిగతా ఈ లక్ష్మలూ అమాయక జనాలవి, ఎప్పుడో కొనుక్కున్న పేర్లని ఏం చెయ్యాలో కోట్లమిట్టులాడే ప్రజలవి. అందులోనూ పేద్ద ధర నలబై అయింది.

ఆ సమయంలో దాదాపు సగం పేర్లని ఒక వ్యక్తి కొనుక్కొని వ్యక్తించావురా భగవంతుడా అనుకొనేటట్లు జరిగింది.

అలోమాబీకిగా ఆ వ్యక్తి డైరెక్టర్ అవటం కూడా జరిగింది..... ఆ వ్యక్తి ఎన్.ఎల్. త్రిపుర.

“మీ బ్యాంకుకి కొత్త డైరెక్టర్ వచ్చిందనుకుంటా” అని అడిగాడు రామోహనరావు. బ్యాంకు మిగతా ఇద్దరు డైరెక్టర్లు కూర్చుని వున్నారు. పార్టీ ఇరుగుతూంది అక్కడ. దబ్బున్నవాళ్ళ ఇశల్లో పార్టీ అంటే విస్తే బ్రాంందిలు ప్రవాసిస్తాయని - ఒక అమ్మాయి నాట్యం చేస్తూ వుంటుందని, అంతా సినిమాల్లో పంచుండని చాలామందికి దురభిప్రాయం వుంది. పెద్ద పెద్ద స్థానాల్లో వున్నవాళ్ళూ, వుంటుండని చెతుల్లోనూ దబ్బు సంపాదిస్తున్నవాళ్ళూ తాగరు. రామోహనరావు కూడా అంతే ఊరికి చేతిలో గ్రాసు పట్టుకుని..... పార్టీ పూర్తయ్యేవరకూ ఒక్క పెగెత్తినే సరిపెద్దాడు.

“ఎవరా డైరెక్టరు?”

“తీపుర అని నార్ట్ ఇండియన్” అన్నాడు టాటావాలా. ఇద్దరు డైరెక్టర్లో తలొకడు. ఇంకో డైరెక్టర్ ఫెర్రాన్డెజ్. వీళ్ళిద్దరూ ఒకప్పుడు టి.ఎఫ.టి. కంపెనీ పెట్టి గాంధీని దాదాపు బిజారుపాలు చేసినవాళ్ళు. “డైరెక్టరుగా బయటవాళ్ళని ఎందుకు రానిచ్చారు? మనవాళ్ళనే ఎవర్నున్న చూడలేకటోయారా?” రామోహనరావు అడిగాడు.

“అట్టే! ఆవిడ మన వ్యవహరాల్లో పెద్దగా కల్పించుకొనేది కాదు సాబ్. వాళ్ళ నాశు పెద్ద అయిల కంపెనీ ఓరు. విదేశాలకి వెళ్ళబోయే ముందు అనుభవం వస్తుని ఇక్కడ చేర్చించాడు.”

“ఈ వివరాలన్నీ సీకెలా తెలిసినయ్? అప్పుడే ఆవిడతో ‘దోస్తీ’ ప్రారంభించావా?” టాటావాలా గతుక్కుమని ‘అట్టే లేదు రావ్ సౌబ్’ అని నవ్వేదు. టాటావాలాకి ఆదవాళ్ళ వీకెన్స్ వుంది. ఒతే దయాచిలిసు, బి.పీ. ఉండటం వల్ల కేవలం మాటల్లోనే ఉద్దేశమూ, సంతృప్తికూడా పొందుతూ వుంటాడు. నిజానికి పిదోజుల ముందే అతడు త్రిపురతో డిన్వర్ తీసుకున్నాడు.

.....

“నాల్గుయిదు నెలలు కేవలం ఎక్స్ప్రీరియన్స్ కోసం ఇక్కడ పని చెయ్యమన్నారు నాశుారు. అంతేప్పు, ఈ బ్యాంకు వ్యవహరాల్లో నాకేమీ ఉత్సాహంలేదు. ఏదో మీలాంటి వాళ్ళకింద పనిచేస్తే-అనుభవ మొస్తుందని-అరె అదేమిటి..... కొంచెం కూర వడ్డించుకోండి-ఆగండి.....”

“అట్టే....వద్ద....”

“వద్దంటే ఎలాగండి!” అని చౌరవగా వడ్డించింది. “నే నొక్కతినే ఆడపిల్లసు. తన వ్యవహారాలన్నీ నన్నే చూడమంటున్నారు - నాన్నగారు. దానికి మొదటి పెట్టు ఈ డైరెక్టర్ షిప్పి! ఏదో మీరంతా వున్నారు కాబట్టి కొద్దిగా దైర్యం. లేకపోతే ఈ వయసులో నేను డైరెక్టర్ నేమటి?”

“వయసుకి, పదవికి సంబంధంలేదు.”

“అంతేనంటారా! ధాంక్స్” అంటూ నవ్వింది. చల్లటి గాలి వీచినట్టయింది టాటావాలాకి. పాప స్నేహ పోయింది.

“యు.పి.లో ఒక సూనె కర్మగారం పెడదామనుకుంటున్నాను. మీ నాన్నగారితో మాట్లాడాలి” ఆ ఆహ్లాదకరమైన వాతావరణంలో కూడా అతడు బిజెన్స్ మర్చిపోలేదు.

“తప్పకుండా” అంటూ ఆమె ఫోర్మలతో ముక్కలు వడ్డించసాగింది. పైటు చెంగు చేతిమీదుగా జారి-ఫాన్కి యొగిరి అతడి వేళ్ళని స్పృశించింది. అక్కయ్యంచి వచ్చే సెంగులాలి అతడిని జోక్కాట్టింది. సగం స్పృహపోయింది. ఈ అమ్మాయి తనకి దగ్గరగా వచ్చేస్తే.... ఈమె తండ్రి చచిపోతే..... తన వ్యవహారాలన్నీ చూడమని ఈమె తనని కోరితే - లక్ష్మికులాస్తిగల అమ్మాయికి గారియన్ అయితే..... అన్నంత వరకూ వెళ్లింది అతడి ఆలోచన. ఆమె గారాంగా “అనుభవం లేక ఏపైనా తప్పులు చేస్తే మీరు కోప్పడకూడదు. ఫ్లీచ్” అంది.

అతడు నొచ్చుకుంటూ “మీరు మాలాగే ఒక డైరెక్టరు త్రిపురాదేవి! మిష్యూనీ మేం కోప్పడటమేమిటి? ఫెర్సూండెక్టకి కూడా చెబుతాను” అన్నాడు.

“వద్దొద్దు! మనం ఇలా డిస్ట్రిక్టు తీసుకున్నట్టు ఆయనకి తెలియినివ్వకండి. అలా చేరి చేరి మానాన్నగారికి తెలిసిందంబే బావోడు, ఆయన చాలా పూర్వుకాలపు మనిషి - అదీగాక” - అంటూ వాక్యం పూర్తి చెయ్యకుండా నవ్వింది. ఆ సమ్మతి ముప్పొతిక స్పృహ పోయింది.

ఆమె అడిగింది..... “మన బ్యాంకులో రామ్యాహనరావుగారికి వాటా వున్నదా?”

“డైరెక్టగా లేదు. కేవలం మన దగ్గర అప్పు తీసుకున్నాడంతే - రికార్డు ప్రకారం! మిగతాది మీకు అర్థమై వుంటుంది.”

డైరెక్టరుకి బ్యాంకు డైరెక్టగా అప్పు ఇప్పుకూడదు. అందువల్ల అతడు తెరచాటున వుండి తోలుబోమ్మలూ మిగతావాళ్ళనీ ఆడిస్తాడన్నమాట.

“రామ్యాహనరావుగారు మీకు తెలుసా” అడిగాడు.

“మా నాన్నగారికి తెలుసుననుకుంటా” అంది.

“ఇక వెళదామా.....”

“స్పూర్టీ!”

అతడు బిల్ ఇవ్వబోయాడు. “ఫ్లీజ్ - ఇది నా ఆనందంకోసం” అంటూ పుతారంగా అతడి చెయ్యని పక్కకుతీసి, బిల్ పే జేసింది. ఆ స్వర్ఘతో అతడికి పూర్తిగా స్పృహ తప్పింది.

...

“పాళ్ళ నాన్నగారు కూడా మీకు తెలుసుకుంటా, తను చెప్పింది.....”

“ఎవరాయన?” అన్నాడు రామ్యాహనరావు. “పేరేమటిట?”

“పేరడగలేదు.”

“ఆ విషయం అలా వుంచండి. ఒక ముఖ్యమైన సంగతి తెలిసింది..... గాంధీ గురించి”

“పేమటి?”

“దండకారణ్యానికి వంద కిలోమీటర్ల దూరంలో అతడో పేపరు ఛ్యాక్టరీ పెడుతున్నాడు. చాలా రహస్యంగా పేపర్ వర్క్ జరుగుతూంది. అయితే, ఈ పేపర్ మిల్కోసం అతడు మన దగ్గరికి - అంబే శివకైలాన్ బ్యాంక్ దగ్గరకు అప్పకి పస్తున్నాడు. దాదాపు యాభై లక్ష్మిలక్కి” రామ్యాహన్ రావు చెప్పటం ఆపేడు.

“ఈ వ్యవహారంలో అతడు దెబ్బుతినేటట్టు చూడాలి. అంతేగా” అన్నాడు ఛాటావాలా. “పూర్తిగా మట్టిగొట్టుకుపోవాలి.”

“పీముంది? మనం రుణం యివ్వకపోతే సరి” అన్నాడు ఫెర్సూండెజ్.

రామ్యాహనరావు నవ్వి, “మనం ఇప్పుకపోతే ఇంకో బ్యాంక్కి వెళతాడు. మనం ఎలా ఆపుచేస్తాం?” అన్నాడు ఫెర్సూండెజ్ దెబ్బుతిన్నట్టు చూసేడు.

“గాంధీ మన దగ్గరే వుండేటట్టు చూసుకోవాలి. కానీ అప్పు శాంక్ష్మీ చెయ్యకూడదు. ఆశ చూపించాలి. బాగా తిప్పాలి. నానా ఇబ్బందులూ పెట్టాలి. ఈ లోపులో మిగతా అప్పులవాళ్ళూ - కైనాన్నియల్ ఇన్సైట్యూపస్సుల్లా అతడిమీద సత్తిడి తీసుకురావాలి. దబ్బు సంపాదన అంత సులభంకాదని, అతడు పిచ్చెక్కి పారిపోవాలి.”

“మంచి ఆలోచన....”

“అతడు పెట్టబోయే పేపర్ మిల్ తాలూకు అప్పికేషన్ వచ్చే బోర్డు మీటింగుకి పస్తుందని హనుమంతరావు చెప్పాడు. దాని పేరు ‘లక్ష్మీ పేపర్ మిల్స్’. దాన్ని తోక్కీ పెట్టింది.”

యండమూరి వీరేంద్రాను
ఆ తరువాత పారం రోజులకి బోర్డ్ ఆఫ్ డైరెక్టర్స్ మీటింగ్ జరిగింది
పదింటికి-ఎవీర్ కండిషన్ రూమ్లో - త్రిపుర, టాటావాలా, ఫెర్నౌండేజ్ కూర్సు
బక్ట్ అఫీస్‌ప్సు చూస్తున్నారు. మిగతావాళ్ళు పున్న లేనట్టే.

లభ్యి పేపర్ మిల్ వంతు వచ్చింది. “దానిమీద ప్రోజెక్టు రిపోర్టులు ఇలా
విపులంగా కావాలి. వచ్చే మీటింగ్ లోపులో ఇప్పమని అడుగుతాం” అన్నాడు
టాటావాలా.

“అలాగే..... ఈ గాంధీ అనే వాడి ఆస్తుల పట్టిక కూడా” అన్నాడు
ఫెర్నౌండేజ్ ఆ కైలు మూసెయ్యబోతూ.

“ఆ రెండూ కండిషన్స్గా పెట్టి అప్పు మంజారు చేద్దాం” అంది త్రిపుర
ఫెర్నౌండేజ్ చేతులు మధ్యలో ఆగిపోయాయి. ఇద్దరూ ఆమె వైపు చూసేటు
ముందు తేరుకొని “వద్దొద్దు” అని కంగారుగా అన్నాడు టాటావాలా. “ఓణి!
అప్పు మంజారు చెయ్యటానికి వీల్చేదు.”

“ఏం? ఎందుకని? ఇంతకుముందు కొన్ని చేసేంగా ఇలా.”

“కానీ ఇది యాశై లక్ష్మ అప్పవు!” అన్నాడు ఫెర్నౌండేజ్.

“అంత అప్పు ఎవరో అనామక్కడైన గాంధీకి ఎలా ఇస్తాం? అతడి ఈ
వివరాలు కావాలి.”

“కానీ ఇంత వివరంగా ప్రతీ కేసు అడగటం లేదే మనం” అని త్రిపుర
టాటావాలా వైపు తిరిగి “మీరే మంటారు?” అని అడిగింది. టాటావాలా
ఇబ్బందిలో పడ్డాడు. ఆమెకి ఎదురు చెప్పాలేదు. ముగ్గురు డైరెక్టర్లో ఇద్దరు పట్ట
ఓటు వేస్తే అటు నెగ్గుతుంది. అతడో నిర్దయానికి వచ్చినట్టు ముందుకు వంగి చీ
దగ్గర దాచేదేముంది త్రిపురాదేవి.... ఆ గాంధీ అనే వాడికి మనం అప్పు ఆలశ్శ
చేసి, ఏదిపించాలి. అదీ రామ్యాహనరావుగారి కోర్కె” అన్నాడు.

“ఏం? గాంధీకి, రావ్గార్య పాత వైరాలున్నాయా?”

“మీరు బాగా అర్థం చేసుకున్నారు’ అన్నట్టు ఆమెవైపు చూసేదు టాటావాలా.
“అంతేనా” అన్నట్టు ఆమె ఫెర్నౌండేజ్ వైపు చూసింది. అతడూ తలాపేడు. అంత
చేతిలో కాగితాలు బల్లమీద పెడుతూ బాధగా “మీరు ఈ విషయం నా కెంటక
చెప్పలేదు? నేను మీలో ఒకదాన్ని కాదు అన్న అభిప్రాయం మీకు వున్నట్టయి
అంది. టాటావాలా నొచ్చుకుంటూ “అభై, అదికాదు త్రిపురాదేవి! ఈ రాజకీయాలు
మిముల్ని బాధపెట్టటం దేనికి అనీ” అన్నాడు. ఆమె బాధ పడితే తను చూడలేసి
భావాన్ని అతడు తన మొహంలో రాచుకోలేదు.

టెచ్చు మాది పచరాఫ్ దఱ్యు

“స్వరే - ఇక ఆ విషయం వదిలిపెద్దాం! ఆ గాంధీని సంపత్తురం వరకూ తిప్పే
బాధ్యత మనం తీసుకుండాం..... టి.టే!”

“రామ్యాహనరావుగారు చాలా సంతోషస్థారు” ఆనందంగా అన్నాడు
టాటావాలా. మిగతా అబ్బికేషన్లు చూడటం మొదలయింది. అరగంట తర్వాత
టాటావాలా కైలు జి.టి.పాచ్. లిమిటెడ్. అదీ పేపర్ మిల్లె. “ఇదేమీటి? మరో
పచ్చిన మరో కైలు జి.టి.పాచ్. లిమిటెడ్. అన్నది. డైరెక్టర్ చదపటం ప్రారంభించారు. యూథయ్య
మిల్లె?” నిరాసక్తంగా అన్నది. డైరెక్టర్ చదపటం ప్రారంభించారు. యూథయ్య
టోల్ట్ ప్రారంభించబడుతూన్న మిల్లు, అదీ దండకారణ్యం సమీపంలోనే.....

“ఇది మనకు లాభించేది కాదు” అన్నాడు ఫెర్నౌండేజ్. “డైరెక్టర్ కోత్తవాళ్ళు....
పెద్ద ఆస్తులు కూడా లేవు. ఎందుకు ఇప్పటం?”

“నేనూ అలాగే భావిస్తున్నాను.”
త్రిపుర కర్పు వెనక్కివాలి.... “ఆ గాంధీ, తన పరిత్రమ మీద జప్పబికి ఎంత
పెట్టుబడి పెట్టివుంటాడు” అని అడిగింది.

“దాచాపు లక్ష” అన్నాడు. ఆమె మళ్ళీ గాంధీ, ప్రస్తకి ఎందుకు తీసుకువచ్చిందో
అర్థగాక.

“అతడు పెట్టటల్చుకున్నది కూడా దండకారణ్యం దగ్గరేగా?”
“అవును”

ఆమె ఒకట్టణం మౌనంగా వుండి, “ఈ మిల్లుకి మనం అప్పిచ్చి తొందరగా
శాంక్షున్ చేస్తే - దీని పక్కనే పెట్టటోయే గాంధీని దెబ్బుతీసినట్లేగా. ఆ ప్రాంతంలో
పెరిగే యూకలిప్టసెనంతా ఈ మిల్లే వాడుకుంటుంది. కాబట్టి గాంధీ ఇప్పటివరకు
పెట్టిన లక్ష్మ నష్టపోయినట్టోగా” అన్నది. పాళ్ళకి సంగతి ఇప్పటివరకు తోచనందుకు
సాలక్కర్చుకుని, కోతెలిర్దరూ మొహమెహోలు చూచుకున్నారు.

“అధ్యుతమైన అలోచన” అన్నాడు టాటావాలా. నిజమే అన్నట్టు తలూపేదు
ఫెర్నౌండేజ్. నిజంగా గాంధీని దెబ్బుతీయాలంబే అతడి కన్నా ముందు ఇంకొకరిచేత
చేసి పెట్టించటమే. జి.టి.పాచ్. కంపెనీకి క్లూబ్లో యాశై లక్షలు మంజారు
చేయబడింది.

త్రిపుర నవ్వింది..... “ఎవరో ఆ గాంధీ అనే అతడిమీద పగ తీర్చుకోవటం
కోసం ఈ కంపెనీకి అప్పు ఇస్తున్నాం. ఇంతకీ ఇదేవరిది?”

పైలు పరితిలనగా చూసి, “ఎవరో విద్యార్థి అట!” అన్నాడు ఫెర్నౌండేజ్.
“ఎవడో నక్కన తొక్కి వచ్చాడు మన దగ్గరికి.....”

“వెరీగుడ్” అన్నాడు గాంధి. “.....కంగ్రెస్‌౦లేషన్స్ కూడా.”

“కానీ ఈ విషయం ఎక్కుడా డాగదు అనుకుంటా. ఈ బ్యాంకు వ్యవహారా రామోహనరావుకి చాలా సంబంధాలున్నాయి.”

“నాకు తెలుసు. ఎక్కువకాలం డాగనక్కరలేదు. జి.టి.ప్రెస్. కంగ్రెస్ విద్యార్థి, విద్యార్థి మన వాడు అని తెలియకపోతే చాలు.”

“అవునూ, అడుగుదామనుకుంటూనే మర్చిపోతాను. జి.టి.ప్రెస్. అంటి ఏమిటి?”

“గో - టు - హాలీ!” నవ్వుతూ అన్నాడు గాంధి. “అదే రామోహనరావుకి నేను అంబోయే అఖరిమాట! అతడు నాతో అన్న టిట్ ఫర్ టూట్కి జపాబు.”

ఓ క్రణం ఆమెకి అర్థంకాలేదు. అర్థం కాగానే నవ్వసాగింది. అతడూ ఇంకా కలిపేదు. ఆమెనవ్వటం ఆపుచేసి..... “మనం ఇందులో హర్తాగా ఇరుక్కుటోతున్నామని భయంగా వుంది” అంది.

“ఎందుకు?”

“ఈ విద్యార్థి నిజంగా మన మనిషో కాదో తెలీదు. అది ఒకటి. ఓ క్రణా రామోహనరావుకి ఈ విషయం తెలిసినా బ్యాంకు మనల్ని ఇబ్బంది పెట్టుబడుతలు పెడుతుంది. విద్యార్థికే! అతడిది నయాపైసా పెట్టుబడి లేదు. ఇంకా అతడు బాగానే వుంటాడు. మన డబ్బుంతా ఇందులోనే వుంది కాబట్టి మన మట్టికొట్టుకపోతాం. ఈ లోపులో మిగతా రెండు సంవత్సరాలు అయిపోతుంది.... పందెం ఓడిపోతాం.”

“నువ్వు చెప్పిందంతా జరిగి..... పందెం ఓడిపోతే ఓడిపోవచ్చేమోగానీ.... మట్టికొట్టుకపోవడం మాత్రం జరగడు.”

“ఎందుకని?”

“మన డబ్బు ఇందులో పైసా కూడా వుండు కాబట్టి.”

ఆమె విస్తుభోయి..... “మన పెట్టుబడి ఏమీ లేకుండా కోటి రూపాయి పరిశ్రమా?” అన్నది. అతడు నవ్వి “మన పెట్టుబడి ఏమీ లేదని ఎందు అనుకుంటున్నావ్” అని అడిగాడు.

“ఇప్పుడే అన్నావ్గా లేదని.”

“డబ్బు లేదన్నాను...అంతే.”

“మరి?”

“తెలివితేటలు వున్నాయిగా” నవ్వేదు.

“నన్ను వీడిపెంచకు, ఎలా సాధ్యమవుతుందో చెప్పు.” అతడు పైల్సోంచి ప్రైజెక్టు కాగితాలు తీసి చూపించాడు.

పెట్టుబడి	-	5 లక్షలు
ప్రభుత్వం సీడ్ కాపిటల్	-	5 లక్షలు
తక్కిటీ పొర్టీసిపేట్వన్	-	11 లక్షలు
సెంట్రల్ సబ్సిడీ	-	15 లక్షలు
దీర్ఘకాలం అప్పులు	-	70 లక్షలు
వర్గింగ్ కాపిటల్ అప్పు	-	50 లక్షలు
		1.56 లక్షలు

ఒక్కుణం లక్షై ఉపిపి పీల్చుటం మర్చిపోయింది. “ఏమిటి? - ? అయిదు లక్షల రూపాయల పెట్టుబడితో కోటి యాబై ఆరు లక్షలు విలువ చేసే పెట్టుబడి పెద్దావా?” అంది. గాంధి నవ్వేదు. “పందెంలో ‘చట్టబద్ధంగా’ అన్న క్లాజు వుండబట్టి సరిపోయింది కానీ - లేకపోతే ఆ అయిదులక్షలు కూడా అక్కరలేదు” అన్నాడు.

కాలగర్భంలో మరో కొన్ని నెలలు కలిసిపోయేయి.

జి.టి.ప్రెస్. కంపెనీ పని చురుగ్గా సాగుతుంది. అరణ్యాన్ని కొట్టి నెల చదును చేసేరు. పునాదుల పని పూర్తయ్యింది. గోదలు లేచాయి. థాల్యికేషన్ ఫూర్చువుతోంది మరోవైపు.

ఇదిలా సాగుతుండగా - శివక్రెలాస్ బ్యాంక్ రాజకీయాలు మరోలా వున్నాయి. మరో పేవర్ మిల్లు పెట్టుటానికి ఆ బ్యాంక్ అప్పు ఇచ్చిందని తెలిసి రామోహనరావు మండిపడ్డాడు. అయితే - అది చాలా చిన్న మిల్లు అని తెలిసేక కొంత నెమ్మిదించాడు. కానీ ఎంతకాలం డాగుతుండు? ఒకరోజు తెలియనే

తెలిసింది. ఆ పేపర్ మిల్లు ఒకప్పటి తన వర్గరు విద్యార్థిది అని! దాంతో ఈ తొక్కిన త్రాచు అయ్యాడు. టాటావాలాని పిలిచి తలవాచేట్లు చీపాట్లు పెళ్ళు అతడు తిడుతున్నంతనేపూ టాటావాలా తలవంచుకునే వున్నాడు. తరువాత నెమ్ముదిగా.....మేమీ కంపేనీ అంత పెద్దదనీ మనకు పోటీ వస్తుందనీ అనుకోల్చు సాట్. అయినా మనం కాదంటే ఇంకో బ్యాంక్‌కి వెళతాడు. ఎన్ని కంపేనీలక్కి మనం ఇస్తామని ఆశచూపి మన దగ్గరే వుంచుకుంటాం? ఇప్పటికే సంవత్సర్లు నుంచీ ఆ గాంధీ తాలాకు మిల్లుని అలగా తిప్పుతున్నాం కదా?" అన్నాడు.

దాంతో రామోహనరావ్ సంతృప్తి చెందాడు. గాంధీని సంవత్సరం సుటీ తిప్పుతున్నామన్న సంగతి అతనికి సంతోషాన్నిచ్చింది. (గాంధీ జి.టి.ఎస్ కంపేనీ తరఫున పెట్టడనీ అతడికి తెలీదు. అతడికి ప్రతి రోజు వార్తలు సేకరించిపెట్టే హనుమంతరావుకీ తెలీదు.)

"ఏమంటున్నాడు గాంధీ."

"ప్రతీ వారంరోజుల కొకసారి బ్యాంకుకి వస్తున్నాడట. మనవాళ్ళు 'ఇంతినుకూరా - అది తీసుకూరా' అని తిప్పి పంపుతున్నారట."

"గుడ్" అన్నాడు రామోహనరావు..... ఇంకో సంవత్సరం..... అంటే ఇంకో సంవత్సరం ఇలా అపగలిగితే చాలు. గాంధీ గురించిన ఆ కథ తలా ముగిసిపోతుంది. అతడు తన స్వంత విషయం గురించి మర్మిపోలేదు. మరుసటి రోజే విద్యార్థినీ పిలిపించాడు. తన పూర్వపు యజమానిని చూసి విద్యార్థి నామ్రతగా నిలబడ్డాడు.

"చాలా పెద్దవాడివయ్యావు. సంతోషం."

"మీ దయ సార్."

"ఇంత డబ్బు పెట్టుబడి ఎలా పెట్టగలిగావీ!"

"రాజస్థాన్ లాటరీ పచ్చింది."

కొంచెనేపు నిశ్శబ్దం. రామోహనరావు ముందుకు వంగి అన్నాడు. "చూడూ, నా మిల్లులో పనిచేసిన వాడివి, ఈ రాష్ట్రపు కాగితం పరిశ్రమలో నాకెంటి భాగంవుందో నీకు బాగా తెలుసు..... ఈ రోజు నాకు పోటీగా నువ్వు ఇంకో మిళ్ల పెట్టావు."

విద్యార్థి బెదిరినట్టు అడుగు వెనక్కి వేసి, "అంతమాట అనకండి సార్. ఈ కీంద పనిచేసిన వాడిని. మీకు పోటీ ఏమిటి?" అన్నాడు.

"మరి అలాక్కామూ అనుకున్నప్పుడు నీ మిల్లులో ఉత్సత్తి అయ్యే కాగితాన్నంతా మా ఏజెన్సీకి 'సోలే సెల్లింగ్'కి ఎందుకు ఇప్పుకూడదు? మిగతా మిల్లులు ఇచ్చినట్టే....."

విద్యార్థి తలపటాయించేదు. అది గమనించి, "టరమ్స్ విషయం నువ్వేం ఆరోచించనక్కరలేదు" అన్నాడు రామోహనరావ్.

"అభై - అదేంకాదు సార్. ఇంకా మిల్లు ఉత్సత్తి ప్రారంభం కావటానికి రెండు నెలలు పడ్డుంది. అదీగాక - మాది మామూలు మిల్లుకాదు - చౌకరకం ఘ్రథలో యాక్సిప్పును చెట్టుపుంచి తయారుచేసే కాగితం - అవి తయారయ్యేవరకూ దాని నాయకత తెలీదు. అప్పుడే అగ్రమెంటు ఎందుకు?"

"నీ పనితనం నాకు బాగా తెలుసు. నీ మిల్లునుంచి తప్పకుండా మంచి కాగితమే తయారవుతుంది. నాకా నమ్మకం వుంది."

ఈ నమ్మకం ముందుగా ఎందుకు కలగలేదు - అని అడుగుదామనుకున్నాడు విద్యార్థి. అడగలేదు. ఇద్దరూ ఖార్పుర్రు కాంట్రాక్టులోకి ఎంటర్ అయ్యారు. ఆ రోజే....

*

*

*

"ఇదేదో సినిమాలా వుంది" అంది లక్ష్మీ.

"ఏమిటి?" అన్నాడు గాంధీ. విస్తుబోయి.

"నేను వెళ్ళి విలన్ల మధ్య మారువేషంతో పొరపాచ్చాలు సృష్టించటం."

గాంధీకి మొదట అర్థంకాలేదు. అర్థంకాగానే పడిపడి నవ్వసాగేదు. "నిజమే సుమా. ఒక అర్బీచియన్ డ్రెస్ వేసుకొని వెళ్ళి బాకు పట్టుకుని దాన్ని చెయ్యడమే ఇక తరువాయి" అని మళ్ళీ నవ్వసాగేదు.

లక్ష్మీ మొహం ఎర్రబారింది. "జిగో - ఏదో పాపం సాయంచేస్తున్నానీ - ఇష్టం పచ్చిన జోక్ వెయ్యుక్" అంది రోషంగా.

"దాన్నేముంది - హీరోయిన్ అన్నాడు అలాంటి పశ్చస్తీ చెయ్యాల్సిందే!" అన్నాడు. అమె చాలా క్యాబిన్లోగా, "నువ్వు హీరోవయితే అయ్యావేమా కానీ - నేను హీరోయిన్ మాత్రం కాదు" అంది.

"ఆ మాటకొస్తే నేనూ హీరోనికాదు" అన్నాడు. "చాలా మామూలు మనిషిని" అతడి మాటల్లో సడంగా సీరియస్‌నెస్ ద్వానించింది. "ఈ వ్యవస్థపట్ల విసుగు చెందిన నిర్దోగుల్లో ఒకట్టి, కానీ వాళ్ళలా వ్యవస్థ మారాలీ అను కేవలం

నినాదాలతో పూరికే కూర్చోలేనివాళ్ళు. నువ్వు గమనించావో లేదో లక్ష్మీ - వ్యవస్థమారాలీ అని అరిచేవాళ్ళు రెండు రకాలు. ఏమీ చేతకక - సంపాదించుకోర్కె నినాదాలు చేసేవాళ్ళు ఒక రకం. కార్బూ, భవనాలూ అన్నీ సంపాదించి - కేవలూ నాలుక చివర నినాదాలు పెట్టుకునేవాళ్ళు ఇంకోరకం. వీళ్ళుద్దరేతప్ప - సమసమాజమ కోసం నిజంగా కష్టపేచేవాళ్ళీ, సర్వాస్తావ్యాధి రాబోసిన వాళ్ళనీ వేళ్ళ తీవు లెక్కించవచ్చు. ప్రస్తుతమ్తో - ఎవరో వచ్చి ఈ వ్యవస్థని మారుస్తారు కింది ఎదురుచూస్తూ రాజకీయాల్లీ, సమాజాన్ని తిడుతూ కూర్చోనే యువకులకన్నానే నయమని అనుకుంటున్నాను. డబ్బు సంపాదించటం నిజంగా అంత కష్టమై పనేమీ కాదు. నా జీవిత చరిత్రనంతా ఎవరయినా ఒక కథగా త్రాసే - చదువు హృదిచేసి ఉద్యోగం కోసం ఎదురుచూస్తూ, అది రాక నిరాశచెందే ఏ ఒక్క గ్రాహ్యమేటు నయినా ఆ కథ మార్చే - అది చాలు నాకు.”

“ఈ వ్యవస్థలో డబ్బు సంపాదించటం అంత సులభం అంటావా?”

“లక్ష్మలకు లక్ష్మలు సంపాదించటం కష్టం కావోచ్చు. కానీ ఒక యువకుడు ఇక సాధారణమైన జీవితాన్ని గడవటానికి అంత కష్టం కాదనే చెప్పగలను. నా యా స్టేట్మెంట్ చాలామందికి నవ్వు తెచ్చించవచ్చు. కొంతమందికి కోపం తెచ్చించవచ్చు చాలామంది నస్సు సపాల్ చేయవచ్చును. కానీ నేను అనుభవంతో చెఱుతున్నాను. నువ్వు చూసేవు కదా, దండకారణ్య ప్రాజెక్టులో పని చెయ్యటానికి ప్రెష్ట్ ఇంజెనీయర్లు కావాలని సంవత్సరం క్రితం ప్రకటన ఇచ్చినప్పుడు అయిదువేల అఫైషల్ పేస్టులు వస్తే - ‘అబ్బా, నిరుద్యోగ సమస్య ఇంకా వందా’ అనుకున్నాం. కానీ అప్పటికీ మనకి కావలిన అభ్యర్థులు పదిమంది దొరకటంలేదు. చేరినవాళ్ళ మూడు నెలల్లి వెళ్ళిపోతున్నారు. ఉన్నవాళ్ళు ‘ఎప్పుడు వెళ్ళిపోదామా’ అని చూస్తున్నారు. చేయవరకూ ఉద్యోగం దొరకలేదన్న నిరాశ - అది దొరికేక ఇంకా మంచిది కావాలన్న ఆశ.... రమ్మను ఎంతమంది గ్రాహ్యమేట్లు వస్తారో - అందరికీ నేను ఉద్యోగి చూపిస్తాను. తింది బట్టకు సరిపోయే ఉద్యోగం! నాతోపాటూ కష్టపడి అడవిలో పనిచెయ్యాలి.....”

“కొన్ని లక్ష్మలు మంది వస్తారు.”

“రావటమైతే వస్తారు. కానీ నాలుగు నెలల్లో దోషులు అంటారు. మలేరియా అంటారు. ఇచ్చిన జీతానికి ఈ మాత్రం పని చాల్లే అని సోమరిపోతులు అపుతూయి. పట్టుంలో వైట్ కాల్డ్ జాబ్ లేదే అని బాధపడి పోతారు.”

“ఒక మెట్టుమీద నుంచి ఇంకో మెట్టు ఎక్కుదామనుకోవడంలో తప్పు లేదే.”

“లేదు. కానీ ఎక్కుసామర్థ్యం సమకూర్చుకోకుండా, మెట్టు ఎత్తుగా వున్నాయని ప్రపశ్చని తీట్లటం తప్పు.”

“పక్కా కాపిటల్స్టులా మాట్లాడుతున్నావు. అందరూ నీ అంత తెలివైన వాళ్ళు పుంచారని ఎలా అనుకున్నావు?”

“తెలివి అక్కుద్దేరు లక్ష్మీ. పనిపట్ల సిన్నియారిటీ లేదే అన్నది నా బాధ.”

లక్ష్మీ తాగో, “విద్యార్థికి నువ్వు ఎంత జీతం ఇస్తున్నావు గాంధి” అని అధిగించి. అతడు తెల్లబోయి, “ఘోర్టరీ అంతా తనదేగా” అన్నారు - ఆమె అలా ఎందుకు అడుగుతున్నదో అర్థంకా.

“కాగితం మీద రూల్సు ప్రకారం కాదు నేను అడుగుతున్నది - వాస్తవమైన పియూలు గురించి.”

“నెలకు వెయ్యి.”

“ఘోర్టరీ అంతా స్వయంగా చూసుకుంటాడు కాబట్టి - సిన్నియర్గా పనిచేస్తాడు కాబట్టి ఇంకోమెంట్లు కూడా బాగా రావోచ్చు.”

“ఆసి”

“రిటైర్మెంట్ సమయానికి అతడి జీతం రెండువేలు కావోచ్చు. లేదా అడవి కాబట్టి, మలేరియాతో మధ్యలో చచ్చినా చచ్చిపోవచ్చు.”

గాంధి మాట్లాడలేదు. లక్ష్మీ అన్నది - “కానీ కేవలం అయిదు లక్షల పెట్టుబడి పెళ్ళిసందుకు - ఈ ముప్పెసంవత్సరాల్లో నువ్వోకోటి రూపాయలు సంపాదిస్తావు..... ఇధ్యరూ తెలివయినవాళ్ళే. ఇద్దరు సిన్నియారిటీ సమానమే..... తలా ఎందుకు జరుగుతుంది గాంధి.....? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పినరోజు నేను నీ భావాల్ని ఏకీభవిస్తాను.”

*

*

*

తనే త్రిపురనని రామోహనరావుకి తెలియకుండా చాలాకాలం ఆపుచెయ్యటం కష్టం అని లక్ష్మీ భావించింది. డైరెక్టర్ రిఇప్టర్లో కూడా ఎస్.ఎల్. త్రిపుర అనే సంతకం చేసింది. కానీ ఎంతకాలం ఇలా..... తప్పునిసరిగా రెండు మూడు సంద్రాలలో రామోహనరావునే కలవలని వచ్చింది కూడా. అయితే ఆయన

ఎక్కువ మాటల్డడకపోవటంతో - చాలా సులభంగా తప్పించుకోగలిగింది. కానీ పొళ్ళ ఒకరోళు ఈ రహస్యం బయటపడక తప్పుడని భయపడుతూనే వుంది. గాలి మాత్రం నిర్విక్షణంగానే వున్నాడు. “ఎలా బయటపడుతుంది? లక్ష్మి ఆయి నిన్నప్పుడూ చూడలేదుగా” అనేవాడు.

కానీ ఆ రోజు రానే వచ్చింది.

రామ్యాహసరావు ఇంట్లో పోర్టీ. ముందు వెళ్ళకూడదనుకుంది. కానీ అంతకుముందు రెండు మూడుస్తున్న కలుసుకున్నాను కదా ఘర్షేదులే అసుకు వెళ్ళింది. ఆమె ఒక విషయం మర్చిపోయింది.

పోర్టీ జరుగుతున్నది రామ్యాహసరావు ఇంట్లోనీ - ఆ యింట్లో ఫోటో వుంటుందనీ! అదే భయపడినంతా జరిగింది. అయితే అది హోరిక లల్కాడు.

పోర్టీ ప్రారంభమయిన పది నిమ్మపాలకు హోరిక అక్కడ ప్రవేశించింపి టాటావాలా త్రిపురని పరిచయం చేసేదు. హోరిక చేతులు జోడించబోయి మధ్యలోనే ఆగిపోయింది. లక్ష్మి ముఖం పరిచయమైనదాన్నా అనిపించింది.

దాంతో తను ఈమెను ఎక్కడ చూసింది-అన్న ఆలోచనలో పడిపోయింది. లక్ష్మి మాత్రం మామూలుగానే మాటల్డడుతూంది. హోరికను చూసి ఒక క్రూకంగారుపడింది. కానీ - తనని ఆమె గుర్తించలేదని గ్రహించి సర్వకుంది. ఈ చేసిన తప్పు అర్థమయినా..... ప్రమాదం జరగనందుకు సంతోషించింది.

పోర్టీ జరుగుతున్నంతనేపూ హోరిక అన్యమనస్కంగానే వుంది. తన జ్ఞానవక్ష పట్ల ఆమెకు అపారమయిన నమ్మకం ఉంది. అటువంటిది ఈమెను ఈ మర్చిపోయింది?

పోర్టీ ముగిసింది. అతిథులు ఒక్కాక్కరే శలవు తీసుకొని వెళ్ళిపోసాగు రామ్యాహసరావు మెట్లుపీడ నిలబడి వీడోల్లు చెబుతున్నాడు. బయట పోర్టీలోకి బయటా పరుసగా కార్బు వున్నాయి. టాటావాలా లక్ష్మిని దింపటించి ఆయత్తమవసాగేదు. కారు పక్కనే నిలబడి ద్రవ్యివర్లతో కబుర్లు చెబుతున్నాయి.... హనుమంతరావు.

అతడి జీవేస్తేన్ అదే.

మెట్లు దిగుతన్న లక్ష్మిని చూసి, చప్పున అతడు కారు వెనుక వెళ్ళాడు. ఈ ఎవరూ గమనించలేదు ఒక్క రామ్యాహసరావు తప్ప.

అతిథులందరూ వెళ్ళిపోయాక హనుమంతరావుని తన పెర్మిట్ రూమ్లోకి పిలిపించాడు. “ఎందుకు కార్బు వెనుక - హూలకుండీల వెనుడాక్కుంటున్నావు?” అని అడిగాడు.

హనుమంతరావు ముఖం అంతా ఉద్యోగంతో నిండి వుంది. నుదురండూ చెపుట పట్టింది. కంపిస్టున్న గొంతుతో - “ఆ అమ్మాయి, మన పార్టీ కొచ్చిన అమ్మాయి - మా చెల్లెలు లక్ష్మి సార్” అన్నాడు.

ఆ క్షణం రామ్యాహసరావు ముఖం ఎంత ఎప్రగా మారిందంటే శరీరంలో రక్తం అంతా అక్కడికే చేరుకుండా అనిపించింది. ఆ మాట వింటునే మెడసరాలు ఉన్నాగాయి. అయితే అదంతా ఒక్కుణం మాత్రమే. మళ్ళీ మామూలుగా పారిపోయాడు. ఇలాటి సమయాలలో తనని తాను కంట్రోల్ చేసుకోవటం అయినకు వెన్నుతో పట్టిన విధ్య.

“సరే నువ్వెళ్ళు” అన్నాడు మామూలు కంఠంతో. హనుమంతరావు వెళ్ళిపోయాడు. అగదిలో ఆయనతోపాటు నీరవం మిగిలింది. కట్టు మూసుకున్నాడు.

“గొప్పవాడివి గాంధీ నువ్వు! చాలా గొప్పవాడివి!! నాకు తెలియకుండానే నా పక్కలో బల్లెం అమర్చావన్నమాట. ఇంకోక సంవత్సరం గడిచి వుంటే నా జ్ఞాంకులోంచే యాభై లక్షులు తీసి నాకు చూపించి, పందెం గెలిచి వుండేవాడివి అన్నమాట.”

సీరియస్ నేనే పోయి ఆయన పెదవులమీద నప్పు కదలాడింది.

“ఫరీదు గాంధీ. సమయం మించిపోలేదు. నీ వేలితో నీ కన్నె పొడవటం అంటే ఏమీలో మాపిస్తాను.”

20

విద్యార్థి, గాంధీ మాటల్డడుకుంటూ పొక్కరీలో నడుస్తున్నారు. పొక్కరీ చూచాలు పూర్తి కావొచ్చింది. ఇక ప్రారంభించువే తరువాయి.

“మనకి లేబర్తో సమస్య రాబోతోంది” అన్నాడు విద్యార్థి. “అక్కడి వాళ్ళనే తీసుకోవాలని గొడవ చేసేటట్లు వున్నారు.”

“ఎలాగూ ఇక్కడి వాళ్ళనే తీసుకుంటాముగా.”

“ఆ లేబర్ కాదు. ఆఫీసులో పనిచేసే క్రూరులూ - ఇంజనీరులు - LCE, LME లందర్నీ ఈ ప్రాంతం వాళ్ళనే తీసుకోవాలని....”

“అదెలా?” ఆశ్చర్యంగా అన్నాడు గాంధీ. “ప్రతికల్లో ప్రకటించి దేశంలో ఏ ఇంజనీరులునిని ఇంటర్వ్యూచేసి తీసుకునే హక్కు మనకుందిగా.”

“ఇక్కడ హక్కుల ప్రస్తుతి ఏమీలేదు. ఈ అడవిలో ఫౌక్టరీ పెట్టరు కాబ్లైన్ ప్రాంతం వాళ్ళనే తీసుకొచ్చుని వాళ్ళు బలవంతం చేస్తున్నారు. ఈ రోజు ప్రాంతం ఎమ్మెల్చేగారు కొంతమందిని వెంటేనుకు వచ్చారు. దండకారణ్య నిర్మలీ విమాచనా సంఘం సభ్యులట.”

“ఈ చేరు వాళ్ళకి వాళ్ళే పెట్టుకున్నారా - ఎవరైనా ఇచ్చారా?” నవ్వుగాంధి.

“మనం అంత తేలిగ్గా తీసి పడయ్యటానికి వీలేదు. అప్పుడే వాళ్లముల్చుమంత్రికి, ప్రధానమంత్రికి పిటీషను పంపటంకూడా మొదలుపెట్టదు.”

“పంపనీ, చట్టరీత్యా మనమేమీ తప్ప చెయ్యటంలేదు. దేశంలో ఎవరికొండ్యోగం ఇష్టోచ్చు అని రాజ్యంగమే చెబుతూంది.”

అయితే ఎమ్మెల్చేగారు ఈ సమస్యకి ఇంకో రకంగా పరిష్కారం చూపాడు ప్రభుత్వం తరఫునుంచి వత్సల్ది తీసుకొచ్చారు. జి.టి.పాచ్. కంపెనీలో సగం వాళ్లప్రభుత్వానిదే. అందువల్ల తలవొగ్గక తప్పలేదు గాంధీకి. లోకల్ యువకులు చాలామందికి ఉద్యోగాలు ఇష్టవలసి వచ్చింది. అక్కడి వాళ్ళలోనే ఎమ్.వి.ఎమ్.మామూలుగా పాసయిన కుర్రవాళ్ళనిద్దర్చి, ఒక ఎల్లార్థి కుర్రవాళ్ళి - జ్ఞాపోస్సుల్లోకి తీసుకోవాలి వచ్చింది.

గాంధి బాధపడ్డాడు. “ఇదేనేను దూరప్రదేశమంది బ్రిలియంట్ కుర్రవాళ్లు తెచ్చుకుని ఉంటే నా ఫౌక్టరీ వ్యవహరాలు చక్కు సాగేవి. ఇప్పుడు నా ఫౌక్టరీ ప్రాడక్షినిటి తక్కువైపోయిందంటే దానికార్యక్రమం ‘సర్వ ప్రాంతాభివృద్ధి’ అని చేపేట్టి, నాకు వాళ్ళని అంటక్కిన ఈ ప్రభుత్వానిదే తప్ప” అనుకున్నాడు.

కాపిటిలిజనికీ ప్రభుత్వపు సూడో సోషలిజిణికి ఎప్పుడూ పదము. సోషలిజం పోనీ టోటల్ కమ్యూనిజంపై దారితీస్తుండా అంటే అదీ లేదు.

కొందరు యువకులకి ఎమ్మెల్చేగారు ఉద్యోగులు ఇప్పించటంతో ఆయి పరపతి ఆ లొకాలిటీలో పెరిగి, ఆయనతో పోటీచేసిన ప్రత్యుధికి అది కుస్తూరా తయారైంది. అతడికి ఆ ప్రాంతపు చెంచల్లోనూ, కోయవాళ్ళలోనూ చూపలుకుబడి వుంది. తమ దేశపు అటవి సంపదనంతా ఆ ఫౌక్టరీవాళ్లి దోచుకుపోతున్నారనే భావాన్ని బాగా ప్రచారం కావించాడు ఆయన.

పేపర్ మిల్లులో ఉత్పత్తికి ప్రతి నెలా కొన్ని టన్సుల క్రర కావాలి. దానికి కొన్ని వందల ఎకరాల వెదురు, యుక్కలిపున్ చెట్లను కొట్టుకోవటానికి ప్రభుత్వ అటవీశాఖ అనుమతి యిస్తుంది. అలాగే యిచ్చింది.

తరుతాలుగా ఆ ప్రదేశంలో జీవిస్తాన్ని ఆదిమవాసి ప్రజలకు - యా ఫౌక్టరీ శాశన హేతువు అని ఆయన అర్థీలు పెట్టించాడు. అయితే ఆయన ప్రతిపక్షం వాడవటం చేత ప్రభుత్వం “చాలా సహజంగా” వాటిని తోసిపుచ్చింది. పునరావాసం కలిస్తామని అధికారులు అన్నారు.

అయితే ఆ ప్రత్యుధికి కావలింది కోయల పునరావాసం కాదు - తన పరపతి పెరగడం. దాంతో ఆ చట్టప్రక్కల చాలా సంఘాలు వెలిసినాయి. “గిరిజనాభ్యుదయ సంఘం”, “అప్పీజన నాశన నిర్ధక సంఘం”, “పీపుల్చు రివల్యూషన్ సాసెటీ” వగ్గీ. ఎక్కడో ఒకబోట మీబీంగ్ జరుగుతూ వుండేది. ఈ కొత్త పేరుమిల్లు తమ సంపదనంతా కొల్గొట్టేస్తున్నారని తీర్చానాలు చేసేవారు. ప్రతి మీబీంగ్లోనూ, ఈ తీర్చానాల వల్ల ఎవరికి లాభమో ఎవరికి తేలీదు. ఫౌక్టరీ గోదల్నిండా నినాదాలు వెలిసినాయి.

“గోబ్బ్ర్క యూ కాపిటలిస్టు”, “మా వంబీంట్లో చొరబడే హక్కు సీకు లేదు”, “దండకారణ్యంలో ప్రేశించిన వారికి మిగిలేది దండనే” వగ్గీరా నినాదాలు భొగ్గుతోనూ, ఎప్రరంగుతోనూ ప్రాయబడేవి. పదేళ్ళ కుర్రవాళ్లు కూడా ప్రాసేవాళ్లే. ఒక రాత్రి ఫౌక్టరీ తాలూకు వ్యాస్సని ఎవరో గుర్తు తెలియని వ్యక్తులు కాల్చేసారు. పోతీసులు ఎంక్యాయిరి మామూలు.

విద్యార్థి వీటిన్నటినీ చూసి బెదిరిపోయాడు. అతడు మంచి బెక్కిప్పియను. అంతపరకే. అతనికి నినాదాలు తెలియవు. అతడికి గాంధి వైర్యం నూరిపోసేవాడు.

“అంతా మామూలే, ఈ తీర్చానాలు - ఈ నినాదాలు ఇలా సాగుతునే వుంటాయి. మన పని మామూలుగా జరిగిపోవాలి అంతే”

“కానీ వీళ్ళ సమస్య నిజమైన సమస్య కాదా?”

“సమస్యకి రెండుపైపులా రెండు వాడవలుంటాయి. ఏ దేశపు ఇండస్ట్రీలు ఎవల్యూషన్లోనైనా ఈ ఘర్షణ తప్పదు. నిరువయోగంగా పడివన్న సంపదను పొర్తొమీకరణ ద్వారా మార్పుటానికి చేసే ఈ ప్రయోగంలో కొన్ని త్యాగాలు తప్పవు.”

“అంటే ఈ చెంచలూ - కోయలూ అంతా మన ఫౌక్టరీలో కూలీల్లా చేరాలి అన్నమాట.”

గాంధి నవ్వేదు “సువ్వు ఈ వాడవద్వారా నన్న ఎటు తీసుకెతుతున్నాము తెలుసు. బేసిక్ ఎకనమిక్ డిష్ట్రిబ్యూషన్! Land వాళ్ళది. Laber వాళ్ళది. Capital ప్రభుత్వానిది. భాభాలు మాత్రం మనవి. అంతేగా నువ్వు చేపేది. ఇది

నిజమే. కానీ ఈ నినాదాలు చేసేవాళ్ళూ - ప్రతీ సాయంత్రమూ సజ్య తేల్కిర్యానాలు చేసేవాళ్ళూ - దీనికి పరిష్కారం చెప్పిరు. కదపు కాకి ప్రజలే చెప్పొకు, ఆ సమయం వ్యోమపం ఎలానూ వస్తుంది. ఈ సీటిపాముల వల్ల ఏమీ జరగు, దానికి బుబులు ఈ సాయంత్రమే చూపిస్తాను చూడు” అన్నాడు.

ఆ సాయంత్రమే ప్రతిపక్షపు రాజకీయ నాయకుల్లి కలుసుకున్నాడు గంటలేపు “రహస్యసమావేశం” జరిగింది. కాగితపు మిల్లు చుట్టుప్రక్కల పదిశ్శై పరకూ వున్న గ్రామాలన్నిటినీ ఎదు బ్యాంకులు దత్తత చేసుకొట్టుట్టా - కొఱ్పు మిల్లు కరపేసి నిధులనించి - గిరిజనుల అభ్యర్థులు ట్రస్టుకు యాళ్ళు వేగుపాయలు ఇచ్చేటట్టా అంగీకారం కుదిరింది. ఆ ట్రస్టుకి ట్రస్టీగా ఆ నాయకుడే నియమింపబడ్డాడు. కానీ - ఆ విషయం రహస్యంగా వుంచబడింది.

గ్రామాల్ని బ్యాంకులు దత్తత చేసుకోవటం విషయమై తన సంకోపించి ప్రకటిస్తూ ముఖ్యమంత్రి బెలిగ్రాం ఇచ్చాడు. ఒక ఛోక్కరీ బైట పరిసరాల్లో అనందానికి అంతేకాదు. గొప్ప బహిరంగసభ జరిగింది. రాజకీయ నాయకుడు అధ్యక్షుడు, గాంధీ ముఖ్య అతిథి. యువకులు జయ ధ్వనులు చేశారు. చెంచులు విషువురా తగి నాట్యం చేసేరు.

అంతా చూసి విద్యార్థి తల తిరిగిపోయింది. ఎంత నిజాయితీగా తనీ సమస్య గురించి ఇలోచించాడు ఆర్థికశాస్త్రం - నైటికశాస్త్రం - దోచక్కోబడటం - వీటన్నియీ గురించి ఎంత వర్త్తి అయ్యుడు! నిజంగా ఆ ప్రదేశంలో జనం తిరగబడ్డారని - చిన్న సైజా రివల్యూషన్ తప్పడనీ అనుకొన్నాడు. కానీ ఈ సమస్య ఇలా చిట్టికలమీరు తేలిపోయిందిమిటి? ఆ మాటే గాంధీతో అంటే గాంధీ నవ్వేదు.

“నేను చేసింది సర్వ జనామోదప పొందింది. నువ్వే చూసేవు కదా. ముఖ్యమంత్రి కూడా అభినందనలు తెలిపాడు. అధికార పక్షపు ఎమ్ముళ్ళోగా తాలూకు మనుషులకి ఉద్యోగం ఇవ్వటం ద్వారా కొఢిగా త్యాగమూ, ప్రతిష్కా వాళ్ళకి దబ్బు ఇవ్వటం ద్వారా కొఢిగా త్యాగమూ, చేసి, మన స్థానం నిలుపుకోవణి వచ్చింది. ఈ త్యాగాలకు అయిన అర్థు భవిష్యత్తులో ఫూడ్చుకోవాలంటే మనమూ మిగతా వాళ్ళలాగే న్నాన్న ప్రింటుని భూమిలో అమ్ముకోవాలి. ఈ వ్యవస్థే మనిషికి కర్మక్షేపిస్తుంది. ఈ చెంచులేమంది - వాళ్ళు అమాయకులు.”

“నేను బాధపడుతన్నది చెంచుల గురించి కాదు. ఇప్పటివరకూ విషువునినాదాలుచేసి - ఇప్పుడు జయ ధ్వనాలు చేస్తున్న ఈ యువకుల గురించి ఏమైనవి ఏపి తెలివితేటలన్నీ?”

చెప్పు టుది పవరాఫ్ దబ్బు - “ప్రాతిక సంవత్సరాల పయస్సలో విష్వవం గురించి మాట్లాడనివాడిలోనూ, ప్రాతిక సంవత్సరాల తర్వాత కూడా విష్వవం గురించి మాట్లాడేవాడిలోనూ ఏదో శోపం వుందని ఓ మహాకవి ఆన్నాడు. అది ఆక్షరాల నిజం. ఈ యువకులకి శోపం గురించి వచన గేయాలు ప్రాయటం మాత్రమే తెలుసు. ఏపి దృష్టిలో విష్వవం గురించి వచన గేయాలు ప్రాయటం మాత్రమే తెలుసు. చేస్తూ దబ్బుల్లో వాళ్ళంతా దుర్మార్గులు. పంచాయితీ ప్రైసిడెంట్లు ఎప్పుడూ రేపులు చేస్తూ దబ్బుల్లో వాళ్ళంతా దుర్మార్గులు. పంచాయితీ ప్రైసిడెంట్లు ఎప్పుడూ అవినీతి గెలుస్తూ వుంటుంది. కొట్టు-చంపు-పుంచారు. కోర్టుల్లో ఎప్పుడూ అవినీతి గెలుస్తూ వుంటుంది. కొట్టు-చంపు-పుంచారు. ఈ మాటలు తరచు సంభాషణల్లో దొర్కుతూ ఉంటాయి. అంతే, వీళ్ళ సుపుతు - ఈ మాటలు తరచు సంభాషణల్లో దొర్కుతూ ఉంటాయి. అంతే, వీళ్ళ ఇపేం అంతా యూనివెర్సిటీలే దాటగానే తగ్గిపోతుంది. ఇప్పుడు జయ జయ ధ్వనాలు చేసిన కుప్రవాళ్ళు చాలామంది అలాంటివాళ్ళే. సమస్యకు అసలు మూల కారణం ఎక్కుడో తెలియని వాళ్ళు. ఈ గుంపులో ఒక తెలివయిన వాడుంటాడు. గుంపంతా వాడి మాటమీద నడుస్తుంది. వాడు మాత్రం చదువు పూర్తయూక రాష్ట్రమీదు నాయకుడో, పెట్టుబడిదారుడో అవుతాడు.”

ఈ విధంగా గాంధీ చిన్న చిన్న సమస్యల్ని పరిష్కరించిన పదిరోజులకు మిల్లు ప్రారంభించేతుంది దేఱు నిర్వారజ అయింది. ముఖ్యమంత్రి ప్రారంభించేతుంది. కేంద్రంసుంచి వస్తున్న ఆర్థికశాఖామంత్రి ముఖ్య అతిథి.

పెద్ద ఎత్తులో అందరికి ఆప్యోనాలు వెళ్ళానాయి. మరుసటిరోజే ఘంటకును.

అదేరోజు సాయంత్రం ఒక లాంగీ డిష్ట్రిక్టుకాల్ గాంధీతో వచ్చింది. గాంధీ అశ్ముల్లో కాగితాలు చూసుకుంటున్నాడు. భోవెత్తి “హలో” అన్నాడు. చాలా దూరంనుంచి - సన్గుగా పీలగా ఒక కంతం వినిపించింది - “గాంధీ.....”

“స్టీకింగ్”

“నేనూ-హరికని”

గాంధీ ముందుకు తూలి పడబోయి తమాయించుకున్నాడు. హరిక...! అతడికి సమ్మానశక్తం కాలేదు. తనిటి సునిచి ఇంతదూరం హరిక భోన్ చేస్తోంది! అందులోనూ రాత్రి పదించికి!

అవతల్యుంచి హరిక అంటూంది.... “దాదాపు రెండు గంటల నుంచీ అలోచిస్తున్నాను. జ్ఞాపకం రాగానే పీకు భోన్ చేసేను.”

“అసలు విషయం ఏమిలీ?” ఉద్యేగంతో అడిగేదు గాంధీ. అతడి గుండె చెగుగా కొట్టుకుంటూంది. ఎంతో అత్యవసరమయిన విషయం వుంటేగానీ ఈ అమ్మాయి ఇంత ట్రుబుల్ తీసుకుని యించదూరం ఇంత రాత్రిపూట భోన్ చెయ్యుడని అతడికి తెలుసు.

యందమూరి వీరేశ్వరాచూడు
“మీరు ఈ వ్యాళ్ళో స్తులాలమీద శంకుస్థాపన చేసిన రోజు ఒక అమ్మాయి
పరిచయం చేసారు కదా - జ్ఞాపకముందా? ఆ అమ్మాయి ఎవరు?”

గాంధీ వ్యాళ్లి బిగపట్టి “ఎందుకు?” అనిచొందు. ఏదో ప్రమాదాన్ని ఇత్తు
మనసు శంకించసాగింది.

“ఆ అమ్మాయి మీకు మామూలు పరిచయస్తురాలయితే ఖచ్చేదు, అలా ఇత్తు
పక్కంలో....”

“ఫీళ్లు.....గో ఎ హెడ్” దాదాపు అరిచాడు భోనీలో.

“ఈ రోజు ఆ అమ్మాయి మా యింటికి దిస్ట్రిక్ కి వచ్చింది. శివకెల్లాన్ బ్యాస్
డైరెక్టరట. ఆ అమ్మాయిని చూడగానే ఎక్కువో చూసినట్టు వుండనుకున్నాను
జప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆ అమ్మాయిని మీరు పరిచయం చేశారని.”

“ఆ అమ్మాయి పేరు లక్ష్మి.”

“కానీ త్రిపుర అని విన్నావే?”

అమె మాటలు మధ్యలో అపి “త్రిపురనేని లక్ష్మి..... అనలు విషయాలు
విమిటీ?” అనిచొందు.

“ఆ అమ్మాయిని చూడగానే హానుమంతరావు చాటుకు తప్పుకున్నాడు
ఎందుకా అనుకున్నాను. తర్వాత అతడు నాన్నగారితో ఏదో రహస్యంగా మాటల్లాడడు
మధ్యలో మీ పేరు వచ్చింది. హానుమంతరావు, నాన్నగారి తరఫున మీ ఆచం
లాగటంకోసం మీ ఇంట్లో నియమింపబడ్డ మనిషి అని తెలుసు. అతడికి :
అమ్మాయికి ఏ సంబంధమూ అని ఆలోచించి..... ఎటూ తెగక భోనీ చేస్తూఫ్ఱు
అదేమన్నా మీకు ఉపయోగపడుతుందా” భోనీలో గల్చిగా మాటల్లాడటయే
అయిసంతో అడిగింది.

గాంధీ ఆచేతనపడ్డయ్యాడు. అమె ఏదో అంటూంది. అతడు వినటం లేదు...
లక్ష్మి డైరెక్టర్ అన్న విషయం రామ్యాహనరావుకి తెలిసి పోయిందా? ఎలా...
జప్పుడెలా? అతడి మెడడు మొద్దుబారినట్లయింది.

ఈ చిపత్యర పరిస్థితినుంచి తప్పించుకోడం ఎలా?

“చిన్న విషయానికి అనవసరంగా భోనీచేసి మిమ్మల్ని దిప్పుబ్బ చేసానా?”

“లేదు-లేదు హరికా! మీరు శ్రమ తీసుకొని ఇప్పుడు చేసిన ఈ భోనీకి
నాకెంత సాయం చేసిందో- నన్నెంత రక్షించిందో మీకు విపరించి భోనీ
చెప్పలేను, థాంక్యూ హరికా! థాంక్యూ.”

భోనీ ఉది పవరాఫ్ దబ్బు

భోనీ పెట్టేసి- కుర్బీలో అలాగే కూర్చుండిపోయాడు. ఎంతోనేవుకాదు
కయాదు నిమిషాలో- పదినిమిషాలో..... అంతే. వెంటనే లక్ష్మికి భోనీ చేయబం
ప్రొరంభించాడు.

ప్రంకుల్ పచ్చేసరికి రాత్రి ఒంటిగంట కావస్తూంది. ఈ రెండు గంటల్లో
తలదేమి ఆలోచించాడే అతడికి తెలీదు. తను అనుకున్నాని కన్నా ముందుగానే
రామ్యాహనరావుకి ఈ విషయం తెలిసిపోవటంపట్ల తన ప్లేన్ పునాదులోసహి
కూలిపోయిందని మాత్రం తెలుసు. తర్వాత ఏం చేయాలో, చదరంగంలో తర్వాత
ఎత్తు ఏం చేయాలో మాత్రం తెలియబందేదు. అంతలో కాల్ వచ్చింది.

గాధనిద్రలో పున్న లక్ష్మి నిద్రమత్తులోనే భోనీ ఎత్తి “హలో” అంది.

“నేను గాంధీని, అక్కడ హానుమంతరావుగానీ, ప్రియంవదగానీ పున్నారా?”

“లేరు. ఏం?”

“అయితే జాగ్రత్తగా విను. ఈ రోజు సాయంత్రంగానీ నువ్వు రామ్యాహనరావు
ఇంటికి వెళ్లాయా?”

“ఆం దిన్నరుకు వెళ్లాయి.”

“అదే కొంప ముంచింది. నువ్వు లక్ష్మివి అని అతడికి తెలిసిపోయింది.
హానుమంతరావు ద్వారా!”

బక్కాసారిగా అమె నిద్రమత్తు దిగిపోయింది. “ఎలా ఇప్పుడు?” అంది.

“ఈ విషయం తెలిసినప్పటినుంచీ ఆలోచిస్తున్నాను ఏం చేయాలా అని. ఈ
ట్రైమ్లో జి.టి. హెచ్. కంపెనీ ఇంకో బ్యాంక్ వెతుక్కోలేదు. అయిదు సంవత్సరాల
గడువు పూర్తికావడానికి కూడా ఇంకా ఎంతే కాలం లేదు.”

ఏమీ తోచనట్టు వ్యాసంగా వింటూంది.

“.....ఈ పరిస్థితిలో మనం కొద్దిలో కొద్దిగా సష్టపోకుండా ఉండాలంటే ఆ
బ్యాంకు పేద్దన్ని అమ్మేళ్లి - డైరెక్టరు పదవికి రాజీనామా ఇచ్చేయ్య..... అంతకన్నా
చేయగలిగిందేమీ లేదు. వచ్చిన దబ్బుతో సంతృప్తి పడదాం” అని భోనీ పెట్టేనేడు.

జక ఆ రాత్రికి నిద్ర వుండదు. తన క్యార్డ్రోనుంచి బయటకొచ్చాడు.
మారంగా థార్మాక్ ఇంకో నాల్గు రోజుల్లో ప్రారంభించువా!

ఆది జరగడు. జరిగినా - బ్యాంకు సరయిన సమయానికి అప్పు ఇప్పుని
ఇరంగా - దబ్బులేక మరుసటిరోజు నుంచే మూతపడుతుంది.... అతడు
చెప్పున తల తిప్పుకున్నాడు.

పటువైపు....అంతా అడవి. కౌర్చుర్ చుట్టూ ఫెన్నింగ్, ఫెన్నింగ్ అవశ్యకసెలయేరు. దూరంగా ఎత్తయిన బేటు వృక్షాలు. వెన్నెల పీందారబోసినట్టు వుండి ఒక జింక, పిల్లలేసుకుని సెలయేతి దగ్గరకాచ్చి నీళ్ళు తాగుతోంది. అశ్చ ఫెన్నింగ్ దగ్గరికి వచ్చి నిలబడ్డాడు.

మళ్ళీ రెండోసారి హరిక తనకీ మాత్రమన్నా సాయం చెయ్యకపోతే తన మళ్ళీగొట్టుకపోయి వుండేవాడు. ఇప్పుడేదో కొద్దిదబ్బుతో ఇందులోంచి బయపడ్డు ఇంక పండం ప్రస్తి ఏమీలేదు.... అప్పుతుంగా అతడు 'వ్యు' అన్నాడు.

అలికిదికి నీళ్ళు తాగుతున్న జింక తలెత్తి చూసింది. దూరంగా వెన్నెల్ల మనిషిని గమనించి ఆ అడవిలో జంతువులకు మనిషి అనవాలు అలవాటి. ఆడి కదిలి పరుగెత్తబోయి, అతడు లిలలా వుండటం చూసి, పిల్లల్ని నీళ్ళు తాగినిటి ఆ తర్వాత తాపీగా సాగిపోయింది.

ఎంత అద్భుత జీవులీ జంతువులు! దుఃఖం - బాధ - కాంపీచీషన్ - ఒకర్కొకరు మొనం చేసుకోవటం - ద్వేషం - ఇవేమీ లేవు.

ఫెన్నింగ్ రాద్మీద తల ఆస్సుకుని కళ్ళు మూసుకున్నాడు గాంధి. కొంచెం సేపబికే - ఆ అడవి మధ్య వెన్నెల్లో - అతడు వెక్కి వెక్కి ఎదున్నతున్నాడు.

దబ్బు సంపాదన పూలపొన్నుకాదు. ఆ పరమపద సోపానంలో ఏదో ఒక పడగ నీడన ప్రతి మనిషి - అలా రోదించే వుంటాడు. కనీసం నిశ్శబ్దంగానయా రోదించకుండా లక్ష్మీని చేపట్టిన వాడెవధూ లేదు.... తాతా, బిర్దాలతో సహ,

* * *

సాయంత్రం ఐదయింది.

సభా కార్యక్రమాలు మొదలవటానికి ఇంకా రెండు గంటల సమయముంచి కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి సుభార్తో చౌదరీ, రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రీ ఇక్కడ వుండటంలో మొత్తం రాష్ట్రపు రాజకీయ నాయకులంతా అక్కడకు చేరుకున్నారు. అడవి మధ్యలో పాలిటిక్ విడిది చేశాయి.

గాంధి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చేసేదు. ఎలాగూ రామ్యాహనరావుకి లిపి సంగతి తెలిసిపోయింది. ఒక చాలా కొద్దికాలంలో తన సంగతికూడా తెలిసిపోతాయి అంతపరకూ ఆగటం ఎందుకు? ఎలాగూ చచ్చిపోతున్నప్పుడు కనీసం ప్రశ్నలు కాలైనా విరగ్గాటి చాపటం మంచిది.

తాత్కాలిక నిర్ణయానికి వచ్చేశాక చురుగ్గా ఆ ఘంటన్ కార్యక్రమాల్లో పొల్చున్నాడు.

ఆర్పశ్తు వుండగా సరాసరి తమ వారునుంచి కార్బో విచ్చేసిన రామ్యాహనరావు మీలీంగ్ స్థంభం దగ్గర కారు దిగాడు. సభాస్థలి వేదిక దగ్గరున్న గాంధి అతడిని చూడగానే వేదిక పక్కను తప్పుకున్నాడు. అలా తప్పుకుంటూ వుండగా కారులోంచి దిగుపూ హరిక కనిపించింది.

తతడు ఆచేతనుడయ్యాడు.

గుండ్రని మొహం, గులాబిరంగు బీరి, అమాయకమైన కళ్ళలో తొణికిసలాడే విజ్ఞానం, శెల్టి శరీరం. ఆమెను చూస్తూ అక్కడ ప్రకృతే ఒక్కడుణం స్థంభించిపోయినట్టుంది. విద్యార్థి ఎదురెళ్ళి వాళ్ళని ఆప్సోనించాడు. మరోగంటలో సభా కార్యక్రమాలు మొదలయ్యాయి.

ఆప్సోనితుల్లు వేదికమీదకు పిలుస్తూ ముఖ్యమంత్రి, ఆర్థికమంత్రితో ఖాటు రామ్యాహనరావీనికూడా ఆప్సోనించాడు విద్యార్థి. రామ్యాహనరావు సంతోషించాడు. కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి పక్కన కూర్చోవటం అంత సామాన్యమైన విషయమేమీకాదు.

ముఖ్యమంత్రి మాటల్డుతూ పరిత్రమలే దౌశానికి వెన్నుముకలనీ - మరిన్ని పరిత్రమలు అంధ్రప్రదేశ్లో రావాలనీ అన్నాడు. కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి మాటల్డుతూ, ఇలా బ్యాక్ వర్ట్ ప్రాంతాలలో పరిత్రమలుప్పే రీజనల్ బ్యాసెన్సింగ్ వుంటుండన్నారు. తర్వాత రామ్యాహనరావు వంతు వచ్చింది. వచ్చే బ్లైట్టర్తో పెట్టుబడిదారుడికి టాక్సు రాయితీలు ఇప్పకపోతే దేశంలో పారిక్రామికరణ దెబ్బతింటుందని పొచ్చరించాడు.

తర్వాత విద్యార్థి మైక్ ముందు నిల్చున్నాడు. అతడు వందన సమర్పణ చేస్తాడని అనుకున్నారు. కానీ అతడన్నాడు - "ఈ పరిత్రమ నాది. దీనిలో పేర్లు చాలాపరకూ నా పేరుమీదే వున్నాయి. కానీ ఈ పరిత్రమకి మూలస్థంభం అయిన ముఖ్యీని ఇప్పుడు మీకు పరిచయం చేయబోతున్నాను. రోడ్ముదీద అనామకంగా తిరుగుతున్న నమ్మితప్పాటు తీసుకెళ్ళి, పేపరు పరిత్రమలో నాకున్న అనుభవాన్ని గుర్తించి - అన్నిటికన్నా ముఖ్యంగా నన్ను నమ్మి ఈ పరిత్రమ నాతో పెట్టించిన ఆచ్చుని వేదికమీదకు రమ్మనీ..... మాటల్డుమనీ ఆప్సోనిస్తున్నాడు."

జనం అంతా ఆ వ్యక్తి ఎవరా అని చూడసాగేరు. గాంధి సీట్లోంచి లేచి నెమ్ముడిగా వేదికమై రాసాగేడు. పక్కకి వంగి ముఖ్యమంత్రితో మాటల్డుతున్న రామ్యాహనరావు ముందు అతడిని గమనించలేదు. మెల్లికుతూ వుండగా చూసేడు.

యందమారి వీరేంద్రాన్ని రక్తం అంతా మొహంలోకి చిమ్మివట్టు ఎత్తెన సముద్రకెరటం ఒకస్థారి వట్టి మొహం మీద కొట్టినట్టు అతడు స్థబ్దై నిర్మిణ్ణదయ్యాడు. గాంధీ తాపీగా మెట్టిక్కుసాగేడు. ముందు వరుసలో కూర్చున్న హరిక మోచేతిమీద ముండుకు వంగింది.

గాంధీ డయానీమీద కూర్చున్న రామోహనరావుపై చూసేడు, అతడు తనవైపే చూడటం గమనించి పలకరింపుగా నవ్వేడు. రామోహనరావు నవ్వేద్దు.

అతడు ఓంకా షాక్స్‌నుంచి తేరుకోలేదు. జి.టి.పాచ. కంపెనీ అధినేత గాంధీ!!! ఈ సత్యాన్ని అతడింకా జీర్ణించుకోలేకపోతున్నాడు. అతడి మొహం పాలిపోయింది.

గాంధీకి తెలుసు తన గెలుపు తాత్కాలికమని!

ఓంకో అయిదు నిముషాల్సో ఈ షాక్స్‌నుంచి రామోహనరావు తేరుకుంటాడు. తరువాత తననెలా దెబ్బుకొట్టాలా అని ఆలోచిస్తాడు. అంతిమ విజయం అతడిదే.... తన ఈ విజయం చాలా తాత్కాలికం. నీకు తెలియికుండా ఒక కంపెనీ పెట్టి సీ సుంచే డబ్బు సంపాదించేం, అని చెప్పుకోవటానికి మాత్రమే ఈ విజయం పనిచేస్తుంది.

అతడు ఘైకు ఎదురుగా నిలబడ్డాడు

ముందు సీట్లో హరిక కూర్చున్ని - కళ్ళూ కళ్ళూ కలుసుకోగానే నవ్వింది. నెమ్మిదిగా అతడి ముందున్న ప్రేక్షకులు అదృశ్యమయ్యారు. లైట్లు కవతల ఫ్లూచీకటి మాత్రం కనిపిస్తూంది.

అతడు మాట్లాడటం ప్రారంభించాడు. అది ఒక ప్రువాపంలా మొరటి నెమ్మిదిగా, తరువాత జలపాతంలా ఉద్యేగంగా సాగింది.

అది తన జీవితపు ఆఖరి ఉపన్యాసమా అన్నట్లు అతను మాట్లాడసాగాడు. మరణానికి ముందు రణరంగంలో పీరుడు తోటి పైనికుల్ని ఆయత్తపర్చటం కేసం సాగించిన ఉపన్యాసంలా వుందది.

తన తలి మరణానికి - డబ్బు సంపాదన - న్యాయ సహితానికి, న్యాయ రహితానికి తేడా - చిన్న ఎత్తులో సుంచి ఎదగటానికి ప్రయత్నించటం - పడిపే తగిలిన దెబ్బలు..... అక్కణ్ణుంచి ప్రారంభించి ఈనాడు ఈ ఎత్తుకి ఎదగటం అంతా చెప్పాడు. పందం గురించి చెప్పలేదు. అతడు చెప్పడల్ఱుకున్నది ఒకటీ ఈనాటి యువకుల్లో కృషి కన్నా, వ్యవస్థ పట్ల కోపమూ, నిష్పుహ ఎక్కు అవుతున్నాయని. ఏ మాత్రం కొద్దిగా తెలివితేటలున్నా, కొద్ది కృషి చేసినా ఈ వ్యవస్థ

యుచ్చ టుది వచ్చాట దబ్బు — వేస్తేటం ప్రోత్సాహం కాపిటలిజం కానీ, కమ్యూనిజం కానీ ఇవ్వదు. ఈ వేస్తేటం గుర్తించుండా యువకులు సంఘాలూ, వర్గాలూ సాపించటంలోనూ విషయాన్ని తగలబెట్టడంలోనూ నిమగ్నమై వున్నారు. రాజకీయాలు కలుపితమై వున్నాయి. నిజమే. కానీ యువత అంతకన్నా ఎక్కువ కలుపితమై వుంది. దీన్ని ఎవరూ గుర్తించటం లేదు. నిజమైన కృషికి గుర్తింపు ఎప్పుడూ వుంటుంది.

అదే అతడు చెప్పినది.

ఆతడి సుదీర్ఘమైన ఉపన్యాసం పూర్తి అయింది. ఎవరూ చప్పట్లు కూడా కొట్టలేదు. సభికులు అతడి ఉపన్యాస సారాంశాన్ని జీర్ణించుకోలేకపోయారు. ఎవరూ చెప్పని థియరీ అది. దానికి గుర్తింపు లభిస్తుంది అని అతడు అనుకోలేదు కూడా. ఉపన్యాసం పూర్తి కాగానే వేదిక దిగి బీకట్లో కలిసిపోయేదు.

ఆతడి ఉపన్యాసంలోని నిజాయితీని అర్థం చేసుకున్నది ఇద్దరే!

ఒకరు హరిక! రెండవహారు రామోహనరావు, విద్యార్థి - వీళ్ళువరూ కాదు. కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి సుభార్టో చౌదరి!

ఆయన కూడా ఒక పేద కుటుంబంలో పుట్టి స్వశక్తిమీద పైకి వచ్చినవాడు.

ఆ రాత్రి ఆయన గాంధీకి ఒక వార్త పంపించాడు - తెల్లవారి తనతో కలిసి "ఐర్ వాచింగ్" రమ్మని. బద్ద వాచింగ్ ఒక హాచీ, పట్టల్ని గమనించటం..... దానిచే నోట్లు క్రాసుకోవటం..... వాటిని సరిగ్గా గుర్తించటం.... ఆ హాచీ అయినకి వుండబట్టే, ఆ రోజున రాత్రి అడవిలో విడిదికి ఒప్పుకున్నాడు.

ఉపన్యాసం పూర్తయ్యాగ గాంధీ ఆ జనం నుంచీ, వెలుతురు నుంచీ విడివడి దూరంగా వెళ్ళిపోయాడు. చీకట్లో ఒంటరిగా కూర్చున్నాడు. అడవి మధ్యలో వెఱగుతున్న లైట్లని చూస్తూంటే అదంతా తన కృషేనా అన్న అనుమానం కుగుతోంది. ఓంకొంట కాలానికి ఈ అడవి తిరిగి అంధకార బంధురమపుతుంది.

ఇద్దరు వ్యక్తులు వ్యక్తిగత కక్షలవల్ల వేసుకునే చదరంగపు టెత్తులలో కొన్ని వండలమందికి ఉద్యోగాన్నిచ్చిన ఈ పొత్కార్ మూతపడుతుంది.

రాత్రి ఆయ ఎంతనేపయిందో తేలేదు. అడవిలోంచి జంతువుల వింత కెంత కెంత వులు వినబడటం ప్రారంభం అయింది. అతడు లేచి తన కాపేజీపై రాసాగేదు. ఊరి పాలిమేర్లలోకి ప్రవేశిస్తూంటే నలుగురైదుగురు కోయ స్త్రీలు కుఠుమ పెట్టి పోయిన రాత్రి విగ్రహం కనబడింది. రావిచెట్లు క్రింద శివుడి లింగం

ఆకారంలో వున్న ఆ రాతిని కోయలు భక్తితో పూజిస్తారు. నాగరికత ఇష్టాస్తారు నెమ్ముదిగా అక్కడివరకూ పాకుతూంది. అతడా విగ్రహం ముందు మొళ్ళుకూర్చున్నాడు. “ప్రభు! నీస్తే విషప్తుర పరిస్థితినుంచి రక్షించు. రక్షిస్తే ప్రభు కట్టిస్తాను” అని ప్రార్థించాడు. తేలికయంది. దేవుడు తనవైపు వున్నాడన్న ఖాలైర్యాశ్చిచ్ఛింది. అంతలో సన్మటి నవ్వు వినిపిస్తే పక్కకి తిరిగి చూసేడు. ఇట్లు

“ఎందుకు నవ్వుతున్నావు?” అని అడిగాడు.

“దేవుడి ఆశ్రయంలో నువ్వు ధైర్యాన్ని పొందటానికి చేసే ప్రయత్నమాసి” అంది.

గాంధి “నేను ప్రార్థిస్తున్నాను” అన్నాడు.

అమె మళ్ళీ నవ్వింది. “గతంలో ఇంతకన్నా పెద్దదబ్బులు తగిలాయి ఈ అయినా నువ్వు స్వశక్తినే నమ్ముకున్నావు. ఇప్పుడు డబ్బు ఎక్కువు ఉష్ణకొణ్ణి నీ మీద నీకు నమ్మకంపోయి, దేవుడి నీడలో ఆశ్రయం పొందటకా ప్రయత్నించున్నావు. నూరుపొళ్ల కాపిటలిస్టులా దేముడికి గుడి కట్టిపుస్తు దబ్బుకీ, దైవచింతనకి ఇంత దగ్గరి సంబంధం వుంటుండనుకోలేదుస్తీ.... ఇట్లు గాంధి! ఈ గుడికూడా నీ పేరు తరతరాలుగా నిలపటానికి సాయం చేస్తుంది. ఒ ఒక రకం పెట్టుబడే. బిర్లా కట్టించిన వెంకటేశ్వరుని గుడిని ‘బిర్లా మందిరి’ ఉటా అంటారో. శివుని ఆలయాన్ని కూడా నీ పేరుమిద ‘గాంధి పెట్టి అంటారులే.’”

అతడు చప్పున చుట్టూ చూసేడు. లక్ష్మీ లేదు. అంతా తన భ్రమ, అశ్చ నవ్వచ్చింది. తన మనసులోని కాంట్రిడిక్షనే లక్ష్మీ?

అతడు తన కాబేటీకి వచ్చేసరికి పదకొండు కావోస్తూంది. అక్కడి విసిరేసినట్టున్నాయి కాబేటీలు..... మంత్రులుండటంచేత పోలీసు గార్టు ఈ అతడి పక్క కాబేటీ రామ్యాహానరావుడి.

అతడు వచ్చిన అయిదు నిముషాలకి భోన్ ప్రోగింది. ఎత్తి “పో అన్నాడు. “నేను హరికని” అని అట్టుంచి వినబడింది.

అప్పటివరకూ అతడిని ఆవరించిన అలసటా, వ్యధా ఆ ఒక్క పూటా పోయాయి. కిలీకీలోంచి తొంగి చూసేడు. పక్కకాబేటీలోంచి భోన్లో మాట్లాడు హరికని నీడ కనబడ్డాంది. ఆ భంగిమ కూడా ఎంతో అందంగా వుంది. గార్లికి తెరల వెనుకనుంచి అలలు అలలుగా కదిలే నీడ.....

“మీరా.....” అన్నాడు.

“గంటమంచి ప్రయత్నం చేస్తున్నాము. మీరు లేరు.”
అక్కడ ప్రతి కాబేటీకి ఇంటర్లుల్ కనెక్షన్ భోన్లున్నాయి.

“నేను లేసు” అని, నెమ్ముదిగా “నా మనసు బావోలేదు హరికా! ఓటమి చివర అంచెన వున్నాను నేను” అన్నాడు. అతడి గుండె లోతుల్లోంచి వచ్చిన ఆ మాటల సౌందర్యతని గుర్తించి అమె కంగారుగా “ఏం జరిగింది” అంది.

“ఈ రెండో కంపెనీ కూడా నాదేన్నా విషయం తెలిసిన మీ నాన్నగారు చేపుట్టంచి దినొక్కవలిసిన దబ్బు బ్యాంకునుంచి రాకుండా అడ్డుపడబోతున్నారు. ప్రొరంథోత్వం జరిగిన మరుసటి రోజునుంచే పొళ్లకీ మూతబడితే లేబర్ యూనియన్ ఊరుకోదు....సర్వనాశనమే.”

“కానీ దేశంలో ఉన్నది శివకైలాన్ బ్యాంక్ ఒక్కటే కాదు.”

“ఒక బ్యాంకునుంచి ఇంకోక దానికి మారటం అంత సులభంకాదు హరికా! దానికి చాలా తతంగం వుంది.”

హరిక కొడ్డిసేపు మోసంగా వుండి, నెమ్ముదిగా “మీకి వ్యధంతా నేను ఆ రోజు ఫోన్సేచి చెప్పటంవల్లనే వచ్చినట్టుంది” అంది.

అతడు కంగారుపడి “లేదు, లేదు హరికా! మీరు చెప్పటంవల్ల కనీసం పాటగు లక్షల్లోనున్న బయటుపడగలిగాం. లేకపోతే పూర్తిగా నాశవుషించోయి వుండేవాట్టి” అన్నాడు. (లక్ష్మీ ఇంకా పేర్లు అమ్మలేదని అతడికి తెలీదు.)

“ఎపు తెల్లవారుజామునే మేం వెళ్లిపోతున్నాం” అంది హరిక. “ప్రోగ్రాం అయిపోగానే మిమ్మల్ని కలుసుకుండామంచి మీరు లేరు. మీ ఉపన్యాసం చాలా గొప్పగా, నిజాయితీగా వుంది. స్వయంగా కంగ్రాచ్చులేపన్న చెబ్బమనుకున్నాను. కని ఆప్పుడు చాలా రాత్రయింది.”

అడవీ - వెన్నెలా - యూక్కిప్పన్ చెట్ల మధ్యలో ఒక అబ్బాయి అమ్మాయి మాట్లాడుకుంటా సాగిపోవటం - ఈ ప్రపంచంలో బాధల్ని, డబ్బు తాలూకు ప్పర్చల్ని మర్చిపోయి మాట్లాడుకోవటం - ఆ ధృశ్యం ఎంతో మనోహరంగా కిపించింది అతడికి.

కలుద్దామని అదుగుదామనుకున్నాడు.

సంస్కారం అడ్డుచ్చింది. పైగా బయట పోలీసు గార్టు వుంది. అయినా అతడికి ఆసందంగా వుంది. ఆమె తనని ‘స్వయంగా’ అభినందించామనుకోవటం,

రాత్రి పదకొండింటికి పక్క కాబేటీలోనుంచే భోన్ చెయ్యటం.... అతడు కిర్శి పట్టుకొని తొలగించి చూసేదు. కిటికీ పూచుమీద చెయ్యి ఆన్ని నిలచడి ఉన్న వెనైల ఆమెమీద జారి మరింత మోహనత్వాన్ని సంతరించుకుంది. ఆమె ఆచూస్తూంది. విశాలమైన కళ్ళమీద వెలుగు పరదాగా మెరుస్తూంది.

“మాట్లాడంటి!”

“ఎం మాట్లాడను” నిశ్శబ్దం చీల్పబడటానికి ఇష్టపడటం లేదు.

“ఎంతపరకూ వచ్చింది మీరు పందం గెలపటం?”

“శక్త ఎ ఆశాలేదు! టైమ్స్కూడా ఎంతో లేదు” తేలిగ్గా అనటానికి ప్రయత్నించాడు “మరీ నిరాశ చెందకండి.”

కేవలం అవి ఓదార్పు మాటలే అని అతడికి తెలుసు. కనుచూపు మేళు ఎక్కుడా ఆశాకిరణం కూడా కనబడటం లేదు.

“మరి నేను పుంటాను. నాస్కుగారి మీటింగ్ కూడా పూర్తి కాబ్చింది. గాంధీ ఉలికిప్పడి “ఎవరితో మీటింగ్?” అన్నాడు.

“ఖ్యాప్టో..... దాఢాపు రెండు గంటల్నించీ వాళ్ళ మాట్లాడుకుంటాన్నాము”

అంతో! గాంధీ చేతిలోంచి తెలిభోన్ జారిపోయింది. మొహం అంతా చెప్పు పట్టింది. అదేసమయానికి విద్యార్థి పక్క కాబేటీలోంచి బయటికి పస్తు కనిపొంచాడు కిటికీలోంచి గాంధీని చూసి ఇటు నడిచేదు. “ఏం జరుగుతుంది అంతస్తే గాంధి తనని తాను కంట్రోల్ చేసుకుంటూ ఆడిగాడు. అయితే అతడి బిస్ఫోనీ విద్యార్థి గమనించలేదు. తేలిగ్గా “మన ఛాక్షరీ తత్త్వాన్ని చేసే కాగితం ఆంశా రామోహనరావ్కి ఆమ్మాలని చాలాకాలం క్రితం అగ్రమెంటు అయ్యాం కడ్డానీ అన్నాడు.

“తుపును!”

“ఆ ఆగ్రమెంటులో కొన్ని మార్పులు సూచించాడు ఆయన.”

వఱకుతున్న కంరంతో “ఏమిటావి?” అని అడిగాడు గాంధి.

“మనం అనుకున్న సమయానికి ‘కాగితం’ సప్తమ్య చెయ్యకపోతే ఫెన్సై క్లాజ్ పోటు మన మీద క్రిమినల్ ప్రాసీసీడింగ్ కూడా వీలయ్యే పరశులు చేసి అగ్రమెంటు తిరిగి రాసుకున్నాం.”

గాంధి ఒక్కసారిగా నిర్మిణ్ణుడయ ర్దు. అనాలోచితంగా గడ్డిమేస్తున్న లేదిపోతే ఒక్కసారిగా వేటగాళ్ళు మట్టుమట్టె బంధించిన అనుభూతి. రామోహనరావు ఎంత పొర్చుగా రియూస్ట్ అయ్యాడు.

శ్యాముడు పవరాఫ్ డబ్బు — తనని వెడికమిద చూడగానే, వెంట వెంటనే ఆలోచించాడన్నమాట! తన మందుకు వెళ్ళ లోపులో తనకన్నా ముందుగా పదరంగపు ఎత్తు వేసేదు. తనేమో వెధఫలా శివలింగాన్ని పెలిభోస్టని పట్టుకు వేలాడుతున్నాడు. ఇక్కడ ఆయన వెధఫలా శివలింగాన్ని పెలిభోస్టని పట్టుకు వేలాడుతున్నాడు. ఇక్కడ ఆయన సప్తమ్య చెయ్యలేదు. దాంతో రామోహనరావు కోర్కె వెళతాడు..... తాము కైబుకు వెళతారు.

ఎంత అనుభవజ్ఞుడీ రామోహనరావు. తను ఉపన్యాసం చెప్పి వెడిక దిగే రోపులో విద్యార్థిని ట్రాప్ చేసేదు. తనింకా నేర్చుకోవాలి - చాలా నేర్చుకోవాలి. అంతలోనే ఆతనికి నవ్వొచ్చింది. ఇంక నేర్చుకోవటానికిమీ లేదు.

“విద్యార్థీ!” అన్నాడు. “లెటట్ సెలబ్రేట్ ది డిఫీట్, బాటిల్ విప్పు” అతడి నేచివెంట వచ్చిన ఈ కోర్కెను విని “సార్” అని విద్యార్థి అయిమయంగా అన్నాడు. గాంధీ అల్లైరా తెరిచాడు..... నాయకులకోసం తెచ్చిన బాటిల్ పుస్తాయి. “సమ్మథింగ్ స్పెషల్.....” అంటూ చదివి నవ్వేదు. “అప్పనీజు సమ్మథింగ్ స్పెషల్” అన్నాడు.

విద్యార్థి గాంధీవైపు చూసేదు. గాంధి రెండు గ్లాసుల్లోనూ పోసేదు. మొదటి పెగ్గ, రెండు, మూడో పెగ్గ పుర్తయింది. “జంతకాలం మనుషులు ఎందుకు తాగుతాయి అనుకునేవాళ్ళి. ఎంత డబ్బు సంపాదించినా తాగుడు అలవాటు కాలేదు కడా అని గర్వపడేవాళ్ళి! ఇప్పుడ్రవైంది ఫ్రెండ్. లక్షులు లక్షులు సంపాదించినవాళ్ళు ఈ స్థానిని ఎందుకు ఆత్రయిస్తారే! పగలంతా పత్తువంచి పనిచేస్త కలిగే అలసటకి, ఒకేసారి లక్ష కోలోపే వచ్చే మానసిక అలసటకి తేడా లేదు. వాడు సారా తాగుతాడు. పీడు స్థాచ్ తాగుతాడు. అంతే తేడా! తాగెయ్యి బ్రాడర్. రేపట్టుంచీ మనికి సారాకూడా వుంటుండో వుండదో.....” అయిదో పెగ్గ పుర్తయ్యేసరికి విద్యార్థి పడిపోయాడు. పనిలో అంధండుడే గానీ మిగతా వాటిలో అల్లుపోశాడీ.

గాంధీకి కొత్త కానీ అదేమి చిత్రమౌతుడు అతని వ్యధని పరిషించలేకపోతుంది. రక్తం చిందించి కట్టిన అయిదంతస్తులు మేడకుసలముందే కూలిపోతే కలగి అనుభూతి - అది మత్తును దామినేట్ చేసుంది. ఎంత తాగినా శృంగారిదని తెలిసిపోయింది. బాటిల్ పుర్తయ్యేసరికి మూడయింది.

కాబేటీ బయటకొచ్చాడు. అడవి అంతా నిద్రపోతుంది. తిరిగి లోపలికి పెళ్ళాడు. లక్ష్మీ పేర్లు అమ్మేసుండో లేదో..... రామోహనరావు అక్కడ ఎలాటి

దెబ్కోట్టుడో? ఈ ఆలోచన వచ్చేసరికి ఇక ఆగలేకపోయాడు. అప్పుకీళ్వు ట్రింక్ కాల్ చేసేదు. రాత్రి మూడు అవటం పల్ల వెంటనే కాల మెచ్చుర్ అయింది ప్రియం వద ఎత్తుకుంది భోన్. “లక్ష్మి లేదు. రాత్రి పదించికి హరాశ్వు టాక్సీ వేసుకుని బయల్సేరింది” అన్నది.

“ఏక్కడికి?”

“మి దగ్గరికే....”

గాంధికి ఇది మరో పొకు. ఇన్ని వందలమైళ్ళు ఇంత రాత్రికి ర్యా బయల్సేరవలసిన అవసరం ఏముంది? అందులోనూ ఈ అడవిలో ఒంటరిా?

ఎంతో కొంప మనిగే పని జరిగితే గానీ ఆమె అలా బయలుదేరి వండు

అతడు జీవితంలో మొట్టమొదటిసారిగా భయపడ్డాడు. “విధి అన్ని వేషపుల్చి ఉక్కసారిగా పగ తీర్చుకుంటుందా? అతడికి ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు. ఇంక రెండు మూడు గంటల్లో లక్ష్మి ఉక్కడికి చేరుకుంటేగానీ అసలు విషయం తెల్పి

గడియారం నాలుగుకొట్టి ప్రోగ్రాం గుర్తుచేసింది. స్నానం చేసి తయారయ్యా నాలుగున్నరు మంత్రి నుంచి కబుర్లచ్చింది. ఇద్దరే - గార్థులు లేకుండా బయల్సేరాజు:

లాట్టి, మైజామాలో సుభార్తాచౌదిరి మండాగా వున్నాడు. మెడలో బైనాక్యుల్లో వేలాడుతున్నాయి. మామాలు సమయాల్లో ఈ కేంద్రమంత్రితో రెండు నిమిషా ఇంటర్వ్యూ దొరకటం చాలా కష్టం అయిపోయింది.

ఇద్దరూ రెండు ఘర్లాంగులు నడిచేసరికి అడవి ప్రారంభమయింది. తూర్పునుంచి సూర్యుడు నెమ్ముదిగా పైకి వస్తున్నాడు. పక్కల కిల కిలా రావాలు మొదలయ్యా ప్రకృతి నిద్రలేచే ఆ దృశ్యం ఎంతో మనోహరంగా వుంది.

“ఆర్చితోలజీ....” అన్నాడాయన. “అంతే పక్కల్ని గమనించే హాబీ- ఇంతలియన వాళ్ళకి ఎంతో హస్యాస్యాదంగా వుంటుంది. కానీ మాడు నీ చుళ్లప్రపంచం ఎంత అందంగా వుందో.”

నిజమే అనుకున్నాడు గాంధి. ఆయన కొనసాగించాడు. “రాజకీయాల్లో రాకపోయివుంటే నేను ఆర్చితాలజిస్టుగా మారి వుండేవాళ్చి, “నలీం ఆలీ” అంక గొప్పవాళ్చి కాలేకపోయా - గణియేయమైన కృషి గావించేవాడిని, ఐ లవ్ బ్యూ వాచింగ్.... డిల్టీ జనపద్ధతో మా ఇళ్ళ చుట్టూ తుప్పులూ అడవీ! తెల్లవారేసిం అరుదైన పక్కలు అక్కడికి చేరుకుంటాయి” అంటూ నవ్వి, “కొంచెం పొడికాక్స్ కు వెళ్లిపోయి ఆ జనారణ్యంలోకి రాజకీయ మృగాలు వస్తాయి” అన్నాడు.

గాంధి టలికిష్టపడి ఆయనవేపు చూశాడు. ఆయన బైనాక్యులర్స్ లోంచి దూరంగా చూస్తున్నాడు. చూస్తూ అంటున్నాడు. “పక్కిని చూసి మనిషినేర్చుకోవలసింది దూరంది. అపోరం కోసం అది ఎప్పుడూ ఎగురుతూనే వుండాలి. ఏ దేగ ఏ చాలా వుంది. అపోరం కోసం అది ఎప్పుడూ ఎగురుతూనే వుండాలి. అయినా అదెప్పుడూ మూలసుంచి వస్తుందో వెయి కళ్ళతో గమనిస్తూ వుండాలి. అయినా అదెప్పుడూ కాచ్చెయ్ నేనెంత కష్టపడుతున్నాను” అన్న సెల్వపిటీటో బ్రతకడు. ఈ సెల్వపిటీటో మాట నేనెందుకు వాడానూ అంటే అది నిన్న రాత్రి నీ స్నీచ్లో చాలా క్రిప్పించింది.” గాంధి నిశ్చేష్టయ్యాడు.

ఒక వడ్రంగి పిట్ట చప్పుడు చేసుకుంటూ చెట్టుని తొలుస్తోంది. రెండు క్ర్యాంగ్స్ కోత్తాలు ప్పక్కలు) తూర్పుడిగా ఎగురుతూ వెళ్ళుతున్నాయి. “నా తండ్రిఒభ రిబ్రైట్ హ్యాప్ టీచరు. చాలా బీడుకుటుంబం మాది. ఆస్తితినుంచి కేంద్ర ఆక్రమంత్రిగా ఈ పొజిషన్కి ఎదిగానంటే మధ్య ఎన్నో గోతులు మిట్టపల్లులు. రెండుసార్లు అత్యహాత్య కూడా చేసుకునేటంతగా ప్రేరిపించిన పరిస్థితులు.....”

గాంధి కళ్ళప్పగించి చూస్తున్నాడు. అతడికి క్రితం రాత్రి తను సమస్యనుంచి దూరంగా పారిపోవటం కోసం తాగటం జ్ఞాపకం వచ్చింది.

“అంతవరకూ ఎందుకు? ఈ రోజు దేశంలో ఆర్థికవ్యవస్థనుంతలీనీ ఒక పెన్సుగీతతో మార్గగల నేను సరిగ్గా ఆర్మెణ్లు క్రితం వేరే ప్రభుత్వం అధికారంలో ఉన్నప్పుడు షైల్స్ షైల్డీగా వున్నాను. ఇంతకన్నా హంమిలియేషన్ ఇంకేం కావాలి?”

గాంధి మాట్లాడలేదు. ఆయన అన్నాడు. “నిన్న రాత్రి నువ్వు షైలుక దగ్గర మాట్లాడుతూనే పాతిక సంపత్తురాల క్రితు నేను నాకు జ్ఞాపకం వచ్చాను. ఇదే షైలేషన్ - ఇదే ఆవేశం - కృషీ నిర్విర్యం అయిపోతూందే అన్న దిగులు.... కానీ ఇంటం జీవితు అటలో ఎక థాగ్మే. (Its all in the game అన్నమాట ఉపయోగించాడాయన). ఇది తెల్పుకోవటానికి నాకు పది సంపత్తురాలు పట్టింది. అప్పుడే సిసలున రాజకీయ నాయకుట్టుయ్యాను. నిన్న నిస్సు చూసి నా పాత రోజులు గుర్తుచ్చి, ఈ రోజు నిస్సు ఇలా ఆప్సోనించాను. కేవలం ఇది చెప్పటం కోసమే. ఈ ప్రపంచంలో నిజంగా కష్టపడేవాళ్ళు చాలా కొద్ది మంది వుంటారు. మిగిలా వాళ్ళంతా విమర్శిస్తానో, మెచ్చుకుంటూనో గడిపేస్తూ వుంటారు. నిజంగా కష్టపడేవాళ్ళు ప్రస్తుతిని తమ చాయలకి రానియ్యకూడదు. అంతే నేను చెప్పవల్సుకున్నది. ఒక పక్కి యొక్క ప్రగుల్ ఫర్ ఎగ్గిసైస్ గమనించడమే ఆర్చితోలజీ....”

యందమూరి వీరేంద్రాక్ష
ఆ తర్వాత వాళ్ళ ఇక ఆ విషయం మాట్లాడుకోలేదు. రెక్కలై లై
తెల్లమచ్చలున్న మైనాలని చూసేరు. దండకారణ్యంలో తరచుగా కవడ
బంగారుంగు బరిటోన్ని చూశారు. తెల్లటి చారలున్న సల్లటి మాగ్గిలై రాభిషి
చూశారు. ప్రకృతిలో కలిసిపోయారు. తిరిగి వచ్చేసరికి అరున్నరయింది. వస్తువు
గాంధి అడిగాడు “పేపరు పరిక్రమ భవిష్యత్తు ఎలా ఉండబోతూంది” అని.

“గొప్ప ప్రమాదాన్ని ఎదురుట్టే తోంది.”

గాంధి ఆశ్చర్యంగా “ఎందుకు?” అనడిగాడు.

“ఓపర్ లైసెన్సీంగ్” అన్నాడాయన. “....ఉదాహరణకి అంధ్రాష్ట్రోన్
తీసుకో - రాజమండ్రి పేపర్ మిల్స్, సిరిపూర్ కాగజ్ మిల్స్, మిగావి కలిపి రోజుకు
2400 టన్నుల కలపని వినియోగం చేస్తాయి. ఒక చెట్టు వుక్కంగా మారుబాటి
విడు సంవత్సరాలు పడుతుంది. కాబట్టి దీన్నిబల్టి ఆలోచించు రాష్ట్రంలో ఈ ఏడు
సంవత్సరాల్లో, అంటే తిరిగి చెట్టు మొలిచేపరకూ ఎంత అడవి కొట్టియాల్లో
.....సంవత్సరానికి 300 పని దినాలు అనుకుంటే - 2400 టన్నుల ఖ 1
సంవత్సరాలు - X 300 రోజులు 50,40,000 టన్నులు. అంటే దాదాపు ఇంక్కి
వేల ఎకరాలు. నిజానికి అంధ్రరాష్ట్రానికి ఇంత అడవి సంపద ఉన్నదా? ఇం
అడవుల్ని కొట్టుకుంటుపోతే వాతావరణం ఏమవుతుంది? ఇవన్నీ కాదు ప్రశ్నలు.
మా రాష్ట్రంలో మా తాలూకులో మా బంధువులకి మరొకక్కలైనేన్న ఇప్పించండి ఈ
ధిల్లీలో తిప్పిపేసే చోటూ రాజకీయ నాయకులకి తెలీదా ఈ నాశనం సంగతి. వారికి
సంబంధాలు పాడుచేసుకోవటం ఇష్టంలేకి, లైసెన్సీలిచ్చే మాకు తెలీదా? మమ్మి
విమర్శించే ప్రతిపక్షులకి తెలీదా - వాళ్ళు అధికారంలోకి వచ్చినా అది తప్పని?
ఇదంతా ఎందుకంటే.... ఇట్టాల్ ఇన్ ది గేమ్” అంటూ నవ్వేదు.

విస్మారిత నేత్రాలతో గాంధి అయనవేపు చూసేదు. అప్పటివరకూ గాంధికి
మంత్రులన్నా - రాజకీయ నాయకులన్నా చాలా తేలిక అభిప్రాయం వుండేది. ఎంతో
వ్యంగ్య చిత్రాలని వారిమీద చూశాడు. ఆ ఖడ్గరు టోఫీల క్రిందున్న తలలో మెరడు
వుండడని నమ్మేదు. ఇప్పుడు చూస్తున్న దృశ్యం వేరు - భారతదేశపు ఆర్థికమంత్రి
అంధ్రరాష్ట్రపు కాగితపు పరిక్రమ గురించి లెక్కల్లో సహా చెప్పటం.

ఎందుకో తెలీదు, గాంధి కంటనీరు తిరిగింది. “ధాంక్యూ సర్” అన్నాడు
అయన ఆశ్చర్యంగా “ఎందుకు?” అన్నాడు.

“ఇది మీకు చాలా కొద్ది సమయమే కావుచ్చు. కానీ నా జీవితంలో గొప్ప
ప్రభావాన్ని మాపిస్తుంది. ఇంతకాలమూ నా ఆలోచనలు ఎంత అల్పమైనవో నాకు

మూడు టుబి పవరాఫ్ డబ్బు —
అర్థాల్సిది. ఈ అనామకుడి కోసం మీ ప్రాతఃకాలాన్ని వెచ్చించినందుకు మీకు నా
కృతమైతున్నాలు.”

22

విడుయింది. మంత్రులు వెళ్ళిపోయారు. కలకలం తగ్గింది. రామోహన
రావ్ కాచేటీముందు వాళ్ళ కారు ఆగి వుంది. వాళ్ళ వెళ్ళిపోవటానికి ఆయత్తమవుతున్న
వందడి కనిపిస్తుంది.

దూరంగా రాత్రి తాలూకు వేడిక - ఇప్పుడు భాలీగా, శుస్యంగా ఆస్తి
స్కోల్టుకున్న కోటీశ్వరుడిలా కనిపిస్తుంది. గాంధి గుమ్మానికి ఆనుకుని రోడ్స్ట్రోవంక
మాపున్నాడు. అతడు చూస్తూంది లక్ష్మీ కోసం - లక్ష్మీ వేయబోయే మరో బాంబ్
పీల్ కోసం.

అంతలో దూరంగా టాక్టీ రావటం కనిపించింది. గాంధి గుండె వేగంగా
క్రోష్టుకోసాగింది. టాక్టీ దుమ్ము రేపుకుంటూ వచ్చి ఆగింది. అందులోంచి లక్ష్మీ
దిగింది.

“ఎమిలీ.... ఏమైంది?” అని అడిగాడు గాంధి ఆశ్చర్యంగా.

“ఏమైంది - ఏం లేదే” అంది లక్ష్మీ మామూలుగా కనబడటానికి ప్రయత్నిస్తూ.

“కాదు. ఏదో జరి? ది. ఎందుకు నీ మొహం అలా వుంది? చెప్ప. పేర్లు
అమ్మేస్తేవా?”

“లేదు.”

గాంధి జావకారిపోయి “లేదా” అన్నాడు.

“కానే వాళ్ళు దొరకలేదు.”

గాంధికి భూమిదీద కూలిపోతున్నట్టు వుంది. అయితే అతడి పరిస్తితిని లక్ష్మీ
గమనించలేదు. ప్రాచీనిష్ట్రు పెళ్లడంలో నిమగ్గమై “అఱ్ప! ఈ వార్తల సమయానికి
ఇష్టుడు చేరుకోవాలని ఆ టాక్టీవాడిని ఎంత తొందర చేసేనో” అంది.

“ఎందుకు” అని అతడనబోతూ వుంటే లక్ష్మీ “....వ్యా” అని వినమన్నట్టు సైగ
చేసింది. వార్తలు మొదలయ్యాయి.

“ఆకాశవాడి వార్తలు చదువుతుంది....” అంటూ ప్రారంభమై మొదటి
వాక్యాలుగా మ్యాంక్ రీడర్ అన్నాడు..... “ఆరు ప్రధాన బ్యాంకుల్ని జాతీయం చేస్తూ
లక్ష్మీ రాత్రి ప్రాపుతి ఉత్తర్వు జారీ చేసేరు. నిన్నటి బ్యాంకింగు పనివేళలు
పూర్తిగా కాలంనుంచే ఈ ఉత్తర్వు అమలులోకి వస్తుంది. జాతీయం చేయబడిన
అయి బ్యాంకులూ... సెంట్రల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర శివకైలాన్ బ్యాంక్.....”

గాంధి చప్పున వెనుదిరిగాడు. అప్పటివరకూ సీరియస్‌గా వున్నది అపుకోలేనట్టు నవ్వాసిగింది లక్ష్మీ వర్షాన్ని చూసి చిన్నపిల్లలు అనందంకి నవ్వు అది. కేరింతలు ఒకటే. తక్కువ.

కొన్నాళ్ళక్రితం హరిక పేర్లు అన్నేసి రక్షించింది. ఇప్పుడు లక్ష్మీ అమ్మకుండా రక్షించింది. ఇప్పుడు పేరు భర నాలుగు వందలు అవుతుంది. ఈ నలభై లక్షలు లాభం. అన్నిటికన్నా ముఖ్యంగా ఈ ప్రాణకరీ మూతలగు రామ్యాహనరావు ఇంకేం చెయ్యేలేదు.

గాంధి ఆనందంగా బ్యిగరగా కేకవేసేదు. వేస్తూ లక్ష్మీని గాలిలోకి ఎత్తు లక్ష్మీ అభ్యంతరం పెట్టలేదు. అక్కడ సంబంధం తీవ్ర పురుషులిది కాదు. ఇట్లు వ్యక్తులు తమ జీవితపు అత్యంత అపురూపున విజయాన్ని పంచుకున్నారుండి.

ఇది జరిగిన సమయానికి హరిక బ్రీఫ్‌కేస్ నద్ర చేతిలోకి తీసుకుంది. తుట్ట వెళ్లి కారులో కూర్చున్నాడు. బయటి రాబోతూ కిటికీ తెర తొలగించి గాంధి కాటేజీపై చూసింది. తెరిచిన అవతలి కిటికీలోంచి గాలిలో గిరువ తిరుగుళ్లు లక్ష్మీ కనిపించింది - గాంధి చేతుల్లో. ఆమె తెర సర్టెసి..... వచ్చి తండ్రి కారులో కూర్చుంది. ఆమె మొహం భావరహితంగా వుంది.

కారు కదిలింది.

*

*

*

కారు వేగంగా సగరంవేపు సాగిపోతుంది. వెనుకనీట్లో మౌనంగా కూర్చు వున్నారు తండ్రి కూతుక్కు. ఎవరి ఆలోచనల్లో వారున్నారు. మాటలుడుకిచేసి మధ్యాహ్నం పదకొండయ్యేసరికి పల్లె పట్టమూ కాని ఒక మధ్యతరగతి శ్వాస వచ్చింది.

“బిఫెన్ తీసుకుంటావా” అని అడిగాడు రామ్యాహనరావు.

“వద్దు..... అరటిపచ్చ కొండాం” అంది హరిక.

ద్రయవర్కి దబ్బులిస్తూ “అలాగే పేపరుప్రా” అన్నాడు ఆయన. డ్రయవర్కి వెళ్లి రెండూ పట్టుకొచ్చాడు. కారు మళ్ళీ కదిలింది. పక్క అందిస్తూ “తీసు నాన్నా” అంది. “ఊహు నా కొడ్డు” అంటూ పేపర్ విప్పాడు. కారు జరుకు వీళ్ల నాన్నా” అంది. “ఊహు నా కొడ్డు” అంటూ పేపర్ విప్పాడు. కారు గుండా నెమ్మిదిగా వెడుతోంది. దుమ్ము లోపలికి రాకుండా గ్లాసు పైక్కెత్తింది వీళ్లి పేపర్ మొదటి పేళ్లలో పెద్ద అక్కరాలతో పడిన వార్ని చూసి చప్పున ముండు వంగాడు రామ్యాహనరావు.

చప్పు టుది పవరాఫీ చబ్బు

“శివైలాన్ బ్యాంకుతోసహా ఆరు బ్యాంకులు జాతీయం”

పట్టిచేతులుమధ్య పేరు రెపరెపలాడుతుంది. అక్కరాలు అల్లుకు పోయినట్టు కనబడుతున్నాయి. సీటు వెనక్కి వాలిపోయాడు.

హరిక ముందు గమనించలేదు. ఎందుకో పక్కకి తిరిగి చూసి ఆమె తండ్రి పరిశీతి గమనించి - ‘నాన్నా’ అంది. రామ్యాహనరావు మాట్లాడలేదు.

“ద్రయవర్! కారాపు.”

కారు రోడ్డు పక్కగా అగింది. హరిక ముందుకు వంగి, తండ్రి మీద చెయ్యవేస్తూ ‘నాన్నా’ అంది. రామ్యాహనరావు కశ్య తెరిచి కూతురిపైపు చూశాడు. అతడి తలలోంచి చెమట్లు ధారాపాతంగా కారుతున్నాయి.

“ఏమైంది నాన్నా?”

“కొద్దిగా గుండెల్లో నొప్పిలాగా వచ్చిందమ్మా!”

“గుండె నొప్పా..... ఈ ఊళ్ళో ఏదయినా ఆస్పత్రి - ” అంటున్న కూతురి మాటలకి నవ్వేడు. “ఇంత చిన్న దానికి ఆస్పత్రి ఏమిటమ్మా - ద్రయవర్, కారు తొందరగా పోనీ - సాయంత్రం నాలుగించికల్లా ఊళ్ళో వుండాలి.”

అయిన నాలుగించికల్లా ఊళ్ళో వుండాలనుకొన్నది, దాక్షరుతో పరీక్షింప చేసుకోవటానికి కాదు. అంతకు ముందురోజు టాటావాలా ఆయనకి పోనేచేసి, లక్ష్మీ తన దగ్గరకి వచ్చిందని, బ్యాంకు పేర్లు అమ్ముతానంటాడని అన్నప్పుడు ఆయన వాటిని కొనవద్దన్నాడు. ఇప్పుడు బ్యాంకు జాతీయం చేయబడింది.

అంటే పేరు భర పెరగబోతూంది.

ఈ పేర్ల భర పెరగబమూ, స్టోక్ ఎక్స్ప్రైస్‌పేజీల జ్ఞానం లక్ష్మీకి తెలిసి వుండదు. ఆమెకు సలహానిచే గాంధి ఎక్కడో అడవిలో వున్నాడు. అతడు లక్ష్మీకి పోనే చేసి పేర్లు అమ్ముద్దు అని చెప్పే లోపలో టాటావాలాని లక్ష్మీ దగ్గరకి పంపి పేర్లు కొనిపించేయ్యాలి. అందుకే ఆయన ట్రైవర్ని తొందరగా సగరం చేరుకొనేలా ట్రైవ్ చెయ్యమంటున్నాడు. దబ్బుకన్నా ఆరోగ్యానికి ప్రాధాన్యత ఇచ్చేవాడు, బిజినెస్ మాగ్రిట్ కాలేదు.

ఇలా ఆయన తొందరవదుతున్న సమయానికి లక్ష్మీ అంతకన్నా స్టీడ్గా కొట్టు ఎయిపోర్ట్‌కి వెళుతున్నది. దానికి కారణం తెల్పుకోవాలంటే ఒక నాలుగు గింటలు వెనక్కి వెళ్లాలి.

యందమూరి వీరేంద్రవ్యాస
ప్రాధున్న ఏడింటికి లక్ష్మీ వచ్చి రేడియో పెట్టి వార్తలు వినిపించినప్పుడు
ఉప్పెత్తుగా వచ్చిన సంతోష తరంగాల ఆనందం నుంచి తొందరలోనే తేరుకున్నాడు
గాంధి. ఇదే మొత్తం గెలుపు కాదని అతనికి తెలుసు. అతడి మనసులో ఆలోచనలు
జటికన్నా వేగంగా వెళుతున్నాయి.

లక్ష్మీ అంటూంది. “ఇంకా నయం తొందరపడి నిన్న పేర్లు అమ్మేసేం కాదు,
ఎంతో చింతించవలసి వచ్చేది” అని. ఆమె మాటలకి ఇంకోలా రియాక్టు అయిపు
గాంధి. సాలోచనగా “మనం పేరు అమ్మేయబోతున్నాం లక్ష్మీ” అన్నాడు. లక్ష్మీ
అదిరిపడింది. “ఏమిలీ” అన్నది అర్థంకానట్టు.

“టాటావాలాకి నువ్వు పేర్లు అస్సుయ్యబోతున్నావ్.”

“ఎందుకు?”

“టాటావాలాకి నీ మీద నమ్మకం కలిగించుకోవటానికి.”

“ఎందుకు గాంధి ఇదంతా? ఎలాగూ నువ్వు పందం గెలవబోతున్నాపుగా
అంది లక్ష్మీ

గాంధి మాట్లాడలేదు. అతడి కళ్యాముందు ఒక దృష్టం మెదులుతూంది.
రామ్యాహనరావు తనని నొఖర్ల ముందు మెడ పెట్టుకుని వరండాలోంచి క్రింది
హోసెయిటుం.

“రామ్యాహనరావుని దెబ్బుకొట్టాలి లక్ష్మీ! ఊపిరి తిరక్కుండా దెబ్బుకొట్టాలి. ఈ
భవంతిని కూల్చేయ్యాలీ అంటే దాన్ని డైరెక్టగూ కొట్టడం కన్నా దాని సంఘర్షి
కొట్టడం మంచిది. టాటావాలాని ఎలాగయినా మనివేపు తిప్పుకోవాలి. ఈ
జాతీయం సంగతి నీకు తెలిసిన తర్వాత కూడా నువ్వు పేర్లు అమ్మేసేవసుకో. మనకీ
ఓ అయిలులక్షులు నష్టం వస్తుంది. నిజమే. కానీ టాటావాలాకి నీమీద విపరీతమైన
నమ్మకమూ, గౌరవమూ కలుగుతుంది. ఇంకోలా చెప్పాలంటే చదు లక్ష్మీలో ఆలోచన
నమ్మకాన్ని మనం కొనుక్కుంటున్నామన్నమాట.”

“కానీ ఎలా? ఈపాటికల్లా రామ్యాహనరావు సగం దారిలో వుంటాడు కారి?
వెళ్ళగానే ఆయన టాటావాలాకి ఫోన్ చేసి పేయు కొన్నావా అని అడుగుతాడు.
అతడు లేదంటాడు. ఆ తర్వాత నేను వెళ్ళినా లాభంలేదు. ఇదంతా నీ ప్లేన్ అని
ఆయనకి తెలిసిపోతుంది.”

“నువ్వు ఇలా ఇక్కడికి వస్తున్నట్టు టాటావాలాకి తెలుసా?”

“తెలీదు” అంది లక్ష్మీ.

“పూనమంతరావుకి?”

“సిక్కోలేదు.”

గాంధి నవ్వేదు. “అంటే వాళ్ళకన్నా ముందు నువ్వే వెళ్ళబోతున్నావ్
లక్ష్మీ!”

“రాకెటలో వెళ్ళినా సాధ్యం కాదు.”

“నాకు రాకెట సాధ్యంకాదు కానీ, విమానం తెప్పించటం మాత్రం సాధ్యం
అవుతుంది.”

విదో చెప్పటానికి నోరు తెరిచిన లక్ష్మీ అతడు చెప్పింది అర్థమై అలాగే
స్టేషన్స్‌రాలై ఆగిపోయింది. ఆమె తేరుకునే లోపులోనే గాంధి ఫోన్ చెయ్యటం...
క్రెటినింగ్ కాల్లో చార్జర్లు ఏజెస్‌స్ట్రోర్లు రామంపాదుకి విమానం పంపించే
పొట్టు చెయ్యడం జరిగిపోయనాయి.

చాలాకాలం క్రితం ప్రధానమంత్రి రావడం కోసం అక్కడ తాత్కాలికంగా
విమానాశ్రయం నిర్మించారు. మద్రాసునుండి అన్ని ఏర్పాట్లు పూర్తిచేసుకొని
విమానం రావటానికి రెండు గంటలు పడుతుంది.

దండకారణ్యంలో వున్న పేపరు ఛూక్కరీనుంచి రామంపాదు చేరుకోవటానికి
రెండొందలా యాషై కిలోమీటర్లు ప్రయాణం చెయ్యాలి.

గాంధి కారు ట్రైవ్ చేయసాగేదు. అడవి మర్యాలోంచి కారు ఎత్తు పల్లాల్లో
వెష్టుదొంది. లక్ష్మీ అతడిని వాలుగా చూసింది. పైకి ఏమీ తెలియనట్టు
వాలా మామూలుగా-మామూలు బలహీనతలతో కనబడే ఈ యువకుడు అవసరం
వస్తే ఎంత ప్రజ్ఞాపాటనాన్ని ప్రదర్శించగలదు అనుకుంది. ఎంతో పొర్పుగా
అలోచిస్తే తప్ప సున్నితమైన ఆలోచన రాదు. నిజానికి తను సాయంత్రం తాపీగా
శెచ్చి పేపు పేర్లు అమ్ముచ్చు. కానీ రామ్యాహనరావు ఆ హూరు చేరుకోగానే తన
గురించి తప్పక వాకబు చేసాడు. ఆ సమయానికి ముందే తను అక్కడుండాలి.
ఓంతా చేసిన తరువాత కూడా ఒకవేళ తను ఈ గాంధిని కలుసుకున్న సంగతి
అయినకి విదో విధంగా తెలిసిపోయిందంటే- మొత్తం అయిదు లక్షులు నష్టానికి
స్తోషించి వేసిన ఎత్తు బూడిదలో పోసిన పస్సిరు అవుతుంది. ఒక స్నేహి కొచ్చిన
కఠిన విమాన ప్రయాణాలు, డబ్బు ధారాళంగా ఖర్చు పెట్టటాలూ జీవితంలో
ఒక భాగం అయిపోతాయనుకుంటా. వాళ్ళ వెళ్ళినసికి ఎయిర్సోర్ట్లో విమానం

యందమూరి వీరేంద్రును దిగుతూంది. చాలా చిన్నది, ఇద్దరు ముగ్గురు మాత్రమే ముందు కూర్కొవటాన్ని పీలుస్తుది.

గాంధీ దారిలోనే ఆమెకు చెయ్యపలసిందంతా చెప్పాడు.

పైలెట్ దిగి గాంధీని విష్ చేసాడు.

లక్ష్మివిమానం ఎక్కింది. గాంధీ బ్రైట్ చూసుకున్నాడు. ఫర్డీదు. ఇంకా చార్ట్ మీ పున్నది. విమానం ప్రాఫెల్లర్లు రూద చేసుకుంటూ తిరగటం ప్రారంభించింది. గాంధీ దూరంగా వెళ్లి నిలబడ్డాడు. విమానం కదిలింది. లక్ష్మి సత్యతూ చెయ్యాపింది. గాంధీ కూడా చెయ్యి పూపేడు. విమానం గాలిలో లేదా పశ్చిమ దిక్కు సాగిపోయింది. సరిగ్గా అదే సమయానికి రామ్యాహనరావు కారు అరచిపట్టు స్వాస్థపేపర్లు కొనుక్కోపడానికి రామంపాదులో ఆగింది.

వ్యాపారంలో ఎంత మంచి నిర్ణయం తీసుకున్నాం అన్నది కాదు ప్రశ్నాలో ఎంత తొందరగా తీసుకున్నాం అనేది ముఖ్యం.

23

సరిగ్గా పన్నెందున్నరకి లక్ష్మి టాటావాలా ఇంటికి పేర్లు సర్కిఫికెట్లో సాఫ్ చేరుకున్నది.

అతడు బ్యాంకు జాతీయం విషయం తెలిసినపుట్టుంచీ పది లంభణా చేసినవాడిలా వున్నాడు. డైరెక్టర్ పదవి పోయిందనే బాధతే.

“బాధపడకండి సాహీ. మళ్ళీ డైరెక్టర్ పదవికి ప్రయత్నించాం” అంది లక్ష్మి ఓదారుస్తున్నట్టు.

“ఈసారి బ్యాంకు ప్రభుత్వానిది” అన్నాడు నీరసంగా.

“ప్రభుత్వం దబ్బుది! దబ్బు మనది!!!”

టాటావాలా తెరుకున్నాడు. ఈ మాత్రం డైర్యూం చెప్పినవాళ్లు ప్రాణ్యశ్శిల్ల ఎవరూ లేరు. “ఏమిభిలా వవ్వావ్” అని అడిగాడు.

“మీ పేర్లు మీ కిచ్చెయ్యటానికి” అన్నది. ఆమె చెబుతున్నది అత్తి అర్థంకాలేదు. “ఏమిటీ?” అని అడిగాడు.

“నీను పేర్లు అమ్మేస్తానంటే వద్దనాడు. కానీ ఒక్క విషయం టాటాస్టో మీరు నస్తెందుకు నమ్మటంలేదో నాకు అర్థంకావటంలేదు. నాకో పెద్ద తేచ్చ మీరు నీరు నిర్ణయంచుకుని విస్మయం చెందాడు. అప్పుడే తేచ్చి సంతకం పూర్తిచేసి పెన్ కావ్ మూత పెట్టబోతుంది. ఆమె చేతులు అలాగే కావాలి. చీకటి అరణ్యంలాటి ఈ వ్యాపార విషయాల్లో మీరే ఆ తోడు అనుకూల్చుట

చ్చు బుద్ధి వచ్చాఫ దబ్బు మీకు అన్ని విషయాలు చెప్పాను. మీరు నమ్మలేదు. తిరిగి ఉండకే నిన్న వచ్చి మీకు అన్ని విషయాలు చెప్పాను. మీరు తీసుకోలేదు” అమె ఆగింది.

గది ని శ్వజ్ఞంగా వుంది. ఆ మౌనంలోంచి ఆమె నెమ్మిగా కంఠం విప్పింది. “పీర్ ఈ రోజు ధర పెరిగిందనీ - నిన్న నేను అమ్మకపోవటం మంచిదయిందనీ నేను అనుకోవటంలేదు టాటాస్టో. ఈ పేర్లు మీ దగ్గరున్నా - నా దగ్గరున్నా డబ్బో! నిన్నే వీటిని అమ్మేసినట్టు లెక్క వీటిని మీరు తీసుకుని నిన్నటి ధరే విప్పించండి.”

టాటావాలాకి తను వింటున్నది కలో నిజమో అర్థంకాలేదు. దాదాపు ఇరవై లక్కలు తను లాభం పొందబోతున్నాడు. ఒక నిస్సపోయురాలయిన అమ్మాయి తన ప్రేమనీ అభిమానాన్ని పొందటానికి ఇంత త్యాగం చేస్తోంది. ఇందులో మౌనం ఏమీ శ్రద్ధి అతడికి తెలుసు. ఈ అమ్మాయి, తన ప్రాపకం కోసం ప్రయత్నిస్తూందే తప్ప - శనని ఏ విధంగామా మౌనం చెయ్యలేదు.

ఈ నలక్కు అయిదేళ్ల పయసులో తనని చూసి ఇరవై రెండేళ్ల అమ్మాయి, ఒక ఖ్యాంకు డైరెక్టరు, మనసు పొరేసుకుని - తనచుట్టూ తిరగటం.... ఇరవై లక్కలు శ్రీప్రాయంగా వదులుకోవటం అతడు కలలో కూడా పూహించలేదు.

అతడికి ఇరవై లక్కలక్కన్నా - ఒక అమ్మాయి తనంటే ఇప్పుడుతూందన్న విశ్వయం భరించలేనంత సంతోషాన్ని ఇస్తుంది.

సరిగ్గా పదినిముపోల్లో అగ్రిమెంటు పూర్తయింది. పేర్లు లాకర్లో పెట్టి శాళంవేస్తూ టాటావాలా “నాకు ఈ పేర్లు సర్కిఫికెట్లో అమ్మేనన్న వివారం ఏమీ పెట్టుకోకు అమ్మాయి! ఇకనుంచి నువ్వు నా మనిషివి. నువ్వు ఈ రోజు తీసుకున్న నీర్ణయం భవిష్యత్తులో నీకు ఎంతగానో లాభిస్తుంది. ఆ గాంధీ నీకు ఏమికాడని నువ్వే అంటున్నావు. నీ తెవరూ లేరని ఇకనుంచి చింతవద్దు. నేనున్నాను” శాళం వెయ్యటం పూర్తిచేసి సరిగ్గా పడిందో లేదో లాగి చూస్తూ టాటావాలా అన్నాడు.... “కాంధీ పైకి అలా కనబడతాడు. కానీ చాలా తెలివైనవాడు. తప్పకుండా పండం నీగీ రామ్యాహనరావు కూతుర్లు వివాహం చేసుకొని తీరతాడు. నాకు తెలుసు.”

చెప్పటం పూర్తిచేసి, శాళం పడిందని నిర్ణయించుకుని, వెనుదిరిగిన టాటావాలా ప్రీటీలో శిలలా అచేతనంగా కూర్కొన్న లక్ష్మీని చూసి విస్మయం చెందాడు. అప్పుడే తేచ్చి సంతకం పూర్తిచేసి పెన్ కావ్ మూత పెట్టబోతుంది. ఆమె చేతులు అలాగే

యందమూరి వీరేండ్రాన్న
మధ్యలో ఆగిపోయి వున్నాయి. ఆమెలో కడలికలేదు. అతడి చివరి వాక్యాలే గదిలో ఇంకా ప్రతిధ్వనిస్తున్నట్టు వుంది. ఆమె ముఖం నిర్మిష్టంగా వుంది.

“ఏం అమ్మాయ్మీ, నీ ఆరోగ్యం బానేవుంది కదా!”

చప్పున తెప్పరిల్లి “బానేవుంది” అని అక్కణ్ణుంచి లేచిపోయింది. సదుస్తున్న ఆమె ఆలోచించసాగింది. చాలారోజుల క్రితం రామ్యాహనరావు ఇంట్లో ఈ దిన్నర్కి వెళ్లినప్పుడు తనని ఆయనగుర్తుపట్టిన సంగతి రాత్రికి రాత్రే ఆడవిలోఫ్స్ గాంధీకి ఎలా తెలిసిందో ఆమెకు ఇప్పుడు అర్థం అయింది.

*

*

*

రామ్యాహనరావు వూరు చేరుకునేనిరకి సాయంత్రం ఐదయింది. కొల్పోయి దిగటంతోటే సూర్యసరి పెలిభోన్ దగ్గరికి వెళ్లి టాటావాలాకి భోన్ పేసేడు.

“టాటా! మన బ్యాంకు.”

టాటావాలా మధ్యలో అందుకుని “నిన్న సాయంత్రమే నాకు తెలిసింది. పీకు చెబ్బాపుంటో మీరు లేరు” అన్నాడు.

“అంతకన్నా ముఖ్యమయిన విషయాన్ని మాట్లాడదామని భోన్ చేశాస టాటా.... లక్ష్మీ అమ్ముదామనుకున్న పేర్లు ఎలాగయినా కొనెయ్యాలి.”

“ఈ రోజే కొనేశాను.”

“వ్యాట్.... అని అరిచాడు రామ్యాహనరావు.

“లక్ష్మీ ఈ సా దగ్గరికి వచ్చింది. బ్యాంకు జాతీయం చెయ్యబడితే పేట ధర పెరుగుతుందని ఆ అమ్మాయికి తెలీదు. పాపం పేర్లన్నీ అమ్మేసిది” చిన్న అబద్ధం ఆడేదు టాటావాలా. రామ్యాహనరావు ముఖంలో ఇంతనేపటికి తిరిగిక వచ్చింది. “గుడ్” అంటూ భోన్ పెట్టేశాడు.

“ఏమిటి నాన్నా రాగానే ఈ భోన్? నీకు ఆరోగ్యం కన్నా యా డఱ్లు సంపాదనే ఎక్కువయింది” అంది అప్పటివరకూ అక్కడే వన్న హరిక.

“డబ్బు సంపాదన కాదమ్మా” అన్నారాయన. ఇంతలో ఆయన మొహకినమైంది. “మనకున్న డబ్బు పది తరాలవరకూ సరిపోతుంది. ఇంకో పి కంపెనీలు మనవి జాతీయం చెయ్యబడినా మనకు ఫర్దేదు. కానీ నాలు సంవత్సరా క్రితం ఒక వానపాముతో చిన్న సవాలు చేసేను. చిన్న పొమేకదా అని అప్పుడు పేర్ల కప్రతో కొట్టలేదు. ఇప్పుడా పొమే తనో నాగు అనుకొని థ్రమపడి పడగవిష్టాలో ప్రయత్నిస్తుంది. మరి లేవకుండా పడగ చితక్కుట్టియ్యాలి....”

చెఱు బుద్ధి వహరాఫ్ డబ్బు

“అది నిజంగా వానపామే అయితే నీకు భయం ఎందుకు నాన్నా.”

“మరీ అంత కొట్టివడెయ్యటానికి వీల్చేదమ్మా! నేనూ ఆలాగే అనుకొని ఇంతకాలమూ వూరుకున్నాను. ఈ కొట్టికాలంలో అది చాలా బలాన్ని సంపరించుకొంది. అయినా ఘర్లేదులే. పాతికసంవత్సరాలుగా ఈ డబ్బు వ్యవహరాల్లో పందిపోయిన రామ్యాహనరావు తల్లుకున్నాడంటే, నిజంగా నాగు వచ్చినా ఎందర్కులడు. ఇంత చిన్న విషయం ఎదుబేపాక్కు తెలుసుకోలేకపోవటం వాళ్ళ దురదృష్టం.”

“నీ భయం అతడు యాభై లక్ష్లు సంపాదిస్తాడనా? నీ కూతుర్చిచ్చి పెళ్ళిచెయ్యువలసి వస్తుండా నాన్నా?”

వూహీంచని ఈ ప్రశ్నకు రామ్యాహనరావు చకితుడై కూతుర్చిచ్చేవు చూశాడు. ఆమె మొహం మామూలుగా వుంది. అతడు ఆమె దగ్గరికి వెళ్ళాడు. ఘజంమీద చెయ్యేసి అనునయిస్తున్నట్టు అన్నాడు “ఆ ఆవేశంలో ఏదో నోరు జారి పందం కాసేను. దాని గురించి నువ్వేమీ భయాలు పెట్టుకోమ్మా. నా కంరంలో ప్రాణం శుండగా నీ వివాహం ఆ అనామకుడితో జరగడు.”

ఆమె మాట్లాడలేదు. తన మాటలు కూతుర్చి కన్నిస్సు చెయ్యలేదేమానని, “తడి పతనం అప్పుడే ప్రారంభం అయిందమ్మా! నిన్న జాతీయం చెయ్యబడిన బ్యాంకు విషయం తెలియక- ఈ రోజు అతడి ప్రతినిధి ఇక్కడ పాతిక లక్ష్ల చియవగల పేర్లు నాలుగు లక్ష్లలకి అమ్మేసింది” అన్నాడు.

“అమ్మేసింది అంటున్నావు....ప్రతినిధి అమ్మాయ్మీ నాన్నా”

“అమ్మాయ్మీ, లక్ష్మీ అని ఒకదాన్ని ఉంచుకున్నాడులే. అలాటి హీనచరితులకి అంతకన్నా సంస్కరంగా బ్రతకటం ఏం చేతనవును?”

గదిలో ఒక మూల అందంగా ఆమర్చబడిన ఫెర్నెన్ మొక్క కూడా గాలికి శాగటం మానేసింది. ఆమె భోన్ పక్కనున్న సోఫాలో నెమ్ముదిగా కూర్చుంది. ఒక ఆగ్నిపర్వతం బ్రాధ్మలయ్య ముందు పరిస్థితి..... తుఫాను వచ్చేముందు వాతావరణం....

రామ్యాహనరావు తన గదిలోకి వెళ్ళబోతూ వుంటే - ఆఖరి ప్రశ్న అడిగింది - “అయితే ఈ రోజు టాటావాలాకి పేర్లు అమ్మునది లక్ష్మీ అన్నమాట.”

“అవునమ్మా” అంటూ ఆయన లోపలికి వెళ్ళిపోయాడు. ఆమె సోఫాలో చెస్క్కి వాలి కచ్చు మూనుకుంది. లక్ష్మీ.....లక్ష్మీ.....ఎక్కడో విన్నది పేరు. ఎక్కడ

యందమూరి వీరేంద్రవు
మెదడు పొరల్లో కదలిక మొదలై కొన్ని రోజుల క్రితం తను భోనీలో గాంపి
జరిపిన సంభాషణ గుర్తుకొచ్చింది.....మొత్తం వున్నదున్నట్టుగా.

.....
“మీరు ఈ వూళ్ళు శంకుస్థాపన చేసిన రోజున ఒక అమ్మాయి
పరిచయం చేసేరు జ్ఞాపకం వుందా? ఆ అమ్మాయి ఎవడు?”
“ఎందుకు?”

“ఆ అమ్మాయి మీకు పరిచయస్థరాలయితే ఘరవాసేడు
కానీ అలా కాని పక్కంలో.....”

“ఫ్లైజ్ గో ఎ హాడ్”

“ఈ రోజు ఆ అమ్మాయి మా ఇంచీకి దీన్నర్ కొబ్బియడ
శిష్కలాన్ బ్యాంకు డైరెక్టర్ అట.”

“ఆ అమ్మాయి పేరు లక్ష్మీ.”

“కానీ త్రిపుర అని విన్నానే.”

“త్రిపురనేని లక్ష్మీ. అసలు, విషయం ఏమిదే?”

.....

సంభాషణలో ప్రతిమాటగా గుర్తుంది. అంతేకాదు, ప్రతి దృశ్యమూ గుర్తుంచి
ప్రాధున గాంధి గాలిలో ఒక అమ్మాయిని గిరున ఎత్తి తిప్పి దృశ్యంతో సహ-
లక్ష్మీ ఈ ఊళ్ళోనే వుండి పేర్లు అమ్మాను పక్కంలో ఆ అమ్మాయి ఎవరు? అట్టి
కట్ట మూనుకుని ఆలోచిస్తుంది. ఆమె మెదడులో ఏదో ఝ్యాప్టిలాగా వెలిగింది. కట్ట
తెరచి భోన్ దగ్గరికి లాక్కుంది. డైరెక్టర్ చూసి నెంబర్లు తిప్పి విమానాత్మయాచి
భోన్ చేసింది.

“హల్లో.....గ్రోండ్ కంట్రోల్” అట్టుంచి వినబడింది.

“ఈ రోజు ఎయిర్పోర్టులో ఛార్టర్ విమానం ఏదైనా దిగిందా?”
ఇంగ్లీషులో అడిగింది. “ఆ దిగింది మేడమ్-మద్రాసు నుంచి వచ్చింది. వీమానం
రామంపాడు....”

“అందులో ఎవరోచ్చారు?”

“మా దగ్గిర ఆ రికార్డు వుందదు.”

“కానీ గ్రోండ్ కంట్రోల్కి తెలియినేముంటుంది” ఆమె నవ్వింది.
“ఎవరు మాట్లాడుతున్నారు?”

మధ్య ఉది వచరాఫ్ డబ్బు -
“స్టో యన్ టు ఏవియేషన్ డి సెక్రెటరీ”

“ఒక అమ్మాయి ఎవరో దిగింది మేడమ్ అంతే.”

“ధాంక్యు” అని భోన్ పెట్టిసింది. ఆమె అనుమానం నిజమైంది. కానీ ఆ
గెలపు ఆమెకి సంతోషస్నేహాలేదు.

24

జెయింట్ వీల్ దగ్గర నిలబడి వున్నాడు గాంధి. మనిషి ఎత్తుకి దాదాపు
పిరిట్లు పెద్దదుయిన ఇనుప చక్రం అది. గిరున తిరుగుతూంది. యూలైఫ్స్ చెట్లని
స్ట్రీల్స్ నానపెట్టి ఆ చక్రం పక్కగా పదేస్తున్నారు కూలీలు. చెవులు చిల్లలుపదే
స్ట్రీల్స్ ఆ చెట్లని చిన్న చిన్న ముక్కలు చేస్తోంది ఆ ఇనుప చక్రం. పొయ్యోల్
స్ట్రోప్స్ పడితే వచ్చే శబ్దం లాంటిది. దానికి వందరిట్లు ఎక్కువగా పేశ్చు పగులున్న
ఫ్లూ. ఆ చిన్న ముక్కలు బెల్లుమీదుగా క్రమింగ్ యూనిట్కి చేరుకుంటాయి.
తక్కువుంచి మిక్రో ప్లాంట్కి-తరువాత రసాయనిక మార్పు కోసం రియాక్షన్
సాంటరికి-అక్కడ గుజ్జగా మారి-పెద్ద పెద్ద చ్క్రాల మధ్యలో నలిగి- తడి ఆరి-
పెపర్గా రోల్ చేయబడుతుంది.

అదే కాంపోండలో వున్న ఆఫీసుకు వెళ్ళాడు అతడు. బయట ఒక విదేశీ కారు
పంది. తన కోసం ఇంతదూరం అడవికి అంత ఖరీదయిన కారులో వచ్చేది ఎవరా
అని ఆలోచిస్తూ ఆఫీసు స్ట్రోంగు డోరు తెరచి లోపలికి ప్రవేశించాడు గాంధి.

కుర్చీలో తాపీగా వెనక్కువాలి- పొడవాటి చుట్టు కాలుస్తా అందులోని
తపండాన్ని తీరిగ్గా ఆస్ట్రోదిస్ట్రా కనిపంచాడు.

ది పేపర్ కింగ్!

అంజిరెడ్డి!!

*

*

*

అతడా ప్రవంచంలోనికి ఎలా ప్రవేశించాడో తెలీదు. ఎట్టుంచి ప్రవేశించాడో
తెలీదు. ఎంత పెట్టుబడితో ప్రవేశించాడో తెలీదు. ఇప్పుడు మాత్రం కాగితపు
ప్రోఫెసారికి మకుటంలోని మహర్షాజాగా వెలుగుతున్నాడు. మిత్రులు ముద్దగా

పేపర్కింగ్ అంటారతడిని. శత్రువులు కనిగా పేపర్ లైగర్ అని వ్యవహరిస్తారు ఎవరు ఏదన్నా పేపరు అతడి పేరులో ఒక భాగమైనదన్న విషయాన్ని ఎన్నా కాదనలేదు. మధ్యప్రదేశ్ అడవుల్లో నగం అతడు బీనామీ పేర్లతో కాంట్రాన్లు తీసుకున్నాడు. పొమూచల్ ప్రదేశ్లో సగం మిల్లులు అతడివే. అతడి కస్టమ్ దేశంలో పేపరు ధర రెండింతలవుతుంది! అతడు దయతలిస్తే ఒకరిద్దరు అనామకు ఎం.పీ.లవ్వగులరు. అతడు వద్దనుకుంటే మంత్రులు రాజీనామా చేయవల్ల వస్తుంది.

సరిగ్గా పాతిక సంపత్తురాల క్రితం అతడు అనామకుడు. పాతిక వేలక పుయల్లు అమ్మేసి చిత్తుకాగితాల వ్యాపారం మొదలుపెట్టేదు. దానితోపాటు ఈ సర్వులేపు స్నీము పెట్టి పోలీసులు అరెస్టు చేస్తే నాలుగు నెలలు త్లైఫ్ పుయల్లు (ఈ విషయం అబద్ధమనీ ప్రత్యుత్తులు ప్రచారం కోసం వాడుకుంటున్నారీని ఇట్లు మిత్రులు అంటారు.) జైలు నుంచి బయటకొచ్చాక ఈ చిన్న చిన్న వ్యాపారాని నిర్దిశకమని తెలుసుకొని మధ్యప్రదేశ్ వెళ్లిపోయాడు. పదిమంది కోయువుల్లు చెంచల్నీ కూడగట్టుకొని వాళ్ళ పేరుమీద గవర్నమెంట్ యిచ్చే స్టీట్లు తీసుకొని ఒక పేపర్ మిల్లు పెట్టేదు. కోయ ఆపరేటివ్ పర్టీమిద కోయుల సహా సంస్కార నడుస్తున్న ఆ మిల్లు సంపత్తురం తిరిగేసరికల్లు నష్టైల్లో పడికే ఒక మార్పు చూలా చౌకగా కొనేశాడు. ఆర్సెల్లు తిరిగే సరికల్లు అంజిరెడ్డి మార్పు మార్పుకి ఎలా భాగస్వామి అయ్యాడో తెలుసుకొనే తెలివితేటలు కోయులకి ఇట్లు కోయల్లో కలిసి నడిపినప్పుడు పిపరీతమైన సష్టుం పచ్చిన ఆ మిల్లుని, మార్పుకి భాగస్వామ్యం కలపగానే ఎలా లాభాల్లోకి దింపాడో విచారించేటంత సమయం ప్రథుత్వానికి లేదు. మార్పుకి చేతులు కలిపిన అంజిరెడ్డి అక్కడితో వూరుకోకూ అతడి భార్యతో కాళ్ళు కలిపాడు. ఘలితంగా ఆ మార్పు మధ్యప్రదేశ్లో ఒక పొమూచుకుంటూంటే అంజిరెడ్డి గుజరాతీలో మరో రెండు మిల్లుల్నీ - ఆ మార్పు భార్యనీ చూసుకునేవాడు. అలా విస్తుతమైంది అతడి వ్యాపారం.

వ్యాపారానికి రాజీయానికి దగ్గర సంబంధం వుంటుంది. పొమూచు ప్రదేశ్లో ఒక ఛోక్కరి పెట్టుటానికి ఐదు లక్షలు లంచం అడిగాడు పరిక్రమ మంత్రి. దాన్ని టెప్పికార్పులు పెట్టి-భోల్పోలు తీసి జర్జలిస్టుల కిచ్చాడు. రాత్రి గోల్లు ఎత్తిపోయింది. మంత్రివద్దం రాజీనామా చెయ్యవలసి వచ్చింది. రాత్రి

చుట్టూ ఉచి వచ్చాట డబ్బు అధికారంలో వున్నది ప్రతిపక్షం కాబట్టి, కేంద్రం ఈ చర్యతో అప్పటిదికా అధికారంలో వున్నది ప్రతిపక్షం కాబట్టి, కేంద్రం ఈ చర్యతో అధికారం జరిగింది. ప్రధానమంత్రి స్వయంగా అంజిరెడ్డిని అన్యాపదేశంగా అధినందించడం జరిగింది.

ప్రధాని అధినందనలు పొందినవాడిని ప్రధానమైనవాడుగా గుర్తించకపోతే ప్రత్యొం అని రాజీకీ నాయకులకు తెలుసు. రాత్రికి రాత్రి అంజిరెడ్డి గొప్పవాడు అయిపోయాడు. విచిధ రాట్లో ముఖ్యమంత్రులూ ఆకస్మాత్తుగా తమ రాప్టులో వర్తించులు పెట్టాల్సిన ఆవశ్యకతను గుర్తించి అంజిరెడ్డిని ఆహ్వానించారు. దాదాపు పుష్టరు మిల్లులకి అంజిరెడ్డి అలా అధిపతి అయ్యాడు. మొత్తం పేపర్నంతా కంట్రోల్సేచే పేపర్కింగ్ అనిపించుకున్నాడు.

గాంధీ లోపలికి ప్రవేశిస్తూనే “హల్లు” అన్నాడు. గాంధీ అతడిని అంతకుమందు కుటుంబాలేదు. కానీ అంజిరెడ్డిని తెలియినవారు ఈ పరిప్రమలో చాలా తక్కువ. “రా, గాంధీ - కూర్చో!”

తన ఆఫీసులో తననే ఆహ్వానించి చనువుగా కూర్చోబడుతున్న అంజిరెడ్డివైపు విత్తంగా చూసేదు గాంధీ. కానీ ఏమీ మాట్లాడకుండా కూర్చున్నాడు. “ఎలా వుంది మిల్లు” సంభాషణ ప్రారంభించాడు అంజిరెడ్డి.

“కొత్త కదా..... మొత్తం ఓకే!”

“ఏమంటున్నాడు రామ్యాహనరావు!”

గాంధీ ఉపిక్కిపడ్డాడు, రామ్యాహనరావు ప్రస్తకి వున్నట్టుండి అంత సదెన్గా శెచ్చేసరితి, తమ ఈ కాగితం అంతా అతడి సోల్ సెలింగ్ విజిన్సీకి ఇచ్చిన విషయం గురించి మాట్లాడటానికి పచ్చాడేమా అతడు అనుకున్నాడు. చాలాకాలం నుంచి ఇంద్రరూ ఈ లీల్లులో పుండబట్టి అతడికి ఏషన్సీ ఇష్టటం ఇష్టం వుండి వుండదు. నిజానికి తనకీ ఇష్టంలేదు. అయినా అగ్రిమెంటు జరిగిపోయింది కదా. ఇష్టడికి చెయ్యటానికి ఏమీలేదు. ఆ విషయమే చెప్పాడు.

అంజిరెడ్డి అతడి మాటలకి పెడ్గా నవ్వాడు. “నేను అడుగుతున్నది మీ పేపరు గొడవలు కాదు. ఏమంటున్నాడు అతడు? కూతుర్చిచ్చి పెళ్లిపోనటున్నాడా?”

గాంధీ మొహంలోకి రక్తం ఒక్కసొరిగా జిమ్మెన్టులుంది. కేవలం ముగ్గురికి మాత్రమే తెలుసునుకున్న ఈ రహస్యం ఇంతగా బట్టబయలు ఎప్పుడయిందో ఇక్కడి ఆశ్చర్యకాలేదు. అతడి పరిస్థితి గమనించకుండా అంజిరెడ్డి చెప్పాకుచేతున్నాడు. “చాలా పెద్ద పందం కాసేవు నువ్వు, మెచ్చుకోవాల్సిందే కానీ నువ్వు చేసిన తప్పుల్లా

యందమూరి వీరింగా
రామోహనరావు తెలివి తేటల్ని తక్కువ అంచనా వెయ్యటమే. అతడిప్పుడు
క్షణంలో ఏం చేస్తున్నాడో తెలుసా?"

"తెలీదు" అప్పయిత్తుంగా అన్నాడు గాంధీ.

"నీ స్నేహితురాళ్ళిద్దరూ నీకు ఇప్పబీకి అరు వ్యాపార సూత్రాలు చెప్పేవి
ఏదోదీ ఆభరుదీ ఆయన ముఖ్య సూత్రం నేను చేప్తాను విను. బిజినెస్‌లో మున్న
ఏం చేస్తున్నాం అనేదానికన్నా మన ప్రత్యర్థి ఏం చేస్తున్నాడనేది ముఖ్యమాని
గమనించాలి. నువ్వీ స్టేజీలో ఇది మర్చిపోవటం దురదృష్టం. మొదటి
సువ్వు వేలలో సంపాదిస్తున్నప్పుడైతే తే ఫల్లేదు. కానీ ఇప్పుడు రామోహనరావు
నిజంగా రంగంలోకి దిగాడు. నిన్ను అణచి వెయ్యటానికి నిజానికి ఇప్పుడే మొదటి
ఎత్తు వేశాడు. అతడి ప్రకారం సరిగ్గా మార్పి పండ్యమ్మిదో తారీఖికి ము
జైల్లో వుంటావు. ఆ తారీఖు యొక్క ప్రామణ్యత నీకు తెలుసు కాబట్టి వు
చెప్పునక్కాదేదు."

గాంధీ తడి ఆరిన గొంతుతో "ఇవ్వే మీకెలా తెలిసినయ్? మూడు
సందర్శయిలో నా స్నేహితురాళ్ళు నాతో అన్న మాటలు సరిగ్గా పదాలతో సు
మీకెలా చేరినయ్?" అని అడిగాడు.

అంజిరెడ్డి నవ్వేదు. "ఇది చాలా చిన్న విషయం. నీ జీవితం అంతా దైని
ప్రాసెయబడింది. చివరికి నువ్వో బిచ్చగత్త దగ్గర పడిపైసలు తీసుకుని వాయిసు
ప్రారంభించిన విషయంతో సహ మొత్తం అంతా.... రామీర్రతో సువ్వు భాగిస్తే
అవటం కూడా మాకు తెలుసు. కైదిబ్బ ప్రియంవద ఏమంటున్నది?"

దానికి గాంధీ సమాధానమివ్వుకుండా "ఇదంతా మీకెలా తెలిసింది ఈ
అదుగుతున్నాను" అన్నాడు.

"ఐ.బి. నా స్నేహితుడు, ఏదో సరదాగా 'చూడవోయ్ ఈ కుప్రాపామ్
చాలా చురుగ్గా వున్నాడు' అని మాటవరసకి అన్నాను. అదేదో ప్రధానమయి
ఆజ్ఞలా పదిమంది క్రిమ్ బ్రాంచి ఇన్‌స్పెక్టర్లని నియమించి వందపేటీల రిపో
తయారు చేయించి ఇచ్చాడు."

ఆ గదిలో సూచిపడితే విసబదేటంత నిశ్శబ్దం వ్యాపించింది. గాం
కుర్చీలోంచి లేచాడు. అతడి మొహం కలినంగా మారింది. "నిజమే నేను రామీ
దగ్గర అప్పు తీసుకున్న మాట నిజమే. అప్పు తీసుకుని, స్థలం కొని, కొండచి
తల్లిని, భర పెరిగాక అమ్మిన మాట కూడా నిజమే. కానీ ఇంచులో ఉ
చట్టవిరుద్ధమని నన్ను న్యాయస్థానంలో నిలబెట్టలేదు."

"ఇప్పుడు న్యాయస్థానం గురించి ఎవరు మాట్లాడారు?" అన్నాడు అంజిరెడ్డి.
నిజంగా మనిషిని దోషిగా నిలబెట్టాలంటే చట్టబద్ధమైన తప్పే చెయ్యక్కరలేదు. 'మీ
ప్రాక్టిక్ గొట్టం వుండవలసిన దానికన్నా తక్కువ ఎత్తులో వుంది' అన్న కారణంగా
చెప్పికం అర్థాన్ని చెయ్యచు."

పచార్లు చేస్తున్న గాంధీ తన కుర్చీ దగ్గరికి వచ్చి ఆగి, వెనగ్గా దానిమీద
చేటలు వేసి నిలబడి తాపీగా అన్నాడు - "ప్రథమంలో బాగా పలుకుబడి వున్న
చుమచ్చులు మీరు. తప్ప చేసినా - చేయకపోయానే నేరస్టుడిగా నిలబెట్టగలిగినే వీలు
పున చట్టంలో ఎప్పుడూ వుంది. ఏమీలేని స్థితినుంచి లక్షలు సంపాదించిన నేను
సాగతంలో ఏదో ఒక తప్పు చేసే వుంటాను. ఇప్పుడు రాస్ని చూస్తి చూడనట్టు
వచ్చియుటమా - నన్ను జైల్లో ఇరికించటమా అన్నది నిర్ణయించేది మీరు. నేను
చీకు సాయిపడితే మొదటిది చేస్తారు. సాయిపడకపోతే రెండోది చేస్తారు. దానికి
కణి సాక్ష్యధారాలన్నీ ఈపాటికే సమకూర్చుకున్నారు. ఇప్పుడిక నిర్ణయిం నామీద
భారవడి వుంది. ఇంతవరకూ పచ్చక ముసుగులో గుర్దులాట ఎందుకు-
పెప్పండి, నేనేం చెయ్యాలో" అని అడిగాడు.

ప్రైయిట్గా గాంధీ ఇలా అంతా ఒక్కసారి విప్పి చెప్పేసరికి అంజిరెడ్డి
తాక్షయిపోయి వెంటనే తేరుకుని, అతడిని అభిసందిస్తున్నట్టు "భేష" అన్నాడు.
నేను అనుకున్న దానికన్నా చాలా తెలివయినవాడివి నుఘ్య."

"మనం అసలు విషయానికి వద్దామా?"

అంజిరెడ్డి వెంటనే మాట్లాడలేదు. కుర్చీలోంచి లేవి కిటికీ వద్దకు వెళ్ళి
ఇయట అడవికేసి చూడసాగేదు. అతడి కంఠం మంద్రస్థాయిలో వినిపించింది.
కాగితం పరిక్రమ గొప్ప సంక్లోభాస్ని ఎదుర్కొల్పేతూంది గాంధీ. ఎవరూ
చూచించనంత సంక్లోభం. దీనికి కారణం విపరీతంగా పుట్టుకొస్తున్న కాగితం
చెల్లులు. ఇందులో కొన్ని నావి వున్నాయి. కానీ ఈ రాష్ట్రానికి సంబంధించినంత
చంకూ చాలా మిల్లుల్లో రామోహనరావుకి వాటా వుంది. కాగితం ధర పడిపోతే
చీట్చిలీకీ నష్టం తప్పదు. అందువల్ల కొన్ని మిల్లుల్ని ఏదో ఒక కారణంగా
మూసెయ్యాలి."

గాంధీ ఉలిక్కిపడ్డాడు. ఒకవైపు విద్యార్థులూ, అమాయకమైన బడిపిల్లలూ,
చైనీబుస్సు, నోట్ ప్రస్కాలూ లేక బాధపడుతూ వుంటే ఇంకోషైప్ప ఈ పారిక్రామికవేత్త
భస నిలకండగా వుండటం కోసం..... వీలయితే కొంచెం ధరని పెంచటంకోసం....
తుట్టిని తగ్గిద్దామనుకుంటున్నాడు..... మిల్లులు మూసెద్దామనుకుంటున్నాడు.

అంజిరెడ్డి చెప్పుకుపోతున్నాడు.

“-ఈ ధర త్వగుటంవల్ల రామ్యాహనరావుకి పెద్దగా నష్టం వుండదు, కానువిమిటంబే అతడికి చాలాపరకూ స్వంత విజన్సీయండటమే. తన చెయ్యితయారయిన కాగితాన్ని అతడు ఎలాగైనా అమ్ముకోగలడు. ఓటే నష్టం అల్లా లొక్క అదలా వుంచు. ఈ పరిస్థితిలో అతడు మీ కంపెనీతో అగ్రిమెంటు అయ్యాడు, కి మిల్లు తయారు చేసే కాగితాన్నంతా కొనెయ్యుటానికి చెప్పుకున్నాడు. అప్పుడే నుక్క అనుమానం వచ్చింది. ఒకవైపు కాగితం ధర పడిపోతూ వుంటే ఈ రామ్యాహనరావు ఇంకో కొత్త కంపెనీతో అగ్రిమెంటు యొందుకు అయ్యాడా అని ఆలోచించాడు. తవ్వేకొద్దీ ఎన్నో విషయాలు బయటపడ్డాయి. నీవూ అతడూ పందం వేసుకోవటం, మీ మధ్య స్వర్పలూ.....వీరా.... నిన్ను పూర్తిగా అణిచి చెయ్యటానికి రామ్యాహనరావు చాలా పటిష్ఠమయిన ఎత్తు వేశాడు. ఆ ఎత్తులో మొదటి అంశంగా రామ్యాహనరావు ప్రస్తుతం ఏం చేస్తున్నాడో తెలుసూ?”

“ఏం చేస్తున్నాడు?”

“ఫ్రెంట్స్” అన్నాడు రామ్యాహనరావు కంఠం సవరించుకొని, “షయ్యల యువ విద్యార్థి సమైక్య సంస్థ ప్రతినిధి శ్రీ విద్యాప్రతాప్ మాట్లాడతారు.” ప్రతాప్ లేచేడు. ఆ హాల్సో పదిమందిధాకా విద్యార్థి ప్రతినిధులున్నారు. పదిమందిధా పెద్దవాళ్లన్నారు. ఇద్దరు ప్రతిపక్ష నాయకులున్నారు. ప్రకాప్ మాట్లాడసాంగు అతడు అవేశంతో మాట్లాడుతూ వుంటే ఆ గది కంపించిపోయింది. “ఫ్రెంట్స్! ఈ బార్యువా ప్రభుత్వం మనకేమీ చెయ్యేదు. ఈ నిరంకుశమైన గవర్నర్షమెంటి విద్యార్థి లోకం మాత్రమే ఎదుర్కొలగలడు. సమసమాజ స్నాపనకై విద్యార్థులు కార్పుకర్తకులతో కలిసి నడుము బిగించిన రోజు నవ చైతన్యం వెల్లివిరుస్తుంది” యాఁ అరగంటనేపు సాగింది. అతడి సంభాషణలో ప్రతి అయిదు నిముషాలకి చెప్పుకు పడ్డాయి. శ్రేతలు అవేశంతో వూగిపోయారు.

అక్కడన్న సభికుల్లో నూటికి తొంట్లేమంది యింకా నూనుగు మీసో ప్రాయింలోనే వున్నారు. అంటలో చాలామంది హస్తశీర్ష వున్నారు. ప్రతి హస్తశీర్ష ఒకరిద్దరు ఈ వర్గ ప్రతినిధులు వుంటారు. కొత్తగా చేరిన విద్యార్థులను కొప్పమాటల ప్రభావంతో ఆకర్షిస్తారు. ఈ ఒకరిద్దరూ తరువాత యూనియన్ నాయకులు - కాలేజీనుంచి బయటకొచ్చాక రాజకీయ నాయకులవటమో లేక తల్లిదంత్రా

చూ ఉది పవరాఫ్ దబ్బు చేసి కారులూ పొలాలూ ఆస్తులు గడిస్తారు. వీరి తోతో వ్యాపారం పెట్టటమో చేసి కారులూ పొలాలూ ఆస్తులు గడిస్తారు. వ్యాపారం వల్ల ఆకర్షితులై ఆవేశపరులయిన కుర్రవాళ్లు మాత్రం కాలేజీలో ప్రస్తుతంకాలం విష్వవం గురించి మాట్లాడి, బయటకొచ్చాక గుమాస్తాలూ టైపిస్టులూ కపులారు.

రాత్రిక్కు ఒకేట్లూ రంగులూ తీసుకొని బావున్న గోదల్నిండా ప్రాస్తారు. “ఖాసిస్టు శక్తులు నశించాలి” (ఈ ఖాసిస్టు శక్తులేమిటో ఎవరో ఎవరికీ తెలీదు), “ఇంగ్లీష్ మేధావి వద్దం ఏకం కావాలి” (కాడని ఎవరన్నారో తెలీదు). వీరిలో రామపండిక విష్వవం వన్నే అమెరికాలోలా అందరికీ కార్టుంటాయిని ఓ నమ్మకం. లేకపోతే రప్పొలో లాగా అందరూ ఆరోగ్యంగా ఆనందంగా వుంటారని ఓ శరీరమం. ఏ దేశం బాగుపడాలన్నా ప్రొడక్షవిటీ కావాలనీ - అది ఏ ‘ఇజం’ ద్వారా వస్తుందో జనం నిర్ణయించుకోవాలని - వారిలో సగంమందికి పైగా అవాహన లేదు.

ప్రకాప్ మాట్లాడిన తర్వాత ప్రతిపక్ష నాయకుడు మాట్లాడాడు. ఇందియా రంటి బీదదేశంలో చదువుకూడా ఖరీదైపోతూంది - అంటే దానికి కారణం ప్రభుత్వ అనుమత్తు అని నొక్కి వక్కాంచించాడు. నోట్ పుస్తకాలు చౌకధరలకు అందించలేని యా ప్రభుత్వాన్ని టిస్పుబుక్క సరియాను సమయానికి అందించలేని యా ప్రభుత్వాన్ని గడ్డ దింపటానికి తన వెనుక విద్యార్థి లోకం ఉండి సాయపడితే, తాను ప్రాణాలు అఖించటానికయినా సిద్ధమే అనేసరికి హాలంతా చప్పట్లు. ఆ క్షణం నిజంగా అతడే విద్యార్థి లోకాన్ని రక్కించే దేవుడిగా కనబడ్డాడు. ఇక్కడో సంగతి - ఖండికి విదేశీ కారంబే ప్రతిపక్ష నాయకుడికి అంబసిద్ధర్ కారుంటుంది. కార్టు మాత్రం ఇద్దరికి వుంటాయి. ఒకరు తిడ్డారు. మరొక తిట్టబడ్డారు. అసెంబ్లీ అనే ఉపస్థలంలో యిద్దరు రాజకీయ క్రీడాకారులు ఇలా ఆడే ఆటని జనం అనే మాటలు పన్నులు అనబడే టిక్కెట్లుకొని చూసి అనందిస్తూ, ఎప్పటికయినా ఓ ప్రతిపక్ష నాయకుడు తమని సంతృప్తి పరచడా అని అయిదు సంవత్సరాలుపాటూ చూస్తారు.

రామ్యాహనరావు మాత్రం కొంచెం సెన్సిబల్గా మాట్లాడాడు. “అంత్రరాష్ట్రంలో పేరు మిల్లులన్నీటితోనూ నాకు కొద్దో గొప్పీ పరిచయం వుంది. పేరు ప్రస్తుత ధరకన్నా చౌకగా ఇవ్వటానికి మేము సిద్ధమే. కానీ ప్రభుత్వమే ముందుకు

యందమారి వీరేంద్రాను
రావటం లేదు. ఈ రోజు తెస్తు పుస్తకాలు మార్కెట్‌లోకి రావటం లేదంచే దాని
కారణం ప్రభుత్వ అనుమదితే తప్ప పేపరు దొరకక కాదు. పేపరు మిల్లు
ప్రతిష్ఠినిధిగా పేపరు ధర అయిదు శాతం తగ్గిస్తున్నానని యిం సభలో ప్రకటించున్న
సంతోషిస్తున్నాను."

విద్యార్థులు హర్షధ్వనాలు చేశారు. తరువాత తీర్మానాలు చెయ్యుచ్చుటా
ప్రతి కళాశాల రిప్రజెంటీపూ సమై జయప్రదం చేస్తునని ప్రమాణం చేశాకు
మరీ ఆశేషం ఎక్కువైన కుప్రవాదు వేలు కోసుకొని రక్తం చిమ్మాడు కూడా. త్వ
ఊరిలోనూ కలెక్టరేటు వరకూ ఊరిగింపులు నిర్వహించటానికి నిర్ణయించారు.
సభ జయప్రదం అయింది.

*

*

*

"అదీ జరిగింది" అన్నాడు అంజిరెడ్డి. గాంధీ మొహం అతను చెప్పినదిగా
విని పాలిపోయింది.

"ఇక జరగబోయేది తెలుసా?"

"తెలుసు" అన్నాడు గాంధీ. "పేపరు ధర తగ్గించమని ప్రభుత్వం పేస్తు
మిల్లుల మీద వత్తించి తెప్పుంది. ఇప్పుడే రంగంలోకి ప్రవేశించిన నేను, ఆ ధృతి
సఫల్య చెయ్యలేను. క్రీమినల్ క్లాస్‌లో ఛార్స్‌ల్ కాంట్రాక్ట్‌లోకి ప్రవేశించిన నేను,
నా ఛౌక్కరీ మూసిచెయ్యవలసి వస్తుంది. సరిగ్గా పండిష్టుడో తారీఖు యాక్ట్ లక్ష్మి
పందం నెగ్గవలసిన నేను, ఆ రోజు నాటికి కైల్లో హూచలు లెక్కపెట్టుకుంటా
కూర్చుంటాను."

"నువ్వు కూడా తెలివైనవాడివి. అన్నీ చెప్పుకుండానే గ్రహించాపు" అన్నాడు
అంజిరెడ్డి - వచ్చి కుర్కిలో కూర్చుంటూ..... "కానీ... ఇక్కడ సమస్యలీకి
పరిధిలోనే, నీకేమపుతుండా అని ఆలోచించావు. రామ్యాహనరావు ఆలోచి
ఇంతకన్నా పెద్దది. పేపరు ధర కొట్టిగా తగ్గించి దాని ధ్వారా సగం మిల్లు
శాశ్వతంగా మూత వేయించి తాను లాభాల్చి పొందాలని చూస్తున్నాడు. అట్ల
ఇక్కడ మర్చిపోయిందల్లా ఒక్కటి..... న్నాటిన్ మూడో చలన సూత్రం."

గాంధి మనసులో ఆలోచనలు జెట్టకన్నా స్థిర్గా వెళుతున్నాయి.
మి నిర్ణయించుకోవాలో తెలిటంలేదు.

చెప్పు బుది పవరాఫ్ డబ్బు

"చెప్పు గాంధీ, ఎటూ నీ మిల్లు మూత పడటం భాయం. నాతోపాటీ ఇప్పుడే
మూసేస్తావా? రామ్యాహనరావు విద్యార్థులతో ప్రయుక్త చేయించి ప్రభుత్వం ధర
శగ్గించున్నాక - ఆ ధరకి ఉత్సత్తి చెయ్యటం చేతకాక అప్పుడే మూసేస్తావా?"

గాంధి చాలా నేపు మాటలుగా ఉద్దూడు లేదు. ఇద్దరు వ్యక్తులమధ్య జరిగే ఈ అటలో తను
ఇప్పుడు తీసుకోబోయే నిర్ణయం తన జీవితాన్ని శాశ్వతంగా నిర్ణయిస్తుంది.
నీళ్ళన్నాన్ని చీలుపూ నెమ్ముచిగా అన్నాడు. "నేను మీ మాటలవల్ల ఈ రోజు మిల్లు
మూసేస్తే-రామ్యాహనరావు నా మీద కోర్చుద్వారా చర్య తీసుకోడని నమ్మకం
ఏమిటి?"

ఆంజిరెడ్డి నవ్వాడు.... "ఆ బాధ్యత నాకు వదిలిపెట్టు. ఆతడిని వూపిరి
శరగనంత పనుల్లోనూ, కష్టాలతోనూ సతమతమయ్యెటట్లు చేసే వని నాచి,
నేనో?"

"నేను నెల రోజుల్లో ఏదో ఒక కారణం చూపించి లాకోట్ ప్రకటించి ఛౌక్కరీ
మూసేస్తాను" అంటూ అంతిమ నిర్ణయాన్ని తెలిపాడు గాంధి.

"గుడ్" అంటూ లేచాడు అంజిరెడ్డి. "నన్ను నమ్మినవాళ్ళు ఎవరూ చెడిపోలేదు.
సంపత్రం తిరిగిసరికల్లా నీకు రాజ్యసభ మెంబరుగా పిలుపు వచ్చినా
ఆశ్రూపోనక్కెల్దాడు".

ఇద్దరూ కలిసి బయటకొస్తూ గాంధి అడిగాడు. "ప్రభుత్వంలో ఇంత
పలుకుబడి వున్న మీరు రామ్యాహనరావుని మొదటే అడిచెయ్యుచ్చుగా? ఈ
ప్రయుక్త జరిగి రాష్ట్రంలో అల్లర్లు మొదలై ప్రభుత్వానికిదో తలనొప్పిగా
చూర్చుయేవరకూ ఊరుకోవటం దేనికి?"

"ప్రధానమంత్రికి రాష్ట్రపు ముఖ్యమంత్రికి పడటం లేదు. ఏ క్షణమైనా
ఇతడిని తొలగించాలనుకుంటున్నాడు ప్రధానమంత్రి. ఈ పేపరు సంక్లేఖాన్ని
ముఖ్యమంత్రి సరిగ్గా ఎదురోక్కేకపోతే ప్రజల్లో అతడికి పరపతి పోతుంది.
ప్రధానమంత్రి ఆ కారణంగా ఇతడిని తీసిచెయ్యుచ్చు. అందుకే చూసేచూడనట్టు
ఉరుకోవటం జరుగుతుంది."

"సగం మిల్లులు మీవి. ఇవి మూసేస్తే సంక్లేఖమే. ఇది చాలా కదా."

"చాలా ఇరుకున పెట్టే ప్రశ్నలు అడుగుతున్నావు నువ్వు" అన్నాడు అంజిరెడ్డి.
"అయినా చెప్పాను విను. ముఖ్యమంత్రిని తొలగిస్తే ప్రస్తుతం హోం మిష్ణర్
శువాత ముఖ్యమంత్రి అవుతాడు. అది నాకు ఇష్టంలేదు. రాష్ట్రంలో చెలరేగిన

యందమూరి వీరేడు
అల్లరులని అణవలేని ప్రసుత హోం మినిష్టరు ఆ తరువాత ముఖ్యమంత్రి
కాదగని నేను ప్రైమ్ మినిష్టరుకి చెప్పాలీ అంటే రాష్ట్రంలో పెద్ద ఎత్తున ఆజీ
జరగాలి. నోటబుక్కు, బెస్టుబుక్కు కారణంగా లేచిన దుమారం చాలామం
సానుభూతి పొందుతుంది. పోతే పేపరు థర తగ్గుతుంది. నాకో యూక్కి లక్ష్మి
సప్టం వస్తునంది నిజమే. కానీ నేను చెయ్యబోయే వ్యక్తి ముఖ్యమంత్రి పదవి ఇట్లు
రెండు మూడు కోట్లు వుంటుంది. పేపరు వ్యాపారం కన్నా ముఖ్యమంత్రి పదవి
వ్యాపారం పదిరెట్లు పెద్దది.....”

“ఎవరు కాబోతున్నారు మన ముఖ్యమంత్రి?”

“చెప్పక తప్పదా?”

“మీకు అధ్యంతరం లేకపోతే.”

అంజిరెడ్డి నవ్వేదు. “రామేశ్వరావు ఇంత కష్టపడి చేయిస్తున్న ఈ ప్రయ్యి
పరాకాప్రకు చేరుకోగానే ఒక మంత్రి ఒక అద్భుతమైన నిర్దయాన్ని తీసుకొని, ఈ
సమస్యకి పరిపూర్ణం చెప్పి అటు ప్రజల్లో ఇటు ప్రధానమంత్రిని కూడా
ఆకట్టుకోబోతున్నాడు. అతడే మన ముఖ్యమంత్రి కాబోతున్నాడు.”

“ఆ నిర్దయం ఏమిటీ అని అడగను. కానీ ఎవరా మంత్రి అని అడగోచ్చా?”

అంజిరెడ్డి తాపీగా “మన ప్రసుత విద్యాశాఖామంత్రి” అన్నాడు. ఈ
సమాధానం విని తేరుకోవటానికి గాంధీకి చాలా టైమ్ పట్టింది. “హోం మినిష్టరీని
కాదని అతడిని మీరెండుకు ముఖ్యమంత్రిని చేస్తున్నారు? అసలిప్పుడ్ను
ముఖ్యమంత్రిని ఎందుకు తీసేయువలసి పుస్తునంది?” అని అడిగాడు అయ్యామయింగా.

అంజిరెడ్డి కారు ఎక్కాడు. డ్రైవర్ నమ్రతగా డోర్ వేశాడు. కారు కటుల్చుటే
అంజిరెడ్డి మృదువుగా అన్నాడు - “ముఖ్యమంత్రి కాపూ, హోం మినిష్టరు కప్పు
విద్యాశాఖామంత్రి రెడ్డి కాబట్టి - ఆ చివరిది నా కులం కాబట్టి -”

దుమ్మలైపుకుంటూ కారు కదిలిపోయింది.

గాంధీ అచేతనంగా వుండిపోయాడు. రాష్ట్రంలో ఆతి సమీప్య భవిష్యత్తులో
రాబోయే అంత పెద్ద కల్పోలానికి ఇంత చిన్న కారణమా? ఎన్నో రాజకీయ
వ్యాప్తాలు పంజాలు విసురుకోవటానికి చిన్న పిల్లలు ‘ఓనమాలు’ ప్రాసుకోవే
కాగితం పుస్తకాలు సమిథలా.

అతడి మనిషిలో మనిషితున్నాడు..... “దేవుడా! రక్తించు నా దేశాన్ని.....
ఈ భ్రమల్చుల్చుంచి..... కుల సర్పబాధా ద్రష్టవ్యల్చుంచి”.

లక్ష్మిలో ఏడో మార్పు వచ్చిందని తెలుస్తానే వుంది. అయితే అది
ఎంచుపోల్చే కారణం తెలియలేదు గాంధీకి.

రాష్ట్రంలో పరస్పితులు నెమ్మదిగా విషమిస్తున్నాయి. ఇంకా తొందరగా అవి
ఉదిక్కిస్తిని చేరుకొనేవేగానీ, మధ్యలో ఒక పదిదేసు రోజులపాటు రామేశ్వరావు
లోగ్గు పర్సీక్స్ చేయించుకోవటానికి స్విట్టర్లాండు వెళ్ళి రావటం వల్ల కొద్దిగా
మండకొడిగా సాగినయ్య. లక్ష్మి ఇప్పుడు గాంధీతోపాటూ వుండటంలేదు. అడవిలో
ఛోటరీలో వుంటాంది. దీనికి కారణం తెలుసుకోవాలంబే కొన్నాళ్ళు వెనక్కు
చెచ్చాలి.

శివకైలాన్ బ్యాంకు జూతీయం అంటంతో లక్ష్మి డైరెక్టర్ పివ్ పోయి, ఖాళీగా
పుంది. “నాకేం తోచటంలేదు. ఏం చెయ్యను?” అని అడిగింది గాంధీని.

“మన పేపర్ మిల్లులో పనిచెయ్యి.”

“నాకు అకొంట్యుగానీ, ఇంజనీరింగుగానీ రావే.”

“అకొంట్యు-ఇంజనీరింగా-అవన్నీ ఎందుకు? జనరల్ మేనేజర్గా
చేయు”

“నేను జనరల్ మానేజరా” అని అరచినంత పని చేసింది లక్ష్మి గాంధీ
స్వేచ్ఛ. “ఏ పనీ రాని బంధువుల్ని అందుకే పెద్ద పెద్ద పొజిషన్లలో తీసుకుంటారు.
ఎగ్గిక్కుట్టిం అంతే ఏ పనీ రానివాడన్నమాట. కేవలం నిర్దయాలు తీసుకొని, దాన్ని
అపులు జరపటాన్ని ‘క్రిందివాళ్ళ’ మీదకు, అవి తప్పుడు నిర్దయాలయితే ‘పైవాళ్ళ’
మీదకు తోసెయ్యగలవాడే ఎగ్గిక్కుట్టివే”.

లక్ష్మి ముఖం ఉక్కోపంగా ఎర్రబడింది. “నేనలాంటి పనులేమీ చెయ్యను,
ముప్పే చూస్తువుగా” అంది.

ఆమె మాటలు నిజమే అయ్యాయి. ఉద్దోగం ఆర్థరు పట్టుకొని ఆమె అడవిలో
ఛోటరీకి వెళ్ళిపోయింది. గాంధీ ఇప్పుడు పట్టుంలో రాజకీయాలనే అడవిలో
సాయుకులనే మృగాలతో కొత్త పరిచయాలు విర్పరచుకుంటున్నాడు.

ఛోటరీ చేరుకోగానే లక్ష్మి పనిలో పడింది. ఆమె దృష్టి అంతా ‘ఉత్పత్తి’ మీదే
చుంది. లక్ష్మి రాకాట్ విద్యార్థి పని సగం తెరిపిన పడ్డట్లయింది. బ్రిక్సీకర్ సైడు
పురింత దృష్టి సారించగలిగాడు. జీతం తీసుకుంటూ పనిచేసే ఒక ఉద్దోగినిలా

లక్ష్మీప్రవర్తించసాగింది. రాగానే ముందు ఆమె చేసిన పని ఏమిటంతే, యూనియన్ లీదర్స్‌తో మీటింగ్ ఏర్పర్చి కార్బికుల ఇళ్ళు, వైద్య సదుపాయం మొదలుయ్యన వాళ్ళ గురించి చర్చలు జరపటం, వారి బాగోగులు చూడటం...! అడవిలో మరేయి దావానలంలా వ్యాపిస్తూంది. బయట్టుంచి వచ్చిన ఉద్దోశ్సులూ, కార్బికులూ అడవిలో పగలు ఎండలకీ, రాత్రిపూట చలికీ తట్టుకోలేకపోతున్నారు.

లక్ష్మీ రాకతో ఆ ఆవరణకే ఒక కొత్త శోభ వచ్చినట్టు అయింది. ఆ ఇర్చు రెండేళ్ళ అమ్మాయి అలా ఉత్సాహంగా తిరుగుతూ పనులు నిర్వహిస్తూ వుండే చూళ ముచ్చటగా వుండేది. టీవిల్‌లైటు కాంతిలో రాత్రి ఒంటిగంటవరకూ కాగితాలు ముందు వేసుకొని ఏకాగ్రతతో ఆమె పని చేసేది.

మొదట్లో చులకనగా చూసినపాశ్చాత్య - పెద్దల ప్రాపకంతో ఎవరో అమ్మాయి జనరల్ మేనేజర్గా పస్తుందని తెలిసి 'తోక్' ఆదీధామనుకున్నవారూ - చాలా తొందరలో తమ అభిప్రాయం మార్పుకోవలసి వచ్చింది.

ప్రోడక్షన్ పెరగసాగింది. ఇలాగే కొనసాగితే మొదటి సంవత్సరమే 'ఛోక్స్ కూడా హెచ్చగా వుంటుందన్న నమ్మకం కార్బికులకు కలిగింది. లక్ష్మీకి రోజుకు ఇరవైనాలుగు గంటలు సరిపోవటంలేదు. కానీ గమనించి చూస్తే ఆమె కల్పించుక్కు పనుల వెసుకు అస్పష్టమయిన బాధని కప్పి పుచ్చుకోవాలన్న తపన కనపడుతుంది. ఈ ప్రపంచంలో బాగా కష్టపడే ప్రతి వ్యక్తి వెనుకా ఒక బాధాతప్పమైన నీచేకి వుంటుంది.

ఆమె ఛోక్స్‌తో చేరిన కొన్ని రోజులకి ఒకనాడు హనుమంతరావు వచ్చాడు. అన్నని చూసి ఆమె సంతోషించింది. మనసులో ఏ మారుమాల పొరల్లోనో ట్రైక్ క్లూమాగుణాన్ని అమర్చుస్తాడు కాబోలు దేవడు. అందులోనూ ఆమె ఆ చిట్టడిలో మరీ ఒంటరితనం ఫీలవతూంది. హనుమంతరావు రామ్యాహనరావు తాయిను మనిషి అని తెలుసు. ప్రతిదినీ ఆయనకి చేరేస్తున్నాడనీ తెలుసు. ఐనా ఆ క్లూమా అతడిని చెల్లిలుగా ఆహ్వానించింది. ఎవరిమీదో తెలియని కసిని అతడిమీ అభిమానంగా చూపెట్టింది. అక్కడే ఆమె తప్పటిడుగు వేసింది.

రాత్రి పదింటికి తన ఆఫీసరూములోకి ప్రవేశించిన అన్నయ్యని చూసి అలసట నిండిన కళ్ళతో చిరునవ్వు నింపుకొని ఆహ్వానించింది.

"ఎందుకమ్మా మరీ ఇంత కష్టపడటం" అని ఆడిగాడు హనుమంతరావు వచ్చి ఎడురు సీట్లో కూర్చుంటూ.

"వాళ్ళు మనకి జీతం యిస్తున్నప్పుడు దానికి సరిపడా పనిచేయాలి కదా"

అంది లక్ష్మీ.

"ఇంత చిన్న వయసులో నువ్వు ఇంత పెద్ద బాధ్యత నిర్వహిస్తున్నాటి నాకెతో అనందంగా వుంది."

లక్ష్మీపూట్లూడరు. అతడేదో తిరిగి అనాంటంటే టూపిక్ మారుస్తూ ఆమె అంది - "నువ్వు వదిన్ని తీసుకొని ఇక్కడికి వచ్చేయ్ కూడదా అన్నయ్యా! ఏదో ఒక శంక్యగం ఇక్కడే చూడోచ్చు!". ఆమె మాటల్లో - రామ్యాహనరావు దగ్గర శంక్యగం విషయం మాకు తెల్పు అని లీలాగా స్పృహించింది. అతడు దాన్ని సుర్కించినట్టే "వద్దలే అమ్మా. గాంధీ దగ్గర పనిచెయ్యటం నాకు ఇష్టంలేదు" అన్నాడు ముఖం తిప్పుకుని.

"విం! తనకేమయింది?"

"సర్టీ - ఆ సంగతి పదిలిపెట్టు. ఇంకేమయినా విశేషాలు చెప్పు."

"ఏమంటాయి విశేషాలు?"

"ఈ ప్లాక్టరీ ప్రారంభించి ఎంతకాలం అయింది."

"అరేడు నెలలవ్వొస్తూంది."

"నువ్వు చేరి ఎన్ని నెలలు అయిందన్నాయి?"

లక్ష్మీ నవ్వింది. "నేనేమీ అనలేదే" అని ఆగి - "...రెండో నెల అసుకుంటా" అంది.

"ఎంతొస్తుంది జీతం?"

ఆమెకు చెప్పటం ఇష్టంలేక "అలాంటి లెక్క ఏమీలేదు" అని అబద్ధం చెప్పింది.

"నీకు చెప్పేటంతటివాడిని కాదనుకో. అయినా ఎప్పుడు ఎలా మారతారో మనమ్ములు. ఒక అప్పుయింటమేంట్ ఆర్డర్ తీసుకోకూడదూ గాంధీ దగ్గర?"

"అలాంటి అవసరమేమీ పడదు - గాంధీమీద నాకు నమ్మకం వుంది."

"నీరే నీ ఇష్టం" అంటూ అతడు లేచాడు. ఇంతలో రెండో పీపులు మేనేజర్ వచ్చి పోడి చెప్పాడు. లక్ష్మీ అతడితోపాటూ హదావుడిగా ఛోక్స్‌తోవైపు బయల్దీర్చింది. వాళ్ళద్దురూ దూరంగా వున్న ఛోక్స్ బిల్లింగు చేరుకొనే వరకూ హనుమంతరావు కచలకుండా అలానే కిటికీ దగ్గర నిలబడి చూసేడు. వాళ్ళు చాలా దూరంగా

వెళ్లారని నిశ్చయించుకోగానే చుప్పులా వెనుదిరిగాడు. ఆమె టీబులూ, గోడులూ అత్మిలూ వెతకసాగేదు. రామ్యాహసరావు అతడిని దేనికోసం వెతకమని చెప్పాడు అది దొరికేసరికి పది నిముపాలు పట్టింది.

ఈ కథిను నోట్టబుక్ అది, లక్ష్మీ చేతిప్రాతతతో ప్రాసుకున్నది. ఎక్కువు డుక్కు వారికోసం, ఇన్కంటాన్కు వారికోసం ప్రాయివద్ద పుస్తకాలు ఛాక్కలీ ఆక్కలీ దిపోర్చిమెంటలో వుంటాయి. అసలు జరుగుతున్నది ఏమిలో యజమానులై జనరల్ మేనేజర్లకీ తెలుస్తుంది. ఇది సర్వత్రా వున్నదే!

హనుమంతరావు తనతోపాటూ తీసుకెళ్లింది అలాటి “అసలు” ప్రాధ్యాత్మికంలైను పుస్తకం. లక్ష్మీకి విషయం మరుసలీరోజు మధ్యాహ్నాగాని తెలియిత్తు. ప్రాధ్యాత్మిక బస్టాండ్కి వెళుతుంబే “రేపు వెళుదుపుగానిలే అన్నయ్యా! రేపయికారు వెళుతుంది. అందులో పంపుతాను” అంది మామాలుగా.

“నాకీ కార్సు అవి ఎందుకు” అని హనుమంతరావు బస్టాండ్ వెళ్లిపోయాడు.

ఆ మధ్యాహ్నాం ప్రాధ్యాత్మిక మేనేజర్ వచ్చి క్రితంరోజు తాలూకు అంకెల ఫ్లోయిల్ యచ్చి వెళ్లిపోయాక బాటిని నోట్ చేసుకుండామంబే పుస్తకం కనబడలేదు.

కంగారుతో ఆమె ఒళ్లుంతా చెమట పట్టింది. పుస్తకాలన్నెటినీ చెల్లాచెచ్చు చేస్తూ గబగబా వెత్తికింది. అది చాలా ముఖ్యమైన పుస్తకమని, ఎవరిచేతిలో పడ్డా ప్రమాదమని ఆమెకు తెలుసు. ఎక్కడో బాతీరూమలోనో, పంటింబి ఆటకమీసీ దావలసిన పుస్తకం అది. కొంచెం నిర్వక్షంగా ఆఫీసులోనే పెట్టేసింది. ఇప్పుడే విషయం గాంధీకి తెలిస్తే!

ఆమె విధ్యార్థిని అర్థంటుగా రమ్మని కబురు పంపింది. జరిగిందంతా మిని అతడూ కంగారుపడ్డాడు. అతడికి ఇలాటి విషయాలు పెద్దగా తెలీవు. మిషన్లాగా వని చెయ్యమంబే చేస్తాడంతే.

“ఎలా పోయివుంటుంది - నిస్సూనీ ఎవరయినా మీరు లేనప్పుడు వచ్చాడా అని అడిగాడు. అప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆమెకి హనుమంతరావు సంగతి. ఆ విషయం గుర్తురాగానే అంతా అర్థమైపోయింది. పాము అని తెలిసి అతడిని చేరదీసిన తనని గాంధీ క్షమించదు. అయినా ఇక్కడ అతడు క్షమిస్తాడా లేదా అలోచిస్తూ కూర్చుంటే కొంపలంటుకుంటాయి.

ఆమె ఫోన్ దగ్గరకు లాక్కుని గాంధీతో మాట్లాడటం ప్రారంభించింది.

*

*

*

“ఇంకో పదిరోజుల్లో విధ్యార్థి నాయకులు ప్రైయికు ప్రకటిస్తున్నారు రాష్ట్ర వ్యవహారా. ఒక రోజున ఇది ప్రారంభం అవుతుంది. ప్రైయికు ప్రారంభం అయిన పదిరోజులికి దాని ఉద్ఘాతం చూసుకుని, అభిషీయల్గా రామ్యాహసరావు పేపరు వర్గిస్తున్నట్టు ప్రకటిస్తాడు. గెలుపు అతడిది కాకమందే మనం మిల్లాల్ని మందు అనుకున్నట్టు మూడియ్యాలి. అతడి ధరకి ఎలాగూ ఉత్సత్తి చెయ్యలేం కాబేటి, చేతులు కాలకమందే ఈ పని చెయ్యాలి” అన్నాడు అంజిరెడ్డి. గాంధీ ఓపీసులో కూర్చుని వున్నారు ఇద్దరూ.

తక్కువ ధరకి పుస్తకాలు కావాలని పిల్లలు చేసే ప్రైయికువల్ల - కొన్ని క్షాక్తరీలు మూతపడటం వల్ల - కాగితం ఉత్సత్తి మరింత పడిపోయి, పుస్తకాల ధర వరిగి, సమ్మే విరమణ మరింత ఆలస్యం అవుతుంది. ఈ విషయం రాజకీయ నాయకులకీ, మేధావి వర్గానికి, ప్రైయికు చేయిస్తున్న వారికీ తెలుసు. పోతే చేసేవాళ్లకి తెలీదు! గాంధీకి ఈ విషయం తలుచుకుంబే నవ్వు, బాధా రెండూ కులగుతున్నాయి. అయినా ఇప్పుడు చెయ్యగలిగింది ఏమీలేదు.

అంజిరెడ్డి తిరిగి ఏదో చెప్పబోతూవుంబే భోన్ ప్రోగింది. గాంధీ మామూలుగా ఎత్తున్ని మాట్లాడటం ప్రారంభించినా, అరనిముఖం గదిచే సరికి అతడి మొహంలో పూపు కొట్టువచ్చినట్టు కనబడింది. “మైగాడ్. ఇది ఎప్పుడు జరిగింది?” అన్నాడు. తుఱికిరెడ్డి ఈ మాటలు అర్థంకాక కుతూహలంగా చూడసాగేదు. అట్టుంచి చెపుతున్నదంతా విని గాంధీ “ఎప్పుడు బయలుదేరాడు హనుమంతరావు?” అని అడిగాడు. వచ్చిన జపాబు విన్నాడ భోన్ పెట్టేసాడు. అతడి మొహం తెల్లగా పోతిపోయింది. మాటిమాటికి పెదవి కూర్కోస్తాగాడు.

“ఏం జిరిగింది” అంజిరెడ్డి అడిగాడు.

గాంధీ తనకు వచ్చిన కబురు చెప్పాడు. విషయం అంతా విని, అంజిరెడ్డి కూడా ఒక క్షాక్తం రామ్యాహసరావు ఎత్తుకి ఆశ్చర్యపోయాడు. కానీ అది ఒక క్షాక్తం మాత్రమే. వెంటనే తేరుకొని “హనుమంతరావు ఆ పుస్తకాన్ని రామ్యాహసరావుకి అండజేసేడటనా” అని అడిగాడు.

“ఈపాటికి ఆ వుళ్ళే దిగి వుంటాడు. డైరెక్టగా రామ్యాహసరావు దగ్గరికి వెళ్లాడో, లేకపోతే ఇంటికి వెళ్లి అక్కణ్ణంచి వెళతాడో” అన్నాడు గాంధీ. అతడి మొహంలో అందోళన కొట్టుచ్చినట్టు కనబడ్డాంది.

యందమూరి వీరేంద్రార్జు అంజిరెడ్డి ఒక నిర్దయానికి పచ్చినట్టు “సరే - ఆ విషయం ఇందిలిపట్టు. పుస్తకం సంపాదించి పెట్టే బాధ్యత నాది” అన్నాడు.

గాంధీ ఆశ్వర్యంగా “ఎలా” అని లడిగాడు. అంజిరెడ్డి నవ్వి కుర్రీలోంచి దేశ్చ గాంధీ కూర్చున్న దగ్గరికి పస్తూ “బిజినెస్ అంబీ కేవలం డబ్బు లావేస్ట్ చూసుకేవటం కాదు. మనచుట్టూ బలగాన్ని కూడా పెంపాందించుకోవాలి. చూసి ఏం చెయ్యమంటే - దాన్ని ఎదురు ప్రశ్నలు వెయ్యకుండా చేసే మనుష్యుల్లి సమకార్యకోవాలి.” అన్నాడు.

“ఆ పుస్తకం సంపాదించటంతో సమస్య తీరిపోదు. వస్తూ వస్తూ బేస్ట్ హనుమంతరావు ఆ పుస్తకం చదివే వుంటాడు. ఆ పుస్తకం తిరిగి మనిచేరుకున్న రామ్యాహనరావు ఈ విషయాలన్నీ తెలుసుకుంటే ప్రమాదం హనుషంతరావు తెలివితక్కువ వాదేమీ కాదు.”

-అవును. హనుమంతరావు తెలివితక్కువహాదేమీ కాదు. అతడు బీస్ సరాసరి ఇంటికి వచ్చేసేదు. వస్తునే జేబులోంచి పాకెట్ బీప్ రికార్డ్ తీసేదు.

ఇలాటీ బీప్ ఉపయోగిస్తాడని లక్ష్మీగానీ, గాంధీ గానీ పూహించలిగు. ఈ బీప్ ఇచ్చింది రామ్యాహనరావు.

గది తలుపులు వేసుకొని, ఆ బీప్ పక్కనే ఇంకో బీప్ పెట్టుకొని దాడాళ పాపుగంటనేపు ఒక దానిలోంచి మరొక దానిలోకి ఎక్కిస్తూ మధ్యలో తణు మాట్లాడాడు. దాదాపు ఇది పూర్తావుతూంటే, బయట తలుపు పప్పుడు వినిపించింది వెళ్లి తలుపు తీశాడు. ఎవరో తెలియని ఆగంతకులు ఇద్దరు బయట నిలఱి వున్నారు.

“హనుమంతరావుగారు మీరేనా?”

“అవును”

“మిమ్మిల్ని ఒకసారి తీసుకు రమ్మన్నాడు టూటూవాలా.”

అతడికి టూటూవాలా కొట్టిగా తెలుసు. “ఇప్పుడే వస్తాను” అని లోపలికి వీచటలు మార్చుకుని వచ్చి కాట్లో కూర్చున్నాడు.

ఆ తరువాత అతడేమయ్యాడో ఎవరికి తెలీదు. మన మధ్య తిరిగే మనుష్యుల సదెన్గా డిస్ట్రిబ్యూటర్ అయిపోవటం ఈ సమాజంలో కొత్తకాదు.

ప్రియంవద మాత్రం చాలాకాలం వరకూ బొట్టు పెట్టుకుంటూనే వుయి

*

*

*

రమ్ము టుడి పవరాఫ్ డబ్బు రామ్యాహనరావు పైకి మామూలుగా కనబడ్డాడు. కానీ చాలా లోతయినవాడు. బ్రిటిష్ ప్రారంభించిన కొత్తలో వుంటుంది ఆవేశం. తరువాత రాటులేదటం క్రింథం అవుతుంది! మొహంమీద చిరునమ్మ ఎప్పుడూ అతుక్కునే వుంటుంది. క్రింథం ప్రధానమంత్రితోనూ, ఇటు ఇన్కంటాక్కు గుమాస్తోతోనూ ఒకే మర్యాదతో తటుపుగలగటం అలవాటు అవుతుంది. అతడి మనసు లోతు ఎవరికి తెలీదు. చిరికి కూతురికి కూడా.

కూతుర్లు అడవిలో ఛౌక్కరికి తీసుకెళ్లినపుడు అక్కడ గాంధి కనిపించటం, ఉపస్థించి మాట్లాడటం ఒక గొప్ప ఘాష. గాంధి మాట్లాడుతున్నంతేచ్చూ అయిన తనకూతుర్లే గమనిస్తున్నాడు. గెడ్డం క్రింద చెయ్య పెట్టుకుని తదేకంగా వింటున్న హరికిని చూస్తే ఆయునకేదో అర్థమైంది. ఇలాటిపి ఆయున లక్ష చూసేదు.

ఆయున ద్రావ్యలో హరికి చాలా సులభంగా పడిపోయింది. రాత్రి పదకోండించికి ఆయున నిద్రపోతూ వున్నాడనుకొని - పక్క కాటీజీకి భోన్ చేసి, గాంధీతో “నేనూ హరికిని. గంట సేపట్టున్చి మీ కోసం ప్రయత్నం చేస్తున్నాను” అని ఆ అమ్మాయి చెయ్యుపుడు రామ్యాహనరావు పక్క గదిలో సుంచి అంతా విన్నాడు. ఆయున మొహం ఎప్రగా నిప్పులా మారిపోయింది. అయితే అది ఒక క్షణం మాత్రమే. తరువాత మామూలుగానే నిద్రపోయాడు. టెస్సన్నీ బెస్సన్నే - నిద్ర నిద్ర.

ఆయున పూరు రాగానే చేసిన మొదచి పణి తెలిఫోన్ బిల్లులు తెప్పించి చూడటం. తన ఇంటినుంచే వరంగల్ అవతల నున్న అడవిలో పేపర్ మిల్లుకి ఏపయినా ఫోన్లు (ట్రింక్ కాల్) వెళ్లాయి అని చూశాడు. హరికి కొన్ని రోజుల క్రితం సాయంత్రం గాంధీకి భోన్ చేసి లక్ష్మీని హనుమంతరావు గుర్తుపట్టాడని చెప్పిన భోన్కాల్ దొరికింది. అంటే తన అసుకున్న దానికన్నా వీరిద్దరి పరిచయమూ పెరిగించన్న మాట. గాంధి నెగ్గటూనికి ఇన్వెంట్రోక్కుగా తన కూతురే సాయంత్రమేంద్రన్ మాట. తనే చాలా తెలివిగా గాంధీ ఇంట్లో మనిషినే గూఢచారిగా నియమిస్తే, గాంధి అంతకన్నా తెలివిగా తన కూతురే తన ఇంట్లో ప్లాంట్ చేసేదన్నమాట.

అయిన ఆవేశంతో పూహిపోయాడు. ఇప్పుడు సమస్య గాంధి గెలుపుకాదు. గాంధీతో పాటే కోలెపట్టుకుని, ప్రేమ పేరిట తన కూతురు ఇంట్లోంచి బయట పడకుండా దీన్ని మొదల్లోనే తెంచెయ్యాలి.

ఇప్పుడైనప్పుడు ప్లాన్ వేసి ఆయున హనుమంతరావుని లక్ష్మీ దగ్గరికి పంచేదు. పుస్తకం కేవలం మిషమాత్రమే. లక్ష్మీతో ఎలా మాట్లాడాలో రామ్యాహనరావే తణికి చెప్పాడు. టీప్ కూడా ఇచ్చాడు.

యందమూరి వీర్యాంక్యులు
అతడు తిరిగి వచ్చాడని తెలిసి, రామ్యాహనరావే స్వయంగా అతడి ఎంది వెళ్ళాడు.

ప్రియంవద తలుపు చాటునుంచి “ఇప్పుడే ఎవరోవచ్చి కార్లో కీసుకో రండీ” అంది నష్టుతగా ఒకవైపు స్తనం కనపడేలా నిల్చుని. ఆయన దానికా ప్రామణ్యుత ఇప్పలేదు. హనుమంతరావు తన మనిషిగా గాంధీకి తెలిసిపోయి తర్వాత ఇక అతడితో అవసరం లేదు ఆయనకి. చదరంగంలో రాజు పోరాటుకోవటానికి ముందు బంట్లని చంపుకుంటారు.

బల్లమీద వున్న బేపుని కోటు జేబులో పెట్టుకుని ఆయన వెనుదిరిగాడు.

* * *

“ఇదిగో ఇదేనా మీ పుస్తకం” బల్లమీదకు విసిరేస్తూ అన్నాడు అంట్కా గాంధీ మొహం విప్పారింది. “ఇదే” అన్నాడు దాన్ని అందుకుంటా.

“దీన్నింకా అతడు తన యజమానికి అందివ్యాలేదు.”

“ఎలా దారికింది ఇది.”

“అతడి దగ్గరే.”

“కానీ అతడి పుస్తకాన్ని చదివి వుంటాడు.”

“చదివినా అతడింకేమీ మాట్లాడలేదు.”

“అంటే?”

“జీవితంమీద విరక్తిచెంది అతడు సన్మాసుల్లో కలిసి పోయాడట....”

గాంధీ నమ్మకంయం కాని విషయం వింటున్నట్టు కుర్చీలోంచి ఒక్క ఉటుటు లేచి “నిజమా?” అని అడిగాడు.

“ఏమో మరి, కొందరలా అంటున్నారు. కొందరేమో రామ్యాహనరాజు తాలూకు డబ్బు అయిదారు లక్ష్లలు పట్టుకొని పరారయ్యాడని అంటున్నామీ ఏది నిజమో ఎవరికి తెలిదు. తెలిసిన నిజం మాత్రం హనుమంతరావు కనబడ్డి లేదని” అంటూ, గాంధీ తనవైపు సూటిగా చేసేసరికి చిరునవ్వు నవ్వేదు.

గాంధీ చేతులు కంపించసాగాయి. పెదవులు వటికాయి. “హనుమా రావు.... అతడు.... చచ్చిపోయాడా” అన్నాడు.

“కొన్ని విషయాలు మనం ఔక్కి మాట్లాడుకోకపోవటం మంచిది. ఎప్పీ వాళ్ళు అర్థం చేసుకోవాలి.”

చచ్చు లుది పవరాఫ్ డబ్బు —
గాంధీ దిక్కులు పిక్కబ్లీల్లో “నో” అని అరిచాడు. అతడి కంరం ఆ గది గేడల మధ్య ప్రతిథ్యనిచింది. అతడి కళ్ళలో సీట్చు తీరిగేయి. “మన అవసరాల గేడల మధ్య ప్రతిథ్యనిచింది. అతడి కళ్ళలో సీట్చు తీరిగేయి. “మన అవసరాల క్రోస్ ఒక మనిషిని బిలిచేసుకోవటం అన్యాయం” అన్నాడు రుద్రమైన కంరంతో. క్రోస్ ఒక మనిషిని బిలిచేసుకోవటం అన్యాయం” అన్నాడు. తాపీగా సిగార్ తీసుకొని వెలిగించాడు. “సువ్వు అవసరమైన దానికన్నా ఎక్కువ అమాయత్తుం నటిస్తున్నాపని నా ఉద్దేశ్యం” అన్నాడు. విస్తుబోవటం గాంధీ వంతయింది.

“నీజం చెప్పు! హనుమంతరావు నోరు శాశ్వతంగా మూయబడుతుందని సీకు తెలీదూ? అలా ముయ్యకపోతే అతడి నుంచి రహస్యాన్ని దాచటం ఎలా? జెన్నీ మనం చర్చించుకోలేదూ? నిజమే. కానీ నేను ‘ఆ విషయం నాకు పచిలిపెట్టు. ఆ పుస్తకం సంపాదించిపెట్టే బాధ్యత నాది’ అని నేను అన్నప్పుడు సువ్వు మానంగా వుండిపోయావు. అంటే నేను చెయ్యబోయే పనికి నువ్వు తలీకిరించావనుమాట. కొద్దిగా ఆలోచిస్తే నేను చెయ్యబోయేది సీకు తెలిసి పండేది. కానీ ఆలోచించటానికి నీ మనసు పవ్వుకోలేదు. ‘నాకేమీ తెలియదు’ అన్న ఇళ్ళవంచనతో నీ తప్పుని సువ్వు కప్పిపుచ్చుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాపు..... ఇప్పుడు నేను నిన్ను తప్పు వొప్పుకొమ్మని ఏమీ అనటంలేదు. జరిగినదంతా మనకి తెలుసు..... కానీ తెలియనట్టు వూరుకుంటాం. బిజనెస్లో పెద్ద మనమ్ములు చేసేది అదే!”

“బిజనెస్..... బిజనెస్..... బిజనెస్..... ది హెల్ విత్ దిన్....”

“దీన్ని శ్రూచాన ప్రాగ్యం అంటారు. ప్రతి వాడికి అప్పుడప్పుడు కలుగుతుంది.”

సీట్చు నిండిన కళ్ళ పైకిత్తు గాంధీ అతడిని నిస్సహయంగా చూసేదు. హనుమంతరావే మరణాన్ని అతడింకా జీర్ణించుకోలేదు.

“మీరు..... మీరు నన్ను ఎందుకు అర్థం చేసుకోరు? నేను చట్టానికి లోబడి ఉంటానీ చట్టానికి ఉంటానీ ఏ పనీ చేయసి ప్రమాణం చేశాను. అలాటిడి ఇస్తుచీకన్నా పెద్ద నేరమైన ‘హత్యకీ’ కారంభాతుడిని చేశారు.”

అంజిరెడ్డి నవ్వేదు. “సువ్వు హత్య చెయ్యలేదు - చట్టం నిన్ను ఏమీ చెయ్యలేదు” అన్నాడు.

యందమూరి వీరెంత్రులు
“మీరన్నట్టు అది ఆత్మవంచన. నిజంగా నేను కొడ్దిగా ఆలోచించి పుంచీ తెలిసి పుండెది నాకు.”

“తెలిసి ఏం చేసి పుండెవాడివి. ఆ పుస్తకం రామ్యాహనరావుకి అందచేయబడువరకూ వూరుకొనే వాడివా?”

గాంధీ మాటలుడలేదు.

“ఈ సమాజంలో చట్టవిరుద్ధంగా డబ్బు సంపాదించటం అన్న ప్రశ్నలేదు గాంధీ. నువ్వు ఎంత అమాయకత్వంతో పందెం కట్టావో నాకు అర్థం కావలంటేను నీ పందేన్ని ‘చట్టానికి దొరక్కుండా’ అని మార్చుకో. చట్టవిరుద్ధం అన్నది వ్యాపార లక్ష్ణాల్లో ఒకటి. అది నువ్వు చేస్తూనే వున్నావు.”

“ఎలా?”

“ప్రభుత్వాధికారులకి అందకుండా రెండు రకాల అకోంటు పుస్తకాలు తయారుచేయటం చట్టవిరుద్ధం కాదా!”

“అవి కంపెనీవి. కంపెనీ ఆక్ట్ ప్రకారం ‘A COMPANY IS AN ARTIFICIAL PERSON’.

“ఇది రెండో ఆత్మవంచన. కంపెనీ వేరూ, నువ్వు వేరూ అయినష్టు ఎందుకు ఆ చిన్న నోట్ పుస్తకం కోసం అంత కంగారు పడ్డావు? ఆ పుస్తకు బయటపడితే కంపెనీ డైరెక్టరు విద్యార్థిని అరెస్టు చేస్తారు. జనరల్ మేనేజర్ లక్ష్మీ జైల్లో పెడ్డారు. అలా జరుగుతూ వుంటే చూస్తూ వూరుకోవటం న్యాయవిధ్యులు కాదా? డబ్బు సంపాదనా, తప్ప చెయ్యటం అనేవి రెండూ ఎప్పుడూ మిక్కిలిమ్మె వుంటాయి. నిన్ను నమ్ముకొన్న విద్యార్థినీ, నిన్ను ప్రేమించిన లక్ష్మీనీ రక్కించటం కోసం ఆ మాత్రం చెయ్యక తప్పురు.”

గాంధీ చప్పున తలెత్తి “ప్రేమించిన లక్ష్మీ? ఏం మాటలుతున్నారు మీరు అని అడిగాడు కోపంగా.

“ఈ విషయం నీకు తెలిదసుకోవటం.... ఇది మాటో ఆత్మవంచన.”

*

*

*

ఎయిర్ కండిషన్ చప్పుడు తప్ప ఆ గది నిల్చబ్బంగా వుంది. గది తలపటలోపలవైపు గడియ వేసుకొని, తను తీసుకొచ్చిన బేపుని రికార్డర్లో పెట్టి లు

చెప్పు టుడి పవరాఫ్ డబ్బు —

శేషు రామ్యాహనరావు. లక్ష్మీ - హనుమంతరావుల మధ్య సంభాషణ ఇలా వివిధించి.

“సువ్వు వదిన్ని తీసుకుని ఇక్కడికి వచ్చేయ్యకూడదా అస్తుయ్య ఏదో ఒక ఎల్ఫోగ్ ఇక్కడే చూడోచ్చు.”

“మీ ఆయన దగ్గరా? వద్దులే అమ్మా.”

“ఏం తనకేపైంది?”

“సరే దానికేగాని - ఏమంటున్నాడు గాంధీ!”

“విదయినా విశేషం వుందా?”

లక్ష్మీ గొంతు - “ఏముంటాయి విశేషాలు.”

“ఎంతకాలమయింది మీ పెళ్ళయి?”

“ఆరేదు నెలలవ్వోస్తుంది.”

“మరి ఏ విశేషమూ లేదంటావేం?”

లక్ష్మీ నవ్వు. “నేనేమీ అణ్ణేదే?”

“ఎన్నో నెల?”

“అలాంది లెక్క ఏమీలేదు, రెండో నెల అనుకుంటా.”

“నీకు చెప్పేటుంత వాడిని కాదనుకో, అయినా ఎప్పుడు ఎలా మారతారో మనష్యులు. మెల్కో సూత్రం లేకపోతే పోస్తే, కనీసం రిజిస్ట్రార్ ఆఫ్సులోనన్నా సంకాలు పెట్టుకోండి.”

“అలాంటి అవసరంమేమీ పడదు. గాంధీమీద నాకు నమ్మకం వుంది.”

“సరే నీ ఇప్పం.”

టేవీ అయిపోయింది. రామ్యాహనరావు దాన్ని ఆపుచేసి, కాసెట్ తీసి కోటు జెపులో పెట్టుకున్నాడు. అతడి మొహం సంతృప్తిగా వెలుగుతోంది.

26

శివకెల్లాన్ బ్యాంకు జాతీయం చేయబడ్డ తరువాత దాని పాత ప్రైవేట్ కెర్కెర్ పదులు పోయినయి. అందుకే లక్ష్మీ, పేపరు మిల్లులో ఉద్యోగం సంపాదించుకుంది. అయితే టాటావాలా మాత్రం ధిల్లీలో నెలరోజులు కూర్చుని, కొత్త బ్యాంక్ డైరెక్టర్ షివ్ సంపాదించాడు. ఎవరూ ఊహించని విషయం

ఏమిటంబే - మరో పదవి రామ్యాహనరావుకి రావటం. ఆయన బ్యాంక్ సైఫ్ అయ్యాడు.

“ఇంతకాలం తెర చెనుకనుండి రాష్ట్ర ఆర్థిక పరిస్థితుల్ని ఆడించి రామ్యాహనరావు ఇక్కనుంచి నేరుగా రంగంలోకి దిగదల్చుకున్నాడన్నచూశా అనుకున్నారు దగ్గిరవాళ్ళు. అతడికి ఈ పదవి వచ్చిందని తెలిసినప్పుడు అతడు స్విట్టర్లాండులో వున్నాడు. అక్కడికి కంగ్రాట్స్ చెబుతూ కేబల్స్ వెళ్ళినయి.

ఒక రకంగా అది అంజిరెడ్డి వర్గానికి ఓటమి. బ్యాంకు జాతీయం చేయడి రామ్యాహనరావుకి గుండెనపై తెప్పించిన విజయాత్మాపం చల్లారక ముద్ద అతడు గవర్నర్మెంటు బ్యాంకుకి కైరైన్ అయ్యాడన్న వార్త రావటం గొడ్డలిపెట్టి. రాత్రి దాఢాపు రెండు వందల భోస్సు గంటలకొలదీ పని చేసినయి. ఎన్నో రహ్యమంతాలు జరిగినయి.

(ఎనిమిదో తరగతి సోపర్ స్టడీస్ లో ఒక ప్రత్యు వుంది. ‘పరిశ్రమ జాతీయకరణ వలన లాభములేమి?’ అని. ధానికి కుర్రవాళ్ళు “దీనివల్ల దఱ్యా అందరికీ సమానముగా వంచబడును” - వగ్గిరా నాసాన్నికల్ జవాబులు క్రాస్ట్రు, ఏకారణంవల్ల ఇలాంటి పనులు జరుగుతాయో, ఎన్ని లక్షలు చేతులు మారకాచోరాజకీయరంగంలో ఏ మార్పులకు ఇది దోహం చేస్తుందో ఏ పారాట్టిస్ చెప్పరు. ప్రజలు కూడా గుడ్డెద్దు చేలో పడ్డట్టే ఎలక్ట్రాన్ సమయంలో ఈ పరిణామాలకి పెద్ద ప్రామాణ్యత ఇవ్వకుండానే ఓటు వేస్తూ వుంటారు.)

కేంద్ర ఆర్థికశాఖ తయారుచేసిన డైరెక్టర్ లిస్టలో ఆభరి క్షణంలో ఒక సేక్కాత్మగా చేర్చబడింది. ఈ పేరు చేర్చటం కోసం రాష్ట్ర విద్యాశాఖామంత్రి టి ట్రీఫ్కేసుతో సాయంత్రానికి సాయంత్రం ధీమ్మి వెళ్ళవలసి వచ్చింది. పొర్టీ ఫోర్స్ కోసం పేసర్ మిల్స్ అసోసియేషన్ వాళ్ళు (ఈ అసోసియేషన్ ఏమిటో, ఎప్పుటి ఎందుకు స్థాపించబడిందో ఎవరికి తెలీదు) అయిదు లక్షలు దొనేషన్ ఇచ్చాయి నిజానికి చాలా తక్కువ డబ్బు ఇది. కానీ మంత్రివర్గంలో రాబోయే మార్పుల ధృక్కే విద్యాశాఖామంత్రి ఈ పని చేయటానికి ఒప్పుకోక తప్పలేదు.

ఈ పేరు చేర్చించబడానికి చాలా కప్పవడవలసి వస్తుందనుకున్నాడు విద్యాశాఖామంత్రి. కానీ ఆర్థికమంత్రి సుభార్తో చౌదరి పెద్దగా ఆటంకాలు పెట్టకుండా దాన్ని ఒప్పుకున్నాడు.

రామ్యాహనరావు స్విట్టర్లాండ్ నుంచి వచ్చే సమయానికి ఈ పరిస్థితులన్నీ రామ్యాహనరావు స్విట్టర్లాండ్ నుంచి వచ్చే సమయానికి ఈ పరిస్థితులన్నీ అతడి పరపతి దాఢాపు అయిదు రెట్లు పెరిగింది. ఒక రాపు దాల్చుకున్నాయి. అతడి పరపతి దాఢాపు అయిదు రెట్లు పెరిగింది. పాధివిష విజయం తక్కువదేమీకాదు. ఎవరో పెద్ద పెద్ద వాళ్ళు ఆ పదవి కోసం ప్రయత్నించువంటే ఎక్కడో స్విట్టర్లాండులో మండి అతి సునాయసంగా ఈ డైరెక్టరు క్షేత్రంపాదించాడూ అంబే అది సామాన్య విషయం కాదు. అతడి ఈ విజయంతో పోర్ పరిశ్రమలో అప్పటివరకూ అంజిరెడ్డికి సపోర్ట్ చేస్తున్న వాళ్ళలో కొంతమంది ఈ అభివందనలు రామ్యాహనరావుకి తెలుపటం ద్వారా అతడివైపు తిరిగి ఉయినట్టు పరోక్షంగా ప్రకటించారు. ఈ పరిణామం గాంధీకి పూక్.

ఎక్కడ వేసిన గొంగళి అక్కడే వున్నట్టయింది. పూర్వం శివకైలాన్ బ్యాంకు రామ్యాహనరావుది. కాబట్టి తన పేపరు మిల్లు సంగతి తెలియకుండా జాగ్రత్తపడ్డాడు. అధిష్టపచాత్తు అది జాతీయం చేయబడింది. సంతోషంతో ఎగిరి గంతులేసేదు. ఈ వచ్చుడు మళ్ళీ ఇంకో దెబ్బ. రామ్యాహనరావే ఆ బ్యాంకుకి కైరైన్ అయ్యాడు కణి నల్నిని నలిపేనట్టు నలిపేస్తాడు ఇక.

అంత విషాదంలో కూడా గాంధీకి నవ్వొచ్చింది. డబ్బు సంపాదనలో ఏ క్షణం తండ్రమో - ఏ క్షణం విషాదమో ఎవరికి తెలీదనుకుంటా. కొద్దిగా మహ్మీప్రైచింపండు ధర ఏమివుతుందా అని కంగారుపడాలి. కొద్దిగా వర్ధంవస్తే బీయుం ధర ఏమివుతుందా అని విచారించాలి.

గాంధీ ఈ విషయమై అంజిరెడ్డిని కలుసుకున్నాడు. అతడూ ఈ పరిణామానికి కొగ్గా చలించినట్టు కపపడ్డాడు.

“బ్యాంకు రామ్యాహనరావు అధినంలోకి వెళ్ళేటట్టు వుంది. ఏం చేధ్యాం” అని అధికాగు గాంధి.

“అది చాలా చిన్న సమస్య. ఇంతకన్నా పెద్ద గొడవ ఇంకోకటి వుంది” అయ్యాడు అంజిరెడ్డి.

“ఏమిలీ?”

“స్విట్టర్లాండు నుంచే రామ్యాహనరావు ప్రధానమంత్రితో మాట్లాడనీ, ప్రధానమంత్రికి స్విట్టర్లాండు బ్యాంకులో వున్న అకోంలో కొన్ని లక్షల డబ్బు జమ చేశాడనీ, ధానికి ప్రతిగా ప్రధానమంత్రి ఈ సాయం చేసేరనీ రూమరూకటి తొందర కొంగరగా పొకిపోతూంది.”

“అది అతడి ప్రతిష్ఠకే భంగం కదా” అని ఆడిగాడు గాంధి. “.... దబ్బులు పదవి కొనుకున్నాడను రూమరు పాకటం....”

“నైతికంగా అతడికి డబ్బు అవుతే అవ్వచ్చు. కానీ స్విట్టర్లాండు బ్యాంకు, ప్రథానమంత్రితో అక్కణ్ణుంచే మాట్లాడటం - ఇవ్వొన్ని, అతడు ప్రథానమంత్రితో అంట చాలా సన్నిహితుడను అర్థాన్ని ఇస్తున్నాయి. దీంతో రాష్ట్ర రాజకీయాల్లో అప్పు సంచలనం కూడా కలుగుతూంది. రామోహనరావు దిగుతూన్న విమానం రగ్గిలు మంత్రులు దండల్లో వెళ్ళాడు. విమానాశ్రయం సుంచి ముఖ్యమంత్రి కాబుల్కో అతడు.... దైరెక్టగా బ్యాంకు మీబీఎంకి వెళ్ళాడు. నాల్గు రోజుల తరువాత జరగబోయే ఈ ప్రోగ్రాం ఇప్పుడే ఇంత పక్కాందీగా ప్లేన్ చేయబడియి ముఖ్యమంత్రి ఇతడూ కలిసి కారు ఎక్కుతూ వుండగా బోటోతీసి దాన్ని దినపుట్టి మొదటి పేటీలో వేయబానికి ఒక జర్రులిస్టుకి రెండువేలు లంచం ఇప్పబడియి. ‘రామోహనరావు స్విట్టర్లాండు ఎందుకు వెళ్ళాడు’ అను హెడ్‌టింగ్‌తో ఈ వార్త ఫ్లాక్‌రాల్టో రాబోతుంది. ‘ప్రథానమంత్రి లంచగొండా?’ అని ఇంకో పత్రిక హైదరాబాదుకి పెడుతుంది.”

“మౌడి. ఇంత ప్లేనింగ్ జరుగుతూ వుందా?” అన్నాడు గాంధి.

“మరి?” అన్నాడు అంజిరెడ్డి. “దినపత్రిక ప్రభుత్వాన్ని, ప్రథానమంత్రికి ముఖ్యమంత్రినీ ఏకిపారేస్టుంది. లంచాలు తిని పదవులిచ్చిన ఈ ప్రభుత్వు ఎంత హీనమైనదో ఎడిటోరియల్ ప్రాస్టంది. దాన్ని చదివి జనం ‘ఆహ ఎణ నిజాయితీ వున్న పత్రిక ఇది. ప్రభుత్వానికి కూడా భయపడకుండా తీడుతూ దా లొసుగుల్ని బయటపెట్టింది. ఎవరికి తెలియని రహస్య వార్షర్లి కూడా ప్లేన్ లో ప్రచురిస్తుంది’ అనుకుంటారు. కానీ ఇన్డ్రెక్టగా రామోహనరావు హేచ్ ప్రాచుర్యం లభించేలా ఆ వ్యాసం ప్రాయబడింది అని గ్రహించలేదు. ప్రభుత్వు ప్రభుత్వంలాగే వుంటుంది. పత్రికలు దాన్ని తిడుతూ సామ్య చేయకుంటాయి. ప్రజలు ఆ ప్రభుత్వాన్నే ఎన్నుకుంటూ వుంటారు. ఇదంతా రోజుమీ దాని సంగతి పదవిపట్లు. ఇప్పుడు మనం వెంటనే నెరవేర్పవలసిన క్రష్ణ ఏమిటంబీ, శివలైన్ బ్యాంకులో రామోహనరావు ప్రాచుర్యం తల్లిలో పత్రికల్లో ఇక దైరెక్టగా అతని పేరు తిట్టబడినా, అందవలసిన వాళ్ళకి సాచీ అతడి పరపతి పెరుగుతున్న సంగతి అందుతుంది. దాన్ని మనం అధ్యక్షేత్ర బైదిబై నీ దగ్గిర ఎంత చి. వుంది?” (బి. అంటే బ్లక్)

“ఒక గ్రాండ్” (బక లక్ష)

“చాలా తక్కువ.”

గాంధి మాటలూదలేదు. అంజిరెడ్డి అన్నాడు, “.....నేనో మూడు ఇస్తాను. ఇంటు. లేకుండా! తర్వాత ఎడ్డెన్ను చెయ్య.”

వెద్దవుల్కలో ప్రామిసరీ నేట్లు - అప్పు పత్రాలూ వుండవు. డబ్బు ఆకోంట్లలో మార్పించడతుంది. ఇప్పుడు మూడు లక్షలు తనకు అప్పు ఇచ్చి - తనద్వారా అతడి పత్రాలిదుతుంది. ఇప్పుడు మూడుకుంటున్నాడు అంజిరెడ్డి. రెండు విధాలూ అతడికి లాభమే. ఇంటి ఎత్తులు వేయగలదు కాబట్టి అంత తోందరగా జివితంలో పైకి రాగియాడు” అనుకున్నాడు గాంధి.

“మనం డబ్బు విద్యామంత్రి ద్వారానే ఎందుకు పంపాలి? మనమే ఇల్లి పీసుకు వెళ్ళాచ్చుగా!”

అంజిరెడ్డి నవ్వాడు. “రామోహనరావు వేసిన ఎత్తువల్ల మన మంత్రికి కూడా మనమీదనమ్మకంగా తగ్గుతన్నట్టుంది. ఓ నాలుగు లక్షలు అతడికిచ్చి పంపటంద్వారా - నీ మీద మాకెంట నమ్మకమో చూసేవా” అని పరోక్షంగా చెబుతున్నామన్నమాట. దీంతో కొంతకాలమైనా ఇతడు మనవేపు వుంటాడు. ఈ లోపులో మన శక్తి సామర్థ్యాలు రుజువు పర్చుకోవాలి.”

గాంధి కుర్బీలోంచి లేస్తూ ‘అర్థమైంది’ అన్నాడు. “మూడు లక్షలూ నా తరువాత అప్పు ప్రాసుకోంది”

*

*

*

శివలైన్ బ్యాంక్ చారిత్రాత్మకమైన మొట్టమొదటి బోర్డు మీబీఎం ఆ రోజు ఉదయం పదిగంటలకు ప్రారంభం అయింది. ఎనిమిదిన్నరకి విమానం దిగి రామోహనరావు ముఖ్యమంత్రిని నిపాసానికి వెళ్ళి అనుకున్నట్టే పదింటికి బోర్డురూమ్ చేయకున్నాడు. ఒకరికాకరు కరచాలనాలు ఇచ్చుకున్నారు. ఒకర్కొకరు పైకి కుసపడకుండా పరిశీలించుకున్నారు. ‘నేను నీకిది చేస్తే -నువ్వు నాకది చేసేవాడివేనా’ అన్నట్లు చూపులో పరిశీలించుకున్నారు.

క్రైర్స్తన్ సీట్లో రామోహనరావు కూర్చున్నాడు. అతడి పక్క సీట్లో ప్రభుత్వం తరువాత దైరెక్ట శ్యామ్, అతడి పక్క రిజర్యూల్యాంక్ దైరెక్టర్ ప్రకాశ్ మెప్రో, అతడి పక్కగా టాపాలూ ఉన్నారు. మొత్తం ఎనిమిదిమంది. ఒక దైరెక్టర్ ఇంకా రాలేదు. సమయం పదిగంటల రెండు నిమిపాలయింది. క్రైర్స్తన్ కుర్బీలోంచి లేచి గొంతు సమరించుకొని ప్రారంభోపన్యాసం ప్రారంభించారు.

“ఫైండ్స్! ఈనాడు ఎంతో గొప్ప దినం. మనం ఇలా ఇక్కడ కలుస్తున్నట్టు ఆనందంగా వుంది. ఇంతవరకూ ప్రైవేట్ రంగంలో వుంటూ వచ్చిన ఈ స్థానాడు ప్రభుత్వ సంస్థగా మారింది. బలహీన వర్గాలకు సాయం చేసే చీటికలిగించినందుకు మనం ప్రభుత్వానికి కృతజ్ఞతలు చెప్పుకోవాలి” ఇలా ఇక్కడ పర్షణలేని వాక్యాలతో కొంచెంసేపు ప్రభుత్వాన్ని, కొంతసేపు ప్రధానమంత్రి పొగిదాడు. తర్వాత ఇది చెయ్యాలి, అది చెయ్యాలి, పొడిచెయ్యాలి అంటూ ఉపన్యాసం కొనసాగించాడు. ఇదంతా దేవుడి ముందు పూజారి చదివే మంత్రాలక్ష్మీ యొక్క విలువ లేనిది అన్న విప్పయం అక్కడ అందరికి తెలుసు.

ఇంతలో ఛైర్మన్ ఉపన్యాసం పూర్తయింది. అతడు కూర్చోబోతూంటే పూజ్యి చిన్న చీటి తెచ్చియచ్చాడు. అది చదివి ఆయన మళ్ళీ కుర్చీలోంచి లేస్సుంటే తల్లు తెరుచుకుంది. “మన బ్యాంక్ తొమ్మిదో డైరెక్టర్ వస్తున్నారు” అంటూ తలుపు దగ్గర నిల్చున్న వ్యక్తిని చూసి, అలాగే స్థుగా వుండిపోయాడు. మొహంమీద విరుద్ధ మాయమైంది. అలా ఎంతసేపు వున్నాడో తెలీదు. నిస్పహయతా, కోపమా పెనవేసుకున్న భావంతో మొహం ఎటరబడింది. ఆ గుమ్మం దగ్గరి నిలభి పుస్తకి గాంధి. అతడు వచ్చి కూర్చోగానే మీలింగు ప్రారంభం అయింది. రామ్యాహసురావు తల దిమ్ముగా అనిపించింది. ఒక్కొక్క అంశమే చర్చకి వస్తుంది. అయిపోతూంది పెద్ద విభేదాలు లేకుండానే చర్చ జరిగిపోతూంది.

కొంచెం సేపటికి రామ్యాహసురావు మొదటి ప్రాక్టినుంచి తెరుకున్నాడు. ఆలోచిసే తన భయం అర్థం లేదనిపించింది. బోర్డులో అందరూ తనవాళీ, ఈ పదవికోసం గాంధి ఎంతో ఖర్చుపెట్టి వుంటాడు. అదంతా బూడిదలో పోసిన పస్సిరు కాబోతూంది.

అతడికి నవ్వోచ్చింది. ఇంత తెలివితక్కువ ఎత్తు గాంధి ఎందుకు వేశాడాఱి నవ్వుకున్నాడు. లంచ్ కోసం బోర్డు వాయిదా పడింది.

ఆ సమయలో గాంధికి అంజిరెడ్డి నుంచి భోన్ వచ్చింది - “ఎలా వుండి కొత్త పదవి?”

గాంధి నవ్వి, “బాగానే వుంది కానీ రామ్యాహసురావు మనం అనుకున్నంటా బటిపోలేదు. అనవసరంగా నాలుగు గ్రాందులు వేస్తూ చేసేవో అనిపిస్తూంది” అన్నాడు.

“మన సమస్య చర్చకి వచ్చిందా?”

“ఇంకా రాలేదు. ఇప్పుడు వస్తుందనుకుంటా” అని భోన్ పెట్టేదు. సరిగ్గా మాచస్సురకి వచ్చింది-సమస్య చర్చకి.

“పేవర్ రిటైలర్స్” (చిల్లర అమ్మకండార్లు)కి విరివిగా అప్పులు ఇవ్వాలనీ- రోలు తొలాలు డబ్బు ఆ మార్కంలో ఎక్కువ పయనింపజేయాలనీ.... వారికి రోలు కోట్లు ఇప్పటం వల్ల పరిత్రమ బాగుపడుతుందనీ” వున్న అంశం. ఈ రెంటు కోట్లు ఇప్పటించి రామ్యాహసురావు.

“ఓక్కే.” అన్నారు అందరూ, పోయేది తమ సామ్మగాదు కాబట్టి. ఛైర్మన్ ఆ తరం పూర్తయినట్టు టిక్కు పెట్లబోతుందగా గాంధి నెమ్మిగా “ఇదంత చిన్న తపం పూర్తయినట్టు టిక్కు పెట్లబోతుందగాను” అన్నాడు. అందరూ అతడివేపు చూశారు. రామ్యాహసు విస్యం కాదనుకుంటాను” అన్నాడు. ఎందుకంటే చిల్లర అమ్మకండార్లకు రాకూడా విస్యయంతో అతడివేపు చూశాడు. ఎందుకంటే చిల్లర అమ్మకండార్లకు ఎక్కువ రుణాలు ఇస్తే తమందరికి లాభం. అటువంటిదాన్ని గాంధి ఎందుకు వ్యక్తిరేకిస్తున్నాడో అర్థంకాలేదు. గాంధి గొంతు సవరించుకుని చెప్పటం మెదలుపెట్టాడు.

“మన ప్రధాని కోర్కె ప్రకారం మనం పరిత్రమలకీ, ఉత్సత్తి పెంచదానికి ఎక్కువ దోహదం చేయాలి. అంతేకానీ చిల్లర పర్కండార్లకు ఎక్కువ రుణాలు ఇస్తే కాగితాన్ని” మరింతగా కొని దాస్తారు. అందుపల్ల కాగితం ధర మరింత పెరుగుతుంది. అది మన ప్రధానమంత్రి ఆశ్చర్యానికి ధంగం. ఒకవేళ పేపరు పరిత్రమకే మనం ఈ రెండు కోట్లు వెచ్చించదల్చుకుంటే దాన్ని చిల్లర దుకణదార్లకి ఇష్టింకన్నా ఇంకో పరిత్రమ పెట్టటానికి యిస్తే దానివల్ల ఉత్సత్తి పెరుగుతుంది కదా.”

వెంటనే రామ్యాహసురావు కల్పించుకుని అన్నాడు. “అసలే కాగితం విపరీతంగా తయారపుతూంటే ఇంకో మిల్లు దేనికి? అంతకన్నా తెలివితక్కువ ప్రపోజల్ ఎంకోకటి వుండదు.”

“కాగితం ఎక్కువ తయారపుతున్న విషయాన్ని ఒప్పుకుంటే మరిక చిల్లర పర్కులకు రుణాలు దేనికి? ఎలాగూ ఉత్సత్తిదారులు అమ్మకండార్లకి ల్రిడీట్ ఉపైరు కదా?”

బోర్డు రూమ్లో సూదిపడితే వినపడేటంత నిశ్శబ్దం వ్యాపించింది. తనని సర్గీ ఎక్కువ కోట్లు అక్కడ కొట్టాడు గాంధి. రామ్యాహసురావు అతడివేపు సూటిగా చూశాడు.

ఎవరితడు? ఒకప్పుడు పదిపైనలు లేక అల్లూడిన వాడేనా? చీరికాలరుతో, ఆకు చెప్పుల్లోనూ తన ఎదురుగా నిలబడి పంచం కట్టినవాడేనా? క్షణం తనతోపాటు ఈ ఎయిర్ కండిపస్టు గదిలో సమాన స్థాయిలో కాలుపీచు కాలువేసుకుని కూర్చున్న ఇతడు-సరీగ్గా నాలున్నర సంవత్సరాల క్రితం ఒక కిలో అనీ- నిరుద్యోగి అనీ ఎవరయినా చెబితే సమ్మగలరా? ఇందులో లాటరి రేటు అదృష్టం లేదు. కేవలం పటుదీంతై- అన్నట్టు ఇతడు పెరిగిపోయాడు. పుష్టమారు అని నిరుద్యోగులూ, మారాలి అని కేవలం గొంతు పగిరెళు అరిచే ఆవేశపరులూ ఇతడి ఛీవితాన్ని పరిస్తే ఎంత భావమ్ము.

క్షణంలో ఇన్ని ఆలోచనలు అతడిలో చోటుచేసుకున్నాయి. ఆ క్షణమే క్షణిపోతున్నానేమో అన్న భయం కూడా కలిగింది. అయితే అది క్షణం మాత్రమే. వెంటనే పట్టుదల పోచ్చింది. పూర్వపు రామ్యాహనరావు అయిపోయాడు. చుట్టూ చూశాడు. బోర్డు డైరెక్టర్లందరూ తనవైపే చూస్తూ వుండటం గమనిసి గొంతు సర్వకున్నాడు. “కాగితం ఉత్సత్తు పెరిగినమాట నిజమే. కనీ ఔటు చూడంటి అసలు నోట్లు పుస్తకాలు దొరకటంలేదు. పెస్టు పుస్తకాలు ఆలస్యం అవుతున్నాయి. దీనికంతచీకి కారణం చిల్లర దుకాణదార్ల దగ్గర తిగినంత ఆర్థిక స్తోమశ లేకపోవటం వల్లనే. అప్పుడే రాప్రోంలో విద్యార్థులు ప్రాయికులు మొదలుపెట్టారు, అల్లర్ధ చెలిగేసుతున్నాయి. ఒక జాతీయ సంస్థగా మన బ్యాంకుకి ఈ పరిస్థితి ఎదుర్కొని రాప్రో ప్రభుత్వానికి సాయం చెయ్యివలసిన శైతిక బాధ్యత వుంది. మన కాగితం పరిక్రమకు అప్పు ఇవ్వటం ద్వారా అలాటి శైతిక బాధ్యత నెరవేర్పినార్థం అపుతాం. రాప్రో సంక్లేభం తొలగిపోతే ప్రధాని సంతోషిస్తారు. రెండు కేళ్ళరూపాయిల్లి చిన్న దుకాణందార్లకు పంచటం ద్వారా మనదేశంలో బిఱ్పున వర్గాలకు ఇంత ఎక్కువ బుఱం ఇచ్చిన ఖ్యాతికూడా మన బ్యాంకుకే దక్కుపుటి ప్రధాని ఆశయం కూడా బిలహిన వర్గాల సంక్లేషిస్తారు. రెండు కేళ్ళరూపాయిల్లి చిన్న దుకాణందార్లకు పంచటం ద్వారా మనదేశంలో బిఱ్పున వర్గాలకు సాయంచేసేమన్న పేరు లభించటం- ఈ రెండు లాభాలూ లభిస్తాయి. ఇలాటి అవకాశం సూటికి కోటికి ఒకటి వస్తుంది. వదులుకోవటం మంత్రముగ్గులైనట్లు మెంబర్ల భంగిమే చెబుతూంది. దాదాపు అందరూ ఏక్కివ్వంగా

చెప్పు టాటి ప్రధానమంత్రి పెద్దుక్కులయ్యారు. రామ్యాహనరావు చాలా ఉత్సాహించి ప్రధానమంత్రి, ‘ప్రధానమంత్రి’, ‘రాప్రోస్టోపివిగా తన పుష్టానంలో ‘బలహినవర్గాలు’, ‘ప్రధానమంత్రి’, ‘రాప్రోస్టోపివిగా తన పుష్టానంలో ‘బలహినవర్గాలు’ అన్న పదాలు చౌప్పించటంద్వారా గవర్నరుంటునట్టే భాస్యంచి రక్కించడం అన్న పదాలు కున్నాడు. మిగతా ముగ్గురు డైరెక్టర్లు టాటావాలాతో సహ.... తపివిగాతో.

గాంధి ఈ లోపులో బీఫ్కేసులోంచి కాగితాలు తీసి బల్లమీద పరిచాడు. డైరెక్టర్లు వాటిని పరిశీలిస్తూ వుండగా చెప్పటం ప్రారంభించాడు.

“ఇప్పుడు మీకిచ్చిన కాగితాల్లో మొత్తం రాప్రోంలో తయారయ్యి పేపరు ఉత్సత్తి శాలాకు వివరాలున్నాయి. ఈ రోజు నాటికి గోదాపల్లోనూ, పచ్చలోనిలంచి దగ్గర వన్ను స్టాకు వివరాలు కూడా వున్నాయి. వాటిని గమనిస్తే దాదాపు అర్పెల్ల ప్రొడక్టు గోదాపల్లో వుండిపోయినట్లు తెలుస్తూంది. నేనూ ఒక పేపరు మిల్లు ప్రొడక్టు స్టాకు వుండిపోయింది కాబట్టి నేను ఒక యజమానిగా తీసుకునే పచ్చే ఇంత స్టాకు వుండిపోయింది కాబట్టి నేను ఒక యజమానిగా తీసుకునే విర్ఘయం ఏమిటంటే నా భాతాదార్కి ఏవో ఒక టెర్మ్సు మీద పేపర్లు తోసెయ్యటం. ఇంత పేపరు ఉత్సత్తి జరుగుతున్న పుస్తకాలు బజార్లోకి రాకపోవటానికి కారణం ఏమిలీ?”

అంటూ మరో కట్టు డైరెక్టరు ముందుకి తోశాడు. “ఇవి రాప్రోంలో వన్న పెద్ద ప్రెస్సుల వివరాలు. ఇవిగాక చిన్న ప్రెస్సిల్లోనీ, సిలిండర్స్ వన్న ప్రెస్సుల వివరాలు ఏమి. దీనినిలిట్లో అర్థమవుతు వుండిమీటంటే పుస్తకాలు సకాలంలో రాకపోవటానికి కారణం కాగితం కొరత కాదు, ప్రెస్సుల కొరత. ప్రెస్సులకి తిగిన ఆర్థిక సహాయం అండకపోవటం. మనం ఇద్దామనుకున్న రెండుకోట్ల రూపాయలూ చిన్న చిన్న ప్రెస్సులకి ఇద్దాం. ఒక కాగితపు ఛ్యాక్టరీ యజమానిగా ఇది నాకు నష్టమైనా-ప్రధానమంత్రి పుటిత ఆశయాల్ని నెరవేర్పటానికి కొంత నష్టపోయి- నేను దీన్ని ప్రతిపాదిస్తున్నాను” అని ‘ప్రధానమంత్రి’ అన్న మాటలు నొక్కి పలుకుతూ “చిన్న ప్రెస్సులపాట్లు, రిలైలు కాగితందార్లకున్న ఎక్కువ బిలహినవర్గాలు” అని ముగించాడు. తన వాదనలో లాజిక వుండని గాంధికి తెలుసు. కానీ ఇక్కడ లాజికులు పిచ్చెయ్యాడు ఒక విధంగా చూస్తే “ఎవరికంత బిలముందో” పిచ్చు ఇది.

రామ్యాహనరావు కుర్చీ వెనక్కి జారపడి అంతా నవ్వుతూ విన్నాడు. గాంధికి కమ వేసిన బాణం ఎంతదూరం వెళ్లి ఎక్కువ గుచ్ఛుకుండో తేలిదు. కానీ ఒకరిద్దు డైరెక్టర్లు తన వాదనని జాగ్రత్తగా వినటం గమనించాడు.

చాలా నాటకీయంగా ముగిసిన అతడి ఉపన్యాసానికి బోర్డు మంత్రముగ్గులైనట్లు మెంబర్ల భంగిమే చెబుతూంది. దాదాపు అందరూ ఏక్కివ్వంగా

జద్దరి వాదనలు అయ్యాక, ఛైర్స్‌న్ ఈ అంశాన్ని ఓటింగ్ పెట్టాడు. డిపాల్సుల్లో ల్రాట్ తాలూకు డైరెక్టర్ “పేపర్ దుకాణదార్కు అష్టూ ఇవ్వటం ధ్వనా మహా మంచి నిర్ణయం తీసుకుంటాం అని నేను భావిస్తాను” అన్నాడు. అంటే ఆతడిటి రామ్యాహనరావ్‌కి పదదన్నమాట.

రెండో డైరెక్టరు, రింగ్‌ బ్యాంకు తాలూకు, ప్రకాష్ మెట్రో, ఆంధ్ర తెలివరయినవాడు. ఇతడికి గాంధీ లాజిక్ నచ్చింది. అదీగాక పేపరు వాళ్ళకి ఇచ్చి ఇవ్వటం ధ్వనా ఇన్‌డైరెక్టగా రామ్యాహనరావు తనకి తాను సహాయచేసుకుంటున్నాడన్నది అందరికీ తెలిసిన సత్యమే.

అతడు గాంధీవైపు ఓటు వేసేడు.

ముహ్మే డైరెక్టరు బలహీనవర్గాల తరఫున నియమించబడ్డ డైరెక్టర్, ఈ ఇతడికి నాలుగు ఖొష్టిలూ అయిదు కార్యులు వున్నాయి. రామ్యాహనరావుకి సన్నిహిత సంబంధాలు వున్నాయి. అందుకని అటు వేశాడు.

నాలుగో డైరెక్టర్ శ్యామ్. ప్రభుత్వము తరఫున నియమించబడ్డ డైరెక్టర్ అందుకని సహజంగా ఇతడికేమీ తెలీదు. రామ్యాహనరావుకన్నా గాంధీ ఉపాయి ఇంగ్లీషులో ఖావుంది కాబట్టి, ప్రకాష్ మెట్రో కూడా అతడికి ఓటు వేశాడు కాబై తపూ అటే ఓటు వేశాడు. అప్పటికి చెరోవైపు రెండు ఓటుల పడ్డాయి. అయిటే డైరెక్టర్ రామ్యాహనరావు తాలూకు మనిషి. అతడి జేబులో వన్నువాడు కాబట్టి ఇటు వేశాడు.

రామ్యాహనరావుకి మూడు-గాంధీకి రెండు.

ఇక మిగిలింది ఛైర్స్‌న్, టాటావాలా ఇద్దరే.

టాటావాలా తన నిర్ణయం గురించి చెప్పబోతూ వుంటే బయటనుంచి శ్యామ్ వచ్చి ఛైర్స్‌కి చీటి అందించాడు.

ఛైర్స్‌న్ ఆ చీటి చదివి “టాటాసాభీ! మీకు లైటీనింగ్ కాల్. డిప్టీసుంపీ అన్నాడు. టాటావాలా లేచి హాడావుడిగా బయటికి వెళ్ళాడు. అయితే అటు వూహించిన విధంగా అక్కడ భోస్‌లేదు. లక్కి వుంది.

*

*

*

బోర్డరూమ్ నిశ్శబ్దంగా వుంది.

రామ్యాహనరావుకి కొద్దిగా బిస్న్‌నగా వుంది. ఇది గోటితోపోయే వ్యవహారు అనుకున్నాడు. కానీ అప్పుడే రెండు ఓటులు గాంధీకి పడ్డాయి. దాంతే కొద్ది

చైర్స్ లుది పవరాఫ్ డబ్బు — గవర్నమెంటు తరఫువాళ్ళు తనవైపు కెరిగాడు. అయినా అది లిప్పపాటు మాత్రమే. గవర్నమెంటు తరఫువాళ్ళు తనవైపు కెరిగాడు. అయినా అది లిప్పపాటు మాత్రమే. టాటావాలా, ఛైర్స్‌నోతో కలుపుకొని కాము ఆరుగురూ, వాళ్ళు ముగ్గురూ అపుతారు. ఈసారి ధీశ్శి వెళ్ళినప్పుడు గవర్నమెంటు డైరెక్టర్ “పెర్పునల్”గా కలుసుకోవాలి. నిజానికి ఈ విషయం ఈ మెట్రో మీటింగ్‌లో తేలిపోవటం మంచిది. గాంధీని మరి లేవకుండా నదుము మెట్రో మీటింగ్‌లో తేలిపోవటం మంచిది. గాంధీని మరి లేవకుండా నదుము విరోధి తన శక్తి చూపించవచ్చు. గాంధీ ఈ మీటింగ్‌కి పేర్పు అవీ లెక్కలో సహస్రకోచ్చేదంటే ఈ మీటింగ్‌లోనే అమీ - తుమీ తేల్పుకోవాలనుకున్నాడన్న పాట.... తేల్పుకోస్తినీ!

తదెసమయానికి గడ్డంక్రింద రెండుచేతులూ పెట్టుకొని, కళ్ళు మానుకుని గాంధీ ఆలోచిస్తున్నాడు. అతడు ఆలోచిస్తున్నది తన గెలుపు గురించి కాదు నిశ్శయంగా తమ ఓడిపోతానని అతడికి తెలుసు.

ఇంత సీరియస్‌గా దేశ్శేమం కోసం, ప్రజల క్షేమం కోసం వాదించినట్టు కనిపే తమ ఉపాయసాల వెనుక నిజంగా ఆటువంటి కోర్టే ఏమిలేదు. బ్యాంకు దయ్యాని పేపరు వాళ్ళకి ఇచ్చినందువల్ల తనకి పోయేదేమీ లేదు. ప్రైవేటు ల్యాస్‌పాథ్‌కి ఇచ్చినందువల్ల రామ్యాహనరావుకి తరిగేదేమీ లేదు. పైకి మాత్రం ఎద్దరూ ప్రజల మనుషుల్లా గొంతు ఆర్యుకపోయేలా వాడిస్తున్నారు. తమ స్వప్రయోజనాల కోసం (అదికూడా పెద్ద ప్రయోజనమేమీకాదు. ‘ఎవరు గెలుస్తారా’ అన్నమాట పట్టింపు) దెబ్బలాడుకుని తాము తీసుకోబోయే ఈ నిర్ణయం బైట ఎన్నో కటుబంధాల భవిష్యత్తుని శాసిస్తుంది. ఎందరో ప్రైవేటు ప్రెస్సులపాళ్ళుకి లక్కాధికార్యల్ని చేస్తుంది. కాగితం అమ్మే వాళ్ళని ఎందర్లో వీధిని పడేస్తుంది. తమ లెవర్లోనే ఇలా పంచీ ఇక అసెంబ్లీలోనూ పార్లమెంటులోనూ వ్యక్తిగత పార్టీ పక్ష నిర్ణయాలు ఎలా పుంచాయి? ఎవరి ప్రయోజనం కోసం తామందరూ ఈ బోర్డు డైరెక్టర్లుగా, అసెంబ్లీ మెంట్రులుగా, పార్లమెంబీరియన్లుగా పనిచేస్తున్నారు...?

తను వేదాంతి అవుతున్నాడా..... నోసో.... అనఱా భావమే రాసియకూడదు.

*

*

*

“నేను ఇంతవరకూ మిమ్మిల్ని ఏమీ కోరలేదు టాటాసాభీ. ఈ ఒక్కటి చేయడి” అంది లక్కి.

చాదాపు అయిదు నిమిషాలుగా వాళ్ళిద్దరి మధ్య సంభాషణ జరుగుతూంది. టాటావాలా ఆలోచిస్తున్నాడు. ఈ క్షణం తను తీసుకోబోయే నిర్ణయం తన

యందమూరి వీరేంగుల్కో
జీవితంలో గొప్ప మార్పు తెస్తుందని తెలుసు. శాస్త్రతంగా రామోహనరావునికి
విడివడటమే.

అయినా రామోహనరావు తనకేం చేసాడు? టూటూవాలక్కి వచ్చా
సంఘటనలు జ్ఞావం వచ్చాయి. తమచేత టి.ఎఫ్.టి. కంపెనీ స్థాపించటు-
దాంత్లో నష్టం - పేర్లు కొనవద్దనటం - అందులో నష్టం - వరుసగా అన్ని నష్టాలు
ఈ రామోహనరావు చేసిన ప్రతీ పని తన స్వార్థం కేసమే..... ఇంతకాలం ఈ
వదరంగంలో పాపులా ఆడాడు. కానీ లక్ష్మి అలా కాదు. తనని నమ్మింది. ఈ
తనకి చెప్పింది. ఈమె గాంధీ తాలూకు మనిషి అయితే అయి వుండోచ్చుగాళ్ళ
మాట కొస్తే తనకి రామోహనరావు ఎంతో గాంధీ అంతే.

రాజకీయాల్లోనూ బిజెనెస్సులోనూ స్నేహంలు, బంధుత్వాలు ఏమిటి? ఇట్లు
అట్లు ఇట్లు తెల్పుకోలేక కొట్టుమిట్టులాడుతున్నాడు. అంతలో లక్ష్మి ఇట్లు
చేతిమిద చెయ్యివేసి “ప్లీజ్” అంది. కరుగుతున్న మంచు పూర్తిగా కరిగిపోయిని
దాంతే.

పోర్టురూమ్లోకి టూటూవాలా వచ్చి గాంధీవైపు ఉటు వెయ్యగానే శైల్పిక
కాంగారుపడ్డాడు. ఇప్పుడు తను ఎటు చేస్తే అటు తీర్చానం నెగ్గుతుంటి
అటు వున్నది- గవర్నమెంట్, రిజర్వ్యూబ్యాంకు డైరెక్టర్లు. వాళ్ళకి వ్యక్తిరేకణ
ఎందుకు చెప్పటం? ఇలా అలోచించి, ఛైర్మన్ కూడా గాంధీ ప్రతిపాదననే సహా
చేశాడు. నాలుగూ మూడు తేడాతో రామోహనరావు ఓడిపోయాడు.

సరిగ్గా అయిదింటికి మీటింగు మనిగింది.

27

శివకైలాస్ బ్యాంకులో రామోహనరావు తీర్చానం ఓడిపోవటం -
చరిత్రలోనే పెద్ద సంచలనం. దీనికి రామోహనరావు రియాక్షన్ ఎలా వున్నాగాలీ
మాత్రం ఆశ్చర్యంతో తల మునకలవుతూ టూటూవాలావైపు చూశాడు. బ్యాంకు
మీటింగ్ పూర్తయ్యాక బయటకొస్తే లక్ష్మి కనబడింది. అతడు మరింత ఆశ్చర్యం
“నువ్వెలా వచ్చావు ఇక్కడికి” అని అడిగాడు.

“అంజిరెడ్డిగారు - నువ్వు అర్టెంట్గా రమ్మన్నావని పీల్చాడు. ప్రొఫెసర్
కారులో వచ్చాను” అంది.

అతడికి అంజిరెడ్డి ప్లాను అరపై ‘పోట్టాస్ట్’ అంజిరెడ్డి అనుకున్నాడు. అయి
ఈ సంఘటన ప్రభావం ఇక్కడితో ఆగిపోలేదు.

యందమూరి వీరేంగుల్కో
ప్రొఫెసర్ దబ్బు -

“ప్రొఫెసర్” అని ఒక పత్రిక వస్తుంది. కేవలం పేపరు ఉత్సత్తుధారులకే
పరిమితమైన పత్రిక అది. “పాల్ట్రీ” అన్న పత్రిక కోశ్చ పెంపకందార్డకి పరిమితం
ఉయిస్తు. ఆ పత్రిక పెద్ద అక్షరాల్లో “రామోహనరావుపై అంజిరెడ్డి విజయం”
అన్న వార్త ప్రచురించింది. ఆ వార్త అన్ని వర్గాల్లో దావానలంలూ వ్యాపించింది.
అంజిరెడ్డి గాంధీకి భోన్సెసి “థాంక్యూ అండ్ కంగ్రెస్” అన్నాడు. “ఈ
చెఱ్చుకో రామోహనరావు అగారిపోతాడు. నీ కని తీర్చుకున్నట్టే.”

“థాంక్స్. నాకు మీరిచ్చిన మూడు లక్షల్లో ఒక గ్రాండ్ జమ చేసుకోండి”
అన్నాడు.

“పంపిస్తున్నావా?”

“లేదు. బ్యాంకు డైరెక్టర్గా వుండి నేను మీకు చేసిన సాయానికి.”

“సాయం ఏమిటి?”

“కాగితం చిల్లర దుకాణందార్డకి అప్పు వెళ్ళకుండా వుండటం మీకు
రాఫీమికదా! అది చేసినందుకు ఫీజు లక్ష! ఇలా చిన్న చిన్న మొత్తాల్లో
సంపాదించలేకపోతే ఎప్పటికి నీ మూడు లక్షల అప్పు తీర్చేది?” అని భోన్సె
పెళ్ళిసేదు నవ్వుతూ.

*

*

*

ఆ రోజు రాత్రి ఎనిమిది అపుతూండగా ఒక చిత్రం జరిగింది. తలుపు
ష్టుడయితే వెళ్ళి గాంధీ తలుపు తీశాడు. ఎదురుగా రామోహనరావు నిల్చిని
పున్నాడు నవ్వుతూ. గాంధీ అప్పయత్తుంగా అడుగు వెనక్కి వేశాడు.

ఇద్దరూ ఒకర్కొరు చూసుకున్నారు. ఆ చూపుల్లో శత్రువు లేదు. మిత్రత్వమూ
లేదు. ఆ రెండింటిలో ఏదున్నా దాన్ని బయట పడినివ్వుని లోక్యం మాత్రం వుంది.

రామోహనరావు ముందుకు కంఠి, “సీతో కొంచెం మాట్లాడాలి. ఆలా
ఎయిబీకాదామా?” అన్నాడు. గాంధీ తలూపేడు. అవటలి మనిషి మనసులో
మీముందో తెలుసుకోవాలంటే ఈ మాత్రం రిస్కు తప్పదు.

ఇద్దరూ కూర్చున్నాక కారు కదిలింది. విదేశీ కారు అది. తల్లి శవాన్ని
చోపుకల బారిముంచి తప్పించటం ఎలా అని ఆలోచిస్తున్నప్పుడు అస్త్రత్తిక
కప్పించి ఈ విదేశీ కారే. అందులోంచి హరిక దిగింది ఆరోజు. కలలో కూడా తను
ఉపాంచలేదు ఆ కారు ఎక్కుతానని! ఏమో - ఎవరు చెప్పొచ్చారు? ఇంకో మూడు
సెల్ఫోన్లు అల్లుడి హాఫ్ దాలో ఆ కారు తనదే అవుతుందేమా?.... అతడికి నవ్వుచీంది.

“ఎందుకు సీలో నువ్వే నవ్వుకుంటున్నావ్?”

“ఏం లేదు.”

“గాంధీ! అసలు విషయానికి డైరెక్టగా వస్తాను. ఈ రోజు బ్యాంకులో జంగి విషయాలు మనిద్దరికి అంత లాభసాచి అయినవి కావనే విషయం సీకూ తెల్పు కేవలం వ్యక్తిగతమైన పట్టుదలతో ఇద్దరం ఇలా రెచ్చిపోతే నష్టపోయేది ట్రిప్పి మనిద్దరమే. పేపరు పర్టకండార్డకి కాకుండా చిన్న చిన్న ప్రెస్సులకి మొట్టా ఇవ్వటం మొదలుపెడితే మన నష్టం లక్ష్మీ వుంటుంది. అవునా?”

గాంధీ మాట్లాడలేదు. రామోహనరావు చేపేచి నిజం అని అతడికి తెల్పు అయినా అతడు ఆలోచిస్తున్నది దాని గురించి కాదు. రామోహనరావు డైరెక్టగా గురించే. ఆయన మనస్సులో తనమీద కోపం, పగ, కసి, కుతకుతా ఉదుకుతున్నాయి తెలుసు. అయినా ఎంత తాపీగా మాట్లాడుతున్నాడు. జీవితంలో పండిష్టవరు అంటే ఇదేమో!

“మనిద్దరి మధ్య పున్న పండం వేరు. దాని గురించి మాట్లాడటం లేదు నేను ఆ గడువు ఫూరువటానికి ఇంకా రెండు నెలలు వుంది. దాని సంగతి విధిష్టా ఈ క్రణం నేనిలా నీ ఇంటికి వచ్చి నిన్ను కారెక్కించుకొని బ్రతిమాలే అవసర నాకేమాత్రమూ లేదు. కేవలం ఇద్దరి మేలు కోరి నేనిలా చేస్తున్నాను. ఇది నాటటి అని నువ్వు అనుకోబో అది నీ పొరపాటు.”

గాంధి అప్పుడు మాట్లాడాడు. “మనిద్దరి మేలు అన్నారు. సారీ! అండ్రు నా మేలు ఏదిలేదు. నేనెలాగూ పేపరు ఫ్యాక్టరీ మూసేడ్స్‌మనుకుంటున్నాయి అందువల్ల బ్యాంకు ఎపరికి అప్పిచ్చినా నాకొచ్చే నష్టం ఏదిలేదు” అన్నాడు తాపీగా.

“ఫ్యాక్టరీ మూసేసి ఏం చేస్తావ్?”

“పండం గడువులో యాభై లక్ష్ము సంపాదించటానికి ఇంకా ఏ యే మార్కు వున్నాయో వెతుకుతాను” అంటూ నవ్వాడు.

“నాలుగు సంపత్తుల పదినెలల్లో ఇరవై లక్ష్ము పూర్తిగా సంపాదించే వాడివి, ఇంకో రెండు నెలల్లో ముప్పై లక్ష్ము సంపాదించగలవా?”

“చూద్దాం” అన్నాడు పైకి, కానీ లోలోపల అశ్వరూపోయాడు. తను ఈ రోజు నాటికి ఎంత సంపాదించాడో ఇంత కరెక్టగా తెలుసుకోగలిగాడూ అంటే తను అనుక్కణం ఒక కన్ను వేసే వుంచాడన్నమాట!

“పండం సంగతి అలా వుంచితే సీకూ నాకూ మధ్య ఏ వైరమూ లేదు. ఆ విషయం వప్పుకోంటావా?”

“అప్పుడో ప్రస్తుతి దేనికి?”

“బ్యాంక్‌ని ఒక తాటిమీద నడిపించటానికి.” గాంధి ఒక క్రణం ఊరుకొని, “మనం ఎటు వెళుతున్నాం?” అని అడిగాడు.

“ఎల్లీనా వెళ్ళాలా?”

“మీ ఇంటికి వెళదాం.”

ఆ నమాదానానికి రామోహనరావు విన్నయాన్ని బయటికి తీపిపిచివ్వుకుండా, డ్రవర్టో పోనిమ్మున్ని చెప్పాడు. “నాకు ఒక్క విషయం మాత్రం అధ్యంకావటంలేదు” కారు ఇంటి వేపు వెళుతూంటే రామోహనరావు అన్నాడు. “విమిటిది?”

“ఇంతవరకూ నాకు కుడిభజంగా వ్యవహారించిన టాటావాలా ఈ రోజు తక్కుపుగా నీ వేపు ఎలా తిరిగిపోయాడు?”

గాంధికి లక్ష్మీ గుర్తు పచ్చింది. అతడిని తనవేపు తిప్పుకోవటానికి రెండు సంవత్సరాలపాటూ అమె పడిన కష్టం జ్ఞాపకం పచ్చింది. నిజంగా ఈ రోజుగానీ క్రాచావాలా తమవైపు ఓటు వెయ్యుకుండా వుండి వుంటే తన ఓటమి ఎంత ఫ్రాగంగా తయారయ్యేదో! ఆ క్రణం ఎందుకో గాంధికి - వేగంగా వెళుతున్న ఆ కాసుని ఆపుచేసి దిగి వెళ్ళి లక్ష్మీన్ని చూడాలనిపించింది.

అతడి ఆలోచనని భగ్గుంచేస్తూ రామోహనరావు అన్నాడు - “బిటినెస్సులో స్వీపం ఏమిటి అని అంటాగానీ, ఎంత చేసేను నేను ఆ టాటావాలాకి! సర్పం పరిచి ఈ రోజు అతడు ఆ అంజిరెడ్డి పైపు తిరిగి పోయాడు. హూ! చూస్తాను. ఏ రేక్షణా దీనికి నేను సమాధానం చెప్పకపోతానా?” తనలో తనే అనుకున్నట్టు అయిన అంటున్న మాటల్చీ గాంధి తాపీగా విన్నాడు. ఇక డైరెక్టగా ఆయన ఇస్తున్న ప్రాంత అర్థమైంది. “సుఖ్యా నేనూ ఒకలైతే ఈ టాటావాలాలూ - అంజిరెద్డు పెంశా” అని పరోక్షంగా చెబుతున్నాడు. కొర్కీగా బిగిస్తే - ‘సంపాదించిన ఇరవై లక్ష్ము చాల్సే - నా కూతుర్చిచ్చి చేస్తాను’ అనేటట్టూ వున్నాడాయన.

గాంధికి ఈ పూర్వా ఎందుకో అనుకున్నంత ఆనందాన్ని ఇవ్వలేదు. పండం గొట్టు ఈ కాసు కూతుర్చి స్వీకరిస్తాడు. లేకపోతే లేదు. అంతే! ఇందులో రాజీవుల్లిటిల్డు.

మరో అయిదు నిమిషాల్లో కాదు రామ్యాహనరావుగారి ఇంటి మాచులు ఆగింది. కాదు దిగి గాంధి లోపలికి సదవకుండా వరండాలోనే ఆశిషయాలు వరండా అంచున వరసగా పూలకుండిలున్నాయి. దూరంగా గేటుదగ్గర గూర్చి నిలబడి వున్నాడు. మాలీ-ఒ చెట్టుపక్కన చీకట్లో ఏదో పని చేస్తున్నాడు. ఒక వరండాకి అటు చీవర సోఫా తుడుస్తున్నాడు.

“మీ దగ్గర ఇంకో ముసలి నోఖరుండాలి ఏది?” అని గాంధి అడిగు అతడు ఎందుకు అడుగుతున్నాడో తెలియక “ఎవరు - లక్ష్మీయ్యా” అన్నాడు ఈ లోపలో లోపల్చుంచి బ్రైట్ లక్ష్మీయ్య వచ్చాడు.

అందరూ వారి వారి స్థానాల్లో ప్రేక్షకుల్లూ నిలండి వుండగా గాంధి రామ్యాహనరావుతో అన్నాడు “మీకూ నాకూ మధ్య శత్రుత్వం లేనిమాట నిషేషించాలి” రెండు నెలల్లో నేను ముపై లక్ష్ములు సంపాదించగలనా లేదా అస్వామికూ అనుమానమే! కానీ ప్రస్తుతం మాత్రం నేను మీకన్నా ఒక మెట్లు ఎక్కువు వున్నానన్న మాట యదార్థం. దానికి ఈ రోజు బ్యాంకోలో జరిగిన ఉటింగే ముఖ్యమైనేను ఇక మీకు ఏ విధంగా అడ్డు రాను. రెండు నెలల్లోపలో యామ్మి లక్ష్ము సంపాదించిన పక్కంలో వస్తానంతే. అయితే - ఈ రోజునుంచీ మన ఇర్చరిషా శత్రుత్వం లేదనటానికి నేను వప్పుకునే ముందు మీరు నేను చేసే ఒక చట్టమయ్యకోవాలి.”

“ఏమిటది?” అనుమానంగా అడిగాడు రామ్యాహనరావు.

గాంధి వెంటనే జవాబు చెపులేదు. చుట్టూ చూసేడు. తరువాత రామ్యాహనరావువైపు తిరిగి అన్నాడు. “ఒకరోజు నేను బికారిగా వుణించి ఏ అమ్మాయితో పెళ్ళి పందెం కట్టేను. ఆ పందేన్ని మరిచి మీరు మీ అమ్మాయి పెళ్ళిచూపులు ఏర్పాటు చేశారు. నిస్సపోయతతో తప్ప మరేమీ చేయలేక నేను ఒంటరిగా వచ్చి దాన్ని ఎదురుచోటే, ఆ సాయంత్రం మీరిక్కడే - అందరిమయి నన్ను మెడవట్టుకుని క్రిందికి-ఇదిగో ఆ పూలమొక్కల పక్కకి తోసాకు రామ్యాహనరావుగారూ! జ్ఞాపకం వుండా? ఈసారి మీరు మెడ వంపణి ఒకసారి - ఒకేసారి మీమ్మిల్ని కూడా మీ నోభర్డ ముందు అలానే తోయ్యసియ్యాలు. దాంతో పాత వైరాలు మర్చిపోదాం. ఓ.కే.”

ఆతని మాటలు ఇంకా పూర్తికాలేదు - రామ్యాహనరావు మొహం ఏలా మారిపోయింది. మనిషి ఆవేశంతో నిలవెల్లా పటించిపోసాగేదు. తర్వాని చూచి “యూ-గెట్టాట్ ప్రం హియర్” అని గొంతు పగిలిపోయేలా అరిచాడు.

శ్యామలు పెచ్చరావ్ దబ్బు
గాంధి రెండు జీబుల్లో చేతులు పెట్టుకుని తాపీగా మెట్లు దిగి బయటకి వచ్చి కోఢ్చిపుద వెదుతూన్న టాక్సీని ఆపి ఎక్కి ఇంటివైపు సౌగిపోయాడు.

రాప్రైంలో వ్యవహారాలు కొద్ది కొద్దిగా విషమించసాగినాయి. నోటు క్రెట్లు అందక విద్యార్థులు చేస్తున్న అందోళనకి ప్రజల సానుభూతి లభించసాగింది. దానికితోడు టెల్స్ పుస్తకాలు సకాలంలో ప్రింటుకాక మరో తలనొప్పి వ్యవహారంగా తయారయ్యాయి.

ఈ పరిస్థితి చూస్తూంటే ముఖ్యమంత్రికి మతిపోసాగింది. కాగితం నిల్వలు సంవ్యక్తికరంగానే వున్నాయి. కాగితాన్ని ఉప్పుత్తుచేసేవాళ్లు తక్కువ ధరకి ఇష్టటానికి స్వచ్ఛమంతున్నారు కూడా. అయినా నోటు పుస్తకాలు దొరకటం లేదు. కారణం ఇష్టటుందో తెలుసుకొనేపాటి సమయం ఇవ్వకుండా ప్రతిపక్షం బందీల మీద బందీలు నిర్వహిస్తూంది. అలర్చు - పోలీసు కాల్చులు మామూలే. కేంద్రంమంచి ఇష్టటే ఒక బృందం పర్యవేక్షణ పేరుతో వచ్చేసింది. ఇదంతా తన చాపక్కింద నీరు తేవటానికి అని ముఖ్యమంత్రికి తెలుసు. ఈ తప్పంతా హోం మినిష్టర్ ది అని అటు తేసేయ్యటానికి ప్రయత్నించసాగాడు.

హోం మినిష్టర్ సంస్కరహాది. తక్కువ స్థాయినుంచీ కష్టంమీద పైకి పచిపాడు. తెలివేటులూ సామర్థ్యమా వున్నాడు. అతడికి తెలుసు - ఈ సంక్షేభాని కంతటికి కారణం విద్యామంత్రి చేతకానితనం అని. కేవలం పత్రికల్లో ప్రకటనలు ఇవ్వటం తప్ప అతడిమీ చేయబడలేదు అని!!

సమస్య తుర్లో తీవ్రతరం కాబోతుంది. చిన్నపిల్లలకి నోటు పుస్తకాలు తాండివ్వేలేని ప్రభుత్వం అంటే ఎవరికీ సానుభూతి వుండు. దాని కారణంగా ఇరిగే అలర్చుకి ప్రజల సపోర్టు కూడా వుంటుంది. దీన్ని అణచటం కష్టం. కానీ దీనికంతటికి కారణం తనే అని అందరూ అనుకొంటారు. ఈ దెబ్బుతో తనూ, ముఖ్యమంత్రి దాదాపు సన్మానాలకుండా స్వీకరించాలింది!

అప్పుడర్చమైంది అతడికి-విద్యామంత్రి ఎత్తు. విద్యామంత్రికి అంజిరెడ్డి సంచ్చు వుండని తెలుసు. అలాగే ముఖ్యమంత్రికి రామ్యాహనరావు సపోర్టు వుంది. మరితనకి ఎవరు సపోర్టు? ఈ పేవరు పరిశ్రమ సంక్షేభంలో తనని అదుకునేవాళ్లు ఎవరు?

అతడికో పేరు స్నురించింది.
గాంధీ.

* * *

ఆ మరుసటిరోజు ఎక్కడికో వెళుతూ గాంధీ మెట్లు దిగుతూ జుయి “గుదిమార్పింగ్ సార్” అని వినపడింది. చూస్తే వార్షుబోయ్.

“నన్ను గుర్తుపట్టురా సార్” అన్నాడు. గాంధీ తలాపి “చాలాకాలం తయాచి కదూ. దాదాపు అయిదు సంవత్సరాలు” అన్నాడు.

“అవున్నార్.” ఇద్దరూ కారు దగ్గరికి నడిచారు.

“ఏం చేస్తున్నావ్ ఇప్పుడు?” గాంధీ అతడిని అడిగాడు.

“న్నాన్ వేపర్లు ఇస్తున్నాన్నార్ ఇంటింబికి తిరిగి....”

గాంధీ విస్తుయంతో, “అదేమిటి? ఆస్పత్రిలో నీది మంచి ఉద్యోగమేళాలన్నాడు.

“అక్కడ నాకూ, పెద్ద దాక్షరుగారికి గొడవైంది సార్.”

“ఎందుకని?”

“అయిన పేపెంటు దగ్గిర డబ్బు అడిగాడని రిపోర్టు చేశాను.”

గాంధీ తల తిరిగిపోయింది. “ఇంత మంచివాడివి ఎప్పుడుయ్యాబోయ్?” అన్నాడు. అతడి మాటల్లో వెటకారం వినబడిందేమా తెలీదు కానీ - బోయ్ మాత్ర వెంటనే సమాధానం చెప్పలేదు. దించిన తల నెమ్ముదిగా ఎత్తి “మీ వల్లనే సోసో అన్నాడు. గాంధీ అర్థంకానట్టు “నా వల్లనా” అన్నాడు.

“ఆ రోజు ఎటువంటి పరిశీతుల్లో మీరు నా వర్డకు వచ్చారో తెలుసు సోసో అలాబి శవానికి కూడా నేను ‘మామూలు’ అడిగాను అంటే నా మీద నాకే ఆస్పత్రా వేసింది. దీనికన్నా ముఖ్య కారణం ఇంకాకటి కూడా వన్నుది సార్ అది కూడా మీపే మిమ్మల్ని ఆ రోజు సుంచి నేను గమనిస్తునే వస్తున్నాను. లక్ష్మీగారు మా పేట వన్న రోజుల్లో మీ గురించి చెపుతూ వుండేది. నేనూ ఎనిమిదో క్లాసువఱ్త చదువుకున్నాన్నార్. నీతి నిజాయితీలో ఇంత పైకి వచ్చిన మిమ్మల్ని చూసి - పోస్తే నన్న పోల్చుకుని - ఎప్పుడూ సిగ్గుపడేవాట్టి. అప్పట్టుంచే లంచాలు తీసుకోవచ్చు మామూళ్ళడగటం మానేశాను. అంతేకాదు. నాకు తెలిసిన వాళ్ళవరయినా తలా

చుట్టు కుది పవరాఫ్ డబ్బు

పెంచేసినా వద్దనేవాడ్చి. ఉద్యోగం పోయింది. బోతే పోనీంది సార్. ఇప్పుడు తృప్తిగా శుంధి. ఇంటింబికి తిరిగి వేపర్లు ఇస్తున్నాను.”

గాంధీ స్థబ్బడుయ్యాడు. వింటున్నది కలో నిజమో అర్థంకాలేదు. ఒక మనిషి ప్రపంచ శాఖాకు ప్రభావం మరో మనిషి జీవితం మీద ఇంతలా వుంటుందంటే తిరిగి వెంటనే నమ్మశక్యం కాలేదు. నెమ్ముదిగా తేరుకున్నాడు. “నువ్వు తిరిగి వెంటనే నమ్మశక్యం కాలేదు. నెమ్ముదిగా - ఎవరివల్ల మారినా - నీ మార్పు మాత్రం నాకు సంతోషంగా పుండ్రేయ్” మనస్సుట్టిగా అన్నాడు.

“సాకు మీ నుంచి చిన్న సాయం కావాలి సార్!”

“ఏమిటి?”

“చౌడ్యున్నే ప్రతీ ఇంటికి వెళ్ళి ఇప్పుటం ఆలస్యం అవుతూంది సార్. చౌడ్యు తెల్లవారానే ఇస్తూంటే నువ్వుంత ఆలస్యంగా ఎందుకిస్తున్నావ్? దా అయిన పక్కంలో కుర్రాట్చి మార్చేస్తాం అని కోప్పుడుతున్నారు. అందుకని ఒక ఇయదొందలు బ్యాంకునుంచి అప్పుగా ఇప్పిస్తే ఓ సైకిల్ కొనుక్కుంటాను.”

గాంధీ నవ్వి “బ్యాంకునుంచి నీకు అప్పు ఇప్పుంచే ప్రయత్నం చేయటం క్షామ ఆ అయిదొందలూ నేనివ్వుటమే సుఖం. నీకు బ్యాంకుల గురించి ఏమీ తెలిసట్టు లేదు” అంటూ పర్సులోంచి డబ్బు తీశాడు. అతడు అప్రయత్నంగా ఉడగు వెనక్కిపేస్తూ “వద్దు సార్. అసలు నేను మీ దగ్గర డబ్బు తీసుకోవటానికి రాదేదు” అన్నాడు.

గాంధీ చాలాసేపు వప్పించిన మీదట తీసుకున్నాడు. “సార్! మీరేమీ ఉస్కోసంచే వాయిదాల పద్ధతిలో తీర్చుకుంటాన్నార్, కాదనకండి” అన్నాడు.

“నువ్వు నిజాయితీగా బ్రతుకుతానంటే అందుకు సహకరించే వాళ్ళలో నేను మొదటివాట్చి విష్టి యూ బెస్ట్ అఫ్ లక్” భుజం తట్టుడు గాంధీ.

వార్షుబోయ్ నమస్కారం పెట్టి వెళ్ళిపోయాడు. గాంధీకి ఇది చాలా చిత్రమైన అనుభవం. ముందు నమ్మశక్యం కాలేదు. కానీ నెల తిరిగిసరికల్లా వార్షుబోయ్ యాకై తెచ్చి యివ్వటంతో మనమ్మల మీద తిరిగి నమ్మకం కుదిరింది. తను నీసేస్తున్న ప్రపంచానికి - దీనికి ఎంత తేడా! అనుకున్నాడు.

* * *

పెంచేసి గడిచినయ్. ఈ పడిరోజుల్లోనూ రాష్ట్రంలో పరిశ్రేష్టి మరింత విషమించింది. ముఖ్యమంత్రి థిల్రీ, ప్రాద్రాబాద్ల మధ్య పటీల్లా తిరుగుతున్నాడు.

యందమూరి వీరేంద్రాన్నా
రాళ్ళ వ్యాప్తంగా ప్రయుక్తి మొదలయింది. పుత్రికల్లో ప్రభుత్వ అనుమత్తుతో గుర్తులు
ఎడిటోరియల్స్ ప్రాయబడుతున్నాయి.

ముందు అనుకున్నప్రకారం అయితే రామోహనరావు తన వర్షపు ప్రతిచిముల్లు
ముఖ్యమంత్రిని కలుపుకొని, పేపరు ధర అయిదు శాతం తల్లిసుట్టు ప్రకల్చించాల్సి,
ఈ చర్యపట్ల ముఖ్యమంత్రి తన హర్షం పెలిబుచ్చాలి. వెంటనే మార్కెట్లోకి రీక్లే
కాబడాలి. దాంతో ముఖ్యమంత్రి పరపతి పెరుగుతుంది. అంతకన్నా ముఖ్యమా
సగం మిల్లులు మూతపడి, రామోహనరావుకి లాభాలు పెరుగుతాయి. వై
సంవత్సరం ఎలాగో ధర పదిశాతం పెంచుతాడు కాబట్టి.

ముఖ్యమంత్రికి తనకి వున్న మంచి సంబంధాల దృష్ట్యా ఈ పని ఎప్పుకొ
చేయాల్సింది రామోహనరావు. కానీ అతడిని గాంధీ బ్యాంక్ మీబీఎలో అమితణ
బెదగర్కొట్టేశాడు. దాంతో అప్పుడు రామోహనరావు వెనక్కి తగ్గాడు. అక్కడ
ఇప్పుడు ముఖ్యమంత్రికి ఒక పరతు పెట్టాడు. ఆయన ఫీలీ వెళ్లి బాంక్ డ్రెస్కుఫ్
రామోహనరావు తరఫున మాట్లాడితే తను పేపర్ ధర తగ్గించెటట్లు చూస్తావి
చాలా సులభంగా తేలిపోతుండనుకున్న ఈ సమస్య ఈలా మలుపు తిరిగిపుటి
పాపం ముఖ్యమంత్రి “సాంద్రిచ్” అయిపోయాడు. ఇన్ని గొడవలు రాజకీయంగా
జరుగుతున్నాయని తెలియని ప్రజలు, అసలు బ్యాంక్ గ్రోండ్ తెలుసుకోకూడా
దున్పోతుల్లా అలజడి చేస్తూనే వున్నారు.

* * * *

“తొందరగా తయారవ్వు ఈ రోజు పెద్ద పార్టీ నువ్వు డిపోంచలేనం
గొప్పది ఇస్తున్నాను.”

“ఎందుకు” అంది లక్ష్మీ

“టూటూవాలాని చాలా గొప్పగా ‘డీల్’ చేసినందుకు.”

“చేసిన ప్రతీ సాయానికి బిధులు తీర్చుకోవటం నీ వ్యాపార లక్షణమైంది”
అంటూ నవ్వింది. గాంధీ కూడా నవ్వి “తయారవ్వు” అన్నాడు. సరిగ్గా అరగుం
తర్వాత వాళ్ళిద్దరూ నగరంలోకల్లా ఖరీదైన హోల్లులో వున్నారు.

పొందియర్ వెల్లురు నీడల్ని అద్భుతం చేస్తూంది. దూరపు అక్షేత్రియంలో
చేపలు కూడా అరిప్రోక్రెటిక్స్ గౌనే కదులున్నాయి. అక్కడ వెయిట్లు ఎక్రిక్యూబీఎస్
ఎక్కువ సైయల్గా వున్నారు. ముందు సూప్రకి ఆర్థరిచ్చాడు గాంధీ.

“ఎలా వుంది ఘోక్రర్?”

ఘోక్ర టుది పవరాఫ్ డబ్బు

“ఘుందుకన్నా చాలా నయం. వీక్సీ రిపోర్టులు చూస్తున్నావ్గా” అంది లక్ష్మీ
నిఱమే, ఘోక్రర్ ప్రగతి చాలా ప్రోత్సాహకరంగా వుంది.

“ఈ ప్రైయికు గొదవ తలనొప్పిగా తయారైంది” అన్నాడు గాంధీ.

“మనకి తలనొప్పి ఏమంది? మనకి ఒక రకంగా మంచిదే, ధర పెరగాచ్చు
కూడా.”

“ఏమా? ప్రభుత్వం మనమేద-పేపరు ధర తగ్గించమని వత్తిడి తెస్తే?”

“అప్పుడు చూసుకుండాలే” అంటూ తేలిగ్గా తీసేసింది లక్ష్మీ. గాంధీ
పేతిచ్చేక్క మధ్య స్వాన్నని తిప్పుతూ, ఆమె కళ్ళలోకి చూడకుండా నెమ్ముదిగా
అన్నాడు. “అంతవరకూ రానివ్వకుండా మన ఘోక్రర్ని ఇప్పుడే మూసేద్దాం
అనుకుంటున్నాను లక్ష్మీ”

అతడా మాట అంటున్న సమయానికి ఆమె స్వాన్తో సూప్ నోటి దగ్గరికి
తీసుకోబేటూంది. ఆ చెయ్యి మధ్యలోనే ఆగిపోయింది. వంచిన తలని నెమ్ముదిగా
- చాలా నెమ్ముదిగా పైకెత్తింది. అతడు చెప్పిన దానిని అర్థం చేసుకోవటానికి ఆమెకి
తంత్సేపు పట్టింది. చెయ్యి అప్రయత్నంగా క్రిందికి జారిపోయింది.

“విమెలీ!” అని మళ్ళీ తను విన్నుది నిజమో కాదో తెలుసుకోవటం కోసం
ఇంకోసారి “విమెలీ?” అని తిరిగి ప్రశ్నించింది. గాంధీ తిరిగి చెప్పాడు. అతడికి
ఆమె మొహంలోకి చూడటానికి భయంగా వుంది. స్వాన్వైపు చూస్తూ
మాటలుతున్నాడు.

“ఘో... ఘోక్రర్ మూసేస్తున్నావా? ఎందుకు?”

“అవన్నీ చాలా లోతైన రాజకీయాలు లక్ష్మీ! అనట...”

అతడి మాటలు ఇంకా పూర్తికాకుండానే ఆమె హెచ్చు స్వరంతో “నాకు
పెరియని అంత లోతైన విషయాలు ఏమున్నాయి?” అని ప్రశ్నించింది. ఈ
పెయింపట్ల ఆమె ఇంత ఘోక్రగా రియాక్స్ అవుతుండనుకోలేదు అతడు. “ఈ
ప్రైయిక్ రామోహనరావు చేయస్తున్నాడు లక్ష్మీ! పేపరు ధర తగ్గించి - దాని
మొలంగా మన లాటి - తన ప్రత్యుధి వర్షపు మిల్లులు మూసేయించటానికి - ఇదో
ఎట్లు”

“కానీ నువ్వు చేస్తున్న పని కూడా మిల్లు మూసేయ్యటమేగా” అందామె. ఆమె
మొహం అప్పటిక ఎరుబడింది. ముక్కుపుటాలు అదురుతున్నాయి. గాంధీకి ఆమె
ఘోక్రర్ని ఎంతగా ప్రేమస్తుందో - కంటికి రెప్పులా ఎంతలా చూసుకుంటుందో

తెలుసు. అందుకే అనుసయిస్తున్నట్టు అన్నాడు. “చూడు లక్ష్మీ.. అతడి చదరులభ్యట్టు తిత్తులవల్ల మూసెయ్యటం వేరు... మనమే మూసెయ్యటం వేరు...” కొండి మూసెయ్యటం వల్ల కొద్దిపాటి నష్టం వస్తుంది. నిజమే. కానీ రామోహనరావు శీఖ మానసికంగా దెబ్బ కొట్టగల్లుతాం.”

“నాస్సెన్ను” అరిచిందామె.

“కొంచెం నెమ్మదిగా మాటలు లక్ష్మీ! లక్ష్మీ!” చుట్టూ చూస్తూ అన్నాడు.

“యూ... అంది యువర్ పీపోక్రసి. ఐ హేట్ డెమ్.”

హోటల్లో అందరూ ఆ అరుపుకి ఇటు చూసేరు. ఆమె మాత్రం గాంధీజీ సూటిగా చూస్తూ అన్నది. “కొద్దికాలం పాటు మాత్రమే మనం మూసేస్తాం. మనకి “కొద్దిపాటి” నష్టమే వస్తుంది. ఖరీదయిన హోటల్లో నీ సూపూ ఆగదు... సీ బెద్దరూమ్లో ఎయిర్ కండిషనరూ ఆగదు. కానీ నీ ఫొక్కరీని నమ్ముకొని కడుపులు పట్టుకొని అడవి మధ్యలో కాపరాని కొచ్చిన కార్బూకుల మాటేం చేస్తావే? వాళ్కి ఫొక్కరీ లేనప్పుడు కూడా జీతాలు ఇస్తావా? మీ మీ పట్టుదలల మధ్యలో వాళ్కి కడుపులు కొడతావా?”

గాంధీకి ఈ మాటలకి కోపం వచ్చింది “లెష్టిస్టు డైలాగులు చెప్పక” అన్నాడు విసుగ్గా.

“నా ప్రత్యక్షి సమాధానం అదికాదు” అదే స్వరంతో అంది లక్ష్మీ “ఒక ఫొక్కరీ జనరల్ మేనేజరుగా, శిథిలావస్తలో వున్న ఒక మిల్లని బాగుపరిచు వ్యక్తిగా, నా కార్బూకుల తరఫున ఈ ప్రత్యక్ష అడగటానికి నాకు ఎప్పుడూ ఆ హక్కు వుంది. ఇష్టం కార్బూకుల తెరిచి, ఇష్టం లేనప్పుడు మూసెయ్యటానికి ఫొక్కరీ నీ వంచీలు వచ్చినప్పుడు తెరిచి, ఇష్టం లేనప్పుడు కానీ స్టోర్ కొనసాగిస్తే పేపరు థరలో అయిదు శాతం రాయితీ ఇప్పాలి వస్తుంది లక్ష్మీ. అర్థం చేసుకోవేం?”

“అయిదు కాకపోతే... పదిశాతం ఇస్తాం. ప్రతీ క్రూణం ఆ ఫొక్కరీలో తిరిగి నాకు చెపుతున్నావా నువ్వు మనకి లాభం శాతం ఎంతో.... ఎంత రాయితీ ఇప్పోతో....”

“అయిదు శాతం థర తగ్గిస్తే మనకి లాభాలు మిగలవు లక్ష్మీ”

“కానీ పూర్తిగా మూసేస్తే కొన్ని వందల కుటుంబాలు వీధిన పడకాలు గాంధీ.”

“పాత్క” గురించి ఆలోచించే సమయం ఇదికాదు లక్ష్మీ. ఇప్పుడు గానీ ఫొక్కరీ మానెయ్యకోతే - ఇక శాశ్వతంగా రామోహనరావు చేతుల్లోకి మనం వెళ్లిపోయినట్టి, స్వస్థం చేసుకో.”

“ఆ అవసరం నాకు లేదు గాంధీ. పోతే ‘మనం’ అని నువ్వు ఉపయోగించిన తపాన్ని ఉపసంహరించుకో. నాకూ రామోహనరావుకి ఏ విధమైన శత్రుత్వమూ కెవలం అతడిమీద వ్యక్తిగతమైన పగటీర్చుకోవటం కొనం ‘నా వాళ్కనీ’ స్ఫుర్తించుతానంటే నేనొప్పుకోను.”

ఆమె ఈ మాట అనేసరికి గాంధీ మనసులో సూటిగా బల్లెం గుచ్ఛినట్టయింది. స్టేటీటి వచ్చేసరికి పడవని ఆమె ముంచేస్తున్నట్టు అనిపించింది. “నేను నీ తాలూకు మనిషిని కాదుసుమా” అని అంటున్నట్టు తేచింది. ఆ ఉక్కోపంతో - వెలకారంగా, “నా వాళ్కనీ అంటున్నావ్, ఫొక్కరీ నీదా ఏమిటి?” అన్నాడు. దాంతో ఆమె మరీ రచిపోయింది.

“ఫొక్కరీ జనరల్ మేనేజర్గా నిన్ను ఆ ప్రత్య అడిగే అధికారం నాకు వుంది.”

హోటల్లో జనం... వెయిటరులూ అందరూ వీరినే చూడసాగారు. అయినా ఇష్టరూ దాన్ని పట్టించుకోలేదు. ఆమెతో దాదాపు రూపుతున్నారు.

“నువ్వు లాకౌట్ ప్రకటించిన మరుక్కణం నీ ఫొక్కరీ ముందే ఆమరణ నీరాపోదిక్క జలుపుతాను గాంధీ..... చూస్తూ వుండు.”

“ఓహో.... లెష్టు నుంచి గాంధీగారి వైపునే వచ్చావా” అన్నాడు గాంధీ. “ఫొక్కరీ మూతపడటం అన్నది భాయం. నువ్వు ఆభిరిక్కణంలో రామోహనరావుతో చేతులు కలుపుతానంటే నా కభ్యంతరంలేదు.”

“పొరపాటు పడుతున్నావు! ఆభిరిక్కణంలో చేతులు మార్చుటానికి నేను నీలా తుచ్ఛమైన రాజకీయాల్లో లేను. రామోహనరావుపట్ల జాలితో నేను ఫొక్కరీ మూసెయ్య పద్ధనటం లేదు గాంధీ. అందులో పని చేసే వాళ్క గురించి ఆలోచించు ఇంటున్నాను.”

“అలా ఆలోచించబట్టే నువ్వింకా ఫొక్కరీలోనే పుండిపోయావు. నేను దానికి అధికారినయ్యాను.”

అంతే. దాంతో ఆభిరి తీగ తెగిపోయింది.

ఆమె లేచి నిలబడింది.

“అయిదు సంవత్సరాలపాటు నువ్వేం చేసినా, ఎంత ఆత్మవంచన చేసుకున్న సహాస్రా వచ్చాను. కానీ ఈనాడు నీలో స్వార్థం ఇంతలూ పెరిగి, ఒక బింబి ఘటింపుకోసం ఎంతోమందిని అన్నార్థుల్ని చేసే వరకూ ఎదిగిందంటే - ఆ సహాంచలేను.”

గాంధీ కూడా లేచి నిలబడ్డాడు. “నువ్వు అనవసరంగా పెద్ద పెద్ద మాటల ఉపయోగిసున్నావు. నష్టం వచ్చే పరిస్థితులలో నా ఛాక్కరీని నేను మూన్సే హమ్మ నాకు చట్టరీత్వా ఎప్పుడూ వుంది” అన్నాడు.

“చట్టు! హం!” అంది లక్ష్మి. “ఈ పదాన్ని గత రదు సంవత్సరాల్లో చాలాసార్లు ఉపయోగించావు. చట్టం గురించి మాటల్లాడిన వాడివి న్యాయం గురించి మాటల్లాడవేం? ముసలమ్మని పార్సునరుగా చేసుకున్న క్రం నుంచి ఆమెని ఎలా పదిలించుకోవాలా అని చూశావు. నీ మొట్టమొదటి వందరూపాయిల్ని పంచె ద్వారా ఇంగ్లీషీగా సంపాదించావు. బినామీ బ్యాంకు స్టాపించటం ఇస్తు న్యాయరహితమైన అలోచనని రామేతీర్థకి చెప్పి డబ్బు సంపాదించావు. మంత్రికి లంచం యిచ్చి మరో చట్ట విరుద్ధమైన పని చేశావు. ఇదంతా ఆత్మవంచన కాదాకు ఆత్మవంచనతో యాశ్చై లక్ష్ముని సంపాదించినా ఆది నిజంగా గెలుపు అవుతుందా? గాంధీ! నీకూ నాకూ మధ్య ఎప్పుడూ ఏ సంబంధమూ లేదు. కేవలం ఉత్సాహంతో నువ్వు ఎలా పందెం గెలుపువో చూద్దామని నిన్ను ప్రోత్సహిస్తూ వచ్చాను. కానీ ఈ రోజు.... ఈ రోజు నీలో విశ్వంగలంగా పెరిగిపోయిన రాక్షసుభ్రాతామాసము. ఆ రాక్షసుడు తన క్రింద పని వాళ్ళని ఆకల్తో చంపేయగలడు. అలా చంపే క్షణంకూడా, న్యాయం అనే నాజూకు చిరునవ్వు ముసుగు వేసుకోగలడు. గాంధీ ఏ ఆకలయితే అయిదు సంవత్సరాల క్రితం నిన్ను యొ డబ్బులోకి యాచ్చి వీళ్ళందరిమీదా పగళీర్పుకొనేలా చేసిందో - అదే ఆకలి ఈ రోజు నా కర్తవ్యం బోధపర్చింది. అయిదు సంవత్సరాల్లో ఏ క్షణమూ నేను సుఖంగా లేను గాంధీ. ప్రతిక్షణమూ మనుసులో ఘర్షణ. ఆ అగ్ని పర్వతం ఈ క్షణం బ్రాల్చలవ్వుచు దురదృష్టం. నేను నీ స్నేహితురాల్ని. ఎంతో స్నేహుగా నీతో స్నేహం చేసినదాశ్చి అటువంటి నా దగ్గర కూడా రహస్యాల్ని దాచావు. కనీసం నీ పందెంలో పూరికి పెట్టి చేసుకోవటం కూడా ఒక భాగమని నాకు చెప్పుకుండా చేశావు! నీ పెట్టి చేసుకోవటం కూడా ఒక భాగమని నాకు చెప్పుకుండా చేశావు!! కనీసం నీ పట్ల అయినా నువ్వు ప్రాంతికా స్నేహితురాల్ని నువ్వు మోసం చేశావు!! కనీసం నీ పట్ల అయినా నువ్వు ప్రాంతికా

శేకుండా చేసింది ఈ డబ్బే గాంధీ. ఐ పిటీ యూ” అని బైటకి వెళ్ళటోయి మళ్ళీ విషపును వెనక్కి వచ్చి “నువ్వు లాకోటు ఎప్పట్టుంచి ప్రారంభిస్తున్నావో, ఎ కారణంగా అది చేసున్నావో తెలుసుకునే హక్కు ఒక ఉద్దేశ్యిగా నాకు ఉంది. కార్బన్ తరపున మనిషిగా నువ్వు ఘ్యాక్షరీ మూనేసిన మరుక్కణం నుంచి మేం దీశ్యుకోబోయే చర్యల్లుంచి, ఆమరణ నిరాహారదిక్కల్లుంచి నిన్ను నీ ఛాక్కరీని కాపాడుకోవటానికి సిద్ధంగా ఉందు” అనేసి వెళ్ళిపోయింది.

గాంధీ మొహం తెల్లగా పూలిపోయింది. వెంటనే తేరుకుని ‘లక్ష్మీ’ అన్నాడు. అప్పటికే ఆమె హోటల్ బైలు చీకట్లో కలిసిపోయింది. అతడు చాలాసేపు వెతికాడు. కనబడిలేదు. అప్పటికే పది కావస్తోంది. అతనికి ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు.

చాలాసేపు అక్కడే తచ్చాడి, నిస్సుహతో కారు డ్రైవ్ చేసుకుంటూ నెమ్ముదిగా జంచివేపు పోనిచ్చాడు. లక్ష్మీ ఇచ్చిన ప్రాక్తమంచి అతడు ఇంకా తేరుకోలేదు. ఆమె తనవి శాశ్వతంగా విడిపోయిందంటే నమ్మక్కణ్ణం కావటంలేదు. అంతా కలలాగా పుంది, ఇన్నాళ్ళూ అగ్ని పర్వతంలా ఇదంతా తనలో దాచుకున్నదన్నమాట. అయినా పోరిక సంగతి తనకి ఎలా తెల్పింది? తెలిసి తనని అడగలేదేం?

అతడిలో ఏదో గిల్కీస్కాస్సు ఫీలింగ్ మొదలయింది. మళ్ళీ అంతలోనే తనని కను సమర్థించుకోసాగాడు. ఈ నెలరోజులపాటు ఘ్యాక్షరీ మూనేస్తే ఏం తన పుట్టించుకోసాగాడు. ఈ డబ్బులోకి యాచ్చిన తప్పని అంతా ఆకలి చాపులూ - పలన పోవటలూ వచ్చేస్తాయా? తనని అర్థం చేసుకోదేం - ఇంత చిన్న విషయానికి అంత ఆవేశపడాలా? ఆమరణ నిరాహారదిక్క చేసుందట. చేయనీ తన కేమన్నా భయమా.....? ఆలోచనలతోనే ఇఱు చేరుకున్నాడు.

పక్కమీద ఒంటరిగా పడుకుని అటూ ఇటూ పొర్కాడాడు. నిద్రరాలేదు. ఎవరితోనయినా తన సంఘర్షణ పంచుకోవాలని అనిపించింది. చాలాసేపు తపుపటాయించి పోరికకి భోన్ చేశాడు. చాలాసేపటికి అట్టుంచి రిసీవర్ ఎత్తిన ర్ఫ్స్సి. నిద్రగాంతుతో హాల్ట్ అనటం వినిపించింది.

“నేను” అన్నాడు, అంతలోనే తన చేసున్న తప్ప అర్థమైంది. అర్థరాత్రిపూట ఒకసంసార్పణవంతురాలయిన అమ్మాయికి భోన్ చేయటం అర్థరపితంగా అనిపించి రిసీవర్ పెట్టిశాడు.

హారిక “హల్స్” అని రెండు మూడుసార్లు అని అవతలివైపు డిస్కనెట్ అవడం గమనించింది. అర్థరాత్రిపూట గాంధీ ఎందుకు భోన్ చేశాడో అర్థంకాలేదు.

ఆమెకు మరి నిద్ర పట్టలేదు. కళ్ళు మండుతున్నా పుస్తకం తీసి చదువులు ప్రారంభించింది. టేప్‌రికార్డర్ మంద్రస్థాయిలో పెట్టుకొని, టేబిల్ లైటు వెలుతురుకు చాలా సేపటివరకూ పక్కమీద పదుకుని చదవటం ఆమె అలవాటు. టేబిల్ గులామ్ ఆధిపాటు నెమ్ముదిగా వినిపిస్తూంది. ఆమె చూపు పుస్తకం మీద వుండి జ్ఞానపృష్ఠ అక్కడలేదు.

ఇంతలో పాట ఆగిపోయింది. ఇద్దరూ మాట్లాడుకుంటున్న సంఘాపక వినవడసాగింది.

“ఎంత కాలమయింది మీ పెళ్ళయి?” హనుమంతరావు గొంతు.

“ఆరేదు నెలలవ్వోస్తుంది” లక్ష్మి

“మరి ఏ విశేషమూ లేదంటావేం?”

లక్ష్మి నవ్వు “....నేనేమీ అనలేదే.”

“ఎన్నో నెల?”

“అలాంటి లెక్క ఏదిలేదు. రెండో నెల అనుకుంటా.”

టేప్ తిరుగుతూ వుంది. కొంచెం సేపటికి అయిపోయింది. అయినా ద్వారి ఆపు చెయ్యలేదు హరిక. అసలు దానివైపు డృష్టి సారించనే లేదు. అప్పుడు రాత్రి పదకొండు కావోస్తూంది. బయట చీకటిలోకి చాలా సేపు కూర్చొని చూస్తూ వుండిపోయింది. వెలుగునీడల మిద్రమం ఆమె మొహం మీద అస్ఫ్యూషణగా జీరాడుతూ వుంది.

చాలా సేపు అలా కూర్చున్న తరువాత ఆమె లేచి తండ్రి గది దగ్గరికి ప్రవేశించింది. గదిముందు తలపటాయించి తలుపు కొళ్ళింది.

“కమీన్.” పక్కమీద పదుకుని ఏపో బిజినెస్ పేర్లు చూస్తున్న రామోహనరావు అర్థరాత్రి తన గదిలోకి వచ్చిన కూతుర్లి చూసి విస్మయంతో ‘ఎమ్ము’ అన్నాడు.

ఆమె మాట్లాడుకుండా వెళ్ళి తండ్రి పక్కలో కూర్చుంది. సన్నటి ఎయిం కండిపన్ చప్పుడు తప్ప ఆరాత్రి నిశ్శబ్దంగా వుంది. ఆమె తలపటాయించి, చివరికి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చిందానిలా ‘నాన్నా’ అంది.

“ఎమ్ము”

“నేను....నేను ఇంకా చదువుకుంటా నాన్నా.”

రామోహనరావు ఆశ్చర్యంగా చూసేదు. హరిక తల దించుకుంచి జప్పుడేమిటమ్ము ఆ కోర్కె అనబోయి ఆగి, “అలాగేనమ్ము” అన్నాడు.

“ఇక్కడ కాదు నాన్నా.”

“మరి?”

“కేంద్రిష్టి”

రామోహనరావు మొహంలో విస్మయం కొట్టొచ్చినట్టు కనబడింది. అంతలో ఏదీ అర్థమైనట్టు - రెప్పపాటు కాలం చిరునవ్వు కదలాడింది. దాన్ని దాచిపెట్టి “ప్రపుతుండా ఏర్పాటు చేస్తానమ్మా” అన్నాడు.

“వెంటనే.”

“వెంటనేనమ్ము-మార్పి పండ్చొమ్మిది లోపులో..... సరేనా?”

ఆమె చివుక్కున తలక్కి చూసింది. ఇద్దరి కళ్ళు కలుపుకున్నాయి. ఆమె తల దించుకొని ఆ గదిలోంచి బయటికి వచ్చేసింది. రామోహనరావు పక్కనే వున్న అప్పుయింట్చెంచ పుస్తకం తీసుకుని అందులో మరుసబిరోజు త్రావెలింగ్ ఏజెంట్లికి చెప్పాల్సిన విషయం ప్రాసుకున్నాడు. ప్రాసుకుంటూ ఉండగా ఆయన పెండలమీద చిరునవ్వు కదలాడింది.

గాంధీ! నువ్వుపందెంగెలిస్తేగిలవోచ్చగాక - కానీ నేను నిన్ను గెలవబోతున్నాను సుమా!

28

ఆ రోజు న్నాస్ పేపరు నిండా స్ట్రెయిక్ గురించిన వార్తలే.

నోట్ పుస్తకాల గురించిన అలజడి అంధరేశం అంతా పాకిపోయింది. స్పెషల్ పోలీసు దిగింది. ముఖ్యమంత్రి నిస్సహాయ పరిస్థితి కొట్టొచ్చినట్టు కనబడుతూంది. అదను చూచుకుని ప్రతిపక్కాలు విజ్ఞంభిస్తున్నాయి. విద్యుత్తాఖామంత్రి ఇంత స్ట్రెయిక్ నీ పదలి ధీల్లిలో మకాం పెట్టాడు. హోం మినిప్పరు సమర్యాదే కానీ స్ట్రెయిక్ కి కారణమైన పెక్కు పుస్తకాల లోటు ప్రజల సానుభూతి పొందది అవటంవలన ఆయనా ఏమీ చెయ్యలేకపోతున్నాడు.

గాంధీ పేటి తీపేడు.

సాలగో పేటలో చిన్నార్థ పడింది. జి.టి.పోట్. పేపరుమిల్లు ముందు లక్ష్మి జ్యున్న నిరాచరిత్క గురించిన వార్త అది.

ఆ వార్త చూడగానే అతడు కనిగా పెదాలు కొరుకున్నాడు. నిజాన్ని ఇంటికి చాలా చిన్న నమస్క ఎక్కులో అడవిలో మారు మూల చేసే హంగెర్ ద్రైష్ ప్రజల దృష్టిని ఎలాగూ ఆకర్షించదు. అందరూ అంతకన్నా పెద్ద గొడవళు నిమగ్నమై వున్నారు. కానీ.....

అతడి మనస్సులో ఏదో ఇబ్బంది అయిన థీలింగు.

ఎందుకు లక్ష్మి నీకీ అవసరమైన గొడవలనీ..... ఈ కాపిటల్సిం. సామ్యవారాల మధ్య నువ్వొందుకు సాందివిచ అపతావు. ఎప్పుడు తెలుస్తుంది స్వి ప్రపంచం గురించి.... ఇంత ప్రాక్షికల్గా ప్రపంచాన్ని చూసేక కూడా ఎందుకు శుష్మిసిద్ధాంతాన్ని పట్టుకు వేలాడతావు? నీకో గొప్ప సత్యాన్ని నేర్చుతాను, నిజంగా గొప్ప సత్యం....

పేపరు వడెస్తుంటే, అతడి దృష్టి తేదిమిదపడి ఉలికిపుడ్డాడు. అప్పుడి ఖిబువరి 18. అంటే ఇంకా నెల మాత్రమే ఉంది.

అతడికి కొద్దిగా భయం వేసింది. అంతలో ఆ ఆలోచనని తప్పిస్తూ ఛాక్కి ప్రొగింది. మాటల్లాడి రిస్టార్ పెట్టిస్తూ ఆ రోజు తాలూకు ప్రోగ్రాం ఛాక్కి తీసుకున్నాడు.

ఎనిమిదిస్తురకి బ్యాంకర్స్ కాస్టరెన్సు! పదింటికి స్వాన్ పేపర్ విజింట్స్ కి మీటింగు. పదకొండింటికి సేల్స్టూట్స్ ప్రైవెషస్టర్ దగ్గరికి. పదకొండుస్తురకి లేస్ నాయకులతో సంప్రదింపులు. పన్నిందింటికి థారిన్ కొల్లాబరేటర్లో లంగ్. ఒంటిగంగ పాపుకి దైరెక్టర్లు సమావేశం. మూడింటికి ప్రెస్ మీట్. నాలుగింటిగల్ అడ్యుజర్. అయిదింటికి క్లబ్ మీటింగ్.....

కొంచెంసేపు క్రితమే అనుకున్నాడు లక్ష్మి సాందివిచ అని. మరి తను! అతడికి నవ్వచ్చింది..... సమస్యలకి సంబంధించినంత వరకూ డబ్బు వుండటానికి లేకపోవటానికి పెద్ద తేడా లేదనుకుంటా.....

అతడో ఎవరు పెన్సోల్ తీసుకొని మొదటి మూడు అప్పాయింటిమొంట్లూ క్లబ్, ఎవరు పెన్సోల్తో ఒకేమాట వ్రాసి, అక్కడికి బయలుదేరాడు.

“ఏం మినిష్టర్.”

*

*

*

వీధులనీ దాదాపు నిర్మానుష్టంగా వున్నాయి. దాదాపు కర్మా విధిల్లి నట్టుగా.....

అతడు తన కారును తీసుకు వెళదామా వద్దా అని సంశయించి, చివరికి కొన్సెప్ట బయల్రేరాదు! మొయిన్ రోడ్డు ప్రవేశించిన కొద్దిసేపబెటికి ఎదురుగా ఒక ఆంగించ వస్తూ కనిపించింది. జనం నీనాదాలు చేస్తున్నారు - కుర్రవాళ్ళు, బెట్టవాళ్ళు, అట్లలూ, బ్యానర్లూ పట్టుకుని నడుస్తున్నారు. ఎదురుగా వచ్చే బంధుని కొన్సెప్టులు వక్క సందులోకి తీపుతున్నారు! గాంధికూడా కారుని పక్క సందులోకి కొన్సెప్టులు వక్క సందులోకి తీపుతున్నారు!

తప్పుడే అకస్మాత్తుగా జరిగింది. అది పోస్ట్ ఆఫీసుమీద రాడి జరిగింది. క్రూలో పోలీసులు విజిల్యు, మైక్లో హెచ్చరికలూ- టియర్గానూ, అంతా కుట్టపెటులో జరిగిపోయింది. చిన్న సందులో చిక్కుపుడిపోయిన వారికి ఏం మేలో తోచలేదు. ఏమైతే అది అయిందని, గాంధి కార్లో అద్దాలు ఎత్తేసి కాచ్చున్నాడు. జనం ఆ చిన్న సందులోకి పరుగెత్తుకుంటూ వస్తున్నారు.

గుంపలో కొంతమంది గూండాలు ముందే ప్లాన్ వేసుకున్నట్టున్నారు- జిచివ్వన్న పొపులోకి చౌరబడ్డారు. ఘలితంగా పైరింగ్ ఆర్డర్ ఇవ్వబడింది. తాసోలుగానీ గాలిలోకి లేస్తున్నాయి. అదృష్టపాతుత్త గాంధి కారున్న సందువేపుకి తేలుగులాగానీ, గూండాలుగానీ రాలేదు. గాంధి ప్రేక్షకుడే అయ్యాడు. దాదాపు ప్రేగుంగానేపు అక్కడ భీకర సమరం జరిగింది. ముందు భాళీ తూటాలూ- శువాత నిజమైన తూటాలూ సేల్చుపడ్డాయి. గాలిలోకి గురి పెట్టబడిన తుపాకులు ముష్టుల మీదకు దిగిసయ్య. ఎక్కడో ఆర్నాదం హ్యారయ విదారకంగా వినిపించింది. అణ చెల్లాడెదురుగా పరుగెత్తున్నారు. ఇంకా తను కారులో వుండటం అంత క్లీమం కాదని గాంధి కారు దిగి అడుగు ముందుకు వేయబోయాడు. ఒక తూటా మీ పక్కనుంచి దూసుకు వెళ్ళిపోయింది. అతడు తలవంచి సురక్షిత స్టానిస్కి ముగ్గుల మీదకు దిగిసయ్య. ఎక్కడో ఆర్నాదం హ్యారయ విదారకంగా వినిపించింది. అణ చెల్లాడెదురుగా పరుగెత్తున్నారు. ఇంకా తను కారులో వుండటం అంత క్లీమం కాదని గాంధి కారు దిగి అడుగు ముందుకు వేయబోయాడు. ఒక తూటా మీ పక్కనుంచి దూసుకు వెళ్ళిపోయింది. అతడు తలవంచి సురక్షిత స్టానిస్కి ముగ్గుల మీదకు దిగిసయ్య. ఎక్కడో ఆర్నాదం హ్యారయ విదారకంగా వినిపించింది. అతడో ఎవరు పెన్సోల్ తీసుకొని మొదటి మూడు అప్పాయింటిమొంట్లూ క్లబ్, ఎవరు పెన్సోల్తో ఒకేమాట వ్రాసి, అక్కడికి బయలుదేరాడు.

“ఏం మినిష్టర్.”

అతడు వార్షికోయి!

గాంధి చప్పున అతడి తలను ఒక్కొకి తీసుకున్నాడు. వార్షికోయి మొహన అంతా రక్తంతో తడిసిపోయింది. మరో గుండు థాతి దగ్గిర గుచ్ఛుకున్నట్టు తట్టు రక్తం ఉబుకుతూంది. ప్రాణం పోవటానికి సిద్ధంగా వుంది. స్వర్ఘకి కళ్ళు విప్పాడు గాంధిని గుర్తుపట్టినట్లు కళ్ళు అల్లాడించాడు.

“సుప్పేరు అదైర్చిపడకు” అంటున్నట్టు గాంధి అతడికి చూసేడు. కీళ్ళు నప్పేడు. పాత స్నేహితుణ్ణు కలుసుకున్నట్టుంది ఆ నప్పు. అస్పృతి మెఱలిమీద ఇచ్చు యువకులు, ఒకరు మరొకరి తరఫున రాయబారిగా అమాయి దగ్గరికి వెళ్ళాడం... ఒకరి జీతపు పంభాసుంచి మరొకరు ఉత్సేశాన్ని పొందటం....

“ఏమిటీ చెప్పాలనుకుంటున్నావీ?.... చెప్పు.”

వార్షికోయి మాట్లాడడానికి ప్రయత్నించాడు. కానీ నోట సరిగ్గా ఘట్టరాలేదు. గాంధి అతడి తల ఎత్తి పట్టుకున్నాడు. వార్షికోయి చేతిని నెమ్ముదిగా ఎక్కు గాలిలోకి చూపించాడు. గాంధి అటు చూసేడు. సైకిలు కనబడింది.

నూతిలోంచి వస్తున్నట్టు అతడి మాట అస్పృంగా వచ్చింది.

“సైకిలు అమ్మి.... అయిదొందలు.... మీవి.... తీసుకోండి.... బాటూ”

ఒక్కసారిగా మొహంమీద దేవితోనే కొట్టినట్టు అయి గాంధి క్రించాడు.

చేతిల్లోంచి బోయి తల వాలిపోయింది.

*

*

*

రాత్రి ఎనిమిదించికి ఇంటికి వచ్చిన గాంధిని చూసి రామోహనరావు అశ్వర్ఘభోయాడు. అయినా విస్తయాన్ని బయలికి కనిపించనివ్వుకుండా “కమీస్” అన్నాడు.

“ఉపోద్ధాతులు వద్దు. వెంటనే సజ్జెక్కలోకి వస్తాను. కారణాలు అడక్కలిసి నేనూ పేవరు థర తగ్గిస్తాను. పదిరోజుల్లో పుస్తకాలు సప్పయ్య చేస్తామని పేపట స్టేచిమెంట్ యిద్దాం” అన్నాడు గాంధి కుట్టీలో కూర్చుంటా.

ఈసారి రామోహనరావు మొహంలో అలజడి కొట్టోచ్చినట్లు కనబడియి “ఎందుకు అన్ని మెఱలు ఒక్కసారిగా దిగివచ్చావీ?” మీ అంజిరెడ్డి కాదన్నాడా? ఈ అతని తరఫున వుంటే ఓటమి తప్పవని తెలిసిందా?” అన్నాడు హేతువగా. గాంధి ముఖం ఎర్రబడింది. “కారణాలు అనవసరం. ఒకవేళ నేను కారణం చెప్పినా,

ఇంత చిన్న కారణంగా నువ్వు ఓటమి వౌప్పుకున్నావా? నేను నమ్మును” అంటారం. రామోహనరావుగారూ! రాప్రంలో పేపరుని కంటోల్ చేసేది మనం ముగ్గరం. అందాలో నేను బేషరతుగా లోంగిపోతున్నాను. దాంతే ఈ పోరాటంలో మీకు విజయం లచ్చించినట్టే. ఈ ప్రపోజీల్ని మీరందుకు ఒప్పుకోరు?” అన్నాడు.

“నువ్వు నా ప్రత్యుథించి. ఇలా వున్నట్టుండి ఒక్కసారిగా వచ్చి నేను యుద్ధాన్ని విరమించుకున్నాను - అని అంటే నమ్మేయటానికి నేను వెధవను కాను. నాకు కారణాలు కావాలి.”

గాంధి ఒక్కసారిగా స్వరం హాచీంచి “కారణాలు కావాలా? చెప్పినా మీకు అర్థ అవుతుందో కాదో? ఈ మన పట్టుదల కారణంగా ఎంతోమంది చిన్న చుట్టుపాట్టు ప్రాణాలు కోల్పోతున్నారు కాబట్టి నేనీ పోరాటం విరమించుకోదల్లానూ అని నేనంటే మీరు నమ్ముతారా? నన్ను ఆదర్శంగా తీసుకున్న వార్షికోయి మన విశ్వేషాల కారణంగా రక్తపు మడుగులో కొట్టుకుంటా కొట్టుకుంటా తన ఇఖరి అప్పు తీరుస్తూ మరణించటం చూసి నేనీ రాత్రి ఈ సంధి ప్రతిపాదన చేస్తున్నానంటే ఆ సెంబిమెంటుని మీరు గుర్తిస్తారా?” అన్నాడు.

“గుర్తించను” అన్నాడు రామోహనరావు నిర్మాహమాటంగా. “దీని వెనుక ఏదో పెద్ద పూను వుందని నా అనుమానం. నీ వెనుక అంజిరెడ్డి రాలేదేం?”

“ఈ ప్రతిపాదన అతడి దగ్గిరా చేశాను. అతడూ ఒప్పుకోల్దు” అన్నాడు గాంధి.

రామోహనరావు బిగ్గరగా నప్పేడు. “అతడెలాగో ఓడిపోతున్నాడని తెలిసి, సన్న మంచి చేసుకుండామని ఇటు వచ్చావన్నమాట. గుడ్. ఒక విషయం గుర్తుంచుకో. అలాంటి చీఫ్ ట్రీన్స్ వేసి నా ప్రాపకం సంపాదించినా కూడా నిన్ను అల్లుణ్ణు చేసుకోను. అలాటి ఆశలు ఏమీ పెట్టుకోకు. కావాలంబే ఓదు సంవత్సరాల క్రితం నీకిస్తానన్న గుమాస్తా ఉద్గోగం అలాగే వుంది. అదే ఇస్తాను - గడువు తీరీక....” అన్నాడు.

గాంధి అతికష్టంమీద ఆవేశాన్ని అణచుకున్నాడు. “అప్పుడే పందెం గెలిచానని సంఖచిపోకండి. ఇంకా టైముంది” అన్నాడు.

“చూద్దాం.”

గాంధి విసురుగా బయలు కొచ్చేసేడు.

ఈ సంభాషణ జరుగుతున్నంతసేపు లోపలి గదిలో గోడకు ఆనుకొని లింబి హరిక వింటూన్నది. తండ్రి ‘కాదు’ అనగానే వచ్చి ఆ సంభాషణ మధ్యలో

జోక్కం కలిగించుకోవాలన్న కోర్కెని అతికష్టం మీద అణుచుకుంది. గాంధీ అయిటు వెళ్లిపోతున్నప్పుడు మాత్రం కిచికి తెర తొలిగించి చూడాలనే కోర్కెని అణుచుకోలేకపోయింది.

ఆంటికి వచ్చిన తర్వాత కూడా చాలా సేవటివరకూ గాంధీ మూడ్ బాగాలేదు. ఎవరిమీదో తెలియని కని! అందరూ తనకి ప్రత్యుభ్యాలయపోయారన్న భావమహారిక....లక్ష్మీ....అంజిరెడ్డి రామోహనరావు.

లేదు లేదు. ఈ చివరి క్షణంలో నిరాశాభావం కలుగకూడదు. ఇప్పుడే అప్పి శక్కులూ కూడగట్టుకోవాలి. తనక్కుడే ఒంటరిగా పోరాదాలి. తనేమెట్లో అందర్థి చూపించాలి.... రామోహనరావు చెప్పింది నిజమే! ఇంకా ట్రైం పూర్తిగా నెలకూడా లేదు. సంపాదించవలసింది పాతిక లక్ష్మలుంది.

ఈ స్ట్రైయింక్ యింకా ఇలా ఎంతకాలం కొనసాగుతుందో తెలీదు. తనేమో ఛోకరీ మూసేసుకొని కూర్చున్నాడు. ముఖ్యమంత్రి, హోం మినిష్టర్ పరిస్థితి చక్కబెట్టలేకపోతున్నారు. విద్యాశాఖామంత్రి భవిష్యత్ కార్బూక్మం తెలియటం లేదు.

అవును....ఎందుకు విద్యాశాఖామంత్రి ఇంతకాలం హౌనంగా వున్నాడు? కొంతకాలం క్రీతం అంజిరెడ్డి తనతో అన్న మాటలు గుర్తుకొచ్చాయి.

“ఈ స్ట్రైయింక్ హరాశాప్టకు చేరుకోగానే మన విద్యాశాఖామంత్రి ఒక అధ్యాత్మిక నిర్ణయాన్ని తీసుకోబోతున్నారు. ఆ నిర్ణయంతో ఈ సమస్య పరిష్కారం అవుతుంది. దానితో ఇటు ప్రజలూ, అటు ప్రధానమంత్రి కూడా విద్యామంత్రి ముఖ్యమంత్రి అవ్యాలని కోరుకుంటారు. పేపరు ధర తగ్గితే నాకో యాభై లక్ష్మలు నష్టం వస్తుంది. నిజమే. కానీ ముఖ్యమంత్రి పదవి ఖరీదు రెండుకోట్లు వుంటుంది. పేపరు వ్యాపారం కన్నా ముఖ్యమంత్రి పదవి వ్యాపారం పదిరెట్లు పెద్దది.”

....విమిటా అధ్యాత్మమన నిర్ణయం? ఏ ‘నిర్ణయం’ ఇటు ప్రజల్లో అటు ప్రధానమంత్రినే కన్నిప్పు చేసి - రాష్ట్ర పరిస్థితుల్ని చక్కబఱిచి ముఖ్యమంత్రిగా అతడికి పదవి నిస్సుంది. విమిటా....విమిటా....విమిటా?

అది తెలుసుకోవటం మీదే తన భవిష్యత్తు ఆధారపడి వుంటుంది.

తనకెక్కువు అనుభవం లేదు ఈ ఫీల్చులో. ఉన్న వాళ్ళందరూ తల పంచిపోయిన వాళ్ళు. వాళ్ళ అనుభవంతో పోల్చుకుంటే తనది సముద్రంలో నీచిచోట్లు లారీమి. అయినాసరే.... కాగితం పరిశ్రమ అనే చదరంగం బోర్డుమీద - విద్యార్థులనట్టి

ప్రావులో రామోహనరావు, అంజిరెడ్డి ఆడే చదరంగం ఆటలో తను ‘ఘజం’ కాకూడు. పీటన్నిటికి మించి తన లక్ష్మం పేపరు మిల్లు, రాష్ట్ర ప్రగతి, ప్రజల సంక్షేపం వ్యూరా వ్యూరా కాదు. యాభై లక్ష్మలు సంపాదించటం.

అదీ-మార్పి పండ్యాది లోపులో

గాంధీ ఇలా బుద్దలు కొట్టుకొని ఆలోచిస్తున్న సమయానికి మరోవైపు రామోహనరావు కూడా కంగారు పడసాగాడు. అసలు అతడు అనుకున్నది వేరు. విద్యార్థులు అలజిడి మొదలవగానే ధర తగ్గించి ప్రభుత్వంలో పలుకుడి సంపాదించ వచ్చునుకున్నాడు. కానీ గాంధీ, అంజిరెడ్డి మిల్లులు మూసెయుటంలాటి Drastic Action తీసుకుంటారనుకోలేదు. ఇప్పడిక తను ధర తగ్గించినా లాభంలేదు-పూర్ణాలో సరుకు సంతృప్తికరంగా లేదు కాబట్టి.

ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో గాంధీ అతడిని కలుసుకున్నాడు. గాంధీ కోర్కెని పన్నించి అతడు రాజీ కొచ్చివుంటే కథ మరో మలుపు తిరిగి వుండేది. కానీ అతడి అప్పాం అప్పుపడింది.

దానికతడు చాలా పెద్ద ఫైనార్టీ చెల్లించవలసి వచ్చింది. గాంధీ ఎల్ర పెన్సిల్స్ తో మొదటి ముండు అప్పాయింటో మెంట్లూ కొట్టేసి, ‘హోం మినిష్టర్’ అని ప్రాసింది అందుకే.

*

*

*

“ఇవ్వీ నిజమని ఎలా చెప్పగలరు?” అడిగాడు హోం మినిష్టర్ చేతిలో వున్న కాగితం వంక చూస్తూ.

“కొన్ని నెలలపాటూ నా మనిషి అతడి ఇంట్లో తిరుగుతూ అతడి రహస్యాలు కనిపెట్టటం జిరిగింది కాబట్టి.”

“అంత సులభంగా రామోహనరావు బయటపడతాడనుకోను.”

“అతడంత సులభంగా బయట పడలేదు - ఎంతో కష్టపడి అతడి అంతరంగపు విషయాలు సేకరించబటం జిరిగింది.”

“ఎక్కడెక్కడ ఎంతెంత డబ్బు దాచింది - ఏ యే బ్యాంకుల్లో ఎంతెంత రహస్యపు అకొంట్లు వున్నది ఎలా కనుక్కున్నారు? ఎవర్లన్నా గూఢచారిని నియమించారా?”

“లేదు....” అన్నాడు గాంధీ “- అతడే నా మీద బంధువులాటి హనుమంతరావు అనే గూఢచారిని నియమించాడు. మధ్యలో హనుమంతరావు వచ్చిపోయి, అతడి

భార్య విధవాలైంది. ఆమెకి పని కల్పించాల్సిన బాధ్యత నా మీద పడింగా. ఈ తప్ప ఆమెకి అప్పగించాను” గాంధి నవ్వాడు. “... టీట్ ఫర్ టూర్ట్?”

హోం మినిష్టర్ కళ్పగించి గాంధి వైపో క్షణం చూసేదు. ఈ కుత్రవాసు రాజకీయాల్లో ప్రవేశించకపోవటం తమ అదృష్టం.

“ఆమె ఈ మధ్యకాలంలో రామ్యాహసనరావుకి దగ్గరయిందేమో! మనకి వచ్చిన ఇస్టర్సేషన్ ఒకవేళ తప్పులేతే చాలా అభాసుపాలు కావాల్సి వస్తుంది. ఆ తరువాత చాలా సమస్యల్ని ఎదుర్కొలసి వస్తుంది కూడా.”

“ప్రియంవద అలా చెయ్యుదని నాకు నమ్మకం వుంది” లేస్తూ అన్నాడు గాంధి. “ఆమెకూ నాకూ ఏ సంబంధం లేదు. రామ్యాహసనరావుతో దగ్గర సంబంధం పెట్టుకుంటే తప్ప ఈ రహస్యాలు తీసుకురాలేదు. అయినా ఆమె నా మనిషేతసి నేను నమ్ముతున్నాను. ఎంత పక్కుందీగా, ఎన్నో నెలలపాటూ మూడో కంటికి తెలియకుండా ఆమె - నేనూ కలిసి ఈ రామ్యాహసనరావు మీద పనిచేసేం. ఆమె భ్రత తన మనిషి అని అతడికి గట్టి నమ్మకం. ఈమె నావైపు పనిచేస్తుందని కలలో కూడా అనుకోదు. మనమీ రిస్యూ తీసుకుండాం. ఈ దెబ్బతో అటో అటో తెలిపోవాలి.”

హోం మినిష్టర్ కొంచెనేపు ఆలోచించి “సరే” అన్నాడు.

ఆ రాత్రే ఇన్కంటాక్కు - సి.బి.ఐ. వాళ్ళు సంయుక్తంగా రామ్యాహసనరావు ఇంటిమీద దాడి చేసారు. అరవై లక్ష్మ పైగా బ్లక్స్ మనీ, మరికొన్ని వివరాలు దొరికాయి. ఆ రాత్రే రామ్యాహసనరావుకి మరోసారి గుండపోటు వచ్చింది.

* * * *

లక్ష్మీ నిరాహారదీక్ష ప్రారంభించి అప్పబీకి ఎనిమిదో రోజు.

ముందు రిలే నిరాహారదీక్షలు సాగించారు. తరువాత స్వయంగా లక్ష్మీ ఈ పనికి ఘాసుకుంది. పేపరు మిల్లు బయట గేటు దగ్గర టెంటు వేశారు. కార్బోక్సిలు మొదటిరోజు నినాదాలు మొదలుపెట్టారు. ఆస్తుల సంరక్షణ కోసం పోలిసులు వచ్చారు. రెండోరోజు ఘర్రణ జరిగింది. అయిదుగురు అరెస్టు అయ్యారు. ఆ అడవి ప్రాంతంలో వన్న ప్రతిపక్షం సభ్యుడు.... ఈ వాకోట్ చట్ట విరుద్ధమనీ, కార్బోక్సిలు ఘాసుకులకు వ్యతిరేకమనీ చెప్పి నలుగురు లేబర్ యూనియన్ లీడర్లనీ, యూనియన్ తాలాకు ఘంట్స్ (డబ్బు)నీ తీసుకుని రాజభాని వచ్చి ఒక స్టోర్ హోటలలో ముక్క పెట్టి ప్రభుత్వంతో రోజుల తరబడి చర్చలు సాగించటం మొదలుపెట్టాడు.

ప్రాంతిక వహిద్ డబ్బు

ప్రాంతిక గౌట్టంలోంచి పొగ రావటం ఆగిపోయింది. బాయిలర్ చల్లూరిపోయింది. ఈ ఎనిమిది రోజుల్లోనూ లక్ష్మీ భాగా నీరసపడిపోయింది. తన నిరాహార దీక్షవల్ల ఈ ఎనిమిది రోజుల్లోనూ లక్ష్మీ భాగా నీరసపడిపోయింది. తన నిరాహార దీక్షవల్ల ఈ ఎనిమిది రోజుల్లోనూ లక్ష్మీ భాగా నీరసపడిపోయింది.

ఆమె అనుకున్నట్టు గాంధి వచ్చాడు. అయితే ఆమె కోర్చెలు ఆమెరించటానికి రాత్రి దాదాపు పదకొండు అయ్యాక.... ఆ అడవిలో కారు దూరంగా ఆపిర్మింగ్ దగ్గరకు నడిచి వచ్చాడు.

తేచీ వాళ్ళందరూ నిద్రపోతున్నారు. లక్ష్మీ మాత్రం మెలకువగా వుంది. తోకికిడికి కళ్ళు విప్పి చూసింది. వెన్నెల్లో గాంధిని చూసి లేచి కూర్చుంది. గాంధిని పూసి నవ్వింది.

“ఎందుకు నప్పుతున్నావు?”

“నప్పు వస్తావని తెలుసు. కానీ ఇంత తొందరగా వస్తావని అనుకోలేదు.”

“ప్రాంతిక చూసేరంటే నన్ను ఆవేశంతో చంపేసినా చంపేయగలరు.”

లక్ష్మీ నీరసంతోనే లేచింది. ఉద్దరూ దూరంగా వెళ్ళి రాతి గట్టుమీద కార్బోన్నారు. వెన్నెల్లో పోకల్కరీ గౌట్టం నిస్సేజింగా కనబడుతూంది. “ఎమిటి లక్ష్మీ సప్పు చేస్తున్నది? పోకల్కరీ జనరల్ మేనేజర్లవై యుండి కార్బోక్సిలో కలిసి ఈ సిహారదీక్ష లేమిటి?” అన్నాడు గాంధి మందలిస్తున్నట్టు.

“నేను నీ క్రింద పనిచెయ్యటం లేదు. జనరల్ మేనేజర్ పదవికి ఏనాడో రిజైన్ పాపును” అంది లక్ష్మీ.

“అంతా నీ ఇష్టమేనా - మూడు నెలల నోటీసు ఇప్పుక్కర్దేదా?” అన్నాడు గాంధి.

అతడు ఎంత నెమ్ముదిగా సంభాషణ మొదలుపెడ్డామనుకున్నాడో... సరిగ్గా ధనికి వ్యుతిరేకంగా జరుగుతూంది ఇక్కడ.

అతడి కంఠం కానిస్యుతికి ఆమె చలించలేదు. నెమ్ముదిగా తల్లెత్తి “అధరాత్రి ఘాటుప్రాప్తిలుగా వచ్చి నువ్వు అడగదల్చుకున్నది ఇదేనా? ఇదే అయితే అయిదు సంవత్సరాల క్రితం నాటి నా మాటలు గుర్తుతెచ్చుకో. నీ క్రింద సెక్రటరీగా పని చెయ్యటానికి నేను పెట్టిన కండిషన్లలో ఒకటి - నా యిష్టం వచ్చినప్పుడు ఘాసేస్తానని అనటం!”

“నా క్రింద పని చెయ్యటం కష్టమని నీకు అయిదు సంవత్సరాల క్రిక్కెతెలిసిందన్నమాట.”

“తెలిసింది” అంది లక్ష్మి తాపీగా. “ఎప్పుడయితే దబ్బు నిన్ను ఆడించుట మొదలుపెట్టింది.... ఎప్పుడయితే లీగర్లీకి ఇట్లీగర్లీకి మధ్య ఆత్మవంచన చేసుకుండా నువ్వు పూగిసలాడావో.... అప్పుడే తెలిసింది మనిద్దరం కలిసి ప్రయాణచెయ్యలేమని! నేను పొద్దున్న లేచి లేవానే చేసుకునే ప్రార్థన ఏమిటో తెఱపాగాంధీ? ‘భగవంతుడా! నా స్నేహితుడికి ఈ రోజన్నా కాస్త దబ్బుపట్ల వ్యాఘాట తగ్గించు స్వామీ’ అని. గాంధీ నీ స్నేహితురాలిగా చెబుతున్నాను - ఇంతమందికప్పుపెట్టి నువ్వు సాధించేది ఏమిలేదు గుర్తుంచుకో....”

“నీ అభిప్రాయం తప్పు లక్ష్మి” తాపీగా అన్నాడు గాంధీ. “దబ్బు పట్ల నా కెప్పుడూ వ్యాఘాటం లేదు. ఇది కేవలం నేను పందం నెగ్గటం కోసం చేస్తున్న ప్రయత్నమే. ‘దబ్బు’ని నేను ఎప్పుడూ శాసిస్తూనే వచ్చాను.”

“అలా శాసించేవాడివైతే అనుక్కణం ఆత్మవంచన చేసుకోవు.”

“ఏం చేసుకున్నాను?” అతడికి తిరిగి కోపం వచ్చింది.

“చిన్న ఉదాహరణ చెప్పునా? జి.టి.పోచ్. కంపెనీ అంటే ఏమిటి?”

“గో....టు...పోల్ అని.... రామ్యాహనరావుతో నేను చివరి మాటగా అనేది.”

“అబద్ధం!” అని అరిచింది లక్ష్మి. “జి.టి.పోచ్. అంటే - గాంధీ, త్రిపుషోరిక....కాదూ?”

గాంధీ ఆశ్వర్యపోలేదు. “అయ్యండవచ్చు” అన్నాడు మామాలుగా.

“నువ్వు ప్రైయికు చెయ్యడానికి కారణం అదేనా?”

అతడి మాటల్లో హేళనిగుర్తించి ఆమె మొహం ఎర్రబడింది. తమాయించుకొని “నేను నిరాపరదిక్క చేస్తున్నది ఒక నిజమైన కారణం కోసం! నా తోచే కార్యిక్కల కోసం!! వాళ్ళ కదుపులు కౌట్టి నువ్వు చేస్తున్న అన్యాయాన్ని ఎదిరించబు కోసం!!!” అంది.

గాంధీ నవ్వి “ఉన్నాస వేదికమీద నువ్వు రాణిస్తూవు సుమా” అన్నాడు.

ఆమె లేచి “జంకా నువ్వు మాట్లాడవలిసిందేమైనా వుండా?” అంది.

“ఉంది” అన్నాడు గాంధీ. “మనం విడిపోయే ముందు నువ్వో మాట అన్యాయాలక్కపం వుండా... ‘ఏ ఆకలయితే....’ అని! ఆ ఆకలి గురించి నీ కన్నాళ్ళ ఎక్కువ తెలుసు అని చెప్పటం కోసమే ఈ అర్థరాత్రి ఇక్కడికి వచ్చాను. నువ్వు

పమ్ముకున్న ఈ కార్యికులు ఎంతలో ఎట్టుంచి ఎటు మారిపోతారో నీకు చూపిస్తాను. అది మాదాలని వుండా..... లేక నా సామర్థ్యం మీద నీకు నమ్మకం వుండి.... ఈ క్షణమే ప్రైయికు మానేస్తావా?” అన్నాడు.

“నాకు కార్యికుల గురించీ-సిద్ధాంతాల గురించి ఎక్కువ తెలియకపోవచ్చు. కానీ మనిషి గురించి, అతడి మనసులో కాన్ని ఖ్యాతి గురించి బాగా తెలుసు.”

“సరే అయితే. ఏ మానసిక ఘర్షణ నిన్ను, నీ కార్యికుల్నీ ఒకటిగా కాపాదుతుందే చూస్తాను. నీకు కొద్దిగా ప్రాక్తికాలిటీ గురించి తెలియటం మంచిది. అప్పుడుగానీ ఈ ధియరిటికల్ సిద్ధాంతాల్నీ క్షణికావేశాల్నీ వదిలిపెట్టవ్. రేపే నీకు ఉదాహరణ చూపిస్తాను.”

“నా వాదన గొప్పదనీ.... మనిషి ఎప్పబీకీ దబ్బుకి లొంగదనీ లొంగినా ఘర్షణ తప్పదనీ నేనూ నీకు చూపిస్తాను.”

“పందిమా!”

“ముందు నీ మొదటి పందం తాలూకు గడవు తీరనీ.... రెండో పందం కార్యవుగానీ” అన్నది లక్ష్మి.

గాంధీ మరింత సీరియస్ అయి, “కలలో కూడా ఊహించని పరిణామాల్ని నువ్వు తట్టుకోలేవు లక్ష్మి. మనమ్ముల మంచితనం మీద పందం కాయుకు.... ఓడిపోతావు. దున్పుపోతుల్లాంటి ఈ మనమ్ముల గురించి నాకు బాగా తెలుసు” అన్నాడు.

లక్ష్మి జవాబు చెప్పలేదు. లేచి నిలబడింది. మరి మాట్లాడవలసింది లేనట్లు అడుగు ముందుకేసి, “వివ్డ యూ బాడ్ లక్” అని చీకట్లో తన పెంట్ వైపు కంచిలిపోయింది.

*

*

*

తమ యజమాని వచ్చాడనేసరికి కార్యికుల్లో కలవరం రేగింది. నిజానికి ఔషధివరకూ వాళ్ళు అయోమయంతో కొట్టుమిట్టులాడుతున్నారు. ఇది మామాలు ప్రైయికు అయి, ఏదో కోర్కెలు సాధించటానికి అయితే వాళ్ళ గోడవ చెయ్యవచ్చు. కానీ యజమాని ప్రైయికరీ మానేసుకు వెళ్లిపోతే ఏం చెయ్యగలరు? ఈ స్థితిలో కొట్టుమిట్టులాడుతూ వుండగా గాంధీ తిరిగి రాపటం ఆశాకీరణంగా కనిపించింది. ధాన్యికితోడు అతడు రాగానే చర్చలకీ పిలిచాడు వాళ్ళని.

రౌండ్ బేచీల్ చుట్టూ నాయకుల్ని కూర్చోబెట్టి చెప్పటం ప్రారంభించాడు. “ఫ్రెంచ్! మీరు నేను కలిసి ఈ జి.టి.పోట్. మిల్నీ ఎంతో అభివృద్ధిశక్తి తీసుకొచ్చాం. ఆ రోజు కొన్ని అనివార్య కారణాలవల్ల దీన్ని మూడెసెయిల్సులిపి వచ్చింది. కానీ ఈ రోజు తప్ప తెలుసుకున్నాను. పేపరు పరిశ్రమని చేసేళ్ళ మీద ఆడిస్టున్న ఇద్దరు గొప్ప పారిశామికవేత్తల మధ్య నేనిక సలగదల్చుకోలేదు. నా కార్మికుల క్లేమం కోసం నేను ఈ ఛ్యాక్టరీ తిరిగి ప్రారంభించ్చాడు మనకుంటున్నాము - ఈ శలవులలో కూడా మీ అందరికీ జీతాలిచ్చే పరతుమీద.”

మొదట వాళ్ళకి అతడు చెపుతున్నది అర్థంకాలేదు. కాగానే హెలంకా చప్పటల్తో నిండిపోయింది. ఇది తమకి గొప్ప విజయంగా భావించారు నాయకులు. అక్కడ సూదిపడితే వినబదేటంత నిశ్చల్చం వ్యాపించింది.

గాంధి తిరిగి కొనసాగించాడు. “సాధారణంగా ఎవరైనా లాకోట్ ప్రకటిస్తే - జీతాలు ఎలా ఎగ్గొట్టులా అని కారణాలు అన్నేస్తిస్తారు. నేను ముందునుంచీ ఇలా చెయ్యలేదు. చట్టబధంగా మీకు రావల్సినది ఇచ్చే - ఛ్యాక్టరీ మూనేశాను. అయినా మీరు నిరాపరదిక్క ప్రారంభించారు. అదీ మీలో మీరు కాదు. యాంచమాస్య తరవున ఇంతవరకూ పనిచేస్తూ వచ్చిన జనర్ మేనేజర్ క్షణాలమీద కార్మికులవైపు తిరిగిపోయి ఈ దీక్క ప్రారంభించింది....! నేనూ మనిషినే - నాకూ పగా, ఆయం పుంటాయి. మీరు నూ వైపునుంచి ఆలోచించండి” అని అందరిపై చూసి, నెమ్మిదిగా అన్నాడు - “.....ఛ్యాక్టరీ ఈ రోజు రాత్రి పిష్టునుంచి తెరవబడ్డుంది.... మీరెవరూ లక్ష్మీగురించీ... అవిడ చేస్తున్న నిరాపరదిక్క గురించీ పట్టించుకోలూ పనిలో చేరిపోయే పరతుమీద....” చివరిమాట నొక్కి అన్నాడు. “....ఆవిడ మీ మనిషి కాదు. మా మనిషి. అవిడని గురించి నిర్ణయం మమ్మల్ని తీసుకోనిపుండి. అదే నేను కోరేది.”

నాయకులు మొహమొహలు చూస్తున్నారు. తన మాటల్లో వాళ్ళ పూర్తిగా కన్నిప్పు అవలేదని గుర్తించాడు గాంధి. తిరిగి కొనసాగించాడు. “లక్ష్మీకి నాకూ వున్న బాంధవుంపి మీకు తెలిసిందే. ఈ రోజు ట్రైయిక్ చేస్తున్నది అంటే అది మీద ప్రేమతో కాదు. కేవలం నా మీద వ్యక్తిగతమైన కక్ష సాధించటం కోసం. అందప్పు ప్రోరాటంలో గెలిచిన భావం ఆమెకు రానివ్యాటం ఏ మాత్రం ఇష్టంలేదు. ఆమె ఈ మనిషి కాదు. ఆమెను వదిలిపెట్టి మీరు పనిలో చేరాలనుకుంటే - అది మీ మనిషి కాదు. ఆమెను వదిలిపెట్టి మీరు పనిలో చేరాలనుకుంటే - అది మీ మనిషి కాదు. ఆమెను ఆలోచించి నిర్ణయించుకోని కార్మికు ఇక్కతతో ఏ విధంగానూ భంగంకాదు. మీరు ఆలోచించి నిర్ణయింపబడి వుంటాయే. చాలా అపాయికరమైన ష్టాన్ అది. డీల్ పెమ్ముపలసింది ప్రధానమంత్రితో. నెగ్గతే -

సాయంత్రం అయ్యేసరికి కూలీలు పనిప్రారంభించారు. కార్మికులు ష్టాన్లోకి త్రవేంటించాగల్లిపు. గాంధి మాటలు హిప్పొలైక్ ప్రభావం చూపించినమ్ వారిమీద. తమె తీంటముందు నుంచే గుంపులు గుంపులుగా లోపలికి వెళ్ళసాగేరు. ఆమె నిష్పంగా వారిటైపు చూడసాగింది. ఆమెని ఎవరూ పట్టించుకోలేదు. ముసలివాడు పూర్తం ఆమె దగ్గరికి వచ్చాడు. “....ఎందుకిలా ఇట్లా గూసున్నావు? అట్టు మన క్రెస్టల్ని వప్పుకున్నారుగా. లేవరాదూ” అని అన్నాడు.

లక్ష్మీ మాట్లాడలేదు. తనవైపు కనీసం చూస్తూ సారించకుండా లోపలికి వెళ్ళిపోతున్న తోచి కార్మిక నాయకుల్ని నిర్వ్యాదంగా చూస్తూ అలాగే కూర్చుండిపోయింది! గాంధి ఎక్కడ దెబ్బుకొట్టాలో అక్కడ కొట్టేదు, చాలా నాజూగా! కాచి అగ్నిపర్వతం బ్రద్దలయ్యేలా!

బాగా చీకటిపేడింది. నీడలు ఆమె మొహం మీదనుంచి నెమ్మిదిగా పోకి పుట్టు దట్టంగా అలుముకుంటున్నాయే! రాత్రి అయింది. తోమ్మిది..... వది..... వదిన్నార.

ఆ చీకట్టో గాంధి కారు నెమ్మిదిగా వచ్చి టెంట్ ముందు ఆగింది. గాంధి కారు టిగి కణ్ణం కాకుండా డోర్ వేశాడు. టెంట్ దగ్గరికి వచ్చాడు. సనుటీ స్వరూప్తో - విజయం సాధించిన కఁరంతో, “చూసేవా లక్ష్మీ!” అన్నాడు. లోపల్చుంచి ష్టాఫానం లేదు. ఏదో అసామానం వచ్చి అతడు తొంగి చూసేడు.

టెంట్ ఖాళీగా వుంది.

30

ఎయిర్ పోర్టు హాడావుడిగా వుంది. హోం మినిష్టర్ థిల్ వీడోలు ష్టానికి వచ్చిన వాళ్ళతో కళకళలాడుతూ వుంది. ఒక మాల నిల్చుని వున్నాడు గాంధి.

అతడూ థిల్ వెళుతున్నాడు. హోం మినిష్టర్ పక్షీటే అతడిది. అయితే ష్టాన్డరూ కలిసి వెళుతున్నారన్నది మూడో కంటీకి తెలీదు. అంత జాగ్రత్తగా ష్టాన్ వేయబడింది.

గాంధి మనసంతా టెస్టుస్తో నిండి వుంది. ఈ ష్టాన్ సక్కెన్ మీదే తన గెలుపూ, టెపిమి నిర్ణయింపబడి వుంటాయే. చాలా అపాయికరమైన ష్టాన్ అది. డీల్ పెమ్ముపలసింది ప్రధానమంత్రితో. నెగ్గతే -

కేవలం ఆ ఆలోచన రాగానే అతని మనసంతా అదోరకమైన ఉణ్ణిప్పుతూ నిండిపోయింది. ఈ రోజు సాయంత్రం అయిదింటికి ప్రధానమంత్రి ర్యాగ్ ఇంటర్వ్యూ తీసుకున్నాడు హోం మినిష్టర్. ఆ మీటింగ్లో తనకూడా వుండబోతున్నాడన్న పిపటుం కేవలం ముగ్గురికి తెలుసు. తనకీ, హోం మినిష్టర్కి ప్రైం మినిష్టర్కి!

ప్రయాణీకుల్చి విమానంలోకి ఎక్కుమని పిలుపు వచ్చింది.

అతడు బ్రీఫ్కేసు పట్టుకుని ఎక్కబోతూ వుంటే దూరంసుంచి విద్యుత్ పరుగిత్తుకు రావటం కనిపించింది. గాంధీ దగ్గరకొచ్చి ఆగేడు. వగరుస్తూ “గాంధీ అట్టి ఆత్మహత్యా ప్రయత్నం చేసింది” అన్నాడు.

“ఏమియీ?” అన్నాడు అర్థంకానట్టు.

“కీర్పునాయిలుతో వళ్ళు కాల్చుకుంది. పరిస్థితి చాలా సీరియస్‌గా వుటి మొహం పూర్తిగా కాలిపోయింది” అన్నాడు ఆయాసంతో. గాంధీ భోన్ దగ్గరించి భక్తి అంగలో పరుగిత్తాడు. విద్యుత్తోనీ అడిగి ఆస్పత్రి భోన్ తెలుసుకుని, స్నేహం వార్షిక భోన్ చేసేడు. “ఎలా వుంది పరిస్థితి” వఱకుతున్న కంరంతో అడిగాడు.

“సీరియస్, బ్రతకటం కష్టం” అట్టుంచి డాక్టర్ అన్నాడు. నిన్నపట్టా, కోపం, ఉక్కోపం, రోపం అన్నీ కలిసిన తావేశంతో భోన్ రిసీవర్ని నేడు విసిరికాట్టాడు గాంధీ. ఎందుకు లక్ష్మీ- ఎవర్చు ఉద్ధరించటం కోసం చేసే ఇదంతా? కక్క సాధించటంకోసం.....

అతడు విసిరేసిన రిసీవర్ గాలిలో వూగుటుందీ - అతడి మనసులో ఆస్పత్రిలో లక్ష్మీని పూఛాంచుకున్నాడు. వళ్ళుంతా కాలిపోయి - మృత్యుప్రశ్న పోరాదుతూ.....

దీనికి కారణం తనేనా.... ఉహు - ఆలోచించటానికి ఇదికాదు తైమ్. షైట్ విమానం బయల్లేరటం సంగతి చెప్పబడుతూంది. అతడికో క్లాంపాటూ ప్రయాణం మానుకొని ఆస్పత్రికి వెళ్ళాలన్న కోరిక బలంగా కలిగింది. కానీ వెంటనే ఈ ఆలోచన తనకే చిత్రమనిపించింది. ఈ విమానంలో తనతో పాటి హోం మినిష్టర్ వస్తున్నాడు. అక్కడ ప్రధానమంత్రి తమ రాకకి ఎదురుచూస్తూ వుంటాడు. అతిచి విద్యుత్పైపు చూసేడు.

“ఏ డాక్టరు లక్ష్మీని చూస్తున్నది?”

“క్వాజువాలీట్”

“సుఖ్ వెంటనే డాక్టర్ ఫూషని తీసుకెళ్ళు. అతని సలహామీద ఇంకెవరన్నా స్టోర్స్ సరీసెన్ కావాలంబీ ఏర్పాటు చెయ్యి. ఐ వాంట్ ది బెస్ట్ ప్రీట్స్మెంట్. క్లోరైస్ నీ దగ్గర డబ్బేమన్నా వుండా?”

“యు.ఎ.లో ఐదువేలదాకా వుండొచ్చు.”

గాంధి చప్పున బ్రీఫ్కేసులోంచి చెక్కబడ్క తీసి నాలుగు చెక్కులు సంతకం పెట్టి ఉన్న, “కరంట్ ఎకాంట్లో లక్ష్మాకా వుంటుంది. ఎంత డబ్బు ఖర్చుయా చెప్పకడకు. నేను వచ్చేసరికి లక్ష్మీ మామూలు మనిషి కావాలి. ప్రతి రెండు గంభీరీకి ఫిల్మల్లో నాకు భోన్ చేసి పరిస్థితి ఎలా వున్నది వివరించు. హోటల్లో నేను కేపోతే మేసేజి పెట్టు” అంటూ హడావుడిగా రన్ వే వైపు పరుగిత్తాడు.

విద్యుత్ అతడిషైపే చూస్తున్నాడు. గాలికి అతడి చేతిలో చెక్కులు వూగుతున్నాయి.

* * *

నాలుగు నలభై అయిదుకి హోం మినిష్టరు, గాంధీ వున్న కాదు ప్రధానమంత్రి కాల్చాలయంలోకి ప్రవేశించింది. సరిగ్గా అయిదింటికి ప్రధానమంత్రికి షష్ఠినం వచ్చింది. హోం మినిష్టరు ప్రధానమంత్రికి గాంధీని పరిచయం చేస్తూ “కంట్రాప్ర్ట్పు పేపరు ఉత్సుక్కిని కంట్రోల్ చేస్తున్న ముగ్గురు పారిత్రామికవేతల్లో ఉట్టా”గా వర్షించాడు. ప్రధానమంత్రి చెయ్యి సాచేరు. గాంధీ దాన్ని అందుకుని షష్ఠేషాండ్ ఇచ్చాడు. ఇస్తూంటే అతడి మనసంతా అదోరకమైన ఉద్ఘాగ్నతతో నిండి పోయింది. మెడికర్ షోపునుంచి రిక్లూ డబ్బులు లేక పరుగితిన స్టేట్ నుంచి.... తయాదు సంవత్సరాల్లో, దేశంలోకిల్లా అత్యున్నత పదవిలో వున్న ప్రధానమంత్రితో సంభాషణలు జరుగుల స్థాయికి చేరుకోవటం. ఇదంతా స్వశక్తా? అదృష్టమా?

ప్రధానమంత్రి ఏదో అడగటంతో ఆలోచనల నుంచి తేరుకుని ఈ లోకంలోకి పోయాడు. ఈ లోపులో కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి కూడా వచ్చి చేరుకున్నాడు. సమావేశం ప్రారంభం అయింది.

ఆ తరువాత సంభాషణ పది నిమిషాలపొటూ జరిగింది. గాంధి షష్ఠితి చెప్పించాడు. “నాడి తటస్థ వర్షం. నేను కాక మరో రెండు వరాలున్నాయి. ఒక వర్షం రామేశ్వరావుడి. పేపరు థర తగ్గించటానికి కూడా సిద్ధపడుతూంది. షష్ఠికి కారణం రితైలర్స్ వీరి క్రింద వుండటమే. ఇంకో వర్షం అంజీరెడ్డిది. ఆ థరకి షష్ఠియే చెయ్యలేమన్న నెపంతో మిల్లలు మూసుకుని కూర్చుంది. ఇది రాష్ట్రంలో షష్ఠితి.”

“మిగతా రాష్ట్రాల్లుంచి పేపర్సి పంపిసే?”

“సమస్య పేపర్ ది కాదు కేంద్ర ఆర్కిమంత్రి సుభార్తో చౌరీ, “నోట్ బుక్స్ - బెక్ట్స్ బుక్స్ ప్రింటింగ్ విషయంలో ఎడ్యూచెస్ మినిప్రెస్ స్విప్ త్రస్త్ తీసుకోలేదు. కొన్ని లక్షల పుస్కాలు ప్రింటప్పాలి ఇంకా....”

“అంత చిన్న పసి చెయ్యలేనివాడు చీఫ్ మినిప్రెస్ అవుడామని ప్రయత్నిస్తున్నాడై అంటూ నవ్వేరు ప్రధానమంత్రి. ‘ఈ గదిలో కూర్చోనే అన్ని విషయాలు తెలుసుకుంటాడనుకుంటా’ అనుకున్నాడు గాంధి. నిజనికి విద్యార్థామండ్రి ఇలా జాప్యు చెయ్యాటినికి కారణం రాష్ట్రంలో అలర్పు పెరగాలనే - యా విషయం కూడా ఈయనకి తెలుసునేమో....”

“గపర్సుమెంట్ ప్రెస్సులు ఏం చేస్తున్నాయి?”

“బూర్జీక్రీసి - వర్క్ టు రూల్ నెపం మీద ప్రయిక్ చేస్తున్నారు.”

ప్రధానమంత్రి ఆలోచనలో పద్ధారు. ఆయన దేవి గురించి ఆలోచిస్తున్నాడై తెలియదు. కొంచెంసేపు అయ్యాక ఆయన నిశ్చబ్దాన్ని భంగపరుస్తూ “మన ఏదయినా ద్రాస్టిక్ యాక్స్ తీసుకుంటే మిలులవాళ్ళు కోర్కు వెళతారా?” అని అడిగాడు.

“పెళ్ళరు. వాళ్ళిద్దరూ చెరో మినిప్రెస్ కావల్సిన వాళ్ళు. అంత తొందరగా బయటపడ్డారనుకోను. అసంతృప్తి వర్గంగా మిగుల్లారంతే” అన్నాడు బైన్యు మినిప్రెస్.

“రామ్యాహానరావు ముఖ్యమంత్రిని బాగా సపోర్టు చేస్తున్నాడనుకుంటా - మరి అంజిరెడ్డి?”

“విద్యార్థామంత్రిని.”

మొత్తం అంతా అర్థపైపోయినట్టు ఆయన నవ్వేరు. గాంధీవైపు తిరిగి, “ప్రపోజ్లో ఏమిటి?” అన్నారు.

“రాష్ట్రంలో గోదాన్స్ లో నున్న సరుకంతా బయట పెట్టేటట్లు ఉత్తర్వు ఇస్తుంటుండ్రి సగం, ప్రభుత్వానికి లేపి ధరకి ఇప్పించేటట్లు మిల్లు అధికార్యాల్లి వాపిస్తాం, ఆ లెపి ధరని ప్రభుత్వం నిర్ణయస్తుంది. నోట్ పుస్కాల తయారిని, వైప్పి పుస్కాల ప్రింటింగ్ ని ప్రభుత్వం రాష్ట్రంలో వున్న ప్రైవేట్ ప్రెస్సులకు కాంప్రెక్ష ఇచ్చి నీర్చితమైన కాలంలో ఇప్పుమని శాసిస్తుంది. ఇదంతా యుద్ధ ప్రాతిపదికిపోర్ జరగబోతున్నట్టు రాష్ట్ర ప్రజలకు ప్రకటన ఇస్తాం. దాంతో అలజడి, ప్రయుక్తి టగ్గిపోతాయి.”

ప్రధానమంత్రి నవ్వి “అలజడి, ప్రయుక్తా తగ్గటానికి అడికాదు మందు. వ్యాపారిక కావల్సింగ్ అధికారంలో మార్పు” అంటూ బైనాన్ని మినిప్రెస్ వైపు తిరిగి, “ఈ లేపి ధర నిర్ణయంచటం అన్న ఆలోచన ఎలా వుంది?” అని అడిగాడు.

“సూపర్స్” అన్నాడు సుభార్తో చౌదరి.

“ఇంటేమన్నా విషయం చెప్పవలసి వుందా?”

“సంది.”

“ఏమిటి?”

“సోలైస్ట్రింగ్ ఏజెంట్లు ఉత్తర్తిదారులమీద కోర్కు వెళ్ళకుండా చూడాలి. ప్రభుత్వం అంటే భయపడతారేమాకానీ, మమ్మల్ని బ్రతకనివ్వరు. అందుకని -”

“సం! అందుకని?”

“పేపర్ పరిత్రమలో సోలైస్ట్రింగ్ ఏజెస్టీని తాత్కాలికంగా BAN చేస్తూ ఆర్టిస్టెన్స్ కావాలి.”

ఆ గదిలో సూదిపడితే వినబడేటంత నిశ్చబ్బం వ్యాపించింది. తను ప్రధానమంత్రిని చాలా ఇరుకులో పెద్దున్నానని గాంధీకి తెలుసు. కానీ “ఇవ్వ-తీసుకో” పద్ధతిలో ఇదంతా తప్పదు. ఆయన వ్యాపహర దక్కత ఇప్పుడు బయట వడుతుంది. తన భవిష్యత్తుంతా ఆయన తీసుకోబోయే నిర్ణయంమీద ఆధారపడి వుంటుంది. రామ్యాహానరావుకి విద్యార్థి ప్రాసి యచ్చిన అగ్రమెంటు కాన్సీల్ ఇవ్వాలి అంటే ఆయన ఈ నిర్ణయం తీసుకోవాలి.

ప్రధానమంత్రి కేంద్ర ఆర్కిమంత్రివైపు “ఏం చేయాలం” అన్నట్టు చూసేదు.

“గాంధీ చెబుతున్న కారణం సరి అయినదిగానే కనబడుతూంది” అంటూ సుభార్తో చౌదరి అటు ఓటు వెయ్యడంతో ప్రధానమంత్రి మరి ఆలోచించకుండా “ఓకే” అన్నారు.

కేవలం ఒక తెల్లవారుజామున అడవిలో పక్కల్ని వెతుక్కుంటూ వెళ్ళిన వచియం తనకి ఇంతగా ఉపయోగపడుతుందనుకోలేదు గాంధి. “ధాంక్యూ సర్ ధాంక్యూ” మనసులో అనుకున్నాడు.

“వీటిస్టుటివల్లా మనకి రాష్ట్రంలో వ్యతిరేకత వస్తుందిమో....” సందేహం విపిచ్చారు.

“అంజిరెడ్డి మన ‘పార్టీ’ని కాదనడు. ఒప్పుకోనిది రామ్యాహానరావే.”
“మరెలా?”

“ఆభరి ఆయుధం ద్వారా చెడిరించి ఒప్పించాలి”
“ఏమిటది?”
“నేనునైజేషన్”

* * *

సమావేశం మర్గలో హోం మినిష్టర్ ఫిలీసుంబి లైబ్రనింగ్‌కాల్ చేసి పరిస్థితి వివరించి అతడి నిర్దయం అడిగాడు. “ఎవరొప్పుకున్నారు ఇదంతా?” అట్టుంచి అడిగాడు రామ్యాహనరావు.

“గాంధీ”

“నేను చచ్చినా దీనికి ఒప్పుకోను” గాంధీ పేరు వినగానే రామ్యాహనరావు అట్టుంచి ఆవేశంతో అరిచాడు.

“కానీ రాష్ట్రంలో శాంతి, సుస్థిరతా సంపాదించాలంటే మీరీ పనికి ఒప్పుకోవాలి”

“ఒప్పుకోను”

గాంధి నిర్మిషంగా ఈ సంభాషణ వింటున్నాడు. అతడు అనుకున్నట్టుగానే ఈ పేరు రాగానే రామ్యాహనరావు ఆవేశంతో ‘తప్పుడు’ నిర్దయం తీసుకుంటున్నాడు. తీసుకోనీ. అదే తనకి కావాల్సింది.

“మీరు ఒప్పుకోకపోతే మేం మరింత కలిసమైన నిర్దయం తీసుకుంటాం” అన్నాడు భోనీలో హోం మినిష్టర్. గాంధీ అతడికి సరిగ్గా ఇలానే మాటల్లడమని చెప్పాడు. అట్టుంచి మాటల్లడుతున్న రామ్యాహనరావుకి ఇటు భోనీ పక్కన సెంట్రల్ పైనాన్స్ మినిష్టర్ వున్నాడని తెలిదు.

“ఏమిటా కలిసమైన నిర్దయం” వ్యంగ్యంగా అడిగాడు.

“చెప్పానుగా. పేపర్ పరిశ్రమని జాతీయం చేయటం.....”

ఆ మాటలకి రామ్యాహనరావు మరింత మండిపడి “మీరు కేవలం రాష్ట్రానీ మంత్రి అన్న విషయం మర్చిపోతున్నట్టున్నారు. కేవలం ఒక రాష్ట్రంలోనే నేపస్ట్రెక్చర్ చేస్తారా? చెయ్యండి చూద్దాం” అని భోనీ పెట్టేశాడు. ఈ మాటలన్నీ తూ.చ. తప్పకుండా ప్రధానమంత్రిని చేరుకున్నాయి. “ఒక రాష్ట్రంలో పరిస్థితి ఇంత అల్లకర్మలంగా వున్నప్పుడు, అంత నిర్క్షణగా ప్రవర్తిస్తున్న ఆ రామ్యాహనరావు ఎవరు?”

“ప్రస్తుత ముఖ్యమంత్రి అండ చూసుకుని ఇలా పేట్రోపోతూన్న ఒక ప్రార్థనామికవేత్త.”

“కొంచెం తగ్గించండి” తాపీగా అన్నారాయన.

(ఇది జరిగిన పదిరోజులకి రామ్యాహనరావు ఫాక్టరీ కార్పొర్ ల్లో మెజారిటీ వర్గం మెరుపునమ్మె చేసింది. అధికారంలో వున్న రాజకీయ పార్టీ అండ వున్న కార్పొకర్ వర్గం అది. ఆ కారణంగా ప్రభుత్వం, తన తరపున మనిషిని మేనేజెంట్లో నామినేట్ చేసింది. అంతేకాక శివ కైలాస్ బ్యాంకు శైర్పైన్గా రామ్యాహనరావును క్షేస్సు ఉత్తర్వులు వెళ్లాయి. అనఱు కారణం తెలియని రామ్యాహనరావు ఈ దెఫ్యూష్ దెబ్బుకి తట్టుకోలేకపోయాడు.)

“డబ్బు పోయినా ఫార్మెదు - పారిశ్రామికవేత్త పరువు పోతే కష్టం.”

అన్నది అతడు భారతదేశాన్ని వదిలి వెళ్లిపోతూ డైరీలో ప్రాసుకున్న అభరిచాక్యం.)

“ఇప్పుడు మనం చర్చించిన దాంట్లో లీగర్ కాంబ్లీకేప్సన్స్ ఏమైనా వున్నాయేమో చూడండి. ఏది ఏమైనా రెండురోజుల్లో రాష్ట్రపరిస్థితి మీదా.....మన నిర్దయం మీదా నేనోక ప్రకటన ఇవ్వాలి. అన్నీ సిద్ధం చేయండి” అంటూ లేచాడు. అయినతో పాటే అందరూ లేచి నిలబడ్డారు.

“మీరు తిరిగి ఎప్పుడు వెళుతున్నారు?” రాష్ట్రమంత్రిని అడిగాడు ప్రధానమంత్రి.

“ఈ సాయంత్రమే” అన్నాడు హోం మినిష్టర్.

“రేవు కూడా ఉండండి” సాలోచనగా అన్నారు ప్రధానమంత్రి. “పేపర్తో పాటూ రాష్ట్రంలో పరిస్థితి వెంటనే బాగువడే రాజకీయ నిర్దయం కూడా తీసుకుండాం.....”

అందులో అర్థం బోధపడి హోం మినిష్టర్ ముఖం వెయ్యాకాండిల్ బల్బులాగా పేట్రోయింది. అందరూ వున్నారని వూరుకున్నాడు గానీ లేకపోతే గాంధీని గాలిలోకి ఎత్తేసేవాడే.

* * *

ఆ తర్వాత పరిస్థితుల్లో తొందరగా మార్పు వచ్చింది. ముఖ్యమంత్రి ఘారటంతో ప్రతిపక్షాలు తమ పట్టు సదలించుకున్నాయి. పేపర్ కంట్రోలు పెట్టి, శారంలోగా టెక్స్స్ బుక్స్ రిలీజ్ చేస్తామని ప్రధానమంత్రి స్వయంగా ప్రకటించడంతో

యండమూరి వీరేంగ్రామి
విద్యార్థి నాయకులు చల్లబడ్డారు. అలాగే ప్రస్తుకాలు మారెట్టులో కొన్నాళ్ల
ష్రేయుక్ కాలాఫ్ అయింది.

* * *

“ఇది అన్యాయం” చేతిలో పేపరు విసిరికొడుతూ అన్నాడు అంజిరెడ్డి. దీర్ఘా
ఒక పెద్ద హోటల్ రూమ్లో గాంధి ఎదురుగా అతడు ఆవేశంతో పఛాడు
చేస్తున్నాడు.

ఈ నాటకియమైన ముగింపుకి అందరికన్నా ఎక్కువ పోక్ తిస్సుటు
మండిపడినవాడూ అతడే. అయితే అతడు చిందులు తొక్కినంతసేపు గాంధి
తాపీగా కూర్చుని, ఆ తర్వాత సోఫాలోంచి లేచాడు.

“నేనిదంతా మీ దగ్గర్నుంచి నేర్చుకున్నాను అంజిరెడ్డిగారూ. ఒక రకంగా ఉ
రంగంలో మీరు నాకు గురువులు. మీరు నాకు చెప్పిన మొదటి పారం- ఉ
రంగంలో ఎవరూ ఎవరికి ఏమీ కారనీ- తనకోసం ఏ పనయినా చెయ్యవచ్చి.
అదే సూత్రాన్ని మీ మీద ప్రయోగించాను. ‘ఒక చారిత్రాత్మకమైన నీర్చుటు
తీసుకోవటం ద్వారా విద్యార్థామంత్రి ఆభరి చదరంగు పెత్తువేసి ముఖ్యమంత్రి
అవుతాడని మీరన్నారు. ఆ ఎత్తు ఏమిటూ అని బుర్ర బద్దలు కొబ్బుకో
అలోచించాను. అర్థాప్తశాశ్వత అది స్పృహించింది. మీరన్నారు జ్ఞావకం వుండా.
పేపరు బిజినెస్సు కన్నా ముఖ్యమంత్రి బిజినెస్సు పందరెట్లు పెద్దది” అని. ఆశేష
నేనే ఎందుకు చెయ్యకూడదని అనిపించింది. సారీ గురువుగారూ....”

అంజిరెడ్డి వస్తున్న కోపాన్ని తమాయించుకుని, “అంత గాప్ప అలోచన సీకు
స్పృహించిందే అనుకో... దాన్ని మా ‘విద్యార్థామంత్రి’ కోసమే ఉపయోగిం
వచ్చుగా..... మధ్య హోం మినిష్టర్ నేనై పైకి లాగటం ఎందుకు!” అన్నాడు.

“విద్యార్థామంత్రి ప్రధానమంత్రి అవుతే, అతను మొదట ‘మీ’ మిమీ
అవుతాడు. ‘నా’ మనిషి అవడు.”

అంజిరెడ్డి పట్టు పటపట లాడించి, “ఈ విజయాన్నంతా నువ్వు కాశ్చ
మనుకుంటున్నావా?” అని అరిచాడు.

గాంధి నవ్వేడు, “రాజకీయాల్లో ఎవరి విజయమూ శాశ్వతం కాదు అని మీకు
తెలుసు. ప్రతిక సంపత్తురాలుగా మకుటంలేని మహరోజులు పాలిస్తూ వచ్చారు ఈ
ఫీల్ని. ఏదో చిన్న దెబ్బ నా మాలాన తగిలిందే అనుకోండి, చూసి చూడనట్టు క్రై
వదిలెయ్యలేరా - నన్నా ఓ యాభై లక్షలు చేసుకోనివ్వండి. నా పందెం త్రిప్ర
దగ్గర పడుతూంది.”

చెప్పు టుది పవరాఫ్ దబ్బు -

గాంధి చిన్నపిల్లాడిలా మాట్లాడేసరికి అంజిరెడ్డి ముఖంలో కోపం తాలూకు
ఛాయలు తగినయ్యే కొప్పిగా. “నువ్వు నన్ను కొట్టిన దెబ్బ ఎంత పెద్దదో నీకు
తెలియటంలేదు. ఈ ప్రతిక సంపత్తురాల రాజకీయ జీవితంలో ఎవరూ నన్ను
కులతో కూడా ఇలా చేయగలమని అనుకోని వుండరు తెలుసా?” అన్నాడు
వెళ్ళటానికి ఉచ్చుక్కుచుపుతూ.

“మన వూరు వెళ్ళాక ‘గురువును మించిన శిష్యుడు’ సినిమా కలిసి
చూద్దాం.”

“నో జోక్కు. యూ బ్రాటన్” అని అంజిరెడ్డి వెళ్ళిపోచోతూంటే “ఒక్కమాట”
అన్నాడు గాంధి. గుమ్మం దగ్గర అతడు ఆగేడు. గాంధి అతడి డగరికి వెళ్ళి
చెయ్యచాచి, “కేన వియ్ పేక్ అవర్ హాంట్డ్ ?” అని అడిగాడు. అంజిరెడ్డి గాంధి
కళ్ళలోకి సూటిగా ఒక్క క్లాసం చూసి చెయ్యి అందిస్తూ “గాలిచానని సంబంధచేయికి.
ఎప్పుడో ఒకప్పుడు నిన్ను చితకబుద్దేస్తాను” అన్నాడు.

“అంతటి సమర్పులే మీరు. పోతే ఈ కథకు సంబంధించినంతవరకూ
పదిలిపెట్టేయండి పాపం నన్ను” అన్నాడు గాంధి.

అంజిరెడ్డి వెళ్ళిపోయాడు. అతడి వెనుకే తలుపు మూసుకుపోయింది. గాంధి
మొహనలో సదెన్గా మార్పొచ్చింది. ముందున్న చిలిపితనం పోయింది. టీబిల్
డగరకు వెళ్ళి కాగితాలు చేతిలోకి తీసుకున్నాడు.

అవన్నే కెల్క్స్ మెనేజిలు. లక్కు పరిస్థితి మీద ఆస్క్రిప్తి నుంచి ప్రతి రెండు
గంలుకి విద్యార్థి పంపుతున్నవి. వరుసగా ఒక్కొక్కటి చదవసాగేదు.... అలాగే
పుంది - కొద్దిగా సీరియస్ అయింది. పరిస్థితి విషమిస్తూ పుంది. ఆక్రీజన్
పెట్టారు - కండిపన్ క్రిదేకల్ - స్ట్రైట్ ఇమ్మెడియట్ .

‘స్ట్రైట్ ఇమ్మెడియట్’ అన్న చివరి పెట్టుకుని పుంది పోయాడు గాంధి.
ఎలా బయల్దేరటం? కొత్త ముఖ్యమంత్రి నుంచి తను పొందపలసిన సహాయం
ఇంకా బోందెదు. ఈ లావాదేవీలన్నీ ఫీల్నిలోనే పూర్తయితే తనకి మంచిది. తన
ముందున్నది హిమాలయ పర్వతమంత పెద్ద పని. పండొమ్మెదో తారీఖు ఎంతో
ధూరంలో లేదు.

హోటల్లుంచి అతడు ఆస్క్రిప్తికి ట్రింక్‌కాల్ చేశాడు. అట్టుంచి విద్యార్
ిష్టుకుపెళ్ళామని చెప్పా. దబ్బుకి వెనకాడవద్దని చెప్పానుగా.”

“ఎలా పుంది?”

“కప్పం అంటున్నారు దాక్షర్లు. బాగా విషమించింది.”

“దామిట్?” అరిచాడు గాంధి. “-వాళ్ళకి చేతకాకపోతే జస్టోక్కి
శిస్టుకుపెళ్ళామని చెప్పా. దబ్బుకి వెనకాడవద్దని చెప్పానుగా.”

అట్టుంచి విద్యార్థి కూడా కంఠం పెద్దదిచేసి, “దాక్షరక్తి, దబ్బుకీ లోటు తేటి, మీరు వెంటనే ఎంచుకు రారు? ఇక్కడ పరిస్థితి ఎలా వుందో” మీకు తెలుస్తూండి, అనసు” అన్నాడు. గాంధీ గతుక్కుమన్నారు. ఎప్పుడూ నపుతగా, నెమ్మిగా వుండే విద్యార్థి ఇంత ఇరిటేచ్ అవుతున్నాడంటే, లక్ష్మి పరిస్థితి ఎలా వుందో తన వూహొంచకోగలడు.

“ఓ.కే. నేను రెండు మూడు రోజుల్లో పస్తున్నాను. ఇలాగే ఎప్పటికప్పుడు నాకు పొజిషన్ చెబుతూ ఉందు” అని థోన్ పెట్టేశాడు.

బయట అతడికోసం కేంద్ర ఆరికమంత్రి తాలూకు కారు ఎదురు చూస్తూంది- రెండుకోట్ల రూపాయల పెట్టుబడితే నెలకొల్పి బడే పరిశ్రమ తాలూకు చ్చర్చకుస్తు.

31

“అమ్మా హోరికా” అంటూ లోపలికి వచ్చాడు రామ్యాహనరావు. అయిన చేతిలో ట్రావెలింగ్ ఏజింట్ తాలూకు కాగితాలు పున్నాయి. “వ్యేగురవారమే మన ప్రయాణం”.

కిటికీ దగ్గిర నిలబడి బైలకు చూస్తున్న హోరిక వెనక్కి తిరిగింది. ఆమె తలంటుకొని వుండటంవల్ల కిటికీలోంచి వచ్చే గాలికి ముంగురులు నెమ్మిగా వూగుతన్నాయి. ఆ కనురెపుల క్రింద నీలి నీడ ఆ సాయంత్రమ మనక చీకణ్ణ అస్పష్టంగా మెరుస్తూంది.

“ఎప్పుడు నాన్నా ప్రయాణం?”

“పద్మనిమిదో తారీఖు సాయంత్రం ఘటయిటకి.”

“మొన్న పందొమ్మిదన్నావ్గా!”

“ఒకరోజు ముందు వెళ్లిపోదాం అమ్మా.”

“భయమేస్తోందా నాన్నా.”

నెమ్మిదిగా ఆమె అడిగిన ప్రశ్నకి రామ్యాహనరావు చప్పున తలత్తి చూసేడు. కూతురు తననైపే చూస్తూ ఉండటం గమనించి చూపు తిప్పుకున్నాడు.

“పందొమ్మిదో తారీఖు సాయంత్రం వెళ్లం నాన్నా ఘటువ్వు త్రైం కూడా మన గురించే సరీగ్గా పెట్టినట్టున్నారు..... అయిదు గంటలా అయిదు నిమ్మపోలకు”

“కానీ.....”

“నీకేం భయంలేదు నాన్నా? నిన్ను ఇంత దారుణంగా ఓడించినపాటు నీట అల్లుడవడులే”

ముఖ్య టుడి పవరాఫ్ డబ్బు

రామ్యాహనరావు మొహం పాలిపోయింది. “అంటే..... అంటే” అన్నాడు. ఆ గుహాత ఏం మాట్లాడాలో తెలియదంలేదు.

“మీ పందెం గురించి నేను మాట్లాడటంలేదు నాన్నా. గాంధీ అది గెలుస్తోదో ర్థో కూడా నాకు తెలీదు. అందుకే ప్రయాణాన్ని పందొమ్మిదో తారీఖున వాయిదా వెమ్ముంటున్నా. ఈ నాటకపు ఆఖరి అంశాన్ని చూసే వెళ్లిపోదాం..... తెర క్రీకాక.”

“నీ మాటలు నాకేం అర్థంకావటం లేదమ్మా. నాకేదో భయంగా వుంది.”

ఆ అమ్మాయి మొహంలో సద్వేగించి ఉండి కాతురుకి ఒక వ్యక్తిత్వం పుటుదున్న విషయం మరచిపోయి ఆమెనో వస్తువులాగా పందెంలో వ్యాధినప్పుడు ఈ భయం ఏమైంది నాన్నా. నీ ప్రత్యుధ్మి ఎంత బలమైనవాడో తెలుసుకోకుండా తలడితే తలపడి సర్పం కోల్పోతున్నప్పుడు అప్పుడు ఈ భయం ఏమైంది?”

రామ్యాహనరావు తడబడి “అంటే..... అంటే నిజంగా అతడు గెలవ నీతున్నాడా?” అనధిగాడు.

“లేదు నాన్నా. నేనూ ఇంకాకరూ కలిసి వేసిన ఈ ఆట తాలూకు చివరి ఎత్తులో గాంధీ పూర్తాగా ఓడిపోదోతున్నాడు.”

రామ్యాహనరావు మొహంలో సంతోషం ప్రతిభింబించింది. “నువ్వు-ఇంకాకరూనా? ఎవరా ఇంకాకరు?” అని ప్రశ్నించాడు ఆత్రంగా.

“ఆప్రశ్నకు జవాబు మనం శాశ్వతంగా ఈ దేశాన్ని వదిలి వెళ్లిపోతున్నప్పుడు- మిమసంలో చెబ్బాను” ఆమె కంఠంలో కనిపించిన విషాదానికి వివరిత్తుడై, ఆమె ఘృతకు వెళ్లాడు.

ఆమె కిటికీపు తిరిగి వుంది. అతడు తడబడే కంఠంతో “నేను..... నేనిలా పందెంకట్టి నీ మనసు నొప్పించానా అమ్మా” అని ప్రశ్నించాడు.

ఆమె వెనుదిరగలేదు. ఆటే చూస్తూ అన్నది, “డబ్బుకన్నా ప్రేమను సంపాదించటం కష్టం నాన్నా. పందెం అదే అయితే గాంధీ ఒకసారి కాదు..... రెండుసార్లు గెలిచాడు.”

“నాకేం అర్థంకావటం లేదమ్మా.”

“పౌండీలో ఒక సామెత పంది నీకు తెలుసా? ‘ముగింపు వరకూ తీసుకురాలేని భాసి మలుపుతిప్పి అపెయ్యా’ అని. అదే ఇప్పుడు బుజావు అవబోతుంది న్నాన్నా నువ్వు నిశ్చింతగా వుండు. గాంధీ పందెం గెలిచి నీ మీద యుద్ధానికి ఓఫోవటంలేదు.”

“చివరి క్షణంలో ఆఫరి ఎత్తువేసి గాంధీని ఓడించి మనకు సాయపడచోట్టు ఆ వ్యక్తి పెవరో ముందే చెప్పే నేను వెళ్లి కృత్తుత్తలు చెప్పాగా.”

“నువ్వు అనుకున్నంత దారుణంగా గాంధీ ఏమీ ఓడిపోబోవటం లేదు. ఇంతకన్నా పెద్ద పండిస్తే ఎదురోబోతున్నాడు. నిన్ను ఓడి దాన్ని గెలుస్తాడా.....మన్ను గెలిచి దాన్ని ఓడతాడా.....చూర్చాం.”

“అంటే.....”

దానికి సమాధానం చెప్పకుండా “నన్ను కొంచెం సేపు ఒంటరిగా పరిశిష్టు నాన్నా” అంది హరిక. రామ్యాహూనరావు ఏదో అనటోయి వూరుకొని, వెనుదిగి వెళ్లిపోయాడు. హరిక అలాగే బయటికి చూస్తూ వుంది. ఆమె కంఠం మామూలుగా వుండబట్టి అతడికి అనుమానం రాలేదుగానీ లేకపోతే ఆమె బుగ్గలమీద జారుతున్న కన్నీభారత్తు చూసి వుండేవాడే.

*

*

*

“పాయువేగ్.”

భారతదేశంలోకిల్లా శ్రేష్ఠమైన కార్య తయారుచేసే కంపెనీ అది. పో అండ్రికా లిమిటెడ్ ఫిలీసుంచి సంవత్సరానికి ఇరవైవేల కార్య తయారుచేసే సంస్థ.

కేంద్రంలో అధికారంలో వున్న రాజకీయ పార్టీ అధ్యక్షుడి అల్లుడు దాని మేనేజింగ్ డైరెక్టరు. అతడిమీద ఒత్తిడి తీసుకొచ్చి స్వాచూర్ కాంట్రాక్టు పూర్తి చేయించారు. ఆర్థికమంత్రి సాయంతో రెండోబోల్ లైసెన్సు లభించియి. అంతకుమనుపే కంపెనీ రిజిస్టర్ అయింది. ఇరవై లక్షల పెట్టుబడితో పో ఆయ్ షాకి సభీదీ తయారయింది. అదేరోజు పేపర్లలో ఒక అందమైన ప్రకటన వెలువడింది.

“మీరు ఒక స్వాచూర్ కావాలనుకుంటున్నారా !”

“భారతదేశపు అత్యంత అధునాతనమైన కార్య తయారీ కంపెనీ పాయువేగ్ - స్వాచూర్ ఉత్సత్తుని ప్రారంభిస్తుంది. దేశంలో తయారయ్యే అన్ని స్వాచూర్కలయే మిన్నుగా రూపొందించబడే ఈ స్వాచూర్ కేవలం మూడుపేళీకి మాత్రమే. (ఆక్షే) ఒక స్వాచూర్ బోమ్ము ముద్రించబడింది. నిజంగా అది చాలా ఆకర్షణీయగా వుంది. ఆశాభంగం పొందకుండా వుండటానికిగానూ వెంటనే మీ దీలర్ దగ్గరగా...”

చుది పవరాఫ్ డబ్బు

పెనీకి అయిదువందల రూపాయల డ్రాప్సు పంపటం ద్వారాగానీ మీ పేరు పెచ్చురు వేయించుకోంది.”
తథా ప్రకటపు. భారతదేశపు అన్ని పేపర్లలోనూ ఒకేరోజు వచ్చింది. ఈ వార్త పోల్ గెప్ప సంచలనం రేకెత్తించింది. బ్యాంకుల దగ్గర ‘క్రూల్స్’ నిలబడ్డారు పో. ‘పాయువేగ్’ కంపెనీకి పున్న పేరు అలాంచిది. కార్డ తయారీలో అగ్రస్టానం ప్రాంచిన కంపెనీ స్వాచూర్ ఉత్సత్తు చేస్తుందంటే జనం ఎగబడటం సహజం. రాఫితోడు మార్కెట్లోనున్న స్వాచూర్ నాలుగయిదు వేలకి భల్కులో అమ్ముడు కూతున్నాయి.

“మనం ఏ యంత్రసామాగ్రి లేకుండా ఫ్యాక్టరీ ఎలా ప్రారంభిస్తాం?” హరికం పుంత్రి (ప్రస్తుత ముఖ్యమంత్రి) అడిగాడు.

గాంధీ చిరునవ్వుతో, “ప్రజల సామ్యతో కొండాం” అన్నాడు. సంభాషణ ఫిలో జరుగుతుంది. గాంధీ యింకా ఫిలీలోనే వున్నాడు.

“కోటి రూపాయల దాకా కావల్సి వుంటుంది.”

“ప్రజలే యిస్తారు.”

“నాకు నమ్మకం లేదు” అన్నాడాయన. ఆయన రాజకీయాల్లో పండిపోయాడ్ వ్యాచిజినెస్ వ్యవహారాలు తెలియవు.

“పోనీ మీ పేరు అమ్మేస్తారా?”

“ఎంతకి?”

“ఇరవై లక్షలక్కి.”

ఆయన హృషిరి చిగపట్టి “ఎంత” అని అడిగాడు.

“ఇరవై లక్షలు. మీరు వొప్పుకుంటే రేపు నేను తీసుకొచ్చి ఇస్తాను. రేపు ప్రాప్తమైన విమానంలో వస్తున్నాను.”

“రేపు నేను మా హూరు-బేతంచర్ల వెళుతున్నాను.”

“అక్కడికి తీసుకొచ్చి ఇస్తాను.”

“సరే.”

గాంధీ భిల్ పెట్టేశాడు. రేపు.

రేపుకిల్లా తన ప్రకటన చదివి ప్రజలు అంత డబ్బుకి దిపాజిట్టు చేస్తారా.... చేసారు.

యందమూరి వీరేంద్రనాథ
ఆ మరుసటిరోజు డీలర్ దగ్గిర వసూలయిన మొత్తం దైరెక్టగా, బ్రాష్టుల
రూపంలో వచ్చింది కలుపుకుంటే పడి లక్షలు తేలింది.

మరుసటిరోజు గాంధి ధీర్భీ నుంచి బయల్రేరాడు. విమానాక్రయంలో విద్యుత్త
ఎదురు చూస్తున్నాడు. “మిగతా డబ్బు రెడీ చేశావా?” గాంధి అతడిని అడిగాడు.
అతడి చేసిలోంచి బ్రీఫింగ్ తను అందుకుంటూ.

“విమానం దిగాగానే మీరడిగే మొట్టమొదటి బ్రశ్చ ఇంకాకటి అవుతుందను
కున్నాను” అన్నాడు.

“విమిటి?”

“లక్ష్మీ ఎలా వుంది అని.”

గాంధి గతుక్కుమని “సారీ, లక్ష్మీ ఎలా వుంది?” అన్నాడు.

“అలాగే వుంది. ఇంటిన్నివ్వ కేరోలో పెట్టారు. ఇంకా ఆక్సిజన్ ఎక్కిపున్నారు.”

“పద అక్కడికి వెళదాం. తనని చూసి, అట్టుంచి అటే మనం బేతంచర్చ
వెళ్లాలి.”

“ఎందుకు?”

మిగతా సంభాషణ కార్లో జరిగింది. కారు ఆస్సుత్తిపై వెళుతూంది.

“ముఖ్యమంత్రి తాలూకు పేరు ఇరపై లక్షలకు కొనేశాను. మనం డిపాజెట్స్
ద్వారా అంత డబ్బు సంపాదించగలమని నమ్మకం కుదరటం లేదు. ఇదీ మన
మంచికి. పూర్తి పేర్లన్నీ మనకే వుంటాయి.”

“ఇందులో ముఖ్యమంత్రి పెట్టుబడి ఎంత?”

“అయిదుపైసల వాటా.”

“నేనడిగింది వాటా కాదు. పెట్టుబడి ఎంతా? అని గాంధి నవ్వేడు “ఏమీ
లేదు.” విద్యుత్తి అర్థంకానట్టు చూసేదు.

“వాయువీ కంపనీ మేనేజింగ్ దైరెక్టర్ ని విప్పించటానికి, మన రాష్ట్రంలో
కావాల్చిన లైసెన్సులు ఇప్పించటానికి ముఖ్యమంత్రికి అయిదు పైసల వాటా
ఇవ్వవలసి వచ్చింది.”

“అయినకు మనమీద అంత నమ్మకం ఎలా కుదిరింది?”

“పేపర్ స్ట్రెయిక్ మాన్సించి ఆయన ముఖ్యమంత్రి అయ్యెందుకు పరోక్షంగా
సాయపడింది మనమే కదా. మళ్ళీ ఆయన మనను మార్చుకోక ముందే ఇరిచై
లక్షలూ ఆయనకు ఇచ్చియాలి.”

చెప్పు చుచ్చి పవరాఫ్ డబ్బు

“మనం ప్రజల్ని మొసం చెయ్యటంలేదుగా?”

“లేదు... లేదు... అంతా చట్టబడ్రంగానే చేస్తున్నాం. వచ్చే సంవత్సరం
ఉపాటికల్లు మన సూటురు మార్చుకోలో వుంటుంది. మనం చేస్తున్నదల్లు డిపాజిట్లు
చూలుచేయటమే. ఇదేమీ కొత్తకాదు. దేశంలో జరుగుతూ వున్నదే. పోతే మనం
కొద్దిగా పెద్ద పెత్తలో ఆకర్షణీయంగా చేస్తున్నాం, అంతే....”

కారు ఆస్సుత్తిముందు ఆగింది. అద్దరూ లోపలికి దాదాపు పరిగెదుతున్నట్టు
వెళ్లారు. విద్యుత్తి వెళ్చి నర్సుతో మాట్లాడాడు. దూరంమంచి చూస్తున్న గాంధికి
అతడి మొహంలో బెస్ట్, దిగులు కొట్టొచ్చినట్టు కనపడింది. గాంధి దగ్గరకు వస్తూ
“అపరేషన్ ధియేటర్కి తీసుకెళ్లారట” అన్నాడు.

గాంధి వ్యాకులమైన కంఠంతో “అపరేషన్ ధియేటర్కా..... మైగాడి!”
అప్పాడు. అతడికి ఓ క్షణం ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు. తైమ్ చూసుకున్నాడు.
వస్తైంపు కావొస్తాంది. బయట ఎండ తీక్షణంగా వుంది.

“ఎంతసేపు జరుగుతుంది అపరేషన్?”

“దాదాపు గంట.”

“ఉపూ... అంత ఆలస్యం అయితే మళ్ళీ చీకటి పడిపోతుంది. ఇంత డబ్బుతో
శత్రీవేళ ప్రయాణం మంచిదికాదు.”

విద్యుత్తి ఉలికిప్పది “ఏమిటి మీరంటున్నది?” అని అడిగాడు. గాంధి అతన్ని
చల్చించుకోకుండా నర్సుపై నడుస్తూ “ఈమేనా యి వార్డుకి పోడినర్సు” అని
అడిగాడు. విద్యుత్తి తలూపేడు. గాంధి అయిదు వండ రూపాయల నోట్లు ఆమెకు
చాటుగా అందిస్తూ, “లక్ష్మీ అనే పేపంటు అపరేషన్ ధియేటర్లో వుంది. ఆమె
ఒట్టుకు రాగానే పోస్తు అపరేషన్ ట్రీట్మెంట్ బాగా జరగాలి” అన్నాడు.

అంత డబ్బు ఒక్కాప్పిగా రాపటం జీవితంలో మొట్ట మొదటిసారి చూసిన
వర్ష తచ్చిచ్చె - “తప్పకుండా! ఎవరికీ జరగనంత చిథంగా నా స్వంత మనిషిలా
చూసుకుంటా” అంది. గాంధి విద్యుత్తి రగ్గరికి వచ్చి “పద” అన్నాడు.

“ఎక్కడికి?”

“బేతంచర్చ”

“ఇక్కడ పరిశీతి ఇలా వుండగానా?”

“దానికన్ని ఏర్పాట్లూ చేసేంగా.”

“లక్ష్మీకి ఎలా వుంటుండో?”

“సాయంత్రానికి తిరిగి వచ్చేస్తాంగా” అన్నాడు గాంధి. “లక్ష్మీకి ఏమీ కాడూ అని నా మనసు చెబుతుంది. ఇదేదో అందమైన ఆత్మవంచన అనుకోకు, మనం ఇక్కడ వుండి చేసేది ఏమీలేదు. ఈ రోజు పోస్టుద్వారాను, డి.డి.ల ద్వారామూ మళ్ళీ పాతిక లక్కలు వస్తాయని ఊహిస్తున్నాను. ఈ విషయం బీఫిమినిస్టర్కి తెలిస్తే ఈ ఈ ఆ పదుపైనల పేరే వుంచుకుంటానంటాడు. మనం ఎంత తొందరగా ఆయన దబ్బు ఆయనకిచ్చేసి ఆయన్ని వదిలించుకుంటే అంత మంచిది. పోతే ఇంక దబ్బుతో ద్రవర్తతో వెళ్ళటం ఇష్టంలేదు నాకు - అందుకే నిన్ను రమ్మంటున్నాను. వెధవ సెంటిమెంట్లు మానెయ్యా, లక్ష్మీ నీ కన్నా నా కెక్కువ. తనకేమీ కాదు. SHE IS BEING ATTENDED BY THE CITY'S BEST DOCTORS. సెంటిమెంట్లు వదిలి ట్రైమ్ వాల్యూ గుర్తించు. రేపే పండొమ్మీదో తారీఖు. రేపు సాయంత్రం అయిదింటిలోగా నా భవిష్యత్తు తేలిపోతుంది. లక్ష్మీ అంటే నాకు ప్రేమ లేదనుకోకు. కానీ నేను చెబుతున్నది ఏమిటంటే - నీ ప్రాక్షికల్....”

విద్యార్థి కన్నార్పకుండా గాంధీపైపు చూశాడు. అకస్మాత్తుగా అతడి పెదవుల మీర నవ్వు వెలిసింది. “ప్రా....ష్టీ.....క.....లో” అన్నాడు. “....టీకే. పదండి వెళ్డాం.”

* * * *

వాళ్ళు కర్మాలు చేరుకొనేసరికి అయిదయింది. అక్కణ్ణుంచి బేతంచర్చాపు వెళుతూ వుండగా త్రిరు పంచరయింది. వాళ్ళ దగ్గిర జాకీ లేదు. ఆ రోడ్సుపీట వాహనాలు చాలా తక్కువ. అంతా రాళ్ళ ప్రదేశం. రాయలసీమ పేరు సౌర్యకం చేసుకుంటున్నట్టు.

బాగా అలసిపోయి వుండటంవల్ల గాంధీకి నిద్రాస్తూంది. విద్యార్థి ట్రైమ్ చేస్తున్నాడు. ఆరింటికి చీకటి పడింది. ఇంతలో కారు పెద్ద గుంటలో పడి కుదపటంతో గాంధీ కళ్ళు చిప్పాడు. దాహంతో గొంతు అర్పుకుపోతూంది. చుళ్ళు పెద్ద బండరాళ్ళు, మధ్యలో మట్టిరోడ్లు.

“మనం దారి తప్పేమనుకుంటా” అన్నాడు విద్యార్థి.

“మెయిన్ రోడ్సుమీద డైవర్స్ అని ప్రాసి వుంది. దాంతో ఇటు తిప్పాను.”

“నాకు దాహంగా వుంది.”

“ఇప్పుడెలా ఇంత చీకట్లో.....”

“కారు వెనక్కి తిప్పు.”

“ఎడ్డబింది దారి ఇది. ఇక్కడ రివర్స్ అవదు.”

“నాకు దాహంతో నోరు ఆర్పుకుపోతూంది.”

విద్యార్థి కారు ఆపుచేశాడు. గాంధీపైపు చూసి నవ్వాడు. “నేను మీకన్నా బిలమైవాడ్ది కదా! ఎలా నన్ను నమ్మి ఇరవై లక్కలు తీసుకొచ్చారు?” అని అధిగాదు. అతడు సదెన్గా యా టాపిక్ తీసుకొచ్చేసరికి, ముందు గాంధీకి అతడేం హట్లాడుతున్నాడో అర్థంకాలేదు. అర్థమయ్యాక నవ్వేదు. “సువ్వు నన్నేం శాధిరించనకడ్డేదు. నువ్వెలాంటి వాడివ్వో....న్యాయానికి ఎంత గౌరవం ఇస్తావో నాకు తెలుపు” అన్నాడు.

విద్యార్థి కూడా నవ్వేదు. “నిజమే, నేను న్యాయాన్ని గౌరవిస్తాను! మిమ్మల్ని గౌరవిస్తాను. నాకు తెలిసింది మేలరకం పేపరు ఉత్సత్తి చేయగల నేర్చు వుంది. ఇధరం మన జీవితాలు ఒకేటోట ప్రారంభించాం. నేను మిమ్మల్ని మొదటట్టుంచి గమిస్తూ వచ్చాను. మీరు ఇప్పుడు కోటీ శ్వరుడు కాబోతున్నారు. నేనింకా ప్లాంట్ ఇంజనీర్గానే వుండిపోతాను! నా తెలివిని మీరు ఉపయోగించుకొని కోట్లు సంపాదిస్తున్నారు. అదే తెలివిని నా కోసం చట్టబడ్డంగా నేను ఎందుకు ఉపయోగించుకోకూడదు?”

“చట్టబడ్డంగానా - ఎలా?”

“నా వాటర్ జర్గీలో వున్న నీళ్ళని గ్లాసు ఇరవై లక్కల రూపాయలకి అమృటం ఇచ్చారు”

గాంధీ స్థాయివయ్యాడు. చుట్టూ రాళ్ళు, చీకటి అతడిని పరిహాసిస్తాన్నట్టు అనిపించింది. దాహం మరింత ఎక్కువయింది. ఎక్కుడా సరసంచారం వున్న జాడే కనబడలేదు.

“ఇది అన్యాయం” అన్నాడు గాంధీ.

“ఎది అన్యాయం? థరని డిమాండ్-సఫల్యల బట్టి నిర్ణయించటం అన్యాయమా? అలా అయితే ఇన్నాళ్ళనుంచీ మనం చేస్తున్న వ్యాపారమే తప్పు” అన్నాడు విధ్యార్థి.

“నీ మనసులో ఇంత కుత్తితపైన ఆలోచనలు ఇంతకాలంనుంచీ వున్నాయని అనుకోలేదు.”

“ఉన్న వస్తువుని అమ్మాలనుకోవడం కుత్తితపైన ఆలోచన కాదు. నేనేమీ పిస్తేలు చూపించి మిమ్మల్ని బడిరించటం లేదే మీ కిష్టం లేకపోకు మానేయండి.”

గాంధీ కొంచెంసేపు ఆలోచించాడు. తరువాత అన్నాడు, “కారు ముందుకు పోనిచ్చి, దారి ఎక్కడ వెడల్చుగా వుంటే అక్కడ రివర్చు చెయ్యి.”

విద్యార్థి మారు మాట్లాడకుండా ముందుకు పోనిచ్చాడు. పది నిమిషాలు గడిచేసరికి గాంధీ దాహనికి మరి తట్టుకోలేకపోయాడు. పరమై లక్షలూ విధ్యార్థికి ఇచ్చేస్తే ఇక తను పండం ఓడిపోయినట్టే. ఈ అయిదు సంవత్సరాలు కష్టపడింది బూడిదలో పోనిన వస్తీరే అవుతుంది. కానీ దాహం....

“కారాపు” అన్నాడు. విద్యార్థి కారు ఆపేడు. గాంధీ బ్రీఫిక్ అతనిపై తేసి.... “నీళ్ళ బాటిల్ ఇప్పు” అన్నాడు. విద్యార్థి గాంధీ మొహంవైపు పరికించి చూసి, మారు మాట్లాడకుండా వారు బాటిల్ అందించాడు. గాంధీ నీళ్ళ తాగి, బాటిల్ వెనుక సీటులోకి విసిరేడు. సీటు వెనక్కిపూలి, నిస్త్రాణగా కళ్ళ మూసుకుంటూ “ఇక బేతంచర్ల వెళ్ళనక్కరలేదు. వెనక్కి తిప్పు. ప్రాదృష్టునక్కల్లా మన వూరు చేరుకోవాలి. ఇంకో విషయం. రేప్రాదృష్టున్నంచీ నీకూ-నాకూ ఏ సంబంధం లేదు. పేపరు మిల్లనుంచి నిన్ను తీసేస్తున్నాను. నీకు రావల్చిన దబ్బు తీసుకుని పదించికల్లా నా కళ్ళ ముందునుంచి తప్పుకోవాలి. ఆ తర్వాత ఒక కళ్ళం ఆలస్యంగా నువ్వు కనబడినా నిన్ను పేల్చిపోరేస్తాను. న్యాయభద్రం అయినా కాకపోయినా సరే....”

విద్యార్థి మాట్లాడకుండా కారు రివర్చు చేసేడు. అప్పటికే గాంధీ నిద్రలోకి జారుకుంటున్నాడు. అతడికి ఆళ్ళర్యంగా వుంది. ఎందుకో తనకి ‘డిప్రెషన్’

కలగటులేదు. పండం ఓడిపోతానన్న భావం కలిగించినంత వ్యధి, ఓడిపోవటం కులగటులేదు. యుద్ధం చేస్తున్నంతసేపూ వున్న టస్సెన్కన్నా- యుద్ధం సమాప్తయిందున్న నిశ్చితం ఎక్కువ సంతృప్తినిస్తుంది. రేపేమాతుందోనన్న భయంలేదు. స్టెక్ మార్కెట్ గురించి చింతలేదు. రాజకీయం గురించి బాధలేదు. కార్బూలు విషయమై దిగులులేదు.

చాలాకాలం తర్వాత అతడు హాయిగా నిద్రపోయాడు. రాత్రి ఎంతసేపు గడిచిందో తెలీదు. విద్యార్థి లేపటంతో మెలకుప వచ్చింది. చీకటి మరింత రట్టంగా పుండుటంతో నిద్రమత్తులోనే “అప్పుటి వచ్చేశామా?” అనడిగేదు.

“వచ్చేశాం...” గాంధీ కళ్ళు పూర్తిగా విప్పి పట్టణపు ఛాయలు ఎక్కడా కనబడకపోవడంతో కనెప్పుట్టే అయి.... “విక్కుడికి వచ్చేశాం?” అని అడిగాడు.

“బేతంచర్ల”

గాంధీ అర్థంకాక అయిమయంగా విద్యార్థివైపు చూసేడు. విద్యార్థి బ్రీఫిక్ గాంధీవైపు తోస్తా, “ఉదే మంత్రిగారిల్ల. రండి వెళుచాం” అన్నాడు.

“మరి.....మరి.....”

విద్యార్థి నవ్వుతూ, “నిన్నరాత్రి సరదాగా అలా అన్నాన్నార్” అన్నాడు.

గాంధీకి విపరీతపైన కోపం వచ్చింది. “నన్నే వెధవని చేసి నాటకం ఆడటంలో నీ ఉద్దేశ్యం ఏమిటి?” అన్నాడు కటువుగా.

విద్యార్థి మొహంలో నవ్వు మాయమైంది. “సారీసార్” అన్నాడు నెమ్ముదిగా. “మిమ్మల్ని ఇంతకాలం చూసే చూసే నన్ను ఒక అనుమానం నిరంతరం వేధిస్తూ వచ్చింది. దబ్బు సంపాదించటం నిజంగా అంత కష్టమా అన్న ప్రత్యు అది. దాని సమాధానం కోసం కొద్దిపాటి చారవ తీసుకోవలసి వచ్చింది. నన్ను క్లీమంచండి....ప్లీహ్....”

ఆ కంఠంలో నిజాయితీ గాంధీని కదిలించి వేసింది. కొద్దిసేపు మౌనంగా ఉండి నెమ్ముదిగా “...దబ్బు సంపాదించటం నిజంగా అంత సులభం అంటావా విధ్యార్థి” అన్నాడు.

“లేదు సారీ లేదు” వప్పున అన్నాడు విద్యార్థి. “కేవలం ఈ ఒక్క సంఘటనలో నేను హీరోని అయివుంచీ అవ్వోచ్చుగాక. కానీ జీవితం కేవలం ఒక్క సంఘటనే

కాదు సార్. నేనెప్పుడూ మిమ్మల్ని - మీ జీవిత పంధానీ చూస్తూ నాలో నేనే ఆశ్చర్యపడుతూ వుంటాను. దబ్బు సంపాదించబడం చేతకానివాడు ఎన్ని మెట్టపేదాంతపు కవితలయినా, కబ్బర్లయినా చెప్పనివ్యండి - నిజంగా దబ్బు సంపాదన ఒక కళ! సార్.... టైమ్ పస్సెండు దాటింది. మీ అయిదు సంవత్సరాల గడువూ తీరే ఆఖరిరోజు వచ్చింది. మీరే గెలవచ్చుగాక - ఓదవచ్చుగాక.... ఇక్కడ ప్రశ్న అది కాదు. మీ జీవితం మాలాటివాళ్ళని ఉత్తేజపరుస్తుంది. ఆ జీవితమే ఒక పుస్తకం అయితే అందులో నీతివాక్యం ఎప్పుడూ మాకు మా గమ్మాన్ని సూచిస్తున్న వుంటుంది.... ఇది నా వ్యక్తిగత అభిప్రాయం. నేను మిమ్మల్ని చూస్తూ ఎప్పుడూ మనుసులో అనుకుంటూ వుంటాను - 'ఎవరితను? ఎక్కడివాడు? ఎక్కడ ప్రారంభమై ఎక్కడికి చేరుకున్నాడు - ఎంత మెలకువతో ప్రత్యుహల్ని చిత్తు చేతాడు. నేనెప్పటికైనా ఈ స్థాయికి చేరుకోగలనా?' అని. మీరు నా 'హీ-మాన్' సార్. మీకిది నప్పుగా కన్నించపచ్చు. కానీ ఇది మాత్రం నిజం...."

గాంధి అతడివైపు కన్నార్పకుండా మాశాడు. ఏదో అందామనుకుని మళ్ళీ మానేసి శ్రీక్షేర్ణి చేతుల్లోకి తీసుకుంటూ "సువ్యేస్తుయినా చెప్పు విద్యార్థి - నేను నీకు ఇరవై లక్షలు బాకీ..." అన్నాడు.

విద్యార్థి ఇఱందిగా నవ్వి "మీరు ఒప్పుకుంటే ఇంకొక రకంగా దాన్ని చెల్లగొట్టవచ్చు" అన్నాడు.

"ఎలా?"

"అటీ ఈ రోజు సాయంత్రం అయిదింటికి చెబుతాను..."

"నా పందెం గడువుకీ దానికి ఏదయినా సంబంధం వుందా?" అనుమానంగా అడిగాడు గాంధి.

విద్యార్థి తడబడుతూ 'అపునూ-కాదూ'ల మధ్యగా తలూపేడు.

32

వాళ్ళు అనుకున్నట్టుగా ఆ రాత్రికి రాత్రి తిరిగి వెనక్కి వచ్చేయుటానికి సాధ్యపడలేదు. ముఖ్యమంత్రి వాళ్ళని వడిలిపెట్టలేదు. ఇంత అర్థరాత్రి వెళ్ళటానికి

శ్రీల్ధర్ దని బలవంతం చేసేదు. ఎంత రాజకీయాల్లో పండిపోయినా, ఇరవై లక్షలు - శ్రీ పున్సు నోట్ల కట్టలు-ఆయన ఒక్కసారిగా జీవితంలో స్వంతం చేసుకోలేదు. గాంధికి తను చేసిన సాయం చాలా చిన్నదని తెలుసు. కానీ మాటల్మీద నిలబడి రాత్రికి రాత్రి అతడు అంత దబ్బు తెచ్చి ఇప్పటంతో అతడిమీద అమితంగా గారవం పెరిగింది.

-ఆ తెల్లవారు జామున ఆయన దగ్గిర శలవు తీసుకుని తిరిగి బయల్సేరారు. "ఎన్నింటికి మనం చేరుకోగలం?"

"మధ్యాహ్నం ఒంటిగంట అవచ్చు."

"అప్పటికి పోస్టు వచ్చేస్తుంది...." "అన్నాడు గాంధి. ఎప్పుడూ కనబడని కద్దిగ్గుత అతడి కంఠంలో కనబడింది. "నేను పందెంలో గెలిచానా లేదా అన్న విషయం తేలిపోయే క్షణం ఆది."

"మనం ముఖ్యమంత్రికి ఇరవైలక్షలు ఇప్పటం ఒక్కరోజు ఆపుచేసి పుండవలసింది" అన్నాడు విచ్చార్థి.

"అక్కరలేదు. ప్రజల నమ్మకం మీదనే ఇన్నాళ్ళూ ఆడుకుంటూ వచ్చాను. ఈ ఆంపి ఎత్తుకూడా దానిమీదే వెయ్యానీ. ప్రజలు చాలా ఆప్చిమిస్తులు.... ఆశాపరులు... ఇంతికి రాత్రి అంచి సూటురు వచ్చగా కొట్టేద్దామన్న ఆశతో అయిదారు వందలు దిపాచిట్టు చేసేవాళ్ళు లక్షల సంఖ్యలో వుంటారని నా వూహా. అందులో ఈ రోజు ఆఖరిరోజు. వివిధ విజెంటల్ దగ్గర్రుంచీ యాఖై లక్షలూ వస్తాయనీ, ప్రజల మనస్తుం మీద నేను ఆడుతున్న ఈ ఆఖరి జూదంలో తప్పకుండా గెలుస్తాననీ నాకు నమ్మకం వుంది. రెండింటి లోపులో బ్యాంకులు మూనీస్తారు. ఈ లోపులోనే మనం వూరు చేరుకోవాలి....." అంటూ కారు వేగం పొచ్చించాడు.

ఊరి పొలిమేరలు చేరుకునేసరికి మధ్యాహ్నం ఒంటిగంట దాటుతూంది. గాంధి కంగారుపడ్డాడు. చెయ్యవలసిన పని చాలావుంది. చాలా చోట్లనుంచి బీ.టి.లు (బెలిగ్రాఫిక్ ట్రాన్స్ఫర్ర్) రావాలి. అదీగాక ఒకే రోజు ఒకే బ్యాంకునుంచి యాఖై లక్షలు తీసుకుంటే రకరకాల ప్రత్యులు వుట్టస్తుమవుతాయని, ముందే ధాదాపు పాతిక బ్యాంకుల్లో ఆకొంట్లు ప్రారంభించాడు. అన్ని బ్యాంకుల్లోనూ చీమాండ్ ద్రాప్టలు తీసుకోవాలి. (చెక్కులయితే రామ్మాహనరావు అంత దబ్బు

నిజంగా బ్యాంకులో వుండని నమ్మకపోవచ్చు) ద్రాష్టలు కాక, క్యాష్ రూపంలో పచ్చె దబ్బుని సరిచూసుకోవాలి....

చాలా పని వుంది.... అరగంటలో చెయ్యివలసింది.

కారు ఆఫీసు ముందు ఆపి-వాచీ చూసుకున్నాడు.

1-35 పి.యమ్.

నెనుక సీట్లో నిద్రపోతున్న విద్యార్థి కారు ఆగేసరికి కళ్ళు విప్పి ఆఫీసు విల్హింగు చూసి ఆశ్చర్యంతో “ఇదేమిటి, ఇక్కడకు వచ్చాం” అని అడిగాడు. గాంధి దిగుతూ “నువ్వు ఆస్పత్రికి వెళ్ళు విద్యార్థి! నేను సరిగ్గా అరగంటలో అక్కడ వుంటాను” అంటూ ఆఫీసులోకి పరిగెత్తాడు.

కర్మీలో పూర్తిగా కూర్చోకుండానే భోన్ దగ్గిరగా లాక్ష్మీ వరుసగా ప్రతీ బ్యాంకుకి భోన్చేసి, వివిధ ఏజన్సీల దగ్గిర్చుంచి పోగైన దబ్బు ఎంత వచ్చించే తెలుసుకుంటూ ఒక కాగితం మీద ప్రాసుకోసాగాడు. ద్రాష్టలు తయారుచేసి వుంచితే ఎవర్చుయినా పంపి తీసుకుంటానని చెప్పాడు.

ఆఖరి బ్రాంచ్ భోన్ చేయడం పూర్తయ్యేసరికి రెండు గంటలూ అయిదు నిముపాలు అయింది. బ్యాంకుకి ఒక మనిషిని పంపేడు.

రెండుంపావుకి పోస్టు వచ్చింది.

డైరెక్టగా వచ్చిన ద్రాష్టలు అవి.

బొక్కక్క కవరు విప్పుతూ వుంటే చేతులు వణకసాగేయి. ఈ లోపులో బ్యాంకులకి వెళ్ళిన మనిషి ద్రాష్టలూ, దబ్బు తీసుకువచ్చాడు.

అతడి ముందు నోట్ల కట్టలూ, ద్రాష్టలూ....

అయిదు సంవత్సరాల కరోర్ పరిశ్రమకి ఘలితం గెలుపో ఓటమో తేలిపోబోయే క్లఱం దగ్గిర పడింది.

అంకెలు మొత్తం కాగితం మీద నేనుకోవటం పూర్తయ్యేసరికి పావుగంట పట్టింది. టోటల్ చెయ్యాలి.

ఒకసారి కాగితం వైపు చూసి, గుండెల్చించా గాలి పీల్చుకుని కూడటం మొదలుపెట్టాడు. నాలుగు అంకెలు కూడేసరికి తనకాపని అసాధ్యం అని తేలిపోయింది. ఎంత ఏకాగ్రతతో చేర్చామన్నా కుదరటం లేదు. కూడిక మాటిమాటిక్

క్ర్యాపూంది. ఇక లాభం లేదనుకొని, ఇంటర్వెక్మెలో సెక్రటరీని పిల్చి కూడపని చెప్పాడు. ఆ అమ్మాయి ఎదురు కుర్చీలో కూర్చొని కూడుతూ వుంటే - తల వెనక్కి రాచి కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

రాదాపు పది నిమిపాలు అలా సాగినాయి.

“సార్....”

గాంధి కళ్ళు విప్పాడు.

“టోటల్ చేసేసేను సార్....” నెమ్మిదిగా.... భయపడుతూ అంది.

“ఎంతొచ్చింది?” ఊపిరి బిగపట్టి అడిగేడు. ఆ అమ్మాయి కాగితాన్ని తనవైపు తెప్పుకుని దాన్ని చూస్తూ అన్నది.

“నలభై ఎనిమిది లక్షలా యాభై వేలా అయిదొందలు.”

కర్మీలోంచి ముందు జారిపోయి బల్లని అసరాగా తీసుకుని నిలదొక్కుతున్నాడు గాంధి. ఆ అమ్మాయి గాంధివైపు చూసింది. ఈ పందం విషయం ఇప్పుడు ఎవరికి శెలియనిది కాదు. తన లెక్క తప్పయితే ఎంత బాపుఱ్ఱు అనుకుంటూ మళ్ళీ చూసింది. కానీ కరెక్టుగానే వుందది. లేచి ముందు గదిలోకి వచ్చేసింది.

చేతులు బల్లమీద ఆన్ని కళ్ళు మూసుకొని అలా ఎంతసేపు వున్నాడో అతనికే తీసిదు. గదియారం మూడుస్తుర్ కొట్టింది. ఇంకా గంటస్తుర్లో లక్క యాభయ్ వేలు ఎక్కువుంచి సంపాదిస్తాడు?... ఆ సంపాదన కూడా ‘అప్పు’ అయి పుండకూడదు....

గెలుపైనా బాపుఱ్ఱు - పూర్తి ఓటమి అయినా బాపుఱ్ఱు! కానీ.... కానీ ఇంత తక్కువలో గెలుపు చెయ్యి దాచిపోవటం ఎంత బాధాకరం.

ఆ గదిలో నిశ్శబ్దాన్ని భరించలేక అతడు బయటికి వచ్చేడు. తన ఛాంబర్ తలపు తెరిచి బయటకు వస్తూ ముందు గదిలో దృశ్యాన్ని చూసి విచలితుడయ్యేదు. అతడి సెక్రటరీ - ఆ పడ్డనిమిదేళ్ళ అమ్మాయి, తన టైమ్ మిషన్ ముందు కూర్చొని వెళ్ళి వెళ్ళి ఏదుస్తూంది. అతడు ఆమె దగ్గరగా వెళ్ళి విష్టుండని అడిగాడు. ఆ అమ్మాయి వెంటనే జపాబు చెప్పలేదు. తరువాత నెమ్మిదిగా, “మనం....మనం....చెప్పిపోయాం సార్” అంది.

బక్సారిగా చల్లటి నీళ్ళు ముఖంమీద పడినట్టు, వెన్ను జలదరించి గాంధీ నిశ్చేష్టుడయ్యాడు. అది అనందమో, విప్పాదమో తెలీదు కానీ తన వెనుక యింతమంది వున్నారన్న భావం అతడి మనసుని కుదిపేసింది. కళ్ళలో నీరు గిరువు తిరిగింది. కానీ వెంటనే తేరుకొని జీవం లేని నవ్వుతో “ఇట్ట ఒకి... బీ టైట్ అంటూ ఆమె చేతిని తట్టాడు.

ఇంతలో బయట తలుపుమీద, కొట్టిన చప్పుడయింది. క్షణం తరువాత తలుపు తెరుచుకుని ఇద్దరు వ్యక్తులు లోపలికి వచ్చారు. ఒకరు సూటులో వున్నారు- ఇంకొకరు సిల్కు లాట్టు పంచెలో వున్నారు. చాలాకాలం తరువాత చూసిన గాంధీ వారిని గుర్తుపట్టగలిగాడు. ఒకప్పుడు టి.ఎఫ్.టి. కంపెనీ స్థాపించిన వారితో టాటావాలా కాక మిగతా ఇద్దరూ వాళ్ళు!

ఫెర్మాండెజ్... త్రివేది.

*

*

*

అతిరథులూ, మహారథులూ అదుతున్న ఈ అటలో ఏ గమ్మం లేకుండా మిగిలిపోయినది ప్రియంవద మాత్రమే. గాంధీ జీవితం లాగే ఆమెది కూడా ఎక్కడు ప్రారంభమయి, ఎక్కడే తేలింది. పెళ్ళయిన తరువాత హీనచరితుడయిన ఆమె భర్త ఆమెని చరిత్ర హీనురాలిని చేశాడు. ఒకసారి నైతికంగా పతనమయిన తరువాత ఆమె భర్తతో పాటు ఆ చీకటి ప్రపంచంలోనే పయనించింది. లక్ష్మీ, ఆమెకి మొదటినుంచి పడలేదు. లక్ష్మీస్వచ్ఛత ఆమెను భయపెట్టేది. రామోహనరావు హానుమంతరావుని తన మనిషిగా గాంధి శిఖిరంలో ప్రవేశపెట్టినప్పుడు, భర్తతో పాటు మొదటిసారి గాంధీని చూసింది. అప్పటివరకూ ఆమె చూసిన జీవితం వేరు. ఆ ప్రపంచంలో మగవాడు స్నేహి కేవలం ఆట వస్తువుగానే చూసేదు ఒక గమ్మాన్ని నిర్ణయించుకుని, దానివైపే దీక్షతో సారిపోయే గాంధీలాటి వ్యక్తి ఆమెకు అప్పటివరకూ తారసపడలేదు. అతడివైపు ఆకర్షితురాలై ఆ ఇన్ఫాక్యూలేపస్టలో భర్త గూఢచారితనం గురించి చెప్పేసింది. గాంధి రామోహనరావు ఎత్తుని తిప్పి కొట్టాడు. భలితంగా భర్త ఏమయ్యాడో తెలయని స్థితి ఏర్పడింది. ఆ నీస్సుహయ స్థితిలో అనాధగా రామోహనరావు ఇంట్లో ప్రవేశించి అతడి రహస్యాలు తెలుసుకొచ్చి

గాంధి కోరాడు. అందులో అంతర్లీనమైన కష్టం ఆమెకు తెలుసు. పెళ్ళయిన మెరట్లో భర్త ఈ విధమైన వెసులుబాటు కోసమే ఆమెని ట్రాన్స్ఫార్మ్ చేశాడు. మళ్ళీ ఇప్పుడు కొంచెం గౌరవప్రదంగా గాంధీ.....

ఆమె హోనంగా దీనికి వప్పుకుంది. ఆమెకి పెద్దగా లోకజ్ఞానం లేదు. కానీ గడ్డిపువ్వుకూడా ఓ విలువ ఆపాదించబడుతున్నందుకు ఆమె సంతోషించింది. ఇందులో ఆమె కొత్తగా కోల్పోయేది ఏమీలేదు.

“హనుమంతరావు ఏమయ్యాడో తెలిసేవరకూ ఆమె మనింట్లోనే వుంటుంది” అన్న మిషమీద రామోహనరావు ఆమెని తన అవుద్య హోనలో పెట్టాడు. అప్పటికే అతడికి గుండెనొప్పి, భార్య చచ్చిపోయి రెండు సంవత్సరాలైంది. తెలివైన హరికి తొందర్లోనే విషయాన్ని గ్రహించింది. భర్తతో వున్నప్పుడు లక్ష్మీ సుంచి ఏ విధమైన ఘృతిరేకతని ఎదురోపులసి వచ్చిందో, ప్రియంవద ఆడే రకమైన వృత్తిరేకతని రామమోహనరావు ఇంట్లో హరికి సుంచి ఎదురోపులసి వచ్చింది. పక్క బిగువున తన మనసులో ఆలోచనల్ని అదిమిపెట్టి గాంధీ చెప్పినపని పూర్తిచేసింది. భలితంగా రామోహనరావు ఇంటిమీద సి.బి.ఐ. ట్రెడింగ్ జిరిగింది. ఆ తరువాత ఆమెకి ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు. గాంధి కృతఘ్యుడు కాదు. తెలిసిన చోట చిన్న ఉద్యోగం ఇప్పించాడు. అప్పటికే లక్ష్మీ పేరు మిల్లకి వెళ్ళిపోయింది. గాంధి ఒక్కడే వుంటున్నాడు. అందువల్ల ఆమె అతడింట్లో వుండక చిన్న ఇల్లు తీసుకుంది. ఒకసారిగా ఆమె జీవితంలో హున్స్యూత ప్రవేశించింది. యుద్ధం అయిపోయిన తరువాత కొనప్రాణంతో వున్న సైనికుడై మిగతా వారందరూ వదిలేసి వెళ్ళిపోతే ఆ రాత్రి రణరంగపు నీశ్వర్బుంలో పోయేప్రాణం కోసం ఎదురుచూస్తూ పదున్న పరిస్థితి ఆమెది. రామాయణంలో ఎవరి సాసుభూతీ లభించని క్రేతెయి పాత్ర లాటిది ఆమె స్థితి.

చాలా మామూలుగా - కానీ నాటకీయంగా జరిగింది ఆ సంఘటన. ఆ రోజు ఆమెతో పాటు పనిచేసే స్నేహితురాలు ప్రియంవదని భోజనానికి పిలిచింది. వాళ్ళ దగ్గర టేచ్ రికార్డరు పున్నట్లు ఆమెకి తెలుసు. తమింట్లో ఎప్పుడో భర్త తెచ్చి పడేసిన శ్యాస్తుల్లు వున్నాయి. ఎలాగూ తనకి పనికిరావని వెళ్లి స్నేహితురాలికి ఇచ్చింది.

భోజనాలయి ఇద్దరూ కూర్చున్నావు, ఆపిడ టేప్ రికార్డరు పెదుతూ “సుమ్మి తెచ్చిన టేప్స్‌లో మంచిపాటలు ఏమైనా వున్నాయా?” అని అడిగింది.

“నేనెనలు వినశేడు” అంది ప్రియంవద. ఇంతలో టేప్స్‌నుంచి తన భక్తుగొంతు, లక్ష్మీ గొంతు వినబడగానే ఉలిక్కిపడింది.

“.....ఆఁ రెండు నెలలు కావోస్తాంది.”

“అలాటి లెక్క ఎదీలేదు-రెండో నెల అనుకుంటా..”

ఆ సంభాషణ అర్థంకాక-ఆమె ఆలోచనల్లో వుండగానే, ఆమె ప్రైండు ఆ క్యాసెట్ తీసేసి రెండోది పెట్టింది. మధ్యలో ఆపిఓయిన సంభాషణ కొనసాగినట్టు ఆ రెండో దానిలో మాటలున్నాయి. అయితే ఈసారి భక్తు గొంతు ఒక్కటి వినబడింది.

“ఎంత కాలమయింది మీ పెళ్ళయి?” అంతే, అతడెవరితో మాట్లాడాడో అందులో సమాధానంలేదు. మళ్ళీ అతడి ప్రశ్న వినబడింది. “....ఎన్నో నెల?”

ఆమెకు వప్పున ఏదో అర్థమయింది. దాంతో మంచ విడిపోయినట్టు అంతా విడిపోసాగింది. తన భక్తు మాయమహాన్యానికి ముందుక్కణం టేప్‌రికార్డర్లు పెట్టుకుని పనిచెయ్యటం- ఎవరో ఇద్దరు వ్యక్తులు రావటం- అతడు వెళ్ళిపోవటం- తరువాత రామ్యాహసరావు రావటం- క్యాసెట్ తీసుకువెళ్ళటం- హరిక అప్పట్టుంచే ముఖవంగా వుండటం- గాంధీ ప్రసక్తి వచ్చినప్పుడల్లా నిరాసక్త చూపించటం- దీని వెనుకవున్న కారణం అంతా అర్థమయి చటుక్కున్న లేచి నిలబడింది.

క్యాసెట్లు రెండూ తీసుకుని బయటకు పరిగెదుతున్న ప్రియంవద వైపు ఆశ్వర్యంగా చూస్తూ వుండిపోయింది ఆమె స్నేహితురాలు.

రోడ్స్‌మీద కూడా ఆటోస్టోండ్ వరకూ దాదాపు పరుగెదుతూనే వుంది ప్రియంవద. ఈ అపొర్స్‌న్ని ఎలాగయినా తొలిగించాలి. పందెం గడువు లోపలే అది జరగాలి. హరిక మొహంలో తిరిగి నవ్వు కనిపించాలి. తనపట్ల వాళ్ళకి ఏ చౌకభారు అభిప్రాయమైనా వుండనీ- ఆ జంటికి ఈ మాత్రం సాయం చెయ్యగలిగే ఈ గడ్డివువ్వుకీ ఓ సార్థకత ఏర్పడుతుంది. కైక జటాయువు అవుతుంది. తన భక్తు వాళ్ళకి చేసిన ద్రోహనికి తను బుఱం తీర్చుకున్నట్టు అవుతుంది.

ఆమె రామ్యాహసరావు ఇంటికి చేరుకొనేసరికి నాలుగున్నర అయింది. ఆమె శాంటోస్ కొంతకాలం వుంది కాబట్టి ఆక్రద నోభర్సు ఆమెకి తెలుసు. వాళ్ళు శాంటోస్ రంగులు వేయటం అప్పుడే ప్రారంభించారు.

“అయ్యారు అమ్మాయితో కలిసి దేశం పడిలి వెళ్ళిపోయారు! ఈ ఇల్లు తమ్ముస్తారు” అన్నారు. ఆమె కట్టాబే అయింది. విషయం తెలుసుకుని వ్యామాశ్రయానికి పరుగిత్తింది.

*

*

*

“మాకీ సాయం చెయ్యండి సాబ్. మీ బుఱం వుంచుకోము” అన్నాడు త్రివేది. గాంధీకి ఆశ్వర్యంగా వుంది. దాన్ని అణుచుకుంటూ “నేనేం చెయ్యగలను” అని అడిగాడు.

“అలా అనకండి. మికెంత పలుకుబడి వుండో... ప్రైం మినిష్ట్ర్ దగ్గర మీరెంత పసుపతో వుంటారో మాకు తెలుసు” అన్నాడు ఫెర్రూండెస్. వార్తలు ఎంత శోందరగా పాకిపోతాయో అనుకుంటూ తలత్తి చూసేడు గాంధి. వీళ్ళిద్దరేనా భక్షపుడు తనని నల్లిని నలిపినట్టు నలిపి పారేద్దామని టి.ఎఫ.టి. కంపెనీ పెట్టింది? వీళ్ళేనా అప్పటి తన అమాయకత్వం మీదా- అజ్ఞనం మీదా ఆడుకున్నది? తన భావాల్ని తనలోనే అణుచుకుంటూ- “ఏం కావాలి మీకు?” అని అడిగాడు.

ఫెర్రూండెస్ ఆశగా తలత్తాడు. “శివకైలాస్ బ్యాంకు కైరైన్ పదవి భాళీ అయింది కదా. రామ్యాహసరావుని తీసేశారు. ఆ పదవి త్రివేదికి వచ్చేట్లూ కాస్త చూడాలి.”

“మరి మీకేం కావాలి?” గాంధి అడిగాడు.

త్రివేది అందుకుని “రామ్యాహసరావు పేపరు మిల్లు యిష్పుడు గవర్నరుమెంటు చూస్తుంది కదా సాబ్. ఆ వేలం పాటలో ఎలాగయినా ఫెర్రూండెస్కి వచ్చేట్లూ చెయ్యాల్సి” అంటూ నవ్వేడు.

మూడు రాబందులు చచ్చిన ఎద్దుమాంసాన్ని తింటూ వుంటాయి. అందులో ఒక రాబందు గొంతులో ఎముక ఇరుక్కున్ని అది భస్తుంది. మిగతా రెండు రాబందులూ ఎండిన ఎద్దుని వదిలేసి తమతోచీ రాబందు మాంసం కేసం లెగబడతాయి. అలాటి పక్కల్లా కనబడ్డారు తన ముందు కూర్చున్న ఇద్దరూ!

మంచో చెడో.... ముగ్గురూ కలిసి ఇంతకాలం కొన్ని పసులు చేశారు. ఇప్పుడు రామోహనరావు పతనం అయ్యేసరికి- అతడిని వదిలేసి తన వెంట పదుతున్నారు. నిజంగా బిజినెస్ మెన్ అంటే వీళ్ళు!!

గాంధీ ఆలోచనను మరోలా అర్థం చేసుకున్న త్రివేది.... “మీరు మమ్మల్ని క్షమించాలి సాబ్....” అన్నాడు. “అప్పుడు నేను రామోహనరావుకి చెప్పాను. ఈ కుర్రవాడు చాలా చిన్నవాడు. అమాయికుడు.... నీ బిజినెస్ ట్రాక్ట్స్ అన్ని అతడిమీద ప్రయోగించి పాపం.... అతడిని నాశనం చెయ్యకు’ అని. వినిశేషు అతడు. దేవుడున్నాడు సాబ్. అతడెప్పుడూ మీలాంటి మంచివాళ్ళని కాపాడుతూనే వుంటాడు. ఆ రామోహనరావు చేసిన పనిలో మేమూ వున్నందుకు ఆ తరువాత ఎంత బాధపడ్డామో మాకే తెలీదు. ఏది ఏపైనా మీరు ఈ రోజు ఈ ప్రాజెక్టును వచ్చినందుకు మాకు చాలా సంతోషంగా వుంది. పాతవైరాలు మర్చిపోండి. అడ్ మేము కోరేది.”

గాంధీ ఓ క్షణం ఆగి అన్నాడు.... “మీరు చెప్పింది బాగానే వుంది కానీ సేహు వ్యాపారస్తుట్టే... మీకు ఈ రెండు సహాయాలు నేను చెయ్యగలను. ధానికి సాక్ష దౌర్కి ప్రతిఫలం ఏమిటి?” అన్నాడు.

అతడంత ఔరెక్కగా అడుగుతాడని వ్యాపాంచని ఇద్దూ బిత్తరపోయారు. ఫెర్ర్యూండెస్ చప్పున తేరుకుని నవ్వుతూ, “మీ బుఱం వుంచుకోం. మీరు వ్యాపాంచని విషయాన్ని బుఱటపెట్టి సహా బయటపెట్టి మిమ్మల్ని ఆసందింప చేస్తోం” అన్నాడు.

“ఏమిటి, అంతా నేను వ్యాపాంచని విషయం?”

“మా పస్సు....” నసిగేడు త్రివేది. అంత అవసరార్థం వచ్చికూడా పట్టు దొరికేసరికి వదిలిపెట్టని అతడి వ్యాపార దక్కతకి ఆశ్చర్యపోతూనే “చేస్తోను” అన్నాడు గాంధి.

ఫెర్ర్యూండెస్ ట్రీఫ్కెక్స్ లోంచి కాగితాలు తీసి గాంధి ముందు పెడుతూ- “ఇవీగో సాబ్ పేపర్లు. భారత ప్రభుత్వాన్ని మోసంచేసి స్విస్ బ్యాంక్ లో రామోహనరావు డబ్బు దాచుకున్నట్టు బయటపెట్టి పత్రాలు. చాలా కష్టపడి సంపాదించగలిగాం. ఏటిని మీరు ప్రభుత్వానికి వెంటనే అందజేస్తే అతడి ‘పీసా’ కాన్సిల్ అపుతుంది” అన్నాడు.

గాంధీ నిరాసక్కంగా వాటిపై చూస్తూ “అతడి పీసా నేనెందుకు కాన్సిల్ తేయటం? దానివల్ల నా కొచ్చే లాభం ఏమిటి?” అనడిగాడు.

“అదేమిటి సాబ్? మీతో పండంకాసి ఆ గదువు లోపలే అతడు పారిపోతూ వుంటే- అతడిని ఆపుచెయ్యుద్దా!” అన్నాడు త్రివేది.

అది పొక్కి! ఒక్కపోరి గది కంపించినట్టయింది. గాంధి తను వింటున్న చాటల్ని నమ్మలేకపోయాడు. రామోహనరావు పారిపోతున్నాడా- గదువు భోవలే.....అంటే.... అంటే.... ఈ రోజు సాయంత్రం లోపలే.... మరి హరికి పుయింది? అతడి మెదులులో హోరు ప్రారంభమయింది. తనకు తెలియకుండానే ఈ వెనుక ఇంత షాఫ్ట్ వేసాడా రామోహనరావు.... దీన్ని దీన్ని ఎలాగయినా అపుచెయ్యాలి. అతడి ప్రించిక్కు అప్పుత్తుంగా బిగుసుకున్నాయి.

గాంధీ మొహంలో మారుతున్న భావాల్ని చూసి తాము కొట్టపలసిన బోటీ క్లోము అనుకున్నారు త్రివేది, ఫెర్ర్యూండెస్లు. రామోహనరావు పలాయనం ప్రియం గాంధీకి ఇంతవరకు తెలీదన్న విషయం వారికి విస్మయంతో పాటూ తసందాన్ని కలుగజేసింది. ఇక తమ పస్సు నెరవేరిస్ట్టు! గాంధీకి తాము చేసిన సాయం తక్కువదేమీ కాదు. ఆ మాటే గాంధీకూడా అన్నాడు. “చాలా సంతోషం త్రివేది సాబ్! ఈ విషయాన్ని అంత కష్టపడి ఆధారాలతో సహా నా వరకూ కీసుకు వచ్చినందుకు నేనెప్పుడూ మీకు బుఱటపడి వుంటాను. కాని విచారకరమైన సుఖమేటంటే! నేను ఈ సాయంత్రం రామోహనరావు దేశాన్ని వదిలి వెళ్ళిపోకుండా అపి సాధించగలిగిది ఏమీలేదు.”

“అదేమిటి సాబ్... ఎందుకు?”

“ఎందుకంటే, నేను పండం షరతు ప్రకారం యాభై లక్ష్మలూ సంపాదించ లేకపోయాను కాబట్టి.”

ఒక్కపోరిగా ఆ గదిలో చీమ చిటుక్కుమంటే వినబదేటంత నిశ్శబ్దం ఇఱుముకుంది. దాన్ని చేసిన్న గాంధీయే మళ్ళీ అన్నాడు.

“పండం మొత్తానికి లక్ష యాభై వేలు తక్కువ వచ్చినయ్యి.... అది కూడా సమకూడిన పక్కంలో కదిలే విమానం నుంచయినా రామోహనరావుని క్రిందికి రాగుతాను. కానీ ఇప్పుడెలా- ట్రైము సరీగ్గా గంట కూడా లేదే” అని, ఏదో స్పృహించినట్టు మధ్యలో మాటలు ఆపి, వారిపై చూసేడు. చూసి నవ్వాడు.

“మీకు నేను చేయబోయే రెండు సహాయాలకిగానూ ఏమ్ముళ్లు నేనా లక్ష్మి యాభై వేలూ అడగవచ్చు. కానీ అది చట్టబద్ధం గాదు. మా పందం చట్టబద్ధంగా దబ్బు సంపాదించాలనే తప్ప లంచం తీసుకోకూడదు.”

శ్రేతరిద్దరూ తేలికగా హృషిరి పీల్చుకున్నారు. అతడేగానీ ఆ మొత్తాన్ని అడిగి వుంటే వాళ్లిద్దరూ ఇరుకునపడి వుండేవారే. ఎందుకంటే ఆ రెండు పనుల ఫరీదూ (బ్యాంకు డైరెక్టర్ పదవి + మిల్లు వేలంపాట) కలిపి లక్ష్మి యాభైవేలు చెయ్యడు.

తమని గాంధీ ఇఖ్యందిలో పెట్లలేదన్న సంతోషంతో త్రివేది “కావాలంటే ఇదబ్బు నేను అప్పగా ఇస్తాను సాచ్” అన్నాడు.

“ఎలా? సాయంత్రం లోపులో అంత దబ్బు ఎక్కడ దొరుకుతుంది - బ్యాంకుబు మూసేస్తారుగా?”

త్రివేది కుర్తీలోంచి లేచి....

“చీరింక ఈ విషయం గురించి ఆలోచించకండి సాచ్! మా పరపతి గురించి మీకు తెలీదు. నేనిప్పుడే వెళ్లి కావల్సిన దబ్బా - ప్రామినరీ నోటూ తెస్తాను” అన్నాడు. అంత హాడాప్పడిలోనూ అతడు ప్రామినరీ నోటు గురించి మర్చిపోతేడు.

“ప్రామినరీ నోటు అంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. మా పందంలో పరతు ప్రకారం, నేను యాభై లక్ష్మి సంపాదించాలే తప్ప, అప్పు తీసుకోకూడదు” అన్నాడు గాంధీ.

“ఈ విషయం రామోహనరావుకి తెలియవలసిన అవసరం లేదుగా?”

“క్షమించండి - అలాటి మోసం నేను చెయ్యును.”

గదిలో తిరిగి నిశ్చబ్బం అలుముకుంది. పందం ఓడిపోతూన్న గాంధీని తమ పనులు చెయ్యమని మరోసారి అడగటం ఎలా అని ఆలోచిస్తున్నారు ఇద్దరూ. అంతలో ఏదో అలోచన స్ఫూర్ధించినట్టూ గాంధీ - “ఒకలా చేస్తే బావుంటుంది” అన్నాడు. ఇద్దరూ ఆత్రుతగా ముందుకు వంగేరు.

“నా పేపరు మిల్లు తాలూకు పేర్లు అమ్మేస్తే...” తనలో తనే అనుకుంటున్నట్టు అని - “మీకు తెలుసుగా, దండకారణ్యం ప్రాంతంలో నాకో పేపరు మిల్లు వుందనీ! అనసు దాంతోనే నేనింత పైకి రాగలిగాను. ఆ మిల్లు అంటే నాకెంతో ఇష్టం-కానీ తప్పదు. నా జీవితంలో అన్నింటికన్నా ముఖ్యం, ఈ పందం నెగ్గటం... దానికోసం సర్వం కోల్పోయినా ఘర్యాలేదు” అన్నాడు అవేశంగా. ఆ ఆవేశంలో కొఢ్హా విషాదం కూడా మిళితమై వుంది.

అతడు మాట్లాడుతూనే వున్నాడు - ఫెర్మాండెజ్ ఆలోచించటం మొదలుపెట్టాడు.

ఈ మిల్లు తను కొనేస్తే, దీనితోపాటూ రామోహనరావ్ ది కూడా తనది అవుతుంది. కాబట్టి - పేపర్ పరిత్రమలో మకుటంలేని మహారాజులా వెలగొచ్చు. కానీ తన ఆత్రుత బయట పెట్లకూడదు... గాంధీ ఎలాగూ దబ్బు తొందరలో వున్నాడు. అందులోనూ అయిదింటి లోపులో కావాలి దబ్బు. తాము కొఢ్హా బింకంగా వుంటే అతడే దిగి వస్తాడు. పేర్లు భీప్గా కొట్టేయవచ్చు.

ఫెర్మాండెజ్ ఆలోచించినట్టే గాంధీ ఆత్రుంగా “ఆ పేర్లు మీరు కొనుక్కుంటారా? లక్ష్మి యాభయ్ వేల పేర్లు ‘ఎట పార్’ ఇచ్చేస్తాను” అన్నాడు.

శ్రేతలు ఇద్దరూ హృషిరి బిగపట్టారు. ఆనందాన్ని బయటికి కనిపించ నివ్వలేదు. మార్కెట్లో దాని విలువ మూడు లక్షలదాకా వుంది. పందం గౌలవాలనే తొందరపాటులో ఇతడున్నాడు. ఈ కుర్రపాడి కింకా వ్యాపారపు మెలకువలు తెలియలేదు.

త్రివేది మర్యాద, నెమ్మిదితనం నిండిన కంఠంతో - “మీరంత చెప్పాలా సాచ్! తప్పకుండా కొనుక్కుంటాం. ధరదేముంది?” అని మళ్లీ గాంధీ మనసు మార్చుకునే లోపులో భోన్ డగ్గరికి లాక్కునీ, తన బ్యాంక్కి భోన్ చేసేదు.

సరీగ్గా అయిదు నిముషాలలో రాతక్కేతలు పూర్తయ్యాయి. విద్యార్థి సంతకం పెట్టిన పవర్ ఆఫ్ అటార్టీని గాంధీ వారికి అందజేసి, పేర్లు అమ్మేసేదు. ఫెర్మాండెజ్ లక్ష్మి యాభయ్ వేలు క్యాష్ గాంధీకి అందజేసేదు.

అందరూ కరచాలనం చేసుకున్నారు. “కంగ్రాచ్యులేషన్ సాచ్ మీరు పందం గెలిచారు.”

“థాంక్యూ” అన్నాడు గాంధీ. అతడి మొహం ఆనందంతో వెలిపోతూంది. అదే అవకాశంగా “మా పన్న...” అంటూ నసిగేదు త్రివేది.

“తప్పకుండా చేసిపెడతాను.”

ఇద్దరూ బ్రీఫ్స్కుసులు తీసుకుని బయటకొచ్చి కారు ఎక్కారు.

వాక్కు వెళ్లిపోయాక గాంధీ కవరు తీసుకుని ఒక వాక్కం ప్రాసి పోస్టు చెయ్యమని సెక్కటరీకిచ్చాడు. కాబ్దో త్రివేది, ఫెర్మాండెజ్లు ఒకరి మొపోలు ఒకరు చూసుకుని గుంభనంగా నవ్వుకున్నారు. “ఈ సాయంత్రం మనకి చాలా అదృష్టం తెచ్చిపెట్టింది” అన్నాడు త్రివేది.

“ఈ మాట ఎక్కడా పైకి అనకు. ఆ కుప్రాది అవసరాన్ని మనం యిలా ఉపయోగించుకున్నామని అతడికి ఎవరయినా నూరిపోస్తే మళ్ళీ మన పసులు చెయ్యుదు” అన్నాడు ఫెర్ఱూండెజ్.

వాళ్ళ ఇళ్ళకి చేరుకునేనికి ఆ సాయంత్రం తాలూకు దినపత్రిక వచ్చింది. ‘కాగితానికి’ లేవీ పెరుగుతున్నట్టు రాష్ట్రపతి ఆర్థినెన్న జారీ చేసిన వార్త ఆ స్వాస్తిన్తో వచ్చింది. దాంతో కంట్రోలు ధరకి పేపరుని అమ్మలేని మిల్లుల పేరు ధరలు రాత్రికి రాత్రి సగానికి సగం పడిపోయాయి. ఆ మరుసలిరోజు, సోల్ సెల్బింగ్ ఏజెస్టీలు రద్దుచేయబడుతున్నట్టు ప్రభుత్వ ఉత్తర్వు ఇచ్చింది. ఆ వార్తకూడా బయటకు రాగానే పదిరూపాయల పేర్లు రెండున్నర అయింది. లక్ష యూసై వేలకు కొనుకుశ్శు పేర్లు ధర నలభయ్య వేలకి పడిపోయింది. రెండ్రోజుల్లో ఫెర్ఱూండెజ్, త్రివేదీలకి లక్ష పైగా నష్టం వచ్చింది. మూడోరోజు ఇద్దరికి పోస్టులో చెరో కవరూ వచ్చింది. అందులో ఒకే ఒక వ్యాసం వుంది.

టి.ఎఫ్.టి. అంబీ ‘టిట్ ఫర్ టాట్.’

*

*

*

అమెకు విమానాత్మయం కొత్త గేటు దగ్గిర బిక్కెట్టు కొనుక్కోవాలని చెప్పారు. కొంటరు దగ్గిరకి వెళ్ళి కొనుక్కాని, లోపలికి ప్రవేశించింది. విమానం ఎన్ని గంటలకో అమెకి తెలీదు. వాళ్ళ వున్నారో వెళ్ళిపోయారో కూడా అనుమానమే. రెండు మూడు చోట్ల నుంచి విమానాలు వచ్చే సమయం అవటంతో ఆ హలు కిటికిటలాడుతూ వుంది. అదృష్టపథశాత్తూ అమెకి వాళ్ళు కనపడ్డారు. ఒక మూల ఆయన కూర్చొని వున్నాడు. కొంచెం దూరంలో హోరిక బుక్కస్టులు దగ్గిరనిలబడింది.

అంత ఆత్మతలోనూ అమె మనసు చివుక్కుమంది. ఎప్పుడూ ఎంతోమంది చుట్టూ వుండగా మధ్యలో ఒక అధిపతిగా వెలిగే రామమాహనరావు, ఇప్పుడో బికారిలా - చిక్కుచిక్కుమంటూ ఒక మూల ఒక్కడే కూర్చొని వున్నాడు.

అతను కూడా అమెని-అదే క్షణం చూసేడు. పాత పరిచయంతో గొడవ చేయటానికి వచ్చిందేమో అని భయపడ్డాడు. ప్రియంవద మాత్రం హోరిక దగ్గరకు వెళ్ళింది. అమె దాదాపు రొప్పుతూ వుంది. ఏదో చెప్పాలన్న ఆవేశంతో ఎలా మెరలు పెట్టాలో తెలియలేదు.

“నేనూ....నేనూ....” అంది. “.....నేను నీతో కొద్దిగా మాటల్లాడాలి.”

హోరిక విస్పయం చెందినా. దాన్ని బయటకు ప్రకటించకుండా ఏమిటీ’ అంది. ప్రియంవద చెప్పటం ప్రారంభించింది. ఆమె ఒకసారి మాటల్లడటం ప్రారంభించగానే మాటలు వాటంతట అవే వచ్చినయ్యు.

“....మీరు అనుకుంటున్నదంతా తప్ప. లక్ష్మీకి, గాంధీకి మీరనుకునే నంబంధం విమీలేదు. అంతా మా అయన చేసినది. దానికి సౌక్ష్మ్యాలు ఇవిగో - ఈ పేపులు.... ఏదో మాటల్లాడి, దానికి వేరే అర్ధాలు కల్పించాడు. లక్ష్మీ గర్భపతి కాదు... కేవలం మీ మనసు విరిచెయ్యటానికి ఈ ప్లాన్ వెయ్యిఖండి” అంటూ తన మాటలు అసలు ఆమెకి అర్ధమయ్యాయా లేదా అన్న అనుమానంతో ఆమెకేసి చూసింది. కానీ హోరిక ముఖంలో కొత్త విషయం వింటున్న ఆశ్చర్యం ఏమీ కనబడలేదు. నవ్వుతూనే, “ఈ విషయం నాకు తెలీదని నువ్వెందుకు అనుకుంటున్నావ్?” అంది.

ఈసారి ఆశ్చర్యపోవటం ప్రియంవద వంతయింది. ఆమె నిశ్చేష్టాలై “అంబీ” అంది.

“గాంధీ పెళ్ళి చేసుకోకుండా ఒక అమ్మయిని మోసం చేస్తాడంటే నేను నమ్మును. బేపు విస్పప్పుడు కంగారుపడిన మాట నిజమే. కానీ నవలా నాయకలా అపార్థంతో నేనేమీ మనసు పాడుచేసుకోలేదు. సరిగ్గా ఒక గంట ఎంక్యూయిరో లక్ష్మీ-గాంధీల స్నేహపు స్వద్భుత బయటపడింది.”

“మరి గాంధీ మీద మనసు విరగకపోతే ఇలా అతడి నుంచి దూరంగా వెళ్ళిపోవటం దేనికి....?”

“నా ఎంక్యూయిరీ ఒక గంటతోనే ఆగిపోలేదు కాబట్టి” అంది హోరిక. ఈసారి ఆమెలో రవ్వంత విషాదం తొంగి చూసింది.

ప్రియంవదకి ఏమీ అర్థంకాలేదు. “అంబీ” అంది అయిమయంగా.

“పెళ్ళిరా ప్రియంవదా, అర్థం చేసుకోగలిగితే ఆ మాత్రం చాలు. ప్రమ శీసుకున్నందుకు నీకు నా కృతశ్లుతలు” అని అక్కడుంచి తండ్రి దగ్గరకు వెళ్ళిపోయింది హోరిక. ఏం చేయాలో తోచక ప్రియంవద అక్కడే ఒక క్షణం తటపటూయించింది. అక్కణ్ణుంచి బయట కొచ్చేసింది.

*

*

*

“మే ఐ కమిన్ సర్”

“ప్రైజ్ కమిన్”

సెక్రెటరీ లోపలికి వచ్చింది. గాంధీ ముఖాన్ని చూడగానే ఆ అమ్మాయికి అర్థమైపోయింది.

గాంధీ నవ్వి “గెల్చం” అన్నాడు. ఒకేమాట.

ఆ అమ్మాయి కూడా నవ్వి ‘ఆఫీసులో అందరికి తెలిసిపోయింది సార్’ అంధి. గాంధీ ఆశ్చర్యంతో ‘ఎలా’ అని అడిగాడు.

“మార్యాడీవాళ్ళు రావటం....బ్యాంకుకు భోన్ చెయ్యటం....”

“మనవాళ్ళు నా కన్నా తెలివైన వాళ్ళులా వున్నారే....” అని ఆగి, “అందరూ ఇళ్ళకి వెళ్ళిపోండి. యు ఆల్ సెలబ్రేట్” అన్నాడు గాంధీ. “చేవుకూడా రానక్కర లేదు.”

“ఎందుకు?”

“ఫిక్ష్యూ అన్యవల్ క్లేజింగ్ దే....” అంటూ మళ్ళి నవ్వాడు. అతడికి చిన్నపిల్లాడిలా గింతాలని అనిపిస్తూంది. ఆమె తలుపు దగ్గరికి వెఱుతూ వుండగా “మాట” అన్నాడు.

ఆ అమ్మాయి దగ్గర కొచ్చింది.

“నీ బోయ్ ఫ్రెండ్ పేరేమటి.....? లేడని బుకాయించక. బస్సోపుల్లోసూ సినిమా హాల్సోనూ మోచేతుల్లాకా చౌక్కా మడత పెట్టుకునే ఆబ్బాయిని సీతోపాటు చాలాసార్లు చూసేను” అన్నాడు.

ఆ అమ్మాయి కొఢిగా సిగ్గుపడి “జేమ్స్” అంది. గాంధీ డ్రాయర్లోంచి కాంప్లిమెంట్ ఒకటి తీసేడు. అదో కొత్త రిస్టోరాచి. “అమ్మాయిలిచ్చే ప్రజంటేషన్లు అబ్బాయిలకి గొప్ప త్రిల్లు కలుగజేస్తాయి. పోతే వెళ్ళిరోజు వరకూ దీన్ని పెట్టుకోకూడని పరతు పెట్ట....చెప్పే ఆఫ్ లక్” అన్నాడు. ఆ అమ్మాయి బచిరి “ఇదెందుకు సార్” అంది మొహమాటంగా.

‘నా బాధకి నీ కళ్ళల్లో నీకు చిపిలినందుకు’..... పైకి అనకుండా చేతిని ముందుకు సాచేడు. ఆ అమ్మాయి సిగ్గుతో దాన్ని అందుకుని “ధాంక్ సార్! వేరీ మేనీ ధాంక్....” అనేసి బయటకు పరుగెత్తింది.

అంతలో కరెంట్ పోయినట్టుంది - ఎయిర్ కండిషన్ చప్పుడు ఆగిపోయింది. అప్పుడే అందరూ వెళ్ళిపోయినట్టున్నాడు. చాకీదారు వెనుకైపు తలుపులు వేసేస్తున్నాడు. గాంధీ బ్రీఫ్కేస్ తెరిచాడు. చాకీదారు అయిదు కొవ్వుతులున్న స్టాండు తీసుకొచ్చి బల్లమీద పెట్టి వెళ్ళిపోయాడు. గది వెలగుతో నిండింది. గాంధీ పెదవల నుంచి సన్నగా హమ్మింగ్ వస్తూంది. ఎప్పుడూ లేనిది అది కొత్తగా వుంది. అతడెంతో రిలాక్స్గా వున్నాడు. బ్రీఫ్కేస్లో మరోమారు లెక్క చూసుకున్నాడు. దాన్ని తీసుకుని కుట్టీలోంచి లేవహోతూవుంచే దఢేలున తలుపులు తెరువుకున్నాయ్. మెట్లు ఎక్కిన ఆయాసంతో విద్యార్థి రొప్పుతున్నాడు. అతడి కళ్ళు ఎర్రగా వున్నాయి. జాట్లు చెదిరిపోయి వుంది. అతడు లోపలికి రాలేదు. మూసుకున్న తలుపులకి వేతులు ఆన్ని నిలబడి వున్నాడు.

గాంధీ మనసు కీడు శంకించింది.

మామూలు భావాలన్నిటికి అతీతమైన నిలిష్టతతో అతడున్నాడు - “అయిపోయింది గాంధీ.... లక్ష్మీ మనల్ని వదిలేసి వెళ్ళిపోయింది.”

బాణం తగిలి ఒక పట్టి విస్పచోయంగా నేలపాలిపోతే మిగతా పట్టులన్నీ రెక్కలు ఉపటపా కొట్టుకుంటూ ఒక్కసారిగా లేచిపోయాక - మిగిలిన ఒంటరి చెట్లు, దానిచుట్టూ భయంకరంగా పేరిన నీరవం....రెక్కల సందుల్లోంచి ప్రాణాలు వెళ్ళిపోతూ, వెళ్ళిపోతూ పెట్టే బాధక మూసుకుపోతున్న కనురెప్పునుంచి నిశ్శబ్దంగా రాలిన అభిరి కన్నీచిచుక్క....

నిశ్శబ్దాన్ని చీలుస్తూ పెద్ద శబ్దంతో అతడి చేతిలోంచి బ్రీఫ్కేస్ జారిపోయింది. ప్రాఘ్నలూ, నోట్లు చెల్లాచెదురయ్యాయి.

33

ఒడ్డున నిల్చున్న సముద్రాన్ని చూసేవారికి ఒక వింత దృశ్యం గోవరిస్తుంది. కొంత నీరు ఒడ్డుకు వస్తుంది. అది తిరిగి వెనక్కి వెళ్ళటానికి ప్రయత్నిస్తూ వుండగా గాలికి మరొక అల కొట్టుకుపచ్చి దాన్ని తీరిగి ముందుకు తోస్తుంది. మొత్తంమీద ఎక్కడ వున్న నీరు అక్కడే వుంటుంది.

గాంధీ మనసులో ఆలోచన పరిస్థితి కూడా అలాగే వుంది. తోసేసిన కొద్ది లక్ష్మీ తాలూక ఆలోచనలే తిరిగి అతడి మనసులోకి ప్రవేశిస్తున్నాయి. వాటిసుంచి తప్పించుకోవటం అంత సులభంకాదు. అమె అతడికి కేవలం స్నేహితురాలేదు, చిన్నప్పిల్లా అలిగేది. పెద్ద ఆరింధాన్నా సలహా ఇచ్చేది. అధికారం చెలాయించేది, అతడి వేసుక భోర్సు అమె! మామూలుగా, అతి సాధారణంగా కనబడుతూ ఎన్నో కార్యాల్యు సుతారంగా నిర్విరించింది. ఆ లక్ష్మీ... ఆ లక్ష్మీ ఒక లేదా.... జాల మామూలుగా, అతి సాధారణమైన విషయంగా తన జీవితంసుంచి, ఈ ప్రపంచంసుంచి అంత నిశ్శబ్దంగా ఎలా వెళ్లిపోగలిగింది! అసలిదండ్రా నిజమేనా?

అతడు కృష్ణీలో కూలబడ్డాడు. క్రొవ్వుత్తి చివర్లు మంట వేడికి ఒక్కే చుక్కా కరిగి క్రిందికి జారుతుంది. కన్నార్ఘుకుండా దాన్నే చూడసాగేదు. అచేతనమయినది శరీరమే. మనసుకాదు. పిచ్చెక్కేలూ వుంది.

అసలు మొట్టమొదటిసారి లక్ష్మీ ఆత్మహత్యా ప్రయత్నం గురించి తెలిసినప్పుడు అతడు కంగారుపడిన మాట వాస్తవమే కానీ, సమయం గడిచే కొద్ది 'ఏమీకాదు-ఏమీకాదు' అని చాలాసార్లు అనుకోవటంవల్ల ఏమీ కాలేదేనే సైకలాజికల్ ట్రూస్లో పడిపోయాడు. మామూలుగానే ధిల్లి వెళ్లిపోయాడు. వచ్చాక కూడా అమె ఆస్పుక్కిలో కోలుకుంటూందనే భావంతోనే వున్నాడు. ఇప్పటు ఒక్కసారిగా ఈ నిజాన్ని జీర్ణించుకోలేకపోతున్నాడు. తన ప్రియ స్నేహితురాలు, ఈ ప్రపంచంలో తనకున్న ఒక ఒక నేస్తం చావు బ్రుతులమధ్య కొట్టుమిట్టులాడుతూ వుంటే తన పాతిక లక్ష్మీ యాభై లక్ష్మలు చేయటం ఎలా అన్న ఆలోచనలో వున్నాడు. కనీసం చూడటానికి కూడా ట్రైమ్ లేకపోయింది....భీ! ఎంత మూర్ఖంగా ప్రవర్తించాడు! ఎంత భాధవడకపోతే 'నా దహన సంస్కారానికి అతడు రాకూడడు' అని శాసిస్తుంది. విద్యార్థి అన్నట్టు తను సన్ ఆఫ్ చిచ్. ఎప్పుడూ మౌనంగా, నిశ్శబ్దంగా వుండే విద్యార్థి కదిలిపోయాడంటే తనలో ఆ పైశాచికత్వం అద్దంలో కనబడినట్టు ప్రస్తుతమయుపోందన్నమాట.

కరెంట్ లేకపోవటంవలన అతడి తలలోంచి చెపుట ధారాపాతంగా కారుతూంది. అయినా అతడు కదలలేదు.

లక్ష్మీ చేతిని ఇంతకాలం అలరించిన వాచీ అతడిముందు బలమీద వుంది-విద్యార్థి పెట్టి వెళ్లిపోయాడు....

అతడికి ఆ రోజు జ్ఞాపకం వచ్చింది.

రెండున్నర సంవత్సరాల క్రితం. సరీగు పందెం గడువు సగంలోకి వచ్చినరోజు. అమెకి తను వాచీ ప్రజంట చెయ్యటం.... (ప్రెజంబేషన్ ట్రీల్ కలిగిస్తాయా) అమె తనకి ఒక కాగితాన్ని కవర్లో పెట్టి సీలచేసి ఇవ్వటం-

- సరీగు చివరికోజున విషపుని తనకి అమె ఇచ్చిన ఆ కాగితంలో ఏముంది? అపును ఈ రోజే ఆఫరిరోజు!

అతడు చప్పున వంగి ద్రాయర్లు వెతికాడు. ముందు దొరకలేదు. ఎప్పుడో రెండున్నర సంవత్సరాలక్రితం పెట్టిన కవరు. ఎక్కడుండో - కానీ అయిదు నిమిషాలు వెతగ్గా దూరికింది. పెన్నానో మనసు నిండివుండగా, అందులో ఏముందో అనుకుంటూ కవరు చింపి చూసేదు. అతడు ఆశించినట్టు అందులో పెద్ద ఉత్తరమేమీ లేదు. నాలుగైదు లైనులున్నాయంతే. ముత్యాల్లాంటీ అక్కరాల్తో - ఇంగ్లీషు.

"Money can buy Books - But not Wisdom.

Money can buy Cloths - But not Beauty.

Money can buy Medicines - But not Health.

Money can buy A House - But not Home.

Money can buy Wealth - But not Happiness"

అంతే. అదే వుంది. కానీ అది చాలు. ఒక పెద్ద కొండ చరియని బ్రద్దులు కొట్టటానికి చిన్న డైనమేటు చాలన్నట్టు ఎన్నో ఆర్థాల్యు ఆ అయిదు వాక్కాల్యు పొదిగి, రెండు సంవత్సరాలక్రితమే భవిష్యతును వూహించి అమె ప్రాసి కవర్లో పెట్టి సీలచేసి ఇచ్చించంటే - తన గెలుపుని ఆ రోజే వూహించిందన్నమాట! అప్పుడినుండే మానసికంగా తనసుంచి దూరం కాసాగిందా? ఏమో. తను గుర్తించలేకపోయాడు. అయినా తనేనే తప్పు చేశాడు? చెయ్యలేదా? హనుమంతరావు మరణం - దానికేం సమాధానం చెఱ్చాడు? డిపాలిట్టు కలక్కు చెయ్యటం న్యాయమ్మతమేనా అని అడిగితే తన దగ్గర సమాధానం ఏది? ఏది న్యాయం, ఏది చట్టం? అనులు తను గెలిచాడా? ఓదేడా? గెలుపుకీ ఓటమికీ తేడా ఏమిటి? ప్రాణాలు పోతూంటే సైకిల్ అమ్మి తీర్చుకోమన్న వార్డుబోయ్-ఆరావై లక్ష్మీ త్తుంపొయం తీరస్కరించిన విద్యార్థి-పెట్టు గొప్పవాళ్లు? చేతకాని వాళ్లు?? ఏ సిద్ధాంతానికి కట్టుబడి లక్ష్మీ నిరాహరదీక్ష ప్రారంభించింది? ఎత్తులూ పైపులూ - చంపుకోవటాలు - ఇంకా - ఇంకా ఇంకా సంపాదించటం - దీన్నించి తనని రక్షించటానికి లక్ష్మీ ఆత్మహత్య చేసుకుందా?

ఈ అలోచన వచ్చేసరికి వణికిపోయాడు.

ఆలోచనిచేసే కొద్ది అడీ నిజమనిపించటాంది. కార్బికులని సమ్మే మానిపించటంలో కృతకృత్యుడయి తను పందెం గెలిచాననుకున్నాడు. కానీ తన మరణంద్వారా శాశ్వతంగా విజయం సాధించి లక్ష్మీ గెలిచింది.

అతడికి ఆమెతో మొట్టమొదటబి కలయిక జ్ఞాపకం వచ్చింది. నీళ్ళల్లో దూక్కి తను ఆత్మహాత్య చేసుకోవటానికి ప్రయత్నించటం, ఆమె నీళ్ళలో అదే సమయానికి పడటం - తను రక్షించటం “ఆత్మహాత్య! అది పిరికి వెధవలా చేసేవని” అని ఆమె అన్నప్పుడు తను గతుక్కుమనటం-అన్నీ వరసగా జ్ఞాపకం వచ్చాయి. అన్ని కష్టాల్లోనే ఆత్మహాత్య చేసుకోని లక్ష్మీ ఈనాడు మరణించిందంటే అది నిశ్చయంగా తనని సంస్కరించటానికి.

అతనికి దుఃఖం వచ్చింది. ‘లక్ష్మీ... లక్ష్మీ’ అనుకున్నాడు మనసులో. ‘ఇంత చిన్న మార్పుకోసం అంత పెద్ద త్యాగం ఎందుకు చేశావు లక్ష్మీ’

..... చెయ్యికపోతే తన ఈ డబ్బు దాహం తీరేదా? ఎన్ని కుప్పుమైన వాదనలు తమ మధ్య జరగలేదు? ఆమె ఎంత వాడించినా వినశేరు కాబట్టి కదా సిద్ధాంతాలమధ్య చర్చకి తన ఆత్మార్థం ద్వారా ఓ ముగింపు చెప్పింది.....

ఆమె వ్యక్తిత్వం ఎంత పెరిగిపోయిందో - దానిమందు తను ఎంత అల్పాడో అనిపించసాగింది అతడికి. అటుపంచి లక్ష్మీ ఇప్పుడేది? బహుశా ఈపాటికి శ్వాసంలో ఆమె శరీరం కాలిపోవటం ప్రారంభం అయివుంటుంది.

అతడి దృష్టి క్రొవ్వుత్తమిద పడింది. మందంగా వెలుగుతూన్న వత్తి చివర ఎరువు రంగు.... శ్వాసం మధ్యలో చిత్త మంటలాగా... కన్నార్పకుండా దాన్నే చూడసాగేదు. ఒక హాలూసినేషన్, ఒక ఫ్రాంతి కలిగింది. ఈ మంటల్లో ప్రపంచాన్ని కాల్పియులని.

విడిన బ్రీఫ్కేస్టలోంచి నోట్లు బయటకు తోంగి చూస్తున్నాయి. వంగి ఒక వంద రూపాయలు నోటుతీసి క్రొవ్వుత్తి మంట చివరపెట్టాడు. వెలుగు ఎక్కువైంది. ఆ దృశ్యం మనోహరంగా వుంది.

అతడు అస్క్రిగా దాన్ని చూడసాగేదు. ముందు ఎర్రమంట - దానిచుట్టూ నీలిమంట - దానిపైగా తెలుటి పొగవలయం.

మనిషిని శసించిన డబ్బు తగలబడిపోవటం ఇంత గొప్పగా వుంటుంది కాబోలు! అయిదు సంవత్సరాలపాటూ అహోరాత్రులూ కష్టపడి పందెం నెగ్గి, ఆ విషయం ప్రకటన చెయ్యబోయే ముందు, అఖరిక్కణంలో.... తనేం చెయ్యబోతున్నాడో తనకి తెలుస్తూండా.... తెలుస్తూంది. పోయినదానికంటే ఉన్నది గొప్పదేం కాదు. పోయింది అయిదు సంవత్సరాలు తన తోడుగా నిల్చినది - ఉన్నది అయిదు సంవత్సరాలగా వచ్చి కూడుకున్నది.

మరో నోటుతీసి మొదటి దానికి అంటించాడు.

అతడిలో ఎవరిమీదో తెలియని కసికి, ఈ మంట ముందుగా ఒక రకం సాడిస్టిక్ అనందాన్ని కలగజేస్తూంది.

అయిదు నిముషాలు-పొవగంట-అరగంట.

ఇంతలో కరెంట్ వచ్చింది.

అయినా అతడు క్రొవ్వుత్తి అర్పలేదు.

..... తన పనిలో నిమగ్గుమై వున్నాడు.

*

*

*

“ఐ.సి. 24 విమానం బయల్దేరుటకు సిద్ధంగా వుంది. ప్రయాణీకులను దయచేసి ‘చెక్-ఇన్’లోకి వెళ్ళవలసిందిగా ప్రార్థన” అన్న అనోన్స్ మెంట్ వినిపించగానే రామోహనరావు లేచి బ్రీఫ్కేస్ పట్టుకుని కూతురి వైపు చూసేదు.

హారిక కూడా లేచి నిలబడింది.

నిలబడి హోలు ప్రవేశ ద్వారంవైపు చూసింది.

అతడి జాడలేదు.

అతడు రాకూడదనే వుంది. కానీ నిజంగా రాకపోవటం బాధగా వుంది.

విమానంలైపు ట్రైలు వెళ్ళటానికి ప్రశ్నేకంగా ఏర్పాటు చేయబడ్డ ద్వారంగుండా ప్రవేశిస్తూ ఆఖరిసారి మరో పర్యాయం చూసి, సెక్కూరిటీ చెక్ పూర్తిచేసి లాంజ్లోకి అడుగు పట్టింది.

దాంతో ఆమెకి ఆ పరిసరాలకి సంబంధం తీరిపోయింది. అక్కణ్ణుంచి విమానంలోకి, ఆ తరువాత శాశ్వతంగా విదేశాలకి.....

ఆమె తండ్రికోసం చూసింది. ఆయనింకా లోపలికి రాలేదు. మొగవాళ కూడా పొడవుగా వుంది. ఒక్కాక్కరి బ్యాగ్సు పరీక్షించి లోపలికి పంపిస్తున్నారు సెక్కూరిటీ గార్టలు. లాంజ్కి బయటివాళ్ళకి మధ్య అడ్డగా నిలువాటి ఆధ్యాత్మికములున్నాయి.

రామోహనరావు ముందు ఇంకా ఇద్దరున్నారు ‘క్రూలో’.

హారిక అద్దల్లోంచి తండ్రిని చూస్తూంది. ముందున్న ఇద్దరిలోనూ ఒకరు లోపలికి వచ్చేసేరు. ఆయన అడుగు ముందుకేసేదు.

అప్పుడు చూసిందామె హోల్స్ కి ప్రవేశిస్తూన్న పంపిచ్చున ఆకారం కేసి-అప్పుడే గడియారం అయిదు కొట్టింది.

లోపలికి బ్రీఫ్కెస్ట్‌తో వడివడిగా వస్తున్నాడు గాంధి.

.....
“హుల్కో”

ఆ పిలుపుకి ఏదో ఆలోచిస్తున్న రామోహనరావు ఉలిక్కిపడి తల తిప్పి చూసేడు.

గాంధి!

గాలి స్తంభించినట్టయింది. అతడిని ఆ సమయాన అక్కడ అలా అంత ప్రక్కగా చూసేసరికి నోటమాట రాలేదు. మొత్తం విమానాత్రయం అంతా ఒక్కసారిగా నిశ్శబ్దమైపోయినట్టు, అంతా తనసే చూస్తున్నట్టు భ్రమ కలిగింది. గాంధికూడా వెంటనే ఏమీ మాట్లాడలేదు. ఇద్దరూ అలా అచేతనంగా నిలబడ్డారు. అదే చూపు, సర్గీ అయిదు సంవత్సరాల క్రితం ఒకర్నోకు ఎలా చూసుకుంటూ పంచం వేసుకున్నారో అలాగే.

ఒక్క అరనిముషం ఆలస్యముయివుంటే ఎంత బావుణ్ణు నేనీ పంచం నుంచి దూరంగా వెళ్లిపోయి వుండేవాళ్లు కదా - అనుకున్నాడు రామోహనరావు.

ఎటువంటివాడు ఎలా అయిపోయాడు - బీగపట్టిన పిడికిలి ఒక్కసారి విడిలేస్తే మానసికమైన వ్యధ మనిషిని ఎంత కృంగదీస్తూందో కదా - అనుకున్నాడు గాంధి.

వారిద్దరి మధ్య పంచంగా ఒడ్డుబడ్డ హోరిక మాత్రం అడ్డాల అవతల పుంది. రెండు రాజ్యాల సైనికులూ పూర్తిగా మరించాడక, భీషణ సంగ్రామంలో రాజులిడ్డరే మిగిలి, తామ తలపడాలో - జరిగిన వినాశనాన్ని చూసి దుఃఖపడాలో అర్థంకాక ఒకర్నోకు చూసుకున్నట్టు చూసుకున్నారిద్దరూ.

“నేను ఉడిపోయాను” అన్నాడు గాంధి. మొదట ఒక క్షణం రామోహనరావుకి అతడు చెపుతున్నది అర్థంకాలేదు. గాంధి ఉడిపోవచ్చ అన్న అనుమానమే అప్పటివరకూ కలుగలేదు. అంచెలంచెలుగా అతడు పైకి వెళ్లటమే తెలుసు. గాంధి చెపుతున్నది టీర్చంచేసుకోవటానికి కొంచెంసేపు పట్టింది.

రామోహనరావు మాట్లాడక పోయేసరికి, గాంధియే “పురంద కొచ్చావ అని అదుగుతారనుపున్నాను” అంటూ బ్రీఫ్కెన్ లోంచి కాగితాలు తీసి అయన చేతిలో పెట్టాడు. “ఇవి మీ కిష్టటంకోసం వచ్చాను. జాగ్రత్త... ఈ కాగితాలు బయటపడితే పోలీసులు మిమ్మల్ని అరెస్టు చేస్తారు” అన్నాడు. రామోహనరావు చప్పున వాటిచైపు చూశాడు. స్వీన్ బ్రౌకులో దబ్బు - బాక్కులు ఎగ్గోట్టటం - వీటి తాలూకు బుబువుల్ని సూచించే కాగితాలు.

“ఇవి... ఇవి... నీ కెక్కుదివి” అన్నాడు తదారిన గాంతుతో.

దబ్బు టుడి పవరాఫ్ దబ్బు

“మీ స్నేహితులు ఫెర్రూండెజ్, త్రివేది ఇచ్చారు.”

పఱుకుతున్న చేతులపుధ్య కదలికకి అల్లలాదుతున్న ఆ కాగితాల వైపే తదేకంగా చూస్తూ చాలాసేపు వుండిపోయి, ఆయన నెమ్ముదిగా తలెత్తాడు. ఆయన కళ్ళనిండుగా నీళ్ళన్నాయి. “నేను నీకెలా కృతజ్ఞతలు చెప్పుకోను?” అన్నాడు గార్డడికమైన స్వరంతో.

“నేను చేసిందేముంది?” గాంధి నిర్దిష్టంగా అన్నాడు.

“అలా అనకు. నువ్వు చేసిందేమిటో నీకు నాకూ తెలుసు. ఈ కాగితాలీగానీ బయటపడితే మోసం చేసినందుకు నాకు మూడు సంవత్సరాలకి తక్కువ గాకుండా శిక్ష పడేది.”

గాంధి మాట్లాడలేదు. అయన వున్నట్టుండి ఆవేశపడ్డాడు. “నీకు తెలుసా గాంధి-నీకు తెలుసా, కేవలం నీ నుంచి పొరిపోవటానికి ఈ ప్రయత్నం! నువ్వు పంచం గెలుస్తావి హ్యామంచి, నీకు నా కూతుర్లి ఇష్టటానికి అహం అడ్డోచ్చి ఇలా థీరుపులా వెళ్లిపోతున్నాను.... కానీ నువ్వులాకాదు. ఆఖరి క్షణంలో నున్న కాపాడేవు, నీ ముందు నేనెంత అల్పాడినో ఈ క్షణం అర్థమయింది. చెప్పు గాంధి.... చెప్పు.... నీకు....”

సద్గ్యామైకులోంచి అనౌన్స్ మొంట్ మొదలయి అన్ని కంలాల్చీ మింగేసింది. ప్రయాటీకుల్ని విమానం దగ్గిరకి వెళ్లమన్న ప్రకటన అది. హోలు దాచాపు భాలీ అయింది. మాటల్లో వాక్కు చూసుకోలేదు.

గాంధి చెయ్యి చాచి “వెళ్లింది. విశేశాలు మీకు ఆనంద ప్రదానైన శేష జీవితాన్ని ఇస్తాయని ఆశిస్తున్నాను” అన్నాడు ఇంగ్లీషులో. అయన హతాపుదయినట్టు కనబడింది. కానీ ఈక విషయాన్ని రెట్లింగలేదు. బహుశా గాంధి మొహంలో నిర్మిష్టతిని చూడగలిగాడమో. బ్రీఫ్కెసు తీసుకుని సెక్కురిటీలోకి ప్రవేశించాడు.

గాంధి అలాగే నిలబడి వున్నాడు.

హోరిక కూడా.

నిశ్శబ్దం మాట్లాడినంత గొప్పగా ఏ భాషా మాట్లాడలేదు. కలయికలో ఆనందాన్ని, విడిపోవటంలో విపాదాన్ని నిశ్శబ్దం ప్రకటించినంత బాగా ఏ స్వరమూ ప్రకటించలేదు. “నువ్వే దేశంలో వుంటావో” నాకు తెలీదు నేస్తాను. కానీ ఏదో ఒక రాత్రి - ఎప్పుటిక్కన్నా ఆ రోజు చంద్రుడు మరింత వెలుగుతో ప్రకాశిస్తున్నట్టు నువ్వు గమనిస్తే - ఈ దూరాదేశపు పాత స్నేహితులు నిన్ను తలుచుకుంటున్న దనటానికి అదే సంకేతమని గ్రహించు చాలు.”

“ఆర్యా మిస్టర్ గాంధీ?” ఎయిర్పోట్ ఆఫీసర్ మాటలకి గాంధీ బెదిరి ‘యన్ అన్నాడు. “ఆదిగో, ఆమె మీకు ఇష్టున్నారు” అంటూ మాగైజైన్ ఇచ్చాడు. గాంధీ హోరిక బైపు చూశాడు. సెక్యూరిటీ దాటి అటుబైపు వెళ్లిన వారిని సాధారణంగా తిరిగి వెనక్కి రానివ్వరు. అతడు దాన్ని అందుకునేంతవరకూ చూసి, తండ్రితోపోవ్వ కదిలింది. నిర్వేదమూ, నిర్మిష్ట కలిసిన గంభీరత్వం ఆమె మొహంలో చోటు చేసుకుంది. గాంధీ చేతిలోని పత్రికబైపు చూసేడు. పత్రిక పేరు చూసి అంత విషాదంలోనూ నవ్వోచ్చింది.

“ఖ్యాతి.”

అతడు తలెత్తుడు.

ఆమె విమానం మెట్లిక్కి లోపలికి ప్రవేశిస్తూ గుమ్మం చ్చిర ఆగింది. అతడు చెయ్యి గాలిలో వూపాడు. ఆమెకూడా నెమ్మిదిగా వూపింది. తరువాత లోపలికి వెళ్లిపోయింది. అతడి చేతిలో పుస్తకం అలాగే వుంది. ఆమె పుస్తకం అట్టిమీద త్రాసిన ఐంగ్లీషు వాక్యాల్ని మరోమారు చదువుకున్నాడు.

“కొంతమంది వ్యక్తుల వల్ల ఈ ప్రపంచం అఫోడకరం అవుతుంది- నా చిన్ని ప్రపంచం - మీ వల్ల.

విష్ణు యూ అల్ ది సక్కెన్ ఇన్ యువర్...”

అంతే. అంతవరకే ఊంది. పుస్తకం పైభాగాన ఇది ప్రాణి వుండటంవల్ల పుస్తకం పేరు మిగతాదాన్ని పూర్తి చేసింది.

ఖ్యాతి.

* * *

విమానం కదుల్లున్న కూడా బెల్లు బిగించుకోకుండా కిటికీలోంచి బయటకు చూస్తున్న కూతుర్లు మాట్లాడించటానికి భయపడ్డాడు రామ్యాహసరావు. అయినా ఆప్యత అఱుచుకోలేక కదిలించాడు. “అమ్మా! గాంధీ ఓడిపోయాడు” ఆ మాట ఆమెమీద ఏ ప్రభావమూ చూపించలేదు. తండ్రిబైపు తిరక్కుండానే “లేదు నాన్నా! గెల్లాడు. పొరపాటున గెల్చివుంటే ఓడి వుండేవాడు” అన్నది.

కొంతకాలం క్రితం కూడా ఆదేమాట అన్నది. అప్పుడూ దాని తర్వాతిలేదు. అయినా దానివల్ల అంత ఉత్సాహం చూపించక, “అమ్మా, విమానం కదిలేక చెప్పానన్నావ్గా. చెప్పు నీతో చేతులు కలిపి చివరి క్షణంలో గాంధీని ఓడించిన దెవరు?” అని అడిగాడు.

“గాంధీ ఓడిపోలేదు నాన్నా మేమిద్దరం కలిసి పెట్టిన పరీక్షలో నెగ్గాడు.”

“పోనీ అదే ఆ ఇంకాకరెవరమ్మా.”

“ఆ ఒక్క ప్రశ్నకీ సమాధానం మర్చిపోలేవా నాన్నా?” అప్పటి వరకూ కనపడని విషాదం ఒక్కసారిగా కూతురి కంఠంలో వినబడేసరికి ఆయన కదిలిపోయాడు.

ఒక క్షణం తటపటాయించాడు. మనసులో ఏదో మాట బయటకి రాలేక కొట్టుకుంటూంది. ఎదురుగా కూతురి పరిస్థితి చూస్తుంటే గుండె తరువ్వుపోతూంది. “సువ్వు నన్ను క్షమిస్తానంటే ఒక మాట చెప్పానమ్మా, విన్నాక నన్ను దేవిష్టావు. కానీ ఇది చెప్పకపోతే నా మనసు తొలిచేస్తూంది. ఇదంతా విన్నాక సువ్వు వెనక్కి వెళ్లిపోదామంటే ఆనందంగా వ్యప్తకుంటాను.”

ఆమె తల తిప్పి చూసింది. రామ్యాహసరావు వెంటనే చెప్పేకపోయాడు. లజ్జతో ఆయన మొహం మరింత వృద్ధాప్యాన్ని సంతరించుకుంది. “నేను నిన్ను మోసం చేసేనమ్మా, లక్ష్మీ! గాంధీకి సంబంధం వున్నట్టు ఒక బీప్ స్టోంచి నీలో అపార్థం కలిగించడానికి ప్రయత్నించేసేను. ఆ బీప్ నిజమైనది కాదు.”

“నాకా చిప్యం ఎప్పుడో తెలుసు నాన్నా!”

ఆశ్చర్యపోవటం ఆయన వంతయింది.

“ఏదో ఒక చిన్న ఆధారం కనబడగానే దానిమీద అర్థాలు అల్లుకుని మనసులో అపార్థాలు స్ఫూర్తించుకోవటానికి నేను నీ కూతుర్లు నాన్నా బిజినెస్లో సువ్వు నిర్మయాలు తీసుకున్నట్టే నేనూ అన్ని ఆలోచించాను. కొంత పరిశోధన కూడా చేసేను. అయితే ఆ పరిశోధనలో మీ కెవరికీ తెలియని ఒక గొప్ప సత్యం పైటపడింది. అది వస్తు ప్రభావమైనది కాదు. ఖ్యాద్యయపు లోతులాటిది అది. ఆ రకంగా సువ్వు నాకు పెద్ద సాయం చేసేవు. ఇక దాని గురించి ఆలోచించటం మానెయి, నేను తీసుకున్న నిర్మయం సరి అయినదే...”

విమానం మేఘాల్ని దాటి పైకి వెళ్లా వేగాన్ని పుంజుకుంది. ఒక తెల్లింది మేఘపు తునక విమానాన్ని చుట్టుముట్టి వెనక్కి మిగిలిపోయింది. జీవిత పథంతో ఎక్కడో ప్రవేశించి, ఒకసారి చల్లగా స్పృశించి, సుతారంగా చుట్టుముట్టి వెనక్కి జారిపోయిన ప్రేమానుభవపు జ్ఞాపకం లాటి మేఘం....

ఆదే చివరకు మిగిలేది.

34

తిరిగి అతను ఆఫీసుకొచ్చేసరికి ఆరున్నర కావోస్తుంది. బాగా చీకట్లు అలముకున్నాయి. ఆఫీసులో చౌకీదారు కూడా లేదు. నిర్మానుష్టంగా వుంది. తలుపు తెరుచుకుని తన గదిలోకి వెళ్ళాడు.

ఆరిపోయిన క్రొవ్వోస్తి తాలూకు వాసన ఆ గది అంతా వ్యాపించి వుంది. కాలిక్రింద కాగితాల మసి నలిగి పొడిపొడి అవతూంది.

అరగంట సేపు అతడు పూర్వపు గాంధి అయ్యాడు. వికాగ్రతతో ఆ అరగంట పనిచేశాడు. కాలిపోయిన నోట్లు పోగా మిగతా ద్రాష్టవులా, చెక్కులూ లెక్కకట్టి స్టోచ్‌మెంట్ ప్రైవేట్ చేశాడు. మోసగాండుగా ఈ వ్యాపార రంగం నుంచి తప్పుకోవటం ఇష్టంలేదు. కాలిపోయినదంతా తనది - మిగిలినదంతా తనమీద నమ్మకం వుంచిన భాగస్తులది - దిపాజిటర్లది.

కాగితాల మీద లెక్కలు పూర్తిచేసి, అతడు వళ్ళు విరుచుకున్నాడు. మనసు తేలిగ్గా వుంది. వేదాంతపరమైన తేలిక!

కుర్చీలోంచి లేచి కిటికీ దగ్గరకొచ్చి నిలబడి తెరలు పక్కి లాగి తలుపులు తెరిచాడు. చల్లబీగాలి ఒక్కసారిగా రిప్పున లోపలికాచ్చింది. ఎదురుగా నగరం అప్పుడే దీపాల్చి ఆత్రయిస్తాంది. చీకట్లో ప్రమిదలు పెట్టినట్టు దీపాలు. నీళ్ళలో కదుల్లాను కార్తీక దీపాల్లూ రోడ్డుమీద వాహనాలు. డబ్బు సంపాదించటం కోసం.... సంపాదించిన డబ్బు తీసుకెళ్ళటం కోసం.... మనుషుల హడావడి ప్రయాణం.

అతడు కిటికీ దగ్గర్చుంచి కదిలాడు. ఇక అక్కడ వుంది చేసేదేమీలేదు. రేప్రోద్సున్న గది వూడవటానికి వచ్చిన మనిషి మాత్రం కొద్దిగా ఆశ్చర్యపోతాడు. మిగతా వాళ్ళందరూ తన తన డబ్బు తీసుకొని వెళ్ళిపోయాడనుకుంటారు. తమ డబ్బు ముట్టుకోనందుకు సంతోషిస్తారు.

కుర్చీ వెనుక జారేసిన కోటు తీసుకొని బైటకు నడవటానికి అతడు రెండడుగు లేసేదు. సరీగ్గా అప్పుడు ప్రోగిండి ఫోన్. ఎత్తి 'హల్లు' అన్నాడు వినుగ్గా.

ముందో సన్నటి నవ్వు. ఆ నవ్వుని బిగపట్టిన ధ్వని. అదే చిలిపి కంరం - అదే అల్లరితనం.

డబ్బు టుడి పవరాఫ్ డబ్బు

“.....నేనూ లట్టిప్పిని.”

ముందతనికి ఏమి అర్థంకాలేదు. లక్ష్మీ... నిజంగా లక్ష్మీ... ఒక్కసారి కెవ్వన తరవబోయాడు. ఆనందం నిండిన కంరంతో మాట రాలేదు. ఆనందం కాదు తక్కడు! పిచ్చితనం, ఎగ్గుయట్టమంట్ అస్తి కలగాపులగమైన ఉద్యేగం. అతడి నుదుబి నరం ఉఘ్ఘింది. చెయ్యి వణికింది. మాట తడబడింది. అసలిది కలా.... నిజమా? నిజమే అయ్యుండవచ్చు. కల కావటానికి వీల్చేదు. కాకూడదు.

“ఎక్కువుంచి మాట్లాడుతున్నావు నువ్వు?”

అదే నవ్వు. “శృంగం నుంచి కాదులే.”

“జోకు వెయ్యుకు.”

“నీ నాలుగో అంతస్తు ఆఫీసు ఎదురుగా - రోడ్డు అవతలివైపు కాకా హోటల్లో కూర్చొని నీ గది కిటికీకేసి చూస్తూ!”

“మరింకేం చెప్పుకు.... నేను వస్తున్నాను.”

35

“నేను నిన్ను చంపెయ్యదల్చుకున్నాను” బల్లకివతలవైపు నిలబడి, కూర్చొకుండా అన్నాడు గాంధి. చిన్నపిల్లలేది కసితోనూ ఉక్కోపంతోనూ ఎరబడ్డ అతడి మొహంకేసి చూసి లక్ష్మీ నవ్వి, “అందరూ మనల్నే చూస్తున్నారు. కాస్త మామూలుగా వుండలేవు” అంది.

“నిజంగా చంపెయ్యదల్చుకున్నాను-నాకెలా వుందో తెలుసా?”

“ఎలా వుంది?”

గాంధి తడబడి, “ఎలా వుందంటే....” అని ఆగేడు. “జుట్లు పీకేసుకోవాలని వుంది. ఆనందం అని సంబరపడిపోక. పిచ్చికోపంగా వుంది. అసలు నిన్ను కాదు, ముందు ఆ విద్యార్థిని తన్నాలి. భలే నాటకం ఆడానని మురిసిపోతున్నాడేమో?”

“గాంధి, ముందుకూర్చొ, లక్ష్మీ.”

చాలా చిన్న టీ స్టోల్ అది. ఒక అమ్మాయి అలా రావటం వింతగా వున్నా - అలాపాటయి కొంతసేపటికి అందరూ సర్రుకున్నారు. గాంధికి తన పరిశ్శితి బీధ పడటంలేదు. గుండెల్చిందా ఆనందం వుంది. ఔక్కి మాత్రం కోపం ప్రకటించాల్సి వస్తుంది. లక్ష్మీ అతడికేసి చూస్తూ “కార్మికుల సమ్మ దగ్గిర పందం కట్టేనుగా. అందుకే ఈ నాటకం” అంది.

“నేనేదో విలస్తున్ని-నాలో పరివర్తన తెచ్చాననీ సంతోషిస్తున్నావా?” పక్క బిగపట్టి అడిగాడు. అతడిలో ఆ కసి చూస్తున్నకొడ్డి అమెకి సంతోషంగా వుంది.

“ఈ పండం ఆలోచన నాదికాదు. కార్బికుల్ని నువ్వు సమ్ము మానిపించినప్పుడే నేను ఓడిపోయాననుకున్నాను. అనఱి పథకం కూడా నాది కాదు.”

“మరెవరిది....?”

“హోరికది.”

ఒక హీమస్వగం లోపలి అంతర్జ జ్ఞాలని ఇముడ్చుకోలేక నిలువునా మళ్ళీ పగిలిన చప్పాడు. ఒక సముద్ర కెరటం ఉన్నెత్తుగా లేచి కొండరాళ్ళని భీరంగా ధీకొన్న ధ్వని. అతడు అయ్యామయంగా ఆమె కేసి చూసేడు. అతడికి అర్థంకావటానికి అన్నట్టు ఆమెకూడా కొంచెంనేపు మాటల్లుడేదు. తరువాత అన్నది - “చాలారోజుల క్రితం హోరిక నా వర్ధకు వచ్చింది గాంధి! మేమేమీ పరస్పర త్యాగాల గురించి మాటల్లుడుకోలేదు. ఆమె చాలా పట్టుదలగా వుంది. ఆ పట్టుదల క్యాసెట్లు వినటం వల్ల వచ్చింది కాదు. మన అయిదు సంపత్సురాల పరిచయం గురించి తెలుసుకోవటంవల్ల వచ్చింది. నేనెంతో నచ్చిపోసు. ఆమెలో ఒక అభిప్రాయం బాగా నాటుకుపోయింది. ఆమె వినలేదు. ఈ నాటకం కొనసాగాలనే పట్టుపట్టింది. నువ్వు ఆస్పత్రికి రాకపోయేసరికి మా ఇద్దరి అంచనా తప్పయిందనీ-దబ్బు నిస్సు మింగేసిందనీ అనుకున్నాం. ఈ పరిస్థితులో నువ్వు పండం గెల్చినా హోరికని ఓడిపోయి వుండేవాడివి. హోరిక చాలా తెలివైన అమ్మాయి గాంధి. పైకి మామూలుగా అందమైన దబ్బున్న అమ్మాయిగా కనబడినా - ఎంతో విశిష్టమైన ఔన్నత్యాన్ని మనసు నిండా నింపుకున్న ముగ్గు. ఏ మూలో నాకొడ్డిగా నాపట్ల ఆహం వుంటే హోరికని చూసేక పోయిందది. నీలో మార్పు సరీగ్గా ఎప్పుడోస్తుందో చక్కగా అంచనా వేసింది. పండం ఓడిపోయావని రామోహనరావుతో అన్నందుకు విచారపడకు గాంధి! ఈ పండం ఓడిపోవటం వల్ల ఇద్దరమ్మాయిలు నీ పట్ల పెంచుకున్న నమ్ముకాన్ని నిలబెట్టావు. అంతకన్నాగొప్పగిలుపు మరొకటి వుంటుందని నేనుకోను.”

గాంధి కశ్చ మూసుకున్నాడు. హోరిక వెళుతూ వెళుతూ పుస్తకం మీద ప్రాణిన జ్ఞాపకం వచ్చింది. SOME PEOPLE MAKE THE WORLD VERY SPECIAL, JUST BY BEING IN IT. YOU FOR ME.... అర్థం బోధించి.

లక్ష్మీ అతడినే చూస్తుంది. దీన్నుంతా అతడు జీర్ణించుకోవటం కష్టమని తెలుసు. కొంతకాలం పదుతుంది. హోరిక వప్పుకని వుంటే ఎంత బాపుండేది.

యందమూరి వీరేండ్రనాథ్

దబ్బు టుది పవరాఫ్ దబ్బు

హోరిక ఒక భావనా చిత్రం. కల్పన ఎప్పుడూ వాస్తవంకంటే బాగానే వుంటుంది. కానీ ఆమె వాదన ఆమెకుంది. అదీగాక తన వాదన కర్కెని ఆమె నిరూపించింది.

గాంధి కశ్చ విప్పాడు. మొత్తం అంతా అర్థమయినట్టుగా “మిమ్మల్చిడ్డిల్” వదిలేస్తున్నాను. కానీ మీతో సహకరించిన విద్యార్థిని మాత్రం చంపేయై దల్చుకున్నాను” అన్నాడు.

“అతగాణ్ణి నువ్వేం చెయ్యేలేవు.”

“విం?”

“గ్రాసు నీళ్ళు ఇరవై లక్షులకి కొనుకున్ని, మళ్ళీ అతడా దబ్బు వదిలేసుకున్నప్పుడు- దశరథుడు కైచెయికి వరం ఇచ్చినట్టు నువ్వు ఇచ్చావు. అతడు వరంగా దీన్నే ఆదగబోతున్నాడు.... ‘తని క్షమించ’ మని” అంటూ నవ్వింది.

గాంధి నిస్సహయంగా కుట్టి వెనక్కిపూలి “టీ తెప్పించు” అన్నాడు.

“ఎలా? నా దగ్గిర దబ్బుల్లేవే.”

గాంధి జేబులన్నీ వెతికాడు - పై జేబుల్లో ఏమీ దొరకలేదు. పాంటు జేబులో మాత్రం ఒక నాణం దొరికింది. బయటకి తీసేడు.

పది దైనందిన బిళ్ళ.

“ఎక్కడ వేసిన గాంగళి అక్కడ వుండటం అంటే ఇదే.... అయిదు సంపత్సురాల తఱువాత ఇదే మిగిలింది.”

“అదేమిటి, నీ దబ్బు.....”

“నాదంటూ ఏమీలేదు. అంతా కాల్చేసి కట్టుబట్టల్లో మిగిలాను. అన్నట్టు రూపాయినోటు కాలుతూ వుంటే ఎలా వుంటుందో నువ్వు ఎప్పుడైనా చూసేవా? ఈసారి చూపిస్తాలే.”

“అంటే మళ్ళీ సంపాదిస్తావా ఏమిటి కొంపదీసి....”

“ఆ! నీకు చూపించటం కోసమైనా మళ్ళీ సంపాదించాలి. ఏం? పండం కడ్డావా? ఈసారి సంపత్సురంలో యాభైలక్షుల.... ఈసారి మాత్రం ఘుల్లులగా దబ్బంతా కాల్చేయను. అప్పుడంటే ఏదో ప్రాణ స్నేహితురాలు పోయిందని పిచ్చెక్కి ఆ పిచ్చిలో చేశానా పని. అసలు నిజంగా నేను పూలేస్తే ఒక్కసారి ఆస్పత్రికి వచ్చి వుంటే మీ ఇచ్చరి బండారం బయటపడి వుండేది.”

లక్ష్మీ వప్పుకోనట్టు - “అప్పుడు ఇంకో ప్లాన్ వేసి వుండేవాళ్ళం. నాదీ హోరికదీ కలుపితే నీ కన్నా పెద్ద మాస్టర్ మైండ్ అపుతుందన్న విషయం నీవు వప్పుకోవాలి” అంది.

యండమూరి వీరేంద్రవాణి
ఆ విషయమై వాదిన్నే ఉడిపోతానని గ్రహించి మాట మార్చేసి, “డబ్బు సంపాదించకపోతే ఏం చేస్తాం?” అన్నాడు.

“అంటే ఈ ప్రపంచంలో వున్న తెలివయిన వాళ్ళందరూ అవతలి వాళ్ల బలహీనతల మీద ఆడుకొని, ఎత్తుకు పై ఎత్తులు వేస్తూ లక్షులు లక్షులు సంపాదిస్తున్నారంటా? “మనిషికి కొన్ని సైతిక విలువలు వుండాలి గాంధీ. కేవలం చట్టమూ దబ్బు - ఈ రెండే కాదు - ఈ విషయమే మనిషుకి అయిదు సంపత్సురాలుగా గొడవ జరుగుతూంది. ఇప్పుడన్నా దీనికి పుల్స్ట్రాఫ్ పెద్దా” అంది.

“మరైతే నువ్వు నా పైపు ఎందుకు రాకూడదూ” అన్నాడు.

“ఇంపాజిబుల్.”

“లక్ష్మీ..ఫీటి!”

“ప్రోటీన్ టాస్ వేద్దాం” చిన్నపిల్లల్దిలా అడిగాడు. అతడి మొహం చూస్తే ఆమెకి నవ్వచ్చింది. అయినా అతడిపైపు కన్నార్పకుండా సీరియస్‌గా చూసింది మాస్టర్లా... “....ఫీట్” అన్నాడు.

“ఊం...” అంది.

“బోమ్మ పడితే మళ్ళీ డబ్బు సంపాదిద్దాం. బొరును అయితే మామూలుగా బ్రతుకుదాం” అంటూ హంఘరుగా, గెలుపు తనదే అన్నట్టుగా గాలిలోకి నాట్చిన్ని ఎగరేసేడు. నాటెం రెండు మూడు పల్లీలు కొట్టి టీ టీచిల్ మీద పడింది. అంతలో ‘హల్లీ’ అని వెనుకనుంచి విద్యార్థి కంఠం వినిపించటంతో గాంధీ వెనక్కి తిరిగి చూసేడు.

ఆ మాత్రం ట్రైము చాలు లక్ష్మీకి.

ఉపసంహరం

“అదీ నాయనా కథ” అంటూ పూర్తిచేశాడు గురువు. దూరంగా వాళ్ళు చేరవలసిన వారు కనబడుతూంది.

శిష్యుడు సంతృప్తి చెందనట్టు గురువువైపు చూసి “అదేమిచీ స్వామీ - అప్పుడే కథ అయిపోయిందా” అని అడిగాడు.

“ఊంకా ఏం చెప్పాలి నాయనా?”

“లక్ష్మీ-గాంధీ పెళ్ళి చేసుకున్నారో లేదో చెప్పనే లేదు.”

గురువు భారంగా విశ్వాసించాడు. “నాయనా-నీకు వ్యవస్థ గురించి చెప్పాను. స్టోక్ ఎక్స్ప్రెంజీల గురించి చెప్పాను. డబ్బు లావాదేవీల గురించి, రాజకీయాల గురించి చెప్పాను. వాటిని గురించి వడిలేసి ఇదేం ప్రత్యు చివరికి....”

“లేదు స్వామీ! ఈ ఒక్కటీ చెప్పండి.”

“అంటే నేను ఇంతనేష్టూ చెప్పింది వడిలేసి...” అని గురువు కోపంగా ఏదో అనబోతూ వుంటే, శిష్యుడు అట్టుపడి “చెప్పే మీ సొమ్మేం పోయింది” అని అరిచాడు.

గురువు విడికిలి బిగించి శిష్యుడి మొహంమీద కొట్టాడు. శిష్యుడు దుమ్మలో బోల్లాపడ్డాడు. అంతలాటి తుమునం వచ్చిన పారకుడికి అదే తగిన శిక్క అన్నట్టు అతడి మొహం అంతా దుమ్ము అంటేంది.

